JANE AUSTENOVÁ

Emma

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Jane Austenová

I. SVAZEK

I.

Emma Woodhousová, hezká, bystrá a bohatá, s pohodlným domovem a šťastným založením, zdála se v sobě spojovat téměř všechno nejlepší, co může život nabídnout; a prožila na tomto světě skoro jednadvacet let, aniž by měla cokoli, co by ji trápilo nebo rmoutilo.

Byla mladší ze dvou dcer nanejvýš milujícího a shovívavého otce; a díky sestřinu sňatku se stala paní jeho domu už velmi záhy. Matka jí zemřela tak dávno, že si na její laskání vybavovala jen jakousi nejistou vzpomínku; její místo zaujala výborná žena jako guvernantka a v náklonnosti se mateřství blížila téměř úplně.

Slečna Taylorová žila v rodině pana Woodhouse šestnáct let, méně jako guvernantka než jako přítelkyně, obě dcery milovala, ale zvlášť Emmu. Mezi *nimi* dvěma to byla spíš důvěrnost dvou sester. Ještě než slečna Taylorová přestala formálně zastávat úřad vychovatelky, mírná povaha jí sotva dovolila klást jakákoli omezení; a protože stín její autority už dávno vybledl, žily spolu dávno jako přítelkyně s přítelkyní, na-

vzájem si velmi oddané, a Emma dělala přesně to, co se jí zachtělo; úsudku slečny Taylorové si velmi vážila, ale řídila se hlavně svým vlastním.

Skutečná úskalí Emminy situace spočívala v tom, že měla moc nad situací možná až příliš a že se trochu příliš dobře smýšlela sama o sobě; to byly ty nevýhody, které hrozily přibarvit její četné radosti. Nebezpečí však bylo zatím natolik neznatelné, že je rozhodně nepokládala za neštěstí.

Pak přišel smutek – jemný smutek – ale rozhodně ne v podobě nějakého nepříjemného poznání. – Slečna Taylorová se vdala. Byla to právě ztráta slečny Taylorové, která Emmě přinesla první zármutek. Toho dne, kdy se její milovaná přítelkyně provdala, poprvé v životě strávila Emma delší chvíli v myšlenkách zasmušilých. Když svatba skončila a svatebčané odjeli, zbyli jen ona a otec k večeři, bez vyhlídky na kohokoli třetího, kdo by jim ten dlouhý večer rozjasnil. Otec po večeři jako obvykle usedl ke spánku, a jí nezbylo než sedět a přemítat o tom, co ztratila.

Ta událost slibovala její přítelkyni všechno štěstí. Pan Weston byl muž bezúhonné povahy, pohodlně zajištěný, v přiměřeném věku a s příjemným chováním; a byla v tom i jistá útěcha, když si uvědomovala, s jak nesobeckou a velkorysou přízní tomu sňatku vždy přála a napomáhala; byl to však pro ni černý ranní úkol. Nepřítomnost slečny Taylorové se bude cítit každou hodinu každého dne. Vybavovala si její někdejší laskavost – laskavost a náklonnost šestnácti let – jak ji učila a jak si s ní hrávala od pěti let – jak věnovala všechnu svou sílu tomu, aby ji k sobě připoutala a bavila ji ve zdraví – a jak ji ošetřovala při různých dětských nemocech. Byl zde velký dluh vděčnosti; ale ještě milejší, něžnější vzpomínkou byla ta sedmiletá družnost, rovnost a dokonalá otevřenost, které tak brzy po Isabellině svatbě následovaly, když zůstaly ponechány jedna druhé. Byla to přítelkyně a společnice, jakou mívá málokdo: inteligentní, vzdělaná, užitečná, mírná, znalá

všech rodinných zvyklostí, zúčastněná na všem, co se rodiny týkalo, a zvlášť zúčastněná na ní samé, na každé její radosti, na každém jejím plánu – ta, které mohla sdělit každou myšlenku, hned jak se jí v hlavě objevila, a která k ní měla takovou náklonnost, že u ní nedokázala najít nejmenší vadu.

Jak jen tu změnu snese? – Byla pravda, že její přítelkyně se stěhuje jen půl míle od nich; ale Emma věděla, jak velký rozdíl musí být mezi paní Westonovou, bydlící půl míle od nich, a slečnou Taylorovou pod jejich střechou; a při vší své přirozené i domácké přednosti si Emma uvědomovala, že jí teď hrozí velké nebezpečí trpět duševní osaměním. Otce vroucně milovala, ale společnicí jí být nemohl. Nebyl schopen přistoupit na rozhovor, ať rozumný, ať hravý.

Nepříjemnost skutečné nerovnosti jejich věku (a pan Woodhouse se neoženil časně) ještě značně umocňovala jeho tělesná skladba a návyky; neboť celý život se o své zdraví úzkostlivě strachoval, bez čilosti ducha i těla, a byl o mnoho starším mužem ve způsobech než v letech; a i když ho všude milovali pro jeho srdečnou vlídnost a milou povahu, jeho nadání by ho nikdy nijak nedoporučilo.

Sestra, ač v důsledku sňatku odstěhovaná jen o kus, usazená v Londýně pouhých šestnáct mil daleko, byla přesto denně mimo dosah; a nejeden dlouhý říjnový i listopadový večer bylo třeba na Hartfieldu překonat, než Vánoce přinesly další návštěvu Isabelly s manželem a jejich dětmi, aby se dům zaplnil a Emma zase získala příjemnou společnost.

Highbury, velká a lidnatá vesnice, která se podobala skoro městečku a k níž Hartfield – přes svůj vlastní trávník, křoviny a jméno – doopravdy patřil, jí neskýtalo nikoho jí rovného. Woodhouseovi tam byli první ve společenské váze. Všichni k nim vzhlíželi. Měla v místě spoustu známých, protože otec byl ke každému vlídný, ale ani jediný z nich by nemohl zaskočit za slečnu Taylorovou ani na půl dne. Byla to tesklivá změna; a Emma si nad ní nemohla nepovzdechnout a nepřát si ne-

možné věci, dokud se otec neprobudil a nedonutil ji, aby byla veselá. Jeho nálada potřebovala podporu. Byl to nervózní muž, snadno sklíčený; měl rád každého, komu si zvykl, a nerad se s kýmkoli loučil; nenáviděl jakoukoli změnu. Manželství, jako původ změny, mu bylo vždy nepříjemné; a dosud se zdaleka nesmířil ani s tím, že se provdala jeho vlastní dcera, o níž nedokázal mluvit jinak než se soucitem, přestože to byl zcela sňatek z náklonnosti, a teď byl nucen rozloučit se i se slečnou Taylorovou; a ze svých návyků mírného sobectví a toho, že nikdy nedokázal předpokládat, že by druzí mohli cítit jinak než on, byl velmi nakloněn myšlence, že slečna Taylorová udělala stejně smutnou věc pro sebe jako pro ně a byla by o mnoho šťastnější, kdyby zbytek života strávila na Hartfieldu. Emma se usmívala a povídala tak vesele, jak jen dokázala, aby ho od takových myšlenek odvedla; ale když přinesli čaj, nemohl se neudržet a řekl přesně to, co už řekl u večeře:

„Chudák slečna Taylorová! – Jen aby tu zas byla. Jaká škoda, že si jí ten pan Weston vůbec všiml!"

„S tím nemohu souhlasit, tatínku; vždyť víš, že nemohu. Pan Weston je takový dobrosrdečný, příjemný, výborný člověk, že si zaslouží dobrou ženu; – a snad bys nechtěl, aby u nás slečna Taylorová zůstala navždy a snášela všechny mé zvláštní nálady, když může mít vlastní dům?"

„Vlastní dům! – Ale co je dobrého na vlastním domě? Tenhle je třikrát větší. – A ty žádné zvláštní nálady nemáš, má milá."

„Jak často se budeme chodit navštěvovat! A oni nás taky! – Budeme se potkávat pořád! *My* musíme začít; musíme jim jít co nejdřív složit svatební návštěvu."

„Má milá, jak já se tam dostanu? Randalls je přece takový kus cesty. Ani polovinu tak daleko bych nedošel."

„Ne, tatínku, nikdo nemyslel, že bys měl jít pěšky. Pojedeme kočárem, to se rozumí."

„Kočárem! Ale James nebude mít rád, aby zapřáhal koně na tak krátkou vzdálenost; – a kde ti chudáci koně budou po celou tu dobu, co budeme na návštěvě?"

„Odvedou je do stáje pana Westona, tatínku. Vždyť už jsme to všechno domluvili. Včera jsme to s panem Westonem všechno probrali. A co se Jamese týká, můžeš být zcela jistý, že do Randalls bude jezdit vždycky rád, protože tam má dceru za služku. Jen pochybuji, že nás vůbec někdy sveze jinam. To byla tvoje zásluha, tatínku. Tys sehnal Hannah to dobré místo. Na Hannah nikdo nemyslel, dokud jsi ji nenavrhl ty – James ti je tolik zavázán!"

„Jsem moc rád, že jsem na ni pomyslel. Byla to šťastná náhoda, protože bych nerad, aby se chudák James považoval za nějak odstrčeného; a jsem si jistý, že z ní bude velmi dobrá služebná: je to zdvořilé děvče, pěkně mluví; velmi si o ní myslím. Kdykoli ji vidím, vždycky se mi hezky ukloní a zeptá se, jak se mi daří, a to tak hezkým způsobem; a když jsi ji sem brala, aby ti pomáhala s vyšíváním, všiml jsem si, že vždycky klíček zámku otočí na správnou stranu a nikdy nebouchne dveřmi. Jsem si jistý, že z ní bude výborná služebná; a bude pro chudinku slečnu Taylorovou velkou útěchou mít někoho, koho už zná. Kdykoli zajde James za svou dcerou, bude od něj mít zprávy o nás. Bude jí moci říct, jak se nám všem daří."

Emma nelitovala úsilí, aby ten šťastnější tok myšlenek udržela v chodu, a doufala, že s pomocí vrchcábů dostane otce aspoň snesitelně přes večer a že ji nebudou trápit jiné lítosti než ty její. Vrchcábový stolek byl připraven; ale hned potom vešel návštěvník, takže už nebyl potřeba.

Pan Knightley, rozumný muž po sedmatřicátém, osmatřicátém roce, byl nejen velmi starý a důvěrný přítel rodiny, ale pojilo ho s ní i zvláštní pouto, neboť byl starším bratrem Isabellina manžela. Bydlel asi míli od Highbury, chodil často a byl vždy vítán, a tentokrát ještě vítanější než jindy, protože přijel přímo od jejich společných příbuz-

ných v Londýně. Vrátil se k pozdní večeři po několikadenní nepřítomnosti a teď došel pěšky na Hartfield, aby jim řekl, že v Brunswick Square jsou všichni zdrávi. Byla to šťastná okolnost a pana Woodhouse na nějakou chvíli oživila. Pan Knightley měl veselé vystupování, které mu vždy dělalo dobře; a na jeho četné otázky po „chudince Isabelle" a dětech mu bylo odpovězeno nanejvýš uspokojivě. Když to bylo za nimi, pan Woodhouse vděčně poznamenal: „Je od vás velmi laskavé, pane Knightley, že jste se v tuhle pozdní hodinu vypravil, abyste nás navštívil. Obávám se, že jste si tu procházku musel odbýt v hrůzných podmínkách."

„Vůbec ne, pane. Je krásná měsíční noc; a tak mírná, že se musím odtáhnout od vašeho velkého ohně."

„Ale muselo tam být strašně vlhko a bláta. Jen aby vás to nenachladilo."

„Bláto, pane! Podívejte se mi na boty. Ani skvrnka."

„Inu! To je docela překvapivé, protože tady u nás pořádně pršelo. Při snídani lilo půl hodiny tak hrozně, že jsem chtěl, aby svatbu odložili."

„Mimochodem – ještě jsem vám nepopřál radost. Protože si docela dobře představuji, jakou radost oba cítíte, nijak jsem se s gratulací nehnal; ale doufám, že všechno proběhlo snesitelně dobře. Jak jste se chovali? Kdo plakal nejvíc?"

„Ach, chudinka slečna Taylorová! Je to smutná věc."

„Chudák pan Woodhouse a chudák slečna Woodhousová, prosím pěkně; ale ‚chudák slečna Taylorová' říci nemohu. Mám velmi rád vás i Emmu; ale pokud jde o otázku závislosti nebo nezávislosti! – Rozhodně musí být lepší zavděčovat se jen jednomu než dvěma."

„Zvlášť když *jedna* z těch dvou je takové rozmarné, obtížné stvoření!" řekla Emma hravě. „To máte na mysli, já vím – a to byste jistě řekl, kdyby tu nebyl otec."

„Pravda to opravdu je, má milá, moc dobře to vím," řekl pan Woodhouse s povzdechem. „Obávám se, že někdy bývám rozmarný a obtížný."

„Můj drahý tatínku! Snad si nemyslíš, že bych mohla myslet *tebe*, nebo že pan Knightley myslel *tebe*. To je strašná představa! Ach ne! Myslela jsem jen sebe. Pan Knightley rád hledá na mně chyby, víš – pro žert – je to jen žert. My si vždycky říkáme, co nás napadne."

Pan Knightley byl totiž jeden z mála lidí, kteří na Emmě Woodhousové uměli chyby vidět, a jediný, kdo jí je kdy řekl: a i když to Emmě samé nebylo zrovna příjemné, věděla, že otci by to bylo o to méně po chuti, a nepřála si, aby skutečně pojal podezření, že ji snad někdo nepovažuje za dokonalou.

„Emma ví, že jí nelichotím," řekl pan Knightley, „ale nemyslel jsem to k nikomu kriticky. Slečna Taylorová byla zvyklá zavděčovat se dvěma; teď bude mít jen jednoho. Je pravděpodobné, že tím získá."

„Ale," řekla Emma a chtěla to pustit, „chcete slyšet o svatbě; a já vám o ní ráda povím, protože jsme se všichni chovali rozkošně. Všichni byli přesní, všichni ve svém nejhezčím. Ani slza, a sotva nějaká protáhlá tvář. Ale ne; všichni jsme cítili, že budeme jen půl míle od sebe, a byli jsme si jisti, že se budeme vídat každý den."

„Drahá Emma to všechno snáší tak statečně," řekl otec. „Ale, pane Knightley, je jí opravdu moc líto, že přišla o chudinku slečnu Taylorovou, a jsem si jist, že *bude* postrádat víc, než si myslí."

Emma se odvrátila, zmítána mezi slzami a úsměvem. „Není možné, aby Emma takovou společnici nepostrádala," řekl pan Knightley. „Neměli bychom ji tak rádi, pane, kdybychom si to mohli myslet; ale ona ví, jak velice ten sňatek slečně Taylorové prospívá; ví, jak musí být v jejím věku přijatelné usadit se ve vlastním domě a jak je pro ni důležité mít zajištěno pohodlné živobytí, a proto si nedovolí cítit tolik bolesti jako radosti. Každý přítel slečny Taylorové se musí radovat, že se tak šťastně vdala."

„A zapomněl jste na jednu věc, která mi dělá radost," řekla Emma, „a to na věc nemalou – že ten sňatek jsem zařídila já. Zařídila jsem ten sňatek, víte, před čtyřmi lety; a to, že se uskutečnil, a to, že se ukázalo, že jsem měla pravdu, když tolik lidí tvrdilo, že se pan Weston už nikdy neožení, mě může odškodnit za cokoli."

Pan Knightley nad ní zavrtěl hlavou. Otec láskyplně odpověděl: „Ach, má milá, přál bych si, abys sňatky nezařizovala a věci nepředpovídala, protože cokoli řekneš, se vždycky vyplní. Prosím tě, žádné další sňatky už nezařizuj."

„Slibuju ti, tatínku, že pro sebe žádné zařizovat nebudu; ale pro jiné lidi musím opravdu dál. Je to největší zábava na světě! A po takovém úspěchu, víš! – Všichni říkali, že se pan Weston už nikdy neožení. Ach jemine, že ne! Pan Weston, který byl tak dlouho vdovcem, kterému se bez ženy zdálo zcela pohodlně, který byl tak soustavně zaneprázdněn buď svými obchody ve městě, nebo svými přáteli zde, kterého všude rádi viděli, který byl vždycky veselý – pan Weston nemusel za celý rok strávit jediný večer sám, pokud by nechtěl. Ale ne! Pan Weston se jistě už nikdy neožení. Někteří lidé dokonce mluvili o slibu, který prý dal své ženě na smrtelném loži, a jiní zase o tom, že by mu v tom nedovolil syn a strýc. Všemožné slavnostní nesmysly se k tomu nahovořily, ale já jsem jim nevěřila ani slovo.

„Ode dne – před nějakými čtyřmi lety – kdy jsme ho se slečnou Taylorovou potkaly na Broadway Lane, kdy, protože začalo poprchávat, se rozběhl s takovou dvorností a vypůjčil nám od sedláka Mitchella dva deštníky, jsem si o tom udělala jasno. Od té chvíle jsem ten sňatek plánovala; a když mi takový úspěch v této věci požehnal, drahý tatínku, snad si nemyslíš, že se s dohazováním přestanu."

„Nerozumím, co myslíte tím ‚úspěchem'," řekl pan Knightley. „Úspěch předpokládá úsilí. Váš čas byl stráven řádně a jemně, pokud jste se poslední čtyři roky snažila ten sňatek přivodit. Důstojné zaměstnání pro mysl mladé dámy! Ale pokud, čehož se spíš obávám, to

vaše ‚zařízení' sňatku, jak tomu říkáte, znamená jen jeho naplánování, že jste si jednou v jeden lenivý den řekla: ‚Myslím, že by bylo pro slečnu Taylorovou velmi dobré, kdyby si ji pan Weston vzal,' a každou chvíli si to pak zase pro sebe zopakovala, proč mluvíte o úspěchu? V čem je vaše zásluha? Čím se chlubíte? Jen jste si šťastně tipla; a *to* je všechno, co se dá říct."

„A vy jste snad nikdy nepoznal potěšení a vítězství šťastně tipnutého? – Lituji vás. – Myslela jsem, že jste chytřejší – protože, věřte mi, šťastný tip není nikdy jen náhoda. Vždycky je v něm trochu nadání. A co se týká toho mého ubohého slova ‚úspěch', s nímž máte spor, nejsem si tak zcela jistá, že na něj nemám nárok. Vy jste nakreslil dva pěkné obrázky; ale já si myslím, že by mohl být i třetí – něco mezi ničím a vším. Kdybych nebyla podporovala návštěvy pana Westona zde, kdybych nedávala mnohá malá povzbuzení a kdybych nevyhladila mnohé drobné nepříjemnosti, snad by z toho nakonec nic nebylo. Myslím, že Hartfield znáte dost dobře, abyste to pochopil."

„Přímočarý, otevřený muž jako Weston a rozumná, nenucená žena jako slečna Taylorová mohou být bezpečně ponecháni, aby si své věci spravovali sami. Spíš jste si zasahováním mohla ublížit sama, než jim prospět."

„Emma nemyslí na sebe, pokud může konat dobro druhým," ozval se pan Woodhouse, který tomu rozuměl jen zčásti. „Ale, má milá, prosím tě, žádné další sňatky už nezařizuj; jsou to pošetilosti a bolestně rozbíjejí rodinný kruh."

„Jen jeden ještě, tatínku; jen pro pana Eltona. Chudák pan Elton! Pan Elton se ti přece líbí, tatínku, – musím se po někom pro něj poohlédnout. V Highbury není nikdo, kdo by si ho zasloužil – a je tu už celý rok a dům si tak pohodlně zařídil, že by byla škoda nechat ho déle svobodného – a dnes, když jim dával ruce dohromady, mi připadalo, že by si taky pěkně přál, aby mu někdo prokázal stejnou laskavost!

Mám o panu Eltonovi velmi dobré mínění, a tohle je jediný způsob, jak mu mohu posloužit."

„Pan Elton je rozhodně hezký mladý muž a velmi dobrý mladý muž a já ho mám velmi rád. Ale pokud mu chceš prokázat nějakou pozornost, má milá, pozvi ho, ať k nám přijde někdy na večeři. To bude mnohem lepší věc. Troufám si tvrdit, že pan Knightley bude tak laskavý, že se s ním zde setká."

„Velmi rád, pane, kdykoli," řekl pan Knightley se smíchem, „a plně s vámi souhlasím, že to bude mnohem lepší věc. Pozvěte ho k večeři, Emmo, a nabídněte mu nejlepší ryby a kuře, ale výběr ženy mu nechte na něm. Spolehněte se, muž šesti- nebo sedmadvacetiletý se o sebe umí postarat."

II.

Pan Weston byl rodák z Highbury a pocházel z vážené rodiny, která poslední dvě či tři generace stoupala do společenské vážnosti a jmění. Dostalo se mu dobrého vzdělání, ale protože záhy zdědil nevelký nezávislý majetek, přestalo ho bavit kterékoli z těch obyčejnějších povolání, kterými se zabývali jeho bratři, a svou činorodou, veselou mysl a družnou povahu ukojil tím, že vstoupil do zemského pluku, tehdy právě sestaveného.

Kapitán Weston byl všeobecně oblíben; a když ho osudy vojenského života zavedly ke slečně Churchillové z jedné velké yorkshirské rodiny a slečna Churchillová se do něj zamilovala, nikoho to nepřekvapilo – kromě jejího bratra a jeho ženy, kteří ho nikdy neviděli a kteří byli plni pýchy a významnosti, jež mělo takové spojení urazit.

Slečna Churchillová však byla plnoletá a plně vládla svým jměním – třebaže její jmění nebylo v žádném poměru k rodinnému majetku – a nedala si od sňatku rozmluvit, a sňatek se uskutečnil k nekonečnému pokoření pana a paní Churchillových, kteří ji s patřičným dekorem odvrhli. Bylo to nevhodné spojení a mnoho štěstí nepřineslo. Paní Westonová v něm měla najít víc, protože měla manžela, jehož vřelé srdce a sladká povaha ho vedly k přesvědčení, že jí za tu velkou laskavost, že se do něj zamilovala, patří všechno; ale ačkoli měla jistý druh ducha, neměla ten nejlepší. Měla dost rozhodnosti, aby prosadila svou vůli navzdory bratrovi, ale ne dost na to, aby se zdržela nerozumných lítostí nad bratrovým nerozumným hněvem, ani aby nepostrádala přepych svého dřívějšího domova. Žili nad poměry, ale přesto to ne-

bylo nic ve srovnání s Enscombe: nepřestala svého manžela milovat, ale chtěla být najednou ženou kapitána Westona i slečnou Churchillovou z Enscombe.

Kapitán Weston, o němž se zejména mezi Churchillovými mělo za to, že uzavřel takový úžasný sňatek, se nakonec ukázal být tím, kdo z té dohody dostal mnohem horší díl; neboť když jeho žena po třech letech manželství zemřela, byl spíš chudším mužem než na začátku a navíc s dítětem, které musel vyživovat. Od výdajů na dítě však byl brzy osvobozen. Chlapec, s dodatečným změkčujícím vlivem matčiny vleklé nemoci, byl prostředkem jakéhosi smíření; a Churchillovi, kteří neměli vlastní děti, ani žádné jiné mladé stvoření stejně blízké krve, o něž by pečovali, nabídli, že si celou péči o malého Franka vezmou na sebe krátce po jejím skonu. Určité pochybnosti a jisté zdráhání se dá u ovdovělého otce předpokládat; ale protože byly překonány jinými ohledy, dítě bylo svěřeno péči a bohatství Churchillových a jemu zbývalo starat se jen o své vlastní pohodlí a zlepšit si svou situaci, jak jen dokáže.

Žádoucí byla úplná změna života. Odešel ze zemského pluku a dal se do obchodu, protože v Londýně už měli jeho bratři zavedené dobré podnikání, které mu otevíralo příznivou příležitost. Byla to záležitost, která přinášela právě tak dost práce. V Highbury si pořád udržoval nevelký dům, kde většinu volných dnů trávil; a mezi užitečným zaměstnáním a radostmi společnosti mu příštích osmnáct nebo dvacet let života uplynulo vesele. Do té doby získal pohodlnou zajištěnost – dost na to, aby si mohl koupit malou usedlost sousedící s Highbury, po níž vždycky toužil – dost na to, aby si vzal ženu bez věna jako slečnu Taylorovou a mohl žít podle přání své přátelské a družné povahy.

Už nějakou chvíli ovlivňovala slečna Taylorová jeho plány; ale protože to nebyl ten tyranský vliv mládí na mládí, nijak to nezviklalo jeho odhodlání, že se neusadí, dokud nebude moci koupit Randalls, a prodej Randalls se dlouho očekával; ale šel vytrvale za svým s těmito cíli

před očima, dokud jich nedosáhl. Získal jmění, koupil si dům a získal manželku; a vstupoval do nového životního období se vší pravděpodobností, že bude šťastnější než v kterémkoli předchozím. Nikdy nebyl nešťastným mužem; jeho vlastní povaha ho před tím uchránila, i v jeho prvním manželství; ale druhé mu teprve mělo ukázat, jak rozkošná může být uvážlivá a opravdu milá žena, a mělo mu podat nejpříjemnější důkaz toho, že je mnohem lepší vybírat než být vybrán, probouzet vděčnost než ji cítit.

Ve svém výběru se měl zavděčit jen sám sobě: své jmění měl pro sebe; co se týkalo Franka, bylo to víc než mlčky vychovávaný strýcův dědic, bylo to tak otevřeně přiznané osvojení, že měl při dosažení plnoletosti přijmout jméno Churchill. Bylo tedy velmi nepravděpodobné, že by kdy potřeboval otcovu pomoc. Otec se toho ani neobával. Teta byla rozmarná žena a svého manžela zcela ovládala; ale v povaze pana Westona nebylo, aby si představoval, že by nějaký rozmar mohl být dost silný, aby zasáhl někoho tak drahého a, jak věřil, tak zaslouženě drahého. Vídal syna každoročně v Londýně a byl na něj hrdý; a jeho láskyplné zprávy o něm jakožto o velmi hezkém mladém muži vyvolaly i v Highbury k němu jistý druh hrdosti. Hledělo se na něj jako na někoho dost patřícího k místu, aby jeho zásluhy a vyhlídky byly tak trochu věcí všech.

Pan Frank Churchill byl jednou z chlub Highbury a čilá zvědavost ho spatřit v místě převládala, i když tu poklonu málo oplácel, neboť tam nikdy v životě nebyl. O jeho návštěvě u otce se často mluvilo, ale nikdy k ní nedošlo.

Nyní, při otcově sňatku, se velmi obecně navrhovalo, jako nejpatřičnější pozornost, že by k návštěvě mělo dojít. Nebyl jediný nesouhlasný hlas v tom bodě, ať paní Perryová pila čaj u paní a slečny Batesových, nebo ať paní a slečna Batesovy návštěvu oplácely. Teď nastal čas, aby mezi ně pan Frank Churchill přišel; a naděje se posílila, když se dozvěděli, že při té příležitosti napsal své nové matce. Několik dní ob-

sahovala každá dopolední návštěva v Highbury nějakou zmínku o tom krásném dopise, který paní Westonová obdržela. „Slyšela jste, jaký krásný dopis napsal pan Frank Churchill paní Westonové? Pokud rozumím, byl to opravdu velmi krásný dopis. Pan Woodhouse mi o něm vyprávěl. Pan Woodhouse ten dopis viděl a říká, že jaktěživ tak krásný dopis neviděl."

Byl to opravdu vysoce ceněný dopis. Paní Westonová si samozřejmě utvořila o tom mladém muži velmi příznivou představu; a taková příjemná pozornost byla neodolatelným důkazem jeho velkého rozumu a nejvítanějším přídavkem ke každému zdroji a každému projevu gratulace, kterou jí její sňatek už přinesl. Cítila se nejšťastnější ženou; a žila dost dlouho na to, aby věděla, jak šťastnou ji může kdo oprávněně nazývat, když jediná lítost se týkala jen částečného odloučení od přátel, jejichž přátelství k ní nikdy nevychladlo a kterým bylo těžké se s ní loučit.

Věděla, že jí občas bude chybět; a nemohla bez bolesti pomyslet na to, že by Emma přišla o jedinou radost nebo že by trpěla třeba hodinovou nudou pro nedostatek její družnosti: ale drahá Emma nebyla žádný slabý charakter; byla své situaci víc rovna než většina dívek, a měla rozum, čilost a náladu, u nichž se dalo doufat, že ji přes její drobné obtíže a odříkání ponesou dobře a šťastně. A pak byla taková útěcha v tom, jak snadná vzdálenost Randalls od Hartfieldu je, tak pohodlná i pro osamělou dámskou procházku, a v povaze a poměrech pana Westona, díky nimž nadcházející roční doba nebude překážkou v tom, aby spolu trávily půlku večerů v týdnu.

Její situace byla celkově předmětem hodin vděčnosti paní Westonové a jen chvilek lítosti; a její spokojenost – její víc než spokojenost – její veselé prožívání bylo tak oprávněné a tak zjevné, že Emma, ačkoli otce dobře znala, byla někdy překvapena, že je stále schopen litovat „chudinku slečnu Taylorovou", když ji nechávali v Randalls uprostřed všeho domácího pohodlí nebo když ji večer viděli odjíždět v doprovo-

du jejího milého manžela k jejímu vlastnímu kočáru. Ale nikdy neodjela, aby pan Woodhouse jemně nepovzdechl a neřekl: „Ach, chudinka slečna Taylorová! Ona by moc ráda zůstala."

Slečnu Taylorovou nic vrátit nemohlo – a nebylo ani moc pravděpodobné, že se jí přestane litovat; ale pár týdnů přineslo panu Woodhouse určitou úlevu. Poklony sousedů přestaly; už ho netrápilo přání radosti k tak smutné události; a svatební dort, který mu byl velkou starostí, byl celý sněden. Jeho vlastní žaludek nesnesl nic bohatého a on nikdy nevěřil, že by jiní lidé mohli být jiní než on. Co bylo pro něj nezdravé, pokládal za nevhodné pro kohokoli; a snažil se proto vážně odrazovat je od toho, aby svatební dort vůbec měli, a když se to ukázalo marným, snažil se stejně vážně zabránit tomu, aby ho kdokoli jedl. Dal si tu práci, že v té věci konzultoval pana Perryho, lékárníka. Pan Perry byl rozumný, pánsky vystupující muž, jehož časté návštěvy patřily k pohodlí v životě pana Woodhouse; a když byl dotázán, musel připustit (ačkoli to zdánlivě šlo proti jeho sklonu), že svatební dort opravdu mnoha lidem – snad většině – nebude dělat dobře, pokud se nepojí umírněně. S takovým názorem, který potvrzoval jeho vlastní, doufal pan Woodhouse ovlivnit každého návštěvníka novomanželů; ale přesto se dort jedl; a jeho dobrotivé nervy neměly klid, dokud nebyl celý pryč.

V Highbury se šířila podivná pověst, že všichni malí Perryovi byli viděni s plátkem svatebního dortu paní Westonové v ruce: ale pan Woodhouse tomu nikdy nevěřil.

III.

Pan Woodhouse měl společnost rád po svém. Měl rád, když ho jeho přátelé přišli navštívit; a z různých spojených důvodů, z jeho dlouhého pobytu na Hartfieldu a jeho dobrosrdečnosti, z jeho jmění, domu a dcery si do velké míry zajišťoval návštěvy svého malého okruhu podle svého. Mnoho styků s rodinami mimo tento okruh neudržoval; jeho hrůza z pozdních hodin a velkých večeří ho činila nezpůsobilým pro jakoukoli známost než takovou, jaká by ho navštívila za jeho vlastních podmínek. Naštěstí pro něj Highbury, počítaje v tom Randalls ve stejné farnosti a Donwell Abbey ve farnosti sousední – sídlo pana Knightleyho – takových známých zahrnovalo mnoho. Nezřídka míval, díky Emmině přemlouvání, u sebe k večeři někoho z vybraných a nejlepších: ale večerní společnosti měl raději; a pokud si zrovna nemyslel, že na společnost nestačí, nebyl v týdnu sotva večer, kdy by mu Emma nedokázala sestavit společnost ke karetnímu stolku.

Opravdová, dávná náklonnost přiváděla Westonovy a pana Knightleyho; a pan Elton, mladý muž žijící sám, aniž ho to těšilo, si výsadu vyměnit kterýkoli volný večer svého prázdného osamění za vybranost a společnost salonu pana Woodhouse a úsměvy jeho půvabné dcery nijak nenechával ujít.

Po těchto přišla druhá řada; a mezi nejdostupnějšími z nich byly paní a slečna Batesovy a paní Goddardová, tři dámy téměř vždy k dispozici pozvánce z Hartfieldu, které byly tak často přiváženy a odváženy, že pan Woodhouse nepovažoval za žádnou těžkost ani pro Jamese, ani pro koně. Kdyby se to stalo jen jednou za rok, byla by to křivda.

Paní Batesová, vdova po bývalém highburském vikáři, byla velmi stará paní, která už zvládla sotva co víc než čaj a kvadrilu. Žila se svou jedinou dcerou velmi skromně a hledělo se na ni se vší ohleduplností a úctou, jakou neškodná stará paní za tak nepříznivých poměrů může budit. Její dcera se těšila zcela mimořádnému stupni oblíbenosti u ženy, která nebyla ani mladá, ani hezká, ani bohatá, ani provdaná. Slečna Batesová stála v nejhorší možné situaci na světě pro to, aby získala příliš mnoho obecné přízně; a neměla žádnou duševní převahu, kterou by se mohla sama odškodnit nebo kterou by mohla zastrašit ty, kdo by ji snad nenáviděli, k vnějšímu projevu úcty. Nikdy se nechlubila ani krásou, ani chytrostí. Mládí jí proběhlo bez zvláštního vyznamenání a prostřední léta života byla věnována péči o churavějící matku a snaze protáhnout malý příjem co nejdál. A přesto to byla šťastná žena a žena, kterou nikdo nejmenoval bez dobré vůle. Byla to její vlastní všeobecná dobrá vůle a spokojená povaha, které takové zázraky působily. Milovala každého, zajímala se o štěstí každého, bystře viděla přednosti každého; považovala se za nejšťastnější stvoření, obklopené požehnáním v tak výtečné matce, v tolika dobrých sousedech a přátelích a v domově, kde ničeho nescházelo. Prostota a veselost její povahy, její spokojený a vděčný duch, byly doporučením pro každého a pokladnicí blaženosti pro ni samu. Byla to velká povídalka o malých věcech, což se panu Woodhouse hodilo přesně, plná banálních sdělení a neškodného klepu.

Paní Goddardová byla majitelkou školy – nikoli seminarium či ústavu nebo čehokoli, co by se v dlouhých větách vybraných nesmyslů hlásilo k tomu, že spojuje svobodomyslné znalosti s elegantní mravností podle nových zásad a nových systémů – a kde se mladé dámy za nehorázné platy daly vyždímat ze zdraví do marnivosti – nýbrž skutečného, poctivého, staromódního penzionátu, kde se rozumné množství dovedností prodávalo za rozumnou cenu a kam se dívky posílaly, aby nepřekážely a aby se poštěstilo, že si vyškrabou něco jako vzdělání,

bez nebezpečí, že by se vrátily jako obludné zázraky. Škola paní Goddardové se těšila velké pověsti – a to zcela zaslouženě; neboť Highbury se počítalo za obzvlášť zdravé místo: měla velký dům i zahradu, dávala dětem dost zdravé stravy, v létě je nechávala mnoho pobíhat venku a v zimě jim vlastníma rukama ošetřovala omrzliny. Nebylo divu, že za ní teď chodil do kostela zástup dvaceti dívek po dvojicích. Byla to prostá, mateřská žena, která v mládí tvrdě pracovala a nyní si myslela, že má nárok na občasný prázdný čas v podobě odpolední návštěvy u čaje; a protože dřív mnoho dlužila laskavosti pana Woodhouse, cítila jeho zvláštní nárok na to, aby svůj úpravný salonek, obvěšený drobnými ručními pracemi, opustila, kdykoli jen mohla, a prohrála nebo vyhrála pár šestipencí u jeho krbu.

Tyto byly dámy, které Emma velmi často dokázala sezvat; a byla šťastná, kvůli otci, za tu možnost; ačkoli pokud šlo o ni samu, nebyl to lék na nepřítomnost paní Westonové. Byla nadšená, když viděla otce vypadat pohodlně, a velmi spokojená sama se sebou, že to tak dobře zařídila; ale tiché přednášky tří takových žen jí dávaly cítit, že každý takto strávený večer je skutečně jedním z těch dlouhých večerů, které s obavami předvídala.

Když tak jednou ráno seděla a hleděla vstříc přesně takovému zakončení onoho dne, přinesli jí lístek od paní Goddardové, která se v nanejvýš uctivých výrazech ptala, zda smí přivést s sebou slečnu Smithovou; nanejvýš vítaná žádost: neboť slečna Smithová byla sedmnáctiletá dívka, kterou Emma velmi dobře znala od vidění a o niž se už dlouho zajímala pro její krásu. Vrátila se jim velmi vlídná pozvánka a půvabná paní onoho sídla už večera nestrašila.

Harriet Smithová byla přirozenou dcerou někoho. Někdo ji před několika lety umístil do školy paní Goddardové a někdo ji nedávno povýšil z postavení žákyně na postavení salonní chovanky. Víc se o její minulosti obecně nevědělo. Neměla žádné zjevné přátele kromě těch,

jež si získala v Highbury, a právě se vrátila z dlouhé návštěvy na venkově u několika mladých dam, které s ní tam byly ve škole.

Byla to velmi hezká dívka a její krása patřila shodou okolností k tomu druhu, který Emma zvlášť obdivovala. Byla drobná, baculatá a bělolící, s krásným ruměncem, modrýma očima, světlými vlasy, pravidelnými rysy a výrazem velké sladkosti, a ještě než večer skončil, byla Emma s jejím vystupováním spokojená stejně jako s její osobou a zcela odhodlána známost rozvíjet dál.

Nic nápadně chytrého v hovoru slečny Smithové ji neohromilo, ale celkově ji shledávala velmi příjemnou – ne nepohodlně stydlivou, ne neochotnou mluvit – a přitom tak dalekou od vtíravosti, projevující tak náležitou a slušivou úctu, zdající se tak příjemně vděčnou za to, že byla připuštěna na Hartfield, a tak prostě ohromenou vzhledem všeho ve stylu tak vyšším, než na jaký byla zvyklá, že musela mít rozum a zasluhovat povzbuzení. Povzbuzení se jí mělo dostat. Ty jemné modré oči a všechen ten přirozený půvab se neměly promrhat na podřadné společnosti Highbury a jejích známých. Známosti, které si už utvořila, jí nebyly hodny. Přátelé, od nichž se zrovna rozloučila, i když to byli lidé velmi dobrého druhu, jí musí škodit. Byla to rodina jménem Martin, kterou Emma dobře znala podle pověsti, že si pronajímá velký statek od pana Knightleyho a bydlí ve farnosti Donwell – prý velmi slušně – věděla, že si o nich pan Knightley myslí mnoho dobrého – ale musí to být hrubí a neuhlazení lidé, zcela nevhodní za důvěrníky dívky, které stačí jen trochu víc vědomostí a elegance, aby byla zcela dokonalá. *Ona* si jí všimne; ona ji zdokonalí; ona ji odpoutá od její špatné známosti a uvede ji do dobré společnosti; ona utvoří její názory a její způsoby. Byl by to zajímavý a jistě velmi laskavý úkol; vysoce slušel její vlastní životní situaci, jejímu volnu a jejím schopnostem.

Byla tak zaneprázdněna obdivováním těch jemných modrých očí, hovorem a naslouchání a mezitím kováním všech těch plánů, že večer uběhl nezvykle rychle; a stůl na večeři, který vždy takové společ-

nosti uzavíral a kvůli kterému obvykle sedávala a hlídala patřičný čas, byl celý prostřen a připraven a posunut k ohni dřív, než si toho všimla. S bystrostí přesahující obvyklý popud mysli, která přesto nikdy nebyla lhostejná k zásluze dělat všechno dobře a pozorně, s opravdovou dobrou vůlí mysli potěšené vlastními nápady udělala všechny pocty jídla a nabídla a doporučila sekané kuře a pečené ústřice s naléhavostí, o níž věděla, že bude vítaná vzhledem k časným zvyklostem a zdvořilým zábranám jejich hostí.

Při takových příležitostech bylo cítění chudáka pana Woodhouse v smutném boji. Měl rád, když se prostíralo, protože to bylo zvykem jeho mládí, ale jeho přesvědčení, že večeře jsou velmi nezdravé, ho činilo spíš smutným, když viděl na stůl cokoli položit; a zatímco jeho pohostinnost by jeho návštěvníky uvítala u čehokoli, jeho péče o jejich zdraví ho rmoutila nad tím, že budou jíst.

Jen taková další malá miska řídké kaše, jako byla jeho vlastní, bylo vše, co mohl s plným sebeschválením doporučit; i když se mohl přemoci, dokud dámy pohodlně odstraňovaly hezčí věci, a říct:

„Paní Batesová, dovolte mi, abych vám navrhl, abyste se odvážila jednoho z těchto vajec. Vajíčko hodně naměkko není nezdravé. Serle rozumí vaření vajíčka lépe než kdokoli jiný. Vajíčko uvařené někým jiným bych nedoporučil; ale nemusíte se bát, jsou velmi malá, vidíte – jedno z našich malých vajec vám neublíží. Slečno Batesová, nechte si od Emmy nabídnout *kousíček* koláče – *opravdu* kousíček. Naše jsou všechny jablečné. Nemusíte se tu bát nezdravých zavařenin. Krém nedoporučuji. Paní Goddardová, co říkáte na *půlku* sklenice vína? *Malou* půlsklenici, nalitou do pohárku s vodou? Nemyslím, že by vám to mohlo neudělat dobře."

Emma nechávala otce mluvit – ale své návštěvníky obsloužila mnohem uspokojivějším způsobem a toho večera měla zvláštní potěšení, že je odesílala šťastné. Štěstí slečny Smithové se vyrovnalo jejímu záměru. Slečna Woodhousová byla v Highbury tak velkou osobností, že

vyhlídka na představení jí působila stejně úlek jako radost; ale pokorná, vděčná dívenka odešla s vysoce potěšenými pocity, nadšená vlídností, s jakou s ní slečna Woodhousová jednala po celý večer, a dokonce jí nakonec stiskla ruku!

IV.

Blízkost Harriet Smithové k Hartfieldu byla brzy pevně ustavená věc. Rychlá a rozhodná ve svých krocích, Emma neztrácela čas s pozváním a povzbuzováním a říkala jí, ať chodí velmi často; a jak se jejich známost prohlubovala, prohlubovala se i jejich spokojenost se sebou navzájem. Co se týkalo společnice na procházky, Emma už velmi záhy předvídala, jak užitečná jí může být. V tomto ohledu byla ztráta paní Westonové závažná. Otec nikdy nechodil dál než za křoviska, kde mu dvě části pozemku stačily na dlouhou nebo krátkou procházku podle toho, jak se střídaly roční doby; a od svatby paní Westonové byl její pohyb příliš omezený. Jednou se odvážila sama do Randalls, ale nebylo to příjemné; a Harriet Smithová – někdo, koho mohla kdykoli vyzvat k procházce – byla by proto cenným přídavkem k jejím výsadám. Ale v každém ohledu, čím víc ji poznávala, tím víc ji schvalovala a utvrzovala se ve všech svých laskavých záměrech.

Harriet rozhodně nebyla chytrá, ale měla sladkou, povolnou, vděčnou povahu, byla naprosto prosta ješitnosti a toužila jen po tom, aby ji vedl někdo, k němuž vzhlíží. Její raná náklonnost k ní samotné byla velmi milá; a její záliba v dobré společnosti a schopnost ocenit, co bylo elegantní a chytré, ukazovaly, že nechybí vkus, ačkoli síla rozumu se očekávat nemůže. Celkově byla zcela přesvědčena, že Harriet Smithová je přesně tou mladou přítelkyní, jakou chce – přesně tím, co její domov potřeboval. O takovou přítelkyni, jakou byla paní Westonová, se nedalo ani přemýšlet. Dvě takové nikdy nemohly být dopřány. Dvě takové nechtěla. Byla to zcela jiná věc, cit odlišný a nezávislý. Paní

Westonová byla předmětem úcty, která měla základ ve vděčnosti a vážnosti. Harriet měla být milována jako někdo, komu může být užitečná. Pro paní Westonovou nebylo co dělat; pro Harriet všechno.

Její první pokusy být užitečná směřovaly k tomu, aby zjistila, kdo jsou rodiče, ale Harriet jí to říci nemohla. Byla ochotná říci všechno, co bylo v jejích silách, ale v této věci byly otázky marné. Emma byla nucena si představovat, co se jí zlíbilo – ale nikdy nemohla uvěřit, že by *ona sama* ve stejné situaci pravdu neodhalila. Harriet neměla žádnou bystrost. Spokojila se s tím, že slyšela a věřila jen tomu, co se jí paní Goddardová rozhodla říci; a dál se neptala.

Paní Goddardová, učitelky, dívky a záležitosti školy obecně tvořily přirozeně velkou část hovoru – a nebýt její známosti s Martinovými ze statku Abbey-Mill, musely by tvořit celek. Ale Martinovi jí zaplňovali myšlenky nemálo; strávila s nimi dva velmi šťastné měsíce a teď ráda mluvila o radostech své návštěvy a popisovala mnohá pohodlí a divy toho místa. Emma její upovídanost povzbuzovala – pobavená takovým obrazem jiného souboru bytostí a užívající si onu mladistvou prostotu, která mohla s takovým jásotem mluvit o tom, že paní Martinová má „*dva* salonky, dva opravdu velmi dobré salonky; jeden z nich zrovna tak velký jako salon paní Goddardové; a že má služku, která u ní žije už pětadvacet let; a že mají osm krav, dvě z nich alderneyské a jednu malou velšskou krávu, opravdu velmi hezkou malou velšskou krávu; a že paní Martinová říkala, protože ji má tak ráda, že se jí má říkat *její* kráva; a že mají v zahradě velmi hezký letohrádek, kam příští rok mají všichni jít jednoho dne na čaj: – velmi hezký letohrádek, dost velký, aby pojal tucet lidí."

Nějakou dobu ji to bavilo, aniž by myslela dál než na bezprostřední příčinu; ale jak začala rodině lépe rozumět, povstávaly jiné pocity. Udělala si špatnou představu, protože se domnívala, že spolu žijí matka a dcera, syn a synova žena; ale když vyšlo najevo, že pan Martin, který měl v jejím vyprávění svůj díl a byl vždycky zmiňován se schvá-

lením pro svou velkou dobrosrdečnost, že udělal to či ono, je svobodný muž; že žádná mladá paní Martinová neexistuje, žádná manželka ve hře; podezírala, že její chuděrce malé přítelkyni z té veškeré pohostinnosti a laskavosti hrozí nebezpečí, a že pokud se o ni někdo nepostará, bude snad vehnána do toho, aby se navždy snížila.

S touto povzbudivou představou se její otázky zvětšovaly v počtu i významu; a vedla Harriet obzvlášť k tomu, aby mluvila o panu Martinovi víc, a bylo zřejmé, že se k tomu nijak nemá nerada. Harriet byla velmi ochotná mluvit o jeho podílu na jejich procházkách za měsíčního svitu a veselých večerních hrách; a zdlouhavě se zastavovala u toho, že byl tak velmi dobré nálady a ochotný. Jednou obešel tři míle, aby jí přinesl trochu vlašských ořechů, protože řekla, jak je má ráda, a ve všem ostatním byl rovněž velmi ochotný. Jednou v noci přivedl do salonku syna svého pastýře s úmyslem, aby jí zazpíval. Měla velmi ráda zpěv. On sám uměl zpívat trochu. Věřila, že je velmi chytrý a všemu rozumí. Měl velmi pěkné stádo a za jeho vlnu mu nabízeli, když u nich byla, víc než komukoli v kraji. Věřila, že o něm každý mluví dobře. Jeho matka a sestry ho měly velmi rády. Paní Martinová jí jednou řekla (a bylo při tom vidět, jak se Harriet začervenala), že je nemožné, aby někdo byl lepším synem, a proto si je jistá, že až se ožení, bude dobrým manželem. Ne že by si *přála*, aby se oženil. S tím vůbec nespěchala.

„Výborně, paní Martinová!" pomyslela si Emma. „Vy víte, co děláte."

„A když odjížděla, byla paní Martinová tak laskavá, že poslala paní Goddardové krásnou husu – tu nejlepší husu, jakou kdy paní Goddardová viděla. Paní Goddardová ji upekla v neděli a pozvala všechny tři učitelky, slečnu Nashovou, slečnu Princeovou a slečnu Richardsonovou, aby s ní povečeřely."

„Pan Martin, předpokládám, není muž vzdělaný mimo rámec svého povolání? Nečte?"

„Ale ano! – to jest, ne – nevím – ale myslím si, že toho četl mnoho – ale ne nic, co by vám přišlo za to stát. Čte Zemědělské zprávy a jiné knihy, co leží na jednom z parapetů v okně – ale ty čte všechny jen pro sebe. Někdy ale večer, než jsme usedali ke kartám, přečetl nahlas něco z Výbrané četby, moc hezké věci. A vím, že četl Vikáře z Wakefieldu. Nikdy nečetl Romanci z lesa, ani Děti opatství. O takových knihách nikdy předtím neslyšel, než jsem se o nich zmínila, ale je rozhodnutý, že si je co nejdřív opatří."

Další otázka zněla:

„Jak pan Martin vypadá?"

„Ach! není hezký – vůbec není hezký. Zpočátku se mi zdál velmi obyčejný, ale teď už mi tak obyčejný nepřipadá. Člověku se to časem, víte, přestane zdát. Ale copak jste ho nikdy neviděla? Je v Highbury občas, a určitě každý týden projíždí cestou do Kingstonu. Prošel kolem vás velmi často."

„Může být, a mohla jsem ho vidět padesátkrát, aniž bych měla ponětí o jeho jméně. Mladý sedlák, ať na koni, ať pěšky, je ten úplně poslední druh člověka, který by vzbudil mou zvědavost. Zemani jsou právě ten druh lidí, s nimiž, cítím, že nemohu mít nic společného. Stupeň nebo dva níž, a slušný vzhled by mě mohl zaujmout; mohla bych doufat, že jejich rodinám budu nějak užitečná. Ale sedlák žádnou mou pomoc potřebovat nemůže, a je proto v jednom smyslu stejně nad mou pozorností jako v každém jiném pod ní."

„To jistě. Ach ano! Není pravděpodobné, že byste si ho kdy všimla; ale on vás zná opravdu velmi dobře – myslím od vidění."

„Nepochybuju o tom, že je to velmi slušný mladý muž. Vím ostatně, že je, a jakožto takovému mu přeji dobře. Kolik myslíte, že je mu let?"

„Osmého června minulého roku mu bylo čtyřiadvacet, a moje narozeniny jsou dvacátého třetího, jen čtrnáct dní a jeden den rozdíl – což je velmi zvláštní."

„Jen čtyřiadvacet. To je příliš brzy na usazení. Jeho matka má úplně pravdu, že nespěchá. Zdá se, že jim je takhle velmi pohodlně, a kdyby si dala práci, aby ho oženila, pravděpodobně by toho litovala. Za šest let, kdyby mohl potkat dobrou mladou ženu stejného stavu, s trochou peněz, mohlo by to být velmi žádoucí."

„Za šest let! Drahá slečno Woodhousová, to by mu bylo třicet!"

„Nu, a to je zhruba tak brzy, jak si většina mužů může dovolit oženit se, kteří se nenarodili k nezávislosti. Pan Martin, myslím si, si celé své jmění teprve vydělá – nemůže být vůbec napřed před světem. Ať zdědil jakékoli peníze po smrti svého otce, ať je jeho díl rodinného majetku jakýkoli, troufám si tvrdit, že je to všechno nejisté, všechno vložené do jeho dobytka a tak dále; a i když s pílí a dobrým štěstím může být časem bohatý, je skoro nemožné, aby už něco dohromady dal."

„Jistě, tak to je. Ale žijí si velmi pohodlně. Nemají žádného sluhu v domě, jinak jim nic nechybí; a paní Martinová mluví o tom, že si napřesrok vezme chlapce."

„Jen abyste se, Harriet, nedostala do nepříjemné situace, až se opravdu ožení; – myslím, co se týká známosti s jeho ženou – protože i když proti jeho sestrám, díky lepšímu vzdělání, se nedá tak docela nic namítat, nevyplývá z toho, že by si mohl vzít někoho, kdo by stál za vaši pozornost. Neštěstí vašeho původu by vás mělo činit obzvlášť opatrnou v tom, s kým se stýkáš. Není pochyb, že jste dcerou gentlemana, a váš nárok na toto postavení musíte podpírat vším, co je ve tvých vlastních silách, jinak bude dost lidí, kteří si s potěšením budou libovat v tom, aby vás pokořili."

„Ano, jistě, předpokládám, že jsou. Ale dokud chodím na Hartfield a vy jste ke mně tak laskavá, slečno Woodhousová, nebojím se toho, co by kdo mohl udělat."

„Síle vlivu rozumíte docela dobře, Harriet; ale přála bych si, abyste byla tak pevně usazená v dobré společnosti, že budete nezávislá i na Hartfieldu a na slečně Woodhousové. Chci vás vidět trvale dobře pro-

pojenou, a k tomu bude radno mít co nejmíň zvláštních známostí; a říkám tedy, že pokud byste ještě byla v tomhle kraji, až se pan Martin ožení, přála bych si, abyste skrze svou blízkost se sestrami nebyla vtažena do známosti s jeho ženou, kterou bude pravděpodobně nějaká pouhá sedlákova dcera bez vzdělání."

„Jistě. Ano. Ne že bych si myslela, že by si pan Martin někdy vzal jinou než takovou, která by měla aspoň nějaké vzdělání – a byla velmi dobře vychovaná. Nicméně nemíním stavět svůj názor proti vašemu – a jsem si jistá, že si známost s jeho ženou nebudu přát. Ke slečnám Martinovým budu mít vždycky velkou úctu, zvlášť k Elizabeth, a bylo by mi velmi líto se jich vzdát, protože jsou vzdělané přesně tolik jako já. Ale pokud si vezme nějakou velmi nevzdělanou, hrubou ženu, pak bych ji opravdu raději nenavštěvovala, pokud se tomu budu moci vyhnout."

Emma ji během tohoto proslovu v jeho výkyvech pozorovala a žádné znepokojivé příznaky lásky neviděla. Mladý muž byl jejím prvním obdivovatelem, ale věřila, že žádné jiné sevření už tam není a že na Harrietině straně nebude vážná překážka, která by stála v cestě nějakému přátelskému uspořádání z její strany.

Pana Martina potkaly hned druhého dne, když šly po cestě k Donwellu. Byl pěšky, a poté co se na ni podíval velmi uctivě, podíval se s naprosto neskrývanou spokojeností na její společnici. Emma byla ráda, že má takovou příležitost k přehlídce; a popošla pár kroků dopředu, zatímco si spolu povídali, a její bystré oko se tak brzy s panem Robertem Martinem dostatečně seznámilo. Jeho vzhled byl velmi úhledný a vypadal jako rozumný mladý muž, ale jeho osoba neměla žádnou další výhodu; a až k němu dojde ke srovnání s gentlemany, pomyslela si, že musí ztratit všechen prostor, který v Harrietině náklonnosti získal. Harriet nebyla necitlivá ke způsobům; sama od sebe si s obdivem i úžasem všimla otcovy něžnosti. Pan Martin vypadal, jako by nevěděl, co to způsoby jsou.

Zůstali spolu jen pár minut, protože slečna Woodhousová nemůže čekat; a Harriet potom k ní přiběhla s rozzářenou tváří a ve zcela rozvířené náladě, kterou slečna Woodhousová doufala co nejdřív uklidnit.

„Jen si pomyslete, že jsme se s ním potkali! – Jak podivné! Byla to prý úplná náhoda, že nejel oklikou přes Randalls. Nemyslel si, že chodíme touhle cestou. Myslel si, že chodíme spíš směrem k Randalls. Romanci z lesa se mu ještě sehnat nepodařilo. Byl prý tak zaneprázdněný, když byl naposledy v Kingstonu, že na to úplně zapomněl, ale zítra tam jede znovu. Tak velmi podivné, že jsme se s ním zrovna potkali! Nu, slečno Woodhousová, je takový, jaký jste čekala? Co si o něm myslíte? Zdá se vám tak velmi obyčejný?"

„Je velmi obyčejný, nepochybně – pozoruhodně obyčejný: – ale to není nic ve srovnání s jeho úplným nedostatkem uhlazenosti. Neměla jsem právo očekávat mnoho a také jsem mnoho nečekala; ale neměla jsem potuchy, že by mohl být tak zcela křupanský, tak zcela bez vystupování. Přiznávám, představovala jsem si ho o stupeň nebo dva blíž uhlazenosti."

„Jistě," řekla Harriet pokořeným hlasem, „není tak uhlazený jako opravdoví gentlemani."

„Myslím, Harriet, že od chvíle, co se s námi stýkáš, jste opakovaně bývala ve společnosti několika opravdových gentlemanů, že vás sama ten rozdíl v panu Martinovi musí uhodit do očí. Na Hartfieldu jste měla velmi dobré příklady vzdělaných, dobře vychovaných mužů. Byla bych překvapená, kdybyste po tom, co jste je viděla, mohla být zase ve společnosti pana Martina, aniž byste ho vnímala jako velmi podřadné stvoření – a dokonce se nad sebou podivila, že jste ho vůbec dřív pokládala za přijatelného. Necítíš to teď začínat? Nezarazilo vás to? Jsem si jistá, že vás muselo uhodit jeho nemotorné vzezření a náhlé způsoby a hrubost hlasu, který, jak jsem slyšela, když jsem tu stála, byl zcela nemodulovaný."

„Pan Knightley takový rozhodně není. Nemá takový krásný vzhled a chůzi jako pan Knightley. Ten rozdíl vidím zcela zřetelně. Ale pan Knightley je takový krásný muž!"

„Vzhled pana Knightleyho je tak pozoruhodně dobrý, že není spravedlivé srovnávat s *ním* pana Martina. Ze sta mužů neuvidíš jednoho s *gentlemanem* tak zjevně napsaným jako u pana Knightleyho. Ale on není jediný gentleman, na jakého jste v poslední době zvyklá. Co říkáte panu Westonovi a panu Eltonovi? Srovnej pana Martina s kterýmkoli z *nich*. Srovnej jejich způsob, jak se nesou; jak chodí; jak mluví; jak mlčí. Ten rozdíl musíte vidět."

„Ach ano! – je tam velký rozdíl. Ale pan Weston je skoro starý muž. Panu Westonovi musí být mezi čtyřiceti a padesáti."

„Což činí jeho dobré způsoby o to cennějšími. Čím starší člověk, Harriet, tím důležitější je, aby jeho způsoby nebyly špatné; tím křiklavější a odpudivější se jakákoli hlasitost, hrubost nebo nemotornost stávají. Co je v mládí snesitelné, je v pozdějším věku odporné. Pan Martin je teď nemotorný a náhlý; čím bude ve věku pana Westona?"

„Nedá se to opravdu říci," odpověděla Harriet dost vážně.

„Ale dá se docela dobře odhadnout. Bude úplně obhroublý, přízemní sedlák, zcela nedbalý na zdání, který nemyslí na nic než na zisk a ztrátu."

„Opravdu? To bude velmi špatné."

„Jak moc ho jeho záležitosti už teď pohlcují, je zcela zřejmé z té okolnosti, že zapomněl na knihu, kterou jsi mu doporučila. Měl plnou hlavu trhu, než aby myslel na cokoli jiného – což je přesně, jak to má být, u člověka, který se dere nahoru. Co má s knihami co dělat? A nepochybuji, že se *opravdu* bude mít časem dobře a bude velmi bohatý – a to, že je nevzdělaný a hrubý, nás nemusí znepokojovat."

„Divím se, že si na tu knihu nevzpomněl" – byla celá Harrietina odpověď, pronesená s takovou mírou vážné nespokojenosti, že Emma

usoudila, že se to může bezpečně nechat být. Nějakou dobu tedy neříkala nic. Její další začátek zněl:

„V jednom ohledu jsou snad způsoby pana Eltona nadřazené způsobům pana Knightleyho nebo pana Westona. Mají v sobě víc jemnosti. Dalo by se je bezpečněji postavit za vzor. V panu Westonovi je jakási otevřenost, rychlost, skoro přímočarost, kterou na *něm* každý má rád, protože s ní jde tolik dobré nálady – ale to by se jen tak kopírovat nedalo. Ani přímý, rozhodný, panovačný způsob pana Knightleyho, ačkoli *mu* velmi sluší; jeho postava, jeho vzhled i jeho životní postavení ho zřejmě dovolují; ale pokud by si ho nějaký mladý muž začal brát za vzor, byl by nesnesitelný. Naopak si myslím, že by se mladému muži dalo velmi bezpečně doporučit, aby si vzal za vzor pana Eltona. Pan Elton je dobré nálady, veselý, úslužný a jemný. Zdá se mi, že je obzvlášť v poslední době jemnější. Nevím, jestli má v úmyslu zavděčit se jedné z nás, Harriet, dodatečnou měkkostí, ale všimla jsem si, že jeho způsoby jsou měkčí, než bývaly. Jestli něco zamýšlí, musí to být zalíbit se vám. Neříkala jsem vám, co o vám onehdy řekl?"

Pak zopakovala jakousi vřelou osobní pochvalu, kterou z pana Eltona vytáhla, a nyní jí učinila zadost; a Harriet se zarděla, usmála a řekla, že jí vždycky pan Elton připadal velmi příjemný.

Pan Elton byl právě ta osoba, kterou si Emma vybrala, aby mladého sedláka z Harrietiny hlavy vyhnala. Myslela si, že by to byl výborný sňatek; a jen příliš zjevně žádoucí, přirozený a pravděpodobný, aby v jeho plánování byla velká zásluha. Obávala se, že na to musí myslet a předpovídat to i každý jiný. Nebylo však pravděpodobné, že by jí v datu plánu někdo vyrovnal, neboť jí ten nápad vlétl do hlavy právě onoho prvního večera, kdy Harriet přišla na Hartfield. Čím déle o tom uvažovala, tím větší byl její pocit toho, jak je to vhodné. Postavení pana Eltona bylo nanejvýš příhodné, sám gentleman každým coulem, a bez nízkých vazeb; zároveň ne z žádné rodiny, která by mohla oprávněně namítat něco proti pochybnému zrození Harriet. Měl pro ni pohodlný

dům a Emma odhadovala i velmi dostatečný příjem; neboť ačkoli vikářství v Highbury nebylo velké, bylo známo, že má nějaký nezávislý majetek; a myslela si o něm velmi dobré věci jako o dobromyslném, dobře smýšlejícím, ctihodném mladém muži bez jakéhokoli nedostatku užitečného rozumu nebo znalosti světa.

Už se sama ujistila, že si o Harriet myslí, že je krásná dívka, což, s tak častými setkáními na Hartfieldu, by, jak doufala, mělo stačit jako základ z jeho strany; a na Harrietině straně nemohlo být mnoho pochyb, že myšlenka, že by si ji vybral on, by měla všechnu obvyklou váhu a účinnost. A on byl opravdu velmi příjemný mladý muž, mladý muž, kterého by si každá žena, pokud není vybíravá, mohla oblíbit. Byl pokládán za velmi hezkého; obecně se jeho osoba velmi obdivovala, ale ne jí, protože v jeho rysech chyběla elegance, bez níž se nemohla obejít: – ale dívka, kterou mohlo potěšit, že Robert Martin jezdí po kraji, aby jí sehnal vlašské ořechy, může být velmi dobře dobyta obdivem pana Eltona.

V.

„Nevím, jaký je váš názor, paní Westonová," řekl pan Knightley, „na tu velkou důvěrnost mezi Emmou a Harriet Smithovou, ale podle mě je to špatná věc."

„Špatná věc! Vy si opravdu myslíte, že je to špatná věc? – jak to?"

„Myslím si, že ani jedna z nich té druhé nijak neprospěje."

„Vy mě překvapujete! Emma musí Harriet prospět; a tím, že jí Harriet poskytla nový předmět zájmu, se dá říci, že Harriet prospívá Emmě. Jejich důvěrnost sleduji s největší radostí. Jak odlišně to cítíme! – Nemyslet si, že jedna druhé prospějí! To je určitě začátek jedné z našich hádek o Emmu, pane Knightley."

„Snad si myslíte, že jsem schválně přišel, abych se s vámi pohádal, protože vím, že Weston je pryč, a tak musíte svou bitvu bojovat sama."

„Pan Weston by mě bezpochyby podpořil, kdyby tu byl, protože o té věci smýšlí přesně jako já. Mluvili jsme o tom teprve včera a shodli jsme se, jaké je pro Emmu štěstí, že se v Highbury našla taková dívka, s níž se může stýkat. Pane Knightley, nedovolím vám, abyste byl v této věci spravedlivým soudcem. Jste tak zvyklý žít sám, že neznáte cenu společnice; a snad žádný muž ani nedokáže dobře posoudit to pohodlí, které žena cítí ve společnosti někoho ze svého pohlaví, poté co na to byla celý život zvyklá. Dovedu si vaši námitku proti Harriet Smithové představit. Není to ta nadřazená mladá žena, jakou by Emmina přítelkyně měla být. Ale na druhou stranu, jelikož Emma chce vidět, aby byla lépe vzdělaná, bude to pro ni pobídkou, aby sama víc četla. Budou číst spolu. Má to v úmyslu, to vím."

„Emma má v úmyslu víc číst už od dvanácti let. Viděl jsem spoustu seznamů knih, které si v různých dobách sestavila a hodlala je soustavně přečíst – a byly to velmi dobré seznamy – velmi dobře volené a velmi úhledně uspořádané – někdy abecedně, někdy podle nějakého jiného pravidla. Seznam, který sestavila, když jí bylo pouhých čtrnáct – vzpomínám si, že jsem si tehdy pomyslel, že její úsudku dělá takovou čest, že jsem si ho jistou dobu schovával; a troufám si tvrdit, že možná sestavila velmi dobrý seznam i teď. Ale přestal jsem čekat od Emmy jakoukoli vytrvalou četbu. Nikdy se nepodrobí ničemu, co vyžaduje píli a trpělivost a podřízení obraznosti rozumu. Kde slečna Taylorová nedokázala podnítit, tam, mohu bezpečně tvrdit, Harriet Smithová nezmůže nic. – Nikdy jste ji nedokázala přemluvit, aby četla ani zpoloviny tolik, kolik jste si přála. – Vy sama to víte, že jste nedokázala."

„Troufám si říct," odpověděla paní Westonová s úsměvem, „že *tehdy* jsem si to myslela; – ale od chvíle, co jsme se rozešly, si nedokážu vzpomenout, že by Emma opomněla cokoli, co jsem si přála."

„Takovou vzpomínku jako *tahle* není skoro co osvěžovat," řekl pan Knightley procítěně; a na okamžik či dva skončil. „Ale já," dodal zakrátko, „komu nikdo takové kouzlo přes smysly nepřehodil, musím pořád vidět, slyšet a pamatovat si. Emma je rozmazlená tím, že je nejchytřejší v rodině. V deseti letech měla to neštěstí, že dovedla odpovídat na otázky, které její sestru ve svých sedmnácti mátly. Byla vždycky rychlá a jistá: Isabella pomalá a nejistá. A od svých dvanácti let je Emma paní domu a vás všech. V matce ztratila jediného člověka, který se jí mohl rovnat. Dědí matčiny vlohy a musela by být jí podřízena."

„Bylo by mi líto, pane Knightley, kdybych byla závislá na *vašem* doporučení, kdybych opustila rodinu pana Woodhouse a potřebovala jiné místo; nemyslím si, že byste u kohokoli za mě promluvil dobré slovo. Jsem si jistá, že jste mě vždycky pokládal za nevhodnou pro úřad, který jsem zastávala."

„Ano," řekl s úsměvem. „Jste lépe umístěna *tady*; velmi vhodná za manželku, ale vůbec ne za guvernantku. Ale celou dobu, co jste byla na Hartfieldu, jste se připravovala být výbornou manželkou. Možná jste Emmě nedala tak úplné vzdělání, jak by vaše schopnosti slibovaly; ale sama jste od *ní* dostávala velmi dobré vzdělání v tom velmi podstatném manželském bodě, jak podřídit vlastní vůli a dělat, co se vám řekne; a kdyby mě Weston požádal, abych mu doporučil manželku, určitě bych jmenoval slečnu Taylorovou."

„Děkuji. Nebude příliš velká zásluha v tom být dobrou manželkou takovému muži, jako je pan Weston."

„Nu, abych přiznal pravdu, obávám se, že jste spíš promrhána, a při vší vaší ochotě snášet nebude nic, co by se mělo snášet. Nebudeme však zoufat. Weston může zpohodlněním zmrzutět, nebo ho může trápit syn."

„To doufám, že *ne*. – Není to pravděpodobné. Ne, pane Knightley, nepředpovídejte mi mrzutosti z té strany."

„Já ne, opravdu. Jmenuji jen možnosti. Nehlásím se k Emmině géniu předpovídat a hádat. Z celého srdce doufám, že ten mladý muž bude ve své ceně Weston a ve svém jmění Churchill. – Ale Harriet Smithová – s Harriet Smithovou nejsem ani v polovině hotov. Pokládám ji za nejhorší druh společnice, jaký by Emma vůbec mohla mít. Sama nic neví a na Emmu hledí jako na někoho, kdo ví všechno. Je lichotnice ve všem, co dělá; a tím hůř, že neúmyslně. Její nevědomost je co hodinu lichotkou. Jak si má Emma představovat, že by se měla sama něčemu učit, když Harriet předvádí tak rozkošnou nižší úroveň? A co se týká Harriet, troufám si říct, že *ona* touto známostí nemůže získat. Hartfield jí jen znechutí všechna ostatní místa, kam patří. Nabyde právě tolik uhlazenosti, aby se cítila nepříjemně mezi lidmi, kam ji zrození a okolnosti postavily. Hrubě se mýlím, pokud Emmina učení dávají jakoukoli pevnost mysli nebo přispívají k tomu, aby se dívka ro-

zumně přizpůsobila rozmanitosti svého životního postavení. – Dávají jen trochu lesku."

„Buď spoléhám na Emmin zdravý rozum víc než vy, nebo mi víc záleží na jejím současném pohodlí; neboť tu známost nemohu litovat. Jak hezky včera večer vypadala!"

„Och! Vy byste raději mluvila o její osobě než o její mysli, ano? Výborně; nebudu se pokoušet popírat, že je Emma hezká."

„Hezká! Spíš krásná. Dovedete si představit něco, co by bylo blíž dokonalé kráse než Emma dohromady – obličej i postava?"

„Nevím, co bych si dovedl představit, ale přiznávám, že jsem zřídkakdy viděl obličej nebo postavu, které by mi byly milejší než její. Jsem však zaujatý starý přítel."

„Takové oko! – pravé lískově hnědé oko – a tak zářivé! Pravidelné rysy, otevřený výraz, s pletí! Och! Jaký květ dokonalého zdraví a jak hezká výška a stavba; jak pevná a vzpřímená postava! Je v ní zdraví, nejen v jejím květu, ale v jejím vzhledu, v její hlavě, v jejím pohledu. Někdy se slyší o dítěti, že je ‚obrazem zdraví'; nu, Emma mi vždycky dává představu, že je úplným obrazem dospělého zdraví. Je sama rozkoš. Pane Knightley, není?"

„Nemám žádnou vadu na její osobě," odpověděl. „Pokládám ji za vše, co popisujete. Rád se na ni dívám; a dodám ještě tu pochvalu, že si nemyslím, že by byla osobně marnivá. Vzhledem k tomu, jak je velmi pěkná, zdá se, že se tím málo zabývá; její marnivost leží jinde. Paní Westonová, mou nechuť k Harriet Smithové nebo mou obavu, že oběma uškodí, mi nevymluvíte."

„A já, pane Knightley, jsem stejně pevná v důvěře, že jim neuškodí. Při všech malých chybách drahé Emmy je výtečný tvor. Kde najdeme lepší dceru, nebo laskavější sestru, nebo pravdivější přítelkyni? Ne, ne; má vlastnosti, kterým se dá věřit; nikdy nikoho opravdu nesvede z cesty; neudělá žádný trvalý omyl; kde se Emma jednou mýlí, tam má stokrát pravdu."

„Výborně; už vás nebudu trápit. Ať je Emma andělem a já si svou zlobu nechám pro sebe, dokud Vánoce nepřivedou Johna a Isabellu. John Emmu miluje rozumnou, a tedy neslepou náklonností, a Isabella si vždycky myslí totéž co on; s výjimkou, když se o děti nedostatečně bojí. Jsem si jistý, že jejich mínění bude se mnou."

„Vím, že ji všichni opravdu milujete příliš, než abyste byli nespravedliví nebo nelaskaví; ale omluvte mě, pane Knightley, když si dovolím (pokládám se, jak víte, za někoho, kdo má jistou výsadu mluvit, kterou by snad měla Emmina matka) tu volnost naznačit, že si nemyslím, že by z toho, že se důvěrnost Harriet Smithové udělá předmětem mnoha vašich diskusí, mohlo vzejít cokoli dobrého. Promiňte prosím; ale předpokládejme, že by se z té důvěrnosti dala nějaká malá nepohodlí očekávat, nelze předpokládat, že by Emma, odpovědná nikomu než svému otci, který tu známost dokonale schvaluje, s ní měla skoncovat, dokud je pro ni samu zdrojem potěšení. Dávat rady bylo tolik let mým oborem, že vás, pane Knightley, nemůže překvapit tenhle malý zbyteček úřadu."

„Vůbec ne," zvolal; „velmi vám za to děkuji. Je to velmi dobrá rada a bude mít lepší osud, než jaký vaše rady často nacházely; neboť jí bude věnována pozornost."

„Paní Johnovou Knightleyovou lze snadno znepokojit a kvůli své sestře by mohla být nešťastná."

„Buďte spokojená," řekl, „nebudu dělat povyk. Svou špatnou náladu si nechám pro sebe. O Emmu mám velmi upřímný zájem. Isabella mi nepřipadá víc jako sestra; nikdy nevzbudila větší zájem; snad ani zdaleka tak velký. Je v tom, co člověk cítí k Emmě, úzkost, zvědavost. Jsem zvědav, co z ní bude!"

„Já taky," řekla paní Westonová mírně, „velmi."

„Vždycky prohlašuje, že se nikdy nevdá, což samozřejmě neznamená vůbec nic. Ale nemám ponětí, že by zatím viděla muže, o kterého by stála. Nebyla by to pro ni špatná věc, kdyby se velmi zamilovala do

vhodného objektu. Rád bych viděl Emmu zamilovanou a v jistých pochybách o oplácení; prospělo by jí to. Ale v okolí není nikdo, kdo by ji k sobě připoutal; a tak málokdy opouští domov."

„Opravdu se zdá, že jen málo věcí ji v současnosti může pokoušet, aby porušila své rozhodnutí," řekla paní Westonová, „jak jen to vůbec jde; a dokud je tak šťastná na Hartfieldu, nemohu si přát, aby si vytvořila nějakou náklonnost, která by chuděrce panu Woodhouse působila takové potíže. V současnosti Emmě manželství nedoporučuji, ačkoli, ujišťuji vás, tím ten stav nijak neznevažuji."

Část jejího významu byla v tom, aby co nejvíc skryla některé oblíbené myšlenky své a pana Westona na tuto věc. V Randalls byla přání ohledně Emminých osudů, ale nebylo žádoucí, aby byla tušena; a tichý přechod, který pan Knightley brzy nato učinil k „Co si Weston myslí o počasí; bude pršet?", ji přesvědčil, že už nemá co o Hartfieldu říci ani uvažovat.

VI.

Emma nemohla pochybovat o tom, že Harrietině obraznosti dala správný směr a vděčnost její mladé marnivosti využila pro velmi dobrý účel, neboť shledala, že si teď rozhodně víc než předtím uvědomuje, že pan Elton je pozoruhodně hezký muž s nanejvýš příjemným vystupováním; a jelikož neváhala ujištění o jeho obdivu doplňovat příjemnými narážkami, zakrátko si byla docela jistá, že na Harrietině straně vznikne tolik náklonnosti, kolik jí jen bude zapotřebí. Byla zcela přesvědčená, že pan Elton je na nejlepší cestě se zamilovat, pokud již zamilovaný není. Ohledně něho neměla žádné zábrany. Mluvil o Harriet a tak vřele ji chválil, že si nedovedla představit nic, co by trochu času nedoplnilo. Jeho vnímání nápadného zlepšení Harrietina vystupování od jejího uvedení na Hartfield nebylo zrovna z nejnepříjemnějších důkazů jeho rostoucí náklonnosti.

„Dala jste slečně Smithové všechno, co potřebovala," řekl; „udělala jste ji vznešenou a nenucenou. Byla to krásná bytost, když k vám přišla, ale podle mne přednosti, které jste k ní přidala, nekonečně převyšují to, co dostala od přírody."

„Jsem ráda, že si myslíte, že jsem jí byla užitečná; ale Harriet jen potřebovala pomoci, aby se otevřela, a dostala pár, velmi málo, pokynů. Měla v sobě všechen přirozený půvab sladké povahy a prostoty. Udělala jsem velmi málo."

„Pokud by bylo přípustné odporovat dámě," řekl galantní pan Elton –

„Snad jsem jí dala trochu víc rozhodnosti v povaze, naučila jsem ji přemýšlet o věcech, které jí dříve nepřišly do cesty."

„Právě tak; to je to, co mě hlavně zaujme. Taková doplněná rozhodnost povahy! Zručná byla ta ruka!"

„Potěšení bylo velké, to si jsem jistá. Nikdy jsem se nesetkala s povahou skutečně milejší."

„O tom nepochybuji." A bylo to řečeno s jakýmsi vzdychavým oživením, které mělo velmi mnoho ze zamilovaného. Nebyla méně potěšena jiného dne způsobem, jak podpořil její náhlé přání mít Harrietin portrét.

„Nechala sis někdy udělat podobu, Harriet?" řekla; „seděla jste někdy pro obraz?"

Harriet byla právě na odchodu z místnosti a zastavila se jen proto, aby řekla s velmi zajímavou naivitou:

„Ale ne, drahá, nikdy."

Sotva byla z dohledu, Emma zvolala:

„Jaké znamenité vlastnictví by byl její dobrý portrét! Dala bych za něj jakékoli peníze. Skoro toužím o její podobu pokusit se sama. Vy to asi nevíte, troufám si tvrdit, ale před dvěma nebo třemi lety jsem měla velkou vášeň pro malování podob, pokoušela jsem se o několik svých přátel a všeobecně se o mně myslelo, že mám snesitelné oko. Ale z té či oné příčiny jsem toho s ošklivostí nechala. Ale opravdu bych se skoro mohla odvážit, kdyby mi Harriet seděla. Byla by to taková radost mít její portrét!"

„Dovolte, abych vás snažně prosil," zvolal pan Elton; „byla by to opravdu radost! Dovolte, abych vás snažně prosil, slečno Woodhousová, abyste tak okouzlující talent uplatnila ve prospěch své přítelkyně. Vím, jaké jsou vaše kresby. Jak jste si mohla myslet, že o tom nevím? Není tahle místnost bohatá na ukázky vašich krajin a květin; a nemá paní Westonová v Randalls v salonu nějaké nenapodobitelné figurální kousky?"

Ano, dobrý muži! – pomyslela si Emma – ale co to má společného s malováním podob? O kreslení nevíte nic. Nepředstírejte, že nad těmi mými jste v rozkoši. Své rozkoše si schovejte na Harrietinu tvář. „Nu, pane Eltone, dáte-li mi takové laskavé povzbuzení, myslím, že zkusím, co svedu. Harrietiny rysy jsou velmi jemné, což dělá podobu obtížnou; a přece je v tvaru oka a v liniích kolem úst zvláštnost, kterou je třeba zachytit."

„Právě tak – tvar oka a linie kolem úst – nepochybuji o vašem úspěchu. Prosím, prosím, pokuste se o to. Jelikož to uděláte, bude to opravdu, abych použil vašich vlastních slov, znamenité vlastnictví."

„Ale obávám se, pane Eltone, že Harriet nebude chtít sedět. Tak málo si cení své krásy. Nevšiml jste si jejího způsobu, jak mi odpovídala? Jak zcela znamenalo: ‚Proč by se měl malovat můj portrét?'"

„Och! ano, všiml jsem si toho, ujišťuji vás. Neuniklo mi to. Ale přece si neumím představit, že by se nedala přesvědčit."

Harriet se brzy vrátila a návrh byl učiněn téměř okamžitě; a neměla zábrany, které by vydržely mnoho minut proti vážnému naléhání obou druhých. Emma se chtěla hned pustit do práce, a proto vytáhla portfolio obsahující její různé pokusy o portréty, neboť ani jeden z nich nebyl kdy dokončen, aby mohly společně rozhodnout o nejlepší velikosti pro Harriet. Předvedlo se mnoho jejích začátků. Miniatury, poloviční postavy, celé postavy, tužka, pastel a vodové barvy – všechno se postupně vyzkoušelo. Vždycky chtěla dělat všechno, a v kreslení i hudbě pokročila víc, než kolik mnozí dokážou při tak málo práce, které se vůbec kdy podřídila. Hrála a zpívala; – a kreslila téměř každým stylem; ale vytrvalost jí vždycky chyběla; a v ničem se nepřiblížila ke stupni dokonalosti, který by ráda ovládala a který by zcela určitě neměl zůstat nedosažen. Nebyla sama o své dovednosti umělkyně ani hudebnice příliš klamána, ale nevadilo jí, když klamáni byli jiní, ani ji nemrzelo vědět, že její pověst nadání je často vyšší, než si zasluhuje.

Zásluha byla v každé kresbě – v nejméně dokončené snad největší; její styl byl plný ducha; ale i kdyby ho bylo mnohem méně, nebo i kdyby ho bylo desetkrát víc, radost a obdiv jejích dvou společníků by zůstaly stejné. Oba byli u vytržení. Podoba se líbí každému; a výtvory slečny Woodhousové musí být vynikající.

„Žádná velká pestrost obličejů pro vás," řekla Emma. „Měla jsem jen svou rodinu ke studiu. Tady je můj otec – ještě jeden můj otec – ale myšlenka, že by měl sedět pro svůj obraz, ho natolik znervóznila, že jsem ho mohla kreslit jen potají; ani jeden z nich mu proto není příliš podobný. Paní Westonová znovu a znovu a znovu, vidíte. Drahá paní Westonová! vždycky má nejlaskavější přítelkyně při každé příležitosti. Seděla, kdykoli jsem ji požádala. Tady je moje sestra; a opravdu je to zcela její drobná elegantní postava! – a obličej jí není nepodobný. Udělala bych o ní dobrou podobu, kdyby byla seděla déle, ale tak spěchala, abych nakreslila její čtyři děti, že se nevydržela ani chvíli v klidu. Potom tady přicházejí všechny mé pokusy o tři ze čtyř dětí; – tady jsou, Henry a John a Bella, od jednoho konce listu k druhému, a kterékoli z nich by mohlo stačit pro kterékoli z ostatních. Tak dychtivě si přála, aby byly nakresleny, že jsem jí nemohla odmítnout; ale, jak víte, tříleté nebo čtyřleté dítě nedokážete donutit, aby stálo v klidu; ani není moc snadné z nich zachytit jakoukoli podobu, kromě vzhledu a barvy pleti, pokud nemají hrubší rysy, než jaké kdy mělo kterékoli z maminčiných dětí. Tady je moje skica čtvrtého, který byl ještě miminko. Nakreslila jsem ho, jak spal na pohovce, a je to tak silná podoba jeho čepičky, jakou si jen můžete přát vidět. Tak příhodně si schoval hlavu dolů. To je velmi podobné. Jsem na malého George docela pyšná. Roh pohovky je velmi dobrý. A pak tady je moje poslední," – a otevřela hezkou skicu gentlemana v malé velikosti, celé postavy – „moje poslední a moje nejlepší – můj švagr, pan John Knightley. – Tahle neměla už k dokončení moc daleko, když jsem ji ve vzteku odložila a slíbila si, že už nikdy nebudu dělat žádnou podobu. Nemohla jsem si pomoci, abych nebyla

popuzená; neboť po všem mém úsilí, a když jsem opravdu udělala velmi dobrou podobu – (paní Westonová a já jsme byly zcela zajedno v tom, že je *velmi* podobná) – jenom příliš hezká – příliš lichotivá – ale to byla chyba na správné straně" – po tom všem přišlo chladné ocenění chuděry drahé Isabelly: – „Ano, trochu je podobný – ale určitě mu nedělá spravedlnost. Měli jsme velké potíže ho přesvědčit, aby vůbec seděl. Z toho se udělala taková milost; a dohromady toho bylo víc, než jsem mohla snést; a tak jsem ho nikdy nedokončila, aby se za něj neomlouvala jako za nelichotivou podobu každé ranní návštěvě na Brunswick Square; – a, jak jsem řekla, zapřisáhla jsem se, že už nebudu dělat podobu nikoho. Ale kvůli Harriet, nebo spíš kvůli sobě, a jelikož *v této chvíli* v tom nejsou žádní manželé a manželky, teď své rozhodnutí poruším."

Pan Elton se zdál velmi správně zasažen a potěšen tou myšlenkou, a opakoval: „Žádní manželé a manželky v této chvíli, jak podotýkáte, opravdu. Právě tak. Žádní manželé a manželky," s tak zajímavým vědomím, že Emma začala uvažovat, zda by nebylo lepší je nechat hned o samotě. Jelikož však chtěla kreslit, prohlášení muselo ještě chvíli počkat.

Brzy se rozhodla pro velikost a druh portrétu. Měl to být celopostavní portrét ve vodových barvách, jako u pana Johna Knightleyho, a pokud se jí povede uspokojit sama sebe, byl určen k tomu, aby zaujal velmi čestné místo nad krbovou římsou.

Sezení začalo; a Harriet se smála, červenala a bála se, aby neudržela svůj postoj a výraz, a představila ustáleným očím umělkyně velmi sladkou směs mladistvého výrazu. Ale nedalo se nic dělat, s panem Eltonem, který se neklidně vrtěl za ní a sledoval každý tah štětce. Uznávala, že si vybral místo, kde se mohl dívat a dívat bez urážky; ale opravdu to musela ukončit a požádat ho, aby se postavil jinam. Pak ji napadlo zaměstnat ho čtením.

„Kdyby byl tak laskav a četl jim, byla by to opravdu laskavost! Zpříjemnilo by to obtíže její části a zmenšilo nudu části slečny Smithové."

Pan Elton byl až příliš šťastný. Harriet poslouchala a Emma kreslila v klidu. Musela mu dovolit, aby se stále často chodil dívat; cokoli menšího by u zamilovaného bylo určitě příliš málo; a byl připraven při nejmenší přestávce tužky skočit a podívat se na pokrok a být okouzlen. – Nebylo možné být nespokojena s takovým povzbuzovatelem, neboť jeho obdiv ho nutil rozpoznat podobu dřív, než to bylo možné. Jeho oko si vážit nemohla, ale jeho láska a jeho úslužnost byly bezvadné.

Sezení bylo dohromady velmi uspokojivé; byla s první denní skicou dost spokojená, aby chtěla pokračovat. Nebyla v tom nouze o podobu, měla štěstí na pózu, a jelikož hodlala vložit do postavy jisté zlepšení, dát jí trochu víc výšky a podstatně víc elegance, byla velmi jistá, že to nakonec bude ve všech ohledech hezká kresba a že zaujme své určené místo ke cti obou – stálý památník krásy jedné, dovednosti druhé a přátelství obou; s tolika dalšími příjemnými asociacemi, kolik jich zřejmě přidá velmi slibná náklonnost pana Eltona.

Harriet měla sedět znovu další den; a pan Elton, přesně jak měl, prosil o dovolení, aby je mohl doprovázet a znovu jim číst.

„V každém případě. Budeme nanejvýš šťastny, když vás budeme považovat za jednoho z nás."

Stejné zdvořilosti a laskavosti, stejný úspěch a spokojenost se dostavily nazítří a provázely celý průběh obrazu, který byl rychlý a šťastný. Každý, kdo ho viděl, byl potěšen, ale pan Elton byl v neustálém vytržení a bránil ho v každé kritice.

„Slečna Woodhousová dala své přítelkyni jedinou krásu, kterou potřebovala," – podotkla paní Westonová k němu – aniž by v nejmenším tušila, že oslovuje zamilovaného muže. – „Výraz oka je nanejvýš přesný, ale slečna Smithová takové obočí a řasy nemá. Je to chyba jejího obličeje, že je nemá."

„Myslíte?" odpověděl. „S tím nemohu souhlasit. Zdá se mi to jako naprosto dokonalá podoba v každém rysu. V životě jsem neviděl takovou podobu. Musíme počítat s účinkem stínu, víte."

„Udělala jste ji příliš vysokou, Emmo," řekl pan Knightley.

Emma věděla, že ano, ale nechtěla to přiznat; a pan Elton vřele dodal:

„Och, ne! určitě ne příliš vysokou; vůbec ne příliš vysokou. Uvažte, sedí – což přirozeně dává jiný – což zkrátka dává přesně představu – a proporce se, víte, musí zachovat. Proporce, zkrácení pohledu. – Och, ne! dává to člověku přesně představu takové výšky, jakou má slečna Smithová. Právě tak, opravdu!"

„Je to velmi hezké," řekl pan Woodhouse. „Tak hezky uděláno! Jak vaše kresby vždycky jsou, má drahá. Neznám nikoho, kdo by kreslil tak dobře jako ty. Jediné, co se mi úplně nelíbí, je, že se zdá, jako by seděla venku, jen s malým šálem přes ramena – a to člověka napadá, že musí nachladnout."

„Ale, drahý tatínku, má to být léto; teplý letní den. Podívej se na strom."

„Ale přece nikdy není bezpečné sedět venku, má drahá."

„Vy, pane, můžete říkat cokoli," zvolal pan Elton, „ale musím přiznat, že to pokládám za nanejvýš šťastný nápad, umístit slečnu Smithovou venku; a strom je dotčen tak nenapodobitelným duchem! Jakákoli jiná situace by byla mnohem méně v souladu s povahou. Naivita vystupování slečny Smithové – a dohromady – Och, je to nanejvýš obdivuhodné! Nemohu z toho spustit oči. V životě jsem neviděl takovou podobu."

Další věcí, kterou bylo třeba, bylo nechat obraz zarámovat; a tady bylo několik potíží. Muselo se to udělat hned; muselo se to udělat v Londýně; objednávka musela projít rukama nějaké inteligentní osoby, na jejímž vkusu by se dalo spolehnout; a Isabella, obvyklá vyřizovatelka všech pochůzek, neměla být žádána, protože byl prosinec, a pan

Woodhouse nemohl snést myšlenku, že by se měla vzdalovat ze svého domu v prosincových mlhách. Ale sotva se o té potíži dozvěděl pan Elton, byla odstraněna. Jeho galantnost byla vždy ve střehu. „Pokud mu lze svěřit tu objednávku, jakou nekonečnou radost bude mít z jejího provedení! může kdykoli jet do Londýna. Nebylo možné vyjádřit, jak moc bude potěšen tím, že bude zaměstnán takovou pochůzkou."

„Je příliš laskav! – nemohla by tu myšlenku snést! – za nic na světě by mu takový nepříjemný úřad nedala," – vyvolalo to žádoucí opakování proseb a ujišťování – a jen několik minut záležitost vyřídilo.

Pan Elton měl kresbu odvézt do Londýna, vybrat rám a dát pokyny; a Emma si myslela, že ji může zabalit tak, aby zajistila její bezpečnost, aniž ho příliš obtěžovala, zatímco on se, zdálo se, nejvíc bál, aby nebyl obtěžován dost.

„Jaký drahocenný poklad!" řekl s něžným povzdechem, když ji přijímal.

„Tento muž je skoro příliš galantní, než aby byl zamilovaný," pomyslela si Emma. „Řekla bych to, ale předpokládám, že může být sto různých způsobů, jak být zamilovaný. Je to výborný mladý muž a Harriet se mu bude přesně hodit; bude to ‚právě tak', jak sám říká; ale skutečně vzdychá a chřadne a shání komplimenty víc, než bych snesla u hlavní osoby. Jako druhá do toho dostávám docela slušný podíl. Ale to je jeho vděčnost kvůli Harriet."

VII.

Právě toho dne, kdy pan Elton odjížděl do Londýna, se naskytla čerstvá příležitost pro Emminy služby přítelkyni. Harriet byla jako obvykle na Hartfieldu brzy po snídani; a po nějakém čase odešla domů, aby se vrátila opět k večeři: vrátila se, a dřív, než se čekalo, s rozrušeným, uspěchaným výrazem, oznamujíc, že se stalo cosi mimořádného, co se touží sdělit. Půl minuty to všechno vyklopila. Jakmile se vrátila k paní Goddardové, dozvěděla se, že tam byl před hodinou pan Martin, a když zjistil, že není doma, ani zvlášť očekávána, zanechal jí balíček od jedné ze svých sester a odešel; a když ten balíček otevřela, našla v něm, kromě dvou písní, které půjčila Elizabeth k opisu, dopis adresovaný sobě; a tento dopis byl od něho, od pana Martina, a obsahoval přímou nabídku k sňatku. „Kdo by si to byl pomyslel? Byla tak překvapená, nevěděla, co dělat. Ano, úplná nabídka k sňatku; a velmi dobrý dopis, aspoň si to myslela. A psal, jako by ji opravdu velmi miloval – ale nevěděla – a tak přišla, jak nejrychleji mohla, aby se zeptala slečny Woodhousové, co by měla dělat." – Emma se za svou přítelkyni napůl styděla, že se zdá tak potěšená a tak pochybující.

„Namouvěru," zvolala, „ten mladý muž je rozhodnutý nenechat si pro nedostatek žádání cokoli ujít. Spojí se dobře, pokud bude moci."

„Chcete ten dopis přečíst?" zvolala Harriet. „Prosím vás. Byla bych ráda, kdybyste chtěla."

Emmě nebylo líto, že je o to prošena. Četla a byla překvapená. Styl dopisu byl mnohem nad její očekávání. Nebyly v něm nejenže žádné gramatické chyby, ale jako dílo by se za něj gentleman nemusel stydět;

jazyk byl, i když prostý, silný a nestrojený, a city, které vyjadřoval, byly velmi ke cti pisatele. Byl krátký, ale vyjadřoval dobrý rozum, vřelou náklonnost, velkorysost, slušnost, dokonce jemnost citu. Nad ním se zastavila, zatímco Harriet úzkostlivě stála a čekala na její mínění, s „Nu, nu," a nakonec byla nucena dodat: „Je to dobrý dopis? Nebo je příliš krátký?"

„Ano, opravdu, velmi dobrý dopis," odpověděla Emma dost pomalu – „tak dobrý dopis, Harriet, že vzhledem ke všemu si myslím, že mu jedna z jeho sester musela pomoct. Sotva si dokážu představit, že by mladý muž, kterého jsem s vámi onehdy viděla mluvit, dokázal se vyjádřit tak dobře, kdyby byl ponechán zcela svým vlastním silám, a přesto to není styl ženy; ne, určitě, je příliš silný a stručný; pro ženu nedostatečně rozvláčný. Bezpochyby je to rozumný muž a předpokládám, že má přirozený talent – silně a jasně myslí – a když vezme pero do ruky, jeho myšlenky si přirozeně nacházejí vhodná slova. Je to tak u některých mužů. Ano, chápu ten druh mysli. Rázný, rozhodný, s city do jisté míry, ne hrubý. Lépe napsaný dopis, Harriet (vracela ho), než jsem čekala."

„Nu," řekla stále čekající Harriet; – „nu – a – a co mám dělat?"

„Co máte dělat! V jakém smyslu? Myslíte s ohledem na ten dopis?"

„Ano."

„Ale o čem jste na pochybách? Musíte na něj samozřejmě odpovědět – a rychle."

„Ano. Ale co mám říci? Drahá slečno Woodhousová, poraďte mi."

„Och, ne, ne! Dopis bude mnohem lepší celý váš. Vyjádříš se velmi správně, tím jsem si jistá. Není nebezpečí, že byste nebyla srozumitelná, což je ta první věc. Váš význam musí být jednoznačný; žádné pochyby ani váhání: a takové výrazy vděčnosti a lítosti nad bolestí, kterou mu způsobuješ, jak vyžaduje slušnost, se *ti* v mysli samy objeví, o tom jsem přesvědčena. Nemusíš být nabádána, abyste psala s nádechem lítosti nad jeho zklamáním."

„Myslíte tedy, že bych ho měla odmítnout," řekla Harriet se sklopenýma očima.

„Měla odmítnout! Má drahá Harriet, co tím myslíte? Jste v tomhle na nějakých pochybách? Myslela jsem – ale promiňte, snad jsem se mýlila. Určitě jsem vám nerozuměla, pokud cítíte pochyby ohledně *smyslu* své odpovědi. Představovala jsem si, že se se mnou radíte jen o jejím znění."

Harriet mlčela. S jistou zdrženlivostí ve vystupování Emma pokračovala:

„Chcete mu dát příznivou odpověď, jak soudím."

„Ne, nechci; totiž, nechci – Co mám dělat? Co byste mi poradila dělat? Prosím, drahá slečno Woodhousová, řekněte mi, co bych měla udělat."

„Nedám vám žádnou radu, Harriet. Nechci s tím mít nic společného. To je bod, který musíte vyřídit se svými city."

„Neměla jsem tušení, že mě má tak velmi rád," řekla Harriet, hledíc na dopis. Chvíli Emma vytrvávala ve svém mlčení; ale když začala tušit, že okouzlující lichotka toho dopisu snad může být příliš silná, pokládala za nejlepší říci:

„Stanovím to jako obecné pravidlo, Harriet, že pokud žena *pochybuje*, zda muže přijmout nebo ne, určitě by ho měla odmítnout. Pokud dokáže váhat nad ‚Ano', měla by rovnou říci ‚Ne'. Není to stav, do něhož se dá bezpečně vstoupit s pochybnými city, s polovičním srdcem. Pokládala jsem za svou povinnost jako přítelkyně, a jako starší než ty, vám toto říct. Ale nemyslete si, že na vás chci mít vliv."

„Och! ne, jsem si jistá, že jste až příliš laskavá, abyste – ale kdybyste mi jen poradila, co mám nejlépe dělat – Ne, ne, to nemyslím – jak říkáte, člověk by měl mít rozmyšleno – neměl by váhat – je to velmi vážná věc. – Bude snad bezpečnější říci ‚Ne'. – Myslíte, že by bylo lepší říci ‚Ne'?"

„Za nic na světě," řekla Emma s laskavým úsměvem, „bych vám neradila ani jedním směrem. Musíte být nejlepším soudcem svého vlastního štěstí. Dáváte-li panu Martinovi přednost přede všemi ostatními; pokládáte-li ho za nejpříjemnějšího muže, s jakým jste kdy byla ve společnosti, proč byste váhala? Červenáte se, Harriet. – Nenapadá vás v tomto okamžiku pod takovou definicí ještě někdo jiný? Harriet, Harriet, neklamte sama sebe; nenechte se unést vděčností a soucitem. Na koho v tomto okamžiku myslíte?"

Příznaky byly příznivé. – Místo odpovědi se Harriet zmateně odvrátila a stála zamyšleně u ohně; a i když dopis stále držela v ruce, ted ho mechanicky bez pozornosti točila. Emma čekala na výsledek s netrpělivostí, ale ne bez silných nadějí. Nakonec s jistým váháním Harriet řekla:

„Slečno Woodhousová, jelikož mi nedáte svůj názor, musím to zvládnout, jak nejlépe sama dokážu; a teď jsem to zcela rozhodla a skutečně jsem si téměř umínila – pana Martina odmítnout. Myslíte, že mám pravdu?"

„Dokonale, dokonale pravdu, má nejdražší Harriet; děláte právě to, co máte. Dokud jste byla jakkoli nerozhodná, nechávala jsem své city pro sebe, ale teď, když jste tak úplně rozhodnutá, bez váhání souhlasím. Drahá Harriet, dávám si tím radost. Rmoutilo by mě, kdybych vás ztratila jako známou, což by muselo být následkem vašeho sňatku s panem Martinem. Dokud jste byla v sebemenší míře nerozhodnutá, neříkala jsem o tom nic, protože jsem na vás nechtěla mít vliv; ale byla by to pro mě ztráta přítelkyně. Nemohla bych navštěvovat paní Robertovou Martinovou na statku Abbey-Mill. Teď jsem si vás navždy jistá."

Harriet netušila své vlastní nebezpečí, ale ta myšlenka ji silně zasáhla.

„Nemohla byste mě navštěvovat!" zvolala s vyděšeným pohledem. „Ne, určitě byste nemohla; ale předtím mě to nenapadlo. To by bylo

přespříliš strašné! – Jaký únik! – Drahá slečno Woodhousová, nevzdala bych se potěšení a cti být s vámi v důvěrném vztahu za nic na světě."

„Opravdu, Harriet, byla by to krutá bolest vás ztratit; ale muselo by to tak být. Vyvrhla byste se ze vší dobré společnosti. Musela bych se vás vzdát."

„Panebože! – Jak bych to kdy snesla! Zabilo by mě to, že už bych nikdy nemohla přijít na Hartfield!"

„Drahá milující bytosti! – *Ty* vyhnaná na statek Abbey-Mill! – *Ty* odsouzená celý život do společnosti negramotných a sprostých lidí! Divím se, že se ten mladý muž odvážil o to žádat. Musí si o sobě myslet docela dobrou věc."

„Nemyslím si, že by byl obecně domýšlivý," řekla Harriet, jejíž svědomí se takové nelásce stavělo na odpor; „aspoň má velmi dobrou povahu a budu mu vždycky velice zavázána a budu mít k němu velkou úctu – ale to je zcela jiná věc než – a víte, i když mě má rád, nevyplývá z toho, že bych měla – a určitě musím přiznat, že od té doby, co sem chodím, jsem viděla lidi – a když se dojde k jejich srovnání, osobě a chování, není tam vůbec žádné srovnání, *jeden* je tak velmi hezký a příjemný. Nicméně opravdu si myslím, že pan Martin je velmi milý mladý muž a mám o něm velké mínění; a to, že je ke mně tak upoután – a že napsal takový dopis – ale pokud jde o to vás opustit, to bych neudělala za žádnou cenu."

„Děkuji vám, děkuji vám, má vlastní sladká přítelkyně. Nerozejdeme se. Žena si nemá brát muže jen proto, že se jí o to žádá, nebo že k ní cítí náklonnost a dokáže napsat snesitelný dopis."

„Och ne; – a je to taky jen krátký dopis."

Emma cítila špatný vkus své přítelkyně, ale přešla jej s „velmi správně; a byla by jí malou útěchou, za venkovanské chování, které by ji mohlo urážet každou hodinu dne, vědět, že její manžel umí napsat dobrý dopis."

„Och! ano, velmi. Na dopise nikomu nezáleží; jde o to být vždy šťastný s příjemnými společníky. Jsem naprosto rozhodnutá ho odmítnout. Ale jak to mám udělat? Co mám říci?"

Emma ji ujistila, že v odpovědi nebude žádný problém, a doporučila, aby ji napsala přímo, s čímž souhlasila v naději na její pomoc; a ačkoli Emma dál protestovala proti jakékoli potřebě pomoci, ta byla ve skutečnosti dána při tvorbě každé věty. Opětovné hledění do jeho dopisu při odpovídání na něj mělo takovou obměkčující tendenci, že bylo obzvlášť nutné ji podepřít několika rozhodnými výrazy; a tak ji trápila myšlenka, že ho udělá nešťastným, a tolik myslela na to, co si jeho matka a sestry pomyslí a řeknou, a tolik ji znepokojovalo, aby si o ní nemysleli, že je nevděčná, že Emma věřila, že kdyby jí ten mladý muž v tu chvíli vešel do cesty, byl by nakonec přijat.

Tento dopis byl však napsán, zapečetěn a odeslán. Záležitost byla vyřízena a Harriet v bezpečí. Byla celý večer dost sklíčená, ale Emma dokázala pochopit její milující výčitky a občas je zmírnila tím, že mluvila o svém vlastním vztahu k ní, občas tím, že připomněla myšlenku pana Eltona.

„Už mě nikdy nepozvou do Abbey-Mill," pronesla dost smutným tónem.

„Ani kdyby pozvali, nesnesla bych, abych se s vámi rozloučila, má Harriet. Jste na Hartfieldu příliš nutná, než abyste se mohla postrádat kvůli Abbey-Mill."

„A určitě bych tam ani nikdy nechtěla jet; neboť šťastná jsem jen na Hartfieldu."

Nějakou dobu nato zaznělo: „Myslím, že paní Goddardová by byla velmi překvapená, kdyby věděla, co se stalo. Jsem si jistá, že slečna Nashová – protože slečna Nashová si myslí, že její vlastní sestra se dobře provdala, a je to jen plátenník."

„Člověk by měl litovat, kdyby viděl větší pýchu nebo vybroušenost v učitelce školy, Harriet. Troufám si tvrdit, že by vám slečna Nashová

záviděla takovou příležitost ke sňatku. Dokonce i toto dobytí by jí připadalo cenné. Co se týká čehokoli vyššího pro vás, předpokládám, že je úplně v temnotě. Pozornosti jistého člověka sotva mohou patřit mezi klepy Highbury. Zatím myslím, že jen vy a já jsme vám jediní, kterým se jeho pohledy a chování vysvětlily."

Harriet se začervenala a usmála a řekla cosi o tom, jak se diví, že ji lidé mají tak rádi. Myšlenka na pana Eltona byla jistě povzbudivá; ale přesto po nějaké době byla znovu něžně nakloněná k odmítnutému panu Martinovi.

„Teď má můj dopis," řekla tiše. „Zajímalo by mě, co teď všichni dělají – zda jeho sestry vědí – pokud je nešťastný, budou nešťastné i ony. Doufám, že si to tak moc nebude brát."

„Pomysleme na ty z našich nepřítomných přátel, kteří jsou veseleji zaměstnáni," zvolala Emma. „V tuto chvíli pan Elton snad ukazuje váš obraz své matce a sestrám a říká, oč je originál krásnější, a poté co ho poprosí pětkrát nebo šestkrát, dovolí jim, aby zaslechly vaše jméno, vaše vlastní drahé jméno."

„Můj obraz! – Ale on nechal můj obraz na Bond Street."

„Vážně! – Pak nevím nic o panu Eltonovi. Ne, má drahá malá skromná Harriet, spolehni se na to, obraz nebude na Bond Street dřív, než zítra nasedne na koně. Je to jeho společník po celý tento večer, jeho útěcha, jeho rozkoš. Otevírá jeho záměry před rodinou, uvádí vás mezi ně, rozprostírá po celé společnosti ony nejpříjemnější city naší povahy, dychtivou zvědavost a vřelou náklonnost. Jak veselá, jak oživená, jak dychtivá dohadů, jak zaneprázdněná je jejich obrazotvornost!"

Harriet se znovu usmála a její úsměvy sílily.

VIII.

Harriet tu noc na Hartfieldu spala. Několik posledních týdnů tam trávila víc než polovinu času a postupně získávala ložnici určenou jen pro sebe; a Emma usoudila, že je ve všech ohledech nejlepší, nejbezpečnější a nejlaskavější, udržet ji právě teď u nich co nejvíce. Byla nucena jít ráno na hodinu nebo dvě k paní Goddardové, ale pak se mělo rozhodnout, že se vrátí na Hartfield, aby zde strávila řádnou několikadenní návštěvu.

Zatímco byla pryč, přišel pan Knightley a jistou dobu seděl s panem Woodhouse a Emmou, dokud pan Woodhouse, který se předtím rozhodl, že si půjde ven zajít, nebyl dcerou přesvědčen, aby to neodkládal, a nebyl prosbami obou pohnut, i když proti pochybnostem své vlastní zdvořilosti, opustit k tomu účelu pana Knightleyho. Pan Knightley, který neměl v sobě nic obřadného, nabízel svými krátkými, rozhodnými odpověďmi zábavný kontrast k vleklým omluvám a zdvořilému váhání toho druhého.

„Nu, věřím, že když mě omluvíte, pane Knightley, pokud mě nebudete pokládat za někoho, kdo dělá velmi hrubou věc, přijmu Emminu radu a půjdu si na čtvrt hodiny ven. Jelikož svítí slunce, věřím, že bych si měl udělat svoje tři kolečka, dokud mohu. Chovám se k vám bez okolků, pane Knightley. My invalidé si myslíme, že jsme privilegovaní lidé."

„Můj drahý pane, nedělejte si ze mě cizince."

„Nechávám po sobě výborného zástupce ve své dceři. Emma vás ráda zabaví. A proto si myslím, že vás omluvím a půjdu na svá tři ko-

lečka – svou zimní procházku."

„Nemůžete udělat lépe, pane."

„Rád bych vás požádal o potěšení z vaší společnosti, pane Knightley, ale jsem velmi pomalý chodec a moje tempo by vás nudilo; a mimoto máte před sebou jinou dlouhou cestu, do Donwell Abbey."

„Děkuji, pane, děkuji; sám hned odcházím; a myslím, že čím dřív *vy* půjdete, tím lépe. Přinesu vám kabát a otevřu vám zahradní dveře."

Pan Woodhouse byl konečně pryč; ale pan Knightley, místo aby také hned odešel, se znovu posadil, zdánlivě nakloněn k dalšímu rozhovoru. Začal mluvit o Harriet a mluvil o ní s dobrovolnější chválou, než jakou Emma dosud slyšela.

„Nedokážu její krásu ocenit tak jako vy," řekl; „ale je to hezké malé stvoření a jsem nakloněn tomu myslet si o její povaze velmi dobře. Její charakter závisí na těch, s nimiž je; ale v dobrých rukou se z ní stane cenná žena."

„Jsem ráda, že si to myslíte; a doufám, že dobré ruce chybět nebudou."

„Ale," řekl, „čekáte na kompliment, a tak vám povím, že jste ji zlepšila. Vyléčila jste ji z jejího školáckého chichotání; dělá vám opravdu čest."

„Děkuji. Byla bych opravdu zarmoucena, kdybych nevěřila, že jsem byla k něčemu užitečná; ale ne každý uděluje chválu tam, kde by mohl. *Vy* mě jí často nezahrnujete."

„Čekáte ji dnes ráno znovu, říkáte?"

„Skoro každou chvíli. Je už pryč déle, než zamýšlela."

„Něco se stalo, co ji zdrželo; snad nějací návštěvníci."

„Highburské drbny! – Protivné potvory!"

„Harriet by nemusela pokládat za protivné každého, koho byste pokládala vy."

Emma věděla, že je to příliš pravdivé, než aby se dalo odporovat, a proto neřekla nic. Vzápětí dodal s úsměvem:

„Nehlásím se k tomu, že bych určil čas nebo místo, ale musím vám říct, že mám dobrý důvod se domnívat, že vaše malá přítelkyně brzy uslyší něco ve svůj prospěch."

„Opravdu! Jak to? Jakého druhu?"

„Velmi vážného druhu, ujišťuji vás," stále s úsměvem.

„Velmi vážného! Nenapadá mě než jedna věc – kdo je do ní zamilovaný? Kdo si vás vybral za důvěrníka?"

Emma byla víc než napůl v nadějích, že pan Elton upustil nějakou narážku. Pan Knightley byl jakýsi obecný přítel a rádce, a věděla, že k němu pan Elton vzhlíží.

„Mám důvod se domnívat," odpověděl, „že Harriet Smithová brzy dostane nabídku k sňatku, a to z velmi bezvadné strany: – Robert Martin je ten muž. Zdá se, že jeho záležitost dokonala její letní návštěva na Abbey-Mill. Je zoufale zamilován a chce si ji vzít."

„Je velmi úslužný," řekla Emma; „ale je si jist, že si ho chce Harriet vzít?"

„Nu, nu, chce jí učinit nabídku. Stačí to? Přišel před dvěma večery do Abbey, aby se se mnou výslovně poradil. Ví, že mám k němu a celé jeho rodině důkladnou úctu, a myslím, že mě pokládá za jednoho ze svých nejlepších přátel. Přišel se mě zeptat, zda bych pokládal za nemoudré, aby se usadil tak brzy; zda bych ji pokládal za příliš mladou: zkrátka, zda celkově schvaluji jeho volbu; snad s jistou obavou, že by mohla být pokládána (zvlášť od té doby, co si jí *vy* tolik všímáte) za někoho ze společenské vrstvy nad něho. Byl jsem velmi potěšen vším, co řekl. Nikdy neslyším lepší rozum od nikoho než od Roberta Martina. Vždy mluví k věci; otevřeně, přímo a velmi dobře uváží. Řekl mi všechno; své poměry a plány, a co všichni zamýšlejí dělat v případě jeho sňatku. Je to výborný mladý muž, jak jako syn, tak jako bratr. Neváhal jsem mu doporučit, aby se oženil. Prokázal mi, že si to může dovolit; a vzhledem k tomu jsem byl přesvědčen, že nemůže udělat lépe. Pochválil jsem i tu krásnou dámu, a dohromady jsem ho poslal velmi

šťastného pryč. Pokud si předtím mého mínění nikdy nevážil, jistě si o mně tehdy pomyslel vysoko; a troufám si tvrdit, že odešel z domu s myšlenkou, že jsem nejlepším přítelem a rádcem, jakého kdy muž měl. To bylo předevčírem večer. Teď, jak můžeme docela správně předpokládat, by nenechal uplynout mnoho času, než s dámou promluví; a jelikož se nezdá, že by s ní mluvil včera, není nepravděpodobné, že je dnes u paní Goddardové; a tak může být zdržena návštěvníkem, aniž by ho vůbec pokládala za protivnou potvoru."

„Prosím, pane Knightley," řekla Emma, která se větší částí tohoto proslovu v duchu usmívala, „jak víte, že pan Martin včera nemluvil?"

„Určitě," odpověděl překvapeně, „to nevím zcela určitě; ale dá se to vyvodit. Nebyla s vámi celý den?"

„Pojďte," řekla, „povím vám něco za to, co jste mi řekl. Včera mluvil – totiž, psal, a byl odmítnut."

To muselo být opakováno, než se tomu dalo uvěřit; a pan Knightley opravdu zrudl překvapením a nelibostí, jak se postavil ve vzpřímeném rozhorlení a řekl:

„Pak je to větší bláhovka, než jsem ji kdy pokládal. Co ta pošetilá dívka dělá?"

„Och! ovšem," zvolala Emma, „muži je vždycky nepochopitelné, že by žena mohla kdy odmítnout nabídku k sňatku. Muž si vždycky představuje, že žena je ochotná pro kohokoli, kdo o ni požádá."

„Nesmysl! Muž si nic takového nepředstavuje. Ale co to znamená? Harriet Smithová odmítne Roberta Martina? Šílenství, pokud je to tak; ale doufám, že se mýlíte."

„Viděla jsem její odpověď! – Nic nemohlo být jasnější."

„Viděla jste její odpověď! – Taky jste její odpověď psala. Emmo, tohle je vaše dílo. Vy jste ji přesvědčila, aby ho odmítla."

„A pokud ano (což, nicméně, zdaleka nepřipouštím), nemyslela bych si, že jsem udělala něco špatného. Pan Martin je velmi ctihodný mladý muž, ale nemohu připustit, že by byl Harriet rovný; a jsem

opravdu dost překvapená, že se odvážil ji oslovit. Podle vašeho vyprávění se zdá, že měl nějaké zábrany. Je škoda, že byly kdy překonány."

„Není Harriet rovný!" zvolal pan Knightley hlasitě a vřele; a s klidnější trpkostí za chvíli dodal: „Ne, opravdu jí není rovný, protože ji převyšuje stejně v rozumu jako v postavení. Emmo, vaše poblouznění tou dívkou vás zaslepuje. Jaké má Harriet Smithová nároky, ať zrozením, přirozeností nebo vzděláním, na jakékoli spojení výše než s Robertem Martinem? Je přirozenou dcerou kdovíkoho, pravděpodobně bez jakékoli zajištěné výživy a zcela určitě bez ctihodných příbuzných. Je známá jen jako chovanka v obyčejné škole. Není to rozumná dívka, ani dívka s nějakým vzděláním. Neučili ji nic užitečného a je příliš mladá a prostá, aby sama něco získala. V jejím věku nemůže mít žádné zkušenosti, a při své malé bystrosti ani asi nikdy nezíská zkušenosti, které by jí mohly posloužit. Je hezká, a má dobrou povahu, a to je všechno. Má jediná výhrada, když jsem mu doporučil ten sňatek, byla kvůli *němu*, protože je pod jeho zásluhy a je to pro něj špatné spojení. Cítil jsem, že co se týká jmění, se vší pravděpodobností by mohl dopadnout mnohem lépe; a co se týká rozumné družky nebo užitečné pomocnice, že by nemohl dopadnout hůř. Ale takto jsem s mužem zamilovaným uvažovat nemohl a byl jsem ochoten věřit, že na ní nic špatného není, že má takový druh povahy, že v dobrých rukou, jako jsou jeho, může být snadno vedena správně a dopadnout velmi dobře. Cítil jsem, že výhoda z tohoto sňatku je zcela na její straně; a neměl jsem nejmenší pochyb (ani teď nemám), že by se nad jejím mimořádným štěstím ozval obecný výkřik. I *vaší* spokojeností jsem si byl jistý. Hned mi přišlo na mysl, že nebudete litovat odchodu své přítelkyně z Highbury kvůli tomu, že bude tak dobře zajištěná. Pamatuji si, jak jsem si pro sebe říkal: ‚I Emma, při vší své zaujatosti pro Harriet, bude tohle pokládat za dobrý sňatek.'"

„Nemohu se neudivit, že znáte Emmu tak málo, abyste vůbec něco takového řekl. Jakže! Pokládat sedláka (a při vší své rozumnosti

a všech svých zásluhách není pan Martin nic víc) za dobrý sňatek pro mou důvěrnou přítelkyni! Nelitovat, že odejde z Highbury kvůli sňatku s mužem, kterého bych nikdy nemohla připustit jako svou vlastní známost! Divím se, že považujete za možné, abych měla takové city. Ujišťuji vás, že mé jsou velmi odlišné. Vaše tvrzení musím pokládat za nikterak spravedlivé. Nejste k Harrietiným nárokům spravedlivý. Druzí i já bychom je oceňovali velmi odlišně; pan Martin je snad bohatší z té dvojice, ale nepochybně stojí v postavení společenském pod ní. – Sféra, v níž se pohybuje ona, je mnohem výš než jeho. – Byl by to pokles."

„Pokles – u nemanželského původu a nevědomosti – vzít si ctihodného, inteligentního gentlemana-hospodáře!"

„Co se týká okolností jejího zrození, i když se jí v právním smyslu může říkat Nikdo, ve zdravém rozumu to neobstojí. Nemá platit za provinění jiných tím, že by byla držena pod úrovní těch, mezi nimiž je vychována. – Lze stěží pochybovat, že její otec je gentleman – a gentleman s majetkem. – Její apanáž je velmi štědrá; nikdy jí nic nebylo odepřeno na její vzdělání nebo pohodlí. – Že je dcerou gentlemana, je mi nepochybné; že se stýká s dcerami gentlemanů, nikdo, pokud chápu, popírat nebude. – Je nad panem Robertem Martinem."

„Ať jsou její rodiče kdokoli," řekl pan Knightley, „ať ji měl na starosti kdokoli, nezdá se, že by jakoukoli součástí jejich plánu bylo uvést ji do toho, co byste vy nazvala dobrou společností. Po velmi nevalném vzdělání je ponechána v rukou paní Goddardové, ať si poradí, jak umí; – pohybovat se zkrátka v okruhu paní Goddardové, mít její známosti. Její přátelé zjevně mysleli, že to pro ni stačí; a stačilo *to*. Sama si nic lepšího nepřála. Dokud jste si ji nevzala do hlavy a neudělala si z ní přítelkyni, její mysl neměla žádnou nechuť k vlastní vrstvě ani žádné ambice nad ni. V létě byla s Martinovými tak šťastná, jak jen mohla být. Tehdy neměla žádný pocit nadřazenosti. Pokud ho má teď, dala jste jí ho vy. Emmo, nebyla jste Harriet Smithové žádnou přítelkyní.

Robert Martin by se nikdy nedostal tak daleko, kdyby si nebyl jist, že k němu není chladná. Znám ho dobře. Má příliš opravdového citu, aby oslovil jakoukoli ženu v náhodném popudu sobecké vášně. A co se týká domýšlivosti, je od ní vzdálenější než kdokoli, koho znám. Spolehněte se, že měl povzbuzení."

Emmě se nejvíce hodilo neodpovědět na toto tvrzení přímo; raději se vrátila ke své vlastní linii předmětu.

„Jste velmi vřelým přítelem pana Martina; ale, jak jsem již řekla, k Harriet jste nespravedlivý. Harrietiny nároky na dobrý sňatek nejsou tak opovrženíhodné, jak je líčíte. Není to chytrá dívka, ale má lepší rozum, než si uvědomujete, a nezaslouží si, aby se o jejím úsudku mluvilo tak pohrdavě. Odhlédněme však od toho bodu, a předpokládejme, jak ji popisujete, že je jen hezká a dobromyslná, dovolte mi, abych vám řekla, že do té míry, v jaké tyto vlastnosti má, nejsou pro svět obecně žádnými nicotnými doporučeními, neboť je ve skutečnosti krásná dívka, a za takovou ji musí pokládat devětadevadesát lidí ze sta; a dokud se neukáže, že muži jsou v otázce krásy mnohem filosofičtější, než se obecně předpokládá; dokud se opravdu nebudou zamilovávat do vzdělaných myslí místo do hezkých tváří, dívka s takovou spanilostí jako Harriet má jistotu, že bude obdivována a vyhledávána, že bude mít možnost vybírat si z mnoha, a tedy i nárok být vybíravá. Její dobromyslnost také není tak zcela nicotným nárokem, zahrnuje, jak zahrnuje, opravdovou, důkladnou sladkost povahy i chování, velmi pokorný názor na sebe samu a velkou ochotu mít radost z druhých lidí. Hrubě se mýlím, pokud by vaše pohlaví obecně nepovažovalo takovou krásu a takovou povahu za nejvyšší nároky, jaké žena může mít."

„Namouvěru, Emmo, slyšet vás, jak zneužíváte rozum, který máte, mi skoro stačí, abych si to pomyslel také. Lepší nemít rozum vůbec, než ho používat špatně, jako to děláte vy."

„To jistě!" zvolala hravě. „Vím, že *to* je cit vás všech. Vím, že právě taková dívka jako Harriet je přesně to, v čem si každý muž libuje – co mu zároveň okouzlí smysly a uspokojí úsudek. Och, Harriet si může vybírat. Kdybyste se vy sám měl kdy ženit, je to pravá žena pro vás. A má si ona, v sedmnácti letech, zrovna když vstupuje do života, zrovna když ji začnou poznávat, nechat se obdivovat jen proto, že nepřijme první nabídku, která k ní přijde? Ne – prosím, nechte jí čas, aby se rozhlédla."

„Vždycky jsem to pokládal za velmi pošetilou důvěrnost," řekl pan Knightley vzápětí, „ačkoli jsem si své myšlenky nechával pro sebe; ale teď vidím, že to bude pro Harriet velmi nešťastná důvěrnost. Nafouknete ji takovými představami o její vlastní kráse a o tom, nač má nárok, že jí za chvíli nikdo v jejím dosahu nebude dost dobrý. Marnivost pracující na slabé hlavě plodí všelijaké neplechy. Nic není snadnějšího než aby mladá dáma vyšroubovala své naděje příliš vysoko. Slečně Harriet Smithové snad nabídky k sňatku neporoudí tak rychle, byť je to velmi hezká dívka. Rozumní muži, ať říkáte cokoli, hloupé ženy nechtějí. Muži z rodu by se do spojení s dívkou tak nejasného původu nikterak nehrnuli – a nejprozíravější muži by se báli nepohodlí a hanby, do nichž by mohli být zapleteni, až by se tajemství jejího původu odhalilo. Ať si vezme Roberta Martina, a je v bezpečí, ctěna a navždy šťastna; ale pokud ji povzbudíte, aby očekávala, že se provdá velkolepě, a naučíte ji, aby se spokojila s ničím menším než s mužem společenské váhy a velkého jmění, může zůstat chovankou u paní Goddardové po zbytek života – nebo přinejmenším (neboť Harriet Smithová je dívka, která si někoho vezme) do té doby, než zoufale neskočí po synovi starého učitele krasopisu."

„Smýšlíme o tomto bodu tak odlišně, pane Knightley, že nemá smyslu to probírat. Jen se budeme navzájem rozhněvávat víc a víc. Ale co se týká toho, že bych jí *dovolila* si vzít Roberta Martina, to není možné; odmítla ho, a tak rozhodně, podle mého, že to musí vyloučit jakýkoli

druhý pokus. Zlo, které z toho odmítnutí vzejde, ať je jakékoli, musí snášet; a co se týká odmítnutí samotného, nebudu předstírat, že jsem na ni snad trochu neměla vliv; ale ujišťuji vás, že jsem pro to měla já či kdokoli jiný udělat velmi málo. Jeho vzhled je proti němu tak silně a jeho způsoby tak špatné, že pokud snad někdy byla ochotná mu přát, teď už není. Dovedu si představit, že než viděla někoho lepšího, mohla ho tolerovat. Byl bratrem jejích přítelkyň a dával si záležet, aby se jí zavděčil; a celkově vzato, když neviděla nikoho lepšího (to musela být jeho velká pomoc), nepokládala ho snad na Abbey-Mill za nepříjemného. Ale teď je to jinak. Teď ví, co jsou gentlemani; a nic než gentleman vzděláním a chováním u Harriet žádnou šanci nemá."

„Nesmysl, úplný nesmysl, jaký kdy byl vysloven!" zvolal pan Knightley. – „Chování Roberta Martina má na své doporučení rozum, upřímnost a dobrou náladu; a jeho mysl má víc opravdové uhlazenosti, než jakou by Harriet Smithová mohla pochopit."

Emma neodpověděla a snažila se tvářit vesele nezaujatě, ale ve skutečnosti se cítila nepříjemně a velmi si přála, aby odešel. Nelitovala, co udělala; stále se pokládala za lepší soudce v takovém bodu ženského práva a vybranosti, než jakým mohl být on; a přece měla pro jeho úsudek obecně jakýsi obvyklý respekt, který způsoboval, že se jí nelíbilo mít ho tak hlasitě proti sobě; a mít ho rozhněvaného sedět přímo proti sobě bylo velmi nepříjemné. V tomto nepříjemném tichu uplynulo několik minut, s jediným Emminým pokusem mluvit o počasí, ale on neodpověděl. Přemýšlel. Výsledek jeho úvah se nakonec projevil v těchto slovech:

„Robert Martin žádnou velkou ztrátu neutrpěl – jen aby si to dokázal namluvit; a doufám, že mu to nebude trvat dlouho, než si to namluví. Vaše názory ohledně Harriet znáte nejlépe sama; ale jelikož ze svojí záliby ve sňatkovém dohazování neděláte žádné tajemství, je férové předpokládat, že máte své názory, plány a projekty; – a jako pří-

tel vám jen naznačím, že je-li Elton ten muž, podle mě to bude všechno marná práce."

Emma se zasmála a popřela to. Pokračoval:

„Spolehněte se, Elton to nebude. Elton je velmi slušný druh muže a velmi ctihodný vikář v Highbury, ale rozhodně není pravděpodobné, že by uzavřel neprozíravý sňatek. Zná cenu dobrého příjmu stejně dobře jako kdokoli jiný. Elton může mluvit sentimentálně, ale jednat bude rozumně. Zná své vlastní nároky stejně dobře, jako vy znáte Harrietiny. Ví, že je velmi hezký mladý muž a všude, kam přijde, velmi oblíben; a z toho, jak obecně mluvívá v nestřežených chvílích, kdy jsou přítomni jen muži, jsem přesvědčen, že se nemíní zahodit. Slyšel jsem ho s velkým zápalem mluvit o početné rodině mladých dam, s nimiž jsou jeho sestry v důvěrném vztahu, a všechny mají po dvaceti tisících librách."

„Jsem vám velmi zavázána," řekla Emma a znovu se zasmála. „Kdybych byla uložila srdce do toho, aby si pan Elton vzal Harriet, bylo by od vás velmi laskavé mi otevřít oči; ale v tuto chvíli chci Harriet jen pro sebe. Se sňatkovým dohazováním jsem už opravdu skončila. Nikdy nemohu doufat, že vyrovnám své vlastní dílo v Randalls. Přestanu, dokud jsem v dobrém."

„Dobré jitro vám přeji," – řekl, vstal a prudce odkráčel. Byl velmi dotčen. Cítil zklamání toho mladého muže a bylo mu nemilé, že k němu přispěl tím, že mu to posvětil; a účast, kterou si byl jist, že na věci měla Emma, ho popuzovala neobyčejně.

I Emma zůstala v mrzutém stavu; ale v příčinách její mrzutosti bylo víc nejasnosti než v jeho. Nemívala vždy pocit tak zcela úplného uspokojení sama se sebou, nebyla tak zcela přesvědčená, že její názory jsou správné a odpůrcovy chybné, jako pan Knightley. Odkráčel v plnějším sebeuspokojení, než jaké po sobě pro ni zanechal. Nebyla však tak podstatně sražena, aby trocha času a návrat Harriet neposloužily jako docela postačující oživující prostředek. Harrietin tak dlouhý pobyt

venku ji začínal znepokojovat. Možnost, že by ten mladý muž toho rána přišel k paní Goddardové, setkal se s Harriet a hájil svou vlastní věc, vyvolávala poplašné myšlenky. Hrůza z takového neúspěchu po tom všem se nakonec stala převažujícím znepokojením; a když se Harriet objevila, a to ve velmi dobré náladě, a bez toho, aby pro svou dlouhou nepřítomnost měla takový důvod, pocítila uspokojení, které ji srovnalo s její vlastní myslí a přesvědčilo ji, že ať si pan Knightley myslí nebo říká cokoli, neudělala nic, co by přátelství ženy a city ženy neomluvily.

Trochu ji o panu Eltonovi vylekal; ale když si rozmyslela, že pan Knightley ho nemohl pozorovat tak, jako ho pozorovala ona, ani s takovým zájmem, ani (musí si dovolit říci sama sobě, přes nároky pana Knightleyho) se zručností takového pozorovatele v takové otázce, jakou je ona sama, že to řekl zbrkle a v hněvu, byla schopna uvěřit, že řekl spíše to, co si rozzlobeně přál, aby bylo pravdou, než to, o čem něco věděl. Jistě mohl slýchat pana Eltona mluvit otevřeněji, než kdy ona; a pan Elton snad nebyl neprozíravé, nerozvážné povahy ohledně peněžních záležitostí; snad byl k nim přirozeně spíš pozorný než naopak; ale pan Knightley nedělal patřičný ohled na vliv silné vášně bojující se všemi zájmovými pohnutkami. Pan Knightley žádnou takovou vášeň neviděl, a tedy její účinky nic neznamenaly; ale ona z ní viděla tolik, že nemohla pochybovat o tom, že přemůže jakákoli váhání, která by rozumná opatrnost mohla původně vnuknout; a víc než rozumné, slušivé míry opatrnosti pan Elton podle ní zcela určitě neměl.

Harrietin veselý vzhled a chování utvrdily i její: vrátila se nikoli proto, aby myslela na pana Martina, ale aby mluvila o panu Eltonovi. Slečna Nashová jí cosi řekla a ona to okamžitě s velkou radostí zopakovala. Pan Perry byl u paní Goddardové, aby pečoval o nemocné dítě, a slečna Nashová ho viděla, a on slečně Nashové řekl, že když se včera vracel z Clayton Parku, potkal pana Eltona, a k svému velkému překvapení zjistil, že pan Elton je skutečně na cestě do Londýna a nehod-

lá se vrátit dřív než příštího dne, přestože se chýlilo k večeru s whistovým klubem, od kterého nebyl nikdy před tím znám, aby chyběl; a pan Perry mu to vytýkal a říkal mu, jak je to od něho, jejich nejlepšího hráče, mrzké takto chybět, a velmi se ho snažil přemluvit, aby svou cestu odložil třeba jen o jediný den; ale nebylo zbytí; pan Elton byl rozhodnut jet dál a řekl *opravdu velmi výmluvně*, že jede za záležitostí, kterou by neodložil pro nic na světě; a cosi o velmi záviděníhodné zakázce a o tom, že je nositelem něčeho mimořádně vzácného. Pan Perry mu zcela nerozuměl, ale byl si velmi jist, že v tom musí být *dáma*, a tak mu to řekl; a pan Elton se jen tvářil velmi vědoucně a usmíval se a odjel s velkou nadšeností. Slečna Nashová jí to všechno pověděla a mluvila o panu Eltonovi mnohem víc; a řekla, přičemž se na ni dívala velmi významně, „že nepředstírá, že by rozuměla, co může být jeho záležitostí, ale ví jenom, že kteroukoli ženu, které by pan Elton dal přednost, by pokládala za nejšťastnější ženu na světě; neboť bezpochyby neměl pan Elton v kráse a příjemnosti sobě rovného."

IX.

Pan Knightley se s ní mohl pohádat, ale Emma sama se sebou pohádat nedokázala. Byl natolik nespokojený, že se do Hartfieldu dlouho neukázal; a když se znovu potkali, prozrazoval mu vážný výraz, že mu stále odpuštěno není. Litovala toho, ale nedokázala toho opravdu želet. Naopak, její plány a kroky se jí v obecném dění následujících dní čím dál víc osvědčovaly a zalíbily.

Obraz, úhledně zarámovaný, dorazil ve zdraví krátce po návratu pana Eltona, a když byl zavěšen nad krbovou římsou v obývacím pokoji, vstal, aby si jej prohlédl, a vyrážel ze sebe polověty obdivu přesně tak, jak se slušelo; a co se Harrietiných citů týkalo, patrně se formovaly v náklonnost tak silnou a stálou, jak jen její mládí a druh mysli dovolovaly. Emma byla brzy úplně spokojená, že na pana Martina se vzpomíná jen jako na kontrast k panu Eltonovi, a to kontrast panu Eltonovi nanejvýš příznivý.

Její záměry zdokonalit mysl malé přítelkyně množstvím užitečné četby a rozhovorů dosud nedospěly dál než k pár prvním kapitolám a k rozhodnutí, že se v tom bude pokračovat zítra. Mnohem snazší bylo štěbetat než studovat; mnohem příjemnější bylo nechávat obrazotvornost pracovat na Harrietině budoucnosti než se namáhat s rozšiřováním jejího chápání nebo s jeho cvičením na střízlivých faktech. Jediným literárním podnikem, který Harriet momentálně zaměstnával, jediným duševním přípravkem na podzim života, bylo sbírání a opisování všech možných hádanek, s nimiž se mohla setkat, do ten-

kého kvartového sešitu z hladkého lisovaného papíru, zhotoveného její přítelkyní a vyzdobeného monogramy a trofejemi.

V tomto čtenářském věku takové sbírky velkého rozsahu nejsou nic neobvyklého. Slečna Nashová, vrchní učitelka u paní Goddardové, jich opsala nejméně tři sta; a Harriet, která k nápadu dostala první popud právě od ní, doufala, že s pomocí slečny Woodhousové získá dalších mnoho. Emma přispívala svou vynalézavostí, pamětí a vkusem; a protože Harriet psala velmi hezkým písmem, slibovala sbírka být uspořádáním prvního řádu, co do úpravy i co do počtu.

Pan Woodhouse měl na věci skoro stejný zájem jako obě dívky a často se snažil vybavit si něco, co by stálo za zařazení. „Co kdysi, když byl mladý, bývalo tolik chytrých hádanek – divil se, že si na ně nemůže vzpomenout! ale snad si je časem vybaví." A pokaždé to skončilo u „Kitty, a fair but frozen maid".

I jeho dobrý přítel Perry, s nímž o tom mluvil, si teď na nic hádankového nevzpomínal; ale pan Woodhouse mu dal za úkol dávat pozor, a protože Perry pořád někde jezdil, snad by se právě odtud něco mohlo urodit.

Emma rozhodně nestála o to, aby byla osvícená mysl celého Highbury povolána do služby. Jediný, koho požádala o přispění, byl pan Elton. Byl vyzván, aby přispěl jakoukoli opravdu dobrou hádankou, šarádou či rébusem, který by si vybavil; a Emma měla potěšení pozorovat, jak s největším zaujetím ve svých vzpomínkách pracuje, a zároveň, jak sama rozpoznávala, s největší pečlivostí dbá, aby mu z úst nevyklouzlo nic negalantního, nic, co by nedýchalo poklonou k ženskému rodu. Jemu vděčily za ty dvě či tři nejzdvořilejší hříčky; a radost a jásot, s nímž si nakonec vybavil a sentimentálně odrecitoval tu známou šarádu,

Mým prvním se vyjadřuje žal,
jejž mé druhé pociťovat má,

a mé celé je nejlepší balzám,
jenž takový žal zmírní a hojí.

ji přinutil s lítostí přiznat, že ji už před několika stránkami opsaly.

„Proč nám jednu nenapíšete sám, pane Eltone?" řekla; „to je jediná záruka novosti, a pro vás by nic nemohlo být snazší."

„Ach ne! takovou věc v životě skoro nikdy nenapsal. Je ten nejpitomější chlapík! Obává se, že by ho ani slečna Woodhousová" – zarazil se – „nebo slečna Smithová neinspirovaly."

Hned druhý den však přinesl jistý důkaz, že se inspirace přece jen dostavila. Zastavil se na pár okamžiků, jen aby na stůl položil kus papíru s – jak řekl – jistou šarádou, kterou jeden jeho přítel věnoval jisté mladé dámě, předmětu svého obdivu, ale o níž byla Emma z jeho chování okamžitě přesvědčena, že musí být jeho vlastní.

„Nenabízím ji pro sbírku slečny Smithové," řekl. „Jelikož patří mému příteli, nemám právo ji nijak vystavovat na veřejnosti, ale snad vám nebude proti mysli se na ni podívat."

Ta řeč byla víc určená Emmě než Harriet, čehož si Emma byla vědoma. Bylo na něm vidět hluboké vědomí věci a snáz hledal její pohled než Harrietin. V příštím okamžiku už byl pryč: a po další chvilce ticha

„Vezměte si to," řekla Emma s úsměvem a přistrčila papírek k Harriet – „je to pro vás. Vezměte si, co vám patří."

Jenže Harriet se třásla a nedokázala se toho dotknout; a Emma, které se nikdy nepříčilo být první, se musela ujmout toho sama.

Slečně –––
ŠARÁDA.

My first displays the wealth and pomp of kings,
Lords of the earth! their luxury and ease.
Another view of man, my second brings,
Behold him there, the monarch of the seas!

But ah! united, what reverse we have!
Man's boasted power and freedom, all are flown;
Lord of the earth and sea, he bends a slave,
And woman, lovely woman, reigns alone.

Thy ready wit the word will soon supply,
May its approval beam in that soft eye!

Přelétla řádky očima, zamyslila se, zachytila smysl, přečetla si to znovu, aby měla jistotu a byla celou paní těch řádků, pak papír podala Harriet, a šťastně se usmívala a říkala si pro sebe, zatímco Harriet se nad papírem lopotila ve zmatku nadějí a tuposti: „Výborně, pane Eltone, opravdu výborně. Četla jsem horší šarády. *Courtship* – velmi dobrá nápověda; *court* je dvůr a *ship* loď, dohromady *courtship*, dvoření. Chválím vás za to. Takhle se oťukává cesta. Takhle se zcela zřetelně říká: ‚Smím vás, slečno Smithová, poprosit, abyste mi dovolila vám dvořit? Schvalte šarádu i mé úmysly tímtéž pohledem.'

May its approval beam in that soft eye!

Harriet navlas. *Soft* – jemný – je to pravé slovo pro její oko; ze všech přívlastků ten nejspravedlivější, který jí lze dát.

Thy ready wit the word will soon supply.

Hm – Harrietin pohotový důvtip! Tím lépe. Muž musí být opravdu po uši zamilovaný, aby ji takto popsal. Ach, pane Knightley, kéž byste tu měl prospěch z téhle věci; myslím, že by vás to přesvědčilo. Jednou v životě byste byl nucen přiznat, že jste se mýlil. Vskutku skvělá šaráda! A velmi k věci. Teď to musí brzy dojít k rozuzlení."

Těm pro ni velmi příjemným pozorováním, která by jinak uměla nabýt velké délky, byla nucena učinit přítrž, když Harriet začala s dychtivými zvědavými otázkami.

„Co to může být, slečno Woodhousová? – co to může být? Nemám tušení – vůbec to neuhodnu. Co by to tak jen mohlo být? Zkuste to najít, slečno Woodhousová. Pomozte mi. Nikdy jsem nic tak těžkého neviděla. Je to království? Divím se, kdo byl ten přítel – a kdo by byla ta mladá dáma. Myslíte, že je dobrá? Mohla by to být žena?

> And woman, lovely woman, reigns alone.

Mohl by to být Neptun?

> Behold him there, the monarch of the seas!

Nebo trojzubec? nebo mořská panna? nebo žralok? Ach ne! žralok má jen jednu slabiku. Musí to být velmi chytré, jinak by nám to nepřinesl. Ach, slečno Woodhousová, myslíte, že to kdy uhodneme?"

„Mořské panny a žraloci! Nesmysl! Moje milá Harriet, co to vymýšlíš? K čemu by nám sem nosil šarádu, kterou si jeho přítel vymyslel na mořskou pannu nebo žraloka? Dej mi ten papír a poslouchejte.

Místo ‚Slečně –––' čti ‚Slečně Smithové'.

> My first displays the wealth and pomp of kings,
> Lords of the earth! their luxury and ease.

To je *court*, dvůr.

> Another view of man, my second brings;
> Behold him there, the monarch of the seas!

To je *ship*, loď; naprosto zřejmé. – A teď to nejlepší.

> But ah! united, (*courtship* – dvoření – rozumíš), what reverse we have!
> Man's boasted power and freedom, all are flown.
> Lord of the earth and sea, he bends a slave,
> And woman, lovely woman, reigns alone.

Nanejvýš případná pochvala! – a pak následuje aplikace, se kterou, myslím, moje milá Harriet, nemůžeš mít velké potíže v porozumění. Přečti si to v klidu pro sebe. O tom, že je to napsáno pro tebe a tobě, nemůže být žádných pochyb."

Harriet dlouho nedokázala odolat tak lahodnému přesvědčování. Přečetla si závěrečné řádky a byla celá rozechvělá a šťastná. Nedokázala promluvit. Ale ani nemusela. Stačilo jí cítit. Promluvila za ni Emma.

„V té poklonce je tak určitý a tak zvláštní smysl," řekla, „že nemohu mít pochybnosti o úmyslech pana Eltona. Jste tím cílem – a brzy obdržíte nejúplnější důkaz. Myslela jsem si, že to tak musí být. Myslela jsem, že se nemůžu tak mýlit; ale teď je to jasné: stav jeho mysli je stejně jasný a rozhodnutý jako moje přání v této věci od chvíle, co vás znám. Ano, Harriet, přesně tak dlouho jsem si přála, aby se stala právě ta okolnost, která se stala. Nikdy jsem nedokázala rozhodnout, zda je náklonnost mezi vámi a panem Eltonem spíš žádoucí, nebo spíš přirozená. Její pravděpodobnost a vhodnost se opravdu rovnaly! Jsem velice šťastná. Z celého srdce vám blahopřeji, moje milá Harriet. Je to náklonnost, na jejíž vzbuzení může být žena hrdá. Je to svazek, který neslibuje nic než dobro. Dá vám všechno, co potřebujete – vážnost, nezávislost, patřičný domov – zakotví vás ve středu všech tvých skutečných přátel, blízko Hartfieldu a mě, a naši důvěrnost potvrdí navždy. Toto, Harriet, je spojení, při němž ani jedna z nás nikdy nemusí zrudnout."

„Drahá slečno Woodhousová!" – a „Drahá slečno Woodhousová!" bylo všechno, co Harriet při mnoha něžných objetí dokázala zpočátku vyslovit; ale když dospěly k něčemu, co se už víc podobalo rozhovoru, bylo její přítelkyni dostatečně zřejmé, že vidí, cítí, očekává a vzpomíná přesně tak, jak má. Nadřazenosti pana Eltona se dostalo tak hojného uznání.

„Cokoliv řeknete, je vždy správné," zvolala Harriet, „a proto předpokládám a věřím a doufám, že to tak musí být; ale jinak bych si to nedokázala představit. Je to tolik nad vším, co bych si zasloužila. Pan Elton, který se může oženit s kýmkoli! O *něm* se nedá mít dvojí mínění. Je tak nesmírně vznešený. Vzpomeňte si jen na ty sladké verše – ‚Slečně ––.' Panebože, jak chytré! – Mohlo by to opravdu být myšleno na mě?"

„Nemohu o tom pochybovat, ani se nemohu ptát. Je to jistota. Přijmi to na můj úsudek. Je to jakási předehra k dramatu, motto ke kapitole; a brzy po tom bude následovat věcná próza."

„Je to taková věc, kterou by nikdo nemohl čekat. Vždyť ještě před měsícem jsem sama o ničem takovém nic netušila! – Dějí se nejpodivnější věci!"

„Když se seznámí slečny Smithovy a pánové Eltonovi – ano, dějí se – a vskutku, je to zvláštní; vymyká se to obvyklému běhu věcí, že co je tak očividně, tak hmatatelně žádoucí – co *přímo volá* po součinnosti jiných lidí – se tak hned samo od sebe utvoří do patřičného tvaru. Ty a pan Elton jste svým postavením určeni jeden pro druhého; patříte k sobě každou okolností svých domovů. Vaším sňatkem se vyrovnáte svazku v Randalls. Zdá se, že ve vzduchu Hartfieldu je něco, co dává lásce právě ten pravý směr a vysílá ji přesně do toho koryta, kterým má téct.

The course of true love never did run smooth –

Hartfieldské vydání Shakespeara by k té pasáži mělo dlouhou poznámku."

„Že by se pan Elton opravdu mohl zamilovat do mě – zrovna do mě, která jsem ho o svatém Michalu ještě neznala natolik, abych ho mohla oslovit! A on, nejkrásnější muž, jaký kdy žil, muž, k němuž všichni vzhlížejí, docela jako k panu Knightleymu! Jeho společnost je tak vy-

hledávaná, že – jak všichni říkají – nemusí ani jedno jídlo přes den jíst sám, pokud nechce; že má víc pozvání, než je dní v týdnu. A tak znamenitý v církvi! Slečna Nashová si zapsala všechny texty, z nichž kdy od svého příchodu do Highbury kázal. Panebože! Když se ohlédnu na chvíli, kdy jsem ho uviděla poprvé! Jak jen málo mě to tehdy napadlo! – Obě Abbotovy a já jsme vběhly do předního pokoje a kukaly jsme ven přes žaluzii, když jsme slyšely, že jde kolem, a slečna Nashová nás přišla pokárat a odehnala nás pryč, sama ale zůstala a dívala se dál; vzápětí mě ale zavolala zpátky a nechala i mě se podívat, což od ní bylo moc hodné. A jak jsme si tenkrát mysleli, že je krásný! Šel pod paží s panem Colem."

„To je spojení, které, ať jsou kdokoli – ať jsou cokoli tví přátelé, jim musí být vítané, pokud mají aspoň zdravý rozum; a nemusíme přece své počínání přizpůsobovat bláznům. Jestli jim záleží na tom, abys byla *šťastně* provdaná, tady je muž, jehož milá povaha k tomu dává každou záruku; – jestli chtějí, aby ses usadila ve stejném kraji a ve stejném okruhu, do něhož tě sami zařadili, i to se vyplní; a jestli je jejich jediným cílem, abys byla, jak se obecně říká, *dobře* provdaná, tady je pohodlné jmění, slušné postavení, společenský vzestup, které je musí uspokojit."

„Ano, úplná pravda. Jak hezky mluvíte; moc ráda vás poslouchám. Vy rozumíte všemu. Vy a pan Elton jste jeden chytřejší než druhý. Ta šaráda! – I kdybych studovala dvanáct měsíců, nikdy bych nic takového nedokázala vymyslet."

„Myslela jsem si, že se chce zkusit, jak si včera dával záležet, aby to odmítl."

„Opravdu si myslím, že je to bez výjimky nejlepší šaráda, co jsem kdy četla."

„Rozhodně jsem nikdy nečetla žádnou, která by se víc hodila k věci."

„Je taky skoro dvakrát tak dlouhá jako skoro všechno, co jsme měly dřív."

„Délku rozhodně nepovažuji za zvláštní přednost. Takové věci obecně nemohou být příliš krátké."

Harriet byla ale příliš zahleděná do veršů, aby to slyšela. V hlavě se jí rodila nejuspokojivější srovnání.

„Je to jedna věc," řekla po chvíli, s tvářemi rozpálenými, „mít velmi dobrý rozum, jak ho má každý jiný, a když je co říct, sednout si a napsat dopis a říct přesně to, co se musí, krátkou cestou; a docela jiná věc je psát verše a šarády, jako je tahle."

Emma si nemohla přát více nadšené odmítnutí prózy pana Martina.

„Takové sladké řádky!" pokračovala Harriet – „ty dva poslední! – Ale jak jen někdy budu moct ten papír vrátit, nebo říct, že jsem na to přišla? – Ach, slečno Woodhousová, co s tím máme dělat?"

„Nech to na mně. Ty nedělej nic. Jistě sem dnes večer přijde, a pak mu ho vrátím, padne mezi námi nějaká ta nezávazná poznámka, a ty se tím nijak nezavážeš. – Tvé jemné oči si samy vyberou chvíli, kdy mají zazářit. Důvěřuj mi."

„Ach, slečno Woodhousová, jaká škoda, že si tak krásnou šarádu nesmím opsat do svého sešitu! Určitě nemám ani jednu, která by byla aspoň zpoloviny tak dobrá."

„Vynech ty poslední dva řádky, a není důvod, proč by sis ji do sešitu napsat nemohla."

„Ach, ale ty dva řádky jsou –"

„– ze všeho nejlepší. Souhlasím; – pro soukromou radost; a pro soukromou radost si je nech. Tím, že je oddělíš, přece nepřestanou existovat. Ty dva verše nepřestávají být, ani se nemění jejich smysl. Ale když je odstraníš, přestává všechno *přivlastňování*, a zbude velmi hezká galantní šaráda, vhodná do jakékoli sbírky. Spolehni se, že by neměl rád, kdyby se jeho šarádou pohrdalo, o nic méně než svou váš-ní. Zamilovaný básník se musí povzbuzovat v obou rolích, nebo v žá-

dné. Dej mi tu knihu, zapíšu ji sama, a tak nemůže na tebe padnout žádný stín."

Harriet se podvolila, i když její mysl stěží dokázala části oddělit tak, aby si byla docela jistá, že její přítelkyně nezapisuje milostné vyznání. Zdálo se jí to příliš drahý dar, než aby se jakkoli zveřejňoval.

„Já tu knihu z vlastních rukou nikdy nepustím," řekla.

„Výborně," odpověděla Emma; „velmi přirozený cit; a čím déle vydrží, tím mě to víc potěší. Ale tady přichází tatínek: nebudeš mít proti tomu nic, když mu tu šarádu přečtu. Takovou mu to udělá radost! Má moc rád všechno toho druhu, a zvlášť všechno, co prokazuje poklonu ženám. Má k nám všem ten nejněžnější duch galantnosti! – Musíte mě nechat, abych mu ji přečetla."

Harriet zvážněla.

„Moje milá Harriet, nesmíš tuhle šarádu brát příliš přepjatě. – Nevhodně byste prozradila své city, pokud byste byla příliš při vědomí a příliš rychlá a zdálo by se, že k ní připisuješ víc smyslu, nebo rovnou celý ten smysl, který se k ní dá připsat. Nedej se překvapit takovou malou poklonou obdivu. Kdyby mu šlo o tajemství, nenechával by papír tady, zatímco jsem byla u toho; naopak ho spíš strkal ke mně než k vám. Nebuďme z toho dělat nic příliš slavnostního. Má dost povzbuzení, aby pokračoval, aniž bychom nad tou šarádou vzdychaly svými dušemi."

„Ach, ne – doufám, že se nebudu k smíchu. Udělejte, jak chcete."

Pan Woodhouse vešel a velmi brzy znovu zavedl řeč k tématu svou tak častou otázkou: „Tak, moje milé, jak to jde se sešitem? – Máte něco nového?"

„Ano, tatínku; máme ti něco přečíst, něco úplně nového. Na stole se dnes ráno našel papír – (upustila nám ho, předpokládáme, nějaká víla) – a je na něm moc hezká šaráda, a my jsme ji právě přepsaly."

Přečetla mu ji přesně tak, jak měl rád, pomalu a zřetelně, dvakrát nebo třikrát, s vysvětlivkami ke každé části, jak postupovala – a byl

velmi potěšen, a jak očekávala, zvlášť ho zaujalo lichotivé zakončení.

„Ach, to je opravdu velmi správně a velmi vhodně řečeno. Pravda pravdoucí. ‚Woman, lovely woman.' Je to taková hezká šaráda, moje milá, že snadno uhodnu, která víla ji přinesla. – Takhle hezky by nedokázal nikdo napsat, jenom ty, Emmo."

Emma jen přikývla a usmála se. – Po chvilce přemýšlení a po velmi něžném povzdechu dodal:

„Ach! není těžké vidět, po kom jsi! Tvá drahá maminka byla ve všech těch věcech tak chytrá! Kdybych tak měl její paměť! Ale nevzpomenu si na nic; – ani na tu zvláštní hádanku, o které jste mě slyšela mluvit; vzpomenu si jen na první sloku; a je jich tam několik.

Kitty, a fair but frozen maid,
Kindled a flame I yet deplore,
The hood-wink'd boy I called to aid,
Though of his near approach afraid,
So fatal to my suit before.

A to je všechno, co si z ní vzpomenu – ale je to velmi chytré celou cestu. Ale myslím, moje milá, že jsi říkala, že ji máš."

„Ano, tatínku, je zapsaná na druhé straně. Opsaly jsme ji z *Elegant Extracts*. Byla od Garricka, víš."

„Ach, to je pravda. – Kéž bych si z ní vzpomněl na víc.

Kitty, a fair but frozen maid.

To jméno mi připomíná ubohou Isabellu; neboť byla velmi blízko tomu, aby ji po babičce pokřtili Katrin. Doufám, že ji tu příští týden budeme mít. Přemýšlela jsi, moje milá, kam ji dáš – a kde bude pokoj pro děti?"

„Ach, ano – samozřejmě bude mít svůj vlastní pokoj; ten, který mívá vždycky; – a pro děti je dětský pokoj, – přesně jako obvykle, víš. Proč by měla být nějaká změna?"

„Nevím, moje milá – ale je to tak dlouho, co tu byla! – od loňských velikonoc ne, a tehdy jen pár dní. – To, že pan John Knightley je advokát, je velmi nepohodlné. – Ubohá Isabella! – byla nám smutně odňata! – a jak jí bude líto, až přijde, že tu neuvidí slečnu Taylorovou!"

„Alespoň ji to, tatínku, nepřekvapí."

„Nevím, moje milá. Já sám jsem byl velmi překvapen, když jsem poprvé slyšel, že se bude vdávat."

„Musíme pozvat pana a paní Westonovy k nám na večeři, zatímco je tu Isabella."

„Ano, moje milá, pokud bude čas. – Ale – (velmi sklesle) – přijíždí jen na týden. Nebude čas na nic."

„Je nešťastné, že nemohou zůstat déle – ale zdá se, že je to nutnost. Pan John Knightley musí být osmadvacátého zpátky v Londýně, a měli bychom být vděční, tatínku, že na venkově dostaneme celý čas, který mohou dát, že z toho ani dva nebo tři dny neukrojí Opatství. Pan Knightley slibuje, že se letos o Vánocích svého nároku vzdá – ačkoli, jak víš, od něho je to déle, co u něho byli, než u nás."

„Bylo by to opravdu velmi tvrdé, moje milá, kdyby ubohá Isabella měla být někde jinde než v Hartfieldu."

Pan Woodhouse nikdy nebyl ochoten uznat nároky pana Knightleyho na jeho bratra ani nikoho jiného na Isabellu kromě sebe sama. Chvíli seděl v zamyšlení, a pak řekl:

„Ale nevidím důvod, proč by ubohá Isabella musela zpátky tak brzy, i když on musí. Myslím, Emmo, že se ji pokusím přesvědčit, aby u nás zůstala déle. Mohla by s dětmi klidně zůstat."

„Ach, tatínku – to je to, co jsi nikdy nedokázal, a myslím, že nikdy nedokážeš. Isabella nesnese zůstat bez svého muže."

To byla příliš pravda, než aby se dalo odporovat. Ať se mu to líbilo nebo ne, panu Woodhouse nezbylo než poddajně povzdechnout; a jak Emma viděla, jak mu myšlenka na dceřinu náklonnost k manželovi

zkalila náladu, hned ho zavedla k takové větvi tématu, která ji musela zase pozvednout.

„Harriet nás musí navštěvovat, co to půjde, zatímco tu budou můj bratr a sestra. Určitě ji děti potěší. Jsme na děti velmi hrdí, nejsme, tatínku? Jsem zvědavá, kterého uzná za nejhezčího – Henryho, nebo Johna?"

„Ano, jsem taky zvědavý, kterého. Ta ubohá drobotina, jak budou rádi, že přijedou. Mají Hartfield rádi, Harriet."

„To jistě, pane. Vážně nevím, kdo by neměl."

„Henry je pěkný hoch, ale John se moc podobá matce. Henry je nejstarší, dostal jméno po mně, ne po otci. John, druhý, dostal jméno po otci. Někteří lidé bývají překvapení, že nejstarší nemá otcovo jméno, ale Isabella chtěla, aby se jmenoval Henry, což jsem od ní považoval za velmi hezké. A je to opravdu moc chytrý chlapec. Všechny jsou pozoruhodně chytré; a mají tolik hezkých zvláštností. Postaví se u mé židle a řeknou: ‚Dědečku, dáš mi kousek provázku?' a jednou mě Henry prosil o nůž, ale pověděl jsem mu, že nože se dělají jen pro dědečky. Myslím, že jejich otec je k nim často až příliš drsný."

„Tobě se jeví drsný," řekla Emma, „protože ty sám jsi tak jemný; ale kdybys ho mohl srovnat s jinými otci, nepřipadal by ti drsný. Chce, aby jeho chlapci byli čilí a zdatní; a když zlobí, umí jim občas říct ostré slovo; ale je to oddaný otec – pan John Knightley je rozhodně oddaný otec. Všechny děti ho mají rády."

„A pak přijde jejich strýc a vyhodí je ke stropu způsobem, který nahání děs!"

„Ale oni to mají rádi, tatínku; nic nemají tak rádi. Je to pro ně taková zábava, že kdyby strýc nestanovil pravidlo, že se musí střídat, žádné z nich, které začne, by to druhému nepředalo."

„No, tomu já nerozumím."

„Tak je to s námi se všemi, tatínku. Polovina světa nemůže rozumět radostem té druhé poloviny."

Později dopoledne, zrovna když se dívky chystaly rozejít a přichystat se k pravidelné večeři ve čtyři, hrdina té nenapodobitelné šarády znovu vešel. Harriet se odvrátila; Emma ho však mohla přijmout s obvyklým úsměvem, a její bystré oko záhy rozpoznalo v jeho očích vědomí, že učinil krok – že vrhl kostku; a tušila, že přichází, aby viděl, jak to padne. Jako záminku však uváděl otázku, zda se dnes večer večerní společnost pana Woodhouse může obejít bez něho, nebo zda by byl v Hartfieldu alespoň nejnepatrněji potřeba. Pokud by byl, vše ostatní by muselo ustoupit; jinak jeho přítel Cole o jeho večeři u sebe mluvil tak naléhavě – a tolik na ní trval, že mu podmínečně slíbil, že přijde.

Emma mu poděkovala, ale nemohla připustit, aby kvůli nim svého přítele zklamal; o otcově partii *rubberu* bylo postaráno. Zopakoval naléhání – ona zopakovala odmítnutí; a zdál se už chystat na úklon, když vzala papír ze stolu a vrátila mu ho –

„Á, tady je ta šaráda, kterou jste byl tak laskav u nás nechat; děkujeme za zapůjčení. Tolik se nám líbila, že jsem si dovolila zapsat ji do sbírky slečny Smithové. Doufám, že to váš přítel neponese ve zlém. Samozřejmě jsem neopisovala dál než prvních osm řádků."

Pan Elton rozhodně dost dobře nevěděl, co říct. Vypadal spíš pochybovačně – spíš zmateně; cosi zamumlal o „cti", – podíval se na Emmu a na Harriet, a pak uviděl na stole otevřený sešit, vzal ho a velmi pozorně si ho prohlížel. Aby zahnala rozpačitou chvíli, Emma s úsměvem řekla:

„Musíte se za mě svému příteli omluvit; ale tak dobrá šaráda nesmí zůstat vyhrazena jedné nebo dvěma. Může si být jistý souhlasem každé ženy, pokud píše s takovou galantností."

„Nemám nejmenší pochybnosti, abych to řekl," odpověděl pan Elton, i když při řeči značně váhal; „nemám nejmenší pochybnosti, abych to řekl – alespoň pokud můj přítel cítí stejně jako *já* – nemám sebemenší pochybnosti, že kdyby mohl vidět ten svůj malý výlev po-

ctěn tak, jak *já* ho vidím poctěného, (znovu pohlédl na sešit a položil jej na stůl), považoval by to za nejhrdější chvíli svého života."

Po této řeči zmizel, jak nejrychleji mohl. Emma to nemohla pokládat za příliš rychlé; neboť se vším dobrým a příjemným, co měl, byla v jeho projevech jakási okázalost, která ji velmi často sváděla k smíchu. Odběhla, aby téhle náklonnosti dala průchod, a něžnost a vznešenost potěšení přenechala Harriet.

X.

Přestože byla už polovina prosince, počasí dosud mladým dámám nebránilo v jakž takž pravidelných procházkách; a hned nazítří měla Emma vykonat dobročinnou návštěvu u jedné chudé nemocné rodiny, jež žila kousek za Highbury.

Jejich cesta k té stranou stojící chalupě vedla dolů po Faré uličce, uličce odbočující v pravém úhlu z široké, byť nepravidelné hlavní ulice městečka; a jak lze tušit, bylo v ní obsaženo i požehnané obydlí pana Eltona. Nejdřív se míjelo několik méně vybavených domků, a pak, asi čtvrt míle dolů uličkou, vyvstávala Fara, starý a nevalný dům, přitištěný k cestě tak blízko, jak jen mohl být. Nevynikala polohou; její současný majitel ji však notně vyparádil; a taková, jaká byla, nemohly ji obě přítelkyně minout, aby nezvolnily krok a nepropůjčily jí všímavé oči. – Emma poznamenala:

„Tady to je. Tam jednou poputuješ i se sešitem hádanek." – A Harriet:

„Ach, jaký líbezný dům! – Jak krásný! – Tady jsou ty žluté závěsy, které slečna Nashová tolik obdivuje."

„*Teď* tudy často nechodím," řekla Emma, jak šly dál, „ale *pak* bude lákadlo, a já se postupně seznámím se všemi živými ploty, brankami, tůněmi a vrbičkami téhle části Highbury."

Harriet, jak zjistila, nikdy v životě nebyla uvnitř Fary, a její zvědavost ji poznat byla tak krajní, že Emma, uvážíc, jak Fara vypadá zvenčí, a vážíc pravděpodobnosti, mohla to srovnat jen jako důkaz lásky s tím, že pan Elton v Harriet vidí pohotový důvtip.

„Přála bych si, aby se dalo něco vymyslet," řekla; „ale nenapadá mě žádná snesitelná záminka, proč tam zajít; – žádná služebnost, na kterou bych se musela paní hospodyně vyptávat – žádný vzkaz od otce."

Přemítala, ale nic ji nenapadlo. Po několika minutách vzájemného mlčení Harriet začala takto:

„Divím se, slečno Woodhousová, že nejste vdaná, nebo že se nebudete vdávat! Jste tak kouzelná!" –

Emma se zasmála a odpověděla:

„To, že jsem kouzelná, Harriet, mě ještě docela nenutí ke svatbě; musím kouzelnými shledávat jiné lidi – aspoň jednoho dalšího. A nejenže se teď nebudu vdávat, nemám ani skoro žádný záměr vdát se kdy."

„Ach! – to jen tak říkáte; ale já tomu nevěřím."

„Musela bych vidět někoho velmi mnohem vznešenějšího, než jsem dosud viděla, abych byla pokoušena; pan Elton je, jak víte, (vzpamatovala se), vyloučen: a já si rovnou *nepřeji* nikoho takového vidět. Raději se nechci dát pokoušet. Nemohu si vážně polepšit. Kdybych se vdala, musela bych počítat s tím, že budu litovat."

„Panebože! – je tak divné slyšet, že takhle mluví žena!"

„Nemám žádnou z obvyklých pohnutek žen ke sňatku. Kdybych se ovšem zamilovala, byla by to jiná věc! ale nikdy jsem zamilovaná nebyla; to není v mé povaze, ani v mém naturelu; a nemyslím, že kdy budu. A bez lásky bych byla, jsem si jistá, blázen, abych měnila situaci, jakou mám. Jmění nepostrádám; zaměstnání nepostrádám; společenské postavení nepostrádám: věřím, že málokterá vdaná žena je ve svém manželově domě v polovině té míry paní, v jaké jsem v Hartfieldu já; a nikdy, nikdy nemůžu doufat, že budu tak opravdově milovaná a důležitá; v očích žádného muže tak vždycky první a vždycky správně, jako jsem u svého otce."

„Ale pak jako stará panna nakonec, jako slečna Batesová!"

„To je ten nejstrašlivější obraz, jaký jste mi mohla předložit, Harriet; a kdybych si myslela, že bych kdy mohla být jako slečna Batesová! tak hloupá – tak spokojená – tak usměvavá – tak upovídaná – tak nerozlišující a nevybíravá – a tak hotová říct úplně všechno o úplně každém kolem sebe, vdala bych se zítra. Ale mezi *námi dvěma* jsem přesvědčená, že nikdy nemůže být žádná podobnost, kromě toho, že budeme neprovdané."

„Ale stejně budete stará panna! a to je tak hrozné!"

„Nic si z toho nedělej, Harriet, nebudu chudá stará panna; a jen bída činí celibát opovrženíhodným před velkorysou veřejností! Svobodná žena s velmi úzkým příjmem musí být k smíchu, nepříjemná stará panna! pravý terč posměchu kluků a holek; svobodná žena s dobrým jměním však je vždy ctihodná a může být stejně rozumná a příjemná jako kdokoli jiný. A ten rozdíl není až tak proti upřímnosti a zdravému rozumu světa, jak se napoprvé zdá; neboť velmi úzký příjem má sklon stahovat mysl a kysat povahu. Vám, kteří sotva přežívají a kteří žijí z donucení ve velmi malé a vesměs velmi nižší společnosti, nemohou než být malicherní a zahořklí. To ovšem neplatí o slečně Batesové; ta je jen až příliš dobromyslná a příliš hloupá, než aby mi vyhovovala; ale obecně je po chuti každému, přestože svobodná a přestože chudá. Chudoba její mysl rozhodně nestáhla: vážně věřím, že kdyby na světě měla jen jediný šilink, velmi pravděpodobně by z něho darovala šestipenci; a nikdo se jí nebojí: to je velké kouzlo."

„Panebože! ale co budete dělat? jak se budete zaměstnávat, až zestárnete?"

„Pokud se znám, Harriet, moje mysl je činná, zaneprázdněná, s velkým množstvím vlastních nezávislých zdrojů; a nevidím, proč bych měla v čtyřiceti nebo padesáti potřebovat zaměstnání víc než v jednadvaceti. Obvyklá zaměstnání ženské ruky a mysli budou pro mne tehdy stejně otevřená jako teď; nebo bez nějaké důležité změny. Když budu méně kreslit, budu více číst; když vzdám hudbu, pustím se do

koberečkových prací. A co se týká předmětů zájmu, předmětů pro cit, což je vlastně to hlavní zbývající; ten nedostatek, kterého se je v neprovdání opravdu třeba velmi vyvarovat, i tam budu velmi dobře opatřená, se všemi dětmi sestry, kterou tolik miluji, o něž budu moci pečovat. Těch bude, se vší pravděpodobností, dost, aby zajistily každý druh pocitu, jaký klesající život může potřebovat. Bude jich dost pro každou naději i každý strach; a i když moje náklonnost k žádnému z nich se nevyrovná náklonnosti rodiče, zapadá to lépe do mých představ o pohodlí, než co je vřelejší a slepější. Mí synovci a neteře! – Často budu mít u sebe nějakou neteř."

„Znáte neteř slečny Batesové? To znamená, musela jste ji vidět stokrát – ale jste s ní seznámené?"

„Ach! ano; vždycky jsme nuceny spolu být seznámeny, kdykoli zavítá do Highbury. Mimochodem, *to* by skoro stačilo, aby člověka od neteří odradilo. Nedej bože! aspoň abych kdy někoho obtěžovala všemi Knightleyovými dohromady ani zpoloviny tolik, jako obtěžuje ona Jane Fairfaxovou. Z pouhého jména Jane Fairfaxová se dělá špatně. Každý její dopis se čte čtyřicetkrát; její pozdravy všem přátelům jdou pořád dokola; a jestli jen pošle tetě vzor na živůtek, nebo uplete pár podvazků pro babičku, slyšíte o ničem jiném celý měsíc. Přeji Jane Fairfaxové všechno nejlepší; ale k smrti mě unavuje."

Teď se blížily k té chalupě, a všechny plané řeči byly odloženy. Emma byla velmi soucitná; a strádání chudých mělo z její osobní pozornosti a laskavosti, z jejích rad a trpělivosti stejnou jistotu úlevy jako z její peněženky. Rozuměla jejich způsobům, uměla jim prominout nevědomost i pokušení, nečekala od nich žádných romantických výkonů mimořádné ctnosti, pro něž výchova udělala tak málo; vstupovala do jejich těžkostí s pohotovou účastí a svou pomoc vždy dávala s právě tolika chytrostí, kolik ji doprovázelo dobrou vůlí. V tomto případě přišla navštívit nemoc i chudobu zároveň; a po tom, co tam setrvala tak dlouho, jak jen mohla být potěchou nebo radou, odcházela

z chalupy s takovým dojmem ze scény, který ji přiměl říct Harriet, když kráčely pryč:

„To jsou pohledy, Harriet, které člověku prospívají. Jak mu dávají všechno ostatní vypadat nicotně! – Mám teď pocit, jako bych nemohla po celý zbytek dne myslet na nic jiného než na ta ubohá stvoření; a přesto, kdo může říct, jak brzy to všechno z mé mysli vymizí?"

„Pravda pravdoucí," řekla Harriet. „Ubohá stvoření! na nic jiného se nedá myslet."

„A opravdu si nemyslím, že ten dojem rychle přejde," řekla Emma, když přecházela nízký živý plot a vratký kamenný stupeň, které uzavíraly úzkou kluzkou cestičku zahradou té chalupy a přiváděly je zpět do uličky. „Nemyslím," zastavila se, aby se ještě jednou podívala na veškerou vnější bídu místa a vybavila si ještě větší bídu uvnitř.

„Ach! drahá, ne," řekla její společnice.

Kráčely dál. Ulička se mírně stáčela; a když ten ohyb minuly, byl pan Elton rázem na dohled; a tak blízko, že Emma stihla už jen říct:

„Ach! Harriet, tady se nám blíží náhlá zkouška naší pevnosti v dobrých myšlenkách. Nu, (s úsměvem,) snad lze připustit, že pokud soucit přivedl k námaze a k úlevě postiženým, udělal vše, co je opravdu důležité. Jestliže se vciťujeme do ubohých natolik, abychom pro ně udělali vše, co můžeme, zbytek je prázdná účast, jen trápící nás samé."

Harriet stačila odpovědět jen: „Ach! drahá, ano," ještě než se k nim pán připojil. Potřeby a utrpení té chudé rodiny však byly při setkání první věcí, o níž se mluvilo. Chystal se právě k nim zajít. Svou návštěvu teď odloží; měli však velmi zajímavou rozmluvu o tom, co by se mohlo a mělo pro ně udělat. Pan Elton se pak otočil a šel je doprovodit.

„Potkat se při takové pochůzce," myslela si Emma; „setkat se při dobročinném podniku – to musí přinést velký přírůstek lásky na obou stranách. Nedivila bych se, kdyby z toho došlo k vyznání. A došlo by, kdybych tu nebyla já. Přála bych si být kdekoli jinde."

Nedočkavě se jim toužila co nejvíc oddělit a brzy se zmocnila úzké pěšinky, mírně vyvýšené po jedné straně uličky, nechávajíc ty dva pohromadě na hlavní cestě. Nebyla tam však ještě ani dvě minuty, když zjistila, že Harrietiny návyky závislosti a napodobování ji vedou nahoru za ní, a že se, zkrátka, oba brzy ocitnou za ní. Takhle to nešlo; okamžitě se zastavila, pod záminkou, že si potřebuje něco upravit na šněrování své polobotky, a sklonila se tak, že úplně zabrala pěšinku, a prosila je, aby byli tak dobří a šli dál, že se k nim za půl minuty připojí. Udělali, co se po nich chtělo; a než usoudila, že je rozumné s botou skončit, dostalo se jí útěchy v podobě dalšího zdržení: dohonilo ji dítě z chalupy, které podle příkazu vyráželo se džbánem pro vývar z Hartfieldu. Jít vedle toho dítěte, mluvit s ním a vyptávat se ho bylo nejpřirozenější věcí na světě, nebo by byla, kdyby právě nejednala s úmyslem; a tímto způsobem bylo těm druhým možné zůstat vepředu, aniž by na ni byli nuceni čekat. Nicméně je bezděčně dohánělа: krok dítěte byl rychlý a jejich dost pomalý; a tím více ji to mrzelo, protože byli zjevně v rozhovoru, který je zaujal. Pan Elton mluvil s oživením, Harriet poslouchala s velmi potěšenou pozorností; a Emma, poté co dítě poslala napřed, začínala přemýšlet, jak by se mohla ještě trochu zdržet, když se oba otočili, a byla nucena se k nim připojit.

Pan Elton stále mluvil, stále zabrán v nějaké zajímavé podrobnosti; a Emma zažila jisté zklamání, když zjistila, že své sličné společnici jen podává zprávu o včerejší společnosti u svého přítele Cola, a že sama právě dorazila zrovna ke stiltonskému sýru, severnímu wiltshirskému sýru, máslu, celeru, červené řepě a celému dezertu.

„Tohle by samozřejmě brzy přešlo k něčemu lepšímu," byla její útěšná úvaha; „cokoli zajímá ty, kteří se mají rádi; a cokoli poslouží jako úvod k tomu, co je blízko srdci. Kdybych se jen bývala dokázala držet dál!"

Teď spolu kráčely dál v klidu, dokud se jim neobjevila ohrada Fary, když ji náhlé rozhodnutí – aspoň dostat Harriet dovnitř – přimělo

opět na botě najít něco velmi nevalného a zůstat pozadu, aby si ji ještě jednou upravila. Pak si tkanici utrhla docela, obratně ji hodila do příkopu, a za okamžik již byla nucena je požádat, aby se zastavili, a přiznala svou neschopnost dát se do pořádku natolik, aby mohla v snesitelném pohodlí dojít domů.

„Část tkanice je pryč," řekla, „a nevím, jak si poradit. Opravdu jsem vám oběma nanejvýš nesnesitelnou společnicí, ale doufám, že nejsem často takhle špatně vybavená. Pane Eltone, musím prosit o dovolení zastavit se u vás doma a požádat vaši paní hospodyni o kousek stuhy nebo šňůrky, nebo o cokoli, čím bych si botu udržela na noze."

Pan Elton zazářil nad tímto návrhem úplným štěstím, a nic nemohlo předčit jeho pohotovost a pozornost, s nimiž je uváděl do svého domu a snažil se, aby vše vypadalo co nejlépe. Pokoj, do něhož byly uvedeny, byl ten, který hlavně obýval, s okny do ulice; za ním byl další pokoj, s nímž bezprostředně sousedil; dveře mezi nimi byly otevřené, a Emma do něj přešla s paní hospodyní, aby přijala její pomoc co možná nejpohodlněji. Dveře musela nechat pootevřené, jak je zastala; ale pevně počítala s tím, že je pan Elton zavře. Neuzavřely se však, zůstaly stále pootevřené; tím, že paní hospodyni zaměstnávala neustávajícím rozhovorem, však doufala, že mu umožní vybrat si v sousedním pokoji vlastní téma. Deset minut neslyšela nic než sebe samu. Déle to protahovat nešlo. Pak musela být hotová a objevit se.

Ti dva zamilovaní stáli spolu u jednoho z oken. Vyhlíželo to nanejvýš příznivě; a Emma na půl minuty pocítila slávu úspěšné intriky. Nestačilo to však; nedošel k pointě. Byl krajně příjemný, krajně okouzlující; řekl Harriet, že je viděl projít, a šel za nimi záměrně; padlo pár dalších drobných galantností a narážek, ale nic vážného.

„Opatrný, velmi opatrný," pomyslela si Emma; „postupuje palec po palci a neriskne nic, dokud se necítí v bezpečí."

Přesto se však, ačkoli jejím důmyslným úskokem nebylo dosaženo všeho, nemohla neutěšovat tím, že to oběma stranám přineslo mnoho

přítomné radosti a jistě je povede vpřed k té velké události.

XI.

Pana Eltona teď bylo třeba nechat samotnému sobě. Emma už neměla v moci dohlížet na jeho štěstí ani popohánět jeho kroky. Příjezd sestřiny rodiny byl tak blízko na dosah, že se jí nejprve v očekávání a pak ve skutečnosti stal odteď hlavním předmětem zájmu; a během těch deseti dní, co měli pobýt v Hartfieldu, se nedalo očekávat – ani ona sama neočekávala – že by zamilovanému páru mohla poskytnout víc než občasnou, náhodnou pomoc. Mohli však pokročit rychle, pokud budou chtít; museli nějak pokročit, ať chtějí nebo ne. Sotva si přála mít na ně víc času. Jsou lidé, kteří čím víc pro ně uděláte, tím méně udělají pro sebe sami.

Pan a paní John Knightleyovi vyvolávali po déle než obvyklé nepřítomnosti v Surrey samozřejmě poněkud větší zájem než jindy. Až do letošního roku byla každá delší prázdninová doba od jejich svatby rozdělena mezi Hartfield a Donwell Abbey; ale celý letošní podzim byl věnován mořským koupelím pro děti, a tak už bylo mnoho měsíců, co je surreyští příbuzní pořádně nespatřili, a co je pan Woodhouse nespatřil vůbec – nebylo možné přimět ho vydat se tak daleko jako do Londýna, ani kvůli ubohé Isabelle; a tak byl teď nanejvýš nervózně a úzkostlivě šťastný z té příliš krátké návštěvy, jíž předbíhal v myšlenkách.

Myslel hodně na nebezpečí cesty pro ni, a nemálo i na únavu svých vlastních koní a kočího, kteří měli část společnosti dovézt poslední polovinou cesty; jeho obavy však byly zbytečné; šestnáct mil se šťastně překonalo, a pan a paní John Knightleyovi, jejich pět dětí a dostatečný počet chův dorazili do Hartfieldu v pořádku. Shon a radost takového

příjezdu, tolik lidí, s nimiž je třeba promluvit, přivítat, povzbudit a všelijak rozmístit a uložit, vyvolaly hluk a zmatek, které by jeho nervy při jakékoli jiné příčině nesnesly, a sotva by je byl vydržel i při téhle, kdyby to bylo trvalo déle; ale paní John Knightleyová ctila zvyky Hartfieldu a cítění svého otce natolik, že navzdory mateřské starostlivosti o okamžité pohodlí svých maličkých a o to, aby se jim bez nejmenšího zdržení dostalo veškeré svobody a péče, veškerého jídla a pití, veškerého spánku a hry, po čem by jen mohly toužit, nikdy nedovolila, aby ho děti dlouho rušily, ať už samy sebou nebo neklidným shonem kolem nich.

Paní John Knightleyová byla hezká, elegantní drobná žena mírných, tichých způsobů, s povahou pozoruhodně milou a oddanou; zaujatá rodinou; věrná manželka, zbožňující matka, a tak něžně oddaná otci i sestře, že nebýt těchto vyšších svazků, mohla by se vřelejší láska zdát nemožná. V žádném z nich nedokázala vidět chybu. Nebyla to žena silného úsudku ani rychlého rozumu; a s touto podobností s otcem zdědila i mnoho z jeho konstituce; sama byla chatrného zdraví, až přehnaně úzkostlivá o zdraví svých dětí, měla hodně obav a hodně napjatých nervů, a svého pana Wingfielda z města měla stejně ráda jako její otec pana Perryho. Byli si rovněž podobní v obecné laskavosti povahy a v pevném zvyku dbát na každou starou známost.

Pan John Knightley byl vysoký, gentlemansky vystupující a velmi bystrý muž; v povolání stoupal vzhůru, byl domácky založený a ve svém soukromém jednání vážený; měl však zdrženlivé způsoby, které bránily tomu, aby se obecně líbil; a občas uměl být rozmrzelý. Nebyl to zlý muž, nebyl tak často bezdůvodně mrzutý, aby si zasloužil takovou výtku; ale jeho povaha nebyla jeho velkou předností; a s tak zbožňující manželkou nebylo sotva možné, aby se její přirozené vady nezvětšovaly. Krajní sladkost její povahy musela té jeho ubližovat. Měl veškerou jasnost a rychlost mysli, které jí chyběly, a občas dokázal zachovat se nelaskavě nebo říct ostré slovo.

U své sličné švagrové nebyl zrovna v oblibě. Nic nesprávného, co v něm bylo, jí neuniklo. Rychle vycítila drobné křivdy páchané na Isabelle, které Isabella sama nikdy necítila. Snad by mu toho byla víc odpustila, kdyby jeho způsoby k Isabellině sestře byly lichotivé, byly to však jen způsoby klidně laskavého bratra a přítele, bez chvály a bez slepoty; jenže sotva by jakýkoli stupeň osobní poklony dokázal zahnat její pozornost od té nejhorší vady ze všech v jejích očích, do níž občas upadal – od nedostatku uctivé shovívavosti k jejímu otci. V tom neměl vždy trpělivost, jakou by si člověk přál. Zvláštnosti a vrtochy pana Woodhouse ho někdy vyprovokovaly k rozumné výtce či ostré odpovědi, obojí stejně špatně umístěné. Nestávalo se to často; neboť pan John Knightley měl ke svému tchánovi opravdu velkou úctu a obecně silný smysl pro to, co mu patřilo; ale pro Emminu shovívavost to bylo přesto příliš často, zvláště když musela často snášet všechnu bolest obav, i když k přečinu nedošlo. Začátek každé návštěvy však nikdy neukazoval než ty nejsprávnější city, a bylo možno doufat, že tahle, nutně tak krátká, přejde v nekalené srdečnosti. Ještě dlouho neseděli a nevydechli, když pan Woodhouse se smutným zavrtěním hlavy a vzdechem obrátil pozornost své dcery k smutné proměně v Hartfieldu od její poslední návštěvy.

„Ach, moje milá," řekl, „ubohá slečna Taylorová – je to žalostná záležitost."

„Ach ano, pane," zvolala s pohotovou účastí, „jak vám musí chybět! A drahé Emmě také! – Jaká strašná ztráta pro vás pro oba! – Tolik mi vás bylo líto. – Nedokázala jsem si představit, jak se bez ní jen můžete obejít. – Je to vskutku smutná změna. – Ale doufám, že se jí daří docela dobře, pane."

„Docela dobře, moje milá – doufám – docela dobře. – Nevím, snad jí to místo trochu svědčí."

Pan John Knightley se tu Emmy tiše zeptal, zda jsou nějaké pochybnosti o vzduchu v Randalls.

„Ach! ne – nejmenší. V životě jsem paní Westonovou neviděla ve zdravější kondici – nikdy nevypadala tak dobře. Tatínek jen mluví o svém vlastním zármutku."

„K cti obou," zněla pěkná odpověď.

„A vídáte ji, pane, docela často?" ptala se Isabella žalostným tónem, který se jejímu otci přesně hodil.

Pan Woodhouse zaváhal. – „Ani zdaleka ne tak často, moje milá, jak bych si přál."

„Ach! tatínku, nezmeškali jsme se s nimi od jejich svatby ani jediný celý den. Buď ráno, nebo večer každého dne, kromě jednoho, jsme viděli buď pana Westona, nebo paní Westonovou, a obvykle oba, bud v Randalls, nebo tady – a jak si můžeš domyslet, Isabello, nejčastěji tady. Jsou ve svých návštěvách velmi, velmi laskaví. Pan Weston je opravdu stejně laskavý jako ona. Tatínku, pokud budeš mluvit tím smutným tónem, dáš Isabelle o nás všech falešný obrázek. Každý si musí být vědom, že slečna Taylorová musí chybět, ale každý by si také měl být jistý, že pan a paní Westonovi opravdu zabraňují tomu, aby nám chyběla v té míře, v jaké jsme se sami obávali – což je přesná pravda."

„Přesně tak, jak to má být," řekl pan John Knightley, „a přesně tak, jak jsem z tvých dopisů doufal. O její touze projevovat ti pozornost nebylo pochyb, a to, že on je volný a společenský muž, všechno usnadňuje. Vždycky jsem ti říkal, drahá, že si nedovedu představit, že by ta změna byla pro Hartfield tak zásadní, jak jsi se obávala; a teď, když máš Emminu zprávu, doufám, že budeš spokojená."

„Ovšemže, jistě," řekl pan Woodhouse – „ano, zcela určitě – nemohu popřít, že paní Westonová, ubohá paní Westonová, nás přichází navštívit docela často – ale pak – pokaždé musí zase odejít."

„Pro pana Westona by bylo velmi tvrdé, kdyby to nedělala, tatínku. – Úplně zapomínáš na ubohého pana Westona."

„Já myslím, vskutku," řekl pan John Knightley vesele, „že pan Weston má alespoň nějaký nárok. My dva, Emmo, se opovážíme stát na straně ubohého manžela. Já, protože jsem manžel, a ty, protože nejsi manželka, nás nároky muže zřejmě zasahují stejnou silou. Pokud jde o Isabellu, je vdaná dost dlouho na to, aby viděla výhodu v tom, odsouvat všechny pany Westony stranou, jak jen to jde."

„Já, drahý," zvolala jeho žena, která slyšela a rozuměla jen zpola. – „Mluvíte o mně? – Jsem si jistá, že nikdo by neměl být a nemůže být větším zastáncem manželství než já; a kdyby nebylo neštěstí jejího odchodu z Hartfieldu, nikdy bych nebyla pomyslela na slečnu Taylorovou jinak než jako na nejšťastnější ženu na světě; a co se týká znevažování pana Westona, toho vynikajícího pana Westona, myslím, že neexistuje nic, co by si nezasloužil. Věřím, že je jedním z vůbec nejlépe povahově založených mužů, co kdy žili. S výjimkou tebe a tvého bratra neznám nikoho, kdo by se mu povahou vyrovnal. Nikdy nezapomenu, jak Henrymu pouštěl draka za toho větrného dne o loňských velikonocích – a od té jeho zvláštní laskavosti před čtrnácti měsíci, kdy napsal ten lístek o půlnoci, jen aby mě ujistil, že v Cobhamu není spála, jsem přesvědčená, že nemůže existovat cítivější srdce ani lepší muž. – Pokud si ho někdo zaslouží, musí to být slečna Taylorová."

„Kde je ten mladík?" řekl John Knightley. „Byl tu při téhle příležitosti – nebo ne?"

„Zatím tu nebyl," odpověděla Emma. „Hodně se očekávalo, že přijde brzy po svatbě, ale sešlo z toho; a v poslední době jsem o něm neslyšela."

„Ale měla bys jim o tom dopise říct, moje milá," řekl její otec. „Napsal ubohé paní Westonové dopis, aby jí blahopřál, a byl to velmi příléhavý, pěkný dopis. Ukázala mi ho. Myslel jsem si o něm, že od něho byl vskutku velmi hezký. Zda to byl jeho vlastní nápad, to člověk neví. Je ještě mladý, a snad jeho strýc –"

„Můj drahý tatínku, je mu třiadvacet. Zapomínáš, jak čas plyne."

„Třiadvacet! – vskutku? – No, nebyl bych to pomyslel – a byly mu teprve dva roky, když ztratil svou ubohou matku! No, čas vskutku letí! – a moje paměť je velmi špatná. Nicméně to byl výjimečně dobrý, pěkný dopis a panu a paní Westonovým udělal velkou radost. Pamatuji si, že byl psán z Weymouth a datován 28. září – a začínal ‚Moje drahá paní', ale zapomněl jsem, jak pokračoval; a byl podepsán ‚F. C. Weston Churchill'. – To si pamatuji dokonale."

„Jaké od něho pěkné a náležité!" zvolala dobrosrdečná paní John Knightleyová. „Nepochybuji, že je to nanejvýš milý mladý muž. Ale jak je smutné, že nežije doma u svého otce! Je něco tak otřesného v tom, když je dítě odtrženo od svých rodičů a od přirozeného domova! Nikdy jsem nedokázala pochopit, jak se pan Weston s ním mohl rozloučit. Vzdát se svého dítěte! Opravdu bych nikdy nedokázala myslet dobře o nikom, kdo by něco takového někomu jinému navrhoval."

„Nikdy nikdo nemyslel dobře o Churchillových, pokud mohu soudit," poznamenal pan John Knightley chladně. „Ale nemusíš si představovat, že by pan Weston cítil to, co bys cítila ty, kdyby se měla vzdát Henryho nebo Johna. Pan Weston je spíš bezstarostný, veselé povahy, než muž silného cítění; bere věci, jak je najde, a nějak si z nich udělá potěšení, přičemž, jak tuším, závisí ve svém pohodlí mnohem víc na tom, čemu se říká společnost – totiž na možnosti jíst a pít a hrát whist se sousedy pětkrát týdně – než na rodinné lásce nebo na čemkoli, co nabízí domov."

Emmě se nelíbilo, co hraničilo s výtkou panu Westonovi, a napůl se chystala to vzít na sebe; ale přemohla se a nechala to být. Pokud možno chtěla zachovat mír; a bylo něco čestného a cenného v pevných domáckých návycích, v onom pocitu soběstačnosti domova, odkud pramenila bratrova náklonnost dívat se shora na běžnou úroveň společenského styku a na ty, kterým na něm záleží. – To si zasluhovalo velkou shovívavost.

XII.

Pan Knightley měl u nich povečeřet – spíš proti vůli pana Woodhouse, který neměl rád, aby se s ním někdo dělil o Isabellin první den. Emmin smysl pro to, co se patří, to však rozhodl; a kromě ohledu na to, co náleží každému z bratrů, měla zvláštní potěšení, vzhledem k nedávné neshodě mezi panem Knightleym a sebou, že mu zajistila patřičné pozvání.

Doufala, že by se teď mohli zase stát přáteli. Myslela si, že je čas se usmířit. Usmíření ovšem nebylo možné. *Ona* se zcela určitě nemýlila, a *on* by nikdy nepřiznal, že se mýlil. Ustoupení nepřicházelo v úvahu; ale bylo načase dát najevo, že se zapomíná, že se kdy pohádali; a ona doufala, že obnově přátelství spíš prospěje, když přijde do pokoje a ona bude mít u sebe jedno z dětí – nejmladší, hodnou holčičku asi osmiměsíční, která právě vykonávala svou první návštěvu v Hartfieldu a byla velmi šťastná, že se s ní tetinka na pažích pohupuje. A prospělo to; neboť ačkoli začal s vážnými pohledy a krátkými otázkami, byl brzy přiveden k tomu, aby o nich všech mluvil jako obvykle a vzal si od ní dítě s veškerou neformálností dokonalého přátelství. Emma cítila, že jsou zase přátelé; a toto přesvědčení jí dalo nejprve velké uspokojení a pak trochu dovádivosti, takže se nemohla ubránit říct, zatímco obdivoval dítě:

„Jaké pohodlí, že o svých synovcích a neteřích smýšlíme stejně. Co se mužů a žen týká, naše názory bývají občas velmi různé; ale pokud jde o tyhle děti, pozoruji, že se nikdy neneshodneme."

„Kdybyste se ve svém úsudku o mužích a ženách řídila přírodou stejně a byla ve svém jednání s nimi tak málo pod mocí přeludů a vrtochů, jako jste tam, kde jde o tyhle děti, mohli bychom smýšlet stejně vždy."

„Jistě – naše neshody musí vždy pramenit z toho, že se mýlím já."

„Ano," řekl s úsměvem – „a to z dobrého důvodu. Mně bylo šestnáct, když jste se narodila."

„Tehdy to byl podstatný rozdíl," odpověděla – „a bezpochyby jste v tom období našich životů v úsudku předčil mě; ale cožpak uplynutí jednadvaceti let nepřibližuje naše chápání k sobě značně blíž?"

„Ano – značně *blíž*."

„Ale ne natolik blízko, aby mi dávalo šanci mít pravdu, pokud smýšlíme jinak."

„Pořád mám nad vámi náskok šestnácti let zkušeností a toho, že nejsem hezká mladá žena a rozmazlené dítě. Pojďte, moje milá Emmo, buďme přátelé a víc o tom nemluvme. Řekni své tetě, malá Emmo, že by ti měla dávat lepší příklad než oživovat staré křivdy, a že pokud se předtím nemýlila, mýlí se teď."

„To je pravda," zvolala – „velká pravda. Malá Emmo, vyrosti v lepší ženu, než je tvoje teta. Buď nekonečně chytřejší a ani zpoloviny tak domýšlivá. A teď, pane Knightley, ještě slovo nebo dvě, a končím. Co se dobrých úmyslů týkalo, měli jsme pravdu *oba*, a musím říct, že žádné důsledky na mé straně toho sporu se dosud nedokázaly ukázat jako nesprávné. Chci se jen dozvědět, že pan Martin není velmi, velmi hořce zklamán."

„Víc už být nemůže," zněla jeho krátká, plná odpověď.

„Ach! – Vskutku je mi to velmi líto. – Pojďte, podejte mi ruku."

Právě k tomu došlo, a s velkou srdečností, když se objevil John Knightley, a „Jak se máš, Georgi?" a „Johne, jak se máš?" následovaly v pravém anglickém stylu, pohřbívajíce pod klidem, který se zdál skoro jako lhostejnost, skutečnou vzájemnou náklonnost, která by každé-

ho z nich, kdyby bylo třeba, vedla k tomu, aby pro dobro toho druhého udělal cokoli.

Večer byl tichý a hovorný, neboť pan Woodhouse zcela odmítl karty, aby se mohl pohodlně bavit se svou drahou Isabellou, a malá společnost se rozdělila do dvou přirozených skupin; na jedné straně on a jeho dcera; na druhé oba páni Knightleyové; jejich témata byla úplně odlišná, nebo se mísila jen velmi zřídka – a Emma se jen občas připojila k jedné nebo druhé.

Bratři mluvili o svých vlastních záležitostech a činnostech, ale hlavně o těch staršího z nich, jehož povaha byla zdaleka nejsdílnější a který byl vždy větším mluvčím. Jako smírčí soudce měl obvykle nějakou právní otázku, se kterou se chtěl s Johnem poradit, nebo alespoň nějakou zajímavou historku k vyprávění; a jako hospodář, který měl v rukou domácí statek v Donwell, musel vyprávět, co každý pozemek napřesrok ponese, a podávat všechny ty místní zprávy, které nemohly nebýt zajímavé pro bratra, jemuž byl Donwell stejně domovem po většinu života a jehož vazby k němu byly silné. Plán odvodnění, přesunutí plotu, pokácení stromu a určení každého akru pro pšenici, řepu nebo jarní obilí byly přijímány se stejnou vyrovnaností zájmu od Johna, jak jen to jeho chladnější chování umožňovalo; a pokud mu jeho ochotný bratr nějakou otázku ponechal, přibližovaly se jeho dotazy dokonce i tónu dychtivosti.

Zatímco oni byli takto pohodlně zaměstnáni, pan Woodhouse si užíval plný tok šťastných lítostí a úzkostlivé náklonnosti ke své dceři.

„Moje ubohá, drahá Isabello," řekl, něžně ji vzal za ruku a na pár okamžiků přerušil její usilovné starosti o jedno z jejích pěti dětí – „jak je to dlouho, jak strašně dlouho, co jsi tu byla! A jak musíš být po cestě unavená! Musíš jít brzy do postele, moje milá – a doporučuji ti před spaním trochu kaše. – Dáme si spolu pěkný hrnek kaše. Moje milá Emmo, co kdybychom si všichni dali trochu kaše."

Emma si nemohla domyslet nic takového, znajíc, že oba páni Knightleyové jsou v této věci stejně nepřesvědčitelní jako ona sama; – a tak byly objednány jen dva hrnky. Po další chvíli řeči ke chvále kaše, s jistým podivem, že si ji každý nedává každý večer, pokračoval s výrazem vážné úvahy:

„Byla to nešťastná záležitost, moje milá, že jsi strávila podzim v South Endu místo toho, abys přijela sem. Nikdy jsem si o mořském vzduchu moc nemyslel."

„Pan Wingfield to co nejdůrazněji doporučoval, pane – jinak bychom tam nebyli jeli. Doporučoval to pro všechny děti, ale zvláště kvůli malé Belle a její slabosti v krku – jak mořský vzduch, tak koupání."

„Ach! moje milá, ale Perry měl mnoho pochybností, jestli jí moře nějak prospěje; a co se mě týká, jsem už dávno dokonale přesvědčen, i když jsem ti to snad nikdy předtím neřekl, že moře je zřídka někomu k užitku. Jsem si jistý, že mě jednou skoro zabilo."

„Nono," zvolala Emma, cítíc, že tohle je nebezpečné téma, „musím vás prosit, abyste nemluvili o moři. Dělá mě to závistivou a nešťastnou; – mě, která jsem ho nikdy neviděla! South End je zakázán, prosím pěkně. Moje milá Isabello, dosud jsem tě neslyšela ani jednou se zeptat na pana Perryho; a on na tebe nikdy nezapomíná."

„Ach! hodný pan Perry – jak se mu daří, pane?"

„No, docela dobře; ale ne úplně dobře. Ubohý Perry trpí žlučí, a nemá čas se o sebe starat – říká mi, že nemá čas se o sebe starat – což je velmi smutné – ale pořád ho všude po kraji potřebují. Myslím, že nikde není muž s takovou praxí. Ale pak zase nikde není tak chytrý muž."

„A paní Perryová a děti, jak se jim daří? rostou děti? Mám k panu Perrymu velkou úctu. Doufám, že se brzy zastaví. Bude tak rád, že vidí moje maličké."

„Doufám, že tu zítra bude, protože mu mám položit otázku nebo dvě o sobě samém, které jsou dost důležité. A, moje milá, kdykoli přijde, bylo by nejlepší, kdybys mu nechala podívat se na krček malé Belly."

„Ach! můj drahý pane, její krček je už tolik lepší, že z něho sotva mám ještě nějakou obavu. Buď jí koupání nesmírně prospělo, nebo je to zásluhou vynikajícího obkladu pana Wingfielda, který na ni čas od času od srpna přikládáme."

„Není příliš pravděpodobné, moje milá, že by jí koupání bylo prospělo – a kdybych byl věděl, že potřebuješ obklad, byl bych promluvil s –"

„Zdá se mi, že jsi zapomněl na paní a slečnu Batesovy," řekla Emma, „neslyšela jsem ani jediný dotaz, jak se jim daří."

„Ach! ty hodné Batesovy – stydím se za sebe – ale ty je ve většině dopisů připomínáš. Doufám, že se jim daří docela dobře. Hodná stará paní Batesová – zítra ji navštívím a vezmu děti s sebou. – Vždycky je tak potěší, když vidí moje děti. – A ta vynikající slečna Batesová! – jak jsou to vážené, hodné osoby! – Jak se jim daří, pane?"

„No, docela dobře, moje milá, celkem vzato. Ale ubohá paní Batesová měla asi před měsícem silné nachlazení."

„Jak mě to mrzí! Ale nachlazení nebyla nikdy tak rozšířená, jako jsou tenhle podzim. Pan Wingfield mi říkal, že je nikdy nezažil ani všeobecnější, ani těžší – kromě toho, co to byla úplná chřipka."

„Něco na tom bylo, moje milá; ale ne v té míře, jak uvádíš. Perry říká, že nachlazení byla velmi obecná, ale ne tak těžká, jak je velmi často vídal v listopadu. Perry tuto roční dobu nepovažuje za nijak zvlášť nemocnou."

„Ne, nevím, že by pan Wingfield považoval to počasí za *velmi* nemocné, kromě –"

„Ach! mé ubohé drahé dítě, pravda je, že v Londýně je vždy nemocná sezóna. Nikdo není v Londýně zdravý, nikdo nemůže být. Je to stra-

šná věc, že jsi tam nucena žít! tak daleko! – a vzduch tak špatný!"

„Ne, vskutku – *my* v tak špatném vzduchu vůbec nejsme. Naše část Londýna je mnohem lepší než většina ostatních! – Nesmíte nás, drahý pane, směšovat s Londýnem obecně. Okolí Brunswick Square je velmi odlišné od skoro všeho ostatního. Je u nás tak vzdušno! Nerada bych, přiznávám, bydlela v jiné části města; – sotva v kterékoli jiné bych mohla být spokojená mít tam děti; ale *u nás* je pozoruhodně vzdušno! – Pan Wingfield považuje okolí Brunswick Square za rozhodně nejpříznivější co do vzduchu."

„Ach! moje milá, není to jako v Hartfieldu. Děláš si z toho, co jde – ale když jste týden v Hartfieldu, jste všichni jiní tvorové; ani nevypadáte stejně. Teď nemohu říct, že by někdo z vás v tuto chvíli vypadal dobře."

„Je mi líto, pane, že to tak říkáte; ale ujišťuji vás, že kromě těch malých nervových bolestí hlavy a bušení srdce, kterých nejsem nikde úplně prostá, se mi daří docela dobře; a pokud byly děti před spaním poněkud bledé, bylo to jen proto, že byly po cestě trochu unavenější než obvykle a také tím štěstím, že k vám přijíždějí. Doufám, že si o jejich vzhledu budete zítra myslet lépe; neboť vás ujišťuji, pan Wingfield mi řekl, že si nepamatuje, že by nás kdy posílal pryč v tak dobrém stavu. Alespoň doufám, že si nemyslíte, že pan Knightley vypadá nemocně," a obrátila oči s láskyplnou úzkostí ke svému muži.

„Prostředně, moje milá; nemohu ti dělat poklonu. Myslím, že pan John Knightley zdaleka nevypadá dobře."

„Co se děje, pane? – Mluvil jste na mě?" zvolal pan John Knightley, když zaslechl své vlastní jméno.

„Je mi líto, drahý, že tatínek si nemyslí, že vypadáš dobře – ale doufám, že je to jen tím, že jsi trochu unavený. Byla bych si však, jak víš, přála, abys byl před odjezdem z domova zašel za panem Wingfieldem."

„Má drahá Isabello," – zvolal spěšně – „prosím tě, nestarej se o můj vzhled. Spokoj se s tím, že budeš doktořit a hýčkat sebe a děti, a mě nech vypadat, jak chci."

„Zcela jsem nerozuměla," zvolala Emma, „co jste bratrovi říkal o tom, že váš přítel pan Graham si hodlá vzít správce ze Skotska, aby mu dohlížel na jeho nový statek. Co to bude platné? Nebudou staré předsudky příliš silné?"

A takto hovořila tak dlouho a tak úspěšně, že když byla přinucena opět věnovat pozornost otci a sestře, neslyšela nic horšího než Isabellino laskavé vyptávání na Jane Fairfaxovou; a Jane Fairfaxovou, i když jí obecně nijak zvlášť nefandila, s velikou ochotou toho okamžiku pomohla chválit.

„Ta sladká, milá Jane Fairfaxová!" řekla paní John Knightleyová. – „Je to tak dlouho, co jsem ji viděla, kromě toho, co jsem ji tu a tam na okamžik náhodou potkala ve městě! Jaké štěstí to musí být pro její hodnou starou babičku a vynikající tetu, když je přijde navštívit! Vždycky mě kvůli drahé Emmě nesmírně mrzí, že nemůže být víc v Highbury; ale teď, když je jejich dcera vdaná, předpokládám, že se s ní plukovník a paní Campbellová nebudou vůbec moci rozloučit. Byla by to pro Emmu taková nádherná společnice."

Pan Woodhouse se vším souhlasil, ale dodal:

„Nicméně naše drobná přítelkyně Harriet Smithová je zrovna takový hezký typ mladé osoby. Harriet se vám bude líbit. Emma by lepší společnici než Harriet mít nemohla."

„Jsem velmi ráda, že to slyším – ale o Jane Fairfaxové se jedině ví, že je tak dokonale vzdělaná a nadřazená! – a přesně stejně stará jako Emma."

Toto téma se probíralo velmi šťastně, a jiná následovala s podobnou vážností a ubíhala s podobnou harmonií; večer se však neuzavřel bez malého návratu rozrušení. Dostavila se kaše a zavdala příčinu k mnoha řečem – mnoha chvále a mnoha poznámkám – nepochybnému

rozhodnutí o její zdravosti pro každou konstituci a dost přísným filipikám proti mnoha domům, kde se s ní nikdy nebylo možno setkat v snesitelné podobě; – ale naneštěstí mezi nezdary, které musela dcera uvést jako příklad, byl ten nejnovější, a proto nejvýraznější, u její vlastní kuchařky v South Endu, mladé ženy najaté na tu dobu, která nikdy nedokázala pochopit, co mínila miskou pěkně hladké kaše, řídké, ale ne příliš řídké. Jakkoli často si ji přála a objednávala, nikdy nemohla dostat nic snesitelného. Zde se otevírala nebezpečná příležitost.

„Ach!" řekl pan Woodhouse, zavrtěl hlavou a upřel na ni oči s něžnou starostlivostí. – Ten povzdech Emmě v uchu říkal: „Ach! smutných následků tvé cesty do South Endu není konce. O tom se ani nedá mluvit." A ona chvíli doufala, že o tom nebude mluvit a že si k návratu k chuti vlastní hladké kaše stačí tiše popřemýšlet. Po několikaminutové mezeře však začal:

„Vždycky mě bude mrzet, že jste tenhle podzim místo toho, abyste přijeli sem, jeli k moři."

„Ale proč by vás to mělo mrzet, pane? – Ujišťuji vás, dětem to velmi prospělo."

„A navíc, pokud už jste museli k moři, bylo by lepší, kdybyste nejeli do South Endu. South End je nezdravé místo. Perry byl překvapen, když slyšel, že jste si za cíl zvolili South End."

„Vím, že takový názor s tím mnozí mají, ale je to vskutku omyl, pane. – Všichni jsme tam byli dokonale zdraví, nijak nám nevadil ani ten bahnitý břeh; a pan Wingfield říká, že je naprostý omyl pokládat to místo za nezdravé; a jsem si jistá, že se na něj dá spolehnout, protože důkladně rozumí povaze vzduchu, a jeho vlastní bratr s rodinou tam byli opakovaně."

„Měli jste jet do Cromeru, moje milá, pokud už jste jeli někam. – Perry byl kdysi týden v Cromeru a považuje ho za nejlepší ze všech míst na mořské koupání. Krásné otevřené moře, říká, a velmi čistý

vzduch. A pokud rozumím, byli byste tam mohli dostat ubytování úplně stranou od moře – čtvrt míle daleko – velmi pohodlné. Měli jste se Perryho zeptat."

„Ale drahý pane, rozdíl v cestě; – jen uvažte, jak velký by to byl rozdíl. – Sto mil snad místo čtyřiceti."

„Ach! moje milá, jak říká Perry, kde je v sázce zdraví, nic jiného by se nemělo brát v úvahu; a pokud se už má cestovat, mezi čtyřiceti mílemi a sto mílemi není moc na výběr. – Lepší je necestovat vůbec, lepší zůstat celou dobu v Londýně než jet čtyřicet mil, aby člověk vlezl do horšího vzduchu. Přesně tohle Perry řekl. Zdálo se mu to velmi špatně zvážené opatření."

Emminy pokusy zastavit otce byly marné; a když dospěl k takovému bodu jako tenhle, nemohla se divit, že její švagr vybuchl.

„Pan Perry," řekl hlasem velmi silné nelibosti, „by udělal lépe, kdyby si své mínění ponechal, dokud o ně nebude požádán. Proč si z toho dělá vlastní záležitost, divit se tomu, co dělám? – tomu, že vezu rodinu do té nebo oné části pobřeží? – Snad mi bude dovoleno, doufám, používat vlastní úsudek stejně jako panu Perrymu. – Nepotřebuji jeho pokyny o nic víc než jeho léky." Odmlčel se – a v okamžiku se zchladil a dodal s pouhou sarkastickou suchostí: „Pokud mi pan Perry umí říct, jak dopravit ženu a pět dětí sto třicet mil s ne větším výdajem a nepohodlím než na čtyřicet mil, byl bych stejně ochoten dát Cromeru přednost před South Endem jako on sám."

„Pravda, pravda," zvolal pan Knightley s nejpohotovějším zásahem – „velká pravda. To je vskutku věc k uvážení. – Ale, Johne, co jsem ti to říkal o svém nápadu přesunout cestu k Langhamu, odklonit ji víc doprava, aby neprotínala domácí louky – nedovedu si představit žádnou obtíž. Nepouštěl bych se do toho, kdyby to mělo být zdrojem nepohodlí pro highburské, ale pokud si přesně vybavíš dnešní vedení té cesty... Jediný způsob, jak to prokázat, však bude obrátit se k mapám.

Doufám, že tě zítra ráno uvidím v Opatství, a pak si je spolu projdeme a ty mi řekneš své mínění."

Pan Woodhouse byl těmi tvrdými výtkami vůči svému příteli Perrymu dosti rozrušen, kterému ve skutečnosti, i když nevědomky, přisuzoval mnohé ze svých vlastních pocitů a výroků; – ale uklidňující pozornost dcer tu okamžitou nepříjemnost postupně odstranila, a bezprostřední čilost jednoho z bratrů i lepší vzpomínky toho druhého zabránily, aby se opakovala.

XIII.

Snad by na světě sotva mohl být šťastnější tvor než paní John Knightleyová během této krátké návštěvy v Hartfieldu, chodící každé ráno po svých starých známých s pěti dětmi a každý večer probírající s otcem a sestrou, co kde dělala. Nic si nepřála jinak než to, aby dny neplynuly tak rychle. Byla to nádherná návštěva; – dokonalá tím, že byla zdaleka příliš krátká.

Obecně byly jejich večery méně zaneprázdněné přáteli než jejich dopoledne; ale jedné úplné večeři na pozvání, a navíc mimo dům, se nedalo vyhnout, i když o vánočních svátcích. Pan Weston neznal „ne"; všichni musí jednoho dne povečeřet v Randalls; – i pan Woodhouse se dal přesvědčit, že to lze pokládat za možné raději, než aby se společnost rozdělila.

Jak se mají všichni dopravit, s tím by si dělal nesnáze, kdyby mohl, ale protože kočár a koně jeho syna a dcery byly nyní v Hartfieldu, nebyl schopen učinit nic víc než prostou otázku na toto téma; sotva to dosahovalo pochybnosti; ani Emmě dlouho netrvalo přesvědčit ho, že v jednom z kočárů mohou najít místo i pro Harriet.

Harriet, pan Elton a pan Knightley, jejich vlastní zvláštní kroužek, byly jediné osoby pozvané, aby se s nimi setkaly; – hodina měla být časná, stejně jako byl počet nízký; v každém směru byly brány v úvahu návyky a sklony pana Woodhouse.

Večer před touto velkou událostí (neboť to byla velmi velká událost, aby pan Woodhouse večeřel mimo dům, 24. prosince) strávila Harriet v Hartfieldu a odešla domů tak sužovaná nachlazením, že nebýt jejího

vlastního naléhavého přání nechat se ošetřovat paní Goddardovou, Emma by jí nebyla dovolila opustit dům. Druhý den ji Emma navštívila a shledala její osud ohledně Randalls již zpečetěný. Měla horečku a silně bolavé v krku; paní Goddardová byla plná péče a náklonnosti, mluvilo se o panu Perrym, a Harriet sama byla příliš nemocná a slabá, aby odporovala autoritě, která ji z této nádherné pozvánky vyřadila, ačkoli o své ztrátě nemohla mluvit bez slz.

Emma u ní seděla, jak jen mohla, aby ji během nevyhnutelných nepřítomností paní Goddardové ošetřila a pozvedla jí náladu tím, že líčila, jak zarmoucen bude pan Elton, až se dozví o jejím stavu; a nakonec ji opustila v snesitelném pohodlí, v tom milém přesvědčení, že on bude mít tu nejnepříjemnější návštěvu a že jim všem bude velmi scházet. Nebyla ještě ani mnoho yardů od dveří paní Goddardové, když ji potkal pan Elton sám, zjevně směřující právě tam, a jak spolu pomalu kráčeli v hovoru o nemocné – jíž se, na pověst o značné nemoci, chystal zeptat, aby mohl do Hartfieldu donést nějakou zprávu – dohnal je pan John Knightley, vracející se z každodenní návštěvy v Donwell se svými dvěma nejstaršími chlapci, jejichž zdravé, zářivé tváře ukazovaly veškerý prospěch z venkovské vyběhávky a zdály se slibovat rychlé vyřízení pečené skopové a rýžového pudinku, k nimž pospíchali domů. Spojili se a pokračovali společně. Emma právě líčila povahu stížnosti své přítelkyně; – „krk velmi zanícený, s velkým horkem, rychlým a slabým pulsem atd., a mrzelo ji, že se od paní Goddardové dozvěděla, že Harriet má sklon k velmi těžkým zánětům v krku a často ji tím znepokojila." Pan Elton vypadal na tu zprávu celý vylekaný a zvolal:

„Zánět v krku! – Doufám, že není infekční. Doufám, že ne hnilobného, infekčního druhu. Viděl ji Perry? Vskutku byste se měla stejně jako o přítelkyni starat i o sebe. Dovolte, abych vás prosil, abyste nepodstupovala žádná rizika. Proč ji Perry neuvidí?"

Emma, která sama nebyla vůbec vyděšená, uklidnila tento přemrštěný stupeň úzkosti ujištěními o zkušenosti a péči paní Goddardové; ale protože musel přesto zůstat jistý stupeň znepokojení, který si nepřála vyvracet rozumovými důvody, naopak jej chtěla raději živit a podporovat než ne, dodala záhy – jako by k úplně jinému předmětu:

„Je taková zima, taková velká zima – a vypadá to a je cítit tak moc na sníh, že kdyby to bylo na jiné místo nebo s jinou společností, opravdu bych se dnes snažila nevycházet – a odrazovala bych i tatínka od toho, aby se vydal ven; ale protože se rozhodl a sám chlad zřejmě necítí, nechci se do toho vměšovat, protože vím, že by to bylo pro pana a paní Westonovy velké zklamání. Ale, na mou čest, pane Eltone, ve vašem případě bych se zcela určitě omluvila. Zdáte se mi už teď trochu chraplavý, a když si uvědomíte, jaké nároky na hlas a jakou únavu vám zítřek přinese, myslím, že by nebylo ničím víc než obyčejnou prozíravostí dnes večer zůstat doma a šetřit se."

Pan Elton vypadal, jako by nevěděl, jaká dát odpověď; což bylo přesně tak; neboť ačkoli velmi potěšen laskavou péčí tak sličné dámy a nerad odporoval jakékoli její radě, neměl ve skutečnosti nejmenší chuť se té návštěvy vzdát; – ale Emma, příliš dychtivá a zaneprázdněná vlastními předchozími představami a pohledy, aby ho slyšela nestranně a viděla ho jasně, byla s jeho mumlavým uznáním, že je „velmi zima, zajisté velmi zima," zcela spokojená a šla dál, radujíc se z toho, jak ho vyvázla z Randalls a zajistila mu možnost každou hodinu večera posílat se zeptat na Harriet.

„Děláte zcela správně," řekla; „omluvíme vás u pana a paní Westonových."

Sotva však to dořekla, zjistila, že její bratr zdvořile nabízí místo ve svém kočáře, pokud by počasí bylo panu Eltonovi jedinou námitkou, a pan Elton nabídku skutečně přijímá s velmi pohotovým uspokojením. Bylo rozhodnuto; pan Elton pojede, a nikdy jeho široká hezká tvář nevyjadřovala větší potěšení než v této chvíli; nikdy nebyl jeho

úsměv silnější, ani jeho oči nejásaly víc, než když se na ni vzápětí podíval.

„No," řekla si pro sebe, „to je nanejvýš podivné! – Když jsem ho tak hezky vymanila, chce raději jít do společnosti a nechat nemocnou Harriet za sebou! – Opravdu nanejvýš podivné! – Ale v mnoha mužích, zvláště v mládencích, je, věřím, taková náklonnost – taková vášeň pro večeřet mimo dům – pozvání na večeři je v třídě jejich radostí, zaměstnání, důstojností, skoro povinností tak vysoko, že před ním ustupuje všechno – a to musí být případ pana Eltona; bezpochyby nanejvýš cenný, milý, příjemný mladý muž a velmi zamilovaný do Harriet; a přece, pozvání nedokáže odmítnout, musí jít na večeři, kamkoli je pozván. Jaká je to zvláštní věc, láska! vidí v Harriet pohotový důvtip, ale nebude kvůli ní večeřet sám."

Pan Elton je brzy nato opustil, a ona mu nemohla neučinit tu spravedlnost, že cítila velký kus citu v jeho způsobu, jak při loučení jmenoval Harriet; v tónu hlasu, kterým ji ujišťoval, že se zastaví u paní Goddardové pro zprávu o její sličné přítelkyni, úplně poslední věc, než se bude chystat ke štěstí z opětného setkání s ní, kdy snad bude moci přinést lepší zprávu; a vzdychl a usmál se při odchodu způsobem, který nechal váhy souhlasu značně v jeho prospěch.

Po několika minutách úplného ticha mezi nimi začal John Knightley:

„Nikdy v životě jsem neviděl muže více odhodlaného být příjemný než pana Eltona. Je mu to doslova práce, když jsou v tom dámy. S muži dokáže být rozumný a nestrojený, ale když má potěšovat dámy, pracuje mu každý rys."

„Způsoby pana Eltona nejsou dokonalé," odvětila Emma; „ale tam, kde je přání líbit se, člověk by měl mnohé přehlédnout, a také mnohé přehlédne. Když se muž snaží s pouze průměrnými silami, získává náskok před nedbalou nadřazeností. Je v panu Eltonovi taková dokonalá dobromyslnost a dobrá vůle, že si toho nelze nevážit."

„Ano," řekl pan John Knightley za chvíli, s jistou úskočností, „zdá se, že má velkou dobrou vůli vůči *vám*."

„Vůči mně!" odpověděla s úsměvem údivu, „představujete si, že jsem já předmětem pana Eltona?"

„Taková představa mnou prolétla, přiznávám, Emmo; a pokud jste si to dosud neuvědomila, můžete to teď klidně vzít v úvahu."

„Pan Elton zamilovaný do mě! – Co za nápad!"

„Netvrdím, že tomu tak je; ale uděláš dobře, když zvážíš, zda tomu tak je, nebo ne, a své chování podle toho zařídíš. Myslím, že jsou tvé způsoby k němu povzbudivé. Mluvím jako přítel, Emmo. Udělala bys dobře, kdyby ses rozhlédla a ujasnila si, co děláš a co máš v úmyslu dělat."

„Děkuji; ale ujišťuji vás, že se úplně mýlíte. Pan Elton a já jsme velmi dobří přátelé, a nic víc"; a šla dál, bavíc se úvahou o přehmatech, které často vznikají z částečné znalosti okolností, o omylech, do nichž bez ustání upadají lidé s velkými nároky na vlastní úsudek; a nebyla se svým bratrem příliš spokojená, že si ji představoval slepou a neznalou a potřebující radu. Nic víc neřekl.

Pan Woodhouse se k té návštěvě tak docela rozhodl, že si navzdory sílícímu chladu zřejmě ani nedovedl představit, že by před ní ustoupil, a konečně se nejpřesněji vydal se svou nejstarší dcerou ve vlastním kočáře, s menším zjevným povědomím o počasí než kdokoli z ostatních; byl příliš plný údivu nad svou vlastní cestou a radosti, kterou v Randalls způsobí, aby viděl, že je zima, a byl příliš dobře zahalen, aby ji cítil. Chlad však byl krutý; a než byl druhý kočár v pohybu, několik vloček sněhu si už nalézalo cestu dolů, a obloha vypadala tak přetížená, že potřebovala jen mírnější vzduch, aby ve velmi krátké době vytvořila bílý svět.

Emma brzy viděla, že její společník nemá tu nejšťastnější náladu. Chystání a vyjíždění ven v takovém počasí, s obětí dětí po večeři, bylo zlo – nebo přinejmenším nepříjemnost – kterou pan John Knightley

rozhodně neměl rád; neočekával v té návštěvě nic, co by jen trochu stálo za cenu, kterou se za ni platí; a celou jejich jízdu k faře strávil vyjadřováním své nespokojenosti.

„Muž," řekl, „musí mít o sobě velmi dobré mínění, když prosí lidi, aby opustili vlastní krb a vyrazili do takového dne jako tenhle, jen aby ho přišli navštívit. Musí se mít za nanejvýš příjemného chlapíka; já něco takového udělat nedovedu. Je to největší absurdita – a vskutku, zrovna teď sněží! – Pošetilost nedopřát lidem, aby byli pohodlně doma – a pošetilost lidí, kteří pohodlně doma zůstat nedokážou, i když mohou! Kdybychom byli nuceni vyjet ven takový večer jako tenhle z nějaké povinnosti nebo obchodu, jaké utrpení bychom v tom viděli; – a tady my, pravděpodobně v o něco tenčím oblečení než obvykle, se vydáváme dobrovolně, bez výmluvy, navzdory hlasu přírody, který říká člověku v každé věci, kterou mu předkládá k pohledu nebo citu, aby zůstal doma a chránil vše pod střechou, co jen může; – a tady my, vyrážíme strávit pět nudných hodin v cizím domě, bez čehokoli, co by se dalo říct nebo slyšet, co nebylo řečeno a slyšeno včera a nemohlo by to být zase řečeno a slyšeno zítra. Jedeme v smutném počasí a vracet se budeme pravděpodobně v horším; – čtyři koně a čtyři sloužící vytaženi ven jen proto, aby dopravili pět nečinných, chvějících se tvorů do studenějších pokojů a horší společnosti, než by mohli mít doma."

Emma necítila, že by měla sílu vyslovit potěšený souhlas, který byl bezpochyby zvyklý dostávat, aby napodobila „velká pravda, drahý," jenž mu obvykle podávala jeho cestující společnice; měla však dost rozhodnosti, aby se zdržela jakékoli odpovědi vůbec. Nemohla s ním souhlasit, bála se, aby se nepohádala; její hrdinství sahalo jen k mlčení. Nechala ho mluvit, upravovala si skla v kočáře a halila se, aniž otevřela rty.

Dorazili, kočár zahnul, stupátko bylo spuštěno, a pan Elton, upravený, v černém a usměvavý, byl v tu chvíli u nich. Emma s radostí po-

myslela na nějakou změnu předmětu. Pan Elton byl samá úslužnost a veselost; byl ve svých zdvořilostech skutečně tak velmi veselý, že ji začalo napadat, že musel dostat jinou zprávu o Harriet, než jaká se donesla k ní. Poslala se zeptat, zatímco se oblékala, a odpověď zněla: „Stejně – ne lépe."

„*Moje* zpráva od paní Goddardové," řekla za chvíli, „nebyla tak příjemná, jak jsem doufala – ‚ne lépe' zněla *moje* odpověď."

Jeho tvář se okamžitě protáhla; a jeho hlas byl hlas citu, když odpověděl:

„Ach! ne – zarmoutí mě to – chystal jsem se vám právě říct, že když jsem se zastavil u dveří paní Goddardové, což jsem učinil úplně jako poslední věc, než jsem se vrátil, abych se převlékl, bylo mi řečeno, že slečna Smithová není lépe, zdaleka ne lépe, spíše hůře. Velmi zarmoucen a znepokojen – lichotil jsem si, že musí být lépe po tak posilujícím prostředku, o němž vím, že jí byl ráno podán."

Emma se usmála a odpověděla: „Moje návštěva jí snad prospěla v té nervové části stížnosti; ale ani já nemohu zánět v krku odkouzlit; je to vskutku velmi silné nachlazení. Pan Perry u ní byl, jak jste pravděpodobně slyšel."

„Ano – představoval jsem si – totiž – nevěděl jsem –"

„Je zvyklý na její stížnosti, a doufám, že zítra ráno nám oběma přinese pohodlnější zprávu. Ale nelze necítit znepokojení. Taková smutná ztráta pro naši dnešní společnost!"

„Strašná! – Přesně tak, vskutku. – Bude jí každý okamžik chybět."

To bylo velmi náležité; povzdech, který to doprovázel, byl opravdu úctyhodný; ale měl by trvat déle. Emma byla dost zděšená, když jen po půl minutě začal mluvit o jiných věcech, a to hlasem nanejvýš čilosti a potěšení.

„Jaká skvělá věc," řekl, „použití ovčí kůže do kočárů. Jak příjemně se v nich jezdí; – není možné cítit chlad při takových opatřeních. Vynálezy našich dnů skutečně učinily kočár gentlemana zcela dokona-

lým. Člověk je tak ohrazen a chráněn před počasím, že ani dechu vzduchu si nenajde cestu dovnitř bez dovolení. Počasí je zcela bez významu. Je velmi chladné odpoledne – ale v tomhle kočáře o něm nevíme nic. – Hahá, trošku sněží, jak vidím."

„Ano," řekl John Knightley, „a myslím, že ho ještě bude hodně."

„Vánoční počasí," poznamenal pan Elton. „Zcela přiměřené roční době; a můžeme si gratulovat, že nezačalo včera a nezabránilo dnešní společnosti, což by se zcela dobře mohlo stát, neboť pan Woodhouse by se sotva byl odvážil, kdyby byla na zemi hodně silná vrstva sněhu; teď je však bez významu. To je vskutku zrovna ta roční doba na přátelská setkání. O vánocích si každý zve přátele k sobě a lidé si i nejhoršího počasí moc nevšímají. Jednou jsem byl u přítele uvězněn sněhem celý týden. Nic nemohlo být příjemnější. Jel jsem jen na jednu noc, a nemohl jsem se dostat pryč dřív než ten den o týden později."

Pan John Knightley vypadal, jako by té radosti nerozuměl, ale řekl pouze chladně:

„Nemohu si přát být uvězněn na týden sněhem v Randalls."

Jindy by se Emma možná bavila, ale teď byla pro jiné pocity příliš užaslá nad náladou pana Eltona. Harriet zdála se být v očekávání příjemné společnosti úplně zapomenuta.

„Jsme si jisti výbornými ohni," pokračoval, „a vším v co největším pohodlí. Okouzlující lidé, pan a paní Westonovi; – paní Westonová je vskutku daleko nad jakoukoli chválou, a on je přesně to, co si člověk cení, tak pohostinný, a tak přející společnosti; – bude to malá společnost, ale kde jsou malé společnosti vybrané, bývají snad nejpříjemnější ze všech. Jídelna pana Westona nepojme pohodlně víc než deset lidí; a co se mě týká, raději bych za takových okolností byl o dva méně, než o dva více. Myslím, že se mnou budete souhlasit (obrátil se k Emmě s mírným výrazem), myslím, že budu mít zcela jistě váš souhlas, ačkoli pan Knightley snad, zvyklý na velké společnosti v Londýně, zcela nevejde do našich pocitů."

„O velkých společnostech v Londýně nic nevím, pane – nevečeřím u nikoho."

„Vskutku! (tónem údivu a soucitu) netušil jsem, že právnictví je takové otroctví. Nu, pane, musí přijít doba, kdy se vám to vše vrátí, kdy budete mít málo práce a hodně potěšení."

„Mým prvním potěšením," odpověděl John Knightley, když projížděli bránou, „bude ocitnout se opět bezpečně v Hartfieldu."

XIV.

Jistá změna výrazu byla pro oba pány nutná, když vcházeli do salonu paní Westonové; – pan Elton musel zkrotit své radostné pohledy a pan John Knightley rozehnat svou špatnou náladu. Pan Elton se musel usmívat méně a pan John Knightley víc, aby se tomu místu hodili. – Jen Emma mohla být taková, jak jí přikazovala příroda, a projevit se stejně šťastná, jak se cítila. Pro ni bylo opravdovým potěšením být u Westonových. Pan Weston byl ve velké oblibě, a na světě nebyl tvor, s nímž by mluvila s takovou otevřeností jako s jeho ženou; nikdo, komu by s takovou jistotou, že je slyšena a chápána, že je vždycky zajímavá a vždycky srozumitelná, vyprávěla ty drobné záležitosti, uspořádání, zmatky a radosti svého otce a své samé. Nemohla o Hartfieldu říct nic, oč by paní Westonová neměla živý zájem; a půlhodinové nerušené sdělování všech těch drobných věcí, na nichž závisí každodenní štěstí soukromého života, bylo pro každou z nich jednou z prvních rozkoší.

To byla radost, kterou snad nepřinesla ani celodenní návštěva a jistě nepatřila této chvíli půl hodiny; už pouhý pohled na paní Westonovou, její úsměv, její dotek, její hlas však Emmě dělaly dobře, a ona se rozhodla myslet co nejméně na podivnosti pana Eltona a vůbec na cokoli nepříjemného a užít si co nejvíc všechno, co se užít dalo.

Neštěstí Harrietina nachlazení bylo před jejím příchodem už dost probráno. Pan Woodhouse už dlouho pohodlně seděl, dost dlouho na to, aby stihl podat jeho dějiny, kromě všech dějin svého a Isabellina příjezdu a nadcházející Emminy návštěvy, a dospěl právě ke konci

svého uspokojení, že má James přijet navštívit svou dceru, když ostatní vešli, a paní Westonová, která byla téměř úplně zaujatá pozorností k němu, se mohla odvrátit a přivítat svou drahou Emmu.

Emmin záměr pana Eltona na chvíli zapomenout jí dost zkomplikovalo, když zjistila, až si všichni našli místa, že on je přímo vedle ní. Bylo těžké vypudit si z mysli jeho zvláštní necitlivost k Harriet, zatímco jí nejenže seděl u lokte, ale neustále jí vnucoval před oči svou šťastnou tvář a při každé příležitosti ji oslovoval naléhavě. Místo aby na něho zapomněla, jeho chování bylo takové, že se nemohla ubránit vnitřnímu napadnutí: „Může to být opravdu tak, jak si bratr představoval? může být možné, že se u tohoto muže začíná přenášet náklonnost z Harriet na mě? – Absurdní a nesnesitelné!" – Přesto se tak staral, aby jí bylo dokonale teplo, zajímal se o jejího otce a byl tak nadšený paní Westonovou; a konečně začal obdivovat její kresby s takovým zápalem a tak malou znalostí, až to vypadalo děsivě jako muž, který se chce ucházet, a stálo ji to jisté úsilí zachovat dobré způsoby. Kvůli sobě nemohla být neslušná; a kvůli Harriet, v naději, že se vše ještě urovná, byla dokonce přímo zdvořilá; ale bylo to úsilí; obzvlášť když se mezi ostatními dělo něco, v nejvíc přemáhajícím období nesmyslů pana Eltona, čeho se jí zvlášť chtělo poslouchat. Slyšela dost, aby věděla, že pan Weston podává nějakou zprávu o svém synovi; slyšela slova „můj syn" a „Frank" a „můj syn" opakovat několikrát; a z několika dalších polo-slabik velmi silně tušila, že ohlašuje blízkou návštěvu syna; než však stihla pana Eltona utišit, bylo téma tak dokonale pryč, že by jakákoli oživující otázka z její strany byla neobratná.

Nuže, stalo se, že navzdory Emminu rozhodnutí nikdy se neprovdat bylo něco ve jménu, v myšlence pana Franka Churchilla, co ji vždy zajímalo. Často si pomyslela – zvláště od otcovy svatby se slečnou Taylorovou – že *kdyby* se měla provdat, byl by to právě muž, který by jí věkem, povahou i postavením vyhovoval. Zdálo se jí, že spojením rodin takřka patří jí. Nemohla se nedomnívat, že je to sňatek, na který musí

každý, kdo je zná, pomyslet. Že pan a paní Westonovi na něj myslí, o tom byla velmi silně přesvědčená; a ačkoli neměla v úmyslu nechat se jím nebo kýmkoli jiným přemluvit, aby se vzdala situace, o níž věřila, že je naplněna větším dobrem, než jakoukoli, za niž by ji mohla vyměnit, měla velkou zvědavost ho poznat, pevný záměr shledat ho příjemným, být jím do jisté míry oblíbená, a jakési potěšení v představě, že je v obrazotvornosti přátel spojují v párek.

S takovými pocity byly zdvořilosti pana Eltona strašlivě špatně načasované; ale měla tu útěchu, že se tvářila velmi zdvořile, zatímco se cítila velmi nabroušená – a myslela si, že se zbytek návštěvy nemůže obejít, aniž by znovu vyšla najevo tatáž informace nebo její podstata od upřímného pana Westona. – A tak to i dopadlo; – neboť když byla šťastně vysvobozena od pana Eltona a usazena u večeře vedle pana Westona, on využil úplně prvního okamžiku v péči o pohostinství, úplně první chvilky od pečeného skopového, aby jí řekl:

„Chybí nám už jen dva k tomu, aby to byl přesně správný počet. Rád bych tu měl ještě dva, – vaši hezkou drobnou přítelkyni slečnu Smithovou a svého syna – a pak bych řekl, že jsme docela úplní. Myslím, že jste neslyšela, jak jsem v salonu říkal ostatním, že očekáváme Franka. Dnes ráno jsem od něho dostal dopis, a bude u nás do čtrnácti dnů."

Emma promluvila s velmi náležitým stupněm potěšení; a plně přisvědčila jeho tvrzení, že pan Frank Churchill a slečna Smithová by učinili jejich společnost docela úplnou.

„Chce k nám přijet," pokračoval pan Weston, „už od září: každý dopis toho byl plný; ale nemůže si svůj čas poroučet. Má ty, kterým se musí zavděčit, a kterým (mezi námi) se někdy dá zavděčit jen velkým množstvím obětí. Teď však nepochybuji, že ho tu uvidím kolem druhého lednového týdne."

„Jaká to pro vás bude veliká radost! A paní Westonová si tolik přeje se s ním seznámit, že musí být skoro stejně šťastná jako vy."

„Ano, byla by, kdyby si nemyslela, že dojde k dalšímu odkladu. Ne tolik se na jeho příjezd spoléhá jako já: ale nezná ty strany tak dobře jako já. Věc se má, víte – (ale tohle je zcela mezi námi; ve vedlejším pokoji jsem o tom neutrousil slabiku. V každé rodině jsou tajemství, víte) – věc se má tak, že na leden je do Enscombe pozvána společnost přátel; a Frankův příjezd závisí na tom, jestli budou odloženi. Pokud nebudou odloženi, nebude moci vyjet. Ale vím, že odloženi budou, protože je to rodina, kterou jistá dáma jisté váhy v Enscombe obzvlášť nemá ráda: a i když se pokládá za nutné zvát je jednou za dva nebo tři roky, vždycky se, když to dojde na věc, odkládají. Nemám ani sebemenší pochybnost o výsledku. Jsem si tak jistý, že tu Franka před polovinou ledna uvidím, jako jsem si jistý, že tu budu já sám: ale vaše dobrá přítelkyně támhle (pokynul hlavou k hornímu konci stolu) má sama tak málo vrtochů a je od Hartfieldu na ně tak málo zvyklá, že nemůže vypočítat jejich účinky, jak já to dávno umím ze zkušenosti."

„Je mi líto, že v té věci je něco jako pochybnost," odpověděla Emma; „ale přikláním se k vám, pane Westone. Pokud si myslíte, že přijede, budu si to myslet také; vždyť Enscombe znáte."

„Ano – mám jisté právo na tuto znalost; i když jsem na tom místě v životě nebyl. – Je to podivná žena! – Ale nikdy si nedovolím o ní mluvit špatně kvůli Frankovi; neboť opravdu věřím, že ho má velmi ráda. Dřív jsem si myslel, že nedokáže mít ráda nikoho kromě sebe sama: ale k němu byla vždy laskavá (po svém – přihlédneme-li k malým vrtochům a náladám a očekávání, že všechno bude po jejím). A je to podle mého názoru nemalá jeho zásluha, že k sobě dokáže takovou náklonnost vyvolat; neboť ačkoli bych to nikomu jinému neřekl, k lidem obecně nemá v srdci víc než kámen; a je ďábelsky povahově založená."

Téma se Emmě tak líbilo, že je po přesunu do salonu velmi brzy nadhodila u paní Westonové: přála jí štěstí – avšak podotkla, že ví, jak první setkání musí být dost znepokojivé. – Paní Westonová s tím souhlasila; dodala však, že by byla velmi ráda, kdyby si mohla být jistá, že

úzkost prvního setkání podstoupí v době, o níž se mluvilo: „neboť se na jeho příjezd nemohu spolehnout. Nemohu být tak optimistická jako pan Weston. Velmi se obávám, že z toho všeho sejde. Pan Weston vám, troufám si říct, pověděl přesně, jak věci stojí?"

„Ano – zdá se to záviset jedině na špatné náladě paní Churchillové, kterou pokládám za nejjistější věc na světě."

„Má Emmo!" odpověděla paní Westonová s úsměvem, „jak může být rozmar jistota?" Pak se obrátila k Isabelle, která předtím nedávala pozor: – „Musíte vědět, moje milá paní Knightleyová, že si zdaleka nejsme tak jisti, že pana Franka Churchilla uvidíme, jak si myslí jeho otec. Záleží to zcela na náladě a libovůli jeho tety; zkrátka na její povaze. Vám – svým dvěma dcerám – mohu se opovážit říct pravdu. Paní Churchillová vládne v Enscombe a je žena velmi podivné povahy; a jeho příjezd teď závisí na tom, zda bude ochotná se bez něho obejít."

„Ach, paní Churchillová; každý zná paní Churchillovou," odpověděla Isabella: „a jsem si jistá, že si na toho ubohého mladého muže nikdy nevzpomenu bez největšího soucitu. Žít neustále se zle naladěnou osobou musí být strašné. Je to něco, co jsme my naštěstí nikdy nepoznali; ale musí to být bídný život. Jaké požehnání, že nikdy neměla žádné děti! Ubohá malá stvoření, jak nešťastná by je byla učinila!"

Emma si přála, aby byla s paní Westonovou sama. Byla by pak slyšela víc: paní Westonová by s ní mluvila s takovou mírou otevřenosti, kterou by si u Isabelly netroufala; a opravdu věřila, že by se před ní sotva snažila cokoli ohledně Churchillových tajit, kromě těch názorů na mladého muže, o nichž jí její vlastní obrazotvornost už dávala takovou instinktivní znalost. V tu chvíli však už nebylo co říct. Pan Woodhouse je velmi brzy následoval do salonu. Zůstat dlouho po večeři sedět bylo věznění, které nedokázal snášet. Víno ani hovor pro něj nic neznamenaly; a rád se přesunul k těm, s nimiž mu bylo vždycky pohodlně.

Zatímco mluvil s Isabellou, Emma našla příležitost říct:

„A tak nepovažujete tuhle návštěvu svého syna za nijak jistou. Je mi to líto. Seznámení musí být nepříjemné, kdykoli k němu dojde; a čím dřív to bude za námi, tím lépe."

„Ano; a každý odklad u člověka probouzí větší obavy z dalších odkladů. I kdyby tahle rodina, Braithwaitovi, byla odložena, pořád se bojím, že se najde nějaká výmluva, aby nám způsobili zklamání. Nesnesu si představit nějakou neochotu z jeho strany; ale jsem si jistá, že u Churchillových je velké přání ponechat si ho pro sebe. Je tam žárlivost. Žárlí dokonce i na jeho náklonnost k otci. Zkrátka, nemohu cítit žádnou jistotu ohledně jeho příjezdu, a přála bych si, aby pan Weston nebyl tak optimistický."

„Měl by přijet," řekla Emma. „I kdyby mohl zůstat jen pár dní, měl by přijet; a sotva lze pochopit, že by mladý muž neměl ve své moci udělat ani tolik. Mladá *žena*, pokud padne do špatných rukou, může být trápena a držena z dosahu od těch, s nimiž chce být; ale nedokáže se pochopit, že by mladý *muž* byl pod takovým omezením, že by nemohl strávit týden se svým otcem, pokud chce."

„Člověk by měl být v Enscombe a znát zvyky té rodiny, než se rozhodne, co může udělat," odpověděla paní Westonová. „Člověk by měl používat stejné opatrnosti možná i při posuzování chování jakékoli jedné osoby v jakékoli jedné rodině; ale Enscombe, věřím, se jistě nesmí posuzovat podle obecných pravidel: *ona* je tak nerozumná; a všechno jí ustupuje."

„Ale toho synovce má tak ráda: je u ní v tak veliké oblibě. Nuže, podle mé představy o paní Churchillové by bylo nanejvýš přirozené, že by při tom, jak nedělá žádnou oběť pro pohodlí manžela, kterému vděčí za všechno, při tom, jak proti *němu* používá neutuchajících vrtochů, se často nechala řídit synovcem, kterému nevděčí vůbec za nic."

„Má nejdražší Emmo, nepředstírej se svou sladkou povahou, že rozumíš špatné, nebo že pro ni můžeš stanovit pravidla: musíš ji nechat

jít po svém. Nepochybuji, že má občas značný vliv; ale pro něj může být dokonale nemožné dopředu vědět, *kdy* to bude."

Emma poslouchala a pak chladně řekla: „Nebudu spokojená, pokud nepřijede."

„V některých bodech může mít velký vliv," pokračovala paní Westonová, „a v jiných velmi malý: a mezi těmi, v nichž je mimo jeho dosah, může být až příliš pravděpodobně právě tato okolnost jeho odjezdu k nám."

XV.

Pan Woodhouse byl brzy připraven na čaj; a když dopil čaj, byl zcela připraven jít domů; a všichni jeho tři společníci stěží dokázali odvést jeho pozornost od pozdní hodiny, než se objevili ostatní páni. Pan Weston byl hovorný a družný a nebyl žádným přítelem brzkého rozcházení kteréhokoli druhu; nakonec však salonní společnost přece jen dostala posilu. Pan Elton, ve velmi dobré náladě, byl jedním z prvních, kdo vešel. Paní Westonová a Emma seděly spolu na pohovce. Hned se k nim připojil a bez jakéhokoli vyzvání si sedl mezi ně.

Emma, také ve velmi dobré náladě z té zábavy, kterou jí mysli skýtala vyhlídka na pana Franka Churchilla, byla ochotná zapomenout na jeho nedávné nevhodnosti a být s ním spokojená stejně jako dřív, a když si za úplně první předmět vzal Harriet, byla ochotna naslouchat s nanejvýš přátelskými úsměvy.

Prohlašoval se nesmírně znepokojen o její sličnou přítelkyni – její sličnou, roztomilou, milou přítelkyni. „Nevěděla by snad? – neslyšela snad o ní něco, co by s nimi nebylo v Randalls? – velmi se znepokojuje – musí přiznat, že povaha její stížnosti ho značně znepokojuje.“ A v tomto stylu nějakou dobu velmi náležitě hovořil, ne příliš dbaje na jakoukoli odpověď, ale celkově dostatečně probuzený k hrůze z vážného zánětu v krku; a Emma s ním byla celá na jedné lodi.

Nakonec se však zdálo, že se věc zvrtla; naráz vypadalo, jako by se víc bál, že je to vážný zánět v krku, kvůli *ní* než kvůli Harriet – víc se obával, aby *ona* unikla nákaze, než toho, aby ve stížnosti žádná nákaza nebyla. S velikou vážností ji začal prosit, aby se zatím zdržela nových

návštěv v nemocniční komnatě – prosil ji, aby mu *slíbila*, že se do takového rizika nebude pouštět, dokud se nesejde s panem Perrym a nezjistí jeho mínění; a ačkoli se to snažila smíchem odkázat jinam a vrátit předmět do jeho náležitého toku, nebylo možné ukončit jeho krajní starostlivost o ni. Mrzelo ji to. Vypadalo to – a nedalo se to zakrýt – přesně jako předstírání, že je zamilovaný do *ní*, místo do Harriet; nestálost, kdyby byla skutečná, nejopovrženíhodnější a nejohavnější! a dalo jí práci chovat se trpělivě. Obrátil se k paní Westonové s prosbou o pomoc: „nepodpořila by ho? – nepřipojila by své přesvědčování k jeho, aby přiměla slečnu Woodhousovou nechodit k paní Goddardové, dokud nebude jisté, že Harrietina nemoc není nakažlivá? Nemohl by být spokojen bez slibu – nedala by mu svůj vliv na jeho získání?"

„Tak úzkostlivá o druhé," pokračoval, „a přitom tak nedbalá o sebe! Chtěla, abych svůj kašel ošetřil tím, že dnes zůstanu doma, a sama přesto neslíbí, že se vyhne nebezpečí nakazit se vředovitým zánětem v krku. Je to spravedlivé, paní Westonová? – Rozsuďte mezi námi. Nemám snad určité právo si stěžovat? Jsem si jist vaší laskavou podporou a pomocí."

Emma viděla úžas paní Westonové a cítila, že musí být veliký, nad tím, že se mu v slovech i chování přisuzuje právo prvního zájmu o ni; a co se jí samotné týkalo, byla příliš podrážděná a uražená, než aby měla sílu přímo říct cokoli k věci. Mohla mu jen uštědřit pohled; ale takový pohled, o kterém si myslela, že ho musí přivést k rozumu, a pak pohovku opustila, přesunula se na místo vedle své sestry a věnovala jí veškerou pozornost.

Neměla čas se dozvědět, jak pan Elton pokárání přijal, tak rychle se dostavilo jiné téma; neboť pan John Knightley teď přišel do pokoje poté, co zkoumal počasí, a všem ohlásil zprávu, že země je pokryta sněhem a že sníh dál rychle padá, se silným větrem navívajícím závěje; a uzavřel k panu Woodhouse těmito slovy:

„Tohle bude živý začátek vašich zimních výjezdů, pane. Nová věc pro vašeho kočího a koně, probíjet se sněhovou vánicí."

Ubohý pan Woodhouse ztichl zděšením; ale každý jiný měl co říct; každý byl buď překvapený, nebo nepřekvapený, a měl buď nějakou otázku, nebo nějakou útěchu. Paní Westonová a Emma se vážně snažily ho rozveselit a odvést jeho pozornost od zetě, který dost necitně rozvíjel svůj triumf.

„Velmi jsem obdivoval vaše rozhodnutí, pane," řekl, „opovážit se do takového počasí, neboť jste samozřejmě viděl, že brzy bude sníh. Každý musel vidět, že se sníh blíží. Obdivoval jsem váš duch; a troufám si tvrdit, že se dostaneme domů docela dobře. Další hodina nebo dvě sněžení sotva mohou učinit cestu neprůjezdnou; a jsme dva kočáry; pokud se jeden na pusté části polí převrhne, bude druhý po ruce. Troufám si tvrdit, že budeme všichni v bezpečí v Hartfieldu před půlnocí."

Pan Weston s triumfem jiného druhu přiznával, že nějakou dobu věděl, že sněží, ale neřekl ani slovo, aby panu Woodhouse nezpůsobil nepohodlí a nebyl mu to důvod ke spěchu domů. Pokud jde o nějaké množství sněhu, které už napadlo nebo pravděpodobně napadne, aby jim bránilo v návratu, to byl pouhý žert; obává se, že žádné potíže mít nebudou. Přál by si, aby byla cesta neprůjezdná, aby je mohl všechny v Randalls zadržet; a s největší dobrou vůlí ujišťoval, že se pro každého najde nocleh, a vyzýval svou ženu, aby s ním souhlasila, že s trochou vynalézavosti se každý uloží; což ona stěží věděla, jak udělat, jsouc si vědoma, že v domě jsou jen dva volné pokoje.

„Co dělat, moje milá Emmo? – co dělat?" byl první výkřik pana Woodhouse a vše, co nějakou dobu dokázal říct. Hleděl na ni s nadějí na útěchu; a její ujištění o bezpečí, její líčení výborných koní a Jamese, i toho, že mají kolem sebe tolik přátel, ho trochu oživila.

Úzkost jeho nejstarší dcery se vyrovnala jeho vlastní. Hrůza z toho, že by byli uvězněni v Randalls, zatímco její děti jsou v Hartfieldu, na-

plňovala její obraznost; a protože si představovala, že cesta je teď pro odvážné lidi zrovna sjízdná, ale ve stavu, který nedovoluje žádný odklad, dychtivě chtěla, aby bylo rozhodnuto, že otec a Emma zůstanou v Randalls, zatímco ona a její muž se okamžitě vydají přes všechny možné hromady zavátého sněhu, které by jim mohly bránit.

„Nech radši hned zapřáhnout kočár, drahý," řekla; „věřím, že se nějak protlučeme, když vyjedeme hned; a kdyby to bylo opravdu zlé, můžu vystoupit a jít pěšky. Vůbec se nebojím. Nevadilo by mi jít pěšky třeba půl cesty. Doma bych si pak hned mohla přezout boty, víš, a to není nic, co by mi způsobilo nachlazení."

„Vskutku?" odpověděl. „Pak, moje milá Isabello, je to ta nejpozoruhodnější věc na světě, protože obvykle ti nachlazení způsobí úplně všechno. Jít pěšky domů! – máš moc hezké boty na to, abys v nich chodila pěšky, to tedy ano. Pro koně to bude dost zlé i tak."

Isabella se obrátila na paní Westonovou pro souhlas s tím plánem. Paní Westonová mohla jen souhlasit. Isabella pak zašla za Emmou; Emma se však tak docela nevzdávala naděje, že se všichni budou moci vrátit; a ještě se o tom dohadovali, když se vrátil pan Knightley, který odešel z místnosti hned po bratrově první zprávě o sněhu, a oznámil jim, že byl venku, aby to prozkoumal, a může jim zaručit, že nehrozí ani nejmenší obtíž s návratem domů, kdykoli budou chtít, teď nebo za hodinu. Došel za kruhovou cestu – kus po highburské silnici – nikde není sníh víc než půl palce hluboký – na mnoha místech sotva tolik, aby zbělila zem; v tuto chvíli padá jen pár vloček, ale mraky se rozestupují a všechno nasvědčuje tomu, že brzy bude po všem. Mluvil s kočími a oba s ním souhlasí, že se není čeho obávat.

Pro Isabellu bylo takové ulehčení velké a Emma je přijala sotva s menší vděčností kvůli otci, který byl v této věci okamžitě uklidněn, jak mu to jeho nervózní povaha dovolila; vzrušený poplach se však nedal utišit tak, aby se mu zatímco setrvával v Randalls dostávalo nějakého pohodlí. Byl přesvědčen, že v návratu domů není žádné bezpro-

střední nebezpečí, ale žádná ujišťování ho nemohla přimět k přesvědčení, že je bezpečné zůstat; a zatímco ostatní všelijak nutili a doporučovali, pan Knightley a Emma to vyřídili pár stručnými větami takto –

„Váš otec nebude mít klid; proč nejedete?"

„Jsem připravená, pokud jsou i ostatní."

„Mám zazvonit?"

„Ano, zazvoňte."

Zvonek zazvonil a kočáry byly objednány. Ještě pár minut, a Emma doufala, že uvidí jednoho obtížného společníka vysazeného u jeho domu, aby vystřízlivěl a zchladl, a druhého obnoveného v povaze a šťastného, až bude po této útrpné návštěvě.

Kočár přijel; a pan Woodhouse, vždy v takových chvílích první, byl pečlivě odveden ke svému vozu panem Knightleym a panem Westonem; avšak všechno, co mohli oba říct, nemohlo zabránit tomu, aby při pohledu na sníh, který skutečně napadal, a při zjištění, že noc je mnohem temnější, než jak byl připraven, poplach znovu nepropukl. „Bál se, že budou mít velmi špatnou jízdu. Bál se, že se chudince Isabelle líbit nebude. A ta chudinka Emma pojede v kočáře za nimi. Nevěděl, co mají nejlépe udělat. Musejí se co nejvíc držet pohromadě;" a byl zavolán James a dostal pokyn jet velmi pomalu a čekat na druhý kočár.

Isabella vstoupila do kočáru za otcem; John Knightley, zapomínaje, že k jejich partii nepatří, nastoupil za svou ženou úplně přirozeně; takže Emma zjistila, když ji pan Elton doprovodil a nastoupil za ní do druhého kočáru, že se za nimi má podle pravidel zavřít dveře a že je čeká jízda mezi čtyřma očima. Nebyla by to na okamžik ani trapnost, byla by to spíš příjemnost, nebýt podezření, které v ní vyvolal právě tento den; mohla s ním mluvit o Harriet a tři čtvrtě míle by se jí zdálo jen jako jedna. Ale teď si přála, aby se to nestalo. Měla za to, že vypil příliš mnoho dobrého vína pana Westona, a byla si jistá, že bude chtít povídat nesmysly.

Aby ho svými způsoby pokud možno zdržela, chystala se okamžitě promluvit s nejvybranějším klidem a vážností o počasí a o noci; sotva však začala, sotva projeli bránou kruhové cesty a přidali se k druhému kočáru, zjistila, že její předmět je rozetnut – její ruka chycena – její pozornost dožadována a pan Elton se jí vskutku vzrušeně dvoří: využívaje drahocennou příležitost, prohlašuje city, které musejí být dávno dobře známy, doufaje – obávaje se – zbožňuje – ochoten zemřít, odmítne-li ho; sám si však lichotí, že jeho vroucí náklonnost, nepřekonatelná láska a bezpříkladná vášeň nemohou nemít nějaký účinek, a zkrátka velmi odhodlán, aby byl co nejdřív vážně přijat. Opravdu tomu tak bylo. Bez rozpaků – bez omluvy – bez větší zjevné nejistoty se pan Elton, Harrietin ctitel, vyznával, že je ctitelem *jejím*. Pokusila se ho zastavit; marně; chtěl pokračovat a říct to celé. Jakkoli byla rozzlobená, myšlenka té chvíle ji přiměla rozhodnout se, že se ovládne, až promluví. Cítila, že polovina toho pošetilství musí být opilost, a mohla tedy doufat, že to patří jen uplývající hodině. Proto se směsí vážnosti a hravosti, o níž doufala, že se nejlépe hodí k jeho poloviçatému stavu, odpověděla:

„Jsem nesmírně překvapena, pane Eltone. A to *mně*! Zapomínáte se – zaměňujete mě s mou přítelkyní – jakýkoli vzkaz slečně Smithové ráda vyřídím; ale víc tohle *mně*, prosím, ne."

„Slečna Smithová! – vzkaz slečně Smithové! – Co tím mohla myslet!" – A opakoval její slova s tak sebejistým přízvukem, s tak vychloubačným předstíráním úžasu, že si nemohla pomoci a svižně odpověděla:

„Pane Eltone, tohle je nanejvýš pozoruhodné chování! a vysvětluji si je jen jedním způsobem; nejste svůj, jinak byste se mnou ani o Harriet nemohl mluvit tímto způsobem. Ovládejte se natolik, abyste už nic neříkal, a já se vynasnažím to zapomenout."

Ale pan Elton vypil vína jen tolik, aby mu to pozvedlo náladu, nijak však ne tolik, aby mu to zatemnilo rozum. Dokonale věděl, co má na

mysli; a vřele proti jejímu podezření jakožto nanejvýš urážlivému zaprotestoval a mimochodem se dotkl své úcty ke slečně Smithové coby její přítelkyni, – vyjádřil však údiv, že se slečna Smithová vůbec zmiňuje, – a vrátil se k předmětu své vlastní vášně a velmi naléhavě žádal příznivou odpověď.

Čím méně teď myslela na jeho opilost, tím víc myslela na jeho vrtkavost a troufalost; a s menšími pokusy o zdvořilost odpověděla:

„Není možné, abych už pochybovala. Vyjádřil jste se příliš jasně. Pane Eltone, můj údiv dalece překračuje všechno, co dokážu vyslovit. Po takovém chování vůči slečně Smithové, jaké jsem po celý minulý měsíc pozorovala – po takové pozornosti, jaké jsem si denně všímala – mluvit se mnou tímto způsobem – to je vskutku povahová nestálost, jakou jsem u vás nepokládala za možnou! Věřte mi, pane, jsem daleko, velmi daleko od toho, abych si tímto vyznáním lichotila."

„Dobrý Bože!" zvolal pan Elton, „co má toto znamenat? – Slečna Smithová! – nikdy v životě jsem na slečnu Smithovou nepomyslel – nikdy jsem jí nevěnoval sebemenší pozornost, leda jako vaší přítelkyni; nikdy jsem se nestaral, jestli žije nebo je mrtvá, leda jako vaší přítelkyni. Pokud si to vykládala jinak, zavedla ji její vlastní přání, a mně je to velmi líto – nesmírně líto – Ale slečna Smithová, prosím vás! – Ach! slečno Woodhousová! kdo by myslel na slečnu Smithovou, když je slečna Woodhousová nablízku! Ne, na mou čest, žádná nestálost povahy. Myslel jsem jen na vás. Protestuji proti tomu, že jsem byl i jedinkrát pozorný k někomu jinému. Všechno, co jsem po mnoho týdnů řekl nebo udělal, mělo jediný účel – zjevit mé zbožňování k vám. Nemůžete o tom vážně, doopravdy pochybovat. Ne! – (přízvukem, který měl být svůdně vemlouvavý) – jsem si jist, že jste viděla a chápala."

Nebylo by možné říct, co Emma při tom slyšení cítila – který z jejích nepříjemných pocitů byl nejsilnější. Byla přemožena příliš dokonale, než aby okamžitě dokázala odpovědět; a dvě chvíle ticha byly do-

statečným povzbuzením pro páně Eltonův sangvinický stav mysli; pokusil se znovu uchopit její ruku, zatímco radostně zvolal:

„Rozkošná slečno Woodhousová! dovolte mi, abych si vyložil toto zajímavé mlčení. Přiznává, že jste mi dlouho rozuměla."

„Ne, pane," zvolala Emma, „nic takového nepřiznává. Zdaleka ne, že bych vám dlouho rozuměla, naprosto jsem se mýlila ohledně vašich úmyslů až do této chvíle. Co se mě týká, je mi velmi líto, že jste si dával volnost v nějakých citech – Nic nemohlo být vzdálenější mým přáním – vaše náklonnost k mé přítelkyni Harriet – vaše ucházení o ni (jak se mi zdálo, že se ucházíte) mi působila velké potěšení a já vám velmi upřímně přála úspěch; kdybych však předpokládala, že vás nepřitahovala ona k Hartfieldu, byla bych jistě měla za to, že jste nerozvážně soudil, když jste své návštěvy opakoval tak často. Mám věřit, že jste se nikdy zvláště nesnažil získat náklonnost slečny Smithové? – že jste na ni nikdy vážně nepomyslel?"

„Nikdy, madam," zvolal uraženě na oplátku: „nikdy, ujišťuji vás. *Já* vážně myslet na slečnu Smithovou! – Slečna Smithová je hodné děvče; a byl bych rád, kdybych ji viděl počestně provdanou. Přeji jí tolik dobrého; a bezpochyby jsou muži, kterým by snad nevadilo – každý má svou úroveň; ale pokud jde o mě, nemyslím si, že bych byl zrovna v takové nouzi. Nemusím zcela zoufat nad vyrovnaným sňatkem, abych se obracel ke slečně Smithové! – Ne, madam, mé návštěvy v Hartfieldu patřily jedině vám; a to povzbuzení, kterého se mi dostalo –"

„Povzbuzení! – já že jsem vám dávala povzbuzení! – Pane, zcela jste se mýlil, když jste si to tak vyložil. Viděla jsem ve vás pouze obdivovatele své přítelkyně. V žádném jiném světle jste pro mě nemohl být víc než obyčejný známý. Nesmírně mě to mrzí; ale je dobře, že omyl končí tam, kde končí. Kdyby stejné chování pokračovalo, slečna Smithová by se byla mohla ohledně vašich záměrů mýlit; patrně stejně málo si jako já uvědomovala tu velkou nerovnost, jíž jste si tak vědom. Avšak takto

je zklamání jen jedno a věřím, že nebude trvalé. V tuto chvíli na manželství nemyslím."

Byl příliš rozzlobený, aby řekl ještě slovo; její chování příliš rozhodné, než aby zvalo k prosbám; a v tomto stavu kypějící zášti a vzájemně hlubokého pokoření museli ještě pár minut setrvat spolu, protože obavy pana Woodhouse je uvěznily v krokem jedoucím kočáře. Kdyby nebylo tolik hněvu, byla by zoufalá trapnost; ale jejich přímé city neponechávaly místo pro ony malé kličky rozpaků. Aniž věděli, kdy kočár zahnul do Vicarage Lane nebo kdy zastavil, octli se najednou u dveří jeho domu; a byl venku dřív, než padla ještě jediná slabika. – Emma pak uznala za nezbytné popřát mu dobrou noc. Zdvořilost byla jen vrácena, chladně a hrdě; a pod nepopsatelným rozrušením duše byla pak odvezena do Hartfieldu.

Tam ji s nejvyšší radostí přivítal otec, který se třásl obavami o nebezpečí osamělé jízdy z Vicarage Lane – za roh, na nějž nikdy nemohl pomyslet – a v cizích rukou – pouhého obyčejného kočího – ne Jamese; a tam se zdálo, že k tomu, aby všechno šlo dobře, stačil jen její návrat: neboť pan John Knightley, zahanben svou mrzutostí, byl ted samá laskavost a pozornost; a tak zvláště starostlivě pečoval o pohodlí jejího otce, až se zdálo – ne-li tak docela ochoten přidat se k němu v hrnečku kaše – přinejmenším uznávající, že je mimořádně prospěšná; a den se chýlil k pokojnému a pohodlnému konci pro celou jejich malou společnost až na ni samu. – Avšak její mysl nikdy nebyla v takovém zmatku; a potřebovalo to velmi silné úsilí, aby se zdála pozornou a veselou až do obvyklé hodiny, kdy jim rozchod přinesl úlevu tichého uvažování.

XVI.

Vlasy byly nakadeřeny, služka poslána pryč a Emma se posadila, aby přemýšlela a byla nešťastná. – Byla to vskutku nešťastná záležitost! – Takové zbourání všeho, po čem toužila! – Takové odkrytí všeho nejméně vítaného! – Taková rána pro Harriet! – to bylo ze všeho nejhorší. Každá část toho přinášela bolest a ponížení toho či onoho druhu; ale ve srovnání se zlem, které stihlo Harriet, bylo všechno lehké; a byla by ochotně snášela, že by se mýlila ještě víc – víc chybovala – víc byla pokořena nesprávným úsudkem, než ve skutečnosti byla, kdyby se důsledky jejích chyb omezily jen na ni samu.

„Kdybych nebyla Harriet přemluvila, aby se jí ten muž líbil, snesla bych cokoli. Mohl by vůči mně svou troufalost zdvojnásobit – ale chudinka Harriet!"

Jak jen mohla být tak oklamána! – Prohlašoval, že na Harriet nikdy vážně nepomyslel – nikdy! Ohlížela se zpět, jak nejlépe uměla; ale všechno se jí mátlo. Zřejmě jen tu myšlenku chytla a všechno jí přizpůsobila. Jeho chování však muselo být nijaké, kolísavé, dvojsmyslné, jinak by se tak nenechala svést.

Ten obraz! – Jak byl o obraz dychtivý! – a šaráda! – a sto dalších okolností; – jak jasně se zdálo, že ukazují na Harriet. Pravda, šaráda, s tím „bystrým vtipem" – ale pak „měkké oči" – vlastně se to nehodilo ani k jedné; byl to zmatek bez vkusu a bez pravdy. Kdo by prohlédl takový tupohlavý nesmysl?

Jistě si často, zvlášť v poslední době, všímala, že se k ní chová zbytečně galantně; ale brala to jako jeho způsob, jako pouhou chybu úsu-

dku, znalosti, vkusu, jako další z důkazů, že nežil vždy v nejlepší společnosti, že při vší jemnosti vystupování mu občas skutečná elegance chyběla; ale až do tohoto dne ani na okamžik netušila, že to znamená cokoli jiného než vděčnou úctu k ní jakožto k Harrietině přítelkyni.

Panu Johnovi Knightleym vděčila za první nápad v této věci, za první zablesknutí její možnosti. Nedalo se popřít, že ti bratři měli bystrý zrak. Vzpomněla si, co jí jednou pan Knightley řekl o panu Eltonovi, na opatrnost, kterou jí vštěpoval, na přesvědčení, které vyslovil, že se pan Elton nikdy neožení lehkomyslně; a zarděla se při pomyšlení, oč pravdivější poznání jeho povahy se tam ukázalo než jakékoli, k němuž se dobrala ona sama. Bylo to strašlivě pokořující; ale pan Elton se v mnoha ohledech ukazoval jako pravý opak toho, co o něm mínila a čemu věřila; pyšný, nabubřelý, domýšlivý; nabitý vlastními nároky a málo dbající citů druhých.

Oproti obvyklému chodu věcí ho to, že si přál ji dvořit, v jejích očích snížilo. Jeho vyznání a jeho nabídky mu neposloužily. O jeho náklonnosti nesmýšlela nic a jeho naděje ji urážely. Chtěl se dobře oženit, a protože měl tu drzost pozvednout zrak k ní, předstíral zamilování; byla však naprosto klidná v tom, že nebude trpět žádným zklamáním, o něž by stálo za to se starat. V jeho řeči ani jeho chování nebyla žádná skutečná náklonnost. Vzdechů a hezkých slov bylo nazbyt; ale těžko by si vymyslela soubor výrazů nebo si představila tón hlasu, méně příbuzný skutečné lásce. Nemusí se trápit tím, aby ho litovala. Chtěl se jen pozvednout a obohatit; a kdyby slečna Woodhousová z Hartfieldu, dědička třiceti tisíc liber, nebyla úplně tak snadno k mání, jak si představoval, zakrátko by se pokusil o nějakou slečnu s dvaceti nebo s deseti.

Ale – aby mluvil o povzbuzení, aby ji považoval za vědomou si jeho úmyslů, přijímající jeho pozornosti, a (zkrátka) hodlající si ho vzít! – aby o sobě předpokládal, že je jí rovný postavením nebo myslí! – aby shlížel na její přítelkyni, tak dobře znalý odstupňování hodnosti pod

sebou, a tak slepý k tomu, co je nad ním, že si představoval, že nedělá nic troufalého, když se obrací k ní! – To bylo nejpobuřující.

Snad nebylo spravedlivé čekat, že bude cítit, oč je jí v nadání a všech půvabech mysli podřízený. Právě nedostatek takové rovnosti mu mohl bránit, aby ji vnímal; ale musel vědět, že co se jmění a společenského postavení týká, převyšuje ho velice. Musel vědět, že Woodhousovi jsou v Hartfieldu usazeni už po několik generací, mladší větev velmi starého rodu – a že Eltonové nejsou nikdo. Pozemkový majetek Hartfieldu byl ovšem nepatrný, pouhá zářezová část panství Donwell Abbey, jemuž patřil zbytek Highbury; jenže jejich jmění, pocházející z jiných zdrojů, bylo takové, že je sotva stavělo na druhé místo za samotným Donwell Abbey v každém jiném druhu společenské váhy; a Woodhousovi dlouho zaujímali vysoké místo v úctě sousedství, do kterého pan Elton nejdřív vstoupil ani ne před dvěma lety, aby si razil cestu, jak dokázal, bez jakýchkoli svazků kromě obchodnických, bez čehokoli, co by ho doporučovalo pozornosti, kromě postavení a zdvořilosti. – Ale on si představoval, že je do něho zamilovaná; o to se zjevně musel opírat; a po trošce horlení o zdánlivé nesourodosti jemných způsobů a domýšlivé hlavy musela Emma v obyčejné poctivosti zarazit a připustit, že její chování vůči němu bylo tak povolné a vstřícné, tak plné zdvořilosti a pozornosti, že (za předpokladu, že její skutečný motiv zůstal nerozpoznán) mohlo muže obyčejné pozorovatelnosti a jemnocitu, jakým byl pan Elton, oprávnit v tom, aby se pokládal za rozhodně oblíbeného. Pokud *ona* tak chybně vyložila jeho city, měla sotva právo se divit, že *on*, s vlastním zájmem, který ho oslepoval, chybně vyložil ty její.

První chyba a ta nejhorší ležela u jejích dveří. Bylo pošetilé, bylo nesprávné brát tak činný podíl na svádění dvou lidí dohromady. Bylo to dobrodružné zabíhání příliš daleko, přisvojování si příliš mnoho, lehké braní toho, co by mělo být vážné, taškařice z toho, co by mělo

být prosté. Byla tím zcela zasažena a zahanbena a rozhodla se, že už nic takového dělat nebude.

„Já jsem," řekla si, „ubohou Harriet opravdu přemluvila, aby k tomu muži pocítila velkou náklonnost. Nikdy by na něho možná nepomyslela nebýt mě; a jistě by na něho s nadějí nepomyslela, kdybych jí nebyla ujistila o jeho náklonnosti, protože ona je stejně skromná a pokorná, jak jsem si o něm kdysi myslela já. Ach! kdybych se byla jen spokojila s tím, že jsem ji přemluvila, aby nebrala mladého Martina. Tam jsem měla úplně pravdu. To jsem udělala dobře; tam jsem však měla přestat a zbytek nechat času a náhodě. Uváděla jsem ji do dobré společnosti a poskytovala jí příležitost zalíbit se někomu, kdo by stál za řeč; o víc jsem se neměla pokoušet. Ale teď, chuděra, má na nějaký čas zkažený klid. Byla jsem jí jen poloviční přítelkyní; a kdyby *nepociťovala* to zklamání tak velmi silně, nenapadá mě nikdo jiný, kdo by pro ni byl aspoň trochu žádoucí; – William Coxe – Ach! ne, Williama Coxe bych nevydržela – nafoukaný mladý advokát."

Zastavila se, aby se zarděla a zasmála svému recidivování, a pak pokračovala vážnějším, sklíčenějším uvažováním nad tím, co bylo, co by mohlo být a co musí být. Trapné vysvětlování, které musela podstoupit s Harriet, a všechno, co chuděra Harriet bude trpět, s trapností budoucích setkání, s obtížemi, jestli pokračovat ve známosti nebo ji ukončit, krotit city, skrývat zášť a vyhnout se veřejnému výbuchu, toho stačilo, aby ji nejvíc neveselým přemítáním zaměstnalo ještě nějaký čas, a nakonec šla do postele s ničím vyřešeným leda s přesvědčením, že se dopustila nejhrubší chyby.

Mládí a přirozené veselosti, jako měla Emma, se sotva nestane, že by návrat dne nepřinesl návrat nálady, i když je noc pod dočasnou chmurou. Mládí a jitřní veselost jsou ve šťastné shodě a mocně působí; a nejsou-li útrapy palčivé natolik, aby držely oči otevřené, jistě se otevřou k pocitům zmírněné bolesti a jasnější naděje.

Emma vstala nazítří k pohodlí ochotnější, než jak šla do postele, pohotovější vidět úlevy od zla před sebou a spoléhat se na to, že z toho vyvázne přijatelně.

Byla to velká útěcha, že pan Elton do ní vlastně zamilovaný není, ani není tak zvláště milý, aby bylo šokující ho zklamat – že Harrietina povaha není toho vyššího druhu, v němž jsou city nejpalčivější a nejtrvalejší – a že nebude třeba, aby o tom, co se stalo, věděl kdokoli kromě tří hlavních zúčastněných, a zvláště aby bylo třeba kvůli tomu způsobit jejímu otci byť jen okamžik neklidu.

To byly velmi povzbudivé myšlenky; a pohled na množství sněhu na zemi jí posloužil dál, protože vítané bylo cokoli, co by ospravedlnilo, že jsou ti tři teď úplně od sebe.

Počasí jí nejvíc přálo; i když to byl den vánoční, nemohla jít do kostela. Pan Woodhouse by byl nešťastný, kdyby se o to byla dcera pokusila, a byla tedy bezpečná před tím, aby budila nebo přijímala nepříjemné a zcela nevhodné myšlenky. Zem pokrytá sněhem a atmosféra v onom neustáleném stavu mezi mrazem a oblevou, který je ze všeho pro pohyb nejméně přívětivý, každé ráno začínající deštěm nebo sněhem a každý večer tuhnoucí ledem, byla po mnoho dní nanejvýš čestnou vězenkyní. Žádný styk s Harriet nebyl možný leda psaníčkem; žádný kostel v neděli stejně jako na Boží hod; a žádná potřeba hledat výmluvy pro to, že se pan Elton drží v ústraní.

Bylo to počasí, které mohlo opravdu každého přinutit zůstat doma; a ačkoli doufala a věřila, že si opravdu dopřává útěchu v nějaké jiné společnosti, bylo velmi příjemné vidět, že její otec je tak spokojen s tím, že on je sám ve svém domě, až moc rozumný, než aby vyrazil ven; a slyšet ho říkat panu Knightleymu, kterého od nich žádné počasí docela odradit nedokázalo:

„Ach, pane Knightley, proč nezůstanete doma jako chudák pan Elton?"

Tyto dny uzavření by bývaly, nebýt jejích soukromých zmatků, pozoruhodně pohodlné, protože takové odloučení přesně vyhovovalo jejímu bratrovi, jehož pocity vždy nutně musely být pro jeho společníky velmi důležité; a navíc tak dokonale v Randalls spláchl svou mrzutost, že mu laskavost po zbytek jeho pobytu v Hartfieldu neselhala. Byl vždy příjemný a vstřícný a o každém mluvil příjemně. Avšak při všech nadějích do veselí a při vší současné útěše z odkladu nad ní stále v hodině vysvětlení s Harriet viselo takové zlo, že Emmě nebylo možné být kdy úplně v klidu.

XVII.

Pan a paní John Knightleyovi se v Hartfieldu dlouho nezdrželi. Počasí se brzy zlepšilo natolik, aby mohli vyjet ti, kdo vyjet museli; a pan Woodhouse se po obvyklých pokusech přemluvit dceru, aby zůstala i se všemi dětmi, musel smířit s tím, že vidí celou společnost odjíždět, a vrátil se ke svému nářku nad osudem ubohé Isabelly; – kterážto ubohá Isabella, žijící svůj život s těmi, které zbožňovala, plná jejich předností, slepá k jejich chybám a vždy nevinně zaneprázdněná, mohla být vzorem pravého ženského štěstí.

Večer právě toho dne, kdy odjeli, přinesl psaní od pana Eltona panu Woodhouse, dlouhé, zdvořilé, obřadné psaní, v němž se s nejlepšími pozdravy pana Eltona oznamovalo, „že se chystá nazítří ráno odjet z Highbury cestou do Bathu; kam se, vyhověv naléhavým prosbám několika přátel, zavázal strávit pár týdnů, a velice lituje, že mu z rozmanitých okolností počasí a záležitostí není možné osobně se s panem Woodhouse rozloučit, na jehož přátelské zdvořilosti si vždy uchová vděčnou vzpomínku – a bude-li mít pan Woodhouse jakékoli vzkazy, rád se jim bude věnovat."

Emma byla nejpříjemněji překvapena. – Nepřítomnost pana Eltona právě v tuto chvíli byla přesně to, co bylo žádoucí. Obdivovala ho za to, že si ji zařídil, i když mu nemohla přiznat velkou zásluhu na způsobu, jakým ji ohlásil. Zášť nemohla být vyslovena zřejměji než ve zdvořilosti vůči jejímu otci, z níž byla tak nápadně vyloučena. Neměla podíl ani v jeho úvodních poklonách. – Její jméno se neobjevilo; – a byla v tom tak nápadná změna a v jeho půvabném vděčení taková nemístná ob-

řadnost rozloučení, že si zprvu myslela, že to nemůže uniknout otcovu podezření.

Uniklo to však. – Otec byl zcela zaujat překvapením nad tak náhlou cestou a svými obavami, že se pan Elton možná bezpečně až na konec nedostane, a v jeho jazyku nic mimořádného neviděl. Bylo to velmi užitečné psaní, protože jim poskytlo čerstvou látku k přemýšlení a hovoru po zbytek jejich osamělého večera. Pan Woodhouse rozebíral svoje poplachy a Emma byla v náladě všemi obvyklými obraty je zahánět.

Teď se rozhodla, že nebude Harriet déle držet v nevědomosti. Měla důvod se domnívat, že se už téměř vzpamatovala z nachlazení, a bylo žádoucí, aby měla co nejvíc času, aby se vypořádala i s tou druhou neduživostí, než se pán vrátí. Hned nazítří tedy šla k paní Goddardové, aby podstoupila nutné pokání sdělení; a bylo to pokání přísné. – Musela zničit všechny naděje, které tak pilně živila – vystupovat v nevděčné roli té, které bylo dáno přednost – a přiznat, že se hrubě mýlila a špatně soudila ve všech svých myšlenkách o jedné věci, ve všech svých pozorováních, ve všech přesvědčeních, ve všech předpovědích z posledních šesti týdnů.

Přiznání zcela obnovilo její první stud – a pohled na Harrietiny slzy ji přiměl si myslet, že už nikdy nebude v laskavosti sama se sebou.

Harriet tu zprávu snesla velmi dobře – nikoho neobviňovala – a ve všem prokazovala takovou upřímnost založení a tak nízký názor o sobě samé, že se to muselo v té chvíli zjevit s obzvláštní předností její přítelkyni.

Emma byla v náladě cenit si prostoty a skromnosti na nejvyšší míru; a všechno milé, všechno, co by mělo přitahovat, bylo zdá se na Harrietině straně, ne na její. Harriet neměla pocit, že by měla nač si stěžovat. Náklonnost muže, jakým je pan Elton, by byla příliš velkým vyznamenáním. – Nikdy by ho nemohla zasloužit – a nikdo kromě tak

zaujaté a laskavé přítelkyně, jako je slečna Woodhousová, by to pokládal za možné.

Její slzy padaly bohatě – ale její žal byl tak upřímně prostoduchý, že by ho žádná důstojnost v Emminých očích nemohla učinit úctyhodnějším – a ona ji poslouchala a snažila se ji utěšit celým srdcem i rozumem – vskutku v tu chvíli přesvědčená, že Harriet je z nich dvou tím lepším stvořením – a že být jí podobná by prospělo jejímu vlastnímu blahu a štěstí víc než veškerá geniálnost a inteligence.

Bylo už dost pozdě na to, aby teď začala být prostoduchá a nevědomá; ale opustila ji se vším předchozím předsevzetím potvrzeným – být pokorná a diskrétní a potlačovat obrazotvornost po zbytek života. Její druhou povinností, podřízenou jen nárokům jejího otce, teď bylo starat se o Harrietino pohodlí a snažit se dokázat svou náklonnost nějakým lepším způsobem než dohazováním. Odvedla ji do Hartfieldu a prokazovala jí neochvějnou laskavost, snažila se ji zaměstnat a bavit, a knihami i rozhovorem vyhnat pana Eltona z jejích myšlenek.

Věděla, že na to, aby se to důkladně provedlo, se musí dát čas; a mohla sama sebe pokládat za jen průměrného soudce v takových věcech obecně a velmi nevhodnou k tomu, aby soucítila s náklonností k panu Eltonovi zvláště; připadalo jí však rozumné, že v Harrietině věku a při naprostém zhasnutí vší naděje může být do návratu pana Eltona dosažen takový pokrok ke stavu klidu, aby se všichni mohli znovu potkat v obvyklém chodu známosti, bez jakéhokoli nebezpečí prozrazení citů nebo jejich rozmnožení.

Harriet skutečně pokládala pana Eltona za ztělesněnou dokonalost a tvrdila, že nikdo mu není rovný postavou ani dobrotou – a prokazovala se vskutku jako víc odhodlaně zamilovaná, než Emma předvídala; připadalo jí však tak přirozené, tak nevyhnutelné bojovat proti sklonu toho druhu *neopětovanému*, že nemohla pochopit, že by to pokračovalo stejně silně příliš dlouho.

Jestliže pan Elton po svém návratu dá svou vlastní lhostejnost najevo tak zřejmě a nepochybně, jak nemohla pochybovat, že úzkostlivě učiní, nedovedla si představit, že Harriet bude trvat na tom, aby zakládala své štěstí na pohledu na něj nebo na vzpomínce na něj.

Jejich usazenost, tak naprostá usazenost, na stejném místě byla zlá pro každého z nich, pro všechny tři. Nikdo z nich neměl možnost se odstěhovat ani cokoli podstatného ve společnosti změnit. Musí se setkávat a vyjít z toho, jak nejlíp dovedou.

Harriet byla dál smolná v tónu svých společnic u paní Goddardové; pan Elton byl předmětem zbožňování všech učitelek a velkých dívek té školy; a jen v Hartfieldu bylo možné, aby o něm slyšela mluvit s ochlazující umírněností nebo odpuzující pravdou. Kde byla rána dána, tam se musel najít i lék, pokud vůbec někde; a Emma cítila, že dokud ji neuvidí na cestě k uzdravení, pro ni samu nebude pravý klid.

XVIII.

Pan Frank Churchill nepřijel. Když se blížila navržená doba, obavy paní Westonové se potvrdily příchodem omluvného dopisu. Pro tuto chvíli ho nemohou uvolnit, k jeho „velikému pokoření a lítosti; stále se však s nadějí těší na to, že do Randalls v nedaleké budoucnosti přijede."

Paní Westonová byla nesmírně zklamaná – vskutku mnohem víc zklamaná než její manžel, ačkoli její spoléhání na to, že toho mladého muže uvidí, bylo tak mnohem střízlivější: ale sangvinická povaha, přestože se neustále nadí víc dobrého, než se stane, nezaplatí za své naděje vždy úměrnou skleslostí. Rychle přelétne nad současným selháním a začne doufat znovu. Pan Weston byl na půl hodiny překvapen a zarmoucen; pak však začal poznávat, že Frankův příjezd o dva nebo tři měsíce později bude mnohem lepší plán; lepší roční doba; lepší počasí; a že u nich bez vší pochybnosti bude moct zůstat podstatně déle, než kdyby přijel dřív.

Tyto pocity mu rychle obnovily pohodlí, zatímco paní Westonová, povahy úzkostnější, nepředvídala nic než opakování výmluv a odkladů; a po vší své starosti o to, co bude její manžel trpět, trpěla sama ještě mnohem víc.

Emma v tu chvíli nebyla v náladě, aby jí nepříjezd pana Franka Churchilla doopravdy ležel na srdci jinak než jako zklamání v Randalls. Ta známost pro ni teď neměla žádné kouzlo. Spíš si přála být v klidu a mimo pokušení; ale protože bylo žádoucí, aby celkově vzato vypadala jako obvykle, dávala si pozor, aby v této okolnosti vyjádřila

zájem a aby se do zklamání pana a paní Westonových vložila stejně vřele, jak jejich přátelství přirozeně vyžadovalo.

První to oznámila panu Knightleymu; a zvolala přesně tolik, kolik bylo potřeba (nebo možná, protože hrála roli, trochu víc), nad chováním Churchillových, kteří ho drží dál. Pak začala říkat víc, než cítila, o výhodě takového přírůstku do jejich uzavřené společnosti v Surrey; o potěšení, že by viděli někoho nového; o svátečním dnu, který by jeho pohled udělal pro celé Highbury; a končíc úvahami o Churchillových se opět shledala přímo v neshodě s panem Knightleym; a k svému velkému pobavení poznala, že zaujímá opačnou stranu věci, než jaký je její skutečný názor, a používá argumenty paní Westonové proti sobě.

„Churchillovi jsou v tom pravděpodobně vinni," řekl pan Knightley chladně; „ale troufám si tvrdit, že by přijet mohl, kdyby chtěl."

„Nevím, proč to říkáte. Nesmírně si přeje přijet; ale jeho strýc a teta ho neuvolní."

„Nemohu uvěřit, že by neměl moc přijet, kdyby si na tom zakládal. Je to příliš nepravděpodobné, abych tomu uvěřil bez důkazu."

„Jak zvláštní jste! Co pan Frank Churchill udělal, že ho máte za tak nepřirozeného tvora?"

„Nemám ho vůbec za nepřirozeného tvora, mám-li podezření, že se mohl naučit být nad své příbuzné povznesen a málo dbát čehokoli kromě vlastního potěšení, protože žije s těmi, kdo mu takový příklad dávají. Je mnohem přirozenější, než by si člověk přál, že mladý muž, vychovávaný pyšnými, přepychumilovnými a sobeckými lidmi, bude pyšný, přepychumilovný a sobecký taky. Kdyby chtěl pan Frank Churchill vidět svého otce, byl by si to mezi zářím a lednem zařídil. Muž v jeho věku – kolik mu je? – třiadvacet, čtyřiadvacet – nemůže postrádat prostředky k tomu, aby dokázal aspoň tolik. Je to nemožné."

„To se snadno říká a snadno cítí vám, který jste vždy byl svým vlastním pánem. Jste ten nejhorší soudce na světě, pane Knightley, obtíží závislosti. Nevíte, co to je mít co dělat s povahami."

„Nelze si představit, že by muž tří nebo čtyřiadvaceti let neměl v tom rozsahu svobodu mysli nebo údů. Nemůže postrádat peníze – nemůže postrádat volný čas. Víme naopak, že obojího má tolik, že je rád, když se obojího zbaví v nejzahálčivějších místech království. Neustále o něm slýcháme v nějakých lázních nebo jinde. Nedávno byl ve Weymouthu. To dokazuje, že Churchillovy opustit může."

„Ano, občas může."

„A ty časy jsou kdykoli si myslí, že to za to stojí; kdykoli je nějaké pokušení potěšení."

„Je velmi nespravedlivé posuzovat něčí chování, aniž známe důvěrně jeho situaci. Nikdo, kdo nebyl v nitru rodiny, nemůže říct, jaké obtíže může kdo z té rodiny mít. Měli bychom znát Enscombe a povahu paní Churchillové, než se budeme pouštět do rozhodování o tom, co její synovec může dělat. Někdy může být schopen udělat mnohem víc než jindy."

„Je jedna věc, Emmo, kterou muž dokáže vždy, chce-li, a tou je jeho povinnost; ne manévrováním a finesováním, ale rázností a odhodláním. Je povinností pana Franka Churchilla věnovat tuto pozornost svému otci. Ví, že je to tak, podle svých slibů a vzkazů; ale kdyby chtěl, dalo by se to udělat. Muž cítící správně by hned, jednoduše a odhodlaně, řekl paní Churchillové – ‚Každou oběť pouhého potěšení ode mne vždy budete mít pohotovu k vašemu pohodlí; ale musím okamžitě jet za otcem. Vím, že by ho bolelo, kdybych v tuto chvíli selhal v tomto projevu úcty vůči němu. Vyjedu tedy zítra.' – Kdyby jí to řekl hned, tónem rozhodnosti, který se muži sluší, nebyl by jeho odjezdu kladen žádný odpor."

„Ne," řekla Emma se smíchem; „ale možná by byl kladen odpor jeho návratu. Takový jazyk pro mladého muže, který je zcela závislý, aby ho použil! – Nikoho kromě vás, pane Knightley, by nenapadlo, že by to bylo možné. Ale vy nemáte představu, co se od člověka vyžaduje v situacích přímo opačných k vaší. Pan Frank Churchill mluvící takovou

řeč ke strýci a tetě, kteří ho vychovali a kteří se o něj mají postarat! – Předpokládám, že by stál uprostřed pokoje a mluvil, jak nejhlasitěji by mohl! – Jak si můžete představit, že by takové chování bylo v praxi proveditelné?"

„Spoléhejte na to, Emmo, rozumný muž by v tom nenašel žádnou obtíž. Cítil by, že je v právu; a to prohlášení – učiněné ovšem tak, jak by je rozumný muž učinil, patřičným způsobem – by mu bylo víc k dobru, pozdvihlo by ho výš, upevnilo by jeho zájem víc u lidí, na nichž je závislý, než všechna řada úskoků a vytáček dohromady. K náklonnosti by přibyla úcta. Cítili by, že mu mohou věřit; že synovec, který splnil svou povinnost vůči otci, splní ji i vůči nim; neboť vědí stejně dobře jako on, stejně dobře, jak musí vědět celý svět, že tuto návštěvu otci je povinen vykonat; a zatímco uplatňují svou moc nízkým způsobem, aby ji oddálili, nemají o něm v srdci lepší mínění pro to, že se podrobí jejich rozmarům. Úctu k správnému chování cítí každý. Kdyby jednal tímto způsobem, ze zásady, soustavně, pravidelně, jejich malé mysli by se mu ohnuly."

„O tom pochybuji. Vy máte v oblibě ohýbat malé mysli; ale když malé mysli patří bohatým lidem u moci, myslím, že mají dar nabobtnávat tak, až jsou stejně nezvládnutelné jako velké. Dovedu si představit, že kdybyste vy, jaký jste, pane Knightley, byl přenesen a najednou postaven do situace pana Franka Churchilla, dokázal byste říct a udělat přesně to, co doporučujete jemu; a mohlo by to mít velmi dobrý účinek. Churchillovi by k tomu neměli co říct; ovšem vy byste nemusel překonávat zvyky časné poslušnosti a dlouhé poslušné služby. Tomu, kdo je má, nemusí být tak snadné propuknout najednou v dokonalou nezávislost a všechny jejich nároky na jeho vděk a ohled hodit přes palubu. Může mít stejně silný smysl pro to, co by bylo správné, jak můžete mít vy, aniž je v konkrétních okolnostech stejně schopný podle toho jednat."

„Pak by to nebyl stejně silný smysl. Kdyby neplodil stejné úsilí, nemohlo by to být stejné přesvědčení."

„Ach, ten rozdíl situace a návyku! Přála bych si, abyste se snažil pochopit, co milý mladý muž pravděpodobně cítí, když se má přímo postavit těm, k nimž od dítěte a chlapce po celý život vzhlížel."

„Náš milý mladý muž je velmi slabý mladý muž, je-li toto první příležitost, kdy má provést rozhodnutí jednat správně proti vůli druhých. V tomto věku by u něho mělo být zvykem řídit se povinností místo toho, aby se radil s účelností. Můžu brát ohled na obavy dítěte, ale ne na obavy muže. Jak se stával rozumnějším, měl se vzchopit a setřást se sebe všechno nehodné v jejich autoritě. Měl se postavit prvnímu pokusu z jejich strany, aby ho přiměli nedbat na otce. Kdyby byl začal, jak měl, teď by nebyla žádná obtíž."

„Nikdy se o něm neshodneme," zvolala Emma; „to však není nic mimořádného. Nemám ani v nejmenším za to, že je to slabý mladý muž: jsem si jista, že není. Pan Weston by nebyl slepý k pošetilosti, i když ve vlastním synovi; je však velmi pravděpodobné, že má povolnější, přizpůsobivější, mírnější povahu, než by vyhovovala vašim představám o dokonalosti muže. Troufám si tvrdit, že má; a i když ho to může odříznout od některých výhod, zajistí mu to jiné mnohé."

„Ano; všechny ty výhody, že sedí v klidu, když se má hnout, a vede život pouhých zahálčivých potěšení a představuje si, že je mimořádně obratný ve vymýšlení výmluv pro to. Dokáže si sednout a napsat pěkný květnatý dopis, plný ujišťování a lží, a přesvědčit sám sebe, že narazil na ten nejlepší způsob na světě, jak uchovat doma mír a zabránit tomu, aby jeho otec měl právo stěžovat si. Jeho dopisy mi připadají odporné."

„Vaše pocity jsou jedinečné. Zdá se, že uspokojují každého druhého."

„Mám podezření, že neuspokojují paní Westonovou. Mohou sotva uspokojit ženu jejího zdravého rozumu a bystrých citů: stojící na mís-

tě matky, ale bez mateřské náklonnosti, která by ji oslepila. Právě kvůli ní je pozornost k Randalls dvojnásob povinná a ona musí dvojnásob cítit, že jí se nedostává. Kdyby byla sama ženou společenské váhy, odvažuju se tvrdit, že by přijel; a bylo by jedno, zda přijel či ne. Myslíte si, že vaše přítelkyně v těchto druzích úvah zaostává? Myslíte si, že tohle všechno sama sobě často neříká? Ne, Emmo, váš milý mladý muž může být milý jen francouzsky, ne anglicky. Může být velmi *amiable*, mít velmi dobré způsoby a být velmi příjemný; ale nemůže mít anglický jemnocit vůči citům druhých: nic opravdu milého v něm není."

„Zdá se, že jste rozhodnut smýšlet o něm špatně."

„Já! – vůbec ne," odpověděl pan Knightley, poněkud nelibě; „nechci o něm smýšlet špatně. Byl bych připraven přiznat jeho zásluhy stejně jako komukoli druhému; ale neslyším o žádných, kromě těch čistě osobních; že je dobře urostlý a hezký, s uhlazenými, hodnověrně působícími způsoby."

„Dobře, kdyby ho nemělo co jiného doporučit, bude pro Highbury pokladem. Nedíváme se často na jemné mladé muže, dobře vychované a příjemné. Nesmíme být vybíraví a chtít do výbavy všechny ctnosti. Nemůžete si představit, pane Knightley, jaký *sensation* jeho příjezd způsobí? Ve farnostech Donwell a Highbury bude jen jedno téma; jeden zájem – jeden předmět zvědavosti; všechno bude pan Frank Churchill; nebudeme myslet ani mluvit o nikom jiném."

„Dovolíte, abych byl tak málo přemožen. Zjistím-li, že se s ním dá rozmlouvat, budu rád jeho známosti; ale bude-li jen žvanivým šviháckem, nezabere mi mnoho času ani myšlenek."

„Moje představa je, že dokáže přizpůsobit svůj rozhovor vkusu každého a má moc i přání být povšechně příjemný. S vámi bude mluvit o hospodářství; se mnou o kreslení nebo hudbě; a tak s každým, s onou obecnou informovaností o všech předmětech, která mu umožní se nechat vést nebo se ujmout vedení, přesně jak slušnost vyžaduje, a mluvit o každé věci vybraně dobře; to je moje představa o něm."

„A moje," řekl pan Knightley vřele, „je, že pokud se tak jen trochu projeví, bude nejnesnesitelnějším chlapíkem pod sluncem! Co! ve tři-advaceti být králem své společnosti – velikým mužem – vyučeným politikem, který má číst povahu každého a všechny talenty obracet k tomu, aby mu posloužily k předvádění jeho vlastní nadřazenosti; roznášet kolem své lichotky, aby všichni ve srovnání s ním vypadali jako hlupáci! Má drahá Emmo, váš zdravý rozum by takové štěně, až by na to došlo, nesnesl."

„Víc o něm nic neřeknu," zvolala Emma, „obracíte všechno ve zlé. Oba jsme předpojati; vy proti němu, já pro něho; a nemáme naději se shodnout, dokud tu opravdu nebude."

„Předpojat! Já předpojat nejsem."

„Ale já velmi, a ani v nejmenším se za to nestydím. Má láska k panu a paní Westonovým mi dává rozhodnou předpojatost v jeho prospěch."

„Je to osoba, na kterou od jednoho konce měsíce k druhému nepomyslím," řekl pan Knightley s takovou mírou mrzutosti, že Emma hned začala mluvit o něčem jiném, i když nemohla pochopit, proč by měl být rozzlobený.

Vzít si do hlavy nelibost vůči mladému muži jen proto, že se ukázal být povahy odlišné od jeho vlastní, bylo nehodno té opravdové šířky mysli, kterou mu vždy dovedla přiznat; neboť při všem vysokém mínění o sobě, které mu často vyčítala, nikdy předtím na okamžik nepředpokládala, že by ho to mohlo přimět být nespravedlivý vůči zásluhám jiného.

II. SVAZEK

I.

Emma a Harriet se jednoho rána spolu procházely a podle Emmina mínění toho dne mluvily o panu Eltonovi už dost. Nemohla uznat, že by Harrietina útěcha nebo její vlastní hříchy žádaly víc; a cestou zpátky se tedy pilně snažila téma odbýt; – ale ono se znovu vynořilo právě ve chvíli, kdy si už myslela, že se jí to podařilo, a když chvíli mluvila o tom, jak musí chudí v zimě trpět, a jediná odpověď, které se jí dostalo, bylo žalostné „pan Elton je k chudým tak hodný!“, pochopila, že se musí udělat něco jiného.

Zrovna se blížily k domu, kde bydlely paní a slečna Batesová. Rozhodla se, že je navštíví a bude hledat bezpečí v počtu. Pro takovou pozornost byl vždy dostatečný důvod; paní a slečna Batesová měly rády, když se u nich někdo zastavil, a Emma věděla, že ji oněch pár lidí, kteří si na ni troufali kdy vidět nedokonalost, pokládají v této věci za poněkud nedbalou a za ne tak přispívající, jak by měla, k jejich skrovné zásobě útěch.

Dostávala v tomto ohledu mnohokrát narážky od pana Knightleyho i některé od vlastního srdce, že v tom pokulhává – ale žádná se nevyrovnala tomu, aby přemohla přesvědčení, že je to velmi nepříjemné, – ztráta času – unavující ženské – a všechna hrůza z toho, že by hrozilo nebezpečí, že se tam potká s highburským druhořadým a třetiřadým obecenstvem, které se u nich pořád zastavuje, a proto se k nim málokdy přibližovala. Teď se však náhle rozhodla, že neprojde kolem jejich dveří, aniž by vstoupila dovnitř – a jak to Harriet navrhovala, poznamenala, že pokud dobře počítá, jsou právě v tuto chvíli docela bezpečné před jakýmkoli dopisem od Jane Fairfaxové.

Dům patřil obchodníkům. Paní a slečna Batesová obývaly salonní patro; a tam, v tomto velmi středně velkém bytě, který pro ně znamenal všechno, byly návštěvnice přivítány co nejsrdečněji, až vděčně; klidná, úhledná stará paní, která seděla s pletením v nejteplejším koutě, se chtěla dokonce vzdát svého místa pro slečnu Woodhousovou, a její čilejší, hovorná dcera byla téměř ochotná je přemoci péčí a laskavostí, díky za návštěvu, starostí o jejich boty, úzkostlivými dotazy na zdraví pana Woodhouse, veselými sděleními o zdraví matky a sladkým koláčem z kredence – „paní Coleová tam právě byla, zastavila se jen na deset minut, a byla tak hodná, že si u nich sedla celou hodinu, a *ona* si vzala kousek koláče a byla tak laskavá, že řekla, že jí moc chutná; a proto doufala, že slečna Woodhousová a slečna Smithová budou tak laskavy a také si kousek vezmou."

Po zmínce o Coleových musela zcela určitě přijít zmínka o panu Eltonovi. Byla mezi nimi důvěrná známost a pan Cole měl od pana Eltona zprávy po jeho odjezdu. Emma věděla, co přijde; musí znovu projít celým dopisem a usoudit, jak dlouho už je pryč, jak hodně je ve společnosti, jak velké oblibě se těší, kamkoli přijde, a jak plný byl ples u Ceremoniáře; a prošla tím velmi dobře se vším zájmem a všemi pochvalami, které bylo potřeba vyslovit, vždy předbíhajíc, aby Harriet nemusela říct ani slovo.

Na tohle byla připravena, když do domu vstoupila; mínila však, až o něm hezky promluví, nebýt dál obtěžována žádným zatěžujícím tématem a volně se potulovat mezi všemi paními a slečnami Highbury a jejich karetními partiemi. Nebyla připravena na to, aby po panu Eltonovi následovala Jane Fairfaxová; byl však slečnou Batesovou odbyt ve chvatu, nakonec od něho nenadále odskočila ke Coleovým, aby uvedla dopis od své neteře.

„Ach! ano – pan Elton, rozumím – jistě, co se tance týká – paní Coleová mi říkala, že tance v sálech v Bathu byly – paní Coleová byla tak hodná a sedla si k nám na nějakou dobu, mluvila o Jane; neboť jakmile vešla, hned se po ní začala vyptávat, Jane je tam tak velmi oblíbená. Kdykoli je u nás, paní Coleová neví, jak jí dost prokázat svou laskavost; a musím říct, že si to Jane zaslouží, jak jen někdo může. A tak se po ní začala hned vyptávat a říkala: ‚Jistě jste od Jane v poslední době nic neslyšela, protože to není její čas na psaní;' a když jsem hned řekla: ‚Ale ano, slyšely, měly jsme od ní dopis právě dnes ráno,' nevím, že bych kdy někoho viděla překvapenějšího. ‚Opravdu, na vaše slovo?' řekla; ‚to je docela nečekané. Dejte mi, prosím, slyšet, co píše.'"

Emmina zdvořilost byla po ruce okamžitě, aby s usměvavým zájmem řekla:

„Měly jste nedávno od slečny Fairfaxové zprávu? To mě velmi těší. Doufám, že se jí daří dobře?"

„Děkuju vám. Jste tak laskavá!" odpověděla šťastně oklamaná teta a horlivě přitom hledala dopis. – „Ach! tady je. Byla jsem si jistá, že nemůže být daleko; ale položila jsem na něj svoje *huswife*, víte, aniž jsem si to uvědomila, a tak byl docela schovaný, ale měla jsem ho v ruce ještě docela nedávno, takže jsem byla téměř jistá, že musí být na stole. Četla jsem ho paní Coleové, a od chvíle, co odešla, jsem ho četla znovu matce, protože je to pro ni taková radost – dopis od Jane – nikdy si ho nemůže vyslechnout dost často; takže jsem věděla, že nemůže být daleko, a tady je, zrovna pod mým *huswife* – a protože jste

tak laskava, že si přejete slyšet, co píše; – ale především, opravdu musím, abych vzala Jane v ochranu, omluvit ji, že napsala tak krátký dopis – jen dvě stránky, vidíte – sotva dvě – obvykle popíše celý arch a napůl ho ještě přepíše křížem. Matka se často diví, že to dokážu rozluštit. Často říká, když se dopis otevře: ‚No, Hetty, teď myslím, že budeš mít co dělat, abys to všechno šachovnicové škrábání vyznala' – není to tak, matko? – A pak jí říkám, jsem si jistá, že by si to vyznala sama, kdyby nikoho neměla, aby to udělal za ni – každé slovo – jsem si jistá, že by nad tím seděla tak dlouho, až by každé slovo vyznala. A opravdu, i když matčiny oči už nejsou tak dobré, jak bývaly, pořád úžasně dobře vidí, díky Bohu! s pomocí brýlí. Je to takové požehnání! Matka je má opravdu moc dobré. Jane často říká, když je tady: ‚Jsem si jistá, babičko, že jste musela mít velmi silné oči, když vidíte, jak vidíte – a kolik jemných prací jste nadělala! – kéž mi oči vydrží tak dobře.'"

Všechno to vysloveno velmi rychle přimělo slečnu Batesovou zastavit se, aby popadla dech; a Emma řekla něco velmi zdvořilého o výtečnosti rukopisu slečny Fairfaxové.

„Jste nesmírně laskavá," odpověděla slečna Batesová, vysoce potěšena; „vy, která jste takovou znalkyní a sama píšete tak krásně. Jsem si jistá, že žádná pochvala by nám nemohla přinést tolik radosti jako pochvala slečny Woodhousové. Matka neslyší; je trochu nahluchlá, víte. Matko," obracejíc se k ní, „slyšíte, co slečna Woodhousová tak laskavě říká o Janině rukopise?"

A Emma měla výhodu v tom, že slyšela svůj vlastní hloupý kompliment dvakrát za sebou opakovaný, než dobrá stará paní dokázala pochopit. Zatím uvažovala, jak by se jí dalo, aniž by vypadala příliš hrubě, uniknout dopisu Jane Fairfaxové, a téměř se už rozhodla, že okamžitě pod nějakou drobnou záminkou odejde, když se k ní slečna Batesová znovu obrátila a upoutala její pozornost.

„Hluchota mé matky je, vidíte, naprosto bezvýznamná – skoro žádná. Jen když zvednu hlas a cokoli dvakrát nebo třikrát opakuju, určitě

to uslyší; ale je přece zvyklá na můj hlas. Ale je to velmi pozoruhodné, že vždycky slyší Jane líp než mě. Jane mluví tak zřetelně! Nenajde však babičku ani v nejmenším hluchší, než byla před dvěma lety; což je mnoho vzhledem k věku mé matky – a opravdu jsou to už plné dva roky, víte, co tu byla naposledy. Nikdy jsme ji neviděly tak dlouho a jak jsem říkala paní Coleové, teď sotva budeme vědět, jak si jí dost vážit."

„Čekáte, že slečna Fairfaxová brzy přijede?"

„Ach ano; příští týden."

„Opravdu! – to musí být velká radost."

„Děkuju vám. Jste velmi laskavá. Ano, příští týden. Všichni jsou tak překvapení; a všichni říkají tytéž laskavé věci. Jsem si jistá, že se bude těšit, až uvidí své přátele v Highbury, stejně jako se oni budou těšit, až uvidí ji. Ano, v pátek nebo v sobotu; nemůže říct, který den, protože plukovník Campbell bude kočár potřebovat sám jeden z těch dní. Jak hezké od nich, že ji posílají celou tu cestu! Ale oni to vždycky dělají, víte. Ach ano, příští pátek nebo sobotu. To je, o čem píše. To je důvod, proč píše mimo pořádek, jak to říkáme; v obvyklém chodu bychom od ní nic neslyšely dřív než příští úterý nebo středu."

„Ano, to jsem si domyslela. Měla jsem strach, že by mohlo být málo pravděpodobné, abych dnes o slečně Fairfaxové něco slyšela."

„Jak hezké od vás! Ne, nic bychom nebyly slyšely, nebýt této zvláštní okolnosti, že má přijet tak brzy. Matka je nadšená! – vždyť u nás má být nejméně tři měsíce. Tři měsíce, tak určitě říká, jak budu mít to potěšení vám přečíst. Je to tak, vidíte, že Campbellovi odjíždějí do Irska. Paní Dixonová přemluvila otce a matku, aby za ní okamžitě přijeli. Nehodlali tam jet dřív než v létě, ale ona je tak netrpělivá, aby je znovu uviděla – vždyť do své svatby v říjnu nebyla od nich pryč ani týden, což musí působit velmi zvláštně, být v různých královstvích, chtěla jsem říct, nicméně v různých zemích, a tak napsala velmi naléhavý dopis matce – nebo otci, opravdu nevím, který to byl, ale však to hned uvidíme v Janině dopise – psaný ve jménu pana Dixona i jejím, aby na ně

naléhala, ať okamžitě přijedou, že se s nimi sejdou v Dublinu a odvezou je do svého venkovského sídla, Baly-craigu, krásného místa, jak si představuju. Jane o jeho kráse hodně slyšela; myslím od pana Dixona – nevím, že by o něm kdy slyšela od někoho jiného; ale bylo velmi přirozené, víte, že se mu líbilo mluvit o svém vlastním místě, zatímco se jí dvořil – a jak Jane často chodila s nimi na procházky – neboť plukovník a paní Campbellovi byli velmi pozorní v tom, aby jejich dcera nechodila ven jen s panem Dixonem často, za což je ani v nejmenším neviním; takže ovšem slyšela všechno, co mohl říkat slečně Campbellové o svém vlastním domě v Irsku; a myslím, že nám psala, že jim ukázal nějaké kresby toho místa, výhledy, které sám nakreslil. Je to nanejvýš milý, okouzlující mladý muž, věřím. Jane se podle jeho vyprávění do Irska docela toužila podívat."

V tu chvíli vstoupilo Emmě do mozku bystré a oživující podezření ohledně Jane Fairfaxové, tohoto okouzlujícího pana Dixona a toho necestování do Irska, a řekla se zákeřným záměrem dalšího objevu:

„Musí vám připadat velmi šťastné, že slečna Fairfaxová smí v takové chvíli přijet za vámi. Vzhledem k onomu velmi zvláštnímu přátelství, které je mezi ní a paní Dixonovou, by vás ani nenapadlo, že by se mohla omluvit a nedoprovodit plukovníka a paní Campbellovy."

„Velmi pravda, velmi pravda, opravdu. Právě to, čeho jsme se vždy spíš bály; neboť by se nám nelíbilo, kdyby byla od nás po celé měsíce v takové dálce – aby nemohla přijet, kdyby se cokoli stalo. Ale vidíte, všechno se obrací k lepšímu. Oni (pan a paní Dixonovi) ji nesmírně prosí, aby přijela s plukovníkem a paní Campbellovými; zcela se na to spolehněte; nic nemůže být laskavější ani naléhavější než jejich *společné* pozvání, Jane říká, jak hned uslyšíte; pan Dixon se zdá v pozornostech ani v nejmenším zdrženlivý. Je to nanejvýš okouzlující mladý muž. Od oné služby, kterou Jane prokázal ve Weymouthu, když byli na té partii na vodě a ona by, při náhlém obrácení čehosi mezi plachtami, byla v mžiku vymrštěna do moře a opravdu by byla téměř utonula,

kdyby on s nejvyšší duchapřítomností nechytil její šaty – (nikdy na to nemůžu pomyslet, aniž bych se třásla!) – Ale od chvíle, kdy jsme znaly historii onoho dne, mám pana Dixona tak ráda!"

„Ale přes všechno naléhání svých přátel a své vlastní přání vidět Irsko dává slečna Fairfaxová přednost tomu, aby ten čas věnovala vám a paní Batesové?"

„Ano – zcela její vlastní dílo, zcela její vlastní volba; a plukovník a paní Campbellovi si myslí, že jedná docela správně, přesně to, co by jí doporučovali; a vskutku si *přejí* zvláště, aby zkusila rodný vzduch, protože v poslední době nebyla úplně tak dobře jako obvykle."

„Mrzí mě, že to slyším. Myslím, že soudí moudře. Ale paní Dixonová musí být velmi zklamaná. Paní Dixonová, pokud rozumím, nemá žádnou pozoruhodnou osobní krásu; nedá se naprosto porovnávat se slečnou Fairfaxovou."

„Ach! ne. Jste velmi laskavá, že takové věci říkáte – ale určitě ne. Není mezi nimi srovnání. Slečna Campbellová byla vždy naprosto obyčejná – ale nesmírně elegantní a milá."

„Ano, to ovšem."

„Jane se chuděra ošklivě nachladila, už tak dávno jako 7. listopadu (jak vám hned budu číst), a od té doby jí není dobře. Dlouhá doba, že? aby jí nachlazení drželo. Dřív se o něm nezmínila, protože nás nechtěla znepokojit. To je celá ona! tak ohleduplná! – Nicméně je jí tak málo dobře, že její laskaví přátelé Campbellovi mají za to, že udělá líp, když přijede domů a zkusí vzduch, který jí vždy dělá dobře; a nemají pochyby, že tři nebo čtyři měsíce v Highbury ji úplně vyléčí – a jistě je mnohem lepší, aby přijela sem než do Irska, pokud jí není dobře. Nikdo by se o ni nemohl starat tak, jak to budeme dělat my."

„Zdá se mi to tím nejžádoucnějším uspořádáním na světě."

„A tak k nám má přijet příští pátek nebo sobotu a Campbellovi odjíždějí z Londýna cestou do Holyheadu následující pondělí – jak zjistíte z Janina dopisu. Tak náhle! – Dovedete si představit, drahá slečno

Woodhousová, do jakého vzrušení mě to uvedlo! Kdyby nebyl ten háček s její nemocí – ale obávám se, že musíme očekávat, že ji uvidíme zhublou a hodně bledou. Musím vám povědět, jakou mi nešťastnou věc provedla, co se toho týká. Vždy si zakládám na tom, že si Janiny dopisy nejdřív přečtu sama, než je čtu matce nahlas, víte, kdyby v nich bylo něco, co by ji rozrušilo. Jane si to tak přála, a tak to vždy dělám: a tak jsem dnes začínala s obvyklou opatrností; ale sotva jsem se dostala ke zmínce o tom, že jí není dobře, vyhrkla jsem úplně vyděšená: ‚Pro Boha živého! chuděra Jane je nemocná!' – což matka, protože byla ve střehu, zřetelně slyšela, a byla smutně znepokojená. Nicméně když jsem četla dál, zjistila jsem, že to zdaleka není tak zlé, jak jsem si zprvu představovala; a teď to pro ni zlehčuju tak, že si o tom moc nemyslí. Ale neumím si představit, jak jsem mohla být tak málo ostražitá. Pokud se Jane brzy neuzdraví, zavoláme pana Perryho. Výdaj se nebude brát v úvahu; a i když je tak štědrý a tak oddaný Jane, že si troufám tvrdit, že by za návštěvy nic účtovat nechtěl, nemohly bychom to dopustit, víte. Má ženu a rodinu, aby je živil, a nemá rozdávat svůj čas. Nu, teď, když jsem vám dala náznak toho, o čem Jane píše, obrátíme se k jejímu dopisu, a já jsem jistá, že svůj příběh vypráví mnohem lépe, než ho za ni dovedu vyprávět já."

„Obávám se, že musíme utíkat," řekla Emma, zdvihajíc oči k Harriet a začínajíc vstávat – „otec nás bude očekávat. Neměla jsem v úmyslu – myslela jsem si, že nemám moc se zdržet déle než pět minut, když jsem do domu vstupovala. Jen jsem se zastavila, protože bych neprošla kolem těch dveří, aniž bych se otázala po paní Batesové; ale tak příjemně jsem se zdržela! Teď však musíme vám a paní Batesové popřát dobré ráno."

A všechno, co bylo možno uvést, aby ji zdrželi, bylo marné. Dostala se znovu na ulici – šťastná v tom, že ačkoli jí bylo mnohé proti její vůli vnuceno, ačkoli ve skutečnosti slyšela celou podstatu dopisu Jane Fairfaxové, dokázala uniknout dopisu samotnému.

II.

Jane Fairfaxová byla sirotek, jediné dítě nejmladší dcery paní Batesové.

Sňatek poručíka Fairfaxe od ––tého pěšího pluku se slečnou Jane Batesovou měl svůj den slávy a potěšení, naděje a zájmu; teď z něj však nezbylo nic než truchlivá vzpomínka na to, jak Fairfax padl v boji v cizině – jak jeho vdova krátce poté podlehla souchotinám a žalu – a tahle dívka.

Rodem patřila do Highbury: a když ve třech letech ztratila matku a stala se majetkem, břemenem, útěchou a schovankou své babičky a tety, zdálo se nanejvýš pravděpodobné, že tam zůstane trvale; že se naučí jen tomu, nač velmi omezené prostředky stačily, a vyroste bez výhod příbuzenství a zdokonalování, naroubována jen na to, co jí příroda nadělila: na libou tvář, dobrý rozum a vřelé, dobře smýšlející příbuzné.

Soucit jednoho z otcových přátel však její osud změnil. Byl to plukovník Campbell, který Fairfaxe velmi vážil jako znamenitého důstojníka a nanejvýš zasloužilého mladého muže; a navíc mu dlužil, že se o něj během těžké polní horečky staral tak, jak sám věřil, že mu zachránilo život. To byly nároky, jichž se nenaučil přehlížet, ačkoli od smrti ubohého Fairfaxe uplynulo několik let, než mu jeho vlastní návrat do Anglie vůbec umožnil něco udělat. Když se vrátil, vyhledal to dítě a všímal si ho. Byl ženatý, s jediným žijícím dítětem, dcerou asi v Janině věku: a Jane se stala jejich hostem, zdržovala se u nich dlouhé návštěvy a získávala si přízeň všech; a dřív než jí bylo devět, spojilo se

vřelé přilnutí jeho dcery k ní s jeho vlastním přáním být jí opravdovým přítelem a vedlo k tomu, že plukovník Campbell nabídl, že převezme veškerou péči o její výchovu. Nabídka byla přijata; a od té chvíle Jane patřila do rodiny plukovníka Campbella a žila s nimi natrvalo, babičku navštěvovala jen občas.

Plán byl, aby byla vychována k tomu, aby vychovávala jiné; těch pár set liber, které zdědila po otci, nedovolovalo žádnou samostatnost. Zabezpečit ji jinak nebylo v plukovníkových silách; neboť ačkoli jeho příjem z platu a úřadu byl pěkný, jeho jmění bylo skromné a muselo celé připadnout dceři; tím, že jí však poskytne vzdělání, doufal, že jí zajišťuje prostředky k ctihodnému živobytí do budoucna.

Taková byla minulost Jane Fairfaxové. Padla do dobrých rukou, od Campbellových zažila jen laskavost a dostalo se jí vynikajícího vzdělání. Protože neustále žila mezi lidmi správného smýšlení a dobře zpravenými, její srdce i rozum získaly všechny výhody kázně a kultury; a protože plukovník Campbell sídlil v Londýně, bylo každému lehčímu nadání dopřáno plně vyniknout, jelikož ji vyučovali prvotřídní mistři. Její založení i schopnosti byly stejně hodny všeho, co jim přátelství mohlo dát; a v osmnácti nebo devatenácti letech byla, pokud je tak útlý věk vůbec způsobilý k péči o děti, docela schopná sama zastávat učitelský úřad; byli však k ní všichni příliš připoutáni, aby se s ní rozešli. Ani otec, ani matka nemohli to prosazovat a dcera by to nesnesla. Zlý den se odkládal. Snadno se rozhodlo, že je dosud příliš mladá; a Jane zůstala s nimi, sdílela jako druhá dcera všechny rozumné radosti uhlazené společnosti a uvážlivou směs domova a zábavy, jen se stínem budoucnosti, se střízlivými napomínáními svého vlastního dobrého rozumu, aby jí připomínaly, že to vše brzy může skončit.

Náklonnost celé rodiny, zvláště vřelá přízeň slečny Campbellové, byly tím ctihodnější vzhledem k tomu, že Jane rozhodně vynikala jak krásou, tak získanými schopnostmi. Že jí příroda nadělila první ve tváři, nemohlo zůstat skryto před mladou ženou, a stejně tak ani její

vyšší duševní dary před rodiči. Zůstávali spolu s neutuchající přízní, až do sňatku slečny Campbellové, která tou náhodou, tím štěstím, které tak často zmaří očekávání v záležitostech manželských – přisuzujíc přitažlivost spíš tomu, co je průměrné, než tomu, co vyniká – si získala city pana Dixona, mladého muže, bohatého a milého, téměř hned jak se seznámili; a byla řádně a šťastně provdána, zatímco Jane Fairfaxová si svůj chléb teprve musela zasloužit.

K tomu došlo teprve nedávno; příliš nedávno, než aby mohla její méně šťastná přítelkyně cokoli podniknout a vydat se cestou povinnosti; třebaže už dosáhla věku, který si vlastním úsudkem určila jako začátek. Dávno rozhodla, že jednadvacet let bude ta hranice. S rozhodností oddané novicky si usmyslela, že v jednadvaceti dokoná oběť a odejde od všech radostí života, rozumného styku, rovné společnosti, pokoje a naděje k pokání a utrpení navždy.

Dobrý rozum plukovníka Campbella a jeho ženy se takovému rozhodnutí nemohl stavět na odpor, ačkoli jejich cit se stavěl. Pokud budou živi, žádné její úsilí nebude nutné, jejich domov může být jejím domovem navždy; a pro jejich vlastní pohodlí by si ji byli ponechali docela; to by však byla sobeckost: co nakonec musí být, ať se spíš stane dřív. Snad začínali cítit, že by bylo laskavější a moudřejší odolat pokušení jakéhokoli odkladu a uchránit ji ochutnávky těch požitků volnosti a klidu, kterých se teď musí zříci. Přesto se však náklonnost ráda chytala každé rozumné výmluvy, jen aby onen bídný okamžik neuspěchala. Jane nebyla docela zdravá od doby sňatku jejich dcery; a dokud zcela nenabude obvyklé síly, musí jí zapovědět, aby se pustila do povinností, které, zdaleka ne slučitelné s oslabeným tělem a kolísavou náladou, zdály se za nejpříznivějších okolností vyžadovat něco víc než lidskou dokonalost těla i mysli, aby se daly s jakoukoli snesitelnou pohodou vykonávat.

Co se týká toho, že je nedoprovodila do Irska, obsahovalo její vysvětlení tetě pouhou pravdu, i když některé pravdy snad nebyly řeče-

ny. Byla to její vlastní volba věnovat čas jejich nepřítomnosti Highbury; strávit snad poslední měsíce dokonalé volnosti s těmi laskavými příbuznými, jimž byla tak velice drahá: a Campbellovi, ať už měli pohnutku jedinou, nebo dvojí, nebo trojí, uspořádání ochotně schválili a prohlásili, že spíš než na cokoli jiného spoléhají na pár měsíců strávených v jejím rodném vzduchu k uzdravení. Jisté bylo, že má přijet; a že Highbury místo oné dokonalé novinky, která mu byla tak dlouho slibována – pana Franka Churchilla – se prozatím musí spokojit s Jane Fairfaxovou, která může přinést jen svěžest dvouleté nepřítomnosti.

Emmu to mrzelo; – muset tři dlouhé měsíce prokazovat zdvořilosti osobě, kterou nemá ráda! – muset stále dělat víc, než se jí chce, a méně, než by měla! Proč neměla Jane Fairfaxovou ráda, nebyla by snad snadná otázka; pan Knightley jí jednou řekl, že proto, že v ní vidí tu opravdu dokonalou mladou ženu, za niž chce být považována ona sama; a ačkoli byla obžaloba v tu chvíli dychtivě odmítnuta, přicházely chvíle sebezpytování, v nichž ji svědomí docela neomilostnilo. „Nikdy se s ní však nemohla sblížit: nevěděla, čím to je, ale byl v ní takový chlad a takové uzavření – taková zřejmá lhostejnost, jestli se líbí, nebo ne – a pak, teta byla ta věčná řečnice! – a všichni se kolem ní tolik točili! – a vždycky se mělo za to, že spolu musí být tak důvěrné – protože byly stejně staré, všichni samozřejmě předpokládali, že se musejí mít rády." To byly její důvody – lepší neměla.

Byla to nelibost tak málo spravedlivá – každá přisouzená vada byla tak zveličená představivostí, že Jane Fairfaxovou nikdy neviděla poprvé po delším odloučení, aniž by cítila, že jí ukřivdila; a teď, když jí po dvouleté přestávce po jejím příjezdu složila povinnou návštěvu, byla obzvlášť zasažena právě tím vzhledem a tím chováním, které po celé ty dva roky znevažovala. Jane Fairfaxová byla velmi uhlazená, pozoruhodně uhlazená; a ona sama si uhlazenosti velmi cenila. Postavu měla hezkou, právě takovou, že by ji skoro každý nazval vysokou, ale nikdo velmi vysokou; její figura byla obzvlášť vznešená; velikost nanejvýš

slušná – střední mezi tělnatou a hubenou, ačkoli lehký nádech chatrného zdraví zřejmě ukazoval na pravděpodobnější ze dvou neduhů. Emma to vše musela cítit; a potom její tvář – její rysy – bylo v nich celkem víc krásy, než si pamatovala; nebyla pravidelná, ale velmi příjemná. Její oči, hluboce šedé, s tmavými řasami a obočím, nikdy nebyly chvály zbaveny; ale pleti, které mívala ve zvyku vytýkat, že jí schází barva, byl vlastní jas a jemnost, které opravdu žádného plnějšího rumělnce nepotřebovaly. Byl to styl krásy, jemuž vládla uhlazenost, a jako takový jej musela, chtě nechtě, podle všech svých zásad obdivovat: – uhlazenost, jíž, ať těla, ať mysli, viděla v Highbury tak málo. Tam nebýt sprostý už bylo rozlišení a zásluha.

Zkrátka seděla během první návštěvy, dívala se na Jane Fairfaxovou s dvojnásobným zalíbením; s pocitem potěšení a s pocitem, že činí zadost spravedlnosti, a rozhodovala se, že ji dál nemít ráda nebude. Když vzala v úvahu její minulost, ba i její postavení stejně jako její krásu; když uvážila, k čemu je všechna ta uhlazenost určena, k čemu má klesnout, jak má žít, zdálo se nemožné cítit cokoli jiného než soucit a úctu; zvlášť když se ke každé známé okolnosti, která zasluhovala zájem, přidávala vysoce pravděpodobná skutečnost náklonnosti k panu Dixonovi, s níž tak přirozeně sama přišla. V tom případě by nic nemohlo být žalostnější ani ctihodnější než oběti, k nimž se rozhodla. Emma byla teď velmi ochotná osvobodit ji od viny, že svedla city pana Dixona od jeho ženy nebo že udělala cokoli zlomyslného, co její představivost zprvu naznačovala. Jestli to byla láska, mohla být na její straně prostá, jediná, bezúspěšná. Mohla nevědomky vsávat ten smutný jed, když s přítelkyní sdílela jeho rozhovor; a z těch nejlepších, nejčistších pohnutek si teď mohla odpírat tuto návštěvu Irska a rozhodovat se, že se od něj a od jeho vztahů účinně oddělí tím, že brzy zahájí svou dráhu obtížné povinnosti.

Nakonec Emma od ní odcházela s tak zjihlými, laskavými pocity, že se cestou domů rozhlížela a litovala, že Highbury neskýtá žádného

mladíka hodného toho, aby jí dal nezávislost; nikoho, s kým by pro ni mohla v mysli snovat spojení.

To byly okouzlující pocity – ale netrvaly dlouho. Dřív než se zavázala jakýmkoli veřejným prohlášením věčného přátelství k Jane Fairfaxové nebo udělala pro odvolání svých dřívějších předsudků a omylů víc, než že řekla panu Knightleymu: „Jistě je hezká; víc než hezká!“, strávila Jane večer na Hartfieldu s babičkou a tetou, a všechno sklouzlo zpátky skoro do původního stavu. Dřívější popudy se vrátily. Teta byla stejně unavná jako dřív; ba unavnější, protože k obdivu k jejím schopnostem se teď přidala úzkost o její zdraví; a oni museli poslouchat popis toho, jak málo chleba s máslem snědla ke snídani a jak maličký kus skopového k obědu, kromě toho museli zhlížet předvádění nových čepců a nových pracovních taštiček pro matku i pro ni; a Janiny prohřešky znovu vyšly najevo. Byla hudba; Emma musela hrát; a díky a chvály, které nutně následovaly, se jí jevily jako přetvářka upřímnosti, jako póza velikášství, mínící jen vyniknout tím vyšším stylem jejího vlastního vysoce nadřazeného výkonu. Byla kromě toho, což bylo ze všeho nejhorší, tak chladná, tak obezřelá! K jejímu skutečnému mínění se nebylo možno dostat. Zabalena v plášti zdvořilosti se zdála být odhodlána nic neriskovat. Byla odpudivě, byla podezřele zdrženlivá.

Jestli ještě víc, když už bylo tolik, byla ještě zdrženlivější o Weymouthu a Dixonových než o čemkoli jiném. Zdála se odhodlána nedat žádný skutečný náhled do povahy pana Dixona ani do své vlastní záliby v jeho společnosti, ani do svého mínění o vhodnosti té partie. Vše bylo jen obecný souhlas a hladkost; nic nebylo načrtnuto ani rozlišeno. Nic jí to však nepomohlo. Její obezřetnost přišla nazmar. Emma prohlédla její úskok a vrátila se ke svým prvním domněnkám. Nejspíš *bylo* co víc skrývat než jen její vlastní zalíbení; pan Dixon snad už byl blízko tomu, aby jednu přítelkyni vyměnil za druhou, nebo byl ke slečně Campbellové upnut jen pro její budoucích dvanáct tisíc liber.

Podobná zdrženlivost převládala i v jiných věcech. Ona a pan Frank Churchill se ve Weymouthu zdržovali ve stejnou dobu. Bylo známo, že se trochu znají; ale ani slabiku skutečné zprávy nedokázala Emma získat, pokud šlo o to, co opravdu je. „Je hezký?" – „Myslí, že ho mají za velmi hezkého mladého muže." „Je příjemný?" – „Všeobecně se tak soudí." „Jeví se jako rozumný mladý muž, mladý muž vzdělaný?" – „V lázních nebo při běžné londýnské známosti bylo těžké takové věci rozhodovat. Posuzovat se dalo bezpečně jen chování, a to při mnohem delší známosti, než jakou s panem Churchillem dosud měli. Věřila, že jeho chování všichni shledávají příjemným." Emma jí to nemohla odpustit.

III.

Emma jí to nemohla odpustit; – protože však ani popud, ani odpor nerozpoznal pan Knightley, který byl ve společnosti také a viděl jen patřičnou pozornost a milé chování na obou stranách, vyjadřoval nazítří ráno, když byl zase na Hartfieldu v záležitostech s panem Woodhouse, svou spokojenost s celým večerem; ne tak otevřeně, jak by se byl mohl vyjádřit, kdyby její otec nebyl v místnosti, ale přece dost zřetelně, aby to bylo Emmě naprosto srozumitelné. Měl ve zvyku pokládat ji za nespravedlivou k Jane a teď měl velkou radost, že zpozoroval obrat k lepšímu.

„Velmi příjemný večer," začal, hned jak byl pan Woodhouse domluven k tomu, co bylo nutné, poučen, že rozumí, a papíry odklizeny; – „zvláště příjemný. Vy a slečna Fairfaxová jste nám daly přenádhernou hudbu. Nevím o přepychovějším stavu, pane, než sedět v pohodlí a nechat se celý večer bavit dvěma takovými mladými ženami; hned hudbou, hned rozhovorem. Jistě musela slečna Fairfaxová shledat ten večer příjemným, Emmo. Nic jste neopomněla. Byl jsem rád, že jste ji nechala tolik hrát, protože když u babičky nemá nástroj, musel to pro ni být skutečný požitek."

„Jsem ráda, že souhlasíte," řekla Emma s úsměvem; „ale doufám, že nebývám často nedbalá v tom, co náleží hostům na Hartfieldu."

„Ne, má drahá," řekl její otec okamžitě; „*to* jistě nejsi. Nikdo není ani zpoloviny tak pozorný a zdvořilý jako ty. Spíš jsi až příliš pozorná. Ty muffiny včera večer – kdyby je obešly jednou kolem stolu, myslím, že by stačilo."

„Ne," řekl pan Knightley skoro ve stejnou chvíli; „nebýváte často nedbalá; nebýváte často nedbalá v chování ani v chápání. Myslím tedy, že mi rozumíte."

Potutelný pohled vyjádřil – „rozumím vám až příliš dobře;" ale řekla jen: „Slečna Fairfaxová je zdrženlivá."

„Vždycky jsem vám říkal, že je – trochu; ale brzy překonáte tu část její zdrženlivosti, která se má překonat, všechno, co má základ v ostychu. Co pramení z opatrnosti, se musí ctít."

„Vy ji považujete za ostýchavou. Já to nevidím."

„Má drahá Emmo," řekl, přesunul se ze svého křesla do jiného, hned vedle ní, „nechcete mi, doufám, říct, že jste neměla příjemný večer."

„Ale ne; byla jsem spokojená se svou vytrvalostí v kladení otázek; a bavilo mě pomyšlení, jak málo zpráv jsem získala."

„Jsem zklamán," byla jeho jediná odpověď.

„Doufám, že všichni měli příjemný večer," řekl pan Woodhouse svým tichým způsobem. „Já ano. Jednou mi oheň přišel trochu moc, ale pak jsem si posunul křeslo o kousek, o maličký kousek, a už mě to nerušilo. Slečna Batesová byla velmi povídavá a dobrosrdečná, jako je vždycky, i když mluví trochu příliš rychle. Je však velmi příjemná a paní Batesová také, i když jinak. Mám rád staré přátele; a slečna Jane Fairfaxová je přenáramná mladá dáma, přenáramná a nanejvýš slušně vychovaná mladá dáma. Jistě shledala ten večer příjemným, pane Knightley, protože měla Emmu."

„Pravda, pane; a Emma, protože měla slečnu Fairfaxovou."

Emma viděla jeho úzkost a chtěla ji aspoň na tuto chvíli uklidnit, a tak řekla s upřímností, kterou nikdo nemohl zpochybnit:

„Je to taková vznosná bytost, že od ní člověk nedokáže odtrhnout oči. Pořád ji sleduji, abych ji obdivovala; a ze srdce ji lituji."

Pan Knightley hleděl, jako by byl potěšen víc, než by chtěl dát najevo; a než stačil cokoli odpovědět, promluvil pan Woodhouse, jehož

myšlenky byly u Batesových:

„Je taková škoda, že jejich poměry mají být tak stísněné! Opravdová škoda! A často jsem si přál – ale člověk si tak málo troufá udělat – jen drobné, nepatrné dárky, něčeho neobvyklého – teď jsme zabili vepříka a Emma uvažuje, že jim pošle kýtu nebo plec; je úplně malý a jemný – hartfieldský vepřík není jako žádný jiný – ale přece jen je to vepřové – a, má drahá Emmo, pokud nebudeme mít jistotu, že z toho udělají řízky, pěkně smažené, jak smažíme my, bez nejmenší kapky tuku, a ne pečené, protože pečené vepřové žádný žaludek nesnese – myslím, že bychom jim měli raději poslat plec – nemyslíš, má drahá?"

„Můj drahý tatínku, poslala jsem celou zadní čtvrť. Věděla jsem, že si to budeš přát. Kýta se bude moct nasolit, víš, což je velmi pěkné, a plec se dá upravit hned, jak budou chtít."

„Správně, má drahá, velmi správně. Napadlo mě to až teď, ale takhle je to nejlepší. Nesmějí tu kýtu přesolit; a potom, když ji nepřesolí a když ji důkladně uvaří, tak jak Serle vaří tu naši, a budou ji jíst velmi střídmě, s uvařeným tuřínem a troškou mrkve nebo pastináku, nepovažuji ji za nezdravou."

„Emmo," řekl pan Knightley po chvíli, „mám pro vás novinku. Vy máte ráda novinky – a já jsem cestou sem zaslechl zprávu, o které myslím, že vás bude zajímat."

„Novinku! No ovšem, novinky mám ráda vždycky. Co je to? – proč se tak usmíváte? – kde jste to slyšel? – na Randalls?"

Měl čas říct jen:

„Ne, ne na Randalls; na Randalls jsem nebyl," když se dveře otevřely dokořán a slečna Batesová a slečna Fairfaxová vešly do pokoje. Plná díků a plná novinek, slečna Batesová nevěděla, které podat dřív. Pan Knightley brzy viděl, že svůj okamžik ztratil a že mu už nezbude ani slabika sdělení.

„Ó! můj drahý pane, jak se dnes ráno máte? Má drahá slečno Woodhousová – přicházím úplně přemožena. Taková krásná zadní čtvrť ve-

přového! Jste až příliš štědří! Slyšeli jste tu novinu? Pan Elton se bude ženit."

Emma neměla čas ani pomyslet na pana Eltona, a tak byla naprosto překvapena, že se nemohla ubránit lehkému leknutí a mírnému zrudnutí při těch slovech.

„Tak tu je ta má novinka," řekl pan Knightley s úsměvem, v němž bylo přesvědčení, že ví něco z toho, co mezi nimi proběhlo.

„Ale kde jste to *vy* mohl slyšet?" zvolala slečna Batesová. „Kde jste to vůbec mohl slyšet, pane Knightley? Vždyť není ani pět minut, co jsem dostala od paní Coleové lístek – ne, nemůže to být víc než pět – nebo přinejmenším deset – protože jsem už měla čepec a kabátek na sobě, zrovna jsem se chystala jít ven – jen jsem seběhla dolů, abych znovu mluvila s Patty o tom vepřovém – Jane stála na chodbě – stála jsi, Jane? – protože matka měla takový strach, že nemáme dost velkou nádobu na nasolování. Tak jsem řekla, že sejdu dolů a podívám se, a Jane řekla: ‚Mám jít dolů místo tebe? Myslím, že máš trochu rýmu, a Patty myla kuchyň.' – ‚Ale drahoušku,' řekla jsem – a zrovna v tu chvíli přišel ten lístek. Nějaká slečna Hawkinsová – to je vše, co vím. Nějaká slečna Hawkinsová z Bathu. Ale pane Knightley, jak jste to vůbec mohl vy slyšet? Vždyť v tu chvíli, kdy to pan Cole řekl paní Coleové, se posadila a napsala mi. Nějaká slečna Hawkinsová – "

„Byl jsem u pana Colea v jedné záležitosti před hodinou a půl. Právě si přečetl Eltonův dopis, když jsem byl uveden, a hned mi ho podal."

„Nu! to je docela – snad nikdy nebyla zpráva pro všechny obecně zajímavější. Můj drahý pane, vy jste opravdu až příliš štědrý. Matka vás nechává nejvřeleji pozdravovat, poroučet se a mnohokrát děkuje, a říká, že ji vskutku zahanbujete."

„My máme za to," odpověděl pan Woodhouse, „že naše hartfieldské vepřové – a jistě také skutečně je – je tak dalece nadřazené všemu jinému vepřovému, že Emma a já nemůžeme mít větší potěšení než – "

„Ó! můj drahý pane, jak říká matka, naši přátelé jsou k nám až příliš dobří. Jestli kdy byli lidé, kteří, aniž by sami měli velké jmění, měli všechno, co si mohli přát, pak jsme to jistě my. Můžeme opravdu říct, že ‚náš úděl padl v krásném dědictví'. Nu, pane Knightley, a vy jste tedy ten dopis skutečně viděl; nu – "

„Byl krátký – jen oznámení – ale veselý, jásavý, samozřejmě." – Tady padl potutelný pohled na Emmu. „Měl to štěstí – zapomněl jsem přesná slova – není naše věc si je pamatovat. Zpráva byla, jak říkáte, že se bude ženit s nějakou slečnou Hawkinsovou. Soudě podle slohu, bych si pomyslel, že je to právě vyjednáno."

„Pan Elton se bude ženit!" řekla Emma, jakmile byla schopna promluvit. „Bude mít přání všech, aby byl šťastný."

„Je velmi mladý, aby se usadil," poznamenal pan Woodhouse. „Měl by raději nespěchat. Zdálo se mi, že se mu daří velmi dobře, jak byl. Vždycky jsme ho rádi vídali na Hartfieldu."

„Nový soused pro nás všechny, slečno Woodhousová!" řekla slečna Batesová radostně; „má matka má takovou radost! – říká, že nesnese pomyšlení, že má ubohá stará fara zůstat bez paní. To je opravdu velká zpráva. Jane, ty jsi pana Eltona nikdy neviděla! – nedivím se, že tě tak zajímá, abys ho uviděla."

Janina zvědavost se nejevila natolik pohlcující, aby ji zcela zaměstnávala.

„Ne – pana Eltona jsem nikdy neviděla," odpověděla, povzbuzena touto výzvou; „je – je to vysoký muž?"

„Kdo na tu otázku odpoví?" zvolala Emma. „Můj otec by řekl ‚ano', pan Knightley ‚ne'; slečna Batesová a já, že je právě tím šťastným středem. Až tu budete chvíli, slečno Fairfaxová, pochopíte, že pan Elton je v Highbury měřítkem dokonalosti, jak co se týká osoby, tak co se týká mysli."

„Zcela správně, slečno Woodhousová, to pochopí. Je to ten nejlepší mladý muž – ale, má drahá Jane, pokud si vzpomínáš, včera jsem ti ří-

kala, že je přesně výšky pana Perryho. Slečna Hawkinsová – ta je, troufám si říct, znamenitá mladá žena. Jeho krajní pozornost k mé matce – jak chtěl, aby seděla ve farní lavici, aby lépe slyšela, protože má matka je trochu nahluchlá, víte – není to moc, ale neslyší zcela pohotově. Jane říká, že plukovník Campbell je trochu nahluchlý. Myslel si, že by koupele mohly pomoci – teplá koupel – ale ona říká, že mu to žádný trvalý prospěch nepřineslo. Plukovník Campbell, víte, je docela náš anděl. A pan Dixon se zdá velmi okouzlující mladý muž, docela ho hodný. Je taková radost, když se dají dohromady dobří lidé – a vždycky se dají. Teď tu bude pan Elton a slečna Hawkinsová; a jsou tu Coleovi, takoví velmi dobří lidé; a Perryovi – soudím, že snad nikdy nebyl šťastnější nebo lepší pár než pan a paní Perryová. Říkám, pane," obrátila se k panu Woodhouse, „myslím, že je málo míst s takovou společností jako Highbury. Vždycky říkám, že jsme docela požehnáni ve svých sousedech. – Můj drahý pane, pokud je něco, co má moje matka raději než cokoli jiného, je to vepřové – pečená vepřová kýta – "

„Pokud jde o to, kdo nebo co je slečna Hawkinsová nebo jak dlouho ji zná," řekla Emma, „nic se, myslím, nedá vědět. Člověk cítí, že to nemůže být příliš dlouhá známost. Je pryč teprve čtyři týdny."

Nikdo neměl žádné zprávy; a po několika dalších podivech řekla Emma:

„Mlčíte, slečno Fairfaxová – ale doufám, že se o tu novinku chcete zajímat. Vy, která jste v poslední době o takových věcech tolik slyšela a viděla, která jste musela být v té záležitosti tak hluboce zaujata kvůli slečně Campbellové – vám neprominem, kdybyste byla lhostejná vůči panu Eltonovi a slečně Hawkinsové."

„Až pana Eltona uvidím," odpověděla Jane, „jistě budu zaujata – ale u mě to vyžaduje *tohle*, myslím. A protože je to několik měsíců, co se slečna Campbellová vdala, dojem je snad už trochu obroušen."

„Ano, je pryč zrovna čtyři týdny, jak podotýkáte, slečno Woodhousová," řekla slečna Batesová, „včera to byly čtyři týdny. – Nějaká slečna

Hawkinsová! – No, vždycky jsem si spíš myslela, že to bude nějaká mladá dáma odsud; ne že bych kdy – paní Coleová mi jednou pošeptala – ale hned jsem řekla: ‚Ne, pan Elton je nejvýš hodný mladý muž – ale' – Zkrátka, nemyslím, že jsem v takových objevech obzvlášť pohotová. Nenárokuji si to. Co mám před sebou, vidím. A přitom se nikdo nemohl divit, kdyby pan Elton zatoužil – slečna Woodhousová mě nechává tak dobromyslně brebentit. Ví, že bych za nic na světě nechtěla někoho urazit. Jak se daří slečně Smithové? Zdá se, že se teď úplně zotavila. Měli jste poslední dobou zprávy od paní Johna Knightleye? Ó! ty milé děti. Jane, víš, pořád si představuju pana Dixona jako pana Johna Knightleye. Myslím vzhledem – vysoký a s tím druhem pohledu – a ne příliš hovorný."

„Docela špatně, drahá teto; není mezi nimi žádná podoba."

„Velmi divné! Ale člověk si o nikom nevytvoří předem správnou představu. Chytí se jedné myšlenky a utíká s ní. Pan Dixon tedy, říkáš, přísně vzato není hezký?"

„Hezký! Ó! ne – zdaleka ne – rozhodně obyčejný. Říkala jsem ti, že je obyčejný."

„Má drahá, říkala jsi, že slečna Campbellová ho nenechá nazývat obyčejným a že ty sama – "

„Ó! co se mě týká, můj úsudek nestojí za nic. Když mám k někomu ohled, vždycky si o něm myslím, že vypadá dobře. Když jsem ho však nazvala obyčejným, dala jsem to, co bylo, podle mě, obecné mínění."

„No, má drahá Jane, myslím, že se musíme zvednout. Počasí nevypadá dobře a babička se bude znepokojovat. Jste až příliš vlídná, má drahá slečno Woodhousová; ale musíme se opravdu rozloučit. Byla to vskutku velmi příjemná zpráva. Zastavím se u paní Coleové; ale nezůstanu ani tři minuty: a, Jane, ty bys měla raději jít rovnou domů – nechci, abys byla venku v lijavci! – Myslíme, že jí už Highbury prospívá. Děkujeme, opravdu děkujeme. Nebudu se pokoušet zajít k paní Goddardové, protože opravdu nemyslím, že se stará o něco jiného než o

vařené vepřové: až budeme kuchat kýtu, bude to jiná věc. Dobré jitro vám, můj drahý pane. Ó! Pan Knightley také jde. Nu, to je tak laskavé! – Jistě, pokud bude Jane unavená, budete tak laskav a nabídnete jí rámě. – Pan Elton a slečna Hawkinsová! – Dobré jitro vám."

Emma, sama s otcem, musela půl své pozornosti věnovat jemu, zatímco si naříkal, jak mladí lidé mají být tak chvatní, aby se brali – a brát si k tomu cizí – a druhou půlku mohla věnovat vlastnímu pohledu na tu věc. Pro ni to byla zpráva veselá a velmi vítaná, jelikož dokazovala, že pan Elton nemohl trpět dlouho; ale bylo jí líto Harriet: Harriet to musí cítit – a vše, v co mohla doufat, bylo tím, že jí tu zprávu dá první, ušetřit ji toho, aby to slyšela znenadání od jiných. Byla právě ta doba, kdy by Harriet pravděpodobně zašla. Jestli se cestou potká se slečnou Batesovou! – a když začalo pršet, Emma musela očekávat, že počasí ji zdrží u paní Goddardové a zpráva se jí nepochybně svalí na hlavu bez přípravy.

Lijavec byl silný, ale krátký; nebyl pryč ani pět minut, když vešla Harriet, s tím rozehřátým, rozrušeným výrazem, jaký měl asi dát přispěchání tam s plným srdcem; a to „Ó! slečno Woodhousová, co myslíte, že se stalo!", které okamžitě propuklo, mělo všechny znaky odpovídajícího rozrušení. Protože rána byla už zasazena, Emma cítila, že nemůže teď projevit větší laskavost než tím, že bude naslouchat; a Harriet, nikterak nebrzděna, se bez zdržení pustila do toho, co měla povědět. „Vyšla od paní Goddardové před půl hodinou – bála se, že bude pršet – bála se, že se každou chvíli strhne liják – ale myslila, že by snad mohla dojít na Hartfield dřív – spěchala, co nejvíc mohla; ale pak, když šla kolem domu, kde jí jedna mladá žena šije šaty, pomyslela si, že jen na okamžik zajde a podívá se, jak to pokračuje; a třebaže se tam, zdá se jí, nezdržela ani půl chvilky, brzy po tom, co vyšla, se dalo do deště a ona nevěděla, co dělat; tak honem vykročila dál, co nejrychleji mohla, a schovala se u Fordů." – Fordův obchod byl hlavní obchod ve vlně, ve lněném plátně a v galanterii v jednom; byl to co do

velikosti i módy první obchod v místě. – „A tak tam seděla, bez tušení o čemkoli na světě, snad celých deset minut – když najednou, kdo nevejde dovnitř – jistě bylo to velmi divné! – ale oni vždycky nakupovali u Fordů – kdo nevejde, než Elizabeth Martinová a její bratr! – Drahá slečno Woodhousová! jen pomyslete. Myslela jsem, že omdlím. Nevěděla jsem, co dělat. Seděla jsem blízko dveří – Elizabeth mě hned uviděla; ale on ne; byl zaneprázdněný deštníkem. Jsem si jistá, že mě viděla, ale okamžitě odvrátila pohled a nevšímala si mě; a oba šli až úplně na druhý konec obchodu; a já jsem pořád seděla u dveří! – Ó! drahá; byla jsem tak nešťastná! Jsem si jistá, že jsem musela být bílá jako moje šaty. Nemohla jsem odejít, víte, kvůli dešti; ale přála jsem si být kdekoli jinde na světě. – Ó! drahá, slečno Woodhousová – no, nakonec, představte si, se obrátil a uviděl mě; neboť místo aby pokračovali v nákupech, začali si šeptat. Jsem si jistá, že mluvili o mně; a nemohla jsem si pomoci a myslela jsem si, že ji přemlouvá, aby ke mně promluvila – (myslíte, že ano, slečno Woodhousová?) – protože zanedlouho vykročila – přišla až ke mně a zeptala se mě, jak se mám, a zdálo se, že je ochotná si potřást rukou, kdybych i já. Nic z toho nedělala tak, jak dělávala; viděla jsem, že se změnila; nicméně se zdálo, že se *snaží* být velmi přátelská, a potřásli jsme si rukou a stáli jsme a chvíli mluvili; ale už nevím, co jsem říkala – byla jsem v takovém chvění! – Pamatuji si, že řekla, že je jí líto, že se už nikdy nesetkáváme; což se mi zdálo skoro až příliš laskavé! Drahá, slečno Woodhousová, byla jsem zcela nešťastná! Mezitím déšť přestával a já byla rozhodnutá, že mě nic nezastaví v tom, abych se dostala pryč – a pak – jen pomyslete! – zjistila jsem, že on jde také ke mně – pomalu, víte, a jako by úplně nevěděl, co dělat; a tak přišel a promluvil, a já odpověděla – a stála jsem minutu, a cítila jsem se hrozně, víte, člověk neví jak; a pak jsem se vzmužila a řekla jsem, že neprší a já musím jít; a tak jsem vyrazila; a nedošla jsem ani tři yardy od dveří, když přišel za mnou, jen aby řekl, že pokud jdu na Hartfield, myslí si, že bych udělala mnohem lépe, kdybych

šla okolo stájí pana Colea, protože bližší cestu najdu po tomhle dešti zcela zatopenou. Ó! drahá, myslela jsem, že budu smrtí! Tak jsem řekla, že jsem mu velmi zavázána: víte, méně jsem říct nemohla; a potom se vrátil k Elizabeth a já šla okolo stájí – aspoň myslím, že ano – ale sotva jsem věděla, kde jsem, nebo cokoli o tom. Ó! slečno Woodhousová, bývala bych raději udělala cokoli, než aby se to stalo: a přece, víte, v jistém smyslu byla jsem spokojená, když jsem viděla, že se chová tak příjemně a tak laskavě. A Elizabeth taky. Ó! slečno Woodhousová, mluvte se mnou a utěšte mě."

Emma si to velmi upřímně přála; nebylo to však hned v její moci. Musela se zastavit a přemýšlet. Sama nebyla docela klidná. Chování toho mladíka i jeho sestry se zdálo být výsledkem opravdového citu, a nemohla si pomoci a litovala je. Jak to Harriet líčila, bylo v jejich chování zajímavé spojení raněné náklonnosti a opravdové delikátnosti. Měla však již dříve za to, že to jsou dobře smýšlející, hodní lidé; a jaký rozdíl to pak dělá v neštěstích tohoto spojení? Pošetilost se jím znepokojovat. Samozřejmě, že musí být smutný, že ji ztratil – všichni musí být smutní. Ctižádost stejně jako láska byla pravděpodobně pokořena. Všichni snad doufali, že se díky Harrietině známosti povznesou: a kromě toho, jakou cenu měl Harrietin popis? – tak snadno uspokojené – tak málo soudné; – co znamenala její chvála?

Vzmužila se a snažila se ji utěšit tím, že považovala všechno, co se stalo, za pouhou maličkost, zcela nehodnou toho, aby se tím zabývala.

„Mohlo to být trapné na okamžik," řekla; „ale zdá se, že jste se chovala nadmíru dobře; a je to pryč – a jako první setkání se to už nikdy nemůže opakovat, a proto na to nemusíte myslet."

Harriet řekla: „to je pravda," a že „na to myslet nebude;" ale přesto o tom mluvila dál – přesto nedokázala mluvit o ničem jiném; a Emma, aby jí už Martinovy vyhnala z hlavy, musela nakonec uspíšit zprávu, kterou chtěla sdělit s takovou něžnou obezřelostí; sama sotva věděla, zda se radovat, nebo zlobit, stydět, nebo jen pobavit nad takovým sta-

vem mysli ubohé Harriet – nad takovým skončením významu pana Eltona u ní!

Práva pana Eltona se však postupně znovu rozžehla. Ačkoli první zprávu necítila tak, jako by to byla cítila den předtím nebo hodinu předtím, její zájem brzy sílil; a než jejich první rozhovor skončil, dovedla si sama namluvit všechny pocity zvědavosti, podivu a lítosti, bolesti a potěšení k té šťastné slečně Hawkinsové, které mohly v její představivosti postavit Martinovy do náležitého podřízeného postavení.

Emma se naučila být spíš ráda, že k takovému setkání došlo. Posloužilo k otupení prvního otřesu, aniž si uchovalo vliv, jenž by znepokojoval. Jak Harriet nyní žila, nemohli se k ní Martinovi dostat, aniž by ji vyhledali, a dosud k tomu neměli ani odvahu, ani ochotu snížit se; neboť od chvíle, kdy odmítla bratra, sestry nebyly u paní Goddardové; a mohl uplynout rok, aniž by byli znovu svedeni dohromady – ať z nutnosti, nebo třeba jen z možnosti promluvit.

IV.

Lidská povaha je tak nakloněna těm, kdo se ocitli v zajímavém postavení, že o mladém člověku, který se buď žení, nebo umírá, se jistě bude mluvit laskavě.

Nebyl pryč ani týden od chvíle, kdy se v Highbury poprvé vyslovilo jméno slečny Hawkinsové, než se, nějakým způsobem nebo jiným, objevilo, že má všechna doporučení osoby i mysli; že je hezká, uhlazená, nadmíru vzdělaná a dokonale milá: a když pan Elton sám přijel, aby zajásal nad svými šťastnými vyhlídkami a šířil slávu jejích zásluh, zbývalo mu udělat velmi málo, než jen říct její křestní jméno a sdělit, čí hudbu především hraje.

Pan Elton se vrátil jako velmi šťastný muž. Odjel zavržený a pokořený – zklamaný ve velmi smělé naději po řadě toho, co se mu zdálo silným povzbuzováním; a nejen že přišel o pravou dámu, ale shledal se poníženým na úroveň zcela nepravé. Odjel hluboce uražen – vrátil se zasnoubený s jinou – a s jinou tak dalece nadřazenou té první, jak za takových okolností vždycky bývá to získané nadřazené ztracenému. Vrátil se vesele a sebeuspokojen, horlivý a činný, slečnu Woodhousovou si nevšímal a slečně Smithové se vysmíval.

Okouzlující Augusta Hawkinsová vedle všech obvyklých výhod dokonalé krásy a zásluh měla v držení i samostatné jmění tolika tisíců, že se mu vždy řeklo deset; bod jisté důstojnosti i jisté pohodlnosti: povídka se dala dobře vyprávět; nezahodil se – získal ženu s desíti tisíci *liber*, nebo s něčím na ten způsob; a získal ji s takovou lahodnou rychlostí – první hodina seznámení byla tak brzy následována projevy po-

zornosti; historka, kterou měl paní Coleové vyprávět o vzniku a pokroku té záležitosti, byla tak slavná – kroky tak rychlé, od náhodného setkání k večeři u pana Greena a večírku u paní Brownové – úsměvy a ruměnce nabývaly na významu – uvědomění a vzrušení bylo bohatě roztroušené – dáma se dala tak snadno zapůsobit – byla tak sladce nakloněna – byla, zkrátka, slovy nanejvýš srozumitelnými, tak docela ochotná ho mít, že marnivost i prozíravost byly stejně spokojeny.

Chytil zároveň podstatu i stín – i jmění i náklonnost, a byl právě tím šťastným mužem, jakým měl být; mluvil jen o sobě a o svých věcech – očekával gratulace – byl ochoten dát se vysmát – a se srdečnými, bezstrašnými úsměvy nyní oslovoval všechny mladé dámy v místě, k nimž by býval před několika týdny galantní obezřeleji.

Svatba nebyla vzdálenou událostí, protože strany měly uspokojit jen samy sebe a čekat jen na nutné přípravy; a když se znovu vypravil do Bath, všeobecně se očekávalo – a jistý pohled paní Coleové tomu, zdá se, neodporoval – že až příště vstoupí do Highbury, přivede si nevěstu.

Během jeho nynějšího krátkého pobytu ho Emma sotva viděla; ale přece dost na to, aby cítila, že první setkání má za sebou, a aby si odnesla dojem, že se směsí uražené ješitnosti a nadutosti, která teď rozprostřela po jeho vzezření, nepolepšil. Začínala se dokonce velmi divit, že ho kdy považovala za příjemného; a pohled na něj byl tak neodlučně spojen s velmi nepříjemnými pocity, že by, s výjimkou toho morálního smyslu, jako pokání, poučení, zdroj prospěšného pokoření pro její vlastní mysl, byla vděčná za jistotu, že ho už nikdy neuvidí. Přála mu velmi dobře; ale působil jí bolest a jeho štěstí dvacet mil daleko by jí přineslo největší uspokojení.

Bolest z toho, že dál pobývá v Highbury, se však jeho sňatkem jistě zmenší. Mnohé marné starosti budou odvráceny – mnohé neobratnosti jím vyhlazeny. *Paní Eltonová* bude omluvou pro jakoukoli změnu

v obcování; dřívější důvěrnost může zapadnout bez poznámky. Bylo by to skoro jako začínat jejich život zdvořilostí nanovo.

O dámě samé Emma myslela velmi málo. Byla dost dobrá pro pana Eltona, bezpochyby; dost vzdělaná pro Highbury – dost hezká – aby vedle Harriet pravděpodobně vypadala obyčejně. Pokud šlo o postavení, tu byla Emma dokonale klidná; přesvědčená, že po všech těch jeho vychloubačných nárocích a pohrdání Harriet neudělal nic. V té věci se zdála pravda dosažitelnou. *Co* je, muselo zůstat nejisté; ale *kdo* je, se dalo zjistit; a nechme-li stranou těch deset tisíc liber, nezdálo se, že by nad Harriet jakkoli vynikala. Nepřinesla žádné jméno, žádnou krev, žádné spříznění. Slečna Hawkinsová byla mladší z obou dcer bristolského – obchodníka, samozřejmě, musel se mu říkat; ale jelikož se zdál celkový zisk z jeho obchodnického života tak velmi skromný, nebylo nespravedlivé odhadovat, že i důstojnost jeho oboru byla velmi skromná. Část každé zimy pravidelně trávila v Bath; ale Bristol byl její domov, samý střed Bristolu; neboť ačkoli otec i matka před několika lety zemřeli, zůstal strýc – „v právnické dráze" – víc ctihodného se o něm neodvažovalo říct, než že je „v právnické dráze"; a u něho ta dcera žila. Emma si ho představovala jako dříče nějakého advokáta a příliš hloupého, aby se povznesl. A všechna velkolepost spřízněnosti se zdála záviset na starší sestře, která byla *velmi dobře provdána*, za pána *velkého stavu*, poblíž Bristolu, který choval dva kočáry! Tím povídka vyvrcholila; to byla sláva slečny Hawkinsové.

Kéž by jen mohla Harriet vnuknout své pocity o tom všem! Vmluvila jí lásku; ale, žel! ne tak snadno se dala vymluvit. Kouzlo předmětu, který by zaplnil Harrietinu mysl plnou prázdných míst, se nedalo odmluvit. On může být nahrazen jiným; jistě také bude; nic nemohlo být jasnějšího; dokonce i Robert Martin by k tomu stačil; ale nic jiného by ji, jak se obávala, nevyléčilo. Harriet patřila k těm, kdo, jednou začnou-li, budou pořád zamilovaní. A teď, chudinka! jí bylo značně hůř od tohoto znovuobjevení pana Eltona. Pořád ho někde zahlédala.

Emma ho viděla jen jednou; ale dvakrát nebo třikrát denně Harriet *zrovna* že na něj narazila, nebo ho *zrovna* že minula, *zrovna* že slyšela jeho hlas, nebo viděla jeho rameno, *zrovna* že se stalo něco, co ho udrželo v její představivosti, se vší povzbuzující vřelostí překvapení a dohadů. Navíc o něm neustále slýchala; neboť s výjimkou doby na Hartfieldu byla stále mezi těmi, kdo na panu Eltonovi neviděli žádnou vadu a kdo neshledávali nic tak zajímavého, jako je rozbírání jeho záležitostí; a každá zpráva, každý dohad – vše, co se už přihodilo, vše, co se mohlo přihodit při zařizování jeho záležitostí, včetně příjmu, sluhů a nábytku, bylo kolem ní neustále v pohybu. Její náklonnost nabývala síly z neměnné chvály jeho osoby a její lítost zůstávala živá a city podrážděny neustálým opakováním o štěstí slečny Hawkinsové a neustálým pozorováním, jak zřejmě je zamilovaný! – jeho tvář, když šel kolem domu – samo posazení jeho klobouku bylo důkazem, jak moc je zamilovaný!

Kdyby to byla přípustná zábava, kdyby to nepůsobilo bolest přítelkyni ani výčitku jí samé, Emmu by Harrietino kolísání mysli bavilo svými obměnami. Někdy převažoval pan Elton, někdy Martinovi; a každý občas sloužil jako brzda druhému. Zasnoubení pana Eltona bylo lékem na rozrušení z toho, že potkala pana Martina. Zármutek, způsobený poznáním toho zasnoubení, byl trochu zahnán tím, že Elizabeth Martinová o několik dní později zašla k paní Goddardové. Harriet nebyla doma; byl však pro ni připraven a zanechán vzkaz, napsaný právě v tom slohu, který dojme; drobná příměs výčitky s hodně laskavosti; a dokud se neobjevil sám pan Elton, Harriet se jím hodně zaměstnávala, pořád uvažovala, co by se dalo udělat na oplátku, a přála si udělat víc, než si troufala přiznat. Ale pan Elton osobně všechny takové starosti zahnal. Zatímco pobýval, Martinovi byli zapomenuti; a právě toho rána, kdy odjížděl zpět do Bath, Emma, aby rozptýlila něco z Harrietina soužení, usoudila, že bude nejlepší, když Harriet oplatí návštěvu Elizabeth Martinové.

Jak tuto návštěvu uznat – co bude nutné – a co bude nejbezpečnější, bylo otázkou nějakého pochybného uvažování. Naprosté opomíjení matky a sester, když byli pozváni, by byla nevděčnost. To nesmí být: a přece to nebezpečí znovunavázání známosti – !

Po dlouhém přemýšlení nedokázala rozhodnout o ničem lepším, než že Harriet návštěvu oplatí; ale takovým způsobem, aby je, mají-li chápání, přesvědčil, že má jít už jen o formální známost. Měla v úmyslu vzít ji s sebou v kočáře, vysadit ji v Abbey Mill, zatímco sama popojede dál, a brzy se pro ni vrátit, aby neposkytla čas pro úskočné nalé-hání nebo nebezpečné odvolávání se na minulost, a dala tak nejpřesvědčivější důkaz, jaký stupeň důvěrnosti volí pro budoucnost.

Nemohla vymyslet nic lepšího: a ačkoli v tom bylo něco, co její vlastní srdce nemohlo schvalovat – něco z nevděku, jen hladce zakrytého – muselo se to udělat, jinak co by se stalo s Harriet?

V.

Malou chuť měla Harriet k návštěvám. Pouhou půlhodinu předtím, než pro ni její přítelkyně přijela k paní Goddardové, ji její zlé hvězdy zavedly na právě to místo, kde se v tu chvíli právě nakládal kufr, nadepsaný *ctihodnému Philipu Eltonovi, White-Hart, Bath*, na řeznický vozík, který ho měl odvézt tam, kudy jezdily poštovní dostavníky; a všechno na tomto světě, kromě toho kufru a onoho nápisu, bylo následně prázdné.

Přesto jela; a když dojely ke statku a ona měla být vysazena na konci širokého, úhledného štěrkového chodníku, který vedl mezi špalíry jabloní k předním dveřím, pohled na všechno, co jí minulého podzimu dávalo tolik potěšení, začínal probouzet trochu místního rozrušení; a když se loučily, Emma si všimla, že se Harriet rozhlíží s jakousi plachou zvědavostí, což ji přimělo rozhodnout, že návštěvu nenechá přesáhnout navrhovanou čtvrthodinu. Pokračovala sama, aby tuto chvíli věnovala staré služce, která se vdala a usadila v Donwellu.

Čtvrthodina ji přesně dovedla zpátky k bílé brance; a slečna Smithová, jakmile dostala její pokyn, byla u ní neprodleně, bez doprovodu nějakého znepokojivého mladíka. Scházela po štěrkovém chodníku sama – jedna slečna Martinová se zrovna objevila ve dveřích a loučila se s ní, zdálo se, s obřadnou zdvořilostí.

Harriet nedokázala hned podat srozumitelný výklad. Příliš mnoho cítila; nakonec však Emma z ní vybrala tolik, aby pochopila povahu toho setkání i druh bolesti, který působilo. Viděla jen paní Martinovou a obě dívky. Přijaly ji pochybovačně, ne-li chladně; a sotva se mluvilo

o něčem víc než o pouhých frázích skoro po celou dobu – až úplně nakonec, kdy náhlá poznámka paní Martinové, že se jí zdá, že slečna Smithová vyrostla, přinesla zajímavější téma a vřelejší způsob. V právě té místnosti byla loni v září se dvěma svými přítelkyněmi měřena. Byly tam na obložení u okna tužkou vyznačené značky a poznámky. *On* to udělal. Všichni, zdálo se, si pamatovali ten den, hodinu, společnost, příležitost – cítili totéž uvědomění, tutéž lítost – byli připraveni vrátit se k témuž dobrému porozumění; a znovu začali být stejní jako kdysi (Harriet, jak musela Emma tušit, byla stejně ochotná být srdečná a šťastná jako každý z nich), když se zase objevil kočár a vše skončilo. Styl návštěvy a její krátkost pak byly cítit jako rozhodné. Čtrnáct minut dát těm, s nimiž vděčně strávila šest týdnů ani ne před šesti měsíci! – Emma si to vše musela představit a cítit, jak oprávněně se mohou cítit uražení, jak přirozeně musí Harriet trpět. Byla to špatná záležitost. Byla by hodně dala, nebo hodně vytrpěla, aby Martinovi byli ve vyšším postavení. Byli tak zasloužilí, že by *trochu* vyšší bylo stačilo; ale jak to teď bylo, jak jinak mohla jednat? – Nemožné! – Nemohla litovat. Musí být odloučeni; ale v tom procesu bylo mnoho bolesti – pro ni samu v tuto chvíli tolik, že brzy pocítila potřebu malé útěchy a rozhodla se, že se bude vracet přes Randalls, aby si ji opatřila. Měla už mysli dost pana Eltona i Martinových. Osvěžení z Randalls bylo naprosto nutné.

Byl to dobrý plán; ale když dojely ke dveřím, dozvěděly se, že „pán ani paní nejsou doma"; oba vyšli před nějakou chvílí; sluha věřil, že odešli na Hartfield.

„To je příliš zlé," zvolala Emma, když se obraceli. „A teď je zrovna mineme; dvojnásob provokující! – Nevím, kdy jsem byla tak zklamaná." A opřela se v koutě, aby se oddávala svému mručení, nebo aby je uklidňovala úvahou; nejspíš trochu obojího – protože takový je nejběžnější postup ne špatně smýšlející mysli. Zakrátko kočár zastavil; vzhlédla; zastavili ho pan a paní Westonovi, kteří stáli a chtěli s ní pro-

mluvit. V pohledu na ně bylo okamžité potěšení, a ještě větší potěšení přinesl zvuk – neboť pan Weston ji okamžitě oslovil:

„Jak se vede? – jak se vede? – Byli jsme u vašeho otce – rádi jsme ho viděli, jak se mu dobře daří. Frank přijede zítra – dnes ráno jsem dostal dopis – uvidíme ho zítra k večeři jistojistě – dnes je v Oxfordu a přijíždí na celých čtrnáct dnů; věděl jsem, že to tak bude. Kdyby byl přijel o Vánocích, nemohl by zůstat ani tři dny; vždycky jsem byl rád, že o Vánocích nepřijel; teď budeme mít pro něj právě to pravé počasí, hezké, suché, stálé. Užijeme si ho dokonale; všechno dopadlo přesně tak, jak jsme si mohli přát."

Takové zprávě nebylo odolat, nebylo možné uniknout vlivu tak šťastné tváře, jaká byla ta pana Westona, potvrzené vším tím, slovy i výrazem jeho ženy – ne tak četnými a tišší mi, ale neméně přiléhavými. Vědět, že *ona* pokládá jeho příjezd za jistý, Emmě stačilo, aby ho sama pokládala za takový, a upřímně se s nimi radovala. Bylo to nejpotěšující oživení vyčerpaných nálad. Opotřebovaná minulost se potopila ve svěžesti toho, co přicházelo; a v rychlosti okamžitého pomyšlení doufala, že o panu Eltonovi se už nebude mluvit.

Pan Weston jí vyprávěl o okolnostech v Enscombe, které jeho synovi dovolily ručit za celých čtrnáct dnů v jeho dispozici, i o trase a způsobu jeho cesty; ona poslouchala, usmívala se a blahopřála.

„Brzy ho sem na Hartfield přivedu," řekl na závěr.

Emma si uměla představit, že vidí dotek paže při tomto proslovu od jeho ženy.

„Měli bychom se pohnout dál, pane Westone," řekla, „zdržujeme ty dívky."

„No, no, jsem připraven;" – a obrátil se znovu k Emmě, „ale nesmíte očekávat tak *velmi* skvělého mladíka; měla jste přece jen *mou* zprávu, víte; troufám si říct, že on sám není opravdu nijak mimořádný:" – ačkoli jeho zajiskřelé oči v tu chvíli mluvily zcela opačným přesvědčením.

Emma dokázala vypadat dokonale nevědomá a nevinná a odpovědět způsobem, který nic nepřijímal za své.

„Myslete na mě zítra, má drahá Emmo, kolem čtvrté hodiny," byl rozlučkový pokyn paní Westonové; pronesený s jistou úzkostí a mířený jen na ni.

„Čtvrtá! – spolehněte se, bude tu už ve tři," byla rychlá oprava pana Westona; a tak skončilo nanejvýš uspokojivé setkání. Emmina nálada se vznesla úplně až ke štěstí; všechno vypadalo jinak; James a jeho koně se nezdáli ani zpoloviny tak loudaví jako předtím. Když se podívala na živé ploty, pomyslela si, že černý bez aspoň už brzy musí vyrašit; a když se obrátila k Harriet, uviděla i tam cosi jako pohled jara, dokonce i něžný úsměv.

„Projede pan Frank Churchill také přes Bath, kromě Oxfordu?" – byla však otázka, která nic dobrého nevěštila.

Ale ani zeměpis, ani klid duše nemohly přijít naráz, a Emma byla teď v náladě rozhodnout, že obojí časem přijde.

Ráno onoho zajímavého dne přišlo, a věrná žákyně paní Westonové nezapomněla ani v deset, ani v jedenáct, ani ve dvanáct hodin, že má na ni myslet ve čtyři.

„Má drahá, drahá úzkostlivá přítelkyně," pravila v duchu, zatímco scházela ze svého pokoje po schodech dolů, „vždycky se příliš staráte o pohodlí všech jiných než o své vlastní; vidím vás teď ve všech těch vašich drobných neklidech, jak jdete znovu a znovu do jeho pokoje, abyste se ujistila, že je vše v pořádku." Hodiny bily dvanáct, když procházela síní. „Je dvanáct; nezapomenu na vás myslet za čtyři hodiny; a touto dobou zítra možná, nebo o něco později, budu snad přemýšlet o možnosti, že sem všichni zajdou. Jistě ho brzy přivedou."

Otevřela dveře salonu a uviděla dva pány sedící s jejím otcem – pana Westona a jeho syna. Přijeli teprve před několika minutami, a pan Weston sotva skončil vysvětlení, že Frank přijel o den dřív, a její otec byl ještě uprostřed svého velmi zdvořilého přivítání a gratulací,

když se objevila, aby si vzala svůj díl překvapení, představení a potěšení.

Ten Frank Churchill, o němž se tak dlouho mluvilo, který byl tak zajímavý, byl skutečně před ní – byl jí představen a nemyslela, že by o něm bylo řečeno příliš chvály; byl to *velmi* pohledný mladý muž; postava, vzezření, způsob vystupování – vše bez vady, a jeho tvář měla mnoho z živosti a čilosti otcovy; vypadal rychle a soudně. Okamžitě pocítila, že se jí bude líbit; a bylo v jeho způsobech dobře vychované uvolnění a pohotovost mluvit, které ji přesvědčily, že přišel s úmyslem s ní se seznámit a že se brzy seznámit musejí.

Dorazil na Randalls předchozího večera. Byla potěšena tou dychtivostí dorazit, která ho přiměla změnit plán a cestovat dříve, později a rychleji, aby získal půl dne.

„Říkal jsem ti včera," zvolal pan Weston s jásotem, „říkal jsem vám všem, že tu bude před stanoveným časem. Pamatoval jsem si, co jsem sám dělával. Člověk se na cestě nemůže vléci; člověk si nemůže pomoci, než aby se dostal kupředu rychleji, než si naplánoval; a potěšení z toho, že padnete na své přátele dřív, než začnou vyhlížet, stojí za mnohem víc než za jakoukoli trochu námahy, kterou to vyžaduje."

„To je velké potěšení, kde si je člověk může dovolit," řekl ten mladý muž, „ačkoli není mnoho domů, kde bych si to tolik dovolil; ale když jsem přijížděl *domů*, cítil jsem, že si mohu dovolit cokoli."

Slovo *domů* přimělo jeho otce podívat se na něj se svěží spokojeností. Emma byla okamžitě přesvědčena, že ví, jak si získat přízeň; přesvědčení posílilo to, co následovalo. Byl velmi potěšen Randalls, pokládal to za obdivuhodně zařízený dům, sotva by připustil, že je dokonce velmi malý, obdivoval polohu, cestu do Highbury, Highbury samo, Hartfield ještě víc, a prohlašoval, že k venkovu vždy chová ten druh zájmu, jaký jen *vlastní* země v člověku vzbuzuje, a největší zvědavost ho navštívit. Že by nikdy předtím nemohl ten milý cit v sobě živit, projelo podezřele Emminou hlavou; ale přece, i kdyby to byla ne-

pravda, byla to příjemná nepravda, a příjemně podaná. Jeho způsob neměl nic strojeného ani přehnaného. Vskutku vypadal a mluvil tak, jako by byl ve stavu nijak obyčejného potěšení.

Jejich témata byla obecně taková, jaká patří k počínající známosti. Z jeho strany to byly otázky: „Jezdí na koni? – Příjemné vyjížďky? – Příjemné procházky? – Mají velké sousedství? – Highbury snad poskytuje dost společnosti? – Je kolem něj několik velmi hezkých domů. – Plesy – mají plesy? – Je to společnost hudební?"

Když však dostal na všechny tyto body uspokojivou odpověď a jejich seznámení přiměřeně pokročilo, dokázal najít příležitost, zatímco oba otcové byli zaujati jeden druhým, k tomu, aby zmínil svou nevlastní matku, a mluvil o ní s tak krásnou chválou, s tak vřelým obdivem, s takovou vděčností za štěstí, které zajistila jeho otci, a za její velmi laskavé přijetí jeho samého, že to byl další důkaz, že ví, jak se zalíbit – a že si rozhodně myslí, že stojí za pokus zalíbit se jí. Nepronesl ani slovo chvály nad to, o čem věděla, že si to paní Westonová plně zasluhuje; nepochybně toho však mohl v té věci vědět velmi málo. Chápal, co bude vítáno; o jiném si mohl být málo jist. „Sňatek jeho otce," řekl, „byl tím nejmoudřejším opatřením, každý přítel se z něj musí radovat; a rodina, od níž přijal takové požehnání, musí být vždy považována za tu, která mu uložila nejvyšší závazek."

Dostal se tak blízko, jak jen mohl, k tomu, aby jí poděkoval za zásluhy slečny Taylorové, aniž by se úplně zdálo, že zapomíná, že v obvyklém chodu věcí je spíš třeba předpokládat, že slečna Taylorová utvářela povahu slečny Woodhousové, než že slečna Woodhousová utvářela povahu slečny Taylorové. A nakonec, jako by byl rozhodnut své mínění plně připravit k tomu, aby obkroužilo svůj předmět, zakončil to vše údivem nad mládím a krásou její osoby.

„Uhlazené, milé způsoby jsem byl připraven najít," řekl; „ale přiznávám, že při zvážení všech okolností jsem neočekával víc než jen

zcela snesitelně vypadající ženu jistého věku; nevěděl jsem, že v paní Westonové najdu hezkou mladou ženu."

„Nemůžete v paní Westonové vidět příliš mnoho dokonalosti, pokud jde o mé cítění," řekla Emma; „kdybyste si o ní myslel, že je jí *osmnáct*, poslouchala bych s potěšením; ale *ona* by byla hotova se s vámi hádat kvůli užití takových slov. Nenechte ji ve snech, že jste o ní mluvil jako o hezké mladé ženě."

„Doufám, že bych byl rozumnější," odpověděl; „ne, spolehněte se, (s galantní poklonou,) že v oslovení paní Westonové bych pochopil, koho mohu chválit bez jakéhokoli nebezpečí být považován za přehnaného ve svých výrazech."

Emma uvažovala, zda totéž podezření o tom, co by se mohlo očekávat z jejich vzájemné známosti, které tak silně ovládlo její mysl, kdy přešlo i jemu; a zda jeho poklony mají být považovány za známky souhlasu, nebo za důkazy vzdoru. Musela ho vidět víc, aby pochopila jeho způsoby; v tuto chvíli cítila jen to, že jsou příjemné.

Nepochybovala o tom, na co pan Weston často myslí. Jeho rychlé oko přistihovala znovu a znovu, jak na ně pohlíží se šťastným výrazem; a dokonce, i když si snad umínil, že se nebude dívat, byla přesvědčena, že často naslouchá.

Dokonalá nedotčenost jejího vlastního otce jakoukoli takovou myšlenkou, úplný nedostatek u něho jakéhokoli pronikavého pohledu nebo podezření, byla okolností nanejvýš pohodlnou. Naštěstí nebyl schvalování manželství vzdálenější než předvídání manželství. – Ačkoli měl vždy proti každému sňatku, který byl sjednán, nikdy předem netrpěl obavou z nějakého; zdálo se, jako by si nedokázal pomyslet tak špatně o rozumu jakýchkoli dvou lidí, aby předpokládal, že se chtějí vzít, dokud to proti nim nebude prokázáno. Žehnala této příznivé slepotě. Mohl nyní, bez tíhy jediné nepříjemné domněnky, bez jediného pohledu vpřed na jakoukoli možnou zradu v jeho hostu, dát volný průchod vší své přirozené dobrosrdečné zdvořilosti v starostlivých dota-

zech po pohodlí pana Franka Churchilla během jeho cesty, přes smutná zla dvou nocí přenocování na silnici, a vyslovit zcela upřímnou, nerušenou úzkost, aby věděl, že jistě nenachladil – o čemž však jemu samému nemohl dovolit se cítit úplně ujištěn až po další noci.

Když byla patřičná návštěva vykonána, pan Weston se začal zvedat. – „Musí jít. Má v Crownu obchod ohledně svého sena, a mnoho pochůzek pro paní Westonovou u Fordů, ale nemusí nikoho jiného spěchat." Jeho syn, příliš dobře vychovaný, aby na ten náznak uslyšel, také hned povstal a řekl:

„Protože jdete dál ve svých věcech, pane, využiji příležitosti k vykonání návštěvy, kterou je nutno vykonat některý den, a tedy ji snad mohu vykonat i teď. Mám tu čest znát sousedku vaši (obrátil se k Emmě), dámu bydlící v Highbury nebo v jeho blízkosti; rodinu jménem Fairfaxovi. Nebudu mít žádné potíže, předpokládám, najít ten dům; ačkoli Fairfax, myslím, není to pravé jméno – měl bych spíš říct Barnesovi, nebo Batesovi. Znáte nějakou rodinu toho jména?"

„Jistě známe," zvolal jeho otec; „paní Batesová – šli jsme kolem jejího domu – viděl jsem slečnu Batesovou v okně. Pravda, pravda, ty se znáš se slečnou Fairfaxovou; pamatuji si, že jsi ji znal ve Weymouthu, a je to pěkná dívka. Jdi k ní bez okolků."

„Není potřeba, abych tam šel dnes ráno," řekl ten mladý muž; „jiný den by se hodil stejně dobře; ale ve Weymouthu byla ta míra známosti, která – "

„Ó! jdi dnes, jdi dnes. Neodkládej to. Co je správné udělat, nemůže být uděláno příliš brzy. A kromě toho ti musím dát pokyn, Franku; jakéhokoli opomíjení pozornosti k ní *zde* je třeba se pečlivě vyvarovat. Viděl jsi ji s Campbellovými, kdy byla rovna každému, s kým se stýkala, ale tady je s chudou starou babičkou, která sotva má z čeho žít. Pokud ji nenavštívíš brzy, bude to urážka."

Syn vypadal přesvědčen.

„Slyšela jsem ji o té známosti mluvit," řekla Emma; „je to velmi uhlazená mladá žena."

Souhlasil s tím, ale s tak tichým „Ano", které ji skoro přimělo pochybovat o jeho skutečném souhlasu; a přece musel být zvláštní druh uhlazenosti pro módní svět, pokud Jane Fairfaxová mohla být považována jen za průměrně obdařenou.

„Pokud vás její způsoby předtím zvláště nezaujaly," řekla, „myslím, že dnes zaujmou. Uvidíte ji v nejlepším světle; uvidíte ji a uslyšíte – ne, obávám se, že ji vůbec neuslyšíte, protože má tetu, která nikdy nedrží jazyk za zuby."

„Vy se znáte se slečnou Jane Fairfaxovou, pane, že?" řekl pan Woodhouse, jak byl vždy poslední, kdo si proklestil cestu do rozhovoru; „pak mi dovolte vás ujistit, že ji shledáte velmi příjemnou mladou dámou. Zdržuje se tu na návštěvě u své babičky a tety, velmi hodných lidí; znám je celý svůj život. Jistě vás nesmírně rádi uvidí, jsem si tím jist; a jeden z mých sluhů půjde s vámi, aby vám ukázal cestu."

„Můj drahý pane, za nic na světě; můj otec mě může zavést."

„Ale váš otec nejde tak daleko; jde jenom do Crownu, úplně na druhou stranu ulice, a je tam mnoho domů; mohl byste se snadno splést, a je to velmi špinavá cesta, pokud nezůstanete na chodníku; ale můj kočí vám může říci, kde nejlépe přejít ulici."

Pan Frank Churchill to stále odmítal a tvářil se při tom tak vážně, jak jen mohl, a jeho otec srdečně podporoval svým zvoláním: „Můj dobrý příteli, to je docela zbytečné; Frank pozná kaluž, když ji vidí, a co se týká paní Batesové, dostane se tam z Crownu v jednom poskoku."

Bylo jim dovoleno jít samotným; a s přívětivým pokývnutím od jednoho a půvabnou úklonou od druhého se oba pánové rozloučili. Emma zůstala s tímto počátkem známosti velmi spokojena a mohla teď myslet na ně všechny v Randalls kteroukoli hodinu dne, s plnou důvěrou v jejich pohodu.

VI.

Příští ráno přivedlo pana Franka Churchilla znovu. Přišel s paní Westonovou, k níž i k Highbury pojal patrně velmi srdečnou náklonnost. Jak se ukázalo, seděl s ní doma v nejdružnější shodě až do její obvyklé hodiny procházky; a když ho vyzvali, aby zvolil cestu, ihned se rozhodl pro Highbury. – „Nepochybuje, že jsou v každém směru velmi pěkné procházky, ale pokud je to na něm, bude vždycky volit tutéž. Highbury, to vzdušné, veselé, šťastně vypadající Highbury, pro něj bude stálou přitažlivostí." – Highbury pro paní Westonovou znamenalo Hartfield; a doufala, že si to u něho zasluhuje stejný výklad. Zamířili tam přímo.

Emma je sotva čekala: pan Weston totiž, který se stavil na půl minuty, aby slyšel, jak hezký jeho syn je, nevěděl nic o jejich plánech; bylo to pro ni tedy milé překvapení, když zahlédla, jak kráčejí k domu zavěšeni do sebe. Toužila ho vidět znovu, a zvlášť ho vidět ve společnosti paní Westonové, protože na jeho chování k ní měl záviset její úsudek o něm. Kdyby v tom selhal, nic by to nenahradilo. Když je však spatřila spolu, byla naprosto spokojena. Nebylo to jen v krásných slovech ani v nadsazené poklonce, jak jí vzdával úctu; nic nemohlo být případnější a milejší než celý jeho způsob k ní – nic nemohlo příjemněji naznačit, že ji chce brát jako přítelkyni a získat si její přízeň. A Emma měla dost času udělat si rozumný úsudek, protože jejich návštěva zabrala celý zbytek dopoledne. Všichni tři se spolu procházeli dvě hodiny – nejprve po hartfieldských keřových alejích a potom po Highbury. Byl ze všeho nadšen; obdivoval Hartfield dostatečně pro

ucho pana Woodhouse; a když se rozhodli jít dál, přiznal přání seznámit se s celou vesnicí a nacházel látku k pochvale a zájmu mnohem častěji, než si Emma byla s to představit.

Některé z předmětů jeho zvědavosti svědčily o velmi milých citech. Prosil, aby mu ukázali dům, v němž jeho otec tak dlouho žil a který byl i domovem otcova otce; a když si vzpomněl, že stará žena, která ho opatrovala, dosud žije, pustil se hledat její chalupu od jednoho konce ulice ke druhému; a i když v některých bodech pozornosti nebo pozorování nebyla zrovna žádná pozitivní zásluha, celkem vzato svědčily o přívětivém naklonění vůči Highbury obecně, což pro ty, s kým šel, muselo mít podobu zásluhy.

Emma pozorovala a rozhodla, že s takovými city, jaké teď projevil, nelze spravedlivě předpokládat, že by se byl kdy dobrovolně vzdaloval; že nehrál roli ani neparádil s neupřímnými projevy; a že mu pan Knightley věru nedal spravedlnost.

Jejich první zastávka byla u hostince Crown Inn, nevelkého domu, přesto hlavního svého druhu, kde chovali dva páry přípřežních koní, víc pro pohodlí sousedství než pro silniční ruch; a jeho průvodci nečekali, že by je tam cokoli zajímavého zdrželo; při přecházení kolem mu však vyprávěli historii velké přístavby, kterou viděl; byla před mnoha lety postavena jako plesový sál, a dokud bylo sousedství zvlášť početné a dychtivé po tanci, občas tak sloužila; – ty zářné dny ale dávno pominuly, a teď byl ten nejvyšší účel, k němuž ji kdy chtěli, poskytnout zázemí whistovému klubu, který si tam zřídili tamní pánové a polopánové. Hned ho to zaujalo. Chytla ho ta povaha plesového sálu; a místo aby šli dál, zastavil se na několik minut u obou vysokých otevřených oken, aby se podíval dovnitř, zvážil, co by sál svedl, a litoval, že se od původního účelu upustilo. Žádnou vadu v tom sále neviděl, žádnou, kterou mu podsouvali, by neuznal. Ne, byl dost dlouhý, dost široký, dost pěkný. Pojal by přesně tolik lidí, kolik se hodí pro pohodlí. Měli by tam přes zimu pořádat plesy aspoň co čtrnáct dní. Proč slečna

Woodhousová neoživila dřívější dobré staré časy toho sálu? – Ona, která v Highbury zmůže všechno! Zmínili se mu o nedostatku pořádných rodin v místě a o přesvědčení, že nikdo z okolí za hranicemi obce by se nedal zlákat k účasti; nedal se však uspokojit. Nedal si vzít, že by tolik hezky vypadajících domů kolem nedokázalo poskytnout dost lidí na takové shromáždění; a i když se mu uvedly podrobnosti a popsaly rodiny, pořád se nechtěl smířit s tím, že by nepohodlí takového míchání bylo cokoli vážného, nebo že by hned nazítří ráno nebyl každý zase na svém místě bez nejmenší potíže. Hádal se jako mladý muž, který má na tanec silně zaděláno; a Emma byla spíš překvapena, jak rozhodně v něm povaha Westona vítězí nad zvyky Churchillových. Zdálo se, že má veškerý život, veselost a družnost svého otce a nic z pýchy nebo zdrženlivosti Enscombe. Pýchy tam bylo opravdu snad sotva dost; jeho lhostejnost k míchání stavů až příliš hraničila s nedostatkem jemnosti ducha. Nemohl však být soudcem toho zla, které tak lacině odbýval. Bylo to jen přelití bujného rozmaru.

Nakonec se dal přemluvit, aby se od průčelí Crownu hnul; a protože teď stáli skoro naproti domu, kde bydleli Batesovi, Emma si vzpomněla na jeho zamýšlenou včerejší návštěvu a zeptala se, jestli ji vykonal.

„Ano, ó! ano," odpověděl; „zrovna jsem ji chtěl zmínit. Velmi úspěšná návštěva: – viděl jsem všechny tři dámy; a cítil jsem se vám moc zavázán za vaši přípravnou nápovědu. Kdyby mě ta povídavá teta překvapila nepřipraveného, musel bych tam padnout. Takhle jsem se dal jen svést k nerozumně dlouhé návštěvě. Deset minut by bylo stačilo, snad bylo i to, co se slušelo; a otci jsem řekl, že budu určitě doma dřív než on – jenže nebylo kudy ven, žádná pauza; a k mému nesmírnému úžasu jsem zjistil, když si on (když mě nenašel jinde) k nám konečně přisedl, že u nich sedím skoro třičtvrtě hodiny. Ta hodná dáma mi předtím neposkytla ani možnost úniku."

„A jak jste shledal slečnu Fairfaxovou?"

„Špatně, moc špatně – totiž, pokud se o mladé dámě vůbec kdy smí říct, že vypadá špatně. Ale takový výraz je přípustný stěží, paní Westonová, že? Dámy nemohou nikdy vypadat špatně. A vážně, slečna Fairfaxová je přirozeně tak bledá, že má skoro vždycky vzhled chatrného zdraví. – Nanejvýš politováníhodný nedostatek barvy."

Emma s tím nehodlala souhlasit a pustila se do vřelé obhajoby pleti slečny Fairfaxové. „Zajisté nikdy nebyla zářivá, ale nedala by za to, že by měla v celku chorobný nádech; a v její kůži je jemnost a delikátnost, které dávají povaze její tváře zvláštní vybranost." Vyslechl ji s náležitou úctou; uznal, že totéž slyšel říkat mnoho lidí – ale přece se musí přiznat, že jemu nemůže nic nahradit nedostatek krásné záře zdraví. Kde jsou rysy nijaké, dává pěkná pleť všem krásu; a kde jsou pěkné, je účinek – naštěstí nemusí líčit, jaký ten účinek je.

„Nu," řekla Emma, „o vkusu se nedá hádat. – Aspoň ji obdivujete, až na pleť."

Zavrtěl hlavou a zasmál se. – „Nedokážu oddělit slečnu Fairfaxovou od její pleti."

„Vídal jste ji ve Weymouthu často? Byli jste často ve stejné společnosti?"

V té chvíli se blížili k Fordovu obchodu, a on spěšně zvolal: „Ha! tohle musí být zrovna ten obchod, kam každý den chodí každý, jak mi otec říká. Sám prý zajíždí do Highbury šestkrát ze sedmi dnů a u Fordů má vždycky nějakou záležitost. Pokud vám to není nepohodlí, pojďme laskavě dovnitř, abych dokázal, že k tomu místu patřím, že jsem opravdový občan Highbury. Musím u Fordů něco koupit. To bude moje přijetí za svobodného. – Zdá se mi, že prodávají rukavice."

„Ó! ano, rukavice i všechno. Obdivuji vaše vlastenectví. Budete v Highbury zbožňován. Byl jste tu oblíben už předtím, než jste přišel, protože jste syn pana Westona – ale utraťte u Fordů půl guineje, a vaše obliba bude stát na vlastních ctnostech."

Vešli; a zatímco se spouštěly a vykládaly na pult uhlazené, úhledně svázané balíky „bobříků pro pány" a „yorské žluti", řekl: – „Promiňte mi, slečno Woodhousová, mluvila jste ke mně, zrovna jste něco říkala, když se mi vyvalila ta moje *amor patriae*. Nenechte mě o to přijít. Ujišťuji vás, že ani nejzazší veřejná sláva by mi neutišila ztrátu jediného štěstí v soukromí."

„Jen jsem se ptala, zda jste se ve Weymouthu se slečnou Fairfaxovou a její společností znal blíže."

„A teď, když vaší otázce rozumím, musím ji prohlásit za velmi nespravedlivou. Vždycky je právem dámy rozhodnout o míře známosti. Slečna Fairfaxová vám jistě už sama podala zprávu. – Nebudu se zavazovat tím, že bych si přisvojoval víc, než co ona volí připustit."

„Namouvěru! odpovídáte stejně obezřetně jako ona sama. Ale její zpráva o čemkoli nechává tolik k dohadu, je tak velmi zdrženlivá, tak velmi neochotná poskytnout o kom nejmenší informaci, že si opravdu myslím, že můžete o své známosti s ní říct, co se vám zlíbí."

„Mohu, opravdu? – Pak budu mluvit pravdu, a nic mi nevyhovuje tolik. Potkával jsem se s ní ve Weymouthu často. Campbellovy jsem znal trochu z Londýna; a ve Weymouthu jsme se pohybovali hodně v téže společnosti. Plukovník Campbell je velmi příjemný muž a paní Campbellová přátelská, laskavá žena. Mám je všechny rád."

„Znáte, soudím, životní postavení slečny Fairfaxové; čím je předurčena, aby se stala?"

„Ano – (dost váhavě) – věřím, že ano."

„Dostáváte se na choulostivá témata, Emmo," řekla paní Westonová s úsměvem; „vzpomeňte si, že jsem tu. – Pan Frank Churchill sotva ví, co říct, když mluvíte o životním postavení slečny Fairfaxové. Odejdu kousek dál."

„Já na *ni* jistě zapomínám myslet," řekla Emma, „jinak než jako na svou přítelkyni a nejmilejší přítelkyni."

Vypadal, jako by takovému citu plně rozuměl a ctil ho.

Když koupili rukavice a zase z obchodu vyšli, řekl Frank Churchill: „Slyšel jste někdy tu mladou dámu, o níž jsme mluvili, hrát?"

„Jestli jsem ji kdy slyšela!" opakovala Emma. „Zapomínáte, jak moc patří k Highbury. Slyšela jsem ji každý rok, co jsme obě začaly. Hraje půvabně."

„Myslíte? – Rád bych znal mínění někoho, kdo opravdu umí soudit. Mně se zdálo, že hraje dobře, totiž se značným vkusem, ale sám o věci nic nevím. – Mám hudbu nesmírně rád, ale beze schopnosti nebo práva soudit cizí výkon. – Slýchal jsem její chválit; a vzpomínám si na jeden důkaz, že se její hraní považovalo za dobré: – muž, muž velmi hudebně založený a zamilovaný do jiné ženy – zasnoubený s ní – na pokraji sňatku – přesto nikdy nepožádal tu druhou ženu, aby usedla k nástroji, mohla-li místo ní usednout dáma, o níž mluvíme – nikdy, zdálo se, neposlouchal jednu, mohl-li slyšet druhou. To, zdálo se mi, u muže uznávaného hudebního talentu, byl jistý důkaz."

„Důkaz věru!" řekla Emma vysoce pobavena. – „Pan Dixon je tedy velmi hudebně založený, že? Dozvíme se o nich všech od vás za půl hodiny víc, než by slečna Fairfaxová vyklopila za půl roku."

„Ano, pan Dixon a slečna Campbellová byly ty osoby; a mně to připadalo jako velmi silný důkaz."

„Zajisté – velmi silný to byl; po pravdě řečeno, mnohem silnější, než by, kdybych *já* byla slečnou Campbellovou, mi bylo milé. Neomluvila bych u muže víc hudby než lásky – víc sluchu než zraku – pronikavější smysl pro krásné zvuky než pro mé city. Jak se zdálo, že se to slečně Campbellové líbí?"

„Byla to její velmi důvěrná přítelkyně, víte."

„Chabá útěcha!" řekla Emma se smíchem. „Člověk by si přál, aby před ním dostala přednost cizí žena spíše než jeho vlastní velmi důvěrná přítelkyně – u cizí by se to nemuselo opakovat – ale to utrpení, mít velmi důvěrnou přítelkyni stále po ruce, která dělá všechno lépe

než člověk sám! – Ubohá paní Dixonová! Jsem ráda, že odjela do Irska."

„Máte pravdu. Pro slečnu Campbellovou to nebylo zrovna lichotivé; ona však dávala najevo, že to necítí."

„O to lépe – nebo o to hůř: – nevím, co z toho. Ale ať je to u ní laskavost, nebo hloupost – ať je to rychlost přátelství, nebo tupost citu – byla tam jedna osoba, myslím, která to cítit musela: sama slečna Fairfaxová. Musela cítit to nepatřičné a nebezpečné vyznamenání."

„Co se toho týká – nevím –"

„Ó! nepředstavujte si, že čekám výpověď o pocitech slečny Fairfaxové od vás nebo od kohokoli jiného. Nejsou známy žádnému člověku, myslím, než jí samé. Pokud ale dál hrála, kdykoli ji pan Dixon požádal, může si člověk pomyslet, co chce."

„Zdálo se mezi nimi tak dokonalé porozumění –" začal dost rychle, ale zarazil se a dodal: „nicméně mi není možné říct, jak to mezi nimi opravdu bylo – jak to všechno vypadalo za oponou. Mohu jen říct, že navenek byla hladkost. Vy, která znáte slečnu Fairfaxovou od dětství, musíte být lepší soudce její povahy a toho, jak se asi chová v kritických situacích, než mohu být já."

„Znám ji od dětství, nepochybně; byly jsme spolu děti i ženy; a je přirozené předpokládat, že bychom si měly být blízké, – že bychom si k sobě měly najít cestu, kdykoli přijela k přátelům na návštěvu. Nikdy ale nenašly. Sotva vím, jak se to stalo; trochu snad z té zlobivosti na mé straně, která se dávala vyvést z míry dívkou tak zbožňovanou a tak vychvalovanou, jako ona vždy byla, od tety a babičky a celé jejich společnosti. A pak její zdrženlivost – nikdy jsem k nikomu tak úplně zdrženlivému nemohla přilnout."

„Je to nanejvýš odpuzující vlastnost, věru," řekl. „Často jistě velmi pohodlná, ale nikdy milá. V zdrženlivosti je bezpečí, ale žádná přitažlivost. Zdrženlivého člověka nelze mít rád."

„Dokud ta zdrženlivost nepoleví vůči člověku samému; a pak může být přitažlivost tím větší. Musela bych ale potřebovat přítelkyni nebo milou společnici víc, než jsem dosud potřebovala, abych si dala tu práci přemáhat něčí zdrženlivost, jen abych nějakou získala. Důvěrnost mezi slečnou Fairfaxovou a mnou je docela mimo úvahu. Nemám důvod myslet si o ní zle – ani nejmenší – jen že taková nesmírná a stálá opatrnost ve slovech i ve způsobech, takový strach podat o kom určitý úsudek, snadno budí podezření, že je co skrývat."

Dokonale s ní souhlasil; a Emma po tak dlouhé společné procházce a tak podobném smýšlení cítila, že ho zná tak dobře, že si sotva mohla uvědomit, že jde teprve o jejich druhé setkání. Nebyl přesně takový, jak očekávala; méně světský v některých názorech, méně rozmazlený dítětem štěstěny, a tedy lepší, než čekala. Jeho představy se zdály umírněnější – jeho city vřelejší. Zvlášť ji zarazil způsob, jak uvažoval o domě pana Eltona, který, stejně jako kostel, se šel podívat a nehodlal se k nim připojit v nálezech vážných vad. Ne, nemohl věřit, že by to byl špatný dům; ne takový dům, aby ho muž musel litovat. Kdyby ho měl sdílet s ženou, kterou miluje, nemohl by žádného muže, co takový dům má, litovat. Musí v něm být dost místa na všechno opravdové pohodlí. Ten člověk, kdo by chtěl víc, musí být hlupák.

Paní Westonová se zasmála a řekla, že neví, o čem mluví. Zvyklý jen na velký dům a aniž by kdy pomyslel, kolik výhod a vymožeností se k té velikosti pojí, nemůže být soudcem útrap, jež malý dům nevyhnutelně provázejí. Ale Emma v duchu rozhodla, že *ví*, o čem mluví, a že ukazuje velmi milý sklon ustavit se brzy v životě a oženit se z důstojných pohnutek. Snad si neuvědomuje, jak domácí pokoj naruší, nebude-li tam pokojík pro hospodyni nebo bude-li špatná spíž pro komorníka, ale bezpochyby dokonale cítí, že Enscombe ho nemůže udělat šťastným a že se, až k někomu přilne, ochotně vzdá značné části bohatství, aby se mu dovolilo zařídit se brzy.

VII.

Emmino velmi dobré mínění o Franku Churchillovi bylo nazítří trochu otřeseno, když se dozvěděla, že odjel do Londýna – kvůli ničemu jinému než aby se dal ostříhat. U snídaně ho zřejmě popadl náhlý rozmar a poslal pro kočár a vyrazil, s úmyslem vrátit se k večeři, bez vážnějšího cíle, než jak se zdálo, než dát se ostříhat. Na tom, že kvůli takové pochůzce šestnáct mil tam a šestnáct zpátky, nebyla jistě žádná škoda; byl v tom však nádech frajerství a nesmyslu, který nemohla schvalovat. Nehodilo se to k rozumnosti plánu, k umírněnosti ve výdajích ani k nesobecké vřelosti srdce, které, jak věřila, u něho den předtím postřehla. Marnivost, rozmařilost, záliba ve změně, neklid povahy, která musí něco – ať dobré, ať zlé – pořád dělat; bezohlednost k tomu, jak udělá otci nebo paní Westonové radost, lhostejnost k tomu, jak jeho jednání vůbec vyhlíží; podléhal nyní všem těmto obviněním. Otec ho nazval jen pozérem a měl to za velmi dobrý příběh; že se to paní Westonové nelíbí, bylo však dost zřejmé, jak to co nejrychleji přešla a nepronesla jiný komentář než že „všichni mladí lidé mívají své malé rozmary."

S výjimkou této jedné kaňky Emma zjistila, že návštěva zatím u její přítelkyně vzbudila o něm jen dobré představy. Paní Westonová byla velmi ochotná říkat, jak pozorného a milého společníka ze sebe dělá – jak mnoho se jí na jeho povaze celkem líbí. Zdálo se, že má velmi otevřenou povahu – jistě velmi veselou a živou; nic špatného na jeho názorech nemohla pozorovat, mnoho rozhodně správného; o strýci mluvil s vřelou úctou, rád o něm hovořil – říkal, že by to byl nejlepší muž

na světě, kdyby se mohl řídit sám sebou; a i když se k tetě nedalo přilnout, uznával její laskavost s vděčností a zdálo se, že má v úmyslu mluvit o ní vždycky s úctou. To všechno slibovalo mnoho; a nebýt té nešťastné záliby dát se ostříhat, nebylo nic, co by ho označilo za nehodného té vznešené pocty, kterou mu její obraznost přisoudila; pocty, byť ne skutečně do ní zamilovaného, aspoň velmi blízkého tomu a zachráněného jen její vlastní lhostejností – (její předsevzetí nikdy se neprovdat totiž trvalo) – pocty, zkrátka, že ho veškerá jejich společná známost vyhlédla pro ni.

Pan Weston se svou stranou přidal ještě jednu ctnost, která musela mít váhu. Dal jí na srozuměnou, že Frank ji velmi obdivuje – považuje ji za velmi krásnou a velmi okouzlující; a když se dalo za něho říct tolik, zjistila, že ho nesmí soudit tvrdě. Jak podotkla paní Westonová, „všichni mladí lidé mívají své malé rozmary."

Mezi jeho novými známými v Surrey byl jeden člověk, který nebyl tak shovívavý. Obecně ho ve farnostech Donwell a Highbury posuzovali s velkou vlídností; dělaly se štědré ústupky pro malé výstřelky takového hezkého mladého muže – jednoho, který se tak často usmíval a tak uhlazeně ukláněl; ale byl tam jeden duch, který se úklonami ani úsměvy nedal obměkčit, aby polevil ve své moci soudit – pan Knightley. Řekli mu o tom na Hartfieldu; v tu chvíli mlčel; ale Emma ho skoro vzápětí slyšela, jak si pro sebe, nad novinami, které držel, říká: „Hm! přesně ten vrtkavý, pošetilý mládenec, za jakého jsem ho měl." Napůl měla chuť se ohradit; chvilkové pozorování ji však přesvědčilo, že to bylo řečeno opravdu jen aby si ulevil, ne aby ji popíchl; a proto to nechala být.

Ačkoli v jedné věci byli posly nedobrých zpráv, byla dopolední návštěva pana a paní Westonových v jiném ohledu zvlášť příhodná. Něco se stalo, zatímco byli na Hartfieldu, co Emmě zavdalo přání dát si od nich poradit; a co bylo ještě šťastnější, chtěla přesně tu radu, kterou dali.

Stalo se toto: – Coleovi se v Highbury usadili před několika lety a byli to velmi slušní lidé – přátelští, štědří a nevyvyšující se; na druhé straně však byli nízkého původu, z obchodu a jen přiměřeně uhlazení. Když poprvé přišli na venkov, žili úměrně svým příjmům, tiše, drželi se spíše stranou společnosti a tu málo nenákladně; ale poslední rok nebo dva jim přinesly značný nárůst prostředků – městský dům jim vynesl větší zisky a štěstěna se jim obecně usmála. S jejich bohatstvím vzrostla i jejich očekávání; touha po větším domě, sklon k více společnosti. Přistavěli, přibrali služebnictvo, zvýšili všechny druhy výdajů; a v této chvíli byli, co do jmění a stylu života, druzí hned po rodině na Hartfieldu. Jejich záliba ve společnosti a jejich nová jídelna připravily každého na to, že budou pořádat obědové společnosti; a několik večírků, hlavně mezi svobodnými muži, se už konalo. Řádné a nejlepší rodiny si Emma sotva uměla představit, že by si troufli pozvat – ne Donwell, ne Hartfield, ne Randalls. Nic by *ji* nezlákalo, aby šla, kdyby to udělali; a litovala, že známé zvyky jejího otce dají jejímu odmítnutí menší váhu, než by si přála. Coleovi byli svým způsobem velmi ctihodní, ale musí se jim ukázat, že není na nich stanovovat podmínky, za nichž je nadřazené rodiny budou navštěvovat. Tuto lekci, obávala se velmi, dostanou jen od ní; měla pramalou naději, že by jim ji dal pan Knightley, a žádnou, že pan Weston.

Byla však dávno rozhodnuta, jak se k té domýšlivosti postaví, několik týdnů před tím, než se objevila, takže když urážka konečně přišla, zastihla ji dotčenou úplně jinak. Donwell a Randalls své pozvání dostali, a jí ani otci žádné nepřišlo; a vysvětlení paní Westonové, že „soudím, že si k vám nedovolí; vědí, že nejíte u cizích", nebylo tak docela dost. Cítila, že by ráda byla měla moc odmítnout; a potom, jak jí znovu a znovu vstupovala do mysli představa společnosti, která se tam sejde a která se bude skládat právě z těch, jejichž společnost měla nejraději, nevěděla, zda by nebyla v pokušení přijmout. Harriet tam měla být večer, a Batesovi. Mluvili o tom, když se den předtím procházeli po

Highbury, a Frank Churchill velmi vážně litoval, že tam ona nebude. Nemohl by se večer zakončit tancem? zněla jedna jeho otázka. Pouhá taková možnost na ni působila jako další podráždění; a to, že by zůstala v osamělé vznešenosti, i kdyby se dalo tomu opomenutí rozumět jako poklona, bylo chabou útěchou.

Zrovna když byli Westonovi na Hartfieldu, přišlo i to pozvání – což jejich přítomnost učinilo tak vítanou; neboť ačkoli první, co nad ním, jak jej četla, podotkla, bylo, že „se to samozřejmě musí odmítnout", velmi záhy se dala do otázek, co jí radí udělat, že jejich rada ve prospěch jejího pozvání byla hbitá a úspěšná.

Přiznala, že po zvážení všeho není bez chuti na tu společnost. Coleovi se vyjádřili tak slušně – v tom způsobu bylo tolik opravdové pozornosti – takový ohled na jejího otce. „Byli by té pocty poprosili dřív, čekali však na příchod skládacího paravánu z Londýna, který by, doufali, mohl ochránit pana Woodhouse před každým průvanem, a tak ho ochotněji přimět, aby jim prokázal čest svou přítomností." Vcelku se dala snadno přemluvit; a když se mezi sebou krátce dohodli, jak to lze zařídit, aby to nebylo na úkor jeho pohodlí – jak se jistě dá spolehnout na paní Goddardovou, ne-li na paní Batesovou, že mu bude dělat společnost –, zbývalo pana Woodhouse jen přemluvit, aby se smířil s tím, že dcera jde jíst mimo dům v den už blízko a stráví celý večer pryč od něho. Co se týká *jeho* cesty, Emma si nepřála, aby ho vůbec napadla, hodina bude příliš pozdní a společnost příliš početná. Brzy byl dost smířen.

„Nemám rád jídelní návštěvy," řekl – „nikdy jsem je neměl rád. Nemá je ani Emma. Pozdní hodiny nám nedělají dobře. Je mi líto, že se k tomu pan a paní Coleovi odhodlali. Myslím, že by bylo mnohem lépe, kdyby přišli některé příští léto odpoledne a dali si u nás čaj – vzali nás jako cíl odpolední procházky; což by mohli, protože máme tak rozumné hodiny, a přesto by se dostali domů, aniž by byli venku ve večerní vlhkosti. Rose letního večera, té bych nikoho vystavovat nechtěl. Přes-

to, když tolik stojí o to, aby s nimi drahá Emma povečeřela, a vy budete oba tam, a pan Knightley také, aby se o ni staral, nemohu si přát v tom bránit, pokud bude počasí, jaké má být, ani vlhké, ani studené, ani větrné." Pak se obrátil k paní Westonové s pohledem jemné výčitky – „Ach! slečno Taylorová, kdybyste se nebyla provdala, byla byste zůstala doma se mnou."

„Nu, pane," zvolal pan Weston, „a protože jsem slečnu Taylorovou odvedl, přísluší mi, abych její místo nahradil, mohu-li; a za chvíli zajdu k paní Goddardové, pokud si přejete."

Jenže představa, že by se cokoli dělo za *chvíli*, zvyšovala, ne zmenšovala, rozrušení pana Woodhouse. Dámy to lépe uměly utišit. Pan Weston musí zůstat klidný a všechno se musí uvážlivě zařídit.

Při takovém zacházení byl pan Woodhouse brzy natolik uklidněn, že mluvil jako obvykle. „Rád paní Goddardovou uvidí. K paní Goddardové chová velkou úctu; a Emma napíše řádku a pozve ji. James může vzkaz odnést. Nejdřív ze všeho se ale musí napsat odpověď paní Coleové."

„Omluvíš mě, má drahá, co nejzdvořileji. Řekneš, že jsem úplný invalida, že nikam nechodím, a tedy musím to jejich laskavé pozvání odmítnout; se svými *pozdravy*, samozřejmě, nejdřív. Ty ale uděláš všechno správně. Nemusím ti povídat, co dělat. Nesmíme zapomenout dát Jamesovi vědět, že budeš potřebovat kočár v úterý. Nebudu se s ním o tebe nijak bát. Nebyli jsme tam od té doby, co se udělal nový příjezd, víc než jednou; ale přesto nepochybuji, že tě James doveze velmi bezpečně. A až tam přijedeš, musíš mu říct, v kolik se má pro tebe vrátit; a bude lépe, když řekneš časnou hodinu. Nebudeš chtít zůstat pozdě. Hodně tě unaví, až bude čaj za námi."

„Ale nechtěl bys, tatínku, abych odjela dřív, než budu unavená?"

„Ó! ne, drahoušku; brzy ale unavená budeš. Mluví tam najednou mnoho lidí. Hluk se ti líbit nebude."

„Ale, můj drahý pane," zvolal pan Weston, „když Emma odejde brzo, rozpadne se společnost."

„A nic zlého, když se rozpadne," řekl pan Woodhouse. „Čím dřív se každá společnost rozejde, tím lépe."

„Ale neuvažujete, jak se to může jevit Coleovým. Kdyby Emma odešla hned po čaji, mohli by se cítit uraženi. Jsou to lidé dobrosrdeční a málo myslí na své vlastní nároky; přesto musejí cítit, že kdokoli pospíchá pryč, není to velká poklona; a kdyby to udělala slečna Woodhousová, uvažovalo by se o tom víc než u kohokoli jiného v místnosti. Nebyl byste přece rád, pane, aby Coleovi byli zklamáni a pokořeni, jsem si jist; jsou to tak přátelští, slušní lidé, jak kteří, a jsou vašimi sousedy těch *deset* let."

„Ne, naprosto v žádném případě, pane Westone; jsem vám velmi zavázán, že mi to připomínáte. Krajně by mě mrzelo způsobit jim bolest. Vím, jací jsou to hodní lidé. Perry mi říká, že pan Cole se nikdy nedotkne pivního nálevu. To by se do něho neřeklo, ale je žlučovitý – pan Cole je velmi žlučovitý. Ne, nebyl bych původcem toho, aby jim byla způsobena bolest. Má drahá Emmo, musíme to uvážit. Jsem si jist, že spíš než abys riskovala, že raníš pana a paní Coleovi, bys zůstala o něco déle, než bys sama chtěla. Nebudeš dbát na únavu. Budeš dokonale v bezpečí mezi svými přáteli, víš."

„Ó ano, tatínku. Nemám o sebe sama žádný strach; a nebyla bych ani v nejmenším zdráhavá zůstat tak pozdě jako paní Westonová, nebýt kvůli tobě. Mám jen strach, že na mne budeš sedět a čekat. Nebojím se, že bys s paní Goddardovou nebyl nesmírně pohodlně. Má ráda piket, víš; ale až půjde domů, bojím se, že budeš sedět sám, místo abys šel spát v obvyklou hodinu – a ta představa by mi úplně zničila pohodu. Musíš mi slíbit, že nebudeš ponocovat."

Slíbil, pod podmínkou několika slibů z její strany: například, že pokud přijde domů prochladlá, se jistě pořádně prohřeje; pokud bude mít hlad, že si vezme něco k jídlu; že její vlastní služka na ni počká

vzhůru; a že Serle a komorník dohlédnou, aby bylo v domě všechno jako obvykle v pořádku.

VIII.

Frank Churchill se vrátil; a jestli zdržel otcovu večeři, na Hartfieldu se to nedozvěděli; paní Westonová totiž příliš dychtila po tom, aby si ho pan Woodhouse oblíbil, aby prozradila jakoukoli vadu, která se dala zatajit.

Vrátil se, byl ostříhán, smál se sám sobě s velmi dobrou grácií, ale nevypadal, že by se za to, co udělal, opravdu styděl. Neměl důvod přát si delší vlasy, aby zakryl nějaký zmatek ve tváři; neměl důvod přát si neutracené peníze, aby si zvedl náladu. Byl stejně nezastrašený a stejně živý jako dříve; a po tom setkání si Emma sama pro sebe takto moralizovala:

„Nevím, zda to tak má být, ale pošetilé věci jistě přestávají být pošetilé, konají-li je rozumní lidé drze. Hříšnost je vždy hříšnost, pošetilost ale nebývá vždy pošetilostí. – Závisí na povaze toho, kdo s ní nakládá. Pan Knightley – *ten* není vrtkavý, pošetilý mladý muž. Kdyby byl, byl by si tohle zařídil jinak. Buď by se svým výkonem chvástal, nebo by se za něj styděl. Byla by tu okázalost pozéra, nebo úhyby ducha příliš slabého, aby ubránil své vlastní marnivosti. – Ne, jsem naprosto přesvědčena, že on vrtkavý ani pošetilý není."

S úterým přišla milá vyhlídka ho vidět znovu, a to po delší čas než dosud; posoudit jeho obecné chování, a z toho vyvodit smysl jeho chování k ní; uhadnout, jak brzy bude třeba, aby do svého tónu vnesla chlad; a představovat si, jaká by mohla být pozorování všech, kdo je teď poprvé uvidí spolu.

Byla rozhodnuta se dobře bavit, přestože je scéna u pana Coleho; a bez schopnosti zapomenout, že mezi vadami pana Eltona, i ve dnech jeho přízně, žádná ji nerozmrzela víc než jeho sklon jíst u pana Coleho.

O otcovo pohodlí bylo bohatě postaráno, protože mohly přijít paní Batesová i paní Goddardová; a její poslední milou povinností, než vyjela z domu, bylo složit jim poklonu, když spolu seděly po večeři; a zatímco otec láskyplně vychvaloval krásu jejích šatů, ulevit těm dvěma dámám, jak jen uměla – velkými krajíci dortu a plnými sklenicemi vína – za všechno nechtěné sebezapření, k němuž je jeho starost o jejich zdraví mohla při jídle přimět. – Objednala pro ně vydatnou večeři; byla by jen ráda věděla, zda jim bylo dovoleno ji sníst.

Dojela k domu pana Coleho za jiným kočárem; a potěšilo ji, že to byl kočár pana Knightleyho; neboť pan Knightley žádné koně nechoval, maje jen málo peněz nazbyt a hodně zdraví, čilosti a nezávislosti, a byl v Emmině mínění až příliš náchylný dostávat se po svých, kam může, a nepoužívat kočár tak často, jak by slušelo pánovi Donwell Abbey. Měla teď příležitost vyslovit souhlas za tepla ze srdce, protože zastavil, aby jí pomohl z vozu.

„Takto přijíždět se sluší," řekla; „jako gentleman. – Mám velikou radost, že vás vidím."

Poděkoval jí, pozoruje: „Jaká šťastná náhoda, že jsme dorazili ve stejnou chvíli! kdybychom se totiž byli poprvé potkali až v salonu, pochybuji, že byste byla rozeznala, že jsem gentlemanský víc než obvykle. – Nebyla byste snad odhadla, jak jsem přijel, podle mého pohledu ani způsobu."

„Ano, byla, jsem si jistá, že byla. Vždycky je na lidech, kteří přicházejí způsobem, o němž vědí, že je pod jejich úroveň, znát pohled rozpaků nebo neklidu. Myslíte si, troufám tvrdit, že to umíte dobře zakrýt, ale u vás je to jakási bravura, nádech předstírané bezstarostnosti; vždycky si toho všimnu, kdykoli vás za takových okolností potkám.

Teď se nemusíte o nic snažit. Nebojíte se, aby se o vás nemyslelo, že se stydíte. Nesnažíte se vypadat vyšší než ostatní. *Teď* bude pro mne opravdu velmi příjemné kráčet s vámi do stejné místnosti."

„Nesmyslná dívko!" byla jeho odpověď, nikterak však ne v hněvu.

Emma měla stejný důvod být spokojena se zbytkem společnosti jako s panem Knightleyem. Byla přijata se srdečnou úctou, která nemohla nepotěšit, a bylo jí přiznáno veškeré společenské postavení, které si mohla přát. Když dorazili Westonovi, nejlaskavější pohledy lásky, nejsilnější obdiv patřily jí, od manžela i manželky; syn k ní přistoupil s veselou dychtivostí, která ji označila za zvláštní cíl jeho pozornosti; a u večeře zjistila, že sedí vedle ní – a jak pevně věřila, ne bez jisté obratnosti na jeho straně.

Společnost byla dost velká, protože zahrnovala i jednu další rodinu, pořádnou nenamítatelnou venkovskou rodinu, kterou Coleovi mohli zvýhodněně počítat mezi své známé, a mužskou část rodiny pana Coxe, highburského advokáta. Méně hodné dámy měly přijít večer, se slečnou Batesovou, slečnou Fairfaxovou a slečnou Smithovou; už u večeře však bylo lidí tolik, že žádné téma rozhovoru nemohlo být obecné; a zatímco se mluvilo o politice a o panu Eltonovi, mohla Emma spravedlivě všechnu pozornost věnovat milému sousedovi. Prvním vzdáleným zvukem, kterému se cítila nucena věnovat pozornost, bylo jméno Jane Fairfaxové. Paní Coleová patrně vyprávěla něco, co se mělo zdát velmi zajímavé. Poslouchala a shledala, že to za poslechnutí stojí. Ta velmi drahá část Emmy, její obraznost, dostala zábavnou zásobu. Paní Coleová vypravovala, že navštívila slečnu Batesovou, a sotva vstoupila do pokoje, zarazil ji pohled na pianoforte – velmi elegantně vyhlížející nástroj – ne křídlo, ale velké čtvercové pianoforte; a jádrem příběhu, závěrem celého dialogu, který následoval, s jejím překvapením, dotazy a gratulacemi na jedné straně a vysvětleními od slečny Batesové na druhé, bylo, že toto pianoforte přišlo předchozího dne od Broadwooda, k velkému úžasu tety i neteře – zce-

la nečekaně; že nejprve, podle slov slečny Batesové, Jane sama byla docela v rozpacích, docela zmatená, kdo to proboha mohl objednat – nyní však obě docela věří, že to mohlo přijít jen z jedné strany; – samozřejmě to musí být od plukovníka Campbella.

„Nic jiného se předpokládat nedá," dodala paní Coleová, „a jen mě překvapilo, že vůbec mohla být pochybnost. Jane však, jak se zdá, od nich dostala dopis zrovna nedávno, a o tomhle v něm nebylo ani slovo. Zná jejich způsoby nejlíp; ale jejich mlčení bych nebrala jako důvod, aby ten dar nemysleli vážně. Mohli ji chtít překvapit."

Paní Coleové mnozí přisvědčovali; každý, kdo se k tomu vyjádřil, byl stejně přesvědčen, že to musí být od plukovníka Campbella, a stejně rád, že se takový dar udělal; a mluvčích bylo dost na to, aby Emma mohla myslet po svém a paní Coleovou přesto poslouchat.

„Namouvěru, nevzpomínám si, kdy jsem slyšela něco, co by mi dalo větší uspokojení! – Vždycky mě bolelo, že Jane Fairfaxová, která hraje tak kouzelně, nemá nástroj. Zdálo se mi to vysloveně hanba, zvlášť když si pomyslím, v kolika domech se krásné nástroje zcela promrhají. Je to, jako bychom si dávali políček, to je jisté! A ještě včera jsem říkala panu Coleovi, že se opravdu stydím podívat se v salonu na naše nové velké pianoforte, když neznám jednu notu od druhé, a naše holčičky, které s tím zrovna začínají, snad z toho nikdy nic neudělají; a tady je ubohá Jane Fairfaxová, která je mistryní hudby, a nemá nic na způsob nástroje, ani ten nejžalostnější starý spinet na světě, aby si rozptýlila mysl. – Zrovna včera jsem to říkala panu Coleovi, a on se mnou úplně souhlasil; jenže on má hudbu tak obzvlášť rád, že si tu koupi nemohl odepřít, doufaje, že snad někdo z našich milých sousedů bude občas tak laskavý a dá tomu nástroji lepší uplatnění, než mu umíme my; a to je opravdu důvod, proč byl ten nástroj koupen – jinak bychom se za něj věru museli stydět. – Velmi doufáme, že se slečna Woodhousová dá dnes večer uprosit a zkusí ho."

Slečna Woodhousová patřičně souhlasila; a když zjistila, že z ničeho dalšího, co paní Coleová sdělí, se nic lapit nedá, obrátila se k Franku Churchillovi.

„Proč se usmíváte?" řekla.

„Ne, proč se usmíváte vy?"

„Já! – Snad se usmívám radostí, že je plukovník Campbell tak bohatý a tak štědrý. – Je to krásný dar."

„Velmi."

„Dost se divím, že nebyl dán už dávno."

„Snad se tu slečna Fairfaxová ještě nikdy nezdržela tak dlouho."

„Nebo že jí nedovolil používat vlastní nástroj – který teď musí být zavřený v Londýně, nikým nedotknutý."

„Tamto je velké pianoforte, snad si myslí, že je pro dům paní Batesové příliš veliké."

„Můžete *říkat*, co se vám zlíbí – ale vaše tvář svědčí, že vaše *myšlenky* v této věci jsou velmi podobné těm mým."

„Nevím. Dost věřím, že mi přisuzujete víc bystrosti, než si zasloužím. Usmívám se, protože se usmíváte vy, a nejspíš budu podezírat, cokoli budete podezírat vy; prozatím však nevidím, co se tu dá zpochybnit. Není-li plukovník Campbell ta osoba, kdo tedy může být?"

„Co říkáte na paní Dixonovou?"

„Paní Dixonová! velmi správně, věru. Na paní Dixonovou jsem nemyslel. Musí vědět stejně dobře jako její otec, jak vítaný by nástroj byl; a snad je ten způsob, to tajemství, to překvapení, podobnější záměru mladé ženy než staršího muže. Je to paní Dixonová, troufám tvrdit. Říkal jsem vám, že vaše podezření bude řídit mé."

„Je-li tomu tak, musíte svá podezření rozšířit a zahrnout do nich i *pana* Dixona."

„Pan Dixon. – Dobrá. Ano, hned chápu, že to musí být společný dar pana a paní Dixonových. Mluvili jsme onehdy, víte, o tom, jak je on vřelým obdivovatelem jejího hraní."

„Ano, a to, co jste mi na to téma pověděl, mi potvrdilo nápad, který jsem měla už předtím. – Nechci podrývat dobré úmysly ani pana Dixona, ani slečny Fairfaxové, ale nemohu si pomoct – podezřívám buď, že po tom, co se vyznal její přítelkyni, měl smůlu, že se zamiloval do *ní*, nebo že si uvědomil kousek náklonnosti na její straně. Člověk by mohl uhodnout dvacet věcí a žádnou neuhodnout přesně; ale jsem si jistá, že musel být nějaký zvláštní důvod, proč zvolila přijít do Highbury místo cesty s Campbellovými do Irska. Zde musí vést život odříkání a kajícnosti; tam by to bylo samé potěšení. Co se týká záminky, že zkouší rodný vzduch, pokládám to za pouhou výmluvu. – V létě by to prošlo; co však může kdy komu udělat rodný vzduch v lednu, únoru a březnu? Dobré ohně a kočáry by ve většině případů chatrného zdraví byly mnohem víc k věci, a troufám říct, že v jejím také. Nežádám, abyste přijal všechna má podezření, jak jste tak vznešeně slíbil, ale upřímně vám říkám, jaká jsou."

„A, namouvěru, mají nádech velké pravděpodobnosti. Za to, že pan Dixon dával přednost její hudbě před hudbou její přítelkyně, mohu ručit jako za rozhodnuté."

„A pak jí zachránil život. Slyšel jste o tom někdy? – Vyjížďka po vodě; a jakousi nehodou začala padat přes palubu. On ji zachytil."

„To ano. Byl jsem tam – jeden ze společnosti."

„Opravdu? – Nu! – Nic jste si samozřejmě nevšiml, protože se vám to zdá jako nový nápad. – Já kdybych tam byla, myslím, že bych byla učinila nějaké objevy."

„Troufám tvrdit, že ano; ale já, prostý já, jsem neviděl nic než ten fakt, že slečna Fairfaxová byla téměř sražena z lodi a že ji pan Dixon chytil. – Byla to práce okamžiku. A ačkoli následný otřes a poplach byl velký a mnohem trvalejší – věřím opravdu, že uplynulo půl hodiny, než se někdo z nás zase cítil pohodlně – přesto to byl pocit tak obecný, že jakýkoli zvláštní neklid by se dal pozorovat jen těžko. Nechci však tím říct, že vy byste si nebyla učinila objevy."

Rozhovor zde přerušila nutnost sdílet s ostatními trapnou chvíli dost dlouhého intervalu mezi chody, a byli nuceni být formální a spořádaní jako druzí; ale když byl stůl zase bezpečně přikryt, když každý rohový podnos stál přesně, jak má, a činnost i uvolnění se obecně vrátily, řekla Emma:

„Příchod toho pianoforte pro mne rozhoduje. Chtěla jsem vědět o něco víc, a tohle mi říká dost. Spolehněte se, že brzy uslyšíme, že je to dar od pana a paní Dixonových."

„A pokud by Dixonovi veškerou znalost věci rozhodně popřeli, musíme usoudit, že to pochází od Campbellových."

„Ne, jsem si jistá, že to není od Campbellových. Slečna Fairfaxová ví, že to není od Campbellových, jinak by si byla hned na ně vzpomněla. Nebyla by zmatená, kdyby se je byla odvážila určit. Snad jsem vás nepřesvědčila, ale sama jsem naprosto přesvědčena, že pan Dixon má v té věci hlavní podíl."

„Opravdu mě urážíte, předpokládáte-li, že nejsem přesvědčen. Vaše úvahy můj úsudek zcela strhávají s sebou. Zprvu, dokud jsem předpokládal, že jste přesvědčena o tom, že dárcem je plukovník Campbell, viděl jsem v tom jen otcovskou laskavost a pokládal jsem to za nejpřirozenější věc na světě. Když jste ale zmínila paní Dixonovou, pocítil jsem, oč je pravděpodobnější, že to má být holdem vřelého ženského přátelství. A teď to nemohu vidět v žádném jiném světle než jako milostný dar."

Nebylo třeba dál na tu věc tlačit. Přesvědčení vypadalo opravdu; vypadal, jako by to cítil. Víc neřekla, jiná témata přišla na řadu; a zbytek večeře uběhl; následoval dezert, přišly děti, mluvilo se k nim a obdivovaly se za obvyklých kolotajících rozhovorů; pár chytrých věcí se řeklo, pár vysloveně hloupých, ale mnohem větší část nebyla ani jedno, ani druhé – nic horšího než každodenní poznámky, tupá opakování, staré zprávy a těžkopádné žerty.

Dámy nebyly v salonu dlouho, než ostatní dámy ve svých různých oddílech přišly. Emma pozorovala příchod své zvláštní malé přítelkyně; a pokud se nemohla honosit její důstojností a půvabem, mohla milovat tu kvetoucí sladkost i prostý způsob, a mohla se z celého srdce radovat z té lehké, veselé, nesentimentální povahy, která jí dovolovala tolik úlev od radosti uprostřed bolestí zklamané náklonnosti. Tam seděla – a kdo by uhádl, kolik slz nedávno uronila? Být ve společnosti, pěkně oblečená, vidět ostatní pěkně oblečené, sedět a usmívat se a vypadat hezky a nic neříkat, to stačilo ke štěstí přítomné hodiny. Jane Fairfaxová vypadala i se pohybovala nadřazeněji; Emma však tušila, že by snad byla ráda vyměnila city s Harriet, velmi ráda vykoupila pokoření, že milovala – ano, že milovala třeba i pana Eltona nadarmo – tím, že by se vzdala všeho toho nebezpečného potěšení z vědomí, že ji miluje manžel její přítelkyně.

V tak velké společnosti nebylo nutné, aby se Emma k ní přiblížila. Nechtěla o pianoforte mluvit, cítila se příliš sama v tom tajemství, aby jí zájem a zvědavost připadaly férové, a proto se úmyslně držela stranou; druzí však to téma skoro okamžitě nastolili, a tak viděla ten ruměnec rozpaků, s nímž byly přijímány gratulace, ten ruměnec viny, který doprovázel jméno „můj výborný přítel plukovník Campbell."

Paní Westonová, laskavá a hudebně založená, se o tu okolnost obzvláště zajímala a Emma se nemohla nebavit nad její vytrvalostí, s jakou u tématu setrvávala; a nad tím, že měla tolik otázek i řečí o tónu, úderu a pedálu, naprosto netušíc, jaké přání říci o tom co nejméně se jasně dalo číst z tváře krásné hrdinky.

Brzy se k nim přidal někdo z pánů; a první z časných byl Frank Churchill. Vešel, první a nejhezčí; a když se cestou poklonil slečně Batesové a její neteři, zamířil přímo na protější stranu kruhu, kde seděla slečna Woodhousová; a dokud u ní nenašel místo, nechtěl se vůbec posadit. Emma uhadovala, co si každý v místnosti musí myslet. Byla jeho cílem a každý to musí vidět. Představila ho své přítelkyni, slečně

Smithové, a v pozdějších vhodných chvílích slyšela, co si každý o druhém myslí. „Nikdy neviděl tak milou tvář a byl potěšen její *naïveté*." A ona: „Jen to je samozřejmě pro něho příliš velká poklona, ale přece se jí zdálo, že v některých pohledech trochu připomíná pana Eltona." Emma potlačila rozhořčení a mlčky se od ní jen odvrátila.

Mezi ní a tím pánem přešly úsměvy porozumění, když oba pohlédli směrem ke slečně Fairfaxové; nejrozumnější však bylo vyhnout se řeči. Řekl jí, že byl netrpělivý opustit jídelnu – nesnáší dlouhé sezení – vždycky vstává první, jen může – že jeho otec, pan Knightley, pan Cox a pan Cole tam zůstali velmi zaneprázdněni farními záležitostmi – že však, dokud zůstal, bylo to příjemné dost, protože je obecně shledal uspořádaným souborem gentlemanských, rozumných mužů; a mluvil o Highbury celkem tak krásně – považoval ho za tak oplývající milými rodinami – že Emma začínala cítit, že to místo bývala podceňovala až příliš. Vyptávala se ho na společnost v Yorkshiru – na rozsah sousedství kolem Enscombe a jeho ráz; a z jeho odpovědí vyrozuměla, že co se Enscombe týká, se tam děje velmi málo, že jejich návštěvy jsou mezi okruhem velkých rodin, žádné však ne blízko; a že i když jsou dny stanoveny a pozvání přijata, je stejná pravděpodobnost, že paní Churchillová není dost při zdraví a náladě, aby jela; že si zakládají na tom, že nenavštěvují nikoho nového; a že, i když má své zvláštní pochůzky, nejde to bez obtíží, bez značné obratnosti *občas*, aby se dostal pryč nebo přivedl známého na noc.

Viděla, že Enscombe nemůže uspokojit a že Highbury, bráno v tom nejlepším, může rozumně těšit mladého muže, který má doma víc samoty, než by si přál. Jeho důležitost v Enscombe byla velmi zjevná. Nevychloubal se, ale přirozeně se to prozradilo, že přesvědčil svou tetu, kde strýc nic nezmohl, a když se ona zasmála a všimla si toho, přiznal, že věří, že by (vyjma jednoho nebo dvou bodů) *časem* dokázal přesvědčit tetu k čemukoli. Jeden z těch bodů, u nichž jeho vliv selhával, pak zmínil. Velmi si přál cestovat do zahraničí – byl opravdu velmi

dychtivý, aby mu dovolila cestovat – ona však o tom nechtěla ani slyšet. To bylo před rokem. *Nyní*, řekl, už toto přání nemá tak silné.

Ten nedobytný bod, který nezmínil, Emma uhodla jako dobré chování k otci.

„Udělal jsem nanejvýš bídný objev," řekl po krátké přestávce. – „Zítra tu budu týden – polovinu času. Nikdy jsem nepoznal, aby dny tak letěly. Zítra týden! – A já jsem se sotva začal bavit. Jen jsem se seznámil s paní Westonovou a jinými! – Pomyšlení na to nesnesu."

„Snad teď začínáte litovat, že jste strávil celý jeden den z tak nemnoha dní tím, že jste se dal ostříhat."

„Ne," řekl s úsměvem, „to není vůbec předmětem lítosti. Nemám radost ze setkání s přáteli, pokud sám nemohu věřit, že jsem k vidění."

Zbývající pánové byli teď v místnosti, a Emma byla nucena se od něho na pár minut odvrátit a vyslechnout pana Coleho. Když pan Cole odešel a její pozornost se mohla obnovit jako dřív, viděla, jak Frank Churchill napjatě hledí přes místnost na slečnu Fairfaxovou, která seděla přesně naproti.

„Co se děje?" řekla.

Trhl sebou. „Děkuji vám, že jste mě probrala," odpověděl. „Byl jsem, myslím, velmi nezdvořilý; ale slečna Fairfaxová má opravdu vlasy upravené tak zvláštním způsobem – tak velmi zvláštním způsobem – že od ní nemohu odvrátit oči. Něco tak *outrée* jsem ještě neviděl! – Ty kadeře! – To musí být její vlastní nápad. Nevidím, že by někdo vypadal jako ona! – Musím jít a zeptat se jí, jestli je to irská móda. Mám jít? – Ano, půjdu – namouvěru půjdu – a vy uvidíte, jak to vezme; – jestli se začervená."

Hned odešel; a Emma brzy viděla, jak stojí před slečnou Fairfaxovou a mluví s ní; co se však týká účinku na mladou dámu, protože se neopatrně postavil přesně mezi ně, přesně před slečnu Fairfaxovou, nemohla rozpoznat vůbec nic.

Než se stačil vrátit ke své židli, obsadila ji paní Westonová.

„Toto je přepych velké společnosti," řekla; – „člověk se může dostat blízko ke každému a říct cokoli. Má drahá Emmo, toužím s vámi mluvit. Dělala jsem objevy a kula plány, zrovna jako vy, a musím vám je povědět, dokud je nápad čerstvý. Víte, jak se sem slečna Batesová a její neteř dopravily?"

„Jak? – Byly přece pozvány, ne?"

„Ó! ano – ale jak se sem dostaly? – jakým způsobem?"

„Pěšky, soudím. Jak jinak by přišly?"

„Velmi pravda. – Nu, před chvílí mi napadlo, jak by bylo smutné, kdyby Jane Fairfaxová musela jít zase domů pěšky, pozdě v noci, a za tak chladných nocí, jak jsou teď. A jak jsem na ni pohlédla, ačkoli jsem ji ještě neviděla tak pěkně vypadající, zarazilo mě, že je rozehřátá, a tedy obzvlášť náchylná nachladit se. Chudinka! Pomyšlení na to jsem nesnesla; takže jakmile pan Weston přišel do místnosti a já se k němu dostala, promluvila jsem s ním o kočáru. Uhodnete, jak ochotně mým přáním vyšel; a maje jeho souhlas, zamířila jsem rovnou ke slečně Batesové, abych ji ujistila, že jim kočár bude k službám dřív, než s ním pojedeme my domů; myslela jsem si totiž, že ji tím hned uklidním. Dobrá duše! byla, buďte si jista, vděčná, jak jen mohla být. ‚Nikdo nikdy neměl takové štěstí jako ona!' – ale s mnoha, mnoha díky – ‚není třeba, abychom se obtěžovali, protože je přivezl a také je zase odveze kočár pana Knightleyho.' Byla jsem docela překvapená; – velmi ráda, to je jisté; ale opravdu docela překvapená. Taková velmi laskavá pozornost – a tak ohleduplná pozornost! – takový druh věci, který by napadl tak málo mužů. A, zkrátka, znám jeho obvyklé způsoby, a jsem velmi nakloněna myslet si, že jen pro jejich pohodlí byl ten kočár použit vůbec. Dost tuším, že by byl neměl pár koní pro sebe, a že to byla jen výmluva, aby jim pomohl."

„Velmi pravděpodobné," řekla Emma – „nic pravděpodobnějšího. Neznám muže pravděpodobnějšího než pana Knightleyho, aby udělal

něco takového – aby udělal cokoli opravdu dobrosrdečného, užitečného, ohleduplného nebo dobročinného. Není to galantní muž, ale je to velmi lidský muž; a tohle, uvážíme-li chatrné zdraví Jane Fairfaxové, by se mu jevilo jako případ lidskosti; – a pro skutek nenápadné laskavosti si nedovedu představit nikoho, koho bych vyhlédla raději než pana Knightleyho. Vím, že měl dnes koně – přijeli jsme totiž spolu; a smála jsem se mu kvůli tomu, on však neřekl ani slovo, které by cokoli prozradilo."

„Nu," řekla paní Westonová s úsměvem, „připisujete mu v tomto případě víc prosté, nezištné dobročinnosti, než já; neboť zatímco slečna Batesová mluvila, mi padlo do hlavy podezření, a nedokázala jsem ho zase vypudit. Čím více o tom přemýšlím, tím pravděpodobnější se mi to zdá. Zkrátka, dohodila jsem pana Knightleyho s Jane Fairfaxovou. Vidíte, co z toho máte, když s vámi někdo tráví čas! – Co na to říkáte?"

„Pan Knightley a Jane Fairfaxová!" vzkřikla Emma. „Drahá paní Westonová, jak jste jen mohla na něco takového pomyslet? – Pan Knightley! – Pan Knightley se nesmí ženit! – Nechtěla byste přece, aby byl malý Henry odstaven od Donwellu? – Ó! ne, ne, Henry musí mít Donwell. Nemohu nijak souhlasit s tím, aby se pan Knightley oženil; a jsem si jista, že to není ani v nejmenším pravděpodobné. Žasnu, že vás vůbec něco takového napadlo."

„Má drahá Emmo, pověděla jsem vám, co mě k tomu nápadu přivedlo. Nestojím o tu partii – nestojím o to, ublížit drahému malému Henrymu – ale okolnosti mi ten nápad daly; a kdyby pan Knightley opravdu toužil se oženit, nechtěla byste přece, aby se zdržel kvůli Henrymu, kvůli šestiletému chlapci, který o věci nic neví?"

„Chtěla. Nesnesla bych, aby byl Henry odstaven. – Pan Knightley se žení! – Ne, nikdy jsem na nic takového nepomyslela a nemohu si to osvojit teď. A Jane Fairfaxová, ze všech žen právě ona!"

„Ne, ale ona u něho vždy byla první v oblibě, jak dobře víte."

„Ale ta neprozíravost takového sňatku!"

„Nemluvím o jeho prozíravosti; jen o pravděpodobnosti."

„Nevidím v tom žádnou pravděpodobnost, pokud nemáte lepší základ než to, co uvádíte. Jeho dobrosrdečnost, jeho lidskost, jak vám říkám, by zcela stačily vysvětlit koně. Má velkou úctu k Batesovým, víte, nezávisle na Jane Fairfaxové – a je vždy rád, když jim prokáže pozornost. Má drahá paní Westonová, nedávejte se do dohazování. Děláte to velmi špatně. Jane Fairfaxová paní Abbey! – Ó! ne, ne; – každý cit se bouří. Pro jeho vlastní dobro bych nechtěla, aby udělal takovou pošetilost."

„Neprozíravé, chcete-li – ale ne pošetilé. Vyjma nerovnost majetku a snad malého rozdílu věku, nevidím nic nevhodného."

„Ale pan Knightley se nechce ženit. Jsem si jista, že nemá ani nejmenší ponětí o tom. Nedávejte mu to do hlavy. Proč by se měl ženit? – Je šťastný, jak jen může být, sám; se svým statkem, se svými ovcemi, se svou knihovnou a se správou celé farnosti; a nesmírně rád má bratrovy děti. Nemá potřebu se ženit, ani aby si vyplnil čas, ani aby si vyplnil srdce."

„Má drahá Emmo, pokud si to myslí, je to tak; ale pokud opravdu miluje Jane Fairfaxovou –"

„Nesmysl! Jane Fairfaxová mu je lhostejná. Co se lásky týká, jsem si jista, že ho nezajímá. Udělal by jí nebo její rodině cokoli dobrého; ale –"

„Nu," řekla paní Westonová se smíchem, „snad největší dobro, které by jim mohl udělat, by bylo dát Jane takový úctyhodný domov."

„Pokud by to bylo dobré pro ni, jsem si jista, že by to bylo zlé pro něho; velmi hanebné a ponižující spojení. Jak by snesl mít slečnu Batesovou za svou? – Mít ji, jak každou chvíli straší v Abbey a celý den mu děkuje za jeho velkou laskavost, že si vzal Jane? – ‚Tak velmi laskavý a ochotný! – Vždycky ale byl tak velmi laskavým sousedem!' A pak se vrhá, přes půl věty, k matčině staré spodničce. ‚Ne že by ta spodnič-

ka byla zas tak stará – protože stále by vydržela ještě dlouho – a vskutku, musím vděčně říci, že naše spodničky byly všechny velmi pevné.'"

„Fuj, Emmo! Nenapodobujte ji. Rozesmíváte mě proti mému svědomí. A, namouvěru, nemyslím, že by pana Knightleyho slečna Batesová nějak zvlášť zneklidňovala. Maličkosti ho nedráždí. Mohla by mluvit dál; a pokud by chtěl sám něco říct, prostě by mluvil hlasitěji a přehlušil by její hlas. Otázka ale není, zda by to pro něho bylo špatné spojení, ale zda si to přeje; a myslím, že ano. Slyšela jsem ho mluvit, a vy také musíte, tak velmi vysoce o Jane Fairfaxové! Zájem, který o ni jeví – jeho starost o její zdraví – jeho obavy, aby neměla šťastnější vyhlídky! Slyšela jsem ho vyjadřovat se v těch bodech tak vřele! – Takový obdivovatel jejího hraní na pianoforte a jejího hlasu! Slyšela jsem ho říkat, že by ji mohl poslouchat navěky. Ó! a málem jsem zapomněla na jeden nápad, který mě napadl – tohle pianoforte, které sem někdo poslal – ačkoli jsme se všichni spokojili s tím, že je to dar od Campbellových, nemohlo by to být od pana Knightleyho? Nemohu si pomoct, podezírám ho. Myslím, že je to právě ten člověk, který by to udělal, i aniž by byl zamilovaný."

„Pak to nemůže být žádný důkaz, že *je* zamilovaný. Ale nemyslím, že by to bylo něco, co by on pravděpodobně udělal. Pan Knightley nedělá nic tajně."

„Slyšela jsem ho opakovaně bědovat, že nemá nástroj; častěji, než by se mi zdálo, že by taková okolnost obvykle člověku napadala."

„Dobrá; a kdyby jí ho byl zamýšlel dát, byl by jí to řekl."

„Mohly tam být zábrany jemnosti, má drahá Emmo. Mám velmi silné tušení, že to přichází od něho. Jsem si jistá, že byl obzvlášť mlčenlivý, když nám o tom paní Coleová říkala u večeře."

„Chytíte se nějakého nápadu, paní Westonová, a utíkáte s ním; jak jste mi často sama vyčítala, že dělávám. Nevidím žádnou známku náklonnosti – nevěřím ničemu o pianoforte – a jen důkaz mě přesvědčí,

že pan Knightley má jakoukoli myšlenku na sňatek s Jane Fairfaxovou."

Zápasili o tu věc ještě chvíli stejným způsobem; Emma spíš získávala půdu v mysli své přítelkyně; paní Westonová totiž z obou dvou byla zvyklá víc ustupovat; dokud malý ruch v místnosti neukázal, že čaj je u konce a že se chystá nástroj; – a ve stejné chvíli pan Cole přistoupil, aby slečnu Woodhousovou prosil, zda by jim nedala tu čest a nezkusila ho. Frank Churchill, kterého v dychtivosti svého rozhovoru s paní Westonovou nijak nevnímala, kromě toho, že si našel místo u slečny Fairfaxové, následoval pana Coleho, aby přidal své velmi důrazné prosby; a protože se Emmě v každém ohledu nejvíc hodilo začít, velmi slušně svolila.

Znala meze svých vlastních schopností příliš dobře, aby se pokoušela o víc, než co mohla provést se ctí; nechyběla jí ani vkusu, ani ducha pro malé věci, které bývají obecně milé, a svůj vlastní hlas uměla dobře doprovázet. Jeden doprovod k její písni ji příjemně překvapil – druhý, lehce, ale správně vedený, Frankem Churchillem. Řádně se jí po skončení písně omluvil a všechno obvyklé následovalo. Byl obviněn, že má kouzelný hlas a dokonalou znalost hudby; což bylo náležitě popřeno; a že o věci neví nic a nemá vůbec žádný hlas, bylo rázně tvrzeno. Zazpívali spolu ještě jednou; a Emma pak chtěla přepustit své místo slečně Fairfaxové, jejíž výkon, hlasový i instrumentální, nikdy nemohla před sebou samou skrývat, že je nesmírně vyšší než její vlastní.

Se smíšenými pocity usedla v jisté vzdálenosti od zástupu kolem nástroje, aby poslouchala. Frank Churchill zazpíval znovu. Zpívali spolu, jak se zdálo, jednou nebo dvakrát ve Weymouthu. Ale pohled na pana Knightleyho mezi nejpozornějšími brzy stáhl polovinu Emminy mysli; a padla do myšlenkového proudu na téma podezření paní Westonové, do něhož sladké zvuky spojených hlasů jen chvilkami zasahovaly. Její námitky proti sňatku pana Knightleyho ani v nejmenším neu-

stávaly. Nic v tom neviděla než zlo. Pro pana Johna Knightleyho by to bylo velké zklamání; následně i pro Isabellu. Opravdová újma dětem – nejpokořivější změna a hmotná ztráta pro ně všechny; – velké ubrání z každodenního pohodlí jejího otce – a co se týká jí samé, naprosto nemohla snést představu Jane Fairfaxové v Donwell Abbey. Nějaká paní Knightleyová, které by všichni museli ustupovat! – Ne – pan Knightley se nikdy nesmí ženit. Malý Henry musí zůstat dědicem Donwellu.

Záhy se pan Knightley ohlédl, přišel a usedl vedle ní. Nejdřív mluvili jen o výkonu. Jeho obdiv byl jistě velmi vřelý; přesto si myslela, že nebýt paní Westonové, nebyla by si toho všimla. Jako svého druhu zkušební kámen však začala mluvit o jeho laskavosti, že přivezl tetu a neteř; a ačkoli jeho odpověď byla v duchu krátce věc odbýt, věřila, že to naznačuje jen jeho nechuť zdržovat se u jakékoli vlastní laskavosti.

„Často cítím starost," řekla, „že se neodvažuji udělat náš kočár užitečnějším při takových příležitostech. Není to tím, že bych si to nepřála; víte ale, jak by můj otec považoval za nemožné, aby James zapřahal pro takový účel."

„Zcela mimo úvahu, zcela mimo úvahu," odpověděl; – „ale musíte si to často přát, jsem si jist." A usmál se s takovou zdánlivou radostí nad tím přesvědčením, že si musela dovolit další krok.

„Tento dar od Campbellových," řekla – „to pianoforte, je velmi laskavě poskytnuto."

„Ano," odpověděl, a bez nejmenších patrných rozpaků. – „Udělali by ale lépe, kdyby jí byli dali vědět předem. Překvapení jsou pošetilé věci. Potěšení se tím nezvyšuje a nepohodlí často nemalé. U plukovníka Campbella bych byl čekal lepší úsudek."

Od té chvíle by Emma byla přísahala, že pan Knightley s tím darem neměl nic společného. Zda však byl zcela zproštěn zvláštní náklonnosti – zda tam nebyla žádná skutečná přednost – zůstalo ještě chvilku pochybné. Ke konci druhé Janeiny písně jí hlas začal houstnout.

„To stačí," řekl nahlas sám pro sebe, když dozpívala – „pro jeden večer jste zpívala dost – teď buďte zticha."

Brzy ale byla žádána další píseň. „Ještě jednu; – nijak by slečnu Fairfaxovou neunavovali a prosili by jen o jednu další." A bylo slyšet, jak Frank Churchill říká: „Myslím, že byste to zvládla bez námahy; první část je velmi lehká. Síla písně leží na druhé."

Pan Knightley se rozzlobil.

„Ten chlap," řekl rozhořčeně, „nemyslí na nic jiného než na předvedení vlastního hlasu. Tak to nemá být." A dotkl se slečny Batesové, která právě procházela blízko – „Slečno Batesová, zbláznila jste se, že necháváte svou neteř, aby si takto rozezpívala hlas do chraplavosti? Jděte a zasáhněte. Nemají s ní slitování."

Slečna Batesová ve své opravdové úzkosti o Jane se sotva stačila zdržet alespoň k vděčnosti, než vystoupila a učinila všemu dalšímu zpěvu konec. Zde skončila koncertní část večera, protože slečna Woodhousová a slečna Fairfaxová byly jediné mladé dámy, které vystupovaly; brzy však (do pěti minut) byl návrh na tanec – vzešlý nikdo nevěděl přesně odkud – tak účinně podpořen panem a paní Coleovými, že se všechno rychle uklízelo, aby se udělal patřičný prostor. Paní Westonová, znamenitá ve venkovských tancích, usedla a začala neodolatelný valčík; a Frank Churchill, přistoupiv k Emmě s nanejvýš slušnou galantností, jí zajistil ruku a odvedl ji na čelo řady.

Zatímco čekala, až se ostatní mladí lidé stačí spárovat, našla si Emma, přes poklony, které přijímala ohledně svého hlasu a vkusu, čas, aby se rozhlédla a podívala se, co je s panem Knightleym. Tohle bude zkouška. Obecně nebyl žádný tanečník. Kdyby teď hbitě pozval Jane Fairfaxovou, mohlo by to něco věstit. Nic takového se bezprostředně neukázalo. Ne; mluvil s paní Coleovou – díval se nezaujatě; Jane byla požádána od někoho jiného, a on dál mluvil s paní Coleovou.

Emma už neměla strach o Henryho; jeho zájem byl zatím v bezpečí; a vedla tanec s opravdovým duchem a radostí. Nebylo možné sehnat

víc než pět párů; vzácnost a náhlost věci jí však dávaly velkou roztomilost, a shledala, že je dobře spárována s partnerem. Byli pár, který stál za podívanou.

Dva tance byly bohužel všechno, co se dalo povolit. Bylo pozdě, a slečna Batesová začínala být neklidná, aby se dostala domů kvůli své matce. Po několika pokusech, aby se jim dovolilo začít znovu, byli nuceni poděkovat paní Westonové, vypadat zarmouceně a skončit.

„Snad je to tak dobře," řekl Frank Churchill, když Emmu doprovázel ke kočáru. „Musel bych pozvat slečnu Fairfaxovou, a její mdlý tanec by se mi po vašem byl sotva zamlouval."

IX.

Emma nelitovala své shovívavosti, že se vypravila ke Coleům. Návštěva jí přinesla druhý den mnoho příjemných vzpomínek; a všechno, co snad ztratila na straně důstojné uzavřenosti, muselo být vrchovatě vyváženo leskem oblíbenosti. Jistě potěšila Coleovy – řádné lidi, kteří si zasloužili být obšťastněni! – a zanechala za sebou jméno, které se tak brzy nevytratí.

Dokonalé štěstí, i jen ve vzpomínce, bývá vzácné; a byly dva body, ve kterých neměla úplně klid. Pochybovala, zda neporušila povinnost ženy vůči ženě, když Franku Churchillovi prozradila své podezření ohledně citů Jane Fairfaxové. Nebylo to zrovna správné; ale ta myšlenka v ní byla tak silná, že by jí stejně unikla, a jeho ochotné přitakání ke všemu, co mu řekla, bylo takovou poklonou její bystrosti, že se jí těžko dalo s úplnou jistotou říct, že si měla raději držet jazyk za zuby.

Druhá okolnost, kterou litovala, se také týkala Jane Fairfaxové; a tam neměla pochyb. Upřímně a bez výhrad litovala podřadnosti své vlastní hry a zpěvu. Z celého srdce truchlila nad zahálkou svého dětství – a usedla a cvičila usilovně hodinu a půl.

Vyrušil ji pak Harrietin příchod; a kdyby ji Harrietina chvála byla s to utěšit, mohla být brzy upokojena.

„Ach! kdybych tak uměla hrát jako vy a slečna Fairfaxová!"

„Nedávejte nás, Harriet, do jedné řady. Má hra je k její podobná asi tak jako lampa ke slunci."

„Ach! drahá – mně se zdá, že vy hrajete líp. Myslím, že hrajete úplně stejně dobře jako ona. Rozhodně bych vás radši poslouchala. Všich-

ni včera říkali, jak dobře jste hrála."

„Vám, kdo tomu rozumějí, museli ten rozdíl cítit. Pravda je, Harriet, že má hra je zrovna tak dobrá, aby zasluhovala pochvalu, ale hra Jane Fairfaxové je daleko za ní."

„No, já si vždycky budu myslet, že hrajete úplně stejně dobře jako ona, nebo že pokud je v tom nějaký rozdíl, nikdo by na něj nepřišel. Pan Cole říkal, jak máte báječný vkus; a pan Frank Churchill mluvil hodně o vašem vkusu, a že si váží vkusu mnohem víc než provedení."

„Ach! jenže Jane Fairfaxová má obojí, Harriet."

„Opravdu? Viděla jsem, že umí provedení, ale nevěděla jsem, že má také vkus. Nikdo o tom nemluvil. A nemám ráda italský zpěv. – Není mu rozumět ani slovo. Mimoto, pokud ona hraje tak znamenitě, víte, dělá to jen proto, že musí, protože bude muset učit. Coxovy včera přemítaly, zda se dostane do nějaké urozené rodiny. Jak se vám zdály Coxovy?"

„Jako vždycky – velmi obhroublé."

„Něco mi řekly," pokračovala Harriet poněkud váhavě; „ale není to nic důležitého."

Emma byla nucena zeptat se, co jí řekly, i když se bála, že z toho vzejde pan Elton.

„Řekly mi – že pan Martin u nich minulou sobotu obědval."

„Ach!"

„Přišel k jejich otci v nějaké záležitosti, a ten ho pozval, aby zůstal na oběd."

„Ach!"

„Mluvily o něm hodně, zvlášť Anne Coxová. Nevím, co tím myslela, ale ptala se mě, jestli bych tam příští léto zase nejela a nezůstala."

„Chtěla být nestoudně zvědavá, přesně jak se na takovou Anne Coxovou sluší."

„Říkala, že byl toho dne, kdy u nich obědval, velmi příjemný. Seděl u oběda vedle ní. Slečna Nashová si myslí, že by ho rády provdaly obě

Coxovy."

„Velmi pravděpodobné. – Mám za to, že jsou bez výjimky nejobhroublejší dívky v Highbury."

Harriet měla u Fordů obstarat nákup. – Emma uznala za nejrozumnější jít s ní. Další náhodné setkání s Martinovými bylo možné a v jejím nynějším rozpoložení nebezpečné.

Harriet, kterou lákalo úplně všechno a zviklalo půl slova, se u nákupu vždycky velmi dlouho zdržela; a zatímco ještě přebírala mušelíny a měnila názor, Emma vyšla ke dveřím pro rozptýlení. – Z pouličního ruchu i té nejživější části Highbury se mnoho čekat nedalo; – pan Perry spěchající kolem, pan William Cox mizející ve dveřích své kanceláře, kočárové koně pana Colea vracející se z projížďky, nebo zbloudilý listonoš na umíněné mule byli ta nejživější podívaná, kterou si mohla slibovat; a když její pohled padl jen na řezníka s podnosem, úhlednou starou paní vracející se z obchodu domů s plným košíkem, dva vořížky hádající se o špinavou kost a hlouček poflakujících se dětí kolem malého vypouklého okna pekaře, které si prohlíží perníky, věděla, že si nemá nač stěžovat, a byla dost pobavená; úplně dost, aby ještě chvíli vydržela stát ve dveřích. Živá a klidná mysl si vystačí s tím, že nevidí nic, a nic nevidí, co by jí nestačilo.

Pohlédla dolů cestou k Randalls. Výjev se rozšířil; objevily se dvě postavy; paní Westonová a její nevlastní syn; mířili do Highbury; – samozřejmě do Hartfieldu. Nejprve se však zastavovali u paní Batesové, jejíž dům ležel kousek blíž Randalls než Fordovi; a málem už zaklepali, když je Emma zahlédla. – Ihned přešli ulici a šli k ní; a příjemnost včerejší společnosti jako by setkání dodala nové potěšení. Paní Westonová jí sdělila, že se chystá navštívit Batesovy, aby si poslechla nový nástroj.

„Protože mi tady můj společník říká," řekla, „že jsem včera večer slečně Batesové naprosto slíbila, že dnes ráno přijdu. Sama jsem si

toho vědoma nebyla. Nevěděla jsem, že jsem určila den, ale protože on říká, že ano, tak teď jdu."

„A zatímco paní Westonová vykoná svou návštěvu, snad mi bude dovoleno," řekl Frank Churchill, „připojit se k vám a počkat na ni v Hartfieldu – pokud jdete domů."

Paní Westonová byla zklamaná.

„Myslela jsem, že máte v úmyslu jít se mnou. Měli by z toho velkou radost."

„Já! Byl bych tam úplně navíc. Ale snad – snad budu stejně navíc i tady. Slečna Woodhousová se tváří, jako by mě tu nechtěla. Teta mě vždy posílá pryč, když nakupuje. Říká, že ji k smrti zneklidňuju; a slečna Woodhousová vypadá, jako by mohla říct skoro totéž. Co mám dělat?"

„Já tu nejsem kvůli ničemu vlastnímu," řekla Emma; „jen čekám na svou přítelkyni. Pravděpodobně bude brzy hotová, a pak půjdeme domů. Ale uděláte lépe, když půjdete s paní Westonovou a poslechnete si ten nástroj."

„Nu – pokud mi to radíte. – Jenže (s úsměvem) pokud by si plukovník Campbell vybral nedbalého přítele a nástroj se ukázal být bez výrazu – co mám říct? Pro paní Westonovou nebudu nijakou oporou. Ta si poradí sama. Nepříjemná pravda by přes její rty byla stravitelná, ale já jsem na světě nejhorší v zdvořilé lži."

„Něčemu takovému nevěřím," odpověděla Emma. „Jsem přesvědčená, že dokážete být tak neupřímný jako kdokoli z vašich bližních, když je to třeba; ale nemám důvod domnívat se, že nástroj je bez výrazu. Právě naopak, pokud jsem včera večer správně rozuměla slečně Fairfaxové."

„Pojďte se mnou," řekla paní Westonová, „pokud vám to nebude příliš nepříjemné. Nemusí nás to dlouho zdržet. Potom půjdeme do Hartfieldu. Půjdeme za nimi do Hartfieldu. Opravdu si přeji, abyste se

mnou šel. Budou si té pozornosti tolik vážit! A vždycky jsem si myslela, že to máte v úmyslu."

Víc říct nemohl; a s nadějí Hartfieldu jako odměnou se s paní Westonovou vrátil ke dveřím paní Batesové. Emma je sledovala, až vešli, a pak se připojila k Harriet u zajímavého pultu; – snažila se všemi silami své mysli přesvědčit ji, že chce-li prostý mušelín, nemá smysl prohlížet vzorovaný; a že modrá stuha, byť sebekrásnější, nikdy nebude ladit s jejím žlutým vzorem. Nakonec bylo všechno rozhodnuto, dokonce i určení, kam se zásilka pošle.

„Mám to poslat k paní Goddardové, madam?" zeptala se paní Fordová. – „Ano – ne – ano, k paní Goddardové. Jenomže moje vzorové šaty jsou v Hartfieldu. Ne, pošlete to prosím do Hartfieldu. Ale pak si to paní Goddardová bude chtít prohlédnout. – A vzorové šaty bych si mohla přinést domů kterýkoli den. Ale stuhu budu potřebovat hned – takže ta ať jde raději do Hartfieldu – aspoň ta stuha. Nemohla byste to, paní Fordová, rozdělit na dvě zásilky?"

„Nestojí za to, Harriet, přidělávat paní Fordové dvě zásilky."

„Vskutku ne."

„Žádná potíž na světě, madam," pravila ochotná paní Fordová.

„Ach! ale opravdu bych to raději měla jen v jedné. V tom případě tedy, bude-li libo, pošlete to celé k paní Goddardové – nevím – ne, myslím, slečno Woodhousová, že to stejně dobře můžu nechat poslat do Hartfieldu a odnést si to večer. Co radíte?"

„Abyste tomu nevěnovala už ani půl vteřinku. Do Hartfieldu, bude-li libo, paní Fordová."

„Inu, to bude nejlepší," řekla Harriet docela spokojeně, „vůbec by se mi nelíbilo, kdyby to šlo k paní Goddardové."

K obchodu se blížily hlasy – nebo přesněji jeden hlas a dvě dámy: paní Westonová a slečna Batesová se s nimi setkaly u dveří.

„Má drahá slečno Woodhousová," řekla ta druhá, „jen jsem přeběhla, abych vás uprosila o laskavost přijít si k nám na chvíli sednout

a říct nám svůj úsudek o našem novém nástroji; vy i slečna Smithová. Jak se vám daří, slečno Smithová? – Děkuji vám, velmi dobře. – A požádala jsem paní Westonovou, aby šla se mnou, abych měla jistotu, že se mi to podaří."

„Doufám, že paní Batesová a slečna Fairfaxová jsou –"

„Velmi dobře, mnohokrát vám děkuji. Matka se má báječně; a Jane včera večer nenachladla. Jak se daří panu Woodhouse? – Jsem tak ráda, že slyším tak dobré zprávy. Paní Westonová mi říkala, že jste tady. – Ach! tedy, řekla jsem, musím přeběhnout, slečna Woodhousová mi jistě dovolí jen tak přeběhnout a uprosit ji, aby šla dál; matka ji ráda uvidí – a teď když je nás pěkně pohromadě, nemůže odmítnout. – ‚Ale ano, prosím,' řekl pan Frank Churchill, ‚úsudek slečny Woodhousové o tom nástroji bude k nezaplacení.' – Jenže, řekla jsem, bude mít tím větší jistotu úspěchu, když jedna z vás půjde se mnou. – ‚Ach,' řekl, ‚počkejte půl minutky, než dokončím svou práci;' – protože, věřila byste tomu, slečno Woodhousová, zrovna tam s největší ochotou na světě upevňuje nýtek u maminčiných brýlí. – Ten nýtek, totiž, dnes ráno vypadl. – Tolik ochotný! – Protože matka nemohla brýle vůbec užívat – nemohla si je nasadit. A mimochodem, každý by měl mít dva páry brýlí; opravdu by měl. Jane to říkala. Chtěla jsem je vzít Johnu Saundersovi hned ráno jako první věc, ale něco mi v tom bránilo po celé dopoledne; nejdřív jedno, pak druhé, člověk ani neví co, víte. Jednou přišla Patty říct, že se jí zdá, že by kuchyňský komín potřeboval vymést. Ach, řekla jsem, Patty, nechoď za mnou se špatnými zprávami. Tady je ten nýtek od brýlí tvé paní venku. Pak přišla pečená jablka, paní Wallisová je poslala po svém chlapci; jsou k nám, Wallisovi, vždy nesmírně zdvořilí a ochotní – slýchám od některých lidí, že paní Wallisová umí být nezdvořilá a odpoví velmi hrubě, ale my jsme od nich nikdy nepoznali nic jiného než největší pozornost. A nemůže to být kvůli naší útratě u nich, protože co my spotřebujeme chleba, víte? Jen tři nás – kromě drahé Jane teď na čas – a ta skutečně nic nejí – snídá

tak otřesně, až byste se zděsila, kdybyste to viděla. Netroufám si matce říct, jak málo jí – tak řeknu jedno, pak druhé, a nějak to projde. Ale kolem poledne dostane hlad, a není nic, co by měla tak ráda jako tahle pečená jablka, a jsou nesmírně zdravá, protože jsem onehdy využila příležitosti a zeptala jsem se pana Perryho; náhodou jsem ho potkala na ulici. Ne že bych o tom pochybovala – tak často slyším pana Woodhouse doporučovat pečené jablko. Mám za to, že je to jediný způsob, kterým pan Woodhouse pokládá ovoce za zcela zdravé. Ovšem máme velmi často jablečné knedlíky. Patty dělá znamenitý jablečný knedlík. Nu, paní Westonová, přemluvila jste je, doufám, a tyto dámy nám tedy prokážou laskavost."

Emma bude „velmi ráda, že navštíví paní Batesovou atd.", a konečně se vydali z obchodu, aniž je slečna Batesová zdržela víc než:

„Jak se vám daří, paní Fordová? Promiňte mi. Prve jsem vás neviděla. Slyším, že máte z města půvabnou kolekci nových stuh. Jane se včera vrátila nadšená. Děkuji vám, rukavice jsou docela dobré – jen trochu moc široké kolem zápěstí; ale Jane je zužuje."

„O čem jsem to mluvila?" začala znovu, když už byli všichni venku na ulici.

Emma uvažovala, u čeho se ze vší té směsice zastaví.

„Opravdu nemůžu vzpomenout, o čem jsem to mluvila. – Ach! o maminčiných brýlích. Tolik ochotný od pana Franka Churchilla! ‚Ach!' řekl, ‚myslím, že ten nýtek dokážu připevnit; takovou práci mám náramně rád.' – Což vám ukazuje, jak byl... Opravdu musím říct, že jakkoli jsem o něm už dřív slyšela a jakkoli jsem očekávala, on daleko převyšuje cokoli... Blahopřeji vám, paní Westonová, co nejvřeleji. Zdá se, že je vším, čím může nejmilující rodič... ‚Ach!' řekl, ‚ten nýtek připevním. Takovou práci mám náramně rád.' Jeho způsob mi nikdy nevyjde z mysli. A když jsem vyndala pečená jablka ze spíže a doufala jsem, že naši přátelé budou tak laskavi a vezmou si nějaké, ‚Ach!' řekl hned, ‚není nic z ovoce zdaleka tak dobrého, a tohle jsou nejpěknější

domácí pečená jablka, jaká jsem kdy v životě viděl.' To, víte, bylo tak... A jsem si jistá, že podle jeho způsobu to nebyla žádná poklona. Opravdu jsou to velmi lahodná jablka, a paní Wallisová jim plně dostojí – jenže je necháváme péct jen dvakrát a pan Woodhouse si na nás vymohl slib, že je necháme péct třikrát – ale slečna Woodhousová bude tak hodná, že se o tom nezmíní. Jablka sama jsou nepochybně toho nejlepšího druhu k pečení; všechna z Donwellu – něco z nejštědřejších zásob pana Knightleyho. Posílá nám každý rok pytel; a jistě nikde nikdy nebylo tak dobře se držící jablko jako z jednoho z jeho stromů – myslím, že jsou dva. Matka říká, že ten sad byl za jejích mladých let vždycky slavný. Ale onehdy jsem byla opravdu velmi otřesena – protože pan Knightley jedno ráno přišel na návštěvu, a Jane zrovna tahle jablka jedla, mluvili jsme o nich a říkali, jak jí chutnají, a on se zeptal, zda už jsme je nedojedli. ‚Jistě musíte,' řekl, ‚a já vám pošlu další zásobu; mám jich mnohem víc, než kdy spotřebuji. William Larkins mi letos dovolil nechat si větší množství, než obvykle. Pošlu vám ještě nějaká, než už k ničemu nebudou.' Prosila jsem, aby to nedělal – protože opravdu, co se našich týká, nemohla jsem rozhodně říct, že jich máme ještě mnoho – byl to vlastně jen půltucet; ale ty se měly nechat všechny pro Jane; a vůbec jsem nemohla snést, že by nám měl posílat ještě další, když už byl tak štědrý; a Jane řekla totéž. A když odešel, málem se se mnou pohádala – ne, neměla bych říct pohádala, protože my jsme se v životě nepohádaly; ale byla opravdu zdrcená, že jsem přiznala, jak málo jablek nám zbylo; přála si, abych ho byla nechala věřit, že jich máme ještě mnoho. Ach, řekla jsem, má drahá, řekla jsem toho, co jsem jen mohla. Nicméně téhož večera přišel William Larkins s velkým košem jablek, stejný druh jablek, nejméně půl bušlu, a já jsem byla velmi zavázána, sešla jsem a mluvila s Williamem Larkinsem a řekla jsem všechno, co si asi dokážete představit. William Larkins je taková stará známost! Vždycky ho ráda vidím. Jenže potom jsem se od Patty dozvěděla, že William řekl, že to byla všechna jablka toho druhu,

co jeho pán má; přinesl je všechna – a teď jeho pán nemá už ani jedno k pečení nebo vaření. Williamovi to zřejmě samému nevadilo, byl tak rád, že si pomyslel, jak moc jeho pán prodal; neboť William, víte, dbá o pánův zisk nade všechno; ale paní Hodgesová, říkal, byla docela nespokojená, že je všechna poslal pryč. Nemohla snést, že by si pán letos na jaře nemohl dát ještě jeden jablečný koláč. Řekl to Patty, ale napomenul ji, aby si toho nevšímala a aby nám o tom rozhodně nic neříkala, protože paní Hodgesová *umí* někdy být nevrlá, a dokud se tolik pytlů prodá, nezáleží na tom, kdo sní zbytek. A tak mi to Patty řekla, a já jsem byla nesmírně otřesena! Za nic na světě bych nechtěla, aby o tom pan Knightley cokoli věděl! Byl by tak… Chtěla jsem to utajit před Jane; ale naneštěstí jsem to zmínila dřív, než jsem si uvědomila."

Slečna Batesová právě dokončila, když Patty otevřela dveře; a návštěvníci šli nahoru po schodech, aniž by se museli věnovat nějakému souvislému vyprávění, provázeni jen zvuky její roztěkané vlídnosti.

„Prosím, dávejte pozor, paní Westonová, v zatáčce je schůdek. Prosím, dávejte pozor, slečno Woodhousová, naše schodiště je dost tmavé – spíš tmavší a užší, než by si člověk přál. Slečno Smithová, prosím, dávejte pozor. Slečno Woodhousová, mám o vás starost, jsem si jistá, že jste si narazila nohu. Slečno Smithová, ten schůdek v zatáčce."

X.

Vzhled malého obývacího pokoje, když vstoupili, byl samý klid; paní Batesová, zbavená svého obvyklého zaměstnání, podřimovala na jedné straně krbu, Frank Churchill u stolku poblíž ní s nejvážnější horlivostí pracoval na jejích brýlích, a Jane Fairfaxová, zády k nim, byla pohroužena do svého pianoforte.

Jakkoli byl zaměstnán, mladík dokázal nasadit nanejvýš šťastný výraz, když Emmu znovu uviděl.

„Tohle je potěšení," řekl spíš potichu, „přijít aspoň o deset minut dřív, než jsem si spočítal. Zastihnete mě, jak se snažím být užitečný; řekněte mi, zda myslíte, že uspěju."

„Cože!" řekla paní Westonová, „ještě jste to nedokončil? Jako pracující stříbrotepec byste si tímhle tempem na slušné živobytí nevydělal."

„Nepracuji nepřerušovaně," odpověděl, „pomáhal jsem slečně Fairfaxové, aby její nástroj stál pevně, nebyl úplně stabilní; nerovnost v podlaze, mám za to. Vidíte, jednu nohu jsme podkládali papírem. Bylo to od vás velmi laskavé, že jste se dala přemluvit a přišla. Málem jsem se bál, že budete spěchat domů."

Zařídil to tak, aby seděla vedle něho; a byl dostatečně zaneprázdněn hledáním nejlepšího pečeného jablka pro ni a snahou přimět ji, aby mu pomohla nebo poradila při jeho práci, dokud nebyla Jane Fairfaxová docela připravena znovu usednout k pianoforte. Že nebyla připravena hned, Emma tušila, pochází ze stavu jejích nervů; ještě neměla ten nástroj dost dlouho na to, aby se ho mohla dotknout bez pohnutí; musela se k výkonu rozumově přimět; a Emma takovým citům

– ať byl jejich původ jakýkoli – nemohla než soucítit, a nemohla si než pevně umínit, že je už nikdy před svou sousedkou nevystaví na odiv.

Nakonec Jane začala, a i když první takty zněly chabě, schopnosti nástroje postupně přišly plně ke slovu. Paní Westonová byla nadšená už dříve a byla nadšená znovu; Emma se k ní v chvále přidala; a pianoforte bylo se vším příslušným rozlišováním prohlášeno za nástroj nanejvýš slibný.

„Ať už plukovník Campbell pověřil kohokoli," řekl Frank Churchill s úsměvem k Emmě, „zvolil dobře. Dost jsem slyšel o vkusu plukovníka Campbella ve Weymouthu; a jemnost vrchních tónů je určitě přesně to, co by si on a *celá ta společnost* zvlášť cenili. Troufám si tvrdit, slečno Fairfaxová, že svému příteli buď dal velmi podrobné pokyny, nebo napsal sám Broadwoodovi. Nemyslíte?"

Jane se neohlédla. Nemusela slyšet. Paní Westonová na ni ve stejné chvíli mluvila.

„To není hezké," řekla Emma šeptem; „můj dohad byl náhodný. Netrapte ji."

Zavrtěl hlavou s úsměvem a tvářil se, jako by měl pramálo pochyb a pramálo slitování. Zakrátko začal znovu:

„Jak musí vaši přátelé v Irsku užívat vaší radosti při této příležitosti, slečno Fairfaxová. Troufám si tvrdit, že na vás často myslí a hádají, který že to bude den, přesný den, kdy nástroj dorazí. Myslíte, že plukovník Campbell ví, že se to právě teď děje? – Pokládáte to za následek bezprostředního příkazu z jeho strany, nebo mohl zaslat jen obecný pokyn, zakázku časově neurčitou, závislou na okolnostech a pohodlí?"

Odmlčel se. Nemohla neposlouchat; nemohla se vyhnout odpovědi.

„Dokud nedostanu dopis od plukovníka Campbella," řekla hlasem vynuceného klidu, „nemohu si s žádnou jistotou nic domýšlet. Všechno musí být jen dohad."

„Dohad – ano, někdy člověk uhodne správně a jindy špatně. Přál bych si, abych uhodl, jak brzy ten nýtek docela upevním. Jaké nesmy-

sly se povídají, slečno Woodhousová, když člověk tvrdě pracuje – vůbec jestli mluví; – skuteční řemeslníci, mám za to, drží jazyk za zuby; ale my gentlemani-dělníci, jakmile se chytíme nějakého slova – slečna Fairfaxová říkala něco o dohadech. A je to hotovo. Mám tu čest, madam (k paní Batesové), odevzdat vám vaše brýle, pro tuto chvíli zahojené."

Matka i dcera mu velmi vřele poděkovaly; aby trochu unikl té druhé, odešel k pianoforte a požádal slečnu Fairfaxovou, která u něho stále seděla, aby ještě něco zahrála.

„Budete-li tak laskavá," řekl, „ať je to jeden z valčíků, které jsme včera večer tančili; – nechte mě je prožít znovu. Vy jste si je neužila jako já; po celou dobu jste vypadala unaveně. Mám za to, že jste byla ráda, že jsme déle netancovali; ale já bych byl dal světy – všechny světy, co kdo kdy může dát – za další půlhodinu."

Zahrála.

„Jaké to blaho, slyšet znovu melodii, která *udělala* člověka šťastným! – Nemýlím-li se, tohle se tančilo ve Weymouthu."

Vzhlédla na něho na okamžik, zahořela hlubokou červení a zahrála něco jiného. Vzal nějaké noty ze židle u pianoforte, obrátil se k Emmě a řekl:

„Tady je něco, co je mi docela nové. Znáte to? – Cramer. – A tady je nová sada irských melodií. To by se od takové strany dalo čekat. To všechno bylo zasláno s nástrojem. Velmi ohleduplné od plukovníka Campbella, že? – Věděl, že slečna Fairfaxová tady nemůže mít žádné noty. Zvlášť vyzdvihuji tuhle část té pozornosti; ukazuje, že to vycházelo opravdu od srdce. Nic ukvapeného; nic neúplného. Jen opravdová náklonnost to mohla vyvolat."

Emma si přála, aby byl ve svých narážkách méně otevřený, ale přesto se nemohla ubránit pobavení; a když mrkla po Jane Fairfaxové a zahlédla doznívající úsměv, když viděla, že při vší hluboké červeni rozpoznání byl v tom i úsměv tajného potěšení, měla v tom pobavení

méně skrupulí a mnohem méně výčitek vůči ní. – Tahle milá, přímá, dokonalá Jane Fairfaxová zjevně v nitru chovala velmi zavrženíhodné city.

Přinesl jí všechny ty noty a procházeli je spolu. – Emma využila příležitosti a zašeptala:

„Mluvíte příliš jasně. Musí vám rozumět."

„Doufám, že rozumí. Chci, aby rozuměla. Za svůj úmysl se vůbec nestydím."

„Jenže opravdu, já se napůl stydím a přeji si, abych s tím nápadem nebyla přišla."

„Jsem velmi rád, že ano, a že jste mi ho sdělila. Teď mám klíč ke všem jejím podivným pohledům a způsobům. Stud přenechte jí. Pokud dělá něco nepatřičného, má to cítit."

„Není toho úplně prostá, mám za to."

„Moc toho náznaku nevidím. V tuhle chvíli hraje *Robina Adaira* – *jeho* oblíbenou."

Krátce nato slečna Batesová, procházejíc kolem okna, zahlédla pana Knightleyho na koni opodál.

„Pan Knightley, namouvěru! – Musím s ním mluvit, pokud možno, aspoň abych mu poděkovala. Nebudu tady otvírat okno; všichni byste nachladli; ale můžu, víte, jít do pokoje matky. Troufám si tvrdit, že vejde, až se dozví, kdo je zde. Je úplně rozkošné, že se takhle všichni setkáváte! – Náš malý pokojík takto poctěn!"

Byla v sousedním pokoji, zatímco ještě mluvila, a když tam otevřela křídlo okna, upoutala okamžitě pozornost pana Knightleyho, a každou slabiku jejich rozhovoru ostatní zřetelně slyšeli, jako by se byl odehrával ve stejném pokoji.

„Jak se vám daří? – Jak se vám daří? – Velmi dobře, děkuji vám. Tolik vám děkuji za ten kočár včera večer. Přijeli jsme právě včas; matka byla pro nás zrovna hotová. Pojďte, prosím, dál; opravdu pojďte dál. Najdete tu nějaké přátele."

Tak začala slečna Batesová; a pan Knightley se zdál být odhodlán, aby byl i on vyslechnut, protože nanejvýš rozhodně a velitelsky řekl:

„Jak se daří vaší neteři, slečno Batesová? – Chtěl bych se zeptat na vás všechny, ale zvlášť na vaši neteř. Jak se daří slečně Fairfaxové? – Doufám, že včera večer nenachladla. Jak se daří dnes? Řekněte mi, jak se daří slečně Fairfaxové."

A slečna Batesová byla nucena odpovědět přímo, než ji vyslechl v čemkoli jiném. Posluchače to pobavilo; a paní Westonová vrhla na Emmu pohled zvláštního významu. Emma však stále v neochvějné skepsi vrtěla hlavou.

„Tolik vám děkuji! – tolik, tolik vám děkuji za ten kočár," pokračovala slečna Batesová.

Přerušil ji:

„Jedu do Kingstonu. Můžu pro vás něco udělat?"

„Ach, bože, do Kingstonu – skutečně? – Paní Coleová onehdy říkala, že z Kingstonu něco potřebuje."

„Paní Coleová má služebnictvo, které může poslat. Můžu něco udělat pro *vás*?"

„Ne, děkuji vám. Ale pojďte dál. Kdo myslíte, že je tady? – Slečna Woodhousová a slečna Smithová; byly tak laskavé a přišly si poslechnout nové pianoforte. Dejte koně do Crownu a pojďte dál."

„Nu," řekl přemítavým tónem, „na pět minut, snad."

„A tady je také paní Westonová a pan Frank Churchill! – Zcela rozkošné; tolik přátel!"

„Ne, teď ne, děkuji vám. Nemohl bych zůstat ani dvě minuty. Musím co nejrychleji dojet do Kingstonu."

„Ach! pojďte dál. Budou tak rádi, že vás vidí."

„Ne, ne; váš pokoj je dost plný. Přijdu jindy a poslechnu si pianoforte."

„Nu, mrzí mě to tolik! – Ach! pane Knightley, jaká to byla včera večer rozkošná společnost; nesmírně příjemné. – Viděl jste někdy takový

tanec? – Nebylo to rozkošné? – Slečna Woodhousová a pan Frank Churchill; nikdy jsem nic podobného neviděla."

„Ach! velmi rozkošné, to opravdu; nic menšího říct nemohu, protože se domnívám, že slečna Woodhousová a pan Frank Churchill slyší všechno, co se tu říká. A (zvedl hlas ještě víc) nevidím důvod, proč by se neměla zmínit také slečna Fairfaxová. Mám za to, že slečna Fairfaxová tančí velmi dobře; a paní Westonová je bez výjimky nejlepší hráčka country-dancí v Anglii. A nyní, pokud mají vaši přátelé nějakou vděčnost, řeknou něco pořádně nahlas o vás a o mně na oplátku; ale já nemohu zůstat a slyšet to."

„Ach! pane Knightley, ještě okamžik; něco důležitého – tak otřeseny! – Jane i já jsme obě tak otřesené ohledně těch jablek!"

„Co se zase stalo?"

„Pomyslete, že nám posíláte všechna svá zásobní jablka. Říkal jste, že jich máte velmi mnoho, a teď vám nezbylo ani jedno. Jsme opravdu tak otřesené! Paní Hodgesová má plné právo být rozzlobená. William Larkins to tady zmínil. Neměl jste to dělat, opravdu neměl. Ach! už je pryč. Nikdy nesnese, aby mu někdo děkoval. Ale myslela jsem, že by teď zůstal, a byla by škoda nezmínit... Nu, (když se vrátila do pokoje,) nepodařilo se mi to. Pan Knightley nemůže zastavit. Jede do Kingstonu. Zeptal se mě, jestli by mohl něco..."

„Ano," řekla Jane, „slyšely jsme jeho laskavou nabídku, slyšely jsme všechno."

„Ach! ano, má drahá, jistě ano, protože dveře byly otevřené, a okno bylo otevřené, a pan Knightley mluvil nahlas. Určitě jste musely slyšet všechno. ‚Můžu pro vás v Kingstonu něco udělat?' zeptal se; tak jsem jen zmínila... Ach! slečno Woodhousová, musíte už jít? – Vypadá to, jako byste jen právě přišly – tak od vás velmi laskavé."

Emma zjistila, že je opravdu čas být doma; návštěva se už dost protáhla; a když se podívali na hodinky, uvědomili si, že z dopoledne už tolik ubylo, že se paní Westonová a její společník, kteří se také rozlou-

čili, mohli dovolit jen doprovodit obě mladé dámy k bráně Hartfieldu, než vyrazili do Randalls.

XI.

Je snad možné obejít se úplně bez tance. Jsou známy případy mladých lidí, kteří strávili mnoho a mnoho měsíců za sebou, aniž by byli na jakémkoli plese jakéhokoli druhu, aniž by jim z toho vzešla nějaká podstatná škoda na těle nebo mysli; – ale jakmile se jednou začne – jakmile se jednou pocítí blaho prudkého pohybu, byť jen slabě – musí být společnost pořádně těžkopádná, aby nežádala víc.

Frank Churchill si už v Highbury jednou zatančil a toužil tančit znovu; a poslední půlhodinu večera, který se pan Woodhouse nechal přemluvit strávit s dcerou v Randalls, strávili ti dva mladí lidé plánováním v tomto směru. Frank s tím přišel jako první; a byl v tom i největší zápal; neboť ona lépe posuzovala překážky a byla nejhorlivější v otázce vhodnosti a vzhledu. Ale přece měla dost chuti znovu ukázat lidem, jak rozkošně pan Frank Churchill a slečna Woodhousová tančí – dělat něco, při čem se nemusela stydět srovnávat se s Jane Fairfaxovou – a dokonce prostě tančit, bez jakékoli zlobné podpory ješitnosti – aby mu nejprve pomohla vyměřit kroky pokoj, v němž seděli, a podívat se, kolik se do něj dá vměstnat – a potom brát rozměry druhého salonu v naději, že navzdory všemu, co o jejich přesně stejné velikosti pan Weston říkal, se ukáže, že je o něco větší.

Jeho první návrh a prosba, aby se tanec započatý u pana Colea tam i dokončil – aby se shromáždila táž společnost a byl najat týž muzikant – se setkala s nejochotnějším souhlasem. Pan Weston se do té myšlenky vrhl se zcela upřímným nadšením a paní Westonová se nanejvýš ochotně nabídla hrát tak dlouho, jak budou chtít tančit; a hned nato

následovalo zajímavé zaměstnání: přesně sečíst, kdo tam bude, a každému páru přiřknout nutný díl prostoru.

„Vy a slečna Smithová, a slečna Fairfaxová, budete tři, a obě slečny Coxovy pět," opakovalo se mnohokrát. „A pak tam budou oba Gilbertové, mladý Cox, můj otec a já, kromě pana Knightleyho. Ano, to bude pro potěšení úplně dost. Vy a slečna Smithová, a slečna Fairfaxová, budete tři, a obě slečny Coxovy pět; a pro pět párů bude místa dost."

Ale brzy začalo z jedné strany:

„Jenže bude dost místa pro pět párů? – Opravdu si nemyslím, že bude."

Z druhé:

„A ostatně, pět párů nestačí k tomu, aby se vyplatilo nastoupit. Pět párů není nic, když se o tom vážně přemýšlí. Nejde pět párů *zvát*. Přijatelné je to jen jako myšlenka okamžiku."

Někdo řekl, že se u bratra očekává i *slečna* Gilbertová a musí být pozvána s ostatními. Někdo jiný myslel, že by *paní* Gilbertová byla toho druhého večera také tančila, kdyby bývala požádána. Pronesla se slůvka za druhého mladého Coxe; a nakonec, když pan Weston jmenoval jednu rodinu bratranců, která nemůže být opomenuta, a druhou starých známých, které se nedá vynechat, bylo jisté, že z pěti párů bude přinejmenším deset, a začala velmi zajímavá úvaha, jak by se jen daly rozestavit.

Dveře obou pokojů byly přesně proti sobě. „Nemohly by se použít oba pokoje a tančit se napříč chodbou?" Zdálo se to nejlepší řešení; a přece ne natolik dobré, aby mnozí z nich nechtěli lepší. Emma říkala, že by to bylo nešikovné; paní Westonová trpěla kvůli večeři; a pan Woodhouse se tomu důrazně stavěl na odpor, ze zdravotních důvodů. Udělalo mu to opravdu takovou starost, že se v tom nedalo setrvat.

„Ach! ne," řekl; „to by byla krajní neprozíravost. To bych pro Emmu nesnesl! – Emma není silná. Děsně by nachladla. A ta chudinka malá Harriet také. A vy všichni také. Paní Westonová, vy byste úplně ulehla;

nenechte je o tak divoké věci ani mluvit. Prosím, nenechte je o tom mluvit. Ten mladý muž (ztišeně) je velmi nerozvážný. Neříkejte to otci, ale ten mladý muž není úplně v pořádku. Celý dnešní večer tolikrát otvíral dveře a držel je bezohledně otevřené. Nemyslí na průvan. Nechci vás proti němu popudit, ale opravdu, není úplně v pořádku!"

Paní Westonová byla z takové obžaloby smutná. Věděla, jak je to vážné, a řekla všechno, co bylo v její moci, aby ji odvolala. Všechny dveře se nyní zavřely, od plánu s chodbou se upustilo a znovu se přistoupilo k původnímu záměru tančit jen v pokoji, v němž byli; a to s takovou dobrou vůlí ze strany Franka Churchilla, že se místo, které bylo před čtvrthodinou pokládáno sotva za dostatečné pro pět párů, nyní pokoušelo vydat zcela dostatečným pro deset.

„Byli jsme příliš velkorysí," řekl. „Vyhradili jsme zbytečný prostor. Deset párů tu může velmi dobře stát."

Emma namítla: „To by byla tlačenice – smutná tlačenice; a co může být horší než tančit bez místa k otočení?"

„Pravda pravdoucí," odpověděl vážně; „to by bylo moc špatné." Ale přesto měřil dál a znovu skončil:

„Myslím, že pro deset párů bude docela snesitelně místa."

„Ne, ne," řekla, „jste úplně nerozumný. Bylo by hrozné stát tak těsně! Nic nemůže být vzdálenější radosti než tančit v tlačenici – a tlačenice v malém pokojíku!"

„Nedá se to popřít," odpověděl. „Souhlasím s vámi do písmene. Tlačenice v malém pokojíku – slečno Woodhousová, vy máte umění podat obraz v několika slovech. Vybraně, naprosto vybraně! – Přesto, když už jsme pokročili takhle daleko, člověk nerad věc zahodí. Byl by to pro mého otce zklamání – a celkově – nevím – spíš se přikláním k mínění, že deset párů by zde mohlo velmi dobře stát."

Emma pochopila, že povaha jeho galantnosti je trochu umíněná a že raději bude odporovat, než aby ztratil potěšení z tance s ní; ale přijala tu poklonu a zbytek mu odpustila. Kdyby si ho někdy hodlala

vzít, bylo by snad stálo za to zastavit se, zvážit a pokusit se pochopit cenu jeho upřednostnění a povahu jeho naturelu; ale pro všechny účely jejich známosti byl přece jen dost milý.

Před polednem druhého dne byl v Hartfieldu; a vstoupil do pokoje s tak příjemným úsměvem, který potvrzoval trvání plánu. Záhy se ukázalo, že přišel oznámit zlepšení.

„Nu, slečno Woodhousová," začal takřka hned, „vaše chuť k tanci, doufám, nebyla docela zahnána hrůzami malých pokojů mého otce. Přináším v té věci nový návrh: – myšlenku mého otce, která čeká jen na vaše schválení, aby se podle ní jednalo. Mohu doufat ve čest vaší ruky pro první dva tance tohoto malého zamýšleného plesu, který se bude konat ne v Randalls, ale v hostinci Crown Inn?"

„Crown!"

„Ano; pokud vy a pan Woodhouse nevidíte žádnou námitku, a věřím, že nemůžete, otec doufá, že budou jeho přátelé tak laskavi a navštíví ho tam. Lepší zařízení jim slibuje, a neméně vděčné přivítání než v Randalls. Je to jeho vlastní nápad. Paní Westonová proti tomu nemá námitek, pokud budete spokojená. Takhle to všichni cítíme. Ach! měla jste úplně pravdu! Deset párů, ať už v jednom nebo druhém pokoji v Randalls, by bylo nesnesitelných! – Hrozné! – Cítil jsem po celou dobu, jak máte pravdu, ale moc jsem toužil zajistit *cokoli*, než abych rád ustupoval. Není to dobrá výměna? – Souhlasíte – doufám, že souhlasíte?"

„Zdá se mi to plán, proti kterému nikdo nemůže nic mít, pokud nic nemají manželé Westonovi. Mám to za obdivuhodné; a pokud mohu mluvit za sebe, budu nanejvýš šťastná. – Zdá se mi to jediné možné zlepšení. Tatínku, nemyslíte, že je to vynikající zlepšení?"

Musela to opakovat a vysvětlovat, než to bylo úplně pochopeno; a potom, protože to bylo zcela nové, byly nutné další výklady, aby se to stalo přijatelným.

„Ne; měl to za hodně vzdálené od zlepšení – velmi špatný plán – mnohem horší než ten druhý. Pokoj v hostinci je vždycky vlhký a nebezpečný; nikdy pořádně nevyvětraný, nevhodný k obývání. Pokud musejí tančit, lépe by udělali, kdyby tančili v Randalls. V životě nebyl v pokoji v Crownu – ani od vidění nezná lidi, co ho vedou. – Ach! ne – velmi špatný plán. V Crownu by nachladli hůř než kdekoli jinde."

„Chtěl jsem podotknout, pane," řekl Frank Churchill, „že jedno z velkých doporučení této změny je právě to pramalé nebezpečí, že by někdo nachladl – tolik menší nebezpečí v Crownu než v Randalls! Pan Perry by snad mohl mít důvod litovat té změny, ale nikdo jiný ne."

„Pane," řekl pan Woodhouse spíše rozhorleně, „velmi se mýlíte, pokud se domníváte, že pan Perry je takové povahy. Pan Perry se nesmírně znepokojuje, kdykoli je někdo z nás nemocný. Ale nechápu, jak může být pokoj v Crownu pro vás bezpečnější než dům vašeho otce."

„Právě z toho důvodu, že je větší, pane. Nebudeme mít vůbec potřebu otvírat okna – ani jednou po celý večer; a je to právě ten strašlivý zvyk otvírat okna, vpouštět studený vzduch na rozehřátá těla, který (jak dobře víte, pane) páchá škody."

„Otvírat okna! – ale přece, pane Churchille, nikoho by nenapadlo otvírat okna v Randalls. Nikdo by nemohl být tak neopatrný! Nikdy jsem o něčem takovém neslyšel. Tančit s otevřenými okny! – Jsem si jistý, že ani váš otec, ani paní Westonová (bývalá slečna Taylorová) by to nestrpěli."

„Ach! pane – ale nerozvážný mladý člověk se někdy postaví za okenní záclonu a nenápadně vytáhne horní okenní křídlo, aniž by si toho kdo všiml. Sám jsem to často zažil."

„Opravdu, pane? – Pane bože! To bych si nebyl pomyslel. Ale žiji mimo svět a často jsem překvapen tím, co slyším. Nicméně tohle činí rozdíl; a snad, až to budeme probírat – ale takovéhle věci vyžadují značné uvážení. Nedá se v nich rozhodnout ve spěchu. Pokud by byli

manželé Westonovi tak laskavi a přišli sem k nám jednoho dopoledne, mohli bychom to probrat a podívat se, co se dá dělat."

„Ale naneštěstí, pane, můj čas je tak omezený –"

„Ach!" přerušila ho Emma, „bude dost času všechno probrat. Vůbec není třeba spěchat. Pokud se to dá zařídit v Crownu, tatínku, bude to pro koně velmi příhodné. Budou tak blízko své vlastní stáje."

„Opravdu budou, má drahá. To je důležité. Ne že by si James někdy stěžoval; ale je správné šetřit naše koně, kdykoli to jde. Kdybych si mohl být jist, že jsou ty pokoje důkladně vyvětrané – ale dá se paní Stokesové věřit? O tom pochybuji. Neznám ji, ani od vidění."

„Za všechno toho druhu můžu ručit, pane, protože to bude pod dohledem paní Westonové. Paní Westonová se zavázala, že to všechno povede."

„Tak vidíš, tatínku! – Teď už musíš být spokojen. – Naše drahá paní Westonová, která je samá pečlivost. Nevzpomínáš si, co říkal pan Perry před tolika lety, když jsem měla spalničky? ‚Pokud se *slečna Taylorová* zaváže, že slečnu Emmu zabalí, nemusíte, pane, mít žádné obavy.' Kolikrát jsem tě slyšela mluvit o tom jako o takové pokloně pro ni!"

„Ano, pravda pravdoucí. Pan Perry to říkal. Nikdy na to nezapomenu. Chudinka malá Emma! Byla jsi na spalničky velmi špatně; totiž byla bys bývala velmi špatně, nebýt Perryho velké péče. Chodil čtyřikrát denně po celý týden. Řekl od začátku, že je to velmi dobrý druh – což byla naše velká útěcha; ale spalničky jsou strašlivá nemoc. Doufám, že kdykoli budou maličcí chudinky Isabelly mít spalničky, pošle pro Perryho."

„Můj otec a paní Westonová jsou v tuto chvíli v Crownu," řekl Frank Churchill, „a prohlížejí možnosti domu. Nechal jsem je tam a přišel do Hartfieldu, nedočkavý vašeho názoru, a v naději, že se dáte přesvědčit, abyste se k nim přidala a dala svou radu na místě. Byl jsem o to požá-

dán od obou. Byla by to pro ně největší radost, kdybyste mi dovolila vás tam doprovodit. Bez vás nemohou nic uspokojivě udělat."

Emma byla velmi ráda, že byla povolána k takové poradě; a protože se její otec zavázal, že si to vše mezitím rozmyslí, zatímco bude pryč, oba mladí lidé bezodkladně vyrazili společně do Crownu. Byli tam manželé Westonovi; nadšení, že ji vidí a dostanou její schválení, velmi zaneprázdněni a velmi šťastni každý po svém; ona v jisté malé úzkosti; a on, komu se všechno zdálo dokonalé.

„Emmo," řekla, „ta tapeta je horší, než jsem čekala. Podívejte! místy, jak vidíte, je příšerně špinavá; a dřevěné obložení je žlutější a žalostnější, než jsem si uměla představit."

„Má drahá, jsi příliš puntičkářská," řekl manžel. „Co na tom záleží? Při svíčkách z toho nic neuvidíš. Při svíčkách to bude čisté jako Randalls. My z toho na našich klubových večerech nikdy nic nevidíme."

Dámy si tu pravděpodobně vyměnily pohledy, které znamenaly: „Muži nikdy nepoznají, kdy je něco špinavé," a pánové si možná každý v duchu říkal: „Ženské mají své malé nesmysly a zbytečné starosti."

Vyvstala však jedna nesnáz, kterou pánové neodbyli jako nicotnou. Týkala se místnosti pro večeři. V době, kdy byl taneční sál postaven, se o večeřích neuvažovalo; a drobná herna vedle byla jediným přídavkem. Co dělat? Tahle herna bude teď potřeba jako herna; nebo pokud ta jejich čtyřka příhodně odhlasuje karty za zbytečné, nebyla by přesto na pohodlnou večeři příliš malá? Pro ten účel by se dal zajistit jiný pokoj mnohem lepší velikosti; ale byl na druhém konci domu a muselo by se k němu projít dlouhou nepříjemnou chodbou. V tom byla potíž. Paní Westonová se bála průvanu pro mladé lidi v té chodbě; a ani Emma, ani páni nesnesli vyhlídku, že budou při večeři tísnivě namačkáni.

Paní Westonová navrhla, aby žádná pořádná večeře nebyla; jen chlebíčky atd. prostřené v malém pokoji; ale to bylo zavrhnuto jako prachbídný návrh. Soukromý tanec, bez usazení k večeři, byl prohlá-

šen za hanebný podvod na právech mužů i žen; a paní Westonová o tom nesmí mluvit znovu. Zkusila to tedy jinak, nahlédla do onoho sporného pokoje a poznamenala:

„Nemyslím, že *je* zas tak malý. Nebude nás, víte, mnoho."

A pan Weston zároveň, který rázně dlouhými kroky kráčel chodbou, volal:

„Mluvíš, má drahá, hodně o délce téhle chodby. Vlastně to nic není; a ze schodiště ani nejmenší průvan."

„Přála bych si," řekla paní Westonová, „aby člověk věděl, které uspořádání by se našim hostům obecně nejvíc líbilo. Udělat to, co by potěšilo nejvíce, musí být naším cílem – kdyby člověk jen věděl, co by to bylo."

„Ano, pravda pravdoucí," zvolal Frank, „pravda pravdoucí. Chcete názor sousedů. Nedivím se vám. Kdyby se dalo zjistit, co ti hlavní z nich – třeba Coleovi. Nejsou daleko. Mám k nim zajít? Nebo slečna Batesová? Je ještě blíž. – A nevím, jestli slečna Batesová není stejně schopná poznat sklony ostatních jako kdokoli. Mám za to, že větší poradu potřebujeme. Mám jít a pozvat slečnu Batesovou, aby se k nám přidala?"

„Nu – jestli chcete," řekla paní Westonová trochu váhavě, „jestli si myslíte, že bude k nějakému užitku."

„Od slečny Batesové se k věci nic nedozvíte," řekla Emma. „Bude samé nadšení a vděčnost, ale neřekne vám nic. Ani vaše otázky nebude poslouchat. Nevidím žádnou výhodu v poradě se slečnou Batesovou."

„Ale je tak zábavná, tak nesmírně zábavná! Hrozně rád poslouchám, jak slečna Batesová mluví. A nemusím přivádět celou rodinu, víte."

Zde se k nim připojil pan Weston, a jakmile vyslechl, co se navrhuje, dal tomu rozhodné schválení.

„Ano, Franku, pojď. – Jdi pro slečnu Batesovou, a ať tu věc hned skončíme. Určitě ji ten plán potěší; a neznám vhodnější osobu, která by nám ukázala, jak odstranit potíže. Jdi pro slečnu Batesovou. Jsme trochu moc vybíraví. Je živou lekcí, jak být šťastný. Ale přiveď je obě. Pozvi obě."

„Obě, pane! Může i stará dáma?..."

„Stará dáma! Ne, mladá dáma, pochopitelně. Pokládal bych tě, Franku, za velikého hlupáka, kdybys přivedl tetu bez neteře."

„Ach! prosím za prominutí, pane. Hned mě to nenapadlo. Nepochybně, přejete-li si to, pokusím se přemluvit obě." A už letěl.

Dávno než se znovu objevil, doprovázeje malou, úhlednou, čile se pohybující tetu a její elegantní neteř, – paní Westonová, jako žena mírné povahy a dobrá manželka, prohlédla znovu chodbu a shledala, že její zla jsou mnohem menší, než si předtím myslela – vskutku zcela mizivá; a tím skončily potíže s rozhodováním. Všechno ostatní, aspoň v úvahách, bylo dokonale hladké. Všechna drobnější uspořádání stolu a židlí, světel a hudby, čaje a večeře se zařídila sama; nebo byla ponechána jako pouhé maličkosti, aby se o nich kdykoli domluvila paní Westonová s paní Stokesovou. – Všichni pozvaní měli jistě přijít; Frank už napsal do Enscombe s návrhem, že zůstane několik dní nad svůj čtrnáctidenní pobyt, což nemohlo být odmítnuto. A měl to být rozkošný tanec.

Když slečna Batesová přišla, souhlasila s tím vším co nejsrdečněji. Jako rádkyně nebyla třeba; ale jako schvalovatelka (daleko bezpečnější úloha) byla opravdu vítána. Její schválení, zároveň všeobecné i podrobné, vřelé a nepřetržité, nemohlo než potěšit; a další půlhodinu všichni přecházeli sem a tam mezi různými pokoji, někteří navrhovali, někteří naslouchali, a všichni se šťastně těšili budoucnosti. Společnost se nerozešla, aniž byla Emma hrdinou večera pevně zajištěna pro první dva tance a aniž by zaslechla, jak pan Weston šeptá své ženě: „Požádal ji, má drahá. To je dobře. Já jsem to věděl!"

XII.

Jedna jediná věc chyběla, aby vyhlídka na ples byla pro Emmu úplně uspokojivá – aby byl stanoven na den v rámci povolené doby pobytu Franka Churchilla v Surrey; neboť navzdory důvěře pana Westona si nemohla myslet, že by bylo tak docela nemožné, aby Churchillovi nedovolili svému synovci zůstat ani den nad jeho čtrnáct dní. Ale to nebylo pokládáno za proveditelné. Přípravy si musí vzít svůj čas, nic nemohlo být pořádně hotovo, dokud se nevkročí do třetího týdne, a několik dní museli plánovat, pokračovat a doufat v nejistotě – s rizikem – podle jejího názoru velkým rizikem –, že to všechno bude marné.

Enscombe však bylo milostivé, milostivé skutkem, ne-li slovem. Jeho přání zůstat déle zřejmě nepotěšilo; nebránilo se mu však. Všechno bylo bezpečné a nadějné; a protože odstranění jedné starosti obvykle uvolňuje místo druhé, Emma, nyní jistá si svým plesem, začala si za další mrzutost brát provokující lhostejnost pana Knightleyho vůči němu. Snad proto, že sám netančil, snad proto, že se plán kul bez porady s ním, zdál se odhodlán, že ho ples nebude zajímat, rozhodnut nedopustit, aby v něm vzbuzoval jakoukoli okamžitou zvědavost nebo mu poskytl jakékoli budoucí pobavení. Na její dobrovolná sdělení Emma nedostávala schvalnější odpověď než:

„Dobrá. Pokud Westonovi uznají za vhodné dát si tolik práce pro pár hodin hlučné zábavy, nemám proti tomu co říct, jen že si za mě potěšení vybírat nebudou. – Ach! ano, musím tam být; nemohl bych odmítnout; a budu se snažit co nejvíc nespat; ale raději bych byl doma a procházel si týdenní účty Williama Larkinse; mnohem raději, při-

znávám. – Potěšení z pohledu na tanec! – já ne, opravdu – nikdy se na něj nedívám – nevím, kdo se dívá. – Krásný tanec, mám za to, musí být, jako ctnost, sám sobě odměnou. Ti, co stojí vedle, obyčejně myslí na něco úplně jiného."

Emma cítila, že to bylo mířeno na ni; a dost ji to rozzlobilo. Nebylo to však z ohledů k Jane Fairfaxové, že byl tak lhostejný nebo tak rozhořčený; v odsuzování plesu se neřídil *jejími* city, neboť *ona* se na představu plesu neobyčejně těšila. Rozohňovala ji – otvírala jí srdce – dobrovolně řekla:

„Ach! slečno Woodhousová, doufám, že se nestane nic, co by plesu zabránilo. Jaké by to bylo zklamání! Opravdu se na něj těším, přiznávám, s *velmi* velkým potěšením."

Nebylo to tedy kvůli Jane Fairfaxové, že by byl dával přednost společnosti Williama Larkinse. Ne! – byla stále víc přesvědčena, že se paní Westonová ve své domněnce docela mýlila. Z jeho strany bylo mnoho přátelské a soucitné náklonnosti – ale žádná láska.

Běda! brzy nebylo kdy se s panem Knightleym přít. Po dvou dnech radostné jistoty vzápětí následovalo zhroucení všeho. Přišel dopis od pana Churchilla, který naléhal na synovcův okamžitý návrat. Paní Churchillové nebylo dobře – daleko ne tak dobře, aby se bez něj obešla; byla ve velkém utrpení (jak říkal její manžel), když před dvěma dny psala svému synovci, ačkoli se ze své obvyklé nechuti působit bolest a stálého zvyku nemyslet na sebe o tom nezmínila; ale teď jí bylo příliš špatně na jakékoli otálení a musí ho prosit, aby se bezodkladně vypravil do Enscombe.

Podstata tohoto dopisu byla Emmě okamžitě sdělena krátkou zprávou od paní Westonové. Co se týká jeho odjezdu, byl nevyhnutelný. Musel do několika hodin odjet, ačkoli bez jakékoli skutečné obavy o tetu, která by zmenšila jeho nechuť. Znal její nemoci; nikdy se nedostavily jinak než k její vlastní potřebě.

Paní Westonová dodala, „že si může dovolit jen tolik času, aby po snídani spěchal do Highbury a rozloučil se s těmi několika tamními přáteli, u nichž mohl předpokládat nějaký zájem o něho; a že ho lze v Hartfieldu očekávat velmi brzy."

Tahle nešťastná zpráva byla závěrem Emminy snídaně. Jakmile byla jednou přečtena, nedalo se dělat nic jiného než naříkat a bědovat. Ztráta plesu – ztráta toho mladého muže – a všechno, co ten mladý muž může cítit! – Bylo to příliš nešťastné! – Jaký rozkošný večer by to býval byl! – Všichni tak šťastní! a ona a její partner nejšťastnější! – „Říkala jsem, že to tak bude," byla jediná útěcha.

Pocity jejího otce byly dost jiné. Myslel hlavně na nemoc paní Churchillové a chtěl vědět, jak se jí dostává léčby; a co se týká plesu, bylo otřesné, že měla být drahá Emma zklamaná; ale všichni budou doma v bezpečí.

Emma byla pro svého návštěvníka připravena hodnou chvíli předtím, než se objevil; ale pokud to vůbec vrhá stín na jeho netrpělivost, jeho smutný výraz a úplný nedostatek nálady, když přišel, ho mohly rehabilitovat. Odjezd pociťoval téměř příliš silně, než aby o něm mluvil. Jeho stísněnost byla velmi zřejmá. První minuty seděl opravdu pohroužen do myšlenek; a když se vzpamatoval, bylo to jen k tomu, aby řekl:

„Ze všech hrozných věcí je loučení to nejhorší."

„Vy se ale vrátíte," řekla Emma. „Tohle nebude vaše jediná návštěva v Randalls."

„Ach! – (vrtěl hlavou) – ta nejistota, kdy se budu moci vrátit! – Budu se o to snažit s velkým zápalem! – Bude to předmět všech mých myšlenek a starostí! – a pokud by můj strýc a teta pojeli letos na jaře do města – ale obávám se – minulé jaro se nehnuli – obávám se, že je ten zvyk nadobro ten tam."

„Ten náš chudinka ples musí být tedy úplně vzdán."

„Ach! ten ples! – proč jsme na něco čekali? – proč se potěšení nechopit hned? – Jak často přípravy, pošetilé přípravy, zničí štěstí! – Vy jste nám to řekla. – Ach! slečno Woodhousová, proč máte vždycky pravdu?"

„Je mi opravdu moc líto, že mám v tomto případě pravdu. Mnohem raději bych bývala veselá než moudrá."

„Pokud se mi podaří přijet znovu, náš ples se přece ještě bude konat. Můj otec s tím počítá. Nezapomeňte na svůj slib."

Emma se blahovolně usmála.

„Co to bylo za čtrnáct dní!" pokračoval; „každý den vzácnější a rozkošnější než ten předchozí! – každý den mě činil méně způsobilým snést jakékoli jiné místo. Šťastni ti, kteří mohou zůstat v Highbury!"

„Když nám teď dáváte tak hojnou spravedlnost," řekla Emma se smíchem, „odvážím se vás zeptat, zda jste zpočátku nepřijel trochu pochybovačně? Nepřekonáváme spíš vaše očekávání? Jsem si jistá, že ano. Jsem si jistá, že jste nijak zvlášť nečekal, že se nám bude dařit nás mít rád. Nebyl byste tak dlouho otálel s příjezdem, kdybyste měl o Highbury příjemnou představu."

Zasmál se dost sebevědomě; a i když ten pocit popíral, Emma byla přesvědčena, že tomu tak bylo.

„A musíte odjet dnes dopoledne?"

„Ano; otec se tu ke mně připojí: půjdeme spolu zpátky, a já musím ihned odjet. Skoro se bojím, že každou chvíli přijde."

„Ani pět minut, aby zbyly pro vaše přítelkyně slečnu Fairfaxovou a slečnu Batesovou? Jaká smůla! Mocné, přesvědčivé úvahy slečny Batesové by snad posílily ty vaše."

„Ano – *byl* jsem u nich; cestou kolem dveří jsem si pomyslel, že bude lepší zajít. Bylo to správné. Vešel jsem na tři minuty a byl jsem zdržen tím, že slečna Batesová nebyla doma. Byla venku; a mně se zdálo nemožné nepočkat, až přijde. Je to žena, které se smát můžete,

které se smát *musíte*; ale které byste nechtěl projevit přezírání. Bylo lepší tedy svou návštěvu vykonat teď…"

Zaváhal, vstal, přešel k oknu.

„Zkrátka," řekl, „snad, slečno Woodhousová – myslím, že stěží můžete být zcela bez podezření…"

Pohlédl na ni, jako by jí chtěl číst myšlenky. Sotva věděla, co má říct. Zdálo se jí to předzvěstí něčeho naprosto vážného, co si nepřála. Přinutila se tedy promluvit, v naději, že to odvrátí, a klidně řekla:

„Máte úplnou pravdu; bylo nanejvýš přirozené svou návštěvu vykonat teď…"

Mlčel. Věřila, že se na ni dívá; patrně rozvažoval, co řekla, a snažil se pochopit způsob, jakým to řekla. Slyšela, jak si povzdechl. Bylo přirozené, že cítil, že má *proč* si povzdechnout. Nemohl věřit, že ho povzbuzuje. Pár trapných okamžiků uplynulo, a znovu si sedl; a odhodlanějším způsobem řekl:

„Byla to útěcha myslet si, že všechen zbytek mého času může patřit Hartfieldu. Má náklonnost k Hartfieldu je nanejvýš vřelá…"

Znovu se odmlčel, znovu vstal a zdál se docela zmaten. – Byl do ní zamilovanější, než Emma předpokládala; a kdo ví, jak by to bylo skončilo, kdyby se nebyl objevil jeho otec? Krátce nato přišel i pan Woodhouse; a nutnost vzmužit se mu vrátila rozvahu.

Několik dalších minut však tuto zkoušku dovršilo. Pan Weston, vždy čilý, když bylo třeba něco zařídit, a stejně neschopný odkládat jakékoli zlo, které bylo nevyhnutelné, jako předvídat jakékoli, které bylo nejisté, řekl: „Je čas jít;" a mladík, i když si mohl povzdechnout a povzdechl si, nemohl než souhlasit a rozloučit se.

„Budu o vás všech slýchat," řekl; „to je má hlavní útěcha. Budu slyšet o všem, co se u vás děje. Zavázal jsem si paní Westonovou, že mi bude psát. Byla tak laskavá, že to slíbila. Ach! to požehnání ženské korespondentky, když má člověk o nepřítomné opravdu zájem! – řekne mi všechno. V jejích dopisech budu v drahém Highbury znovu."

Velmi přátelský stisk ruky, velmi opravdové „sbohem" uzavřelo řeč a dveře zakrátko oddělily Franka Churchilla. Krátká byla lhůta – krátké jejich setkání; byl pryč; a Emma cítila takovou lítost nad rozchodem a předvídala tak velkou ztrátu pro jejich malou společnost z jeho nepřítomnosti, že se začala obávat, že toho lituje až příliš a cítí to až příliš silně.

Byla to smutná změna. Setkávali se téměř denně od jeho příjezdu. Jeho pobyt v Randalls jistě dodal posledním dvěma týdnům velký elán – nepopsatelný elán; myšlenka, očekávání, že ho uvidí, jež přinášelo každé ráno, ujištění o jeho pozornostech, jeho živost, jeho způsoby! Byl to velmi šťastný čtrnáctidenní čas a smutný musel být propad z něho do obyčejného proudu hartfieldských dnů. Jako korunu všech ostatních doporučení jí *málem* řekl, že ji miluje. Jaké síle nebo jaké stálosti citu by mohl podléhat, byla jiná otázka; ale v tuto chvíli nemohla pochybovat, že k ní chová vyloženě vřelý obdiv, vědomé upřednostnění; a toto přesvědčení, spojené se vším ostatním, ji vedlo k myšlence, že *musí* být do něho trochu zamilovaná, navzdory každému dřívějšímu rozhodnutí proti tomu.

„Jistě musím," řekla si. „Ten pocit malátnosti, únavy, otupělosti, ta nechuť sednout si a zaměstnat se, ten pocit, že všechno v domě je nudné a bez chuti! – Musím být zamilovaná; byla bych nejpodivnější bytost na světě, kdybych nebyla – aspoň na pár týdnů. Nu! co je zlem pro některé, bývá vždycky dobrem pro jiné. Budu mít mnoho smutečních druhů ohledně plesu, ne-li ohledně Franka Churchilla; ale pan Knightley bude šťastný. Teď si může, chce-li, strávit večer se svým drahým Williamem Larkinsem."

Pan Knightley však neukázal žádné vítězoslavné štěstí. Nemohl říct, že je mu to kvůli němu samému líto; jeho velmi veselý výraz by mu odporoval, kdyby to řekl; řekl však, a velmi vážně, že je mu líto zklamání ostatních, a se značnou laskavostí dodal:

„Vy, Emmo, která máte tak málo příležitostí tančit, vy máte opravdu smůlu; máte velkou smůlu!"

Trvalo několik dní, než viděla Jane Fairfaxovou, aby posoudila její upřímnou lítost nad touto žalostnou změnou; ale když se setkaly, její vyrovnanost byla nenávistně odporná. Jenže jí bylo zvlášť nedobře, trpěla bolestí hlavy do té míry, že její teta prohlásila, že kdyby se byl ples konal, nemyslí si, že by na něj Jane mohla jít; a bylo milosrdné připsat něco z její nenáležité lhostejnosti ochablosti ze špatného zdraví.

XIII.

Emma dále nepochybovala, že je zamilovaná. Její představy se měnily jen v tom, nakolik. Nejprve si myslela, že hodně; a potom jen málo. Měla velké potěšení, když slyšela mluvit o Franku Churchillovi; a kvůli němu měla větší potěšení než kdy předtím, když viděla manžele Westonovy; velmi často na něho myslela a byla docela netrpělivá, zda nepřijde dopis, aby věděla, jak se mu daří, jak je na tom s náladou, jak je na tom teta, a jaká je šance, že se letos na jaře do Randalls znovu dostane. Na druhou stranu si však nedokázala přiznat, že by byla nešťastná, ani že by po tom prvním dopoledni byla méně nakloněna zaměstnání než obvykle; byla stále činorodá a veselá; a jakkoli byl příjemný, dokázala si přece představit, že má své vady; a dál, i když na něho myslela tolik, a jak seděla a kreslila nebo pracovala, vymýšlela tisíc zábavných scénářů pro vývoj a závěr jejich sblížení, představovala si zajímavé dialogy a vymýšlela elegantní dopisy, konec každého vysněného vyznání z jeho strany byl ten, že ho *odmítá*. Jejich náklonnost se vždy měla rozplynout v přátelství. Všechno něžné a půvabné mělo provázet jejich rozchod; ale přesto se měli rozejít. Když si to uvědomila, napadlo ji, že nemůže být tolik zamilovaná; neboť navzdory jejímu dřívějšímu a pevnému rozhodnutí nikdy neopustit otce, nikdy se neprovdat, silná náklonnost by jistě musela vyvolat větší boj, než by ve svých citech dokázala předvídat.

„Nenacházím, že bych nějak užívala slovo *oběť*," řekla si. „Ani v jedné z mých důvtipných odpovědí, mých delikátních záporů, není žádný náznak nějaké oběti. Vážně mám podezření, že on pro mé štěstí vlast-

ně nutný není. Tím lépe. Rozhodně se nebudu nutit cítit víc, než cítím. Jsem docela dost zamilovaná. Mrzelo by mě, kdybych byla víc."

Celkem byla stejně spokojená i se svým názorem na jeho city.

„*On* je nepochybně velmi zamilovaný – všechno tomu nasvědčuje – velmi zamilovaný, opravdu! – a až přijede znovu, pokud jeho náklonnost potrvá, musím se mít na pozoru, abych ji nepovzbuzovala. – Bylo by to naprosto neodpustitelné jednat jinak, protože mé vlastní rozhodnutí je docela pevné. Ne že bych si myslela, že si může myslet, že jsem ho dosud povzbuzovala. Ne, kdyby byl jen trochu věřil, že sdílím jeho city, nebyl by býval tak nešťastný. Kdyby se mohl mít za povzbuzeného, jeho pohled a řeč při rozloučení by byly jiné. – Nicméně musím se mít na pozoru. To je za předpokladu, že jeho náklonnost zůstane tím, čím je nyní; ale nevím, že bych to očekávala; nepokládám ho zrovna za ten druh muže – vůbec nestavím na jeho vytrvalosti nebo stálosti. – Jeho city jsou vřelé, ale představuji si je spíš proměnlivé. – Zkrátka, každá úvaha o té věci mě vede k vděčnosti, že mé štěstí není hlouběji zapletené. – Za chvíli se mi zase bude dařit dobře – a potom to bude dobré, že to budeme mít z krku; neboť se říká, že se každý jednou za život zamiluje, a já z toho vyvázla snadno."

Když přišel jeho dopis paní Westonové, Emma si ho mohla přečíst; a četla ho s mírou potěšení a obdivu, která ji nejprve vedla k tomu, že nad svými vlastními pocity zavrtěla hlavou a pomyslela si, že podcenila jejich sílu. Byl to dlouhý, dobře napsaný dopis, který podával podrobnosti o jeho cestě a o jeho pocitech, vyjadřoval všechnu náklonnost, vděčnost a úctu, které byly přirozené a čestné, a popisoval vše vnější i místní, co se mohlo zdát zajímavé, s elánem a přesností. Žádné podezřelé květnaté omluvy nebo starosti; byla to řeč opravdového citu k paní Westonové; a přechod z Highbury do Enscombe, kontrast mezi těmi místy v některých z prvních požehnání společenského života byl právě tak nadhozen, aby bylo poznat, jak ostře je cítí a kolik víc by se dalo říct, nebýt mezí dekora. – Nechybělo ani kouzlo jejího vlastního

jména. *Slečna Woodhousová* se objevila nejednou, a nikdy bez něčeho příjemně navazujícího, buď poklony jejímu vkusu, nebo vzpomínky, co řekla; a v tom úplně posledním místě, kde jí jméno padlo do oka, neozdobené žádným širokým věncem galantnosti, přece ještě dokázala rozeznat účinek svého vlivu a připustit snad největší poklonu ze všech, kterou dopis sděloval. Vmáčknuta do úplně posledního volného rohu byla tato slova: „V úterý jsem, jak víte, neměl ani chvilku na krásnou přítelkyni slečny Woodhousové. Prosím, omluvte mě u ní a vyřiďte jí mé sbohem." Tohle, Emma nemohla pochybovat, bylo úplně kvůli ní. Harriet si vzpomněl jen proto, že byla *její* přítelkyní. Jeho zprávy a vyhlídky, co se Enscombe týkalo, nebyly ani horší, ani lepší, než se očekávalo; paní Churchillová se zotavovala, a on se zatím ani v představách neodvažoval určit čas, kdy přijede do Randalls znovu.

Jakkoli byl dopis v hmotné části a svých citech potěšující a povzbudivý, přece shledala, když ho složila a vrátila paní Westonové, že jí nedodal žádnou trvalou vřelost, že se bez pisatele stále obejde a že se on musí naučit obejít se bez ní. Její záměry byly nezměněné. Její rozhodnutí odmítnout jen získalo na zajímavosti přidáním plánu na jeho pozdější útěchu a štěstí. Jeho vzpomínka na Harriet a slova, do kterých ji oděl – „krásná malá přítelkyně" –, jí vnukla myšlenku, že by Harriet mohla v jeho náklonnosti nastoupit po ní. Bylo by to nemožné? – Ne. – Harriet mu nepochybně v rozumu zdaleka nestačila; ale on byl velmi zasažen půvabem její tváře a vřelou prostotou jejího způsobu; a všechny pravděpodobnosti okolností a vztahů mluvily v její prospěch. – Pro Harriet by to opravdu bylo výhodné a rozkošné.

„Nesmím se u toho zdržovat," řekla si. – „Nesmím na to myslet. Vím, jaké je nebezpečí poddávat se takovým úvahám. Ale staly se divnější věci; a až o sebe přestaneme stát tak, jak teď, bude to prostředkem, který nás v onom druhu opravdového nezištného přátelství, k němuž se už teď těším, upevní."

Bylo dobře mít pro Harriet útěchu v záloze, ačkoli mohlo být moudré nechat představivost se jí dotýkat jen zřídka; neboť zlo v té oblasti bylo na dosah. Tak jako příjezd Franka Churchilla v highburských rozhovorech vystřídal zasnoubení pana Eltona, tak jako pozdější zájem úplně smetl ten dřívější, tak nyní, s odchodem Franka Churchilla, přijímaly záležitosti pana Eltona nejneodolatelnější podobu. – Jeho svatební den byl stanoven. Brzy bude znovu mezi nimi; pan Elton a jeho nevěsta. Sotva stačili rozebrat první dopis z Enscombe, a už bylo „pan Elton a jeho nevěsta" v ústech každého, a Frank Churchill byl zapomenut. Emmě se dělalo při tom slově zle. Měla za sebou tři týdny šťastného vysvobození od pana Eltona; a Harrietina mysl, chtěla doufat, poslední dobou nabývala síly. S výhledem na ples pana Westona aspoň byla značně necitlivá vůči ostatním věcem; ale teď bylo příliš zřejmé, že nedosáhla takového stavu klidu, aby obstál proti skutečnému příchodu – nový kočár, zvonění zvonů a všechno ostatní.

Chudinka Harriet byla ve vzrušení mysli, které vyžadovalo všechno uvažování, uklidňování a pozornost každého druhu, co jí Emma dokázala dát. Emma cítila, že pro ni nemůže udělat dost, že má Harriet právo na všechen její důvtip a všechnu její trpělivost; ale byla to těžká práce stále přesvědčovat bez jakéhokoli účinku, stále získávat souhlas, aniž se dosáhlo toho, aby názor obou byl týž. Harriet poslušně naslouchala a říkala, „že je to velká pravda – přesně jak to slečna Woodhousová říká – nestojí za to na ně myslet – a ona už na ně nebude myslet"; ale žádná změna tématu nepomohla, a další půlhodinu ji bylo vidět stejně úzkostnou a neklidnou kvůli Eltonovým jako předtím. Nakonec se jí Emma pustila jinou cestou.

„Tím, že se, Harriet, necháte tak zaneprázdnit a tak znešťastnit kvůli sňatku pana Eltona, mi dáváte tu nejsilnější výčitku, jakou vůbec můžete. Nemohla byste mi dát větší pokárání za ten omyl, do kterého jsem upadla. Všechno to bylo mé dílo, vím to. Nezapomněla jsem na to, ujišťuji vás. – Oklamána sama sebou jsem oklamala i vás, a to velmi

mrzutě – a pro mě to bude bolestná vzpomínka navždy. Nemyslete si, že mi hrozí, že na to zapomenu."

Harriet to cítila příliš silně, než aby vyslovila víc než pár slov horlivého zvolání. Emma pokračovala:

„Neřekla jsem, Harriet, snažte se kvůli *mně*; myslete méně, mluvte méně o panu Eltonovi kvůli mně; neboť bych si to přála spíš kvůli vám samé, kvůli něčemu důležitějšímu než mé pohodlí, – kvůli návyku sebeovládání ve vás, kvůli ohledu na to, co je vaší povinností, kvůli pozornosti k dekoru, kvůli snaze vyhnout se podezření druhých, zachovat si zdraví a dobré jméno a obnovit svůj klid. To jsou pohnutky, na které u vás naléhám. Jsou velmi důležité – a je mi líto, že je nedokážete cítit dost na to, abyste podle nich jednala. To, že já budu uchráněna od bolesti, je úplně druhotná úvaha. Chci, abyste vy sebe uchránila od větší bolesti. Snad jsem někdy cítila, že by Harriet nezapomněla na to, co dluží – nebo spíš co by bylo ke mně laskavé."

Toto odvolání k jejím citům zapůsobilo víc než všechno ostatní. Myšlenka, že by jí chyběla vděčnost a ohled vůči slečně Woodhousové, kterou opravdu nesmírně milovala, ji na chvíli zdrtila, a když síla žalu byla uklidněna, zůstala stále dost mocná, aby ji pobídla k tomu, co bylo správné, a snesitelně v tom podržela.

„Vy, která jste byla nejlepší přítelkyní, jakou jsem kdy v životě měla – mně že by chyběla vděčnost vůči vám! – Nikdo se vám nevyrovná! – Na nikom mi tolik nezáleží jako na vás! – Ach! slečno Woodhousová, jak nevděčná jsem byla!"

Takové výroky, podpořené vším, co výraz a chování mohly zmoci, přivedly Emmu k pocitu, že Harriet nikdy předtím neměla tak ráda ani si její náklonnosti tolik nevážila.

„Není kouzlo nad něžnost srdce," řekla si potom. „Nic se tomu nedá přirovnat. Vřelost a něžnost srdce, spolu s laskavým, otevřeným chováním, převýší všechnu bystrost hlavy na světě, co do přitažlivosti, jsem si tím jistá. Je to něžnost srdce, která činí mého drahého otce tak

všeobecně milovaným – která dává Isabelle všechnu její oblibu. – Já ji nemám – ale vím, jak si jí vážit a ji ctít. – Harriet mě převyšuje ve všem kouzlu i ve veškerém blahu, které to dává. Drahá Harriet! – Nevyměnila bych vás za nejbystřejší, nejprozíravější, nejsoudnější ženskou bytost na světě. Ach! ta chladnost takové Jane Fairfaxové! – Harriet má cenu sta takových – a jako manželka – manželka rozumného muže – je k nezaplacení. Nejmenuji žádná jména; ale šťastný ten muž, který vymění Emmu za Harriet!"

XIV.

Paní Eltonová byla poprvé spatřena v kostele; ale ačkoli lze zbožnost přerušit, zvědavost se nedá uspokojit nevěstou v lavici, a muselo být ponecháno formálním návštěvám, které se měly brzy konat, aby rozhodly, zda je opravdu velmi hezká, nebo jen docela hezká, nebo vůbec ne hezká.

Emma měla pocity – méně ze zvědavosti než z hrdosti a slušnosti –, které ji přiměly, aby se rozhodla nebýt poslední, kdo složí poklonu; a dala si záležet, aby ji doprovázela Harriet, aby se to nejhorší z té záležitosti odbylo co nejdřív.

Nemohla znovu vstoupit do toho domu, nemohla být ve stejném pokoji, kam se před třemi měsíci s takovou marnou záminkou uchýlila, aby si zašněrovala botu, aniž by si *vzpomínala*. Vracelo se tisíc mrzutých myšlenek. Poklony, šarády a hrozné přehmaty; a nebylo možné předpokládat, že by si také nevzpomínala ubohá Harriet; ale chovala se velmi dobře, byla jen trochu bledá a mlčenlivá. Návštěva byla samozřejmě krátká; a tolik rozpaků a zaměstnané mysli ji zkrátilo, že si Emma nedovolila udělat si o té dámě úplný úsudek a za nic na světě žádný neřekla, kromě bezvýznamných slov, že byla „elegantně oblečena a velmi příjemná".

Ve skutečnosti ji neměla ráda. Nebude si pospíchat s hledáním chyb, ale podezírala, že tam není elegance; – uvolněnost ano, ale ne elegance. – Byla si téměř jistá, že na mladou ženu, cizinku, nevěstu, je té uvolněnosti příliš mnoho. Postavu měla dost dobrou; obličej nebyl

nehezký; ale ani rys, ani vzezření, ani hlas, ani způsoby nebyly elegantní. Emma si myslela, že se to přinejmenším takhle ukáže.

Co se pana Eltona týče, jeho chování se nezdálo – ne, nedovolí si o jeho chování ukvapené ani vtipné slovo. Je to kdykoli nepříjemný obřad přijímat svatební návštěvy a muž musí být samá uhlazenost, aby jím prošel se ctí. Žena je na tom lépe; může si pomoci krásnými šaty a může se opřít o výsadu stydlivosti, ale muž se musí spolehnout jen na vlastní zdravý rozum; a když uvážila, jak zvlášť nešťastný je ubohý pan Elton, že má v jedné místnosti najednou ženu, kterou si právě vzal, ženu, kterou si vzít chtěl, a ženu, u níž se očekávalo, že si ji vezme, musela mu přiznat právo vypadat jen tak málo chytře, a být tak afektovaně a tak málo doopravdy uvolněný, jak jen šlo.

„Nu, slečno Woodhousová," řekla Harriet, když opustily dům a Harriet marně čekala, že její přítelkyně začne; „nu, slečno Woodhousová," – s mírným povzdechem – „co si o ní myslíte? – Není velmi okouzlující?"

Emma v odpovědi chvíli zaváhala.

„Ano – velmi – velmi příjemná mladá žena."

„Mně připadá krásná, úplně krásná."

„Vskutku velmi hezky oblečená; pozoruhodně elegantní šaty."

„Vůbec mě nepřekvapuje, že se do ní zamiloval."

„Ale ne – není se čemu divit. – Hezké jmění; a připletla se mu do cesty."

„Řekla bych," pokračovala Harriet s dalším povzdechem, „řekla bych, že k němu měla velkou náklonnost."

„Snad; ale není údělem každého muže, aby si vzal ženu, která ho miluje nejvíc. Slečna Hawkinsová možná chtěla domov a myslela, že tohle je nejlepší nabídka, jakou pravděpodobně dostane."

„Ano," řekla Harriet vážně, „a dobře mohla, nikdo lepší se jí nikdy nemohl naskytnout. Inu, přeji jim z celého srdce štěstí. A teď, slečno Woodhousová, nemyslím, že by mi vadilo potkat je znovu. On je stejně

vznešený jako dřív; – ale, víte, být ženatý, to je úplně jiná věc. Opravdu, slečno Woodhousová, nemusíte se bát; mohu teď sedět a obdivovat ho bez velkého trápení. Vědět, že se nezahazuje, je taková útěcha! – Zdá se, že je to opravdu okouzlující mladá žena, zrovna taková, jakou si zaslouží. Šťastný tvor! Říkal jí ‚Augusta'. Jak rozkošné!"

Když byla návštěva opětována, Emma se rozhodla. Mohla pak vidět víc a soudit lépe. Protože Harriet shodou okolností nebyla v Hartfieldu a otec zabavil pana Eltona, dostalo se jí čtvrt hodiny rozhovoru s tou dámou o samotě a mohla ji klidně pozorovat; a ta čtvrthodinka ji docela přesvědčila, že paní Eltonová je ješitná žena, nesmírně spokojená sama se sebou a vysoce si cenící vlastního významu; že chce zazářit a být nad ostatní, ale se způsoby vypěstovanými ve špatné škole, prostořekými a familiárními; že všechny její představy jsou vzaty od jednoho okruhu lidí a jednoho způsobu života; že ne-li hloupá, pak je nevědomá, a že její společnost rozhodně panu Eltonovi neposlouží.

Harriet by byla lepší volbou. Když ne sama moudrá nebo vytříbená, byla by ho spojila s těmi, kdo takoví jsou; ale slečna Hawkinsová – dalo se spravedlivě soudit podle její pohodlné domýšlivosti – byla ve svém okruhu zřejmě ta nejlepší. Chloubou toho příbuzenství byl bohatý švagr u Bristolu a jeho chloubou pak jeho sídlo a jeho kočáry.

Hned prvním tématem po usazení byl Maple Grove, „sídlo bratra, pana Sucklinga"; – srovnávání Hartfieldu s Maple Grove. Pozemky Hartfieldu byly malé, ale upravené a hezké; a dům moderní a dobře stavěný. Paní Eltonová se zdála být příznivě ohromena rozlehlostí pokoje, vchodu a vším, co viděla nebo si uměla představit. „Opravdu velmi podobné Maple Grove! – Byla přímo zasažena tou podobností! – Tento pokoj má přesně tvar a velikost jako ranní salonek v Maple Grove; oblíbený pokoj její sestry." – Odvolala se k panu Eltonovi. – „Není to až úžasně podobné? – Mohla by si opravdu skoro představit, že je v Maple Grove."

„A schodiště – víte, když jsem vcházela, všimla jsem si, jak je schodiště velmi podobné; umístěné přesně ve stejné části domu. Opravdu jsem si nemohla pomoci a vykřikla jsem! Ujišťuji vás, slečno Woodhousová, je mi velmi milé, když si vzpomenu na místo, k němuž mám tak nesmírně vřelý vztah jako k Maple Grove. Strávila jsem tam tolik šťastných měsíců!" – s malým povzdechem citu. – „Okouzlující místo, bezpochyby. Každý, kdo je vidí, je zasažen jeho krásou; ale pro mne to byl zcela domov. Když vás jednou, slečno Woodhousová, přesadí jako mne, pochopíte, jak nesmírně příjemné je setkat se s čímkoli, co se podobá tomu, co člověk opustil. Vždycky říkám, že je to jedna z pohrom manželství."

Emma odpověděla tak stručně, jak jen mohla; ale paní Eltonové to zcela stačilo, protože ta chtěla jen mluvit sama.

„Tak nesmírně podobné Maple Grove! A není to jen dům – pozemky, ujišťuji vás, jsou, pokud jsem mohla pozorovat, nápadně podobné. Vavříny v Maple Grove rostou v téže hojnosti jako tady a stojí velmi podobným způsobem – zrovna napříč trávníkem; a zahlédla jsem jeden pěkný veliký strom s lavičkou kolem něho, a to mi tak přesně připomnělo! Můj bratr se sestrou budou tímhle místem uneseni. Lidé, kteří sami mají rozsáhlé pozemky, mají vždycky radost ze všeho, co je v témže stylu."

Emma pochybovala o pravdivosti toho citu. Měla silný dojem, že lidem, kteří sami mají rozsáhlé pozemky, bývá velmi málo do rozsáhlých pozemků kohokoli jiného; ale nestálo za to útočit na dvojnásob prošitý omyl, a tak jen v odpověď řekla:

„Až uvidíte víc z našeho kraje, bojím se, že si pomyslíte, že jste Hartfield přecenila. Surrey je plný krás."

„Ale ovšem, jsem si toho dobře vědoma. Je to zahrada Anglie, víte. Surrey je zahrada Anglie."

„Ano; ale nesmíme opírat svůj nárok o tuto přezdívku. Mnoho hrabství, pokud vím, se tak nazývá, nejen Surrey."

„Ne, myslím, že ne," odpověděla paní Eltonová s nanejvýš spokojeným úsměvem. „Neslyšela jsem o žádném jiném hrabství než o Surrey, že by se mu tak říkalo."

Emmě tím zavřela ústa.

„Můj bratr se sestrou nám slíbili návštěvu na jaro, nebo nejpozději v létě," pokračovala paní Eltonová; „a to bude naše doba na výpravy. Když budou u nás, jistě podnikneme hodně výletů. Budou mít svůj kočár barúš-landó, který pojme čtyři pohodlně; a tak, aniž bych cokoli řekla o *našem* kočáře, budeme moci velmi dobře prozkoumat zdejší různé krásy. Nemyslím, že by přijeli ve svém poštovním kočáře, v této roční době. Opravdu, jak se ta doba přiblíží, rozhodně jim doporučím, aby přivezli barúš-landó; bude to tak mnohem výhodnější. Když lidé přijedou do takto krásného kraje, víte, slečno Woodhousová, člověk jim přirozeně přeje, aby viděli co nejvíc; a pan Suckling je nesmírně rád na výpravách. Loni v létě jsme takhle byli dvakrát na výpravě do King's Westonu, bylo to rozkošné, hned potom, co dostali barúš-landó. Vy tu máte v létě hodně takových výletů, že?"

„Ne; tady v okolí ne. Jsme trochu z dosahu těch nejvýznačnějších krás, které přitahují takové výpravy, o jakých mluvíte; a jsme docela klidný spolek lidí, pokud mohu posoudit; spíš nakloněni zůstat doma než pouštět se do zábavních plánů."

„Ach! nad zůstáváním doma není nic pro skutečné pohodlí. Nikdo nemůže být doma oddanější než já. V Maple Grove jsem byla přímo příslovím. Mnohokrát mi Selina říkala, když se chystala do Bristolu: ‚Opravdu nemůžu to děvče dostat z domu. Rozhodně tam musím jet sama, i když nesnáším trčet v barúš-landó bez společnice; ale Augusta, myslím, kdyby mohla po svém, by nikdy nepřekročila plot u parku.' Mnohokrát mi to říkala; a přesto nejsem zastánkyní úplné samoty. Myslím, naopak, že když se lidé zcela uzavírají před společností, je to velmi špatné; a že je mnohem radno stýkat se se světem v náležité míře, aniž v něm člověk žil příliš mnoho nebo příliš málo. Dobře chá-

pu vaši situaci, slečno Woodhousová," – pohled k panu Woodhouse – „zdravotní stav vašeho otce musí být velkou překážkou. Proč nezkusí Bath? – Opravdu by měl. Dovolte, abych vám Bath doporučila. Ujišťuji vás, že nepochybuji o tom, že by to panu Woodhouse prospělo."

„Otec to zkusil dříve více než jednou; ale bez prospěchu; a pan Perry, jehož jméno vám, troufám si říci, není neznámé, se nedomnívá, že by to teď bylo o něco pravděpodobnější."

„Ach! to je velká škoda; neboť vás ujišťuji, slečno Woodhousová, kde ty vody svědčí, je úleva, kterou poskytují, přímo zázračná. Za svůj bathský život jsem viděla takové příklady! A je to tak veselé místo, že by rozhodně neopomnělo prospět panu Woodhouse na náladě, která, jak slyším, bývá někdy velmi stísněná. A co se týká doporučení *vám*, myslím, že se u nich nemusím dlouho zdržovat. Výhody Bathu pro mladé jsou obecně známy. Pro vás by to bylo okouzlující uvedení, pro vás, která jste žila tak uzavřený život; a mohla bych vám ihned zajistit nejlepší společnost v místě. Pár řádek ode mne by vám přivedlo malý zástup známých; a má zvláštní přítelkyně, paní Partridgeová, dáma, u které jsem vždy v Bathu bydlela, by vám byla s nejvyšší radostí ku pomoci a byla by zrovna ta pravá osoba, s níž byste se dostala na veřejnost."

Bylo to tolik, kolik mohla Emma snést, aby zůstala zdvořilá. Pomyšlení na to, že by měla být paní Eltonové zavázána za to, co se nazývá *uvedením* – že by měla vstoupit do veřejnosti pod záštitou přítelkyně paní Eltonové – pravděpodobně nějaké obhroublé, švihácké vdovy, která se s pomocí platícího strávníka sotva protlouká životem! – Důstojnost slečny Woodhousové z Hartfieldu klesla opravdu hluboko!

Zdržela se však jakékoli výtky, kterou mohla udělit, a jen chladně paní Eltonové poděkovala; „ale jejich cesta do Bathu nepřipadala vůbec v úvahu; a ona sama nebyla docela přesvědčena, že by se jí tam dařilo lépe než otci." A pak, aby předešla další urážce a rozhořčení, obratem změnila téma.

„Neptám se, zda jste hudbě oddána, paní Eltonová. Při takových příležitostech obvykle pověst dámy předchází před ní; a Highbury dávno ví, že jste vynikající pianistka."

„Ach! ne, opravdu; musím proti takové představě protestovat. Vynikající pianistka! – To zdaleka ne, ujišťuji vás. Uvažte, z jak zaujatého zdroje k vám ta zpráva přišla. Hudbu nesmírně miluji – vášnivě ji miluji; – a přátelé říkají, že mi vkus není zcela cizí; ale co se týká čehokoli dalšího, na mou čest, moje hra je nejvýš *průměrná*. Vy, slečno Woodhousová, dobře vím, hrajete rozkošně. Ujišťuji vás, bylo mi největším zadostiučiněním, útěchou a potěšením slyšet, do jakého hudebního kruhu jsem přišla. Rozhodně se bez hudby neobejdu. Je mi životní nutností; a jelikož jsem byla vždycky zvyklá na velmi hudební společnost, jak v Maple Grove, tak v Bathu, byla by to byla nejvážnější oběť. Čestně jsem to řekla panu E., když mluvil o mém budoucím domově a vyjadřoval obavy, zda nebude jeho odloučenost mně nepříjemná; a ta podřadnost domu také – věděl totiž, nač jsem byla zvyklá – samozřejmě nebyl zcela bez obav. Když o tom takto mluvil, čestně jsem řekla, že se *světa* dokážu vzdát – večírků, plesů, divadel – protože samoty jsem se nebála. Obdařena tolika zdroji ve svém vlastním nitru nepotřebovala jsem *já* svět. Dovedla bych se bez něj velmi dobře obejít. Pro ty, kdo žádné zdroje nemají, to je něco jiného; ale mé zdroje mě dělaly docela nezávislou. A co se týká menších pokojů, než na jaké jsem byla zvyklá, opravdu bych o tom nedokázala přemýšlet. Doufala jsem, že se vyrovnám jakékoli oběti toho druhu. Jistě jsem byla v Maple Grove zvyklá na každý přepych; ale ujišťovala jsem ho, že dva kočáry nejsou nutné k mému štěstí, ani prostorné byty. ‚Ale,' řekla jsem, ‚abych byla docela upřímná, nemyslím, že bych dokázala žít bez něčeho jako hudební společnosti. O nic jiného si nekladu podmínku; ale bez hudby by mi byl život prázdnotou.'"

„Nemůžeme předpokládat," řekla Emma s úsměvem, „že by pan Elton váhal vás ujistit, že v Highbury *je* velmi hudební společnost; a dou-

fám, že neshledáte, že překročil pravdu víc, než mu lze s ohledem na pohnutku odpustit."

„Ne, opravdu, v tomhle vůbec nepochybuji. Jsem potěšena, že se nacházím v takovém kruhu. Doufám, že spolu budeme mívat mnoho sladkých malých koncertů. Myslím, slečno Woodhousová, že vy a já musíme založit hudební klub a mít pravidelné týdenní schůzky u vás, nebo u nás. Nebyl by to dobrý plán? Když se *my* přičiníme, myslím, že nebudeme dlouho hledat spojence. Něco toho druhu by bylo pro *mne* zvlášť žádoucí, jako podnět, abych se udržela ve cviku; neboť vdané ženy, víte – mluví se o nich smutně, obecně. Jsou totiž až příliš nakloněny k tomu, aby s hudbou skončily."

„Ale vy, která tak nesmírně hudbu milujete – jistě nehrozí žádné nebezpečí?"

„Doufám, že ne; ale opravdu, když se rozhlédnu mezi svými známými, chvěju se. Selina s hudbou úplně skončila – nikdy se nástroje nedotkne – ačkoli hrála tak sladce. A totéž lze říci o paní Jeffereysové – rozená Clara Partridgeová – a o obou Milmanových, nyní paní Birdová a paní James Cooperová; a o více, než mohu vyjmenovat. Na mou věru, stačí to člověka vyděsit. Zlobívala jsem se na Selinu; ale ted opravdu začínám chápat, že vdaná žena má na starosti mnoho jiných věcí. Myslím, že jsem dnes ráno strávila půl hodiny zavřená s hospodyní."

„Ale všechno toho druhu," řekla Emma, „bude brzy v tak pravidelném chodu –"

„Nu," řekla paní Eltonová se smíchem, „uvidíme."

Emma, když viděla, jak je rozhodnutá hudbu zanedbávat, neměla co víc říci; a po chvilce ticha si paní Eltonová zvolila jiné téma.

„Byli jsme na návštěvě v Randalls," řekla, „a zastihli jsme je oba doma; a zdají se být velmi příjemnými lidmi. Mám je nesmírně ráda. Pan Weston se zdá být výborný tvor – přímo moje první velká obliba, ujišťuji vás. A *ona* vypadá tak doopravdy dobrotivě – je v ní cosi tak

mateřského a laskavého, co si člověka hned získá. Byla vaší guvernantkou, že?"

Emma byla téměř příliš udivena, aby odpověděla; ale paní Eltonová sotva počkala na její přisvědčení a pokračovala:

„Když jsem se to doslechla, byla jsem spíš udivena, že je tak nesmírně dámská! Ale je opravdu zcela gentlewoman."

„Chování paní Westonové," řekla Emma, „bylo vždycky zvlášť dobré. Jeho slušnost, prostota a elegance by z něj udělaly ten nejbezpečnější vzor pro jakoukoli mladou ženu."

„A hádejte, kdo přišel, zatímco jsme tam byli?"

Emma byla zcela v koncích. Tón napovídal, že jde o nějakého starého známého – a jak by to mohla uhádnout?

„Knightley!" pokračovala paní Eltonová; „sám Knightley! – Nebylo to štěstí? – neboť když u nás byl onehdy, nebyla jsem doma, a tak jsem ho dosud neviděla; a ovšem jsem byla jako o tak zvláštním příteli pana E. velmi zvědavá. ‚Můj přítel Knightley' bylo zmiňováno tak často, že jsem byla doopravdy netrpělivá ho spatřit; a musím svému *caro sposo* přiznat, že se za svého přítele nemusí stydět. Knightley je dokonalý gentleman. Mám ho velmi ráda. Rozhodně, myslím, muž velmi gentlemanského typu."

Naštěstí byl právě čas odejít. Odešli; a Emma se mohla nadechnout.

„Nesnesitelná ženská!" bylo její první zvolání. „Horší, než jsem předpokládala. Naprosto nesnesitelná! Knightley! – nikdy ho v životě předtím neviděla, a říká mu Knightley! – a objevila, že je gentleman! Malá nafoukaná, obhroublá bytost, se svým panem E. a se svým *caro sposo*, a svými zdroji, a všemi těmi způsoby prostořeké domýšlivosti a nevychované vyšňořenosti. Doopravdy objevit, že pan Knightley je gentleman! Pochybuji, že jí tu poklonu vrátí a objeví, že je lady. Nebyla bych tomu uvěřila! A navrhnout, že ona a já bychom se měly spojit a založit hudební klub! Člověk by si pomyslel, že jsme nerozlučné přítelkyně! A paní Westonová! – Udivuje ji, že osoba, která mě vychovala,

je gentlewoman! Horší a horší. Nikdy jsem takovou nepotkala. Mnohem horší, než jsem doufala. Harriet by takovým srovnáním byla uražena. Ach! co by jí řekl Frank Churchill, kdyby tu byl? Jak by se zlobil a jak by se bavil! Á! už to je – myslím na něho hned. Vždycky ta první osoba, na kterou pomyslím! Jak se přistihuji! Frank Churchill mi tak pravidelně vchází do mysli!" –

To všechno jí přeběhlo myslí tak hbitě, že než se otec po shonu kolem odjezdu Eltonových usadil a byl připraven promluvit, byla už celkem schopna poslouchat.

„Nu, drahá," začal pomalu, „uvážíme-li, že jsme ji dřív neviděli, zdá se být velmi hezká mladá dáma; a troufám si říci, že s tebou byla velmi spokojená. Mluví trochu moc rychle. Má v hlasu takovou spěšnost, která poněkud dráždí ucho. Ale asi jsem choulostivý; nemám rád cizí hlasy; a nikdo nemluví jako ty a ubohá slečna Taylorová. Nicméně se zdá, že je to velmi úslužná, hezky vychovaná mladá dáma, a nepochybně z ní bude pro něho velmi dobrá žena. I když myslím, že se raději neměl ženit. Udělal jsem, co jsem mohl, abych se omluvil, že jsem u něho a paní Eltonové nemohl složit poklonu při téhle šťastné příležitosti; řekl jsem, že doufám, že *bych* to v průběhu léta mohl stihnout. Ale měl jsem jít dřív. Nenavštívit nevěstu je velmi nedbalé. Á! ukazuje to, jak jsem smutný invalida! Ale nemám rád ten roh u Vicarage Lane."

„Troufám si říct, že tvé omluvy byly přijaty, tatínku. Pan Elton tě zná."

„Ano; ale mladá dáma – nevěsta – měl jsem jí složit poklonu, pokud to bylo možné. Bylo to velmi nedostatečné."

„Ale, drahý tatínku, ty nejsi přítel manželství; proč bys tedy měl být tak dychtivý složit úctu *nevěstě*? Pro *tebe* by to nemělo být žádné doporučení. Je to povzbuzování lidí k ženění, když z nich takhle děláš velkou věc."

„Ne, drahá, nikdy jsem nikoho k ženění nepovzbuzoval, ale vždy jsem si přál prokázat každou patřičnou pozornost dámě – a zvlášť ne-

věsta se nikdy nesmí přehlížet. Víc jí přiznaně náleží. Nevěsta, víš, drahá, je ve společnosti vždy první, ať jsou ostatní, kdo jsou."

„Inu, tatínku, jestli tohle není povzbuzování k ženění, nevím, co by to bylo. A nikdy bych nebyla čekala, že svůj souhlas budeš propůjčovat takovým lákadlům pro ubohé mladé dámy."

„Drahá, ty mi nerozumíš. Tohle je věc pouhé obecné zdvořilosti a slušné výchovy a nemá nic společného s žádným povzbuzováním lidí k ženění."

Emma skončila. Otec začínal být nervózní a *jí* nerozuměl. Její mysl se vrátila k přečinům paní Eltonové a dlouho, velmi dlouho ji zaměstnávaly.

XV.

Emma nebyla žádným pozdějším zjištěním přinucena odvolat svůj špatný názor na paní Eltonovou. Její pozorování bylo poměrně přesné. Jaká se jí paní Eltonová jevila při tomto druhém setkání, taková se jí jevila, kdykoli se potom potkaly – samolibá, osobivá, familiární, nevědomá a špatně vychovaná. Měla trochu krásy a trochu nadání, ale tak málo soudnosti, že si myslela, že přichází s nadřazenou znalostí světa, aby oživila a zušlechtila venkovský kraj; a představovala si, že slečna Hawkinsová zaujímala ve společnosti takové postavení, že jej mohlo překonat jen společenské postavení paní Eltonové.

Nebyl důvod se domnívat, že pan Elton smýšlí od své ženy jakkoli odlišně. Zdál se s ní nejen šťastný, ale pyšný. Měl výraz, jako by si gratuloval, že do Highbury přivedl ženu, s níž se ani slečna Woodhousová nemůže měřit; a většina jejích nových známých, nakloněna k pochvale nebo nezvyklá soudit, následovala náklonnost slečny Batesové nebo pokládala za samozřejmé, že nevěsta musí být tak chytrá a tak milá, jak sama o sobě tvrdila, a byli velmi spokojeni; takže chvála paní Eltonové putovala z úst do úst, jak se slušelo, nerušena slečnou Woodhousovou, která ochotně dál přispívala svým prvním příspěvkem a s dobrou mírou mluvila o tom, že je „velmi příjemná a velmi elegantně oblečená".

V jednom ohledu se však paní Eltonová stala horší, než se zdála zpočátku. Její city se vůči Emmě změnily. – Pravděpodobně uražena skrovným povzbuzením, s nímž se její nabídky důvěrnosti setkaly, se naopak sama stáhla a postupně se stávala mnohem chladnější a vzdá-

lenější; a i když účinek byl příjemný, nevraživost, která jej vyvolávala, nutně Emminu nechuť zvyšovala. I její chování – a pana Eltona – bylo k Harriet nepříjemné. Bylo posměšné a nedbalé. Emma doufala, že to musí rychle vyléčit Harrietinu lásku; ale pocity, které mohly k takovému chování vést, oba velmi ponižovaly. – Nebylo pochyb, že ubohá Harrietina náklonnost se stala obětí manželské otevřenosti a že i Emminu účast v tom příběhu zřejmě také prozradil, podanou v nejméně příznivém zabarvení pro ni a nejchlácholivějším pro něho. Byla samozřejmě předmětem jejich společné nechuti. – Když neměli co jiného říci, muselo být snadné začít tupit slečnu Woodhousovou; a nepřátelství, které se neodvažovali ukázat jí samé otevřenou neúctou, nacházelo širší průchod v opovržlivém zacházení s Harriet.

Paní Eltonová si velmi oblíbila Jane Fairfaxovou; a to hned od začátku. Nejen že by stav války s jednou mladou dámou mohl doporučovat druhou, bylo to od samého počátku; a nebyla spokojena s tím, že projevuje přirozený a rozumný obdiv – ale bez naléhání, prosby či vybídnutí musela chtít jí pomáhat a přátelit se s ní. – Ještě než Emma pozbyla její důvěry, při asi třetím setkání vyslechla celé potulné rytířství paní Eltonové v této věci: –

„Jane Fairfaxová je naprosto okouzlující, slečno Woodhousová. – Jsem Jane Fairfaxovou úplně nadšená. – Sladká, zajímavá bytost. Tak mírná a dámská – a s takovým nadáním! – Ujišťuji vás, že mám za to, že má zcela mimořádné nadání. Neváhám říci, že hraje nesmírně dobře. Vím o hudbě dost, abych v tom bodě mluvila s jistotou. Ach! je naprosto okouzlující! Budete se smát mému zápalu – ale, na mou věru, nemluvím o ničem jiném než o Jane Fairfaxové. – A její situace je taková, že se člověka musí dotknout! – Slečno Woodhousová, musíme se přičinit a pokusit se pro ni něco udělat. Musíme ji vynést do popředí. Takový talent, jako je její, nesmí zůstat neznámý. – Jistě jste slyšela ty okouzlující verše básníka,

‚Hoj, mnohá květina kvete, aby se červenala neviděna,
‚A vůni svou mařila v pouštním vzduchu.'

Nesmíme dopustit, aby se naplnily na sladké Jane Fairfaxové."

„Nemyslím, že by nějaké takové nebezpečí hrozilo," zněla Emmina klidná odpověď – „a až se lépe seznámíte se situací slečny Fairfaxové a pochopíte, jaký byl její domov u plukovníka a paní Campbellových, nebudete si myslet, že její nadání může zůstat neznámé."

„Ale drahá slečno Woodhousová, teď je v takovém ústraní, v takové neznámosti, tak zapomenutá. – Všechny výhody, kterých u Campbellových snad užívala, jsou zjevně u konce! A myslím, že to cítí. Jsem si tím jistá. Je velmi plachá a mlčenlivá. Je vidět, že jí chybí povzbuzení. Mám ji o to raději. Musím přiznat, že mi to je doporučením. Jsem velkou zastánkyní plachosti – a jsem si jistá, že se s ní člověk často nesetká. – Ale u těch, kdo jsou v čemkoli podřazení, je to nesmírně získávající. Ach! ujišťuji vás, Jane Fairfaxová je velmi roztomilá povaha a zajímá mě víc, než mohu vyjádřit."

„Zdá se, že toho hodně pociťujete – ale nejsem si vědoma, jakou jinou pozornost byste jí mohla prokázat vy nebo kdokoli ze zdejších známých slečny Fairfaxové, kdokoli z těch, kdo ji znají déle než vy, –"

„Má drahá slečno Woodhousová, mnoho mohou udělat ti, kdo si troufají jednat. Vy a já se nemusíme bát. Když *my* dáme příklad, mnozí ho budou následovat, pokud mohou; i když ne všichni mají naše poměry. *My* máme kočáry, abychom ji vyzvedly a dovezly domů, a *my* žijeme ve stylu, v němž by přidání Jane Fairfaxové, kdykoli, nemohlo být ani v nejmenším na obtíž. – Byla bych nesmírně nespokojena, kdyby nám Wrightová přinesla nahoru takovou večeři, že bych litovala, že jsem k ní přizvala *ještě někoho* než Jane Fairfaxovou. O takových věcech nemám představu. Není ani pravděpodobné, že *bych* ji měla, vzhledem k tomu, nač jsem byla zvyklá. Mé největší nebezpečí snad v hospodaření bude úplně opačné: že budu dělat moc a budu příliš

nedbalá na výdaje. Maple Grove mi bude pravděpodobně vzorem víc, než by mělo – neboť si vůbec nehrajeme na to, že se vyrovnáme svému bratrovi, panu Sucklingovi, v příjmu. – Nicméně mé předsevzetí ohledně Jane Fairfaxové je pevné. – Jistě ji budu mít velmi často u sebe doma, uvedu ji, kam jen budu moci, uspořádám hudební večírky, abych dala vyniknout jejímu nadání, a budu stále na pozoru pro vhodné místo. Mé známosti jsou tak rozsáhlé, že téměř nepochybuji o tom, že brzy uslyším o něčem, co by jí vyhovovalo. – Samozřejmě ji velmi zvlášť uvedu u svého bratra a sestry, až k nám přijedou. Jsem si jistá, že se jim bude nesmírně líbit; a až se s nimi trochu seznámí, její obavy úplně odpadnou, protože v chování ani jednoho z nich není nic, co by nebylo nanejvýš vlídné. – Rozhodně ji budu mít velmi často u sebe, dokud u nás budou, a troufám si říci, že jí někdy najdeme místo v barúš-landó na některé z našich výpravních výletů."

„Ubohá Jane Fairfaxová!" – pomyslela si Emma. – „Tohle sis nezasloužila. Snad jsi s panem Dixonem něco provedla špatně, ale tohle je trest, který převyšuje všechno, co jsi mohla zasloužit! – Laskavost a ochrana paní Eltonové! – ‚Jane Fairfaxová a Jane Fairfaxová.' Nebesa! Nedovolím si ani pomyslet, že si troufá chodit po kraji a říkat mi „Emma Woodhousová"! – Ale na mou čest, zdá se, že nejsou meze rozpustilosti jazyka té ženy!"

Emma už nemusela znovu takovému předvádění naslouchat – ničemu tak výlučně adresovanému jí samé – tak odpudivě ozdobenému slovy „drahá slečna Woodhousová". Změna na straně paní Eltonové se brzy ukázala a Emma byla ponechána v pokoji – nebyla nucena být zvlášť důvěrnou přítelkyní paní Eltonové, ani pod jejím vedením velmi činorodou patronkou Jane Fairfaxové, a jen jako ostatní obecným způsobem sdílela to, co se cítilo, co se zamýšlelo a co se dělalo.

Pozorovala to s jistým pobavením. – Vděčnost slečny Batesové za pozornosti paní Eltonové k Jane byla v nejvyšším stylu bezelstné prostoty a vřelosti. Paní Eltonová byla pro ni jednou z vybraných duší – „ta

nejmilejší, přívětivá, rozkošná žena" – zrovna tak nadaná a shovívavá, jak chtěla být paní Eltonová považována. Emmě bylo jen k podivu, že Jane Fairfaxová tyto pozornosti přijímá a snáší paní Eltonovou, jak se zdálo. Slyšela, že se s Eltonovými prochází, s Eltonovými posedává, s Eltonovými tráví celý den! Tohle bylo úžasné! – Nemohla uvěřit, že by vkus či hrdost slečny Fairfaxové snesly takovou společnost a přátelství, jaké mohla fara nabídnout.

„Je to hádanka, úplná hádanka!" říkala si. – „Zvolit, že tu zůstane měsíc po měsíci v samém nedostatku všeho druhu! A teď zvolit pokoření, že se jí ujímá paní Eltonová, a chudobu její konverzace, raději než se vrátit k nadřazeným společnicím, které ji vždy milovaly s tak upřímnou, velkorysou náklonností."

Jane přijela do Highbury výslovně na tři měsíce; Campbellovi odjeli na tři měsíce do Irska; ale teď Campbellovi slíbili své dceři, že u ní zůstanou aspoň do Jana Křtitele, a přišly čerstvé pozvánky, aby se k nim přidala. Podle slečny Batesové – od ní to všechno pocházelo – paní Dixonová psala co nejnaléhavěji. Kdyby Jane jen jela, prostředky by se našly, byli by posláni sluhové, zajištěni přátelé – žádná cestovní obtíž by nebyla připuštěna; a přesto to odmítla!

„Musí mít nějakou pohnutku mocnější, než se zdá, aby odmítla tohle pozvání," byl Emmin závěr. „Musí být pod nějakou formou pokání, uloženou jí buď Campbellovými, nebo jí samou. Někde je velký strach, velká opatrnost, velké rozhodnutí. – *Nemá* být s *Dixonovými*. Výnos byl kýmsi vydán. Ale proč musí souhlasit s tím, aby byla s Eltonovými? – Tady je úplně jiná hádanka."

Když svůj údiv nad touto částí věci vyslovila nahlas před těmi několika málo, kdo znali její mínění o paní Eltonové, odvážila se paní Westonová za Jane této omluvy:

„Nemůžeme předpokládat, že má na faře nějaký velký požitek, drahá Emmo – ale je to lepší, než být stále doma. Teta je dobrý tvor, ale

jako stálá společnice musí být velmi únavná. Musíme zvážit, co slečna Fairfaxová opouští, než odsoudíme její vkus pro to, kam chodí."

„Máte pravdu, paní Westonová," řekl pan Knightley vřele. „Slečna Fairfaxová je stejně schopna jako kdokoli z nás vytvořit si o paní Eltonové správný úsudek. Kdyby si byla mohla vybrat, s kým se stýkat, nebyla by si ji vybrala. Ale" – s vyčítavým úsměvem na Emmu – „dostává od paní Eltonové pozornosti, které jí nikdo jiný neprokazuje."

Emma cítila, že paní Westonová jí věnuje letmý pohled; a byla sama zasažena jeho vřelostí. Se slabým ruměncem po chvíli odpověděla:

„Takové pozornosti, jako jsou od paní Eltonové, bych byla myslela, že slečnu Fairfaxovou spíš odpuzují než těší. Pozvání paní Eltonové bych byla myslela, že jsou čímkoli jiným než lákavá."

„Nedivila bych se," řekla paní Westonová, „kdyby byla slečna Fairfaxová dotažena dál, než si sama přála, dychtivostí, s jakou její teta za ni přijímá zdvořilosti paní Eltonové. Ubohá slečna Batesová možná svou neteř zavázala a strhla ji do větší zdánlivé důvěrnosti, než by si její vlastní zdravý rozum žádal, navzdory velmi přirozenému přání trošky změny."

Oběma záleželo na tom, aby ho zase slyšely mluvit; a po několika minutách ticha řekl:

„Je třeba vzít v úvahu ještě jednu věc – paní Eltonová nemluví *k* slečně Fairfaxové tak, jak o ní mluví. Všichni známe rozdíl mezi zájmeny ‚on' či ‚ona' a ‚ty', i ten nejprostší mluvčí mezi námi; všichni cítíme vliv něčeho přesahujícího obecnou zdvořilost v osobním styku jeden s druhým – čehosi, co bylo vštípeno dříve. Nedokážeme dát nikomu najevo nelibé narážky, kterých jsme snad byli hodinu předtím plni. Cítíme věci jinak. A kromě této působnosti jako obecné zásady si můžete být jista, že slečna Fairfaxová budí v paní Eltonové respekt svou převahou jak v mysli, tak v chování; a že tváří v tvář se k ní paní Eltonová chová se vší úctou, na kterou má nárok. Takovou ženu, jako je Jane Fairfaxová, paní Eltonová pravděpodobně dříve nepotkala –

a žádná míra ješitnosti jí nemůže zabránit, aby v jednání, ne-li ve vědomí, uznala svou poměrnou malost."

„Vím, jak vysoce si Jane Fairfaxové ceníte," řekla Emma. V myšlenkách měla malého Henryho a směs úzkosti a jemnocitu ji činila nerozhodnou, co jiného říci.

„Ano," odvětil, „kdokoli může vědět, jak vysoce si jí cením."

„A přesto," pokračovala Emma, pouštějíc se do toho spěšně a s pototelným pohledem, ale brzy se zarazila – přesto však bylo lepší to nejhorší se dozvědět hned – spěchala dál – „a přesto si snad ani vy sám nejste vědom, jak vysoce. Rozsah vašeho obdivu vás jednoho dne možná překvapí."

Pan Knightley se zrovna zabýval dolními knoflíky svých tlustých kožených kamaší, a buď námaha, že je dával dohromady, nebo nějaká jiná příčina mu nahnala do tváře barvu, když odpověděl:

„Á! tady jste? – Ale jste bídně pozadu. Pan Cole mi o tom dal narážku už před šesti týdny."

Zarazil se. – Emma cítila, jak jí paní Westonová stiskla nohu, a sama nevěděla, co si myslet. V okamžiku pokračoval –

„To však nebude, ujišťuji vás. Slečna Fairfaxová, troufám si říci, by mě nechtěla, kdybych ji o to požádal – a jsem si velmi jist, že ji o to nikdy požádat nebudu."

Emma vrátila přítelkyni stisk s úrokem; a byla dost potěšena, aby zvolala:

„Nejste ješitný, pane Knightley. To vám přiznám."

Zdálo se, že ji sotva slyší; byl zamyšlený – a způsobem, který ukazoval, že spokojen není, krátce poté řekl:

„Takže jste si usmyslely, že si vezmu Jane Fairfaxovou?"

„Opravdu jsem si to nemyslela. Pokáral jste mě za dohazování tolik, že bych si proti vám takovou volnost netroufla. Co jsem právě řekla, nic neznamenalo. Takové věci se říkají, samozřejmě, bez jakékoli představy vážného smyslu. Ach! ne, na mou věru, nemám ani nejmen-

ší přání, abyste si vzal Jane Fairfaxovou, nebo Jane kohokoli. Takhle byste u nás v klidu nesedával, kdybyste byl ženatý."

Pan Knightley byl zase zamyšlený. Výsledkem jeho zamyšlení bylo: „Ne, Emmo, nemyslím, že by mě rozsah mého obdivu k ní někdy překvapil. – Ujišťuji vás, že jsem na ni v tomhle smyslu nikdy nepomyslel." A krátce poté: „Jane Fairfaxová je velmi okouzlující mladá žena – ale ani Jane Fairfaxová není dokonalá. Má chybu. Nemá tu otevřenou povahu, jakou by si muž v ženě přál."

Emma se nemohla neradovat, že slyší, že má chybu. „Nu," řekla, „a pana Colea jste pak brzy umlčel, předpokládám?"

„Ano, velmi brzy. Dal mi tichou narážku; řekl jsem mu, že se mýlí; požádal mě o prominutí a víc neřekl. Cole nechce být moudřejší ani vtipnější než jeho sousedé."

„V tomto ohledu, jak odlišný od drahé paní Eltonové, která chce být moudřejší a vtipnější než celý svět! Jsem zvědavá, jak mluví o Coleových – jak jim říká! Jak pro ně může najít oslovení dost hluboké v familiární obhroublosti? Vám říká Knightley – co může udělat pro pana Colea? A tak se nemám divit, že Jane Fairfaxová přijímá její zdvořilosti a souhlasí být s ní. Paní Westonová, váš argument u mne váží nejvíc. Dokážu mnohem snadněji vstoupit do pokušení dostat se od slečny Batesové, než věřit v triumf mysli slečny Fairfaxové nad paní Eltonovou. Nevěřím, že by paní Eltonová uznala, že je v myšlence, slovu nebo činu podřadnější; nebo že by se nějak zdržovala jinak než svými vlastními skromnými pravidly slušného chování. Nedokážu si představit, že nebude svou návštěvnici neustále urážet chválou, povzbuzováním a nabídkami služeb; že nebude neustále rozkládat o svých velkolepých záměrech, od zajištění trvalého místa až po zahrnutí do těch rozkošných výpravních výletů, které se budou konat v barúš-landó."

„Jane Fairfaxová má cit," řekl pan Knightley. „Neobviňuji ji z nedostatku citu. Její citlivost, mám podezření, je silná – a její povaha výborná ve své síle snášenlivosti, trpělivosti a sebeovládání; ale chybí jí

otevřenost. Je zdrženlivá, zdrženlivější, myslím, než bývala. – A já miluji otevřenou povahu. Ne – dokud Cole nenarážel na mou předpokládanou náklonnost, nikdy mě to nenapadlo. Viděl jsem Jane Fairfaxovou a mluvil s ní, s obdivem a potěšením vždy – ale bez myšlenky dál."

„Nu, paní Westonová," řekla Emma vítězoslavně, když je opustil, „co teď říkáte na to, že by si pan Knightley vzal Jane Fairfaxovou?"

„Nu, opravdu, drahá Emmo, říkám, že je tak velmi zaujat myšlenkou, že do *ní* není zamilován, že bych se nedivila, kdyby to nakonec přece jen tak dopadlo. Neperte mě."

XVI.

Všichni v Highbury i v jeho okolí, kdo kdy navštívili pana Eltona, byli nakloněni prokázat mu po svatbě pozornost. Pořádaly se pro něho a jeho paní večerní večeře i společenské večírky; a pozvání se hrnula tak rychle, že měla brzy to potěšení obávat se, že nebudou mít jediný volný den.

„Vidím, jak to je," říkala. „Vidím, jaký život mám mezi vámi vést. Na mou věru, budeme se jen bavit. Opravdu vypadáme, jako bychom byli docela v módě. Jestli tohle je žít na venkově, není to nic hrozivého. Od pondělka do soboty vás ujišťuji, že nemáme ani jediný volný den! – Žena s menšími zdroji než já by si neměla kudy postěžovat."

Žádné pozvání jí nepřišlo nevhod. Její bathské návyky jí dělaly večerní večírky zcela přirozenými a Maple Grove jí vštípilo vkus na slavnostní večeře. Byla trochu šokována nedostatkem dvou salonů, ubohým pokusem o pečené rautové sušenky a tím, že na highburských karetních večírcích nebyla žádná zmrzlina. Paní Batesová, paní Perryová, paní Goddardová a jiné byly v znalosti světa značně pozadu, ale ona jim brzy ukáže, jak by vše mělo být zařízeno. V průběhu jara musí jejich zdvořilosti oplatit jedním velmi vybraným večírkem – v němž budou její karetní stolky prostřeny se samostatnými svícemi a nenačatými balíčky karet v pravém stylu – a bude najat na večer víc číšníků, než mohla poskytnout jejich vlastní domácnost, aby roznášeli občerstvení přesně ve správnou hodinu a ve správném pořadí.

Emma mezitím nemohla být spokojena bez večeře v Hartfieldu pro Eltonovy. Nesmějí dělat méně než ostatní, jinak by byla vystavena od-

porným podezřením, že je schopna žalostné zášti. Večeře musela být. Když o ní Emma mluvila deset minut, pan Woodhouse necítil žádnou neochotu a dělal jen obvyklou podmínku, že on sám nesmí sedět v čele stolu, s obvyklou pravidelnou obtíží rozhodnout, kdo to má udělat za něho.

Osoby, které měly být pozvány, nežádaly mnoho přemýšlení. Kromě Eltonových to musí být Westonovi a pan Knightley; potud bylo všechno samozřejmé – a bylo sotva méně nezbytné, že ubohá malá Harriet musí být požádána, aby doplnila na osm. – Ale toto pozvání nebylo dáno se stejným zadostiučiněním a Emmě bylo v mnoha ohledech obzvlášť milé, že Harriet prosila, aby jí bylo dovoleno odmítnout. „Byla by raději nebyla v jeho společnosti víc, než musí. Ještě docela nedokázala vidět jeho a jeho okouzlující šťastnou manželku pohromadě, aniž by se necítila nepříjemně. Pokud by se slečna Woodhousová nehněvala, zůstala by raději doma." Bylo to přesně to, co by si Emma byla přála, kdyby to byla pokládala za dost možné k přání. Byla potěšena odvahou své malé přítelkyně – neboť věděla, že odvahy v ní musí být, aby se vzdala pobytu ve společnosti a zůstala doma; a mohla teď pozvat zrovna tu osobu, kterou doopravdy jako osmou chtěla, Jane Fairfaxovou. – Od své poslední rozmluvy s paní Westonovou a panem Knightleym tížilo ji svědomí kvůli Jane Fairfaxové víc než kdy jindy. – Slova pana Knightleyho jí utkvěla v mysli. Řekl, že Jane Fairfaxová dostává od paní Eltonové pozornosti, které jí nikdo jiný neprokazuje.

„Je to úplná pravda," řekla si, „aspoň co se mne týká, a to se jen myslelo – a je to velmi hanebné. – Stejného věku – a protože ji odjakživa znám – měla jsem jí být víc přítelkyní. – Teď mě už nikdy mít ráda nebude. Zanedbávala jsem ji příliš dlouho. Ale projevím jí větší pozornost než doposud."

Každé pozvání bylo úspěšné. Všichni byli volní a všichni byli rádi. – Přípravný zájem o tuto večeři však ještě neskončil. Nastala poněkud nešťastná okolnost. Dva nejstarší malí Knightleyovi byli slíbeni na ná-

vštěvu u dědečka a tety na několik týdnů v jaře, a jejich tatínek nyní navrhoval, že je přiveze a stráví celý jeden den v Hartfieldu – kterýžto den měl být právě tímto dnem společnosti. – Jeho pracovní závazky mu nedovolovaly odložit to; ale otec i dcera byli znepokojeni, že se to má takhle zběhnout. Pan Woodhouse pokládal osm osob u večeře dohromady za nejvíc, co jeho nervy snesou – a tady by byl devátý – a Emma se obávala, že devátým by byl host velmi špatné nálady z toho, že ani na čtyřicet osm hodin se k nim do Hartfieldu nemůže zastavit, aniž by narazil na večeři.

Otce utěšila lépe, než mohla utěšit sebe sama, tím, že mu připomněla, že třebaže z nich bude sice devátý, vždy mluví tak málo, že přibývání hluku bude naprosto nepodstatné. Pro sebe pokládala za smutnou výměnu, mít proti sobě jeho s vážnými pohledy a zdráhavou konverzací místo jeho bratra.

Pro pana Woodhouse byl ten průběh příznivější než pro Emmu. John Knightley přijel; ale pan Weston byl nečekaně povolán do města a musel být právě toho dne nepřítomen. Mohl se k nim snad připojit večer, ale rozhodně ne na večeři. Pan Woodhouse byl zcela v klidu; a vidět ho takto, s příjezdem malých chlapečků a filozofickou vyrovnaností jejího bratra, když se dozvěděl o svém osudu, odstranilo i Emmě většinu její mrzutosti.

Den nadešel, společnost se dochvilně sešla a pan John Knightley se zdál brzy oddat se úkolu být příjemný. Místo aby odtáhl svého bratra k oknu, zatímco čekají na večeři, mluvil se slečnou Fairfaxovou. Na paní Eltonovou, tak elegantní, jak ji krajky a perly mohly udělat, se jen mlčky díval – chtěl si jen tolik všimnout, aby mohl Isabelle podat zprávu – ale slečna Fairfaxová byla stará známá a klidná dívka a mohl s ní mluvit. Potkal ji před snídaní, když se vracel z procházky se svými chlapečky, zrovna když začínalo pršet. Bylo přirozené mít na toto téma pár zdvořilých poznámek, a tak řekl:

„Doufám, že jste se dnes ráno nepustila daleko, slečno Fairfaxová, jinak jste jistě musela zmoknout. – My jsme sotva stihli dojít domů včas. Doufám, že jste se hned otočila."

„Šla jsem jen na poštu," řekla, „a dorazila jsem domů dřív, než začal silný déšť. Je to má denní pochůzka. Vždycky, když jsem tady, chodím pro dopisy. Ušetří to starosti a je to pro mne důvod se dostat ven. Procházka před snídaní mi dělá dobře."

„Ale procházka v dešti ne, předpokládám."

„Ne, ale když jsem vycházela, nepršelo úplně."

Pan John Knightley se usmál a odpověděl:

„To jest, zvolila jste si, že se projdete, protože jste nebyla ani šest yardů od svých vlastních dveří, když jsem měl potěšení vás potkat; a Henry a John viděli už dávno víc kapek, než mohli spočítat. Pošta má v jistém období našeho života velký půvab. Když se dožijete mého věku, začnete si myslet, že dopisy nestojí za to, aby člověk kvůli nim šel do deště."

Objevil se slabý ruměnec a potom tato odpověď:

„Nesmím doufat, že se někdy budu nacházet v takové situaci jako vy, uprostřed všech nejdražších lidí, a proto nemohu očekávat, že by mě pouhé stárnutí učinilo k dopisům lhostejnou."

„Lhostejnou! Ach! ne – nepředstavoval jsem si, že byste se mohla stát lhostejnou. Dopisy nejsou věcí lhostejnosti; obecně bývají přímo prokletím."

„Mluvíte o obchodních dopisech; moje jsou dopisy přátelské."

„Často jsem si myslel, že to jsou ty horší z obou," odpověděl chladně. „Obchod, víte, může přinést peníze, přátelství sotva kdy."

„Á! teď to nemyslíte vážně. Znám pana Johna Knightleyho příliš dobře – jsem si velmi jista, že chápe hodnotu přátelství zrovna tak dobře jako kdokoli jiný. Snadno uvěřím, že dopisy jsou vám málo, mnohem méně než mně, ale není to tím, že jste o deset let starší než já, co dělá ten rozdíl – není to věk, je to situace. Vy máte každého, kdo je vám

nejdražší, vždycky po ruce, já pravděpodobně nikdy mít nebudu; a proto, dokud nepřežiji všechny své náklonnosti, pošta, myslím, musí mít vždy moc mě vylákat, i do horšího počasí, než je dnešek."

„Když jsem mluvil o tom, že se budete časem, s postupem let měnit," řekl John Knightley, „chtěl jsem naznačit změnu situace, kterou čas obvykle přináší. Beru jedno jako obsažené v druhém. Čas obvykle zmenší vřelost každé náklonnosti mimo denní okruh – ale to nebyla ta změna, kterou jsem pro vás měl na mysli. Jako starý přítel mi dovolte doufat, slečno Fairfaxová, že za deset let budete mít kolem sebe tolik soustředěných blízkých jako já."

Bylo to řečeno vlídně a bylo to velmi daleko od toho, aby urazilo. Příjemné „děkuji" mělo zřejmě znamenat, že to zasmáním odbývá, ale ruměnec, chvějící se ret, slza v oku ukazovaly, že to cítí víc, než se dalo smát. Její pozornost si nyní vyžádal pan Woodhouse, který podle svého zvyku při takových příležitostech obcházel své hosty a prokazoval dámám své zvláštní poklony, a končil u ní – a se vší svou nejmírnější vlídností řekl:

„Je mi velmi líto slyšet, slečno Fairfaxová, že jste byla dnes ráno venku v dešti. Mladé dámy by se měly o sebe starat. – Mladé dámy jsou choulostivé květinky. Měly by dbát na své zdraví a na pleť. Má drahá, převlékla jste si punčochy?"

„Ano, pane, opravdu jsem si je převlékla; a jsem vám velmi zavázána za vaši laskavou starost o mě."

„Má drahá slečno Fairfaxová, o mladé dámy se vždy někdo pečlivě postará. – Doufám, že vaše dobrá paní babička a teta jsou zdrávy. Patří k mým velmi starým přátelům. Přál bych si, aby mi mé zdraví dovolilo být lepším sousedem. Dnes nám prokazujete velikou čest, jsem si jist. Dcera a já si vaší laskavosti vysoce ceníme a máme nesmírnou radost, že vás vidíme v Hartfieldu."

Dobrosrdečný, zdvořilý starý pán si pak mohl sednout a cítit, že vykonal svou povinnost a všechny spanilé dámy přivítal a uklidnil.

Zatím zpráva o procházce v dešti doputovala k paní Eltonové a její výčitky se teď spustily na Jane.

„Má drahá Jane, copak to slyším? – Chodila jste na poštu v dešti! – To nesmí být, ujišťuji vás. – Vy ošklivá holčičko, jak jste mohla něco takového udělat? – To je znamení, že jsem tam nebyla a nedohlédla na vás."

Jane velmi trpělivě ujistila, že se nenachladila.

„Ach! to *mně* neříkejte. Vy jste opravdu velmi ošklivá dívka a nevíte, jak se o sebe starat. – Na poštu, prosím vás! Paní Westonová, slyšela jste někdy něco takového? Vy a já musíme rozhodně uplatnit svou autoritu."

„Svou radu," řekla paní Westonová laskavě a přesvědčivě, „opravdu cítím pokušení dát. Slečno Fairfaxová, nesmíte podstupovat taková rizika. – Jak náchylná k silným nachlazením jste byla, měla byste být zvlášť opatrná, hlavně v této roční době. Jaro vždy, mám za to, vyžaduje větší než obvyklou péči. Raději počkat hodinu nebo dvě, nebo i půl dne na dopisy, než riskovat, že se váš kašel znovu rozběhne. Necítíte přece sama, že byste měla? Ano, jsem si jista, že jste až příliš rozumná. Vypadáte, jako byste to už neudělala."

„Ach, ona *nesmí* nic takového znovu udělat," spěšně se chopila paní Eltonová. „Nedovolíme jí, aby znovu něco takového udělala;" – a významně kývajíc – „musí se učinit jakési opatření, musí, opravdu. Promluvím s panem E. Muž, který nám chodí každé ráno pro dopisy (jeden z našich lidí, zapomínám jeho jméno), se bude ptát i po vašich a přinese vám je. To obejde všechny obtíže, víte; a od *nás* opravdu myslím, drahá Jane, nemůžete mít žádné zábrany přijmout takovou úsluhu."

„Jste nesmírně laskava," řekla Jane; „ale nemohu se vzdát své ranní procházky. Mám doporučeno být venku, kolik mohu, někam musím chodit, a pošta je cíl; a na mou věru, předtím jsem jen zřídkakdy měla špatné ráno."

„Má drahá Jane, už o tom nemluvme. Věc je rozhodnutá, totiž" – se smíchem s afektovaností – „pokud si mohu dovolit cokoli rozhodnout bez souhlasu svého pána a vládce. Víte, paní Westonová, vy a já musíme být opatrné, jak se vyjadřujeme. Lichotím si však, drahá Jane, že můj vliv ještě není zcela vyčerpán. Pokud tedy nenarazím na nepřekonatelné obtíže, považujte tu věc za vyřízenou."

„Promiňte," řekla Jane vážně, „nemohu v žádném případě souhlasit s takovým opatřením, které by vašeho sluhu zbytečně obtěžovalo. Pokud by ta pochůzka nebyla pro mě potěšením, mohla by ji vykonávat, jak to vždycky dělá, když tu nejsem, babiččina služka."

„Ach, drahá; ale Patty má tolik práce! – A je to laskavost, zaměstnávat naše lidi."

Jane vypadala, jako by se nemínila dát přemoci; ale místo odpovědi se znovu obrátila na pana Johna Knightleyho.

„Pošta je obdivuhodná instituce!" řekla. – „Ta její pravidelnost a rychlost! Když člověk pomyslí na vše, co musí dělat, a jak dobře to všechno dělá, je to opravdu úžasné!"

„Jistě je velmi dobře řízena."

„Tak zřídka se objeví nějaká nedbalost nebo chyba! Tak zřídka se stane, že dopis, mezi tisíci, které stále putují po království, bývá dokonce donesen špatně – a myslím, že se opravdu neztratí ani jeden z milionu! A když člověk uváží tu rozmanitost rukopisů, k tomu i špatných rukopisů, které je třeba rozluštit, div to ještě zvětšuje."

„Úředníci se zběhlosti naučí ze zvyku. – Musí začínat s určitou rychlostí zraku a ruky, a cvik je zlepšuje. Chcete-li další vysvětlení," pokračoval s úsměvem, „jsou za to placeni. To je klíč k velké způsobilosti. Veřejnost platí, a tak musí být dobře obsloužena."

Rozmanitost rukopisů se probírala dál a padly obvyklé poznámky.

„Slyšel jsem tvrdit," řekl John Knightley, „že stejný druh rukopisu často převládá v rodině; a kde učí týž učitel, je to dost přirozené. Ale z tohoto důvodu bych si představoval, že se ta podobnost musí omezit

hlavně na ženy, protože chlapcům se po raném věku dostane výuky málo a popadnou jakýkoli rukopis, který se jim namane. Isabella a Emma, myslím, píšou velmi podobně. Ne vždycky jsem jejich písmo odlišil."

„Ano," řekl váhavě jeho bratr, „podoba je. Vím, co myslíš – ale Emmino písmo je pevnější."

„Isabella a Emma obě píšou krásně," řekl pan Woodhouse; „a vždycky psaly. A tak píše i ubohá paní Westonová" – s napolo povzdechem a napolo úsměvem k ní.

„Nikdy jsem neviděla rukopis žádného gentlemana" – začala Emma, také při pohledu na paní Westonovou; zastavila se však, když si všimla, že paní Westonová věnuje pozornost někomu jinému – a pauza jí dala čas k uvažování: „A teď, jak ho uvedu? – Copak nedokážu vyslovit jeho jméno hned před všemi těmihle lidmi? Je nutné použít nějaký oklikový obrat? – Váš yorkshirský přítel – váš dopisovatel v Yorkshiru; – tak bych to předpokládám musela udělat, kdybych na tom byla velmi zle. – Ne, dokážu jeho jméno vyslovit bez nejmenších rozpaků. Rozhodně se lepším a lepším. – A teď do toho."

Paní Westonová byla volná a Emma začala znovu – „Pan Frank Churchill píše jedním z nejkrásnějších rukopisů gentlemana, jaký jsem kdy viděla."

„Mně se nelíbí," řekl pan Knightley. „Je příliš drobný – chybí mu síla. Je jako písmo ženy."

S tím ani jedna z dam nesouhlasila. Hájily ho před touto nízkou pomluvou. „Ne, rozhodně mu nescházela síla – nebylo to velké písmo, ale velmi zřetelné a jistě silné. Neměla paní Westonová u sebe nějaký dopis, aby ho předvedla?" Ne, slyšela od něho velmi nedávno, ale protože už mu odpověděla, dopis uložila.

„Kdybychom byli ve druhém pokoji," řekla Emma, „kdybych měla svůj psací stolek, jsem si jista, že bych mohla ukázku předložit. Mám

od něho vzkaz. – Nevzpomínáte si, paní Westonová, že jste ho jednou pověřila, aby za vás napsal?"

„Rozhodl se říct, že je pověřen –"

„Dobře, dobře, ten vzkaz mám; a mohu ho po večeři ukázat, abych pana Knightleyho přesvědčila."

„Ach! když galantní mladý muž, jako je pan Frank Churchill," řekl pan Knightley suše, „píše půvabné dámě, jako je slečna Woodhousová, předvede ovšem to nejlepší."

Večeře byla na stole. – Paní Eltonová byla připravená dřív, než ji někdo stačil oslovit; a dřív než ji pan Woodhouse dostihl se svou prosbou, aby mu bylo dovoleno vést ji do jídelního pokoje, říkala –

„Mám jít první? Opravdu se stydím, že vždycky vedu průvod."

Jak Jane Fairfaxová úzkostlivě trvala na tom, že si pro vlastní dopisy chodí sama, Emmě neuniklo. Všechno to slyšela i viděla; a cítila určitou zvědavost, zda deštivá ranní procházka nějaké přinesla. Měla podezření, že *ano*; že by se do té procházky nebyla tak odhodlaně pustila jinak než s plným očekáváním, že od někoho velmi drahého uslyší, a že očekávání nebylo marné. Myslela si, že je víc šťastná než obvykle – jas jak v pleti, tak v náladě.

Mohla se byla zeptat na jednu či dvě věci – na rychlost a náklady irské pošty; – měla to na jazyku – ale zdržela se. Byla pevně rozhodnuta, že neutrousí ani slovo, které by zranilo city Jane Fairfaxové; a následovaly ostatní dámy z místnosti zavěšené do sebe, se vzezřením dobré vůle, jež vysoce slušelo kráse a půvabu každé z nich.

XVII.

Když se dámy po večeři vrátily do salonu, Emma zjistila, že je sotva v jejích silách zabránit tomu, aby se společnost nerozdělila na dvě zřetelně oddělené skupiny; – paní Eltonová s takovou vytrvalostí v nepěkném posuzování a chování zabírala Jane Fairfaxovou pro sebe a Emmu přehlížela. Ona a paní Westonová byly nuceny spolu takřka pořád buď hovořit, anebo spolu mlčet. Paní Eltonová jim na nic jiného nedávala prostor. Když ji Jane na chvíli umlčela, hned zase začínala; a třebaže se mnoho z toho, co mezi nimi padlo, odbývalo v polohlase, zvláště ze strany paní Eltonové, nedalo se zabránit tomu, aby člověk nevěděl, o čem především mluví. Pošta – nachlazení – vyzvedávání dopisů – a přátelství, o tom vedla dlouhé řeči; a po tom přišlo téma, které muselo být Jane přinejmenším stejně nepříjemné – otázky, zda už slyšela o nějakém místě, které by jí vyhovovalo, a prohlášení paní Eltonové o tom, jak sama hodlá jednat.

„Už je tu duben!" říkala. „Začínám o vás mít strach. Červen bude tu co nevidět."

„Já jsem ale nikdy nestanovila červen ani žádný jiný měsíc – jen jsem se dívala obecně do léta."

„Vy jste opravdu o ničem neslyšela?"

„Já jsem se ani nikde neptala; zatím se ptát nehodlám."

„Ale, má drahá, nikdy nemůžeme začít dost brzy; vy netušíte, jak je těžké sehnat přesně to, co by bylo žádoucí."

„Já netuším!" řekla Jane a potřásla hlavou; „drahá paní Eltonová, kdo o tom může přemýšlet tak jako já?"

„Vy jste ale nepoznala tolik světa jako já. Nevíte, kolik uchazeček je vždy na ta *nejlepší* místa. Viděla jsem toho ve svém okolí u Maple Grove nesmírně mnoho. Jedna sestřenice pana Sucklinga, paní Braggeová, dostávala tolik žádostí; každý toužil být u ní v rodině, protože se pohybuje v nejlepších kruzích. Voskové svíce ve třídě! Dovedete si představit, jak lákavé! Ze všech domů v království je paní Braggeové ten, u kterého bych vás nejraději ze všech viděla."

„Plukovník s paní Campbellovou mají být zase ve městě až o letním slunovratu," řekla Jane. „Nějakou dobu u nich strávím; jistě si to budou přát; – pak teprve snad budu ráda, že se někam umístím. Nepřála bych si ale, abyste se obtěžovala něco teď zjišťovat."

„Obtěžovala! Ach, znám ty vaše skrupule. Bojíte se, že mi způsobíte obtíže; ale ujišťuji vás, drahá Jane, Campbellovi se o vás nemohou zajímat víc než já. Napíšu paní Partridgeové za den nebo za dva a dám jí přísný pokyn, aby mi dávala pozor na všechno vhodné."

„Děkuji vám, ale raději bych o tom s ní nemluvila; dokud se čas nepřiblíží, nechci nikomu způsobovat obtíže."

„Ale, mé drahé dítě, čas se blíží; je duben a červen, nebo třeba červenec, jsou velice blízko, a před námi tolik věcí k vyřízení. Vaše nezkušenost mě vážně baví! Místo, jaké si zasloužíte a jaké po vás vaši přátelé budou chtít, se nenaskytne každý den, nedá se opatřit ze dne na den; opravdu, opravdu musíme se začít ptát hned."

„Odpusťte, madam, to vůbec není můj záměr; sama se nikde neptám a bylo by mi líto, kdyby se za mě ptali moji přátelé. Až budu zcela odhodlaná co do času, vůbec se nebojím, že bych zůstala dlouho bez místa. V městě jsou úřady, kanceláře, kde by se poptáním brzy něco našlo – kanceláře k prodeji – ne tak docela lidského masa – ale lidské mysli."

„Ach, drahá, lidské maso! Vy mě přímo děsíte; jestli to má být narážka na obchod s otroky, ujišťuji vás, že pan Suckling vždycky stál spíš na straně zrušení."

„Nemyslela jsem, nemyslela jsem na obchod s otroky," odpověděla Jane; „ujišťuji vás, že jsem měla na mysli jen obchod s guvernantkami; mezi oběma je co do viny těch, kdo je provozují, jistě velký rozdíl; co se však týká většího utrpení obětí, nevím, kde to utrpení leží. Chci však jen říct, že jsou inzertní kanceláře, a že obrátím-li se na ně, nepochybuji, že velmi brzy najdu něco, co se bude hodit."

„Něco, co se bude hodit!" opakovala paní Eltonová. „Ano, *to* se možná hodí k vašim skromným představám o sobě; – vím, jaké jste skromné stvoření; ale vaše přátele neuspokojí, abyste se spokojila s čímkoli, co se nabízí, s nějakým podřadným, všedním místem, v rodině, která se nepohybuje v určitém kruhu nebo která nemůže poskytnout vybrané pohodlí života."

„Jste velice laskavá; ale co se toho týká, jsem zcela lhostejná; nijak mi nezáleží na tom, abych byla u bohatých lidí; moje pokoření by, myslím, bylo tím větší; trpěla bych víc srovnáváním. Rodina gentlemana je jediné, co bych si vymínila."

„Já vás znám, já vás znám; vy byste se spokojila s čímkoli; já ale budu trošku vybíravější, a jsem si jistá, že dobří Campbellovi se docela postaví na mou stranu; s vaším nadáním máte právo pohybovat se v prvním kruhu. Už jen vaše hudební znalosti by vás opravňovaly diktovat si vlastní podmínky, mít tolik pokojů, kolik chcete, a stýkat se s rodinou tak, jak si zvolíte; – totiž – já nevím – kdybyste uměla na harfu, mohla byste si tohle všechno dovolit, tím jsem si docela jistá; vy ale zpíváte stejně dobře jako hrajete; – ano, opravdu věřím, že byste si i bez harfy mohla vymínit, co byste chtěla; – a budete, musíte být rozkošně, čestně a pohodlně zaopatřena, dřív než si Campbellovi nebo já dovolíme oddech."

„Rozkoš, čest a pohodlí takového místa můžete klidně házet do jednoho pytle," řekla Jane, „ty bývají vcelku rovnocenné; nicméně myslím to zcela vážně, že si teď nepřeji, aby se pro mne cokoli podnikalo. Jsem vám nesmírně zavázaná, paní Eltonová, jsem vděčná každému, kdo se

mnou cítí; ale myslím to zcela vážně, že si přeji, aby se do léta nic nedělo. Ještě dva, tři měsíce zůstanu, kde jsem, a jak jsem."

„A já to taky myslím zcela vážně, ujišťuji vás," odpověděla paní Eltonová vesele, „když se rozhodnu, že budu stále ve střehu a své přátele k témuž střehu zapojím, aby nám neuniklo nic opravdu bezvadného."

Takhle hovořila dál; nic ji po celou dobu neumlčovalo, dokud do pokoje nevstoupil pan Woodhouse; její marnivost si pak našla jiný předmět, a Emma zaslechla, jak Jane v témž polohlase říká:

„Tady jde ten můj drahý starodávný dvořitel, přísahám! – Jen si pomyslete, jaká galantnost, přišel před ostatními pány! – jaká milá bytost; – ujišťuji vás, že ho mám náramně ráda. Obdivuji tu malebnou staromódní zdvořilost; mnohem víc mi lahodí než moderní uvolněnost; moderní uvolněnost se mi často hnusí. Ale ten dobrý starý pan Woodhouse, kéž byste slyšela, jaké mi u večeře říkal galantnosti. Ach, ujišťuji vás, začínala jsem si myslet, že můj *caro sposo* bude vyloženě žárlit. Zdá se mi, že jsem u něho vcelku v oblibě; všiml si mých šatů. Co jim říkáte? – Selinin výběr – pěkné, myslím, ale nevím, jestli nejsou příliš bohatě zdobené; mám hrůzu z přezdobení – vysloveně hrůzu z parády. Trochu ozdob si teď musím vzít, protože se to ode mě čeká. Nevěsta přece musí vypadat jako nevěsta, ale můj přirozený vkus je celý pro prostotu; prostý styl oblékání je nekonečně lepší než parádění. Jsem v menšině, to vím; málokdo jako by si cenil prostoty v oděvu – blyštění a parádění jsou všechno. Napadá mě dát takovou zdobnou lemovku i na svůj bílostříbrný popelín. Myslíte, že to bude vypadat dobře?"

Celá společnost se právě znovu seskupila v salonu, když se mezi ně objevil pan Weston. Vrátil se k pozdní večeři a jakmile dojedl, přišel pěšky do Hartfieldu. Nejlepší znalci ho očekávali tak jistě, že na překvapení už nebylo místo – zato bylo velké potěšení. Pan Woodhouse byl teď skoro tak rád, že ho vidí, jak by byl předtím býval nerad. Jen John Knightley byl v němém úžasu. – Že by se muž, který mohl strávit

večer tiše doma po pracovním dni v Londýně, vypravil znovu ven a šel půl míle do cizího domu jen proto, aby byl ve smíšené společnosti až do spaní, aby zakončil den úsilím zdvořilosti a hlukem mnoha lidí, to bylo něco, co ho hluboce zasáhlo. Muž, který byl v pohybu od osmi hodin ráno a mohl teď sedět v klidu, který mluvil už dlouho a mohl mlčet, který byl ve více než jednom shluku lidí a mohl být sám! – Takový muž, aby opustil klid a nezávislost svého vlastního krbu, a za večera studeného dubnového deštivého dne se znovu vrhal ven do světa! – Kdyby mohl jedním dotekem prstu okamžitě svou ženu vzít zpátky, byl by to motiv; ale jeho příchod spíš prodlouží, než aby ukončil tenhle večer. John Knightley se na něj podíval v úžasu, pak pokrčil rameny a řekl: „Nebyl bych tomu uvěřil ani o *něm*."

Pan Weston mezitím, zcela nevědom rozhořčení, které vzbuzoval, šťastný a veselý jako obvykle a s plným právem být hlavním řečníkem, které člověku propůjčí den strávený kdekoli jinde než doma, se činil, aby mezi ostatními působil příjemně; a když uspokojil ženiny dotazy ohledně své večeře a přesvědčil ji, že žádný z jejích pečlivých pokynů služebnictvu nebyl zapomenut, a když rozšířil, co slyšel z veřejných zpráv, přistoupil k rodinnému sdělení, které, byť bylo určeno hlavně paní Westonové, bez nejmenších pochyb velmi zajímalo i každého v místnosti. Podal jí dopis; byl od Franka, pro ni; cestou ho zastihl a dovolil si ho otevřít.

„Čti, čti," řekl, „udělá ti to radost; jen pár řádek – dlouho ti to nepotrvá; přečti to i Emmě."

Obě dámy se do něho pohroužily společně; a on vedle nich celou dobu seděl, usmíval se a mluvil tišeji, ale pro všechny docela zřetelně.

„Vidíte, přijede; dobrá zpráva, co říkám. Nu, co tomu říkáte? – Vždycky jsem říkal, že tu bude zase brzy, ne? – Anne, má drahá, neříkal jsem to pořád, a tys mi nechtěla věřit? – Příští týden v městě, vidíte – nejpozději, troufám si říct; protože *ona* je netrpělivá jako sám černý pán, když se má něco dít; nejspíš budou v městě už zítra nebo

v sobotu. Co se její nemoci týká, nic to samozřejmě není. Je to ovšem skvělé, mít Franka zase mezi sebou, tak blízko, jen do města. Zdrží se, až přijedou, pořádnou chvíli, a půl času bude u nás. To je přesně to, co jsem si přál. Nu, dobrá zpráva, ne? Už jsi dočetla? Přečetla to Emma celé? Schovej ho, schovej ho; probereme ho pořádně někdy jindy, ted to nejde. Jenom o tom těm druhým zběžně řeknu."

Paní Westonová byla při téhle příležitosti nanejvýš pohodlně potěšena. V jejích pohledech a slovech nebylo nic, co by bylo třeba krotit. Byla šťastná, věděla, že je šťastná, a věděla, že má být šťastná. Blahopřála srdečně a otevřeně; ale Emma nemohla mluvit tak plynule. *Ona* byla zaneprázdněna tím, že vážila své vlastní pocity a snažila se pochopit stupeň svého rozrušení, který, jak se jí zdálo, byl značný.

Pan Weston však, příliš dychtivý, než aby byl příliš vnímavý, příliš sdílný, než aby čekal, až promluví druzí, byl s tím, co řekla, zcela spokojen a brzy se přesunul, aby ostatní přátele potěšil tím, že jim jen částečně sdělí to, co už celý pokoj musel beztak zaslechnout.

Bylo dobře, že si každou radost prostě předpokládal, jinak by ani pana Woodhouse, ani pana Knightleyho možná za zvlášť nadšené nepovažoval. Oni měli po paní Westonové a Emmě být obšťastněni jako první; – od nich by přešel k slečně Fairfaxové, ta byla ale tak zabraná do rozhovoru s Johnem Knightleym, že by to bylo rušení příliš nápadné; a když se ocitl nablízku paní Eltonové, jejíž pozornost byla volná, pustil se nutně do toho tématu s ní.

XVIII.

„Doufám, že budu mít brzy to potěšení představit vám svého syna," řekl pan Weston.

Paní Eltonová, celá dychtivá předpokládat, že se tím myslí určitá poklona právě jí, se nejmilostivěji usmála.

„O jistém Franku Churchillovi jste jistě slyšela," pokračoval, „a víte, že je to můj syn, i když nenosí moje jméno."

„Ach, ano, a budu velmi ráda, že ho poznám. Jsem si jistá, že pan Elton ho neopomene brzy navštívit; a oba dva budeme mít velkou radost, až ho uvidíme na faře."

„Jste velice laskavá. – Frank bude určitě potěšen. – Příští týden má být v městě, ne-li dřív. Dnes jsme o tom dostali zprávu v dopise. Potkal jsem poštu po ránu cestou, a když jsem viděl synův rukopis, dovolil jsem si dopis otevřít – přestože nebyl adresován mně – byl pro paní Westonovou. Ta je totiž jeho hlavní dopisní společnicí, ujišťuji vás. Já sám dostanu dopis sotvakdy."

„A vy jste tedy opravdu otevřel to, co bylo adresováno jí! Ach, pane Westone – (strojeně se zasmála) – proti tomu musím protestovat. – Nejnebezpečnější precedens, opravdu! – Prosím, nedopusťte, aby vás vaši sousedé napodobili. – Na mou věru, pokud mám tohle očekávat, my vdané ženy budeme muset začít dávat o sobě vědět! – Ach, pane Westone, nebyla bych to o vás věřila!"

„No ano, my muži jsme smutné existence. Musíte si na sebe dávat pozor, paní Eltonová. – Ten dopis nám sděluje – je to krátký dopis – psaný ve spěchu, jen aby nám dal zprávu – sděluje nám, že všichni je-

dou neprodleně do města, kvůli paní Churchillové – celou zimu se jí nedařilo dobře a Enscombe pokládá za příliš chladné – a tak se mají všichni bez meškání přesunout na jih."

„Opravdu! – z Yorkshiru, myslím. Enscombe je v Yorkshiru, že?"

„Ano, od Londýna je to asi sto devadesát mil, pěkná cesta."

„Ano, na mou věru, pěkná. O pětašedesát mil dál, než z Maple Grove do Londýna. Ale co je vzdálenost, pane Westone, pro lidi s velkým jměním? – Žasli byste, kdybyste slyšel, jak si občas můj švagr pan Suckling zalétá sem a tam. Sotva mi uvěříte – ale dvakrát za týden jel on a pan Bragge do Londýna a zpátky se čtyřmi koňmi."

„Zlo té vzdálenosti z Enscombe," řekl pan Weston, „je, že paní Churchillová, *jak rozumíme*, nebyla schopna opustit pohovku po celý týden. V posledním Frankově dopise si prý stěžovala, že je příliš slabá na to, aby se dostala do svého skleníku, aniž ji vede za ruku on i strýc! Tohle, víte, hovoří o velké slabosti – ona teď ale přímo hoří netrpělivostí být v městě, a chce prý na cestě přespat jen dvě noci. – Tak píše Frank. Jistě, křehké dámy mívají mimořádné konstituce, paní Eltonová. To mi musíte přiznat."

„Ne, opravdu, nepřiznám vám nic. Já vždy stojím na straně svého pohlaví. Opravdu. Já vás upozorňuji – ve mně najdete v tomhle bodě strašlivého protivníka. Já se vždy zastanu žen – a ujišťuji vás, kdybyste věděl, co Selina cítí ohledně spaní v hostinci, nedivil byste se, že se paní Churchillová vzpírá tomu neuvěřitelně, aby se tomu vyhnula. Selina říká, že je to pro ni čirá hrůza – a myslím, že jsem něco z její přecitlivělosti pochytila. Vždycky cestuje s vlastním ložním prádlem; vynikající opatření. Dělá to tak i paní Churchillová?"

„Spolehněte se, že paní Churchillová dělá všechno, co kdy udělala kterákoli jiná vznešená dáma. Paní Churchillová nebude za žádnou dámou v zemi pozadu, co se –"

Paní Eltonová ho dychtivě přerušila:

„Ach, pane Westone, nepochopte mě špatně. Selina není žádná vznešená dáma, to vás ujišťuji. S tím si prosím nic nezačínejte."

„Není? Pak není měřítkem pro paní Churchillovou, která je tak dokonalá vznešená dáma, jako jen kdy kdo byl."

Paní Eltonové začínalo docházet, že udělala chybu, když se tak zaníceně bránila. Vůbec si nepřála, aby se věřilo, že její sestra *není* vznešená dáma; v tom popírání byl snad nedostatek ducha; – a právě přemýšlela, jak by se nejlépe odtáhla, když pan Weston pokračoval:

„Paní Churchillová není v mé přízni zrovna vysoko, jak jistě tušíte – ale tohle zcela mezi námi. Má Franka velmi ráda, a proto bych o ní nerad mluvil zle. Krom toho je teď nezdravá; *to* ovšem je, podle vlastního líčení, odjakživa. Neřekl bych to každému, paní Eltonová, ale v nemoc paní Churchillové nemám velkou víru."

„Jestli je skutečně nemocná, proč nejet do Bathu, pane Westone? – Do Bathu nebo do Cliftonu?"

„Vzala si do hlavy, že Enscombe je pro ni příliš studené. Fakt je, předpokládám, že ji Enscombe omrzelo. Je tam teď déle usazená, než kdy předtím, a začíná jí chybět změna. Je to odlehlé místo. Krásné místo, ale velice odlehlé."

„Ano – jako Maple Grove, troufám si říct. Nic nemůže stát odlehleji od silnice než Maple Grove. Kolem něho tak nesmírné osázení stromy! Člověk se cítí odříznut od všeho – v nejúplnějším ústraní. – A paní Churchillová patrně nemá zdraví nebo náladu jako Selina, aby si takovou samotu uměla užít. Nebo snad nemá v sobě dost zdrojů, aby se hodila k venkovskému životu. Já vždy říkám, že žena nemůže mít dost zdrojů v sobě – a jsem si vděčná, že já sama jich mám tolik, abych byla docela nezávislá na společnosti."

„Frank zde byl v únoru po čtrnáct dní."

„Tak jsem o tom slyšela. Najde v highburské společnosti *přírůstek*, až přijede znovu; totiž, pokud si dovolím říkat, že jsem přírůstkem já. Snad ale nikdy neslyšel, že takové stvoření na světě existuje."

Tohle bylo volání po poklonu příliš hlasité, než aby se dalo přejít, a pan Weston s velmi dobrým přednesem okamžitě zvolal:

„Má drahá paní! Nikdo než vy sama si nemůže takovou věc představit jako možnou. Ne slyšel o vás! – Mám za to, že dopisy paní Westonové jsou v poslední době plné sotva čeho jiného než paní Eltonové."

Splnil svou povinnost a mohl se vrátit k synovi.

„Když od nás Frank odjížděl," pokračoval, „bylo zcela nejisté, kdy ho zase uvidíme, což dnešní zprávu činí dvojnásob vítanou. Byla docela nečekaná. Totiž *já* jsem byl vždy pevně přesvědčen, že brzy bude zase zde, byl jsem si jist, že se něco příznivého stane – nikdo mi ale nevěřil. On a paní Westonová oba beznadějně truchlili. ‚Jak by to mohl zařídit, aby přijel? A jak si lze myslet, že by ho strýc a teta zase pustili?' a tak dál – já jsem vždy cítil, že se stane něco v náš prospěch; a tak se, vidíte, i stalo. Všiml jsem si, paní Eltonová, během svého života, že když věci jdou jeden měsíc proti nám, příští se jistě obrátí k lepšímu."

„Zcela pravda, pane Westone, dokonalá pravda. Právě tak jsem to říkala jistému pánu v naší společnosti za dnů dvoření, když se, protože věci nešly úplně hladce, nepostupovaly s tou rychlostí, která by jeho citům vyhovovala, vrhal do zoufalství a volal, že při téhle rychlosti bude jistě *květen*, než na nás bude navléknut Hymenův šafránový šat. Ach, kolik úsilí mě to stálo, abych mu zahnala ty chmurné myšlenky a vnukla mu veselejší vyhlídky! Kočár – měli jsme kolem kočáru zklamání; – jednoho rána, pamatuji si, přišel ke mně docela zoufalý."

Lehký záchvat kašle ji přerušil a pan Weston okamžitě využil příležitosti a pokračoval:

„Zmínila jste květen. Právě květen je ten měsíc, který má paní Churchillová předepsán, nebo si předepsala sama, strávit v nějakém teplejším místě než v Enscombe – zkrátka strávit v Londýně; takže máme příjemnou vyhlídku, že k nám bude Frank na celé jaro často jezdit – přesně to roční období, které by si člověk pro to zvolil: dny

skoro nejdelší; počasí mírné a příjemné, pořád člověka zve ven, a nikdy není moc horké na pohyb. Když tu byl předtím, využili jsme toho, jak se dalo; ale bylo moc mokro, vlhka, nehostinného počasí; v únoru je toho vždycky dost, víte, a ani polovinu toho, co jsme chtěli, jsme udělat nemohli. Teď bude ten čas. Tohle bude úplný požitek; a nevím, paní Eltonová, zda nejistota našich setkání, jakési neustálé čekání, že přijde dnes nebo zítra, a to v kteroukoli hodinu, nebude snad šťastnějšímu srdci přívětivější, než mít ho vlastně v domě. Myslím, že ano. Myslím, že právě tenhle stav mysli dodává nejvíc živosti a potěšení. Doufám, že se vám můj syn bude líbit; nesmíte ale čekat zázrak. Všeobecně se o něm soudí, že je to pěkný mladý muž, nečekejte ale zázrak. Paní Westonová ho má mimořádně ráda, a to je mi, jak si můžete představit, nanejvýš milé. Pokládá ho za nedostižného."

„A já vás ujišťuji, pane Westone, že nemám sebemenší pochybnosti, že můj úsudek vyzní rozhodně v jeho prospěch. Slyšela jsem na pana Franka Churchilla tolik chvály. – Zároveň je spravedlivé podotknout, že já jsem z těch, kdo si vždy soudí sami, a kdo se jinými naprosto neřídí. Upozorňuji vás, že jaký vašeho syna shledám, tak o něm budu soudit. – Já nejsem žádná lichotnice."

Pan Weston se zamyslel.

„Doufám," řekl po chvíli, „že jsem na ubohou paní Churchillovou nebyl příliš přísný. Je-li skutečně nemocná, bylo by mi líto, kdybych jí křivdil; v její povaze jsou však některé rysy, kvůli nimž je pro mě obtížné mluvit o ní s takovou shovívavostí, jakou bych si přál. Jistě vám není neznámá, paní Eltonová, moje spřízněnost s tou rodinou, ani jednání, s nímž jsem se setkal; a mezi námi, všechna vina za to padá na ni. Ona byla podněcovatelkou. Nebýt jí, Frankovou matkou by nikdy nebylo tak pohrdáno, jak bylo. Pan Churchill má pýchu; jeho pýcha ale není nic proti pýše jeho ženy: jeho pýcha je tichá, lenivá, pánská, nikomu by neublížila, jen z něho dělá trochu bezmocného a únavného; její pýcha je ale povýšenost a drzost! A co člověka ještě méně nutí sná-

šet to, nemá žádnou skutečnou záminku v rodině nebo v krvi. Když si ji vzal, byla nikým, sotva dcerou gentlemana; ale od té chvíle, co se stala Churchillovou, překonává i Churchilly povýšeností a nárokem na vznešenost: v jádru však, ujišťuji vás, zůstává povýšenkou."

„Jen si pomyslete! No tohle, to musí být nekonečně dráždivé! Mám z povýšenců přímo hrůzu. Maple Grove ve mně vyvolalo důkladný odpor k lidem toho druhu; v tom okolí je totiž rodina, která je trápením pro mého bratra a sestru, co se vznešeného chování týká! Vaše vylíčení paní Churchillové mi je okamžitě připomnělo. Lidé jménem Tupmanovi, nedávno se tam usadili, obtížení mnoha nízkými styky, ale dávají si nesmírně na odiv a čekají, že budou na stejné noze se starými zavedenými rodinami. Rok a půl je ta nejzazší doba, co mohou být na West Hall; a jak přišli ke svému jmění, nikdo neví. Přišli z Birminghamu, což není, pane Westone, místo, které by člověku dávalo velké naděje. Z Birminghamu se nedá moc čekat. Já vždy říkám, že v tom zvuku je něco strašlivého; ale víc se o Tupmanových s jistotou neví, i když leccos se tuší, to vás ujišťuji; a přece jejich chováním je očividné, že se pokládají za rovné dokonce i mému bratrovi panu Sucklingovi, který je jedním z jejich nejbližších sousedů. To je nekonečně špatné. Pan Suckling, který je na Maple Grove už jedenáct let a jehož otec to měl před ním – aspoň myslím – jsem si téměř jistá, že starý pan Suckling dokončil koupi už před svou smrtí."

Byli přerušeni. Roznášel se čaj, a pan Weston, když řekl všechno, co chtěl říct, využil příležitosti a odešel.

Po čaji si pan a paní Westonovi s panem Eltonem sedli s panem Woodhouse ke kartám. Zbylých pět bylo ponecháno vlastním silám, a Emma pochybovala, že spolu budou dobře vycházet; pan Knightley totiž nejevil k rozhovoru valnou chuť; paní Eltonová toužila po pozornosti, kterou nikdo nebyl ochoten jí věnovat, a ona sama byla ve vzrušení ducha, pro které by raději mlčela.

Pan John Knightley se ukázal být hovornější než jeho bratr. Odjížděl příští den brzy; a brzy začal:

„Nu, Emmo, nevěřím, že bych měl co víc říct o chlapcích; ale máš sestřin dopis, a v něm, můžeme si být jisti, je všechno dopodrobna. Moje pokyny by byly mnohem stručnější než její a pravděpodobně ne tak docela v témž duchu; všechno, co bych doporučil, se dá shrnout do: nerozmazluj je a nenaléhej na ně s léky."

„Doufám, že vás uspokojím oba," řekla Emma, „protože udělám všechno, co je v mých silách, abych je udělala šťastnými, což bude pro Isabellu dost; a štěstí přece musí vylučovat planou shovívavost i léky."

„A pokud ti budou obtížní, musíš je poslat zpátky domů."

„To je dost pravděpodobné. Ty si to myslíš, že?"

„Doufám, že si uvědomuji, že mohou pro tvého otce být příliš hluční – nebo že ti mohou být i trochu na obtíž, pokud tvoje společenské závazky dál porostou tak, jak v poslední době."

„Porostou!"

„Jistě; musíš přece cítit, že posledních šest měsíců způsobilo ve tvém životě velký rozdíl."

„Rozdíl! Opravdu žádný necítím."

„Není sporu o tom, že jsi mnohem víc zaměstnána společností než dřív. Vezmi si zrovna tenhle večer. Přijel jsem na jediný den, a ty máš večeři s hosty! – Kdy se tohle stalo předtím, nebo něco podobného? Tvoje okolí roste a ty se v něm pohybuješ víc. Ještě nedávno každý dopis Isabelle přinášel zprávu o nových radovánkách; o večeřích u Coleových nebo o plesech u Koruny. Rozdíl, který Randalls – samotný Randalls – do tvého dění vnáší, je velký."

„Ano," řekl jeho bratr rychle, „to Randalls dělá všechno."

„Dobře – a protože Randalls, jak předpokládám, nebude mít do budoucna menší vliv než dosud, zdá se mi, Emmo, že by Henry a John mohli občas překážet. A pokud ano, prosím tě jen, abys je poslala domů."

„Ne," zvolal pan Knightley, „to nemusí být důsledek. Pošlete je do Donwellu. Já jistě budu mít volno."

„Na mou věru," zvolala Emma, „vy mě bavíte! Ráda bych věděla, kolik z mých početných závazků se odehrává bez vaší účasti; a proč bych měla být v nebezpečí, že mi na malé chlapce nebude zbývat čas. Tyhle moje úžasné závazky – jaké vlastně byly? Jedinkrát jsem byla na večeři u Coleových – a mluvilo se o plese, který se nikdy nekonal. Já vám rozumím – (kývla na pana Johna Knightleyho) – vaše štěstí, že zde potkáte najednou tolik svých přátel, vás těší příliš, než aby se dalo nechat bez povšimnutí. Vy ale," (obrátila se k panu Knightleymu,) „který víte, jak velice, velice zřídka jsem byť jen dvě hodiny mimo Hartfield, proč mi předvídáte takovou řadu rozptýlení, nedovedu si představit. A co se mých drahých chlapečků týká, musím říct, že pokud teta Emma na ně nemá čas, pochybuji, že by se jim u strýčka Knightleyho vedlo o mnoho lépe; ten je mimo domov pět hodin tam, kde ona hodinu – a když je doma, buď si sám čte, nebo si vyrovnává účty."

Pan Knightley se zřejmě snažil neusmát; a bez potíží v tom uspěl, jakmile paní Eltonová začala mluvit s ním.

III. SVAZEK

I.

Trochu klidné úvahy stačilo, aby si Emma ujasnila povahu svého rozrušení nad touhle novinou o Franku Churchillovi. Brzy se přesvědčila, že to nebylo kvůli ní samé, kvůli čemu měla nějaké obavy nebo rozpaky; bylo to kvůli němu. Její vlastní náklonnost se opravdu zmírnila na pouhé nic; nestálo za to na ni myslet; – kdyby však on, který byl bezpochyby vždy z těch dvou zamilovaný mnohem víc, se vracel se stejnou vřelostí citu, s jakou odjížděl, bylo by to velice trapné. Kdyby ho dvouměsíční odloučení nevychladilo, čekala by ji nebezpečí a nepříjemnosti: – byla by nutná opatrnost pro něho i pro ni. Nehodlala znovu dopustit, aby se její city zapletly, a bude její povinností vyhnout se jakémukoli jeho povzbuzování.

Přála si, aby ho dokázala od výslovného vyznání udržet. To by byl příliš bolestný závěr jejich dosavadní známosti! a přece se nemohla ubránit tomu, aby neočekávala něco rozhodného. Cítila, jako by jaro

nemělo přejít, aniž přinese krizi, událost, cosi, co její současný vyrovnaný a klidný stav změní.

Netrvalo moc dlouho, i když přece jen o něco déle, než pan Weston předvídal, než mohla učinit si o Frankových citech jakousi představu. Rodina z Enscombe nebyla ve městě tak brzy, jak se myslelo, on sám byl ale v Highbury záhy poté. Přijel na pár hodin na koni; víc teď zatím nemohl; ale protože se z Randallsu rovnou vydal do Hartfieldu, mohla zapojit všechno své rychlé pozorování a rychle rozhodnout, jak je on nakloněn, a jak ona musí jednat. Setkali se nanejvýš přátelsky. Nebylo pochyb o tom, jak je rád, že ji vidí. Měla však téměř okamžitě pochybnost, jestli mu na ní záleží stejně jako dřív, jestli cítí stejnou něhu ve stejné míře. Dobře ho pozorovala. Jasně bylo vidět, že je zamilovaný méně než předtím. Nepřítomnost – spolu s přesvědčením o její lhostejnosti, jak se dalo soudit – přinesla tento zcela přirozený a zcela žádoucí účinek.

Byl v povznesené náladě; stejně připraven mluvit i smát se jako dřív, zřejmě potěšen, že může hovořit o své dřívější návštěvě a vracet se k starým příhodám; a nebyl bez rozrušení. Jeho poměrná lhostejnost se nedala vyčíst z klidu. Nebyl klidný; jeho duch byl zřetelně rozvířený; byl v něm neklid. Byl živý, ta živost ale působila jako taková, která uspokojit nedokáže ani jeho samého; co však její mínění v této věci rozhodlo, byl fakt, že u ní zůstal jen čtvrt hodiny a spěchal pryč, aby vykonal další návštěvy v Highbury. „Při cestě ulicí zahlédl skupinku starých známých – nezastavil se, ani by se nezastavil déle než na slovo – měl ale tu marnivost pomyslet si, že budou zklamáni, nevejdeli k nim, a jakkoli by chtěl zůstat v Hartfieldu déle, musí si pospíšit.” Nepochybovala, že je zamilovaný méně – ani jeho rozrušený duch, ani jeho spěch pryč ale nevypadaly jako úplné vyléčení; a spíš byla nakloněna k domněnce, že to znamená strach z toho, že by se její moc nad ním mohla vrátit, a diskrétní rozhodnutí nevystavovat se její blízkosti příliš dlouho.

Byla to jediná Frankova návštěva během deseti dnů. Často doufal, mínil přijet – ale pokaždé v tom byl zabráněn. Teta nesnese, aby ji opustil. Takový byl aspoň jeho vlastní výklad v Randallsu. Pokud byl zcela upřímný, pokud se opravdu snažil přijet, pak se dalo soudit, že odstěhování paní Churchillové do Londýna nijak neprospělo svévolné ani nervové části její choroby. Že skutečně stůně, bylo zřejmé; v Randallsu se prohlásil, že je o tom přesvědčen. Byť mnohé mohlo být smyšlenka, nemohl, pohlédl-li zpět, pochybovat o tom, že je na tom se zdravím hůř než před půl rokem. Nevěřil, že to pochází z něčeho, co by péče a lékařství neodstranily, nebo že by jí nezbývalo před sebou ještě mnoho let života; nedal se ovšem ani všemi otcovými pochybami přimět k tomu, aby řekl, že její stesky jsou pouhá fikce, nebo že je stejně silná jako kdykoli dřív.

Brzy se ukázalo, že Londýn pro ni není to pravé místo. Nemohla snášet jeho hluk. Nervy ji neustále dráždily a trápily; a koncem deseti dnů Frankův dopis do Randallsu oznamoval změnu plánu. Měli se neprodleně přestěhovat do Richmondu. Paní Churchillové byl doporučen lékař tam, jedna vynikající osobnost, a mimoto ji to místo samo lákalo. Zařízený dům na oblíbeném místě byl pronajat a od změny se očekávalo mnoho prospěchu.

Emma slyšela, že Frank píše o tomto uspořádání s největším nadšením a zdá se, že plně oceňuje tu výhodu, mít před sebou dva měsíce v tak blízkém sousedství mnoha drahých přátel – dům byl totiž najat na květen a červen. Řekli jí, že teď píše s velkou jistotou, že u nich bude často, skoro tak často, jak si jen může přát.

Emma viděla, jak si pan Weston tyhle veselé vyhlídky vykládá. Pokládal ji za zdroj všeho toho štěstí, které vyhlídky slibovaly. Doufala, že tomu tak není. Dva měsíce to musí prověřit.

Vlastní štěstí pana Westona bylo nesporné. Byl zcela nadšen. Byla to okolnost, jakou by si býval přál. Teprve teď to bude opravdu znamenat mít Franka v sousedství. Co je devět mil pro mladého muže? – Hodin-

ka na koni. Bude přijíždět pořád. Rozdíl mezi Richmondem a Londýnem v tomto ohledu stačil k celému rozdílu mezi tím, že ho uvidí vždycky, a tím, že ho neuvidí nikdy. Šestnáct mil – ba osmnáct – muselo to být celých osmnáct do Manchester-street – byla vážná překážka. I kdyby se někdy dokázal uvolnit, celý den by strávil na cestě tam a zpět. Mít ho v Londýně nebylo žádné pohodlí; mohl být klidně v Enscombe; Richmond byl ale přesně ta vzdálenost pro snadné stýkání. Lepší než blíž!

Jedna dobrá věc byla tímhle přestěhováním okamžitě potvrzena – ples u Koruny. Nebylo na něj zapomenuto, brzy se ale uznalo, že je marné pokoušet se stanovit den. Teď se ale měl rozhodně konat; všechny přípravy znovu začaly, a velmi brzy poté, co se Churchillovi přestěhovali do Richmondu, pár Frankových řádek, že se tetě po změně už hodně ulevilo a že nepochybuje, že se k nim na čtyřiadvacet hodin v kterémkoli daném termínu bude moci připojit, je přimělo stanovit den co nejbližší.

Ples pana Westona měl být opravdu skutečný. Mezi mladými lidmi z Highbury a jejich štěstím stálo už jen pár zítřků.

Pan Woodhouse se smířil. Roční doba mu to zlo zmírňovala. Květen byl pro všechno lepší než únor. Paní Batesová byla pozvána strávit večer v Hartfieldu, James byl řádně upozorněn, a on s plnou nadějí doufal, že ani drahému malému Henrymu, ani drahému malému Johnovi nebude nic chybět, zatímco bude drahá Emma pryč.

II.

Žádné neštěstí už plesu znovu nezabránilo. Den se blížil, den nadešel; a po ránu plném úzkostného vyhlížení dorazil Frank Churchill, s celou jistotou sebe sama, do Randallsu před večeří, a všechno bylo v pořádku.

K druhému setkání mezi ním a Emmou dosud nedošlo. Pokoj u Koruny mu měl být svědkem; – bylo to ale lepší než obyčejné setkání v zástupu. Pan Weston byl tak upřímný ve svých prosbách, aby tam Emma dorazila co nejdřív po nich samých, s úmyslem vzít si její mínění o příhodnosti a pohodlí sálů dříve, než přijdou další, že mu nemohla odmítnout, a musela tedy strávit nějakou klidnou chvíli v společnosti toho mladého muže. Měla s sebou vzít Harriet, a vyjely ke Koruně v náležitém čase, randallsská společnost jen právě tak před nimi.

Frank Churchill se zdál být na číhané; a i když moc nemluvil, jeho oči hlásaly, že má v plánu rozkošný večer. Všichni spolu obešli pokoje, aby viděli, že je všechno, jak má být; a během pár minut se k nim připojil obsah dalšího kočáru, jehož zvuk Emma zprvu k velkému překvapení ani neslyšela. „Tak nerozumně brzy!" už se chystala zvolat; ale záhy zjistila, že je to rodina starých přátel, kteří přijeli, stejně jako ona, na zvláštní žádost, aby pomohli úsudku pana Westona; a vzápětí za nimi následoval další kočár bratranců, které naléhavě prosil o časný příjezd se stejně vyznamenávající naléhavostí a kvůli téže věci, že se zdálo, že by brzy mohla být shromážděna k přípravné prohlídce polovina společnosti.

Emma vnímala, že její vkus není jediný, na který pan Weston spoléhá, a cítila, že být oblíbenkyní a důvěrnicí muže, který má tolik důvěrníků a důvěrnic, není v stupnici marnivosti to první vyznamenání. Jeho otevřené způsoby se jí líbily, trochu méně otevřeného srdce by z něho ale udělalo postavu vyšší. – Všeobecná blahovůle, ale ne všeobecné přátelství, dělají z člověka to, čím má být. – Takového muže si uměla představit. Celá společnost se procházela, prohlížela, znovu chválila; a pak, když už nebylo co dělat, vytvořila jakýsi půlkruh kolem krbu, aby ho každý svým způsobem pozoroval, než se nadhodí nová témata, že *květen* sice je, ale oheň večer je stále velmi příjemný.

Emma shledala, že to není vinou pana Westona, že počet tajných rádců nebyl ještě větší. U dveří paní Batesové se zastavili a nabídli jim užití svého kočáru, teta a neteř ale měly být přivezeny Eltonovými.

Frank stál u ní, ale ne klidně; byl v něm neklid, který prozrazoval nespokojenou mysl. Rozhlížel se, chodil ke dveřím, naslouchal, zda neuslyší jiné kočáry – netrpělivý, aby se už začalo, nebo bojící se být stále v její blízkosti.

Zmínka padla o paní Eltonové. „Myslím, že musí být tady brzy," řekl. „Jsem opravdu zvědav na paní Eltonovou, slyšel jsem o ní tolik. Nemůže to být dlouho, myslím, než přijde."

Bylo slyšet kočár. Hned byl v pohybu; ale vrátil se a řekl:

„Zapomínám, že nejsem s ní seznámen. Nikdy jsem neviděl ani pana, ani paní Eltonovou. Nemám co se předvádět."

Pan a paní Eltonovi se objevili; a všechny úsměvy a náležité zdvořilosti proběhly.

„Ale slečna Batesová a slečna Fairfaxová!" řekl pan Weston a rozhlížel se. „Mysleli jsme, že je přivezete vy."

Omyl byl drobný. Kočár už pro ně byl poslán. Emma toužila vědět, jaký bude Frankův první úsudek o paní Eltonové; jak na něho zapůsobí studovaná elegance jejího oděvu a její úsměvy milostivosti. Pouštěl

se do získávání podkladů pro úsudek rovnou tím, že jí po představení velmi náležitě věnoval pozornost.

Během pár minut se kočár vrátil. – Někdo mluvil o dešti. – „Postarám se o deštníky, pane," řekl Frank otci: „na slečnu Batesovou se nesmí zapomenout:" a byl pryč. Pan Weston ho chtěl následovat; paní Eltonová ho ale zdržela, aby ho potěšila svým míněním o jeho synovi; a tak čile se rozjela, že mladý muž sám, i když se vůbec nepohyboval pomalu, sotva mohl být mimo doslech.

„Opravdu velice pěkný mladý muž, pane Westone. Víte, že jsem vám upřímně řekla, že si svůj úsudek utvořím sama; a jsem ráda, že vám mohu říct, že jsem s ním mimořádně spokojená. – Můžete mi věřit. Já nikdy nelichotím. Pokládám ho za velmi pohledného mladého muže, a jeho způsoby jsou přesně takové, jaké se mi líbí a jaké schvaluji – tak opravdu gentleman, bez nejmenší domýšlivosti nebo štěněčího pozérství. Musíte vědět, že já mám k štěňatům nesmírný odpor – vyloženě hrůzu. V Maple Grove jsme je nikdy nestrpěli. Ani pan Suckling, ani já jsme na ně nikdy neměli trpělivost; a občas jsme uměli říct velmi pichlavé věci! Selina, která je mírná skoro až k chybě, je snášela mnohem lépe."

Zatímco hovořila o jeho synovi, pozornost pana Westona byla jako přibitá; když ale přešla k Maple Grove, dokázal si vzpomenout, že právě přijíždějí dámy, kterým se musí věnovat, a se šťastnými úsměvy musel pospíšit pryč.

Paní Eltonová se obrátila k paní Westonové. „Nepochybuji, že to je náš kočár se slečnou Batesovou a Jane. Náš kočí a koně jsou tak mimořádně rychlí! – Myslím, že jezdíme rychleji než kdokoli jiný. – Je to taková radost, moci poslat svůj kočár pro přítelkyni! – Pochopila jsem, že jste byla tak laskavá a nabídla to, ale pro příště to bude zcela zbytečné. Můžete si být jistá, že se o *ně* vždy postarám já."

Slečna Batesová a slečna Fairfaxová, doprovázené oběma pány, vešly do pokoje; a paní Eltonová jako by si myslela, že je stejnou její po-

vinností jako povinností paní Westonové je přivítat. Její gesta a pohyby mohl porozumět ten, kdo se díval jako Emma; její slova ale, slova kohokoli, byla brzy ztracena pod nepřerušovaným proudem slečny Batesové, která vešla, mluvíc, a nedokončila svůj proslov ani mnoho minut poté, co byla přijata do kruhu u krbu. Když se dveře otevřely, bylo slyšet:

„Vy jste tak laskavý! – Žádný déšť. Nic, co by stálo za řeč. O sebe se nebojím. Mám silné boty. A Jane prohlašuje – No! – (jak byla ve dveřích) No! Tohle je nádhera, opravdu! – Tohle je obdivuhodné! – Dokonale zařízeno, na mou duši. Nic nechybí. Nedokázala bych si to představit. – Tak krásně osvětleno! – Jane, Jane, podívej! – viděla jsi někdy něco takového? Ach, pane Westone, musel jste mít Aladinovu lampu. Dobrá paní Stokesová by svůj vlastní pokoj zase nepoznala. Viděla jsem ji, když jsem vcházela; stála u vchodu. ‚Ach, paní Stokesová,' říkám – ale neměla jsem čas na víc." Teď ji potkala paní Westonová. – „Velmi dobře, děkuji vám, madam. Doufám, že vy jste taky docela zdravá. Velmi ráda to slyším. Tolik jsem se bála, že budete mít bolení hlavy! – jak vás vidím chodit kolem tak často, a vím, kolik máte starostí. Potěšena, že to slyším, opravdu. Ach, drahá paní Eltonová, tak zavázána za kočár! – skvělý čas. Jane a já zcela připravené. Koně jsme nezdržely ani okamžik. Nejpohodlnější kočár. – Ach, a jsem si jistá, že náš dík patří i vám, paní Westonová, v této věci. Paní Eltonová byla tak laskavá, že Jane poslala vzkaz, jinak bychom byly. – Ale dvě takové nabídky v jediném dni! – Nikdy nebyli takoví sousedé. Řekla jsem matce: ‚Na mou duši, madam –.' Děkuji, matka se má pozoruhodně dobře. Odešla k panu Woodhouse. Přiměla jsem ji vzít si šál – večery nejsou totiž teplé – její velký nový šál – svatební dar paní Dixonové. – Tak milé od ní, že na matku pomyslela! Koupený ve Weymouthu, víte – vybral ho pan Dixon. Byly tam, Jane povídá, ještě tři jiné, mezi kterými nějakou dobu váhali. Plukovník Campbell dával spíš přednost tomu olivovému. Má drahá Jane, jsi si jistá, že sis nenamočila nohy? – Byly

to jen kapka nebo dvě, bojím se ale: – pan Frank Churchill ale byl tak nesmírně – a byla tam rohož, na kterou se dalo šlápnout – nikdy nezapomenu na jeho nesmírnou zdvořilost. – Ach, pane Franku Churchille, musím vám říct, že matčiny brýle od té doby ani jednou nezklamaly; nýtek už ven nevyklouzl. Matka často mluví o vaší dobrotě. Není to pravda, Jane? – Nemluvíme často o panu Franku Churchillovi? – Á, tady je slečna Woodhousová. – Drahá slečno Woodhousová, jak se máte? – Velmi dobře, děkuji, zcela dobře. Tohle je setkání jak v pohádce! – Taková proměna! – Nesmím lichotit, vím to (pohlédla na Emmu nanejvýš spokojeně) – to by bylo nezdvořilé – ale na mou duši, slečno Woodhousová, vy opravdu vypadáte – jak se vám líbí Janin účes? – Vy jste znalkyně. – Udělala si ho celý sama. Je zcela úžasné, jak si dělá vlasy! – Žádný kadeřník z Londýna by, myslím, nedokázal. – Á, doktor Hughes, přísahám – a paní Hughesová. Musím na chvilku zajít a promluvit s doktorem a paní Hughesovou. – Jak se máte? Jak se máte? – Velmi dobře, děkuji. Není to rozkošné? – Kde je drahý pan Richard? – Ach, tady je. Nerušte ho. Mnohem lépe se zaměstnává tím, že mluví s mladými dámami. Jak se máte, pane Richarde? – Viděla jsem vás před pár dny, jak jste jel městem – paní Otwayová, přísahám! – a dobrý pan Otway, a slečna Otwayová a slečna Caroline. – Takové hejno přátel! – a pan George a pan Arthur! – Jak se máte? Jak se všichni máte? – Zcela dobře, mnohokrát děkuji. Nikdy líp. – Neslyším další kočár? – Kdo by to mohl být? – Nejspíš ctihodní Coleovi. – Na mou duši, tohle je úchvatné, stát mezi takovými přáteli! A takový vznešený oheň! – Jsem úplně opečená. Žádnou kávu, děkuji, pro mne – nikdy nepiju kávu. – Trochu čaje prosím, pane, po chvíli – nemusí se spěchat – Ach, tady je. Všechno tak dobré!"

Frank Churchill se vrátil na své stanoviště u Emmy; a jakmile se slečna Batesová utišila, zjistila Emma, že nevyhnutelně slyší rozhovor paní Eltonové a slečny Fairfaxové, které stály kousek za ní. – Byl zamyšlený. Zda i on naslouchá, nemohla rozhodnout. Po mnoha poklo-

nách Jane za její šaty a vzhled – poklonách přijímaných velmi klidně a náležitě – paní Eltonová zjevně toužila, aby se poklony dostaly i jí – a bylo to: „Jak se vám líbí moje šaty? – Jak se vám líbí moje lemování? – Jak mi Wright udělal vlasy?" – s mnoha dalšími podobnými otázkami, na všechny trpělivě a zdvořile odpovídané. Pak paní Eltonová řekla: „Nikdo nemůže o oděvu obecně smýšlet méně než já – ale při takové příležitosti, jako je tato, kdy jsou oči každého tak upřeny na mne, a z úcty k Westonovým – kteří, nepochybuji, dávají tenhle ples hlavně na mou počest – nebyla bych ráda, kdybych zůstala za ostatními. A pak, v místnosti vidím velmi málo perel krom mých. – Takže Frank Churchill je prvotřídní tanečník, jak slyším. – Uvidíme, jestli se naše styly k sobě hodí. – Pěkný mladý muž, to Frank Churchill rozhodně je. Mám ho ráda."

V tu chvíli začal Frank mluvit tak energicky, že Emma musela mít za to, že slyšel sám chválu na sebe a nechtěl slyšet víc; – a hlasy obou dam byly chvíli pohlceny, než další útlum vynesl zase zřetelně do popředí tóny paní Eltonové. – Pan Elton se právě k nim přidal, a jeho žena volala:

„Á, přece jste nás nakonec našel, a to v našem ústraní? – Právě jsem Jane říkala, že si myslím, že nad vámi začne převládat netrpělivost vědět, kde jsme."

„Jane!" – opakoval Frank Churchill s pohledem překvapení a nespokojenosti. – „To jde snadno – ale slečna Fairfaxová to, předpokládám, neschvaluje."

„Jak se vám líbí paní Eltonová?" zašeptala Emma.

„Vůbec."

„Jste nevděčný."

„Nevděčný! – Co tím myslíte?" Potom mu z čela zmizely vrásky a usmál se – „Ne, neříkejte mi to – nechci vědět, co tím myslíte. – Kde je můj otec? – Kdy začneme tančit?"

Emma mu stěží rozuměla; zdál se být v podivné náladě. Odešel otce hledat, byl ale rychle zpátky s panem i paní Westonovými. Potkal je v menších rozpacích, které musí být předloženy Emmě. Právě napadlo paní Westonovou, že paní Eltonová musí být vyzvána, aby ples zahájila; že to bude očekávat; což se příčilo všem jejich přáním přisoudit tuto čest Emmě. – Emma tu smutnou pravdu přijala statečně.

„A co uděláme kvůli vhodnému partnerovi pro ni?" řekl pan Weston. „Bude si myslet, že by ji měl vyzvat Frank."

Frank se okamžitě obrátil k Emmě a dožadoval se jejího dřívějšího slibu; a chlubil se, že je mužem zadaným, čemuž jeho otec s největším souhlasem přitakal – a pak teprve vyšlo najevo, že paní Westonová chce, aby s paní Eltonovou tančil *on*, a že jejich úkolem je pomoct ho k tomu přemluvit, což se podařilo poměrně brzy. – Pan Weston a paní Eltonová šli první, pan Frank Churchill a slečna Woodhousová za nimi. Emma se musela podřídit tomu, že stála druhá za paní Eltonovou, přestože vždy pokládala ten ples zvlášť za svůj. Málem jí to vnuklo myšlenku na svatbu. Paní Eltonová teď bezpochyby měla výhodu, protože její marnivost byla dokonale uspokojena; i když měla v úmyslu začít s Frankem Churchillem, nemohla tou záměnou prodělat. Pan Weston mohl být synovi roven. – Přes tenhle drobný šrám se ale Emma s potěšením usmívala, nadšena z toho, jak úctyhodnou délku dostává řada, a z vědomí, že má před sebou tolik hodin neobvyklé zábavy. – Mnohem víc ji trápilo, že pan Knightley netančil, než cokoli jiného. – Byl tam, mezi přihlížejícími, kde být neměl; měl tančit – ne řadit se k manželům, otcům a hráčům whistu, kteří předstírali, že se o tanec zajímají, dokud se jim nedoplní rubry – vždyť vypadal tak mladě! – Nikde by si nemohl vybrat lépe, kam se postavit. Jeho vysoká, pevná, vzpřímená postava mezi mohutnými formami a shrbenými rameny starších mužů byla taková, že na sebe, jak Emma cítila, musela strhávat zraky všech; a kromě jejího vlastního partnera nebyl v celé řadě mladých mužů ani jediný, který by se s ním dal srovnávat. – Po-

sunul se o pár kroků blíž a těch pár kroků stačilo, aby se dalo poznat, jak gentlemanským způsobem, s jakou přirozenou grácií by uměl tančit, kdyby se mu to chtělo. – Kdykoli mu zachytila pohled, přinutila ho k úsměvu; obvykle byl ale vážný. Přála si, aby měl taneční sál víc rád, a aby měl rád víc Franka Churchilla. – Zdálo se, že ji často pozoruje. Nesmí si lichotit, že myslí na její tanec; kdyby ale kritizoval její chování, strach jí z toho nebylo. Mezi ní a jejím partnerem nebylo nic, co by se podobalo flirtu. Zdáli se být spíš veselí, nenucení přátelé než milenci. Že Frank Churchill o ní smýšlel méně než dřív, bylo bez pochyby.

Ples pokračoval příjemně. Úzkostné péče, neustávající pozornosti paní Westonové nebyly marné. Všichni se zdáli šťastní; a chvála být rozkošným plesem, která se obvykle udílí teprve po tom, co ples přestane být, byla opakovaně vyslovována hned v úplném počátku jeho existence. Velmi důležitých, zaznamenání hodných událostí nepřinesl víc, než takováhle setkání obvykle přinesou. Jedna však byla, nad kterou se Emma zamyslela. – Byly zahájeny poslední dva tance před večeří, a Harriet neměla partnera; – byla jedinou mladou dámou, která seděla; – dosud byl počet tanečníků tak vyrovnaný, že bylo divem, jak může být někdo nezadaný! – Emmin úžas ale brzy ustoupil, když viděla, jak si pan Elton bezstarostně prochází. Nevyzval by Harriet k tanci, pokud by se tomu dalo vyhnout: byla si tím jistá – a každou chvíli čekala, že se vytratí do karetního pokoje.

Vytratit se však nebylo jeho plánem. Přistoupil k té části sálu, kde se shromáždili ti, kteří seděli; promluvil s některými a procházel se před nimi, jako by chtěl ukázat svou volnost a své rozhodnutí si ji podržet. Neopominul občas stát přímo před slečnou Smithovou nebo mluvit s těmi, kdo stáli blízko ní. – Emma to viděla. Zatím netančila; postupovala si zdola nahoru v řadě, a měla tedy čas se rozhlížet, a jen trochou pootočení hlavy to celé viděla. Když byla asi v polovině řady, celá ta skupinka byla přesně za ní, a očím už nedovolila, aby to sledo-

valy; pan Elton byl ale tak blízko, že slyšela každou slabiku rozhovoru, který se právě odehrál mezi ním a paní Westonovou; a vnímala, že jeho žena, která stála přímo nad ní, nejen rovněž poslouchá, ale dokonce ho výmluvnými pohledy povzbuzuje. – Dobrosrdečná, mírná paní Westonová vstala ze svého místa, přistoupila k němu a řekla: „Netančíte, pane Eltone?" k čemuž jeho pohotová odpověď byla: „Nanejvýš ochotně, paní Westonová, pokud budete tančit se mnou."

„Já! – ach, ne – já bych vám sehnala lepší partnerku, než jsem já sama. Já netančím."

„Pokud si přeje tančit paní Gilbertová," řekl, „bude mi to velké potěšení, to jsem si jistý – protože, byť se začínám cítit poněkud starý ženatý muž a mé taneční dny jsou za mnou, bylo by mi vždycky velkým potěšením postavit se k tanci s tak starou přítelkyní jako paní Gilbertová."

„Paní Gilbertová tančit nehodlá, je tu ale jedna mladá dáma volná, kterou bych velmi ráda viděla tančit – slečna Smithová." „Slečna Smithová! – ach! – nevšiml jsem si. – Jste nesmírně laskavá – a kdybych nebyl starý ženatý muž. – Ale mé taneční dny jsou za mnou, paní Westonová. Odpustíte mi to. Cokoli jiného bych udělal nanejvýš rád, na váš rozkaz – ale mé taneční dny jsou za mnou."

Paní Westonová už neřekla nic; a Emma si uměla představit, s jakým úžasem a pokořením se musí vracet na své místo. Tohle byl pan Elton! ten milý, ochotný, mírný pan Elton. – Na okamžik se podívala; připojil se k panu Knightleymu nedaleko a chystal se na pořádný rozhovor, zatímco mezi ním a jeho ženou proběhly úsměvy velkého jásotu.

Už se nepodívá. Srdce jí hořelo a bála se, že její tvář může hořet stejně.

V dalším okamžiku ji potkal šťastnější pohled; – pan Knightley vede Harriet k tanci! – Nikdy nebyla překvapenější, zřídkakdy nadšenější než v tom okamžiku. Byla samá radost a vděk, za Harriet i za sebe,

a toužila mu poděkovat; a i když byla pro řeč příliš daleko, její tvář řekla hodně, jakmile se jí znovu podařilo zachytit jeho pohled.

Jeho tanec se ukázal být přesně takový, jak si myslela, mimořádně dobrý; a Harriet by vypadala až příliš šťastně, kdyby předtím nebyl tak krutý stav věcí a kdyby její šťastné rysy nehlásaly tak dokonalý požitek a tak vysoký smysl pro to vyznamenání. Nebylo to u ní vynaložené nadarmo: skákala výš než kdykoli, letěla dál středem a byla v neustálé řadě úsměvů.

Pan Elton se stáhl do karetního pokoje, vypadaje (jak Emma věřila) velmi hloupě. Nemyslela si, že je už tak zatvrzelý jako jeho žena, přestože se jí rychle začíná podobat; – *ona* část svých citů vyslovila tím, že slyšitelně svému partnerovi poznamenala:

„Knightley se slitoval nad ubohou slečnou Smithovou! – Velmi dobrotivé, přiznávám."

Byla ohlášena večeře. Pohyb začal; a slečnu Batesovou bylo od té chvíle slyšet bez přerušení, až usedla ke stolu a sáhla po lžíci.

„Jane, Jane, má drahá Jane, kde jsi? – Tady je tvoje pelerinka. Paní Westonová tě prosí, aby sis vzala pelerinku. Říká, že se bojí, že bude v chodbě průvan, i když se udělalo všechno – jedny dveře zabité – spousty rohoží – Má drahá Jane, opravdu musíš. Pane Churchille, vy jste tak laskavý! Jak dobře mi ji oblékáte! – tak potěšena! Vynikající tanec, opravdu! – Ano, má drahá, běžela jsem domů, jak jsem říkala, že poběžím, abych pomohla babičce do postele, a vrátila se zpátky, a nikomu jsem nechyběla. – Vyklouzla jsem bez slova, jak jsem ti řekla. Babička byla docela v pořádku, strávila s panem Woodhouse rozkošný večer, hodně se povídalo, a vrchcáby. – Čaj se podával dole, sušenky a pečená jablka a víno, než odešla: úžasné štěstí v některých jejích hodech: a hodně se ptala na tebe, jak ses bavila, a kdo byli tví partneři. ‚Ach,' řekla jsem, ‚nebudu Jane předbíhat; nechala jsem ji tančit s panem Georgem Otwayem; bude ti to zítra sama ráda vyprávět: jejím prvním partnerem byl pan Elton, nevím, kdo ji požádá dál, snad pan

William Cox.' Můj drahý pane, vy jste tak laskavý. – Není tu někdo, komu byste raději? – Já nejsem bezmocná. Pane, vy jste nanejvýš laskavý. Na mou duši, Jane na jedné paži a já na druhé! – Stůjte, stůjte, poodstupme trochu, paní Eltonová jde; drahá paní Eltonová, jak elegantně vypadá! – Krásná krajka! – A teď půjdeme my všichni v jejím doprovodu. Zcela královna večera! – No, tady jsme v chodbě. Dva schody, Jane, dej pozor na ty dva schody. Ale ne, je tu jen jeden. No, byla jsem přesvědčená, že jsou dva. Jak zvláštní! Byla jsem přesvědčená, že jsou dva, a je tu jen jeden. Nikdy jsem neviděla nic, co by se vyrovnalo tomu pohodlí a stylu – Všude svíce. – Mluvila jsem ti o babičce, Jane. – Trochu zklamání bylo. – Ta pečená jablka a sušenky, výborné svým způsobem, víš; přinesli ale napřed křehké sladké frikasé a chřest, a dobrý pan Woodhouse, protože nepovažoval chřest za dost uvařený, dal to všechno zase odnést. Babička nemá nic radši než sladké maso a chřest – takže byla trochu zklamaná, dohodly jsme se ale, že o tom nikomu neřekneme, aby se to nedoneslo drahé slečně Woodhousové, která by si to tak brala! – No, tohle je nádhera! Jsem samý úžas! Nedokázala bych si to představit! – Taková elegance a hojnost! – Nic takového jsem neviděla od – No, kam se posadíme? Kam se posadíme? Kamkoli, jen aby Jane nebyla v průvanu. Kde sedím *já*, na tom nezáleží. Ach, doporučujete tuhle stranu? – No, jsem si jistá, pane Churchille – jenže to vypadá moc dobré – ale jak si přejete. Co v tomhle domě nařizujete vy, nemůže být špatné. Drahá Jane, jak si vůbec zapamatujeme polovinu z toho jídla pro babičku? Dokonce i polévka! Panebože! Neměla bych si nechat nalít tak brzy, voní to ale vynikajícně, a nemohu si pomoct, musím začít."

Emma neměla příležitost mluvit s panem Knightleym až po večeři; když ale byli všichni zase v tanečním sále, její oči ho neodolatelně zvaly, aby k ní přišel a nechal si od ní poděkovat. On důrazně odsoudil chování pana Eltona; byla to neomluvitelná hrubost; a pohledy paní Eltonové dostaly rovněž svůj náležitý díl pokárání.

„Mířili na víc než na Harriet," řekl. „Emmo, proč jsou vašimi nepřáteli?"

Díval se s úsměvnou pronikavostí; a když se mu nedostalo odpovědi, dodal: „*Ona* by se na vás, soudím, zlobit neměla, ať on má jakýkoli důvod. – K té domněnce samozřejmě nic neříkáte; přiznejte ale, Emmo, že jste si přála, aby se oženil s Harriet."

„Přála jsem si to," odpověděla Emma, „a oni mi to nemohou odpustit."

Zavrtěl hlavou; byl v tom ale úsměv shovívavosti, a jen řekl:

„Nebudu vás kárat. Nechávám vás vašim vlastním úvahám."

„Můžete mě svěřit takovým pochlebníkům? – Řekne mi můj marnivý duch někdy, že se mýlím?"

„Ne marnivý duch, ale vážný duch. – Jestli vás jeden vede špatně, jsem si jist, že druhý vám o tom poví."

„Přiznávám se, že jsem se v panu Eltonovi zcela zmýlila. Je v něm malost, kterou jste vy odhalil a kterou já ne: a byla jsem naprosto přesvědčená, že je zamilovaný do Harriet. Byla to řada zvláštních omylů!"

„A na oplátku za to, že tolik přiznáváte, vám po právu řeknu, že vy byste pro něho zvolila lépe, než zvolil pro sebe. – Harriet Smithová má několik prvotřídních vlastností, kterým se paní Eltonová vůbec nemůže rovnat. Prostá, upřímná, bezelstná dívka – pro každého rozumného muže s vkusem nekonečně žádanější než taková žena, jakou je paní Eltonová. Shledal jsem Harriet hovornější, než jsem čekal."

Emma byla nesmírně potěšena. – Byli přerušeni ruchem pana Westona, který všechny vyzýval, aby zase začali tančit.

„Pojďte, slečno Woodhousová, slečno Otwayová, slečno Fairfaxová, co to děláte? – Pojď, Emmo, buď svým družkám příkladem. Všichni jsou líní! Všichni spí!"

„Jsem připravená," řekla Emma, „kdykoli budu potřeba."

„S kým půjdete tančit?" zeptal se pan Knightley.

Chvíli zaváhala a potom odpověděla: „S vámi, pokud mě vyzvete."

„Opravdu?" řekl a nabídl jí ruku.

„Zajisté. Ukázal jste, že umíte tančit, a víte, že ve skutečnosti nejsme natolik bratr a sestra, aby to bylo nějak nevhodné."

„Bratr a sestra! to opravdu ne."

III.

Tohle malé vysvětlení s panem Knightleym Emmě přineslo značné potěšení. Byla to jedna z milých vzpomínek na ples, které si šla následujícího rána užít na trávník. – Byla velmi ráda, že se tolik shodli ohledně Eltonových, a že jejich mínění o manželovi i manželce byla tak podobná; a jeho chvála Harriet, jeho ústupek v její prospěch, byly zvlášť potěšující. Troufalost Eltonových, která na pár minut hrozila zkazit zbytek jejího večera, byla ovšem příčinou několika jeho nejsilnějších uspokojení; a s nadějí hleděla k dalšímu šťastnému výsledku – k vyléčení Harrietina poblouznění. – Z toho, jak o té věci Harriet mluvila, než opustily taneční sál, měla velké naděje. Zdálo se, jako by se jí zrak náhle otevřel a jako by začala vidět, že pan Elton není ta vznešená bytost, za niž ho pokládala. Horečka přešla a Emma už se sotva mohla obávat, že by puls znovu zrychlila nějaká nemístně vlídná zdvořilost. Spoléhala na zlé city Eltonových, že dodají veškeré ponaučení ve formě okatého přehlížení, které bude ještě třeba. – Harriet soudná, Frank Churchill ne příliš zamilovaný, a pan Knightley neochotný se s ní hádat – jak šťastné léto má před sebou!

Toho rána Franka Churchilla už nespatří. Řekl jí, že si nemůže dopřát potěšení zastavit se v Hartfieldu, protože má být kolem poledne doma. Nelitovala toho.

Když si všechny tyhle věci urovnala, prošla si je a dala je do pořádku, obracela se právě k domu s duší osvěženou pro nároky dvou chlapečků i jejich dědečka, když se velká železná vrata otevřela a vešli dva lidé, které by nikdy nečekala vidět pohromadě – Frank Churchill,

s Harriet opřenou o jeho rámě – opravdu Harriet! – Chvilka stačila, aby se přesvědčila, že se stalo něco mimořádného. Harriet byla bílá a vyděšená, on se ji snažil povzbudit. – Železná vrata a vchodové dveře nejsou od sebe ani dvacet yardů; – za chvíli byli všichni tři v hale, a Harriet, jak klesala do židle, omdlela.

Mladá dáma, která omdlí, musí být přivedena k sobě; otázky musí být zodpovězeny, a překvapení vysvětlena. Takové události jsou velmi zajímavé, napětí v nich ale netrvá dlouho. Pár minut Emmu seznámilo s celou věcí.

Slečna Smithová a slečna Bickertonová, další chovanka s plným zaopatřením u paní Goddardové, která také byla na plese, vyšly spolu na procházku a daly se cestou, cestou do Richmondu, která, i když se zdála být dost veřejná pro bezpečnost, je přivedla do úzkých. – Asi půl míle za Highbury, v náhlém zákrutu a hluboce zastíněna jilmy po obou stranách, se stala na značném úseku velmi odlehlou; a když mladé dámy do ní trochu zašly, zahlédly najednou kousek před sebou, na širším kousku trávníku při kraji, skupinu cikánů. Dítě, které bylo na stráži, se k nim rozběhlo žebrat; a slečna Bickertonová, nesmírně vystrašená, hlasitě vykřikla, a volajíc na Harriet, aby ji následovala, se vyšplhala po strmém břehu, přeskočila nahoře lehký živý plot a zkratkou se dala co nejrychleji zpět do Highbury. Chudák Harriet ji ale nemohla následovat. Po tanci velmi trpěla křečemi, a při prvním pokusu vyšplhat po břehu se jí vrátily tak, že byla docela bezmocná – a v tomhle stavu, a nesmírně vyděšená, byla nucena zůstat.

Jak by se byli ti tuláci asi chovali, kdyby ty mladé dámy byly odvážnější, lze jen soudit; na takovou výzvu k útoku se ale nedalo nereagovat; a Harriet byla brzy obklíčena půl tuctem dětí, v čele s mohutnou ženou a velkým chlapcem, všemi hlučnými a v pohledech drzými, i když ne tak docela ve slovech. – Vyděšenější a vyděšenější, hned jim slíbila peníze, a vytáhla kabelku, dala jim šilink, a prosila je, aby nechtěli víc nebo aby s ní nenakládali zle. – Pak mohla jít, i když jen po-

malu, a vzdalovala se – její strach a její kabelka však byly příliš lákavé, a byla následována, nebo spíš obklíčena, celou tlupou, která žádala víc.

V tomhle stavu ji našel Frank Churchill, ona se třesoucí a smlouvající, oni hlasití a drzí. Nejšťastnější náhodou se jeho odjezd z Highbury zpozdil tak, aby ji přišel na pomoc v tomhle kritickém okamžiku. Přívětivost rána ho přiměla jít pěšky a nechat koně, aby mu vyjeli naproti jinou cestou, míli nebo dvě za Highbury – a protože měl shodou okolností předchozí večer půjčeny nůžky od slečny Batesové a zapomněl je vrátit, musel se u ní stavit a na pár minut zajít dovnitř: byl tedy o něco později, než zamýšlel; a protože byl pěšky, nebyl celou tou tlupou spatřen, dokud nebyl skoro u nich. Hrůza, kterou ta žena a chlapec vzbuzovali v Harriet, se obrátila na ně samé. Nechal je úplně vyděšené; a Harriet, dychtivě se ho držíc a sotva schopna mluvit, měla právě dost síly, aby došla do Hartfieldu, než se její duch zcela zhroutil. Byl to jeho nápad, aby ji dovedl do Hartfieldu: na žádné jiné místo nepomyslel.

Tolik bylo z celého příběhu – z jeho sdělení i Harrietina, jakmile se jí vrátily smysly a řeč. – Netroufl si zdržet se déle, než aby viděl, že je v pořádku; tahle rozličná zdržení ho už nenechávala ztratit ani minutu; a Emma, která se zavázala podat zprávu o její bezpečnosti paní Goddardové a upozornit pana Knightleyho na to, že se v okolí takoví lidé pohybují, se s ním rozloučila, se všemi vděčnými blahopřáními, která za přítelkyni i za sebe dokázala vyslovit.

Takové dobrodružství – pěkný mladý muž a půvabná mladá žena spolu dáni dohromady takovým způsobem – stěží mohlo neposkytnout jisté představy i tomu nejchladnějšímu srdci a nejpevnějšímu mozku. Tak si to aspoň Emma myslela. Mohl by jazykozpytec, mohl by gramatik, mohl by i matematik vidět, co viděla ona, vidět, jak se spolu objevili, slyšet jejich líčení toho, co se stalo, aniž by cítil, že okolnosti pracovaly na tom, aby si byli zvláště zajímaví jeden pro druhého? – Oč

víc musí planout obrazotvornice, jako je ona, úvahami a předvídáním! – zvlášť když má v mysli už takové podloží očekávání.

Byla to velice mimořádná věc! Nic podobného se žádné mladé dámě v místě, kam až její paměť sahala, nestalo; žádné podobné setkání, žádný poplach toho druhu; – a teď se to stalo zrovna té osobě, a zrovna v tu hodinu, kdy ta druhá osoba náhodou šla kolem, aby ji zachránila! – Jistě to bylo velice mimořádné! – A protože věděla, v jak příznivém stavu mysli oba v této době jsou, tím víc ji to zasáhlo. On se snažil zbavit své náklonnosti k ní, ona se právě vzpamatovávala z posedlosti panem Eltonem. Zdálo se, jako by se všechno spojilo, aby slibovalo nejzajímavější následky. Nebylo možné, aby ta událost každého z nich druhému silně nedoporučila.

V pár minutách rozhovoru, který s ním ještě měla, zatímco Harriet byla částečně v mdlobě, mluvil o jejím děsu, o její naivnosti, o její vášnivosti, s níž ho uchopila a držela se mu za rameno, s vnímavostí pobavenou i okouzlenou; a právě ke konci, poté co se Harriet sama vyjádřila, dal nejvřelejšími slovy najevo své rozhořčení nad odporným bláznovstvím slečny Bickertonové. Všechno ale musí jít svou přirozenou cestou, bez jejího popohánění i bez její pomoci. Nehne ani prstem, nenaznačí ani slůvkem. Ne, zasahování už měla dost. V plánu, v plánu zcela pasivním, nemůže být žádná škoda. Není to nic víc než přání. Dál ani krok.

Prvním Emminým předsevzetím bylo nedopustit, aby se o tom, co se stalo, dozvěděl otec – vědoma si úzkosti a poplachu, které by to vyvolalo: brzy ale cítila, že zatajení není možné. Za půl hodiny se to vědělo po celém Highbury. Byla to právě ta událost, kterou se chytí ti, kdo mluví nejvíc, mladí a prostí; a všichni mladí i služebnictvo v místě si brzy užívali štěstí z úděsné zprávy. Včerejší ples byl jako ztracen v cikánech. Ubohý pan Woodhouse se třásl, jak seděl, a jak Emma předvídala, nebyl by spokojen, kdyby neslíbily, že už nikdy nepůjdou za keřový porost. Útěchou mu bylo, že během zbytku dne přicházelo

mnoho dotazů na něho a na slečnu Woodhousovou (sousedé totiž věděli, že se rád nechává vyptávat), stejně jako na slečnu Smithovou; a měl potěšení odpovídat, že jsou všichni dost indisponovaní – což sice nebylo přesně pravda, protože ona byla docela zdravá a Harriet nebyla o moc hůř, do toho ale Emma zasahovat nechtěla. Pro dceru takového muže byla po stránce zdraví na nešťastném stupni, poněvadž sotva kdy věděla, co je indispozice; a kdyby pro ni otec nevymýšlel nemoci, nemohla by se ve vzkazech nijak vyjímat.

Cikáni nečekali, až na ně dopadne spravedlnost; zmizeli ve spěchu. Mladé dámy z Highbury se mohly znovu procházet v bezpečí, ještě než jejich panika začala, a celá ta historie se brzy scvrkla na záležitost malého významu pro kohokoli kromě Emmy a jejích synovců: – v její obrazotvornosti si držela svou pozici, a Henry a John se každý den ptali po příběhu o Harriet a cikánech, a tvrdošíjně ji opravovali, kdykoli se v jediné drobnosti odchýlila od původního vyprávění.

IV.

Pár dní po tomhle dobrodružství přišla jednoho rána Harriet k Emmě s malým balíčkem v ruce, a když se posadila a chvíli váhala, takto začala:

„Slečno Woodhousová – máte-li čas – chtěla bych vám něco říct – jakýsi druh vyznání – a pak to, víte, bude za námi."

Emma byla hodně překvapena; prosila ji ale, aby mluvila. Ve způsobu Harriet byla vážnost, která ji připravila stejně jako její slova na něco víc než obyčejného.

„Je mou povinností, a jsem si jistá, že je i mým přáním," pokračovala, „nemít v této věci před vámi žádnou zdrženlivost. Protože jsem k své radosti v *jednom ohledu* zcela proměněným stvořením, patří se, abyste měla uspokojení to vědět. Nechci říkat víc, než je nutné – příliš se stydím za to, jak jsem se nechala unést, a troufám si, že mi rozumíte."

„Ano," řekla Emma, „doufám, že ano."

„Jak jsem si o sobě tak dlouhou dobu mohla něco namlouvat!..." zvolala Harriet horoucně. „Vypadá to jako šílenství! Nevidím na něm teď vůbec nic mimořádného. – Je mi jedno, jestli ho potkám, nebo ne – jen že ze dvou možností bych ho raději neviděla – a opravdu bych šla sebevětší oklikou, abych se mu vyhnula – jeho ženu jí ale v nejmenším nezávidím; neobdivuji ji, ani jí nezávidím, jako jsem to dělala: je velmi okouzlující, troufám si, a tak dále, ale mám ji za velmi špatné povahy a nepříjemnou – nikdy nezapomenu její pohled onehdy večer! – Ujišťuji vás ale, slečno Woodhousová, že jí nepřeji nic zlého. – Ne, ať

jsou spolu jakkoli šťastní, ani okamžik mi to nezpůsobí bolest: a abych vás přesvědčila, že mluvím pravdu, teď se chystám zničit – co jsem měla zničit už dávno – co jsem si neměla nikdy nechat – já to velmi dobře vím (zrudla, jak to říkala). – Teď to ale všechno zničím – a je mým zvláštním přáním, abych to udělala ve vaší přítomnosti, abyste viděla, jak jsem se stala rozumnou. Nedovedete si představit, co ten balíček obsahuje?" řekla s významným pohledem.

„Ani v nejmenším. – Dával vám někdy něco?"

„Ne – nemohu tomu říkat dary; jsou to ale věci, kterých jsem si velmi vážila."

Podala balíček Emmě, a ona přečetla na vrchu slova *Nejcennější poklady*. Zvědavost se v ní nesmírně probudila. Harriet balíček rozbalila, a Emma se dívala s netrpělivostí. Uvnitř hojnosti stříbrného papíru byla hezká malá skříňka z Tunbridge-ware, kterou Harriet otevřela: byla dobře vystlaná nejjemnější vatou; kromě vaty v ní ale Emma viděla jen kousek dvorské náplasti.

„Teď," řekla Harriet, „*musíte* si vzpomenout."

„Ne, opravdu si nevzpomínám."

„Panebože! Nebyla bych myslela, že by bylo možné zapomenout, co se odehrálo přímo v tomhle pokoji ohledně dvorské náplasti, jednou z našich úplně posledních schůzek v něm! – Bylo to jen pár dní předtím, než jsem měla bolest v krku – zrovna než přijeli pan a paní John Knightleyovi – myslím, že to byl právě ten večer. – Nevzpomínáte si, jak si pořezal prst o váš nový zavírací nůž, a vy jste doporučila dvorskou náplast? – Protože jste ale žádnou neměla při sobě a věděla jste, že já ji mám, přála jste si, abych mu posloužila; a tak jsem svou vyndala a uřízla mu kousek; byl ale příliš velký, a on si ho zmenšil, a hrál si pak s tím, co mu zbylo, než mi to vrátil. A tak jsem si pak, ve své pošetilosti, nemohla pomoct a udělala jsem si z toho poklad – uschovala jsem si to, aby se to nikdy nepoužilo, a občas jsem se na to podívala jako na velký požitek."

„Má nejdražší Harriet!" zvolala Emma, zakryla si obličej rukou a vyskočila, „vy mě naplňujete větším studem, než mohu snést. Pamatuji si? Ano, teď si na všechno vzpomínám; na všechno krom toho, že jste si tuhle památku schovala – o tom jsem až do téhle chvíle nevěděla – ale pamatuji si, jak se řízl do prstu a jak já jsem doporučila dvorskou náplast a říkala, že žádnou při sobě nemám! – Ach, moje hříchy, moje hříchy! – A měla jsem jí po celou dobu v kapse plno! – Jeden z mých nerozumných triků! – Zasloužím si, abych do konce života nepřestala rudnout. – No – (znovu si sedla) – pokračujte – co ještě?"

„A vy jste opravdu nějakou měla u sebe? Jsem si jistá, že jsem to vůbec netušila, udělala jste to tak přirozeně."

„A tak jste si tedy kvůli němu tenhle kousek dvorské náplasti schovala!" řekla Emma, vzpamatovávajíc se ze stavu zahanbení a cítíc se rozpolceně mezi údivem a pobavením. A pro sebe k tomu v duchu dodala: „Pane bože! Kdy by mě bylo napadlo schovat si do vaty kousek dvorské náplasti, se kterým si Frank Churchill mezi prsty pohrával! Já bych se k něčemu takovému nikdy nepropůjčila."

„Zde," pokračovala Harriet, obracejíc se znovu ke své skříňce, „je něco ještě cennějšího, totiž něco, co *bývalo* cennější, protože tohle mu opravdu kdysi patřilo, což ta dvorská náplast nikdy."

Emma byla velmi dychtivá spatřit tenhle vznešenější poklad. Byl to konec staré tužky – ta část bez tuhy.

„Tohle bylo opravdu jeho," řekla Harriet. – „Nevzpomínáte si, jednoho rána? – ne, troufám si, že ne. Jedno ráno ale – nevzpomínám si přesně na den – snad to bylo úterý nebo středa před *tím večerem*, chtěl si udělat poznámku do svého zápisníku; bylo to o smrkovém pivě. Pan Knightley mu něco říkal o vaření smrkového piva, a on si to chtěl zapsat; když ale vytáhl tužku, bylo v ní tak málo tuhy, že brzy všechnu uřízl, a nešlo to, a tak jste mu půjčila jinou, a tahle zůstala ležet na stole jako k ničemu. Já jsem ji ale měla v merku; a hned, jak

jsem si troufla, jsem po ní sáhla, a od té chvíle jsem se s ní nerozloučila."

„Pamatuji si to," zvolala Emma; „pamatuji si to naprosto přesně. – Mluvilo se o smrkovém pivě. – Ach ano – pan Knightley i já jsme říkali, že ho máme rádi, a pan Elton se tvářil, že se je také odhodlán naučit mít rád. Pamatuji si to naprosto přesně. – Stop; pan Knightley stál zrovna tady, ne? Mám představu, že stál zrovna tady."

„Á, to nevím. Nevzpomínám si. – Je to velmi zvláštní, ale nevzpomínám si. – Pan Elton seděl tady, pamatuji si, zhruba tam, kde teď sedím já."

„No, pokračujte."

„Ach, to je všechno. Nemám vám už co ukázat ani co říct – jenom to, že teď chystám hodit obě věci do ohně, a přeji si, abyste se dívala, jak to dělám."

„Má ubohá drahá Harriet! A vy jste v hromadění těchhle věcí opravdu nacházela štěstí?"

„Ano, hloupá, jaká jsem byla! – Teď se za to ale velmi stydím, a přála bych si, abych uměla zapomenout stejně snadno jako je spálit. Víte, bylo to ode mě velmi špatné, že jsem si nechávala jakékoli památky, když se oženil. Věděla jsem, že je to špatně – neměla jsem ale dost rozhodnosti, abych se s nimi rozloučila."

„Je ale, Harriet, nutné spálit tu dvorskou náplast? – K tomu kousku staré tužky nemám co dodat, dvorská náplast by se ale mohla hodit."

„Budu šťastnější, když ji spálím," odpověděla Harriet. „Nemohu se na ni dívat. Musím se zbavit všeho. – Tady jde, a tady je konec, díky Nebi, pana Eltona."

„A kdy," pomyslela si Emma, „bude počátek pana Churchilla?"

Brzy poté měla důvod věřit, že počátek už nastal, a nemohla si pomoci, aby nedoufala, že se o té cikánce ukáže, že – i když Harriet *nevěštila* – jí osud nachystala. – Asi čtrnáct dní po poplachu dospěly k dostatečnému vysvětlení, a zcela nezáměrně. Emma na to v tu chvíli

nemyslela, což informaci, kterou dostala, činilo cennější. V běžném tlachání jenom řekla: „Nu, Harriet, až se vdáte, radila bych vám tak a tak" – a nemyslela už na to, až po minutě ticha slyšela Harriet velmi vážným tónem říct: „Já se nikdy nevdám."

Emma pak vzhlédla, a hned viděla, jak se věci mají; a po chvíli zvažování, zda to má přejít bez povšimnutí, nebo ne, odpověděla:

„Nikdy se nevdáte! – To je nové rozhodnutí."

„Ale takové, které už nikdy nezměním."

Po dalším krátkém zaváhání: „Doufám, že nepochází z – doufám, že to není z úcty k panu Eltonovi?"

„Pan Elton, prosím vás!" vykřikla Harriet rozhořčeně. – „Ach, ne" – a Emma stihla zachytit slova: „tak nad panem Eltonem!"

Potom si vzala delší čas na úvahu. Má jít dál? – má to nechat být a tvářit se, že nic netuší? – Snad by si Harriet mohla myslet, že je chladná nebo nazlobená, kdyby to udělala; nebo snad kdyby zcela mlčela, mohlo by to Harriet jen přimět, aby ji požádala, aby vyslechla příliš mnoho; a proti jakékoli takové nezdrženlivosti, jaká panovala dřív, proti takovému otevřenému a častému probírání nadějí a vyhlídek, byla pevně rozhodnuta. – Myslela si, že by bylo moudřejší pro ni říct a vědět najednou všechno, co míní říct i vědět. Otevřené jednání je vždycky nejlepší. Předem si rozhodla, kam až v jakékoli takové věci půjde; a bude bezpečnější pro obě, aby ten uvážlivý zákon jejího vlastního mozku byl rychle vyhlášen. – Byla rozhodnuta, a takto promluvila:

„Harriet, nebudu předstírat, že neznám, co míníte. Vaše rozhodnutí, nebo spíš vaše očekávání, že se nikdy nevdáte, pochází z myšlenky, že osoba, kterou byste si přála, by pro vás byla společensky příliš vysoko, než aby o vás pomyslela. Není to tak?"

„Ach, slečno Woodhousová, věřte mi, že nemám tu troufalost se domnívat – opravdu nejsem tak šílená. – Je ale mým potěšením obdivovat ho z odstupu – a myslet na jeho nekonečnou převahu nad vším

ostatním světem, s vděčností, úžasem a úctou, které se, zvláště u mne, tak sluší."

„Vůbec mě nepřekvapujete, Harriet. Služba, kterou vám prokázal, stačila k tomu, aby zahřála vaše srdce."

„Služba! Ach, byl to nevýslovný závazek! – Jen vzpomínka na to a všechno, co jsem tehdy cítila – když jsem ho viděla přicházet – jeho vznešený pohled – a moje bída předtím. Taková proměna! V jediném okamžiku taková proměna! Z dokonalé bídy do dokonalého štěstí!"

„Je to velmi přirozené. Je to přirozené, a je to čestné. – Ano, čestné, myslím, zvolit tak dobře a s takovou vděčností. – Že to ale bude šťastná volba, víc slíbit nemohu, Harriet. V žádném případě vám neradím, abyste jí propadla. V nejmenším se nezaručuji, že vám bude opětována. Rozvažte, co děláte. Snad bude pro vás nejmoudřejší zkrotit své city, dokud můžete: v žádném případě si jimi nenechte zajít příliš daleko, dokud nebudete přesvědčena, že on vás má v oblibě. Pozorujte ho. Ať je jeho chování vodítkem vašich pocitů. Dávám vám tohle varování teď, protože už s vámi na toto téma nikdy mluvit nebudu. Jsem pevně proti jakémukoli zasahování. Od této chvíle o té věci nic nevím. Ať žádné jméno nepřejde přes naše rty. Dřív jsme byly velmi nesprávné; teď budeme opatrné. – On je nad vámi, bezpochyby, a opravdu se zdá, že tu jsou výhrady a překážky velmi vážné povahy; a přece, Harriet, se staly úžasnější věci, byly svazky větší rozdílnosti. Dávejte si ale na sebe pozor. Nerada bych vás viděla příliš nadějnou; nicméně, ať to dopadne jakkoli, buďte si jista, že pozdvižení vaší mysli k *němu* je znakem dobrého vkusu, kterého si budu vždy umět vážit."

Harriet jí v tiché a odevzdané vděčnosti políbila ruku. Emma byla pevně přesvědčena, že taková náklonnost není pro její přítelkyni nic špatného. Bude mít sklon pozdvihnout a vytříbit její mysl – a musí ji to zachraňovat před nebezpečím úpadku.

V.

V tomto stavu plánů, nadějí a tichého spolčení otevřel se nad Hartfieldem červen. Pro Highbury obecně nepřinesl žádnou podstatnou změnu. Eltonovi stále ještě mluvili o chystané návštěvě Sucklingových a o využití jejich barúš-landó; a Jane Fairfaxová byla stále u babičky; a protože návrat Campbellových z Irska byl znovu odložen a místo letního slunovratu určen srpen, bylo pravděpodobné, že tam zůstane ještě plné dva měsíce, pokud se jí alespoň podaří zmařit horlivost paní Eltonové v její záležitosti a zachránit se před tím, aby ji proti vůli uspěchali do nějakého rozkošného místa.

Pan Knightley, který z nějakého důvodu známého jen jemu samému pojal od počátku jistou nelibost k Franku Churchillovi, ji teď jen prohluboval. Začal ho podezírat z jakéhosi dvojího jednání v jeho dvoření Emmě. Že Emma je jeho cílem, se zdálo nepopiratelné. Všechno to prozrazovalo; jeho vlastní pozornosti, otcovy narážky, obezřelé mlčení nevlastní matky – všechno znělo jedním hlasem; slova, chování, zdrženlivost i nezdrženlivost vyprávěly tutéž historku. Zatímco ho však tolik lidí určovalo Emmě, a Emma sama si ho předávala Harriet, pan Knightley ho začal podezírat ze sklonu zahrávat si s Jane Fairfaxovou. Nedokázal to pochopit; ale byly tam náznaky tajné dohody mezi nimi – alespoň si to myslel – náznaky obdivu z jeho strany, u nichž si poté, co si jich všiml, nedokázal namluvit, že vůbec nic neznamenají, i když si přál vyhnout se Emminým omylům obrazotvornosti. *Ona* nebyla přítomna, když mu to podezření poprvé vytanulo. Večeřel s rodinou z Randallsu, a Jane s Eltonovými; a zahlédl u Franka Churchilla po-

hled, a dokonce víc než jeden pohled na slečnu Fairfaxovou, který se pro obdivovatele slečny Woodhousové zdál poněkud nepatřičný. Když se zas octl v jejich společnosti, nemohl si pomoci a vzpomínal na to, co viděl; ani se nemohl vyhnout pozorováním, která, nebylo-li to jako u Cowpera a jeho ohně v soumraku,

„Sám jsem to tvořil, co jsem viděl,"

mu přinesla ještě silnější podezření, že mezi Frankem Churchillem a Jane je cosi jako tajná náklonnost, snad i tajné srozumění.

Jednoho dne po večeři zašel, jak to dělal velmi často, do Hartfieldu strávit tam večer. Emma a Harriet se chystaly na procházku; připojil se k nim; a při návratu se potkali s větší společností, která podobně jako oni usoudila, že nejlépe se projít brzy, protože počasí hrozilo deštěm; pan a paní Westonovi se synem, slečna Batesová a její neteř, kteří se tam náhodou sešli. Všichni se spojili; a když došli k vratům Hartfieldu, Emma, která věděla, že právě taková návštěva by byla jejímu otci milá, naléhala, aby šli všichni dovnitř a vypili s ním čaj. Společnost z Randallsu to okamžitě přijala; a po dost dlouhé řeči slečny Batesové, které málokdo poslouchal, uznala i ona za možné přijmout nanejvýš laskavé pozvání drahé slečny Woodhousové.

Když zahýbali do areálu, projel kolem na koni pan Perry. Pánové mluvili o jeho koni.

„Mimochodem," řekl Frank Churchill po chvíli paní Westonové, „co se stalo s plánem pana Perryho pořídit si kočár?"

Paní Westonová vypadala překvapeně a řekla: „Já jsem nevěděla, že vůbec kdy nějaký takový plán měl."

„Ale ano, od vás jsem to měl. Psala jste mi o tom před třemi měsíci."

„Já! To není možné!"

„Opravdu jste to udělala. Pamatuji se dokonale. Zmínila jste se o tom, jako o něčem, co se jistě má brzy stát. Paní Perryová to někomu řekla a byla z toho náramně šťastná. Bylo to z *jejího* naléhání, jak si myslela, že mu pobyt v nečase velmi škodí. Teď už si na to musíte vzpomenout?"

„Na mou duši, až do této chvíle jsem o tom nikdy neslyšela."

„Nikdy! opravdu, nikdy! – Prosím vás! Jak to jen mohlo být? – Pak jsem to tedy musel snít – ale byl jsem o tom úplně přesvědčený – slečno Smithová, vy jdete, jako byste byla unavená. Nebudete litovat, až se octnete doma."

„Co je to? – Co je to?" zvolal pan Weston, „o Perrym a o kočáru? Chystá se Perry pořídit si kočár, Franku? Jsem rád, že si to může dovolit. Měl jsi to od něj, ano?"

„Ne, pane," odpověděl jeho syn se smíchem, „zdá se mi, že jsem to neměl od nikoho. – Velmi zvláštní! – Opravdu jsem byl přesvědčen, že se paní Westonová zmínila v jednom ze svých dopisů do Enscombu, před mnoha týdny, se všemi těmito podrobnostmi – ale protože ona prohlašuje, že o tom nikdy předtím neslyšela ani slabiku, musel to být samozřejmě sen. Já jsem velký snílek. Když jsem pryč, zdají se mi sny o každém v Highbury – a když si projdu své zvláštní přátele, pak se mi začnou zdát sny o panu a paní Perryových."

„Je to ale podivné," poznamenal jeho otec, „že se ti měl zdát tak uspořádaný souvislý sen o lidech, na které ses v Enscombu asi stěží mohl myslet. Perry si pořizuje kočár! a jeho žena ho k tomu přemlouvá, z péče o jeho zdraví – přesně to se stane, o tom nepochybuji, někdy časem; jen trochu předčasně. Jaký má někdy sen nádech pravděpodobnosti! A jindy, jak je to hromada nesmyslů! Nu, Franku, tvůj sen jistě dokazuje, že na Highbury myslíš, i když jsi pryč. Emmo, vy jste také velká snílkyně, že?"

Emma byla mimo doslech. Spěchala napřed před své hosty, aby otce připravila na jejich příchod, a byla mimo dosah narážky pana

Westona.

„Nu, abych řekla pravdu," zvolala slečna Batesová, která už dvě minuty marně usilovala o to, aby ji bylo slyšet, „musím-li o tomto předmětu promluvit, nelze popřít, že pan Frank Churchill mohl – nechci říci, že se mu to nezdálo – vždyť já sama mívám občas ty nejpodivnější sny na světě – ale ptají-li se mě na to, musím přiznat, že taková myšlenka tu loni na jaře opravdu byla; neboť paní Perryová sama se o tom zmínila mé matce, a Coleovi to věděli stejně jako my – ale bylo to zcela tajemství, o kterém nikdo jiný nevěděl, a mysleli na to jen asi tři dny. Paní Perryová si velmi přála, aby měl kočár, a jednoho rána přišla za mou matkou v krásné náladě, protože si myslela, že ho přemluvila. Jane, pamatuješ se, jak nám babička o tom vyprávěla, když jsme přišly domů? Zapomněla jsem, kam jsme byly na procházce – velmi pravděpodobně do Randallsu; ano, myslím, že do Randallsu. Paní Perryová měla vždy mou matku zvlášť ráda – vlastně nevím, kdo by ji neměl rád – a zmínila jí to v důvěrnosti; neměla ovšem námitek proti tomu, aby to řekla nám, ale dál to jít nemělo: a od toho dne až do dneška jsem se o tom, pokud vím, nezmínila živé duši. Zároveň se nemohu bezvýhradně zaručit, že bych nikdy nepustila nějakou narážku, protože vím, že mi občas něco uklouzne, než si uvědomím. Já jsem mluvka, víte; jsem taková mluvka; a sem tam mi uklouzne něco, co by nemělo. Nejsem jako Jane; škoda, že nejsem. Ručím za to, že *ona* nikdy nic ani v nejmenším neprozradila. Kde je? – Á! právě za námi. Dokonale si pamatuji, jak paní Perryová přišla. – Mimořádný sen, opravdu!"

Vcházeli do haly. Oči pana Knightleyho předběhly oči slečny Batesové pohledem na Jane. Od tváře Franka Churchilla, kde, jak myslel, viděl zmatek potlačený nebo odbytý smíchem, se bezděčně obrátil k její tváři; byla ale skutečně vzadu a příliš se zaměstnávala šálem. Pan Weston už vešel. Oba druzí pánové čekali u dveří, aby ji nechali projít. Pan Knightley podezříval Franka Churchilla, že je rozhodnut zachytit její pohled – zdálo se, že ji napjatě sleduje – marně však, pokud tomu

tak bylo – Jane prošla mezi nimi do haly a nepodívala se ani na jednoho.

Nebyl čas na další poznámku ani vysvětlení. Sen se musel strpět a pan Knightley musel usednout s ostatními kolem toho velkého moderního kulatého stolu, který Emma do Hartfieldu zavedla a který by nikdo jiný než Emma neměl moc tam postavit a přesvědčit otce, aby jej používal místo malého pembrokeova, na němž byla po čtyřicet let natěsnávána dvě z jeho denních jídel. Čaj probíhal příjemně a nikdo se nezdál chvátat.

„Slečno Woodhousová," řekl Frank Churchill, když si prohlédl stolek za sebou, na který mohl dosáhnout vsedě, „odnesli vaši synovci svoje abecedy – svou krabici s písmeny? Stávala tady. Kam se poděla? Je to takový chmurný večer, se kterým by se mělo zacházet spíš jako se zimou než s létem. Jednoho rána jsme se s těmi písmeny tolik bavili. Chci vám znovu dát hádat."

Emmě se ten nápad zalíbil; a jak krabici vynesla, stůl byl rychle poset písmeny abecedy, k nimž se zdál mít chuť nikdo tak jako oni dva. Rychle si navzájem – nebo komukoli jinému, kdo by se chtěl trápit hádáním – sestavovali slova. Klid té hry ji činil zvlášť vhodnou pro pana Woodhouse, kterému často způsobovala úzkost živější varianta, jakou sem občas zaváděl pan Weston, a který teď šťastně seděl a s něžnou melancholií oplakával odjezd „ubohých chlapečků", nebo něžně ukazoval na kterékoli zbloudilé písmeno u sebe, jak krásně je Emma napsala.

Frank Churchill položil slovo před slečnu Fairfaxovou. Krátce se rozhlédla po stole a dala se do něj. Frank seděl vedle Emmy, Jane naproti nim – a pan Knightley usazen tak, aby je viděl všechny; a bylo jeho záměrem vidět, kolik se dalo, s co nejméně nápadným pozorováním. Slovo bylo rozluštěno a se slabým úsměvem odsunuto. Pokud to mělo být okamžitě smícháno s ostatními a schováno z očí, měla hledět na stůl, a ne hned naproti, protože smícháno nebylo; a Harriet, dych-

tivá po každém novém slově a sama žádné nenacházející, je rovnou zvedla a dala se do práce. Seděla vedle pana Knightleyho a obrátila se na něj o pomoc. To slovo bylo *blunder* – omyl; a jak je Harriet vítězně vyhlásila, Jane ruměnec na tvářích dával významu, jenž by se jinak neukázal. Pan Knightley to spojil se snem; jak to ale všechno mohlo být, přesahovalo jeho chápání. Jak se mohla jemnocit, zdrženlivost jeho miláčka tak uspat! Obával se, že musí jít o jakési vážné propletení. Neupřímnost a dvojí jednání se mu zdály potkávat na každém kroku. Tahle písmena byla jen nástrojem pro dvoření a trik. Byla to dětská hra zvolená k zakrytí hlubší hry na straně Franka Churchilla.

S velkým rozhořčením ho dál pozoroval; s velkým poplachem a nedůvěrou pozoroval také jeho dva oslepené společnice. Viděl, jak je pro Emmu připraveno krátké slovo a předáno jí se šelmovským a cudným pohledem. Viděl, že je Emma brzy rozluštila a shledala je nanejvýš zábavným, i když to bylo něco, co uznala za vhodné předstírat, že odsuzuje; neboť řekla: „Nesmysl! Fuj!" Slyšel, jak Frank Churchill vzápětí s pohledem k Jane řekl: „Dám jí to – mám?" – a slyšel stejně jasně, jak se tomu Emma dychtivě a se smíchem vzpěčovala. „Ne, ne, nesmíte; opravdu to neuděláte."

Stalo se to však. Ten galantní mladík, který, zdálo se, miluje, aniž cítí, a doporučuje se, aniž by se vlichocoval, bez meškání předal slovo slečně Fairfaxové a se zvláštní dávkou uhlazené zdvořilosti ji poprosil, aby je prostudovala. Nadměrná zvědavost pana Knightleyho zjistit, co by to slovo mohlo být, ho vedla k tomu, aby využil každé možné chvíle a vrhl k němu oko, a netrvalo dlouho a viděl, že je to *Dixon*. Postřeh Jane Fairfaxové se zdál postupovat souběžně s jeho; její chápavost byla jistě pro skrytý význam, pro vyšší inteligenci oněch pěti takto uspořádaných písmen, lépe vybavena. Byla očividně nespokojena; vzhlédla, a vidouc, že je sledována, zrudla hlouběji, než ji kdy viděl rudnout, a řekla jenom: „Nevěděla jsem, že vlastní jména jsou povolena," písmena odstrčila s až hněvivým pohnutím a tvářila se rozhodnutá, že se

už nenechá zabavit žádným jiným slovem, které by jí bylo předloženo. Tvář měla odvrácenou od těch, kdo se o útok pokusili, a obrácenou k tetě.

„Ba, zcela správně, drahoušku," zvolala slečna Batesová, ačkoli Jane neřekla jediné slovo – „zrovna jsem chtěla říci totéž. Je opravdu čas, abychom šly. Večer se zavírá a babička nás bude vyhlížet. Můj drahý pane, jste přespříliš laskav. Opravdu vám musíme popřát dobrou noc."

Hbitost Jane v pohybu dokázala, že je stejně připravena, jak teta předpokládala. Byla okamžitě na nohou a chtěla stůl opustit; tolik lidí se však také zvedalo, že se nemohla dostat pryč; a pan Knightley měl za to, že viděl, jak je k ní úzkostlivě přisunuto další sestavení písmen a jak je rozhodně smetla pryč, aniž se na ně podívala. Pak si hledala šál – pan Churchill ho hledal také – stmívalo se a v místnosti byl zmatek; a jak se rozloučili, nemohl pan Knightley říci.

Zůstal v Hartfieldu po všech ostatních, hlava plna toho, co viděl; tak plna, že když přinesli svíce, aby mu pomohly v pozorování, musel – ano, zcela jistě musel, jako přítel – úzkostlivý přítel – Emmě dát nějakou narážku, položit jí nějakou otázku. Nemohl ji vidět v situaci tak nebezpečné, aniž se pokusil zachránit ji. Byla to jeho povinnost.

„Prosím vás, Emmo," řekl, „smím se zeptat, v čem byla ta velká zábava, to palčivé bodnutí posledního slova, které vám a slečně Fairfaxové dali? Viděl jsem to slovo a jsem zvědav, jak mohlo být pro jednu tak náramně zábavné a pro druhou tak náramně tíživé."

Emma byla nesmírně zmatena. Nemohla snést, že by mu měla dát pravdivé vysvětlení; neboť ačkoli její podezření nebyla v nejmenším rozptýlena, opravdu se styděla za to, že je kdy sdělila.

„Ach!" zvolala s očividnými rozpaky, „to všechno nic neznamenalo; pouhý vtip mezi námi."

„Ten vtip," odpověděl vážně, „se zdál omezen na vás a pana Churchilla."

Doufal, že znovu promluví, neučinila to však. Chtěla se raději čímkoli zaměstnávat, než mluvit. Chvíli seděl v pochybnostech. Mihla se mu hlavou řada zel. Zasahovat – marně zasahovat. Emmin zmatek a doznaná důvěrnost se zdály prozrazovat, že její city jsou vázány. Přesto však promluví. Byl jí to dlužen – raději riskovat cokoli, co může ono nevítané zasahování přinést, než aby trpělo její blaho; raději čelit čemukoli, než pozdější výčitce, že v takové věci selhal.

„Má milá Emmo," řekl konečně s upřímnou laskavostí, „myslíte, že dokonale rozumíte stupni známosti mezi oním pánem a onou dámou, o nichž jsme mluvili?"

„Mezi panem Frankem Churchillem a slečnou Fairfaxovou? Ach! ano, dokonale. – Proč o tom pochybujete?"

„Neměla jste snad kdykoli důvod si myslet, že on ji obdivuje nebo že ona obdivuje jeho?"

„Nikdy, nikdy!" zvolala s nejotevřenější dychtivostí – „nikdy, ani na dvacetinu okamžiku, mi taková myšlenka nenapadla. A jak vás to vůbec mohlo napadnout?"

„V poslední době jsem si představoval, že vidím mezi nimi příznaky náklonnosti – jisté výmluvné pohledy, o nichž jsem nevěřil, že by měly být veřejné."

„Ach! vy mě nesmírně bavíte. Jsem potěšena, že si můžete dovolit nechat obrazotvornost zabloudit – ale to nejde – velmi lituji, že vás musím zarazit v prvním pokusu – ale opravdu to nejde. Žádný obdiv mezi nimi není, ujišťuji vás; a jevy, které vám padly do oka, vznikly ze zvláštních okolností – z citů docela jiné povahy – přesně to vysvětlit nelze: – je v tom hodně nesmyslu – ale ta část, kterou lze sdělit a která dává smysl, je, že oni jsou k jakékoli vzájemné náklonnosti nebo obdivu tak daleko, jak jen dvě bytosti na světě mohou být. Totiž, *předpokládám*, že tomu tak je z její strany, a mohu se *zaručit*, že tomu tak je z jeho. Ručím vám za lhostejnost toho pána."

Mluvila s jistotou, která pana Knightleyho zarazila, s uspokojením, které ho umlčelo. Byla v povzneseném rozpoložení a byla by rozhovor ráda prodloužila; chtěla slyšet podrobnosti jeho podezření, nechat si popsat každý pohled, všechna kde a jak okolnosti, která ji nanejvýš bavila: on však její veselí neopětoval. Zjistil, že nemůže být užitečný, a jeho city byly příliš podrážděné na to, aby mluvil. Aby se nerozzlobil až k opravdové horečce ohněm, který něžné zvyky pana Woodhouse vyžadovaly skoro každý večer po celý rok, se zakrátko spěšně rozloučil a kráčel domů ke chladu a samotě Donwell Abbey.

VI.

Po dlouhém krmení nadějí na brzkou návštěvu pana a paní Sucklingových byl highburský svět nucen snášet pokoření, že se nemohou dostavit dříve než na podzim. Žádný takový dovoz novinek nemohl prozatím obohatit jejich duchovní zásoby. V denní výměně zpráv budou muset být zase omezeni na ostatní témata, s nimiž se po jistou dobu příjezd Sucklingových pojil, jako byly poslední zprávy o paní Churchillové, jejíž zdravotní stav každý den dával podnět k jiné zprávě, a stav paní Westonové, jejíž štěstí snad časem rozmnoží příchod dítěte stejně, jako už jeho pouhé očekávání přibližovalo všem sousedům.

Paní Eltonová byla velmi zklamaná. Byl to odklad spousty potěšení a parády. Všechna její uvádění a doporučování musela počkat, a každá chystaná společnost zůstávala stále jen rozhovorem. Tak si to zpočátku myslela; – trochu uvážení ji však přesvědčilo, že všechno odkládat se nemusí. Proč by neměli vyjet na Box Hill, i když Sucklingovi nepřijedou? Mohou tam s nimi zajet znovu na podzim. Rozhodnuto bylo, že na Box Hill pojedou. Že se taková společnost chystá, bylo už dlouho obecně známo: dalo to dokonce podnět ještě k jedné. Emma na Box Hillu nikdy nebyla; chtěla vidět to, co každému stálo tolik za vidění, a s panem Westonem se dohodli, že si vyberou nějaké pěkné dopoledne a tam zajedou. Mělo se k nim připustit jen dva nebo tři další vyvolení, a mělo se to podniknout tiše, nenápadně, elegantně, nekonečně nad tím ruchem a přípravami, pravidelným jedením a pitím a piknikovou parádou Eltonových a Sucklingových.

Tomu rozuměli mezi sebou tak dobře, že se Emma nemohla ubránit jistému překvapení a trochu nelibosti, když od pana Westona slyšela, že navrhl paní Eltonové, protože ji její bratr a sestra zklamali, aby se oba podniky spojily a jely spolu; a že protože s tím paní Eltonová velmi ochotně souhlasila, tak se to i stane, nebude-li mít Emma námitek. Protože však její námitka nebyla ničím jiným než velkou nechutí k paní Eltonové, které si pan Weston musel být už dokonale vědom, nestálo za to ji znovu předkládat: – nedalo se to udělat bez výtky vůči němu, což by způsobilo bolest jeho ženě; a tak se shledala nucena souhlasit s uspořádáním, kterému by se jinak hodně snažila vyhnout; s uspořádáním, které ji pravděpodobně vystaví i pokoření, že se o ní řekne, že patří ke společnosti paní Eltonové! Byla uražena v každém citu; a shovívavost jejího vnějšího podrobení zanechala těžký zbytkový dluh skryté přísnosti v jejích úvahách o nezvládnutelné dobré vůli pana Westona.

„Jsem rád, že schvalujete, co jsem udělal," řekl velmi pohodlně. „Myslel jsem si ale, že budete. Takové plány bez lidí nejsou nic. Není možné mít příliš velkou společnost. Velká společnost si zajistí svou vlastní zábavu. A je to koneckonců dobrosrdečná žena. Nemohli jsme ji vynechat."

Emma nahlas nepopírala nic a v duchu nesouhlasila s ničím.

Byl teď střed června a počasí pěkné; a paní Eltonová začínala být netrpělivá, aby se stanovil den a aby se s panem Westonem domluvila ohledně holubích paštik a studeného jehněte, když kulhající kočárový kůň uvrhl všechno do smutné nejistoty. Mohlo trvat týdny, mohly to být jen pár dní, než bude kůň schopen služby; do žádných příprav se ale nedalo pustit, a vše pohltila melancholická nehybnost. Zdroje paní Eltonové nebyly na takový útok dostatečné.

„Není to nanejvýš mrzuté, Knightley?" zvolala. – „A takové počasí na výpravu! – Tyhle odklady a zklamání jsou vskutku odporné. Co máme dělat? – Rok se takhle protáhne, a nic nebude. Loni touhle do-

bou, ujišťuji vás, jsme měli rozkošnou výpravu z Maple Grove ke King's Westonu."

„Vyrazte radši do Donwellu," odpověděl pan Knightley. „To se dá udělat bez koní. Přijďte a snězte mi mé jahody. Rychle dozrávají."

I kdyby to pan Knightley nemyslel vážně, byl nucen takto pokračovat, neboť jeho návrh byl chycen s nadšením; a to „Ach! to bych strašně ráda" nebylo jasnější ve slovech než v chování. Donwell byl pověstný svými jahodovými záhony, které se zdály pro to pozvání jakousi záminkou: žádné záminky však nebylo třeba; dámu, která chtěla jen někam vyrazit, by zlákaly i záhony se zelím. Opakovaně mu slibovala, že přijde – mnohem častěji, než by on sám pochyboval – a byla nesmírně potěšena takovým důkazem důvěrnosti, takovou vyznamenávající poklonou, jak si to zvolila vykládat.

„Můžete se na mě spolehnout," řekla. „Jistě přijdu. Řekněte den, a já přijdu. Dovolíte, abych přivedla Jane Fairfaxovou?"

„Nemohu říci den," řekl, „dokud nepromluvím s několika dalšími, s nimiž bych si přál, abyste se setkala."

„Á! to všechno nechte na mně. Jenom mi dejte carte blanche. – Jsem lady protektorka, víte. Je to moje společnost. Přivedu si přátele."

„Doufám, že přivedete Eltona," řekl: „ale víc vás pozýváním obtěžovat nebudu."

„Ó! vy se teď tváříte velmi uličnicky. Uvažte ale – vy se nemusíte bát svěřit moc *mně*. Nejsem žádná mladá dáma, která si teprve hledá postavení. Vdané ženy, víte, mohou být bezpečně zmocněny. Je to moje společnost. Všechno nechte na mně. Pozvu vaše hosty."

„Ne," – odpověděl klidně – „na světě je jen jedna vdaná žena, které kdy dovolím pozvat do Donwellu takové hosty, jaké se jí zlíbí, a tou jedinou je –"

„– paní Westonová, předpokládám," přerušila ho paní Eltonová, poněkud dotčená.

„Ne – paní Knightleyová; – a dokud nebude na světě, budu si takové věci zařizovat sám."

„Á! vy jste zvláštní stvoření!" zvolala, uspokojena, že nikdo není dáván přednost před ní. – „Jste svérázný, a smíte říkat, co se vám zlíbí. Ryzí svéráz. Dobrá, přivedu Jane s sebou – Jane a její tetu. – Zbytek nechávám na vás. Nemám vůbec žádné námitky setkat se s rodinou z Hartfieldu. Nerozpakujte se. Vím, že jste k nim přilnul."

„Jistě je potkáte, pokud se mi to podaří; a cestou domů se zastavím u slečny Batesové."

„To je zcela zbytečné; Jane vídám denně: – ale jak chcete. Má to být dopolední podnik, víte, Knightley; úplně prostá věc. Vezmu si velký čepec a přijdu s jedním ze svých košíčků zavěšeným na paži. Tady – pravděpodobně tenhle košík s růžovou stuhou. Nic nemůže být prostší, vidíte. A Jane bude mít další takový. Žádné formality, žádná paráda – jakési cikánské setkání. Budeme se procházet vašimi zahradami a sbírat si jahody sami a sedět pod stromy; – a ať cokoli dalšího uznáte za vhodné připravit, má to být všechno venku – stůl rozložený ve stínu, víte. Všechno co nejpřirozenější a nejprostší. Není to i vaše představa?"

„Ne tak docela. Má představa prostoty a přirozenosti bude mít stůl rozložený v jídelně. Přirozenost a prostotu pánů a dam s jejich služebnictvem a nábytkem je, myslím, nejlépe pozorovat při jídle pod střechou. Až budete unaveni jedením jahod v zahradě, bude v domě studené maso."

„Dobrá – jak si přejete; jen z toho nedělejte velkou záležitost. A mimochodem, můžu já nebo moje hospodyně vám být nějak užitečná se svým mínění? – Buďte upřímný, Knightley. Chcete-li, abych promluvila s paní Hodgesovou, nebo abych něco prohlédla –"

„Ani v nejmenším po tom netoužím, děkuji vám."

„Dobrá – ale pokud by nastaly nějaké obtíže, moje hospodyně je nesmírně chytrá."

„Ručím za to, že moje se pokládá za stejně chytrou a odmítla by pomoc kohokoli jiného."

„Škoda že nemáme osla. Měli bychom přijít všichni na oslech, Jane, slečna Batesová a já – a můj *caro sposo* by šel pěšky vedle. Opravdu si s ním musím promluvit o koupi osla. Pro život na venkově to pokládám za jakousi nutnost; neboť ať má žena sebevíc zdrojů, není možné být stále zavřená doma; – a velmi dlouhé procházky, víte – v létě je prach a v zimě je bláto."

„Mezi Donwellem a Highbury nenajdete ani jedno, ani druhé. Donwellská cesta nikdy není prašná a teď je dokonale suchá. Přijďte přesto na oslu, dáváte-li tomu přednost. Můžete si vypůjčit toho od paní Coleové. Přál bych si, aby bylo všechno co nejvíc podle vašeho vkusu."

„Jsem si jista, že si to přejete. Opravdu jsem k vám spravedlivá, můj dobrý příteli. Pod tím zvláštním způsobem suchého a kusého chování, vím, máte to nejvřelejší srdce. Jak říkám panu E., jste úplný svéráz. – Ano, věřte mi, Knightley, dokonale jsem si vědoma vaší pozornosti ke mně v celém tomto podniku. Trefil jste přesně to, co se mi líbí."

Pan Knightley měl ještě jiný důvod, proč se vyhýbat stolu ve stínu. Chtěl přemluvit pana Woodhouse stejně jako Emmu, aby se k společnosti přidal; a věděl, že nechat kohokoli z nich sedět venku při jídle by ho neomylně rozstonalo. Pan Woodhouse nesmí být pod líbivou záminkou dopolední vyjížďky a hodinky dvou v Donwellu zlákán ke své strasti.

Byl pozván v dobré víře. Žádné číhající hrůzy mu neměly vyčítat jeho snadnou důvěřivost. Souhlasil. V Donwellu nebyl už dva roky. „Nějakého velmi pěkného dopoledne by on, Emma a Harriet mohli docela dobře zajet; a on by mohl v klidu sedět s paní Westonovou, zatímco by se drahé dívky procházely po zahradách. Nemyslí, že by teď, uprostřed dne, mohly být vlhké. Nesmírně rád by zase viděl starý dům a byl by velmi rád, kdyby se potkal s panem a paní Eltonovými a s kterýmikoli jinými sousedy. – Neviděl by vůbec žádnou námitku proti

tomu, aby on, Emma a Harriet tam někdy pěkného dopoledne zajeli. Pokládal za velmi hezky od pana Knightleyho, že je zve – za velmi laskavé a rozumné – za daleko chytřejší než večeřet mimo domov. – Nemá rád večeřet mimo domov."

Pan Knightley měl to štěstí, že se setkal s nejochotnějším souhlasem všech. Pozvání bylo všude přijato tak dobře, že se zdálo, jako by všichni, podobně jako paní Eltonová, brali ten plán jako obzvláštní poklonu sobě. – Emma a Harriet vyjádřily nanejvýš vysoká očekávání potěšení; a pan Weston, aniž byl žádán, slíbil, že se postará, aby se k nim Frank pokud možno přidal; projev schválení a vděčnosti, bez něhož by se dalo obejít. – Pan Knightley pak musel říci, že ho rád uvidí; a pan Weston se zavázal, že neztratí čas s psaním a nebude šetřit argumenty, aby ho přiměl přijet.

Mezitím se chromý kůň zotavoval tak rychle, že se společnost na Box Hill opět dostala do šťastného uvažování; a nakonec se Donwell určil na jeden den a Box Hill na druhý – počasí se zdálo přesně vhodné.

Za jasného poledního slunce, skoro o letním slunovratu, byl pan Woodhouse ve svém kočáře s jedním spuštěným oknem bezpečně dopraven, aby se účastnil této *al fresco* společnosti; a v jednom z nejpohodlnějších pokojů Opatství, pro něj zvlášť připraveném celodopoledním ohněm, byl šťastně usazen, zcela ve své pohodě, připraven s potěšením mluvit o tom, čeho už bylo dosaženo, a všem radit, aby přišli, sedli si a nerozehřívali se. – Paní Westonová, která se zdála, že tam přišla pěšky schválně proto, aby se unavila a seděla po celou dobu u něj, zůstala, když byli všichni ostatní vyzváni nebo přemluveni ven, jeho trpělivou posluchačkou a soucitnou společnicí.

Bylo to tak dávno, co byla Emma v Opatství, že jakmile se přesvědčila o otcově pohodlí, s radostí ho opustila a rozhlédla se kolem; dychtivá osvěžit a opravit si vzpomínku zevrubnějším pozorováním, přes-

nějším porozuměním domu a pozemků, které pro ni a celou její rodinu musí být vždy tak zajímavé.

Cítila všechnu poctivou pýchu a spokojenost, kterou její spříznění s nynějším i budoucím majitelem spravedlivě mohlo opodstatnit, když si prohlížela úctyhodnou velikost a sloh budovy, její příhodnou, patřičnou, charakteristickou polohu, nízkou a chráněnou – její rozlehlé zahrady táhnoucí se dolů do luk omývaných potokem, který Opatství při vší té starodávné nedbalosti vyhlídek sotva vidělo – a hojnost stromů v řadách a alejích, které ani móda, ani rozmařilost nevyvrátily. – Dům byl větší než Hartfield a zcela od něj odlišný, zabíral značný kus země, rozbíhal se nepravidelně a měl mnoho pohodlných a jeden nebo dva pohledné pokoje. – Byl přesně takový, jaký měl být, a vypadal tím, čím byl – a Emma pociťovala rostoucí úctu k němu jako k sídlu rodiny takové opravdové vznešenosti, nezkalené v krvi ani v rozumu. – Pan John Knightley měl nějaké vady povahy; ale Isabella se spojila bez výtky. Nedala jim ani muže, ani jména, ani místa, která by mohla vzbudit ruměnec. Tohle byly příjemné pocity, a procházela se v nich tak dlouho, až bylo třeba udělat to, co dělali ostatní, a shromáždit se u jahodových záhonů. – Celá společnost byla pohromadě, kromě Franka Churchilla, jehož příjezd se z Richmondu čekal každým okamžikem; a paní Eltonová ve všem svém příslušenství štěstí, s velkým čepcem a košíkem, byla velmi pohotová vést sbírání, přijímání nebo mluvení – jahody, a jenom jahody, byly teď to jediné, na co se dalo myslet nebo o čem se dalo mluvit. – „Nejlepší ovoce v Anglii – oblíbenec každého – vždy zdravé. – Tohle jsou ty nejpěknější záhony a nejpěknější druhy. – Krásné je trhat si je sám – jediný způsob, jak si je skutečně vychutnat. – Ráno rozhodně nejlepší doba – nikdy unavena – každý druh dobrý – *hautboy* nekonečně nadřazený – žádné srovnání – ostatní stěží jedlé – *hautboys* velmi vzácné – *Chili* dávám přednost – bílá lesní má nejlepší chuť ze všech – ceny jahod v Londýně – hojnost kolem Bristolu – Maple Grove – pěstování – kdy obnovovat záhony –

zahradníci myslí přesně opak – žádné obecné pravidlo – zahradníky nikdy nepřemluvit – rozkošné ovoce – jenom příliš sladké, aby se mohlo moc jíst – horší než třešně – rybíz svěží – jediná námitka proti trhání jahod je to shýbání – oslňující slunce – unavena k smrti – nemohla to déle snést – musí si jít sednout do stínu."

Takový byl, po půl hodiny, hovor – přerušený jen jednou paní Westonovou, která vyšla ven ve své starostlivosti o nevlastního syna, aby se zeptala, zda už přijel – a byla trochu neklidná. – Měla jistou obavu o jeho koně.

Byla nalezena dost stinná místa k sezení; a nyní musela Emma vyslechnout, o čem spolu paní Eltonová a Jane Fairfaxová mluvily. – Jednalo se o místo, o jedno nanejvýš žádoucí místo. Paní Eltonová o něm toho rána dostala zprávu a byla u vytržení. Nebylo u paní Sucklingové, nebylo u paní Braggeové, ale ve štěstí a nádheře zaostávalo jen za nimi: bylo u sestřenice paní Braggeové, známé paní Sucklingové, dámy známé v Maple Grove. Rozkošné, kouzelné, nadřazené, nejvyšší kruhy, sféry, čáry, hodnosti, všechno – a paní Eltonová byla divoká, aby se nabídka hned uzavřela. – Na její straně bylo všechno vřelost, energie a triumf – a rozhodně odmítala přijmout zápor své přítelkyně, ačkoli slečna Fairfaxová stále ujišťovala, že se v této chvíli do ničeho nezaváže, a opakovala tytéž pohnutky, které už bylo slyšet, že uvádí. – Přesto paní Eltonová trvala na tom, aby byla pověřena napsat zítřejší poštou souhlas. – Jak to Jane vůbec snášela, bylo Emmě úžasem. – Vypadala rozmrzele, mluvila příkře – a nakonec s rozhodností činu, pro ni neobvyklou, navrhla přesun. – „Neměli by se projít? Nemohl by jim pan Knightley ukázat zahrady – všechny zahrady? – Chtěla by vidět jejich plný rozsah." – Umíněnost její přítelkyně se zdála víc, než mohla snést.

Bylo horko; a po chvilce procházení po zahradách roztroušeným, rozptýleným způsobem, kdy sotva kde tři byli pohromadě, zvolna šli jeden za druhým do rozkošného stínu široké krátké lipové aleje, která

se táhla za zahradou ve stejné vzdálenosti od řeky a zdála se být uzavřením okrasných pozemků. – Vedla nikam; nikam než k vyhlídce na konci přes nízkou kamennou zeď s vysokými pilíři, které se zdály být postaveny s úmyslem navodit zdání příjezdu k domu, který tam nikdy neexistoval. Jakkoli však mohla být diskutabilní chuť takového zakončení, byla to sama o sobě půvabná procházka a vyhlídka, která ji uzavírala, byla nesmírně krásná. – Značný svah, u jehož paty téměř stálo Opatství, získával dál za jeho pozemky stupně prudší; a půl míle daleko bylo úbočí značné příkrosti a vznešenosti, dobře porostlé lesem; – a na úpatí tohoto úbočí, výhodně položen a chráněn, se zdvihal Abbey-Mill Farm, s loukami vpředu a řekou, která tvořila kolem něj těsnou a pěknou zátočinu.

Byla to líbezná vyhlídka – líbezná pro oko i mysl. Anglická zeleň, anglické hospodaření, anglická pohoda, viděné pod sluncem jasným, aniž bylo tíživé.

Na této procházce našli Emma a pan Weston všechny ostatní shromážděné; a směrem k této vyhlídce okamžitě spatřila pana Knightleyho a Harriet jako zřetelně oddělené od zbytku, jak tiše vedou cestu. Pan Knightley a Harriet! – Byl to zvláštní *tête-à-tête*; ale ji potěšilo to vidět. – Byla doba, kdy by jí jako společnicí pohrdl a bez obřadností se od ní odvrátil. Nyní se zdáli v příjemném rozhovoru. Byla také doba, kdy by Emmu mrzelo vidět Harriet na místě tak příznivém pro Abbey-Mill Farm; nyní se toho však nebála. Mohl se bezpečně prohlédnout se všemi doplňky prosperity a krásy, s bohatými pastvinami, rozkládajícími se stády, kvetoucím sadem a stoupajícím lehkým sloupcem dýmu. – Připojila se k nim u zdi a shledala, že jsou víc zaměstnáni hovorem než rozhlížením se. On vysvětloval Harriet způsoby zemědělství atd., a Emma dostala úsměv, který jako by říkal: „Tohle jsou moje záležitosti. Mám právo o takových předmětech mluvit, aniž budu podezírán, že chci přivést na řeč Roberta Martina.” – Nepodezírala ho. Byla to příliš stará historie. – Robert Martin na Harriet pravděpodob-

ně přestal myslet. – Prošli spolu několikrát alejí. – Stín byl nanejvýš občerstvující, a Emmě to připadalo nejpříjemnější částí dne.

Dalším přesunem byl dům; všichni musí dovnitř a jíst; – a byli všichni usazeni a zaměstnáni, a Frank Churchill stále nepřicházel. Paní Westonová vyhlížela a vyhlížela marně. Jeho otec si nechtěl přiznat, že má starost, a smál se jejím obavám; ona ale nemohla být zbavena přání, aby se té své černé klisny zbavil. Projevil se tak, že přijede, s víc než obvyklou jistotou. „Jeho teta je už mnohem lépe, takže není pochyb, že se k nim dostane." – Stav paní Churchillové však, jak byli mnozí ochotní jí připomenout, mohl náhle kolísat a mohl Frankovi zmařit i nejrozumnější očekávání – a paní Westonová byla nakonec přesvědčena uvěřit nebo říci, že mu v příjezdu musí bránit nějaký záchvat paní Churchillové. – Emma se při uvážení té věci podívala na Harriet; ta se chovala velmi dobře a žádný cit nedala najevo.

Studené pohoštění skončilo a společnost měla jít ven ještě jednou podívat se na to, co ještě nebylo viděno, na staré rybníky Opatství; snad dojít až k jetelišti, které se mělo zítra začít kosit, nebo si každopádně dopřát potěšení rozehřát se a znovu vychladnout. – Pan Woodhouse, který si už udělal svůj okruh v nejvýše položené části zahrad, kde si ani on nepředstavoval žádnou vlhkost od řeky, se už nehnul; a jeho dcera se rozhodla, že u něj zůstane, aby mohl manžel paní Westonovou přesvědčit k pohybu a změně, kterou její nálada zřejmě potřebovala.

Pan Knightley učinil pro zábavu pana Woodhouse vše, co bylo v jeho silách. Knihy s rytinami, zásuvky s medailemi, kameje, korály, mušle a každá další rodinná sbírka v jeho skříňkách byly pro starého přítele připraveny, aby mu zkrátily dopoledne; a laskavost dokonale zabrala. Pan Woodhouse byl nesmírně dobře bavený. Paní Westonová mu je všechno ukázala, a nyní je on bude všechny ukazovat Emmě – šťastný v tom, že se dítěti podobal v ničem jiném než v naprosté lhostejnosti k tomu, co vidí, neboť byl pomalý, stálý a metodický. – Než se však

toto druhé prohlížení začalo, vešla Emma do haly, aby si pár chvil svobodně prohlédla vchod a půdorys domu – a sotva tam byla, objevila se Jane Fairfaxová, přicházela rychle ze zahrady a vypadala, že utíká. – Málo očekávala, že potká slečnu Woodhousovou tak brzy, a nejprve se trhla; slečna Woodhousová byla ale přesně ta osoba, kterou hledala.

„Byla byste tak laskavá," řekla, „a až po mně budou shánět, řekla, že jsem šla domů? – Jdu v tomto okamžiku. – Teta neví, jak je pozdě, ani jak jsme byly dlouho pryč – ale jsem si jista, že nás bude třeba, a jsem rozhodnuta jít rovnou. – Nikomu jsem o tom neřekla. Dělalo by to jenom nesnáz a starost. Někteří šli k rybníkům a někteří do lipové aleje. Dokud se všichni nevrátí, nebudu scházet; a až se vrátí, byla byste tak laskavá a řekla jim, že jsem odešla?"

„Jistě, přejete-li si to; – nechcete však přece jít do Highbury pěšky sama?"

„Ano – co by mi mohlo ublížit? – Jdu rychle. Budu doma za dvacet minut."

„Je to ale příliš daleko, opravdu je, abyste šla úplně sama. Nechte, ať s vámi jde sluha mého otce. – Dovolte mi objednat kočár. Může být za pět minut tady."

„Děkuji vám, děkuji vám – ale v žádném případě. – Raději půjdu pěšky. – A abych *já* se bála jít sama! – Já, která snad brzy budu muset ochraňovat jiné!"

Mluvila s velkým rozrušením; a Emma velmi procítěně odpověděla: „To nemůže být důvod, proč byste se nyní vystavovala nebezpečí. Musím objednat kočár. I horko by bylo nebezpečím. – Jste již unavena."

„Jsem," – odpověděla – „jsem unavená; ale není to ta unavenost – rychlá chůze mě osvěží. – Slečno Woodhousová, všichni víme někdy, co je to být unaven v duši. Já jsem, přiznávám se, vyčerpaná. Největší laskavost, kterou mi můžete prokázat, bude nechat mě po mém a jen říci, že jsem šla, až to bude třeba."

Emma neměla už ani slovo námitky. Všechno viděla; a vcítivši se do jejích pocitů, podpořila ji v okamžitém opuštění domu a sledovala s horlivostí přítelkyně, až je bezpečně pryč. Její pohled na rozloučenou byl vděčný – a její slova na rozloučenou, „Ach! slečno Woodhousová, pohodlí být někdy sama!" – jako by se draly z přetíženého srdce a popisovaly cosi z té neustálé trpělivosti, kterou musí uplatňovat, dokonce i vůči některým z těch, kdo ji mají nejradši.

„Takový domov, opravdu! taková teta!" řekla Emma, když se obracela zpátky do haly. „Lituji vás. A čím víc projevíte citlivosti pro ty jejich oprávněné hrůzy, tím víc vás budu mít ráda."

Jane nebyla pryč ani čtvrt hodiny, a dostali se teprve k několika pohledům na Náměstí svatého Marka v Benátkách, když do pokoje vstoupil Frank Churchill. Emma na něj nemyslela, zapomněla na něj myslet – byla ale velmi ráda, že ho vidí. Paní Westonová se uklidní. Černá klisna byla bez viny; *ti* měli pravdu, kdo označili jako příčinu paní Churchillovou. Zdrželo ho dočasné zhoršení její nemoci; nervový záchvat, který trval několik hodin – a každé myšlenky na příchod se vzdával až velmi pozdě; – a kdyby věděl, jak horkou cestu bude mít a jak pozdě přese všechen spěch musí dorazit, věří, že by vůbec nebyl přijel. Horko bylo nesnesitelné; nic podobného nikdy nezakusil – skoro si přál, aby byl zůstal doma – nic ho tak nezabíjí jako horko – snese jakýkoli stupeň chladu a tak dále, horko však je nesnesitelné – a usedl v největší možné vzdálenosti od posledních zbytků ohně pana Woodhouse, vypadaje velmi žalostně.

„Brzy vám bude chladněji, budete-li sedět v klidu," řekla Emma.

„Jak mi bude chladněji, pojedu zpátky. Těžko mě mohli postrádat – ale tak trvali na tom, abych přijel! Všichni asi brzy pojedete, předpokládám; celá společnost se rozejde. Potkal jsem *jednu* cestou sem – šílenství v takovém počasí! – vysloveně šílenství!"

Emma poslouchala a dívala se, a brzy pochopila, že stav Franka Churchilla by snad šlo nejlépe vymezit výmluvným spojením „býti bez

nálady". Někteří lidé jsou vždy nerudní, když mají horko. Takové může být i jeho ustrojení; a protože věděla, že jídlo a pití často takové nahodilé stesky vyléčí, doporučila mu, aby si vzal nějaké občerstvení; všeho najde v jídelně hojnost – a lidsky mu ukázala na dveře.

„Ne – jíst nebude. Nemá hlad; udělá mu to jen větší horko." Po dvou minutách se však ve svůj prospěch obměkčil; a cosi mumlaje o smrkovém pivě, odešel. Emma věnovala veškerou pozornost znovu otci a v duchu si řekla –

„Jsem ráda, že už do něj zamilovaná nejsem. Nelíbil by se mi muž, kterého tak rychle rozladí horké dopoledne. Harrietina sladká a mírná povaha si toho ani nevšimne."

Byl pryč dost dlouho, aby stihl velmi pohodlně pojíst, a vrátil se mnohem lépe – docela ochladl – a s dobrými způsoby, jaké mu patřily – schopný přitáhnout si k nim židli, zajímat se o jejich zaměstnání a litovat, rozumným způsobem, že se opozdil. Nebyl v nejlepší náladě, zdálo se však, že se ji snaží zlepšit; a nakonec sám sobě dovolil mluvit velmi příjemně nesmysly. Prohlíželi si pohledy ze Švýcarska.

„Jakmile se teta uzdraví, vyjedu do ciziny," řekl. „Nebudu mít klid, dokud některá z těchto míst neuvidím. Někdy si budete prohlížet mé kresby – nebo číst můj cestopis – nebo mou báseň. Něčím se shodím."

„To třeba – ale ne kresbami ze Švýcarska. Do Švýcarska nikdy nepojedete. Strýc a teta vás nikdy nenechají odjet z Anglie."

„Snad je lze přemluvit, aby jeli také. Jí možná bude předepsáno teplé podnebí. Mám víc než napůl očekávání, že pojedeme všichni do ciziny. Ujišťuji vás, že mám. Dnes dopoledne cítím silné přesvědčení, že budu brzy v cizině. Měl bych cestovat. Jsem unaven tím, že nic nedělám. Chci změnu. Myslím to vážně, slečno Woodhousová, ať si vaše pronikavé oči pomyslí cokoli – mám Anglie dost – a odjel bych zítra, kdybych mohl."

„Máte dost blahobytu a rozmazlování. Nemůžete si vymyslet pár ústrků a spokojit se tím, že zůstanete?"

„*Já* mít dost blahobytu a rozmazlování! To se úplně mýlíte. Nepokládám se ani za jedno, ani za druhé. V každém podstatném ohledu mi něco překáží. Vůbec se nepokládám za šťastného člověka."

„Nejste ale tak úplně bídný, jako jste byl, když jste přišel. Jděte a snězte a vypijte ještě trochu, a bude vám docela dobře. Další plátek studeného masa, další doušek madeiry s vodou vás přivede skoro na úroveň zbytku z nás."

„Ne – nehnu se. Posedím u vás. Vy jste pro mě nejlepší lék."

„Zítra jedeme na Box Hill; – přidáte se k nám. Není to Švýcarsko, ale pro mladého muže, jenž tak potřebuje změnu, to bude něco. Zůstanete a pojedete s námi?"

„Ne, jistě ne; pojedu domů v chladu večera."

„Můžete však zase přijet v chladu zítřejšího rána."

„Ne – nestálo by to za to. Když přijedu, budu nerudný."

„Pak prosím zůstaňte v Richmondu."

„Ale jestli zůstanu, budu ještě nerudnější. Nesnesu nikdy pomyšlení, že budete tam všichni beze mě."

„To jsou obtíže, které si musíte vyřešit sám. Vyberte si vlastní stupeň rozmrzelosti. Víc na vás naléhat nebudu."

Zbytek společnosti se teď vracel a všichni se brzy shromáždili. U některých byla velká radost nad spatřením Franka Churchilla; jiní to vzali velmi klidně; ale všeobecně bylo zděšení a rozrušení, když se vysvětlilo zmizení slečny Fairfaxové. Že je čas, aby se už všichni rozešli, předmět uzavřelo; a po krátkém konečném uspořádání plánu pro další den se rozloučili. Odpor Franka Churchilla k tomu, aby se vyloučil, vzrostl natolik, že jeho poslední slova k Emmě byla:

„Nu; – přejete-li si *vy*, abych zůstal a připojil se ke společnosti, zůstanu."

Usmála se na souhlas; a nic menšího než výzva z Richmondu by ho před následujícím večerem neodvolala zpět.

VII.

Měli velmi pěkný den na Box Hill; a všechny ostatní vnější okolnosti, uspořádání, pohostinství a dochvilnosti, byly ve prospěch příjemné společnosti. Pan Weston řídil celou věc, bezpečně úřadoval mezi Hartfieldem a farou, a všichni byli včas. Emma a Harriet jely spolu; slečna Batesová a její neteř s Eltonovými; pánové na koních. Paní Westonová zůstala s panem Woodhouse. Po příjezdu zbývalo už jen být šťastný. Sedm mil se jelo s vyhlídkou na potěšení a každý při prvním příjezdu vybuchl v obdiv; ale v celkovém dojmu z toho dne byl nedostatek. Byla v tom ochablost, nedostatek nálady, nedostatek jednoty, který nebylo možné překonat. Rozdělovali se příliš do skupin. Eltonovi chodili spolu; pan Knightley se ujal slečny Batesové a Jane; a Emma s Harriet patřily Franku Churchillovi. A pan Weston se marně snažil přimět je, aby se spolu lépe sladili. Zpočátku se zdálo, že je to náhodné rozdělení, ale nijak podstatně se neměnilo. Pan a paní Eltonovi vskutku neukazovali žádnou neochotu se mísit a být tak příjemní, jak jen mohli; v celých dvou hodinách, které na kopci strávili, se však zdál mezi ostatními skupinami vládnout princip oddělenosti příliš silný, než aby jej odstranily jakkoli krásné vyhlídky, jakékoli studené pohoštění nebo jakkoli veselý pan Weston.

Zpočátku to Emmě bylo přímou nudou. Nikdy Franka Churchilla neviděla tak mlčenlivého a hloupého. Neříkal nic, co by stálo za slyšení – díval se, aniž viděl – obdivoval bez pochopení – poslouchal, aniž věděl, co říká. Když byl on tak nudný, nebyl div, že byla nudná i Harriet; a oba byli nesnesitelní.

Když si všichni sedli, bylo to lepší; jejímu vkusu o moc lepší, protože Frank Churchill se stal hovorným a veselým, a učinil ji svým prvořadým zájmem. Každá vyznamenávající pozornost, která mohla být věnována, jí byla věnována. Bavit ji a být v jejích očích příjemný, zdálo se vším, oč mu šlo – a Emma, ráda rozveselena, aniž ji mrzelo být obletována, byla veselá a bezstarostná také, a dávala mu všechno přátelské povzbuzení, dovolení být galantní, jaké mu kdy dávala v prvním a nejživějším období jejich známosti; ale které teď, podle jejího vlastního mínění, neznamenalo nic, i když podle úsudku většiny přihlížejících muselo mít takovou podobu, jakou by žádné anglické slovo kromě *flirtation* nedovedlo dobře popsat. „Pan Frank Churchill a slečna Woodhousová spolu nemírně flirtují." Vystavovali se právě této větě – a tomu, aby ji jedna dáma odeslala v dopise do Maple Grove a druhá do Irska. Nebylo to tím, že by Emma byla veselá a bezstarostná z nějakého skutečného štěstí; bylo to spíš proto, že se cítila méně šťastná, než očekávala. Smála se, protože byla zklamána; a ačkoli ho za jeho pozornosti měla ráda a všechny pokládala za nanejvýš uvážlivé, ať už byly v přátelství, obdivu, nebo hravosti, nezískávaly jí srdce zpátky. Nadále mu určovala jen roli přítele.

„Jak jsem vám zavázán," řekl, „že jste mi řekla, abych dnes přijel! – Nebýt vás, jistě bych o veškeré štěstí z tohoto podniku přišel. Byl jsem úplně rozhodnut zase odjet."

„Ano, byl jste velmi nerudný; a nevím proč, kromě toho, že jste přišel pozdě na ty nejlepší jahody. Byla jsem laskavější přítelkyně, než jste si zasluhoval. Vy jste ale byl pokorný. Doprošoval jste se, aby vám bylo přikázáno přijet."

„Neříkejte, že jsem byl nerudný. Byl jsem unaven. Horko mě přemohlo."

„Dnes je větší horko."

„Pro mé pocity ne. Dnes je mi dokonale pohodlně."

„Je vám pohodlně, protože jste pod velením."

„Pod vaším velením? – Ano."

„Snad jsem chtěla, abyste to tak řekl, mínila jsem však sebeovládání. Nějak jste včera vybočil z mezí a utekl ze své vlastní vlády; dnes jste se ale zase vrátil – a protože s vámi nemohu být vždycky, je lepší věřit, že vaši povahu máte ve velení spíš vy sám než já."

„Vychází to nastejno. Nemohu mít žádné sebeovládání bez pohnutky. Vy mi poroučíte, ať mluvíte, nebo ne. A můžete být se mnou vždycky. Jste se mnou vždycky."

„Datujeme to od tří hodin včerejšího odpoledne. Můj neustávající vliv dřív začít nemohl, jinak byste nebyl předtím tolik bez nálady."

„Včera ve tři hodiny! To je vaše datum. Myslel jsem, že jsem vás poprvé viděl v únoru."

„Vaše galantnost je skutečně nepřekonatelná. Ale (snižujíc hlas) – nikdo nemluví kromě nás, a je přespříliš plácat nesmysly pro zábavu sedmi mlčících lidí."

„Neříkám nic, zač bych se musel stydět," odvětil s živou drzostí. „Poprvé jsem vás viděl v únoru. Ať mě slyší každý na kopci, kdo může. Ať se mé zvuky nesou k Micklehamu na jednu stranu a k Dorkingu na druhou. Poprvé jsem vás viděl v únoru." A pak zašeptal – „Naši druhové jsou nesmírně hloupí. Co uděláme, abychom je probudili? Jakýkoli nesmysl poslouží. *Musí* mluvit. – Dámy a pánové, slečna Woodhousová (která, kdekoli je, předsedá) mi uložila říci, že si přeje vědět, nač vy všichni myslíte?"

Někteří se zasmáli a dobromyslně odpověděli. Slečna Batesová řekla hodně; paní Eltonová se nadmula při představě, že slečna Woodhousová předsedá; odpověď pana Knightleyho byla nejzřetelnější.

„Je si slečna Woodhousová jista, že chce slyšet, nač všichni myslíme?"

„Ach! ne, ne" – zvolala Emma, smějíc se tak bezstarostně, jak jen uměla – „v žádném případě. Je to to poslední, nač bych teď chtěla narazit. Ať slyším cokoli jiného, jenom ne to, nač vy všichni myslíte. Ne-

chci říci docela všichni. Je snad jeden či dva, (pohlédla na pana Westona a na Harriet,) jejichž myšlenky bych se bát znát nemusela."

„Je to taková věc," zvolala paní Eltonová s důrazem, „kterou bych *já* nepokládala za sobě dovolenou vyšetřovat. I když snad, jakožto *chaperon* společnosti – *já* nebyla nikdy v žádném kruhu – výpravy – mladé dámy – vdané ženy –"

Její šeptání bylo hlavně manželovi; a on jí zamumlal odpovědí:

„Pravda, lásko, pravda. Přesně tak, opravdu – přímo neslýchané – ale některé dámy řeknou cokoli. Lépe to přejít jako žert. Každý ví, co náleží *tobě*."

„Takhle to nejde," zašeptal Frank Emmě; „většina z nich je uražena. Zaútočím na ně obratněji. – Dámy a pánové – slečna Woodhousová mi uložila říci, že se vzdává svého práva vědět přesně, nač vy všichni myslíte, a požaduje od každého z vás jen něco velmi zábavného, obecně. Je vás tu sedm, kromě mě (který, jak mi laskavě říká, jsem už sám velmi zábavný,) a žádá od každého buď *jednu věc velmi chytrou*, ať v próze, ať ve verších, originální nebo citovanou – nebo *dvě věci průměrně chytré* – nebo *tři věci opravdu velmi hloupé*, a zavazuje se, že se každé bude od srdce smát."

„Ó! výborně," zvolala slečna Batesová, „pak si nemusím dělat starosti. ‚Tři věci opravdu velmi hloupé.' To se mi, víte, přímo hodí. Jistě řeknu tři hloupé věci, hned jak otevřu ústa, že ano? (rozhlížejíc se s nejvlídnější důvěrou v souhlas každého) – nemyslíte všichni, že řeknu?"

Emma neodolala.

„Á! madam, ale snad v tom bude obtíž. Odpusťte – ale budete omezena počtem – jenom tři najednou."

Slečna Batesová, oklamána předstíranou obřadností jejího chování, nepochopila okamžitě, co míní; když jí to ale došlo, nemohlo ji to rozhněvat, ačkoli lehký ruměnec ukázal, že ji to může ranit.

„Á! – nu – ovšem. Ano, vidím, co myslí, (obracejíc se k panu Knightleymu,) a pokusím se držet jazyk za zuby. Musím být opravdu velmi nesnesitelná, jinak by něco takového staré přítelkyni neřekla."

„Váš plán se mi líbí," zvolal pan Weston. „Souhlas, souhlas. Udělám, co bude v mých silách. Zrovna skládám hádanku. Jak se taková hádanka počítá?"

„Nízko, pane, bohužel; velmi nízko," odpověděl jeho syn; – „ale budeme shovívaví – zvláště k tomu, kdo cestu klestí."

„Ne, ne," řekla Emma, „nebude se počítat nízko. Hádanka od pana Westona ho očistí stejně jako jeho souseda. Jen, pane, prosím vás, dejte ji slyšet."

„Sám pochybuji, že je příliš chytrá," řekl pan Weston. „Je to až příliš věcná záležitost, ale tady je. – Která dvě písmena abecedy vyjadřují dokonalost?"

„Která dvě písmena! – vyjadřují dokonalost! Opravdu nevím."

„Ach! vy ji nikdy neuhodnete. Vy, (k Emmě), jsem si jist, nikdy neuhodnete. – Já vám povím. – M. a A. – Em-ma. – Rozumíte?"

Pochopení a potěšení přišly spolu. Mohl to být kus velmi průměrného vtipu, Emma na něm však našla hodně, čemu se zasmát a co si vychutnat – a Frank s Harriet také. – Zdálo se, že se zbytku společnosti rovnoměrně nedotkl; někteří u toho vypadali velmi hloupě, a pan Knightley vážně řekl:

„Tohle vysvětluje druh chytré věci, který se žádá, a pan Weston se jí sám uhájil velmi dobře; musel ale všechny ostatní vyvést z míry. *Dokonalost* neměla přijít tak brzy."

„Ach! za sebe se musím omluvit," řekla paní Eltonová; „*já* se opravdu nemohu pokusit – ten druh věci vůbec nemám ráda. Jednou mi někdo poslal akrostichon na mé vlastní jméno, který se mi vůbec nelíbil. Věděla jsem, od koho pochází. Odporný štěnec! – Víte, koho myslím (kývajíc na manžela). Takové věci jsou docela dobré o Vánocích, když člověk sedí u ohně; zcela ne na místě, podle mého názoru, jsou však

tehdy, když se v létě toulá krajem. Slečna Woodhousová mě musí omluvit. Nejsem z těch, kdo mají každému k službám vtipné nápady. Nechci se vydávat za vtipálka. Mám hodně vlastní živosti, musí mi však být dovoleno, abych rozhodovala, kdy mluvit a kdy držet jazyk za zuby. Prosím, přejděte nás, pane Churchille. Přejděte pana E., Knightleyho, Jane a mne. Nemáme co chytrého říci – ani jeden z nás."

„Ano, ano, prosím, přejděte *mě*," dodal manžel s jakýmsi posměšným porozuměním; „*já* nemám, co bych pověděl, co by mohlo pobavit slečnu Woodhousovou nebo kteroukoli jinou mladou dámu. Starý ženatý člověk – vůbec k ničemu. Nepůjdeme se projít, Augusto?"

„Z celého srdce. Opravdu mě unavuje tak dlouho se zdržovat na jednom místě. Pojď, Jane, vezmi mi druhou paži."

Jane to však odmítla a manželé odešli. „Šťastný pár!" řekl Frank Churchill, jakmile byli z doslechu: – „Jak se k sobě hodí! – Veliké štěstí – vzít se, jak se vzali, při známosti navázané jen na veřejném místě! – Myslím, že se znali jenom pár týdnů v Bathu! Mimořádné štěstí! – neboť pokud jde o jakoukoli skutečnou znalost povahy, kterou Bath nebo jakékoli veřejné místo poskytnout mohou – není to vůbec nic; žádná znalost tam být nemůže. Jenom když člověk vidí ženy u nich doma, mezi jejich lidmi, přesně jak vždycky bývají, může si utvořit nějaký spravedlivý úsudek. Krom toho je všechno dohad a náhoda – a obvykle to bude nešťastná náhoda. Kolik mužů se po krátké známosti kompromitovalo a litovalo toho pak celý zbytek života!"

Slečna Fairfaxová, která před tím zřídkakdy promluvila, kromě mezi svými spiklenci, promluvila teď.

„Takové věci se nepochybně stávají." – Zarazil ji kašel. Frank Churchill se k ní obrátil, aby ji poslouchal.

„Vy jste mluvila," řekl vážně. Nabrala zase hlas.

„Chtěla jsem jen poznamenat, že ačkoli se takové nešťastné okolnosti občas přihodí mužům i ženám, nedovedu si představit, že by byly velmi časté. Může vzniknout ukvapená a neopatrná náklonnost – ale

obvykle je potom čas se z ní zotavit. Chtěla bych, aby bylo rozuměno tak, že jen slabé, nerozhodné povahy (jejichž štěstí musí být vždy vydáno na milost náhodě) nechají nešťastnou známost zůstat nepříjemností, útlakem navždy."

Neodpověděl; jen se podíval a sklonil hlavu v podřízení; a zakrátko řekl živým tónem:

„Nu, já mám tak málo důvěry ve vlastní úsudek, že kdykoli se budu ženit, doufám, že mi někdo manželku vybere. Vyberete? (obraceje se k Emmě.) Vyberete mi manželku? – Jsem si jistý, že se mi bude líbit každá, kterou vyberete vy. O rodinu se staráte vy, víte, (s úsměvem na otce). Najděte mi někoho. Nemám naspěch. Adoptujte ji, vychovejte."

„A ať je taková jako já."

„Rozhodně, pokud můžete."

„Dobrá. Beru si tu zakázku. Budete mít rozkošnou ženu."

„Musí být velmi živá a mít oříškové oči. O nic jiného nestojím. Odjedu do ciziny na pár let – a až se vrátím, přijdu k vám pro svou ženu. Pamatujte si to."

Emma nebyla v nebezpečí, že zapomene. Byla to zakázka, která se dotýkala každého jejího milovaného citu. Nebyla by Harriet přesně tím stvořením, které popsal? Vyjma oříškových očí z ní mohly další dva roky udělat všechno, co si přál. Snad v tu chvíli myslel i na Harriet; kdo mohl říci? Že jí svěřuje její výchovu, to zřejmě napovídalo.

„Nuže, madam," řekla Jane tetě, „nemáme se připojit k paní Eltonové?"

„Jestli chceš, drahoušku. Z celého srdce. Jsem docela připravena. Byla jsem připravena jít s ní, ale to stejně dobře poslouží. Brzy ji dohoníme. Tamhle je – ne, to je někdo jiný. To je jedna z těch dam z toho irského kočárku, vůbec se jí nepodobá. – Nu, přísahám –"

Odešly, a za půl minuty je následoval pan Knightley. Pan Weston, jeho syn, Emma a Harriet jediní zůstali; a mladíkova nálada nyní stoupla do výšky skoro nepříjemné. Dokonce i Emma byla konečně unave-

na lichotkami a veselím, a přála si raději jen tiše se procházet s kýmkoli z ostatních, nebo sedět skoro osaměle a dočista bez pozornosti, v klidném pozorování krásných vyhlídek dole pod sebou. Zjev sluhů, kteří je přišli zavolat ke kočárům, bylo radostnou podívanou; a dokonce i shon se sbalením a přípravou k odjezdu, i horlivost paní Eltonové mít *svůj* kočár první, byly s radostí snášeny s vyhlídkou na tichou cestu domů, která měla uzavřít tak diskutabilní rozkoše tohoto dne potěšení. Jiného takového podniku, složeného z tolika nedobře smíchaných lidí, doufala, že se už nikdy nenechá vlákat.

Zatímco čekala na kočár, zjistila, že má po boku pana Knightleyho. Rozhlédl se, jako by se chtěl ujistit, že nikdo není blízko, a pak řekl:

„Emmo, musím k vám ještě jednou promluvit tak, jak jsem byl zvyklý: výsada snad spíš trpěná než připouštěná, musím jí však přesto užít. Nemohu vás vidět jednat nesprávně, abych nevznesl výtku. Jak jste mohla být tak bezcitná k slečně Batesové? Jak jste mohla být tak drzá ve svém vtipu k ženě její povahy, jejího věku a jejího postavení? – Emmo, nemyslel jsem, že je to možné."

Emma si vzpomněla, zrudla, bylo jí líto, pokusila se to však obrátit v smích.

„Ale jak jsem si mohla pomoci a neříci to? – Nikdo by si pomoci nemohl. Nebylo to tak hrozné. Troufám si tvrdit, že mi ani neporozuměla."

„Ujišťuji vás, že porozuměla. Pochopila plný význam. Mluvila o tom pak. Přál bych si, abyste byla slyšela, jak o tom mluvila – s jakou upřímností a velkorysostí. Přál bych si, abyste byla slyšela, jak ctí vaši shovívavost v tom, že jste jí mohla prokazovat takové pozornosti, jaké ustavičně dostávala od vás a od vašeho otce, když její společnost musí být tak obtížná."

„Ach!" zvolala Emma, „vím, že lepšího stvoření na světě není: musíte ale připustit, že to, co je v ní dobré, a to, co je směšné, je v ní nanejvýš nešťastně smícháno."

„Je to smícháno," řekl, „připouštím; a kdyby se jí dařilo dobře, mohl bych připustit mnohé pro občasné převládání směšného nad dobrým. Kdyby to byla žena bohatá, nechal bych každou neškodnou nesmyslnost na pokoji, nehádal bych se s vámi o žádné volnosti chování. Kdyby vám byla rovna v postavení – ale, Emmo, uvažte, jak daleko je tomu tak. Je chudá; klesla z blahobytu, do kterého se narodila; a dožije-li se stáří, musí pravděpodobně klesnout více. Její postavení by mělo zajistit váš soucit. Bylo to špatně uděláno, opravdu! Vy, kterou zná od malička, kterou viděla růst z doby, kdy její pozornost byla ctí, abyste se jí teď, v bezmyšlenkovitém rozletu a v pýše okamžiku, smála, pokořovala ji – a před její neteří k tomu – a před ostatními, z nichž mnozí (jistě *někteří*) by se úplně řídili *vaším* zacházením s ní. – Není vám to příjemné, Emmo – a mně to velmi nepříjemné je; ale musím, chci – chci vám říkat pravdu, dokud mohu; spokojen tím, že se vám prokážu jako přítel velmi věrnou radou, a v naději, že mi někdy časem učiníte větší spravedlnost, než jakou mi můžete učinit teď."

Zatímco mluvili, blížili se ke kočáru; ten byl připraven; a než mohla znovu promluvit, pomohl jí nastoupit. Nesprávně si vyložil pocity, které jí držely tvář odvrácenou a jazyk nehybný. Byly složeny jedině z hněvu na sebe samu, z pokoření a hlubokého zármutku. Nebyla schopna promluvit; a jak nasedala do kočáru, klesla na okamžik přemožena – a potom, vyčítajíc si, že se nerozloučila, nic nepoděkovala a loučila se ve zjevné zasmušilosti, pohlédla ven, hlasem i rukou dychtivá ukázat opak; ale bylo to právě pozdě. Odvrátil se už a koně se dali do pohybu. Ohlížela se dál, ale marně; a brzy, s neobvyklou, jak se zdálo, rychlostí byli v půli svahu dolů a všechno zůstalo daleko za nimi. Byla rozmrzelá víc, než se dalo vyjádřit – skoro víc, než mohla skrýt. Nikdy se necítila tak rozrušená, pokořená, zarmoucená žádnou okolností svého života. Byla velmi silně zasažena. Pravdivosti onoho vylíčení se popřít nedalo. Cítila to v srdci. Jak jen mohla být tak surová, tak krutá ke slečně Batesové! Jak jen se mohla vystavit takovému

zlému mínění u kohokoli, koho si vážila! A jak jen mohla snést, aby ji opustil, aniž mu řekla jediné slovo vděčnosti, souhlasu, běžné laskavosti!

Čas ji neukonejšil. Čím víc o tom přemýšlela, zdálo se, že to tím víc cítí. Nikdy nebyla tak sklíčená. Naštěstí nebylo nutné mluvit. Byla tam jenom Harriet, která sama nevypadala v náladě, byla uvláčená a velmi ochotná mlčet; a Emma cítila, jak jí po celé cestě domů tečou slzy po tvářích, aniž si dala práci je zastavit, jakkoli byly neobvyklé.

VIII.

Trápení z výletu na Box Hill tížilo Emmu v mysli celý ten večer. Jak na něj budou pohlížet ostatní členové společnosti, nedovedla posoudit. Oni se, každý ve svém domě a po svém, možná ohlížejí na to dopoledne s potěšením; jenže v jejích očích to bylo dopoledne promrhanější, úplněji zbavené jakékoli rozumné spokojenosti, dokud se dělo, a odpornější ve vzpomínce než kterékoli, jaké kdy prožila. Celý večer vrchcábů s otcem by proti tomu byla blaženost. Právě *tam* ležela opravdová radost, protože tam věnovala nejmilejší hodiny ze čtyřiadvaceti jeho pohodlí; a s pocitem, že ať je míra jeho oddané náklonnosti a důvěřivé úcty jakkoli nezasloužená, ve svém celkovém počínání by jí nemohla být vystavena nějaká tvrdá výtka. Jako dcera, doufala, nebyla bez srdce. Doufala, že by jí nikdo nemohl říct: „Jak jste mohla být tak necitelná ke svému otci? – Musím, povím vám pravdu, dokud ještě mohu." Slečna Batesová už nikdy – ne, už nikdy! Jestli pozornost napříště dokáže vymazat minulost, snad může doufat v odpuštění. Byla často nedbalá, svědomí jí to říkalo; nedbalá, snad víc v myšlenkách než ve skutku; opovržlivá, nevlídná. Ale víc to tak nebude. V zápalu opravdové lítosti ji hned nazítří ráno navštíví a bude to z její strany začátek pravidelného, rovného, laskavého styku.

Druhého dne byla stejně odhodlaná a vyšla brzy, aby jí v tom nic nemohlo zabránit. Nebylo nepravděpodobné, pomyslela si, že by cestou mohla potkat pana Knightleyho; nebo že by snad mohl přijít, zatímco bude na návštěvě. Proti tomu neměla námitek. Nestyděla by se

za zjevnou kajícnost, která byla tak spravedlivě a doopravdy její. Při chůzi otáčela oči směrem k Donwellu, ale neuviděla ho.

„Dámy jsou všechny doma." Nad touto odpovědí se dřív nikdy neradovala; nikdy předtím nevešla do průjezdu ani nevystoupala po schodech s přáním někomu udělat radost – spíš se chystala někoho si zavázat či přijmout laskavost, kterou pak podrobí posměchu.

Při jejím příchodu nastal shon; hodně běhání a mluvení. Slyšela hlas slečny Batesové, něco se mělo udělat ve spěchu; služka vypadala vylekaně a nejistě; doufala, že si milostivá slečna chvilku počká, a pak ji uvedla dovnitř příliš brzy. Teta a neteř se zdály obě utíkat do vedlejšího pokoje. Jane zahlédla docela zřetelně, vypadala nesmírně nemocně; a dřív než se dveře za nimi zavřely, slyšela, jak slečna Batesová říká: „Dobře, drahoušku, *řeknu*, že si šla lehnout, a jistě ti je dost zle."

Chudinka stará paní Batesová, zdvořilá a pokorná jako obvykle, vypadala, jako by příliš nerozuměla, co se děje.

„Obávám se, že Jane není tak docela zdráva," řekla, „ale nevím; *říkají* mi, že je zdravá. Troufám si tvrdit, že moje dcera tu bude zanedlouho, slečno Woodhousová. Doufám, že si najdete židli. Škoda, že Hetty odešla. Já jsem už tak málo schopná – máte židli, paní? Sedněte si, kam je vám libo? Jsem si jistá, že tu zanedlouho bude."

Emma vážně doufala, že ano. Měla chvilkový strach, že se jí slečna Batesová úmyslně vyhne. Ale slečna Batesová brzy přišla – „nesmírně šťastná a zavázaná" –, jenže Emmino svědomí jí říkalo, že v tom není ta veselá upovídanost jako dřív; méně uvolněnosti v pohledu i chování. Velmi přátelský dotaz na slečnu Fairfaxovou by, doufala, mohl otevřít cestu k návratu starých citů. Dotek se ukázal okamžitý.

„Ach, slečno Woodhousová, jak jste laskavá! – Předpokládám, že jste slyšela – a přišla jste nám popřát k radosti. Ovšem, u mne to na radost zrovna nevypadá – (odmrkla si slzu nebo dvě) – ale bude to pro nás velmi těžké se s ní rozloučit, když jsme ji měly tak dlouho, a právě ted má strašnou bolest hlavy, celé dopoledne píše: takové dlouhé dopisy,

víte, musí napsat plukovníku Campbellovi a paní Dixonové. ‚Drahoušku,' říkala jsem, ‚oslepíš se' – protože jí v očích pořád stály slzy. Není se co divit, není se co divit. Je to velká změna; a i když má úžasné štěstí – takové místo, myslím, jaké se žádné mladé dámě při prvním nástupu dosud nenaskytlo – nemyslete si o nás, že jsme nevděčné, slečno Woodhousová, za takovou mimořádnou šťastnou shodu – (znovu si setřela slzy) – ale, chudinka drahá! kdybyste viděla, jaká ji trápí bolest hlavy. Když má člověk velké bolesti, víte, nedokáže cítit požehnání tak, jak si zaslouží. Je sklíčená, jak jen může být. Při pohledu na ni by nikdo neuhodl, jak je potěšena a šťastná, že se jí takové místo podařilo zajistit. Omluvte, že k vám nejde – není schopna – odešla do svého pokoje – chtěla jsem, aby si lehla na postel. ‚Drahoušku,' říkala jsem, ‚řeknu, že sis šla lehnout': jenže ona neleží; chodí po pokoji. Ale teď, když dopsala ty dopisy, povídá, že jí brzy bude líp. Bude nesmírně mrzet, že se s vámi nemůže vidět, slečno Woodhousová, ale vaše laskavost ji omluví. Čekala jste u dveří – styděla jsem se – ale nějak se stal takový malý zmatek – protože se shodou okolností stalo, že jsme neslyšely klepat, a dokud jste nebyla na schodech, nevěděly jsme, že někdo jde. ‚To je jen paní Coleová,' říkala jsem, ‚na to vemte jed. Nikdo jiný by nepřišel tak časně.' ‚Dobrá,' povídá, ‚musí se to někdy přetrpět, a tak třeba hned.' Ale pak přišla Patty a oznámila, že jste to vy. ‚Ach!' řekla jsem, ‚to je slečna Woodhousová: určitě ji budeš chtít vidět.' – ‚Nemohu vidět nikoho,' řekla a vstala a chtěla odejít; a to byl ten důvod, proč jsme vás nechaly čekat – a byly jsme nesmírně zarmoucené a zahanbené. ‚Jestli musíš jít, drahoušku,' řekla jsem, ‚musíš, a já řeknu, že si šla lehnout.'"

Emma byla upřímně dojata. Její srdce se k Jane už delší čas obměkčovalo; a tenhle obraz jejího nynějšího utrpení působil jako lék na každé dřívější nevelkorysé podezření a nenechal v ní nic než soucit; a vzpomínka na méně spravedlivé a méně jemné pocity minulé ji nutila přiznat, že Jane se vcelku přirozeně mohla rozhodnout vidět paní

Coleovou nebo kteroukoli jinou spolehlivou přítelkyni ve chvíli, kdy by ji samu nemohla snést. Mluvila, jak cítila, s vážnou lítostí a účastí – upřímně si přejíc, aby okolnosti, které si ze zprávy slečny Batesové skládala a které byly, jak chápala, teď skutečně rozhodnuté, byly pro slečnu Fairfaxovou co možná nejvýhodnější a nejútěšnější. „Musí to být pro ně všechny tvrdá zkouška. Myslela jsem, že se to má odložit, dokud se nevrátí plukovník Campbell."

„Tak nesmírně laskavá!" opáčila slečna Batesová. „Ale vy jste vždycky laskavá."

Takové „vždycky" se nedalo snést; a aby prolomila její strašnou vděčnost, položila Emma přímou otázku:

„Smím se zeptat, kam slečna Fairfaxová jde?"

„K jisté paní Smallridgeové – okouzlující ženě – nanejvýš vybrané – aby měla na starost její tři holčičky – rozkošné děti. Nedá se si představit místo plnější pohodlí; nepočítáme-li snad vlastní rodinu paní Sucklingové a paní Braggeové; ale paní Smallridgeová je s oběma důvěrně spřízněna a žije v tomtéž sousedství: jen čtyři míle od Maple Grove. Jane bude jen čtyři míle od Maple Grove."

„Předpokládám, že paní Eltonová je ta osoba, které slečna Fairfaxová vděčí –"

„Ano, naše dobrá paní Eltonová. Nejneúnavnější, opravdová přítelkyně. Nedala si říct ne. Nedovolila Jane říct ‚ne'; protože když se o tom Jane prvně dozvěděla (bylo to předevčírem, přesně to ráno, kdy jsme byly v Donwellu), když se o tom Jane prvně dozvěděla, byla zcela odhodlaná nabídku nepřijmout, a to z důvodů, které jste zmínila; přesně jak říkáte, umínila si, že se nebude k ničemu zavazovat, dokud se nevrátí plukovník Campbell, a nic ji nepřinutí vstoupit teď do nějakého závazku – a tohle paní Eltonové opakovala pořád dokola – a já jsem opravdu neměla ani ponětí, že změní názor! – jenže ta dobrá paní Eltonová, jíž úsudek nikdy nezklame, viděla dál než já. Není každý, kdo by se takhle laskavě postavil, jako to udělala ona, a odmítl přijmout Ja-

ninu odpověď; ale rozhodně prohlásila, že *ne* – že žádné takové odmítnutí včera nenapíše, jak si Jane přála; že počká – a opravdu, včera večer bylo rozhodnuto, že Jane půjde. Pro mne naprosté překvapení! Neměla jsem nejmenší ponětí! – Jane si vzala paní Eltonovou stranou a hned jí řekla, že když si přednosti místa u paní Smallridgeové promyslela, dospěla k rozhodnutí ho přijmout. – Nevěděla jsem o tom slovo, dokud nebylo všechno hotové."

„Strávily jste s paní Eltonovou večer?"

„Ano, všechny; paní Eltonová trvala na tom, že máme přijít. Rozhodlo se o tom tak, nahoře na kopci, zatímco jsme se procházely s panem Knightleym. ‚Všechny u nás *musíte* strávit večer,' řekla – ‚rozhodně musím mít *všechny*.'"

„Byl tam i pan Knightley?"

„Ne, pan Knightley ne; odmítl hned z počátku; a i když jsem si myslela, že přijde, protože paní Eltonová prohlásila, že ho nepustí, nepřišel; – ale moje matka, Jane a já jsme tam byly a prožily jsme velmi příjemný večer. Tak laskaví přátelé, víte, slečno Woodhousová, musí být vždycky příjemní, i když každý vypadal po té dopolední sešlosti dost zmožený. I potěšení, víte, unavuje – a nemohu říct, že by se někomu z nich zdálo, že si to vůbec užil. Nicméně *já* si vždycky budu myslet, že to byl velmi příjemný večer, a cítím se nesmírně zavázána laskavým přátelům, kteří mě k tomu přizvali."

„Slečna Fairfaxová, předpokládám, i když jste o tom nevěděla, se rozhodovala celý den?"

„Troufám si tvrdit, že ano."

„Ať ta chvíle přijde kdykoli, pro ni i pro všechny její přátele musí být nevítaná – ale doufám, že její závazek bude mít všechno možné zmírnění – mám na mysli, co se týče povahy a chování té rodiny."

„Děkuji vám, drahá slečno Woodhousová. Ano, opravdu, je v tom všechno na světě, co ji může v tom místě učinit šťastnou. Kromě Sucklingů a Braggeů není v celém okruhu známostí paní Eltonové nikde

takové dětské prostředí, tak velkorysé a elegantní. Paní Smallridgeová, nanejvýš rozkošná žena! – Styl života skoro rovnocenný Maple Grove – a co se dětí týká, kromě malých Sucklingů a malých Braggeů nejsou nikde tak elegantní rozmilé děti. S Jane se bude zacházet s takovou úctou a laskavostí! – Nebude to nic než samá radost, život samá radost. – A její plat! – Opravdu si netroufám vám její plat jmenovat, slečno Woodhousová. I vy, zvyklá na velké sumy, byste sotva uvěřila, že se tolik může dávat mladé osobě jako Jane."

„Ach, paní," zvolala Emma, „jestli jsou ostatní děti aspoň trochu takové, jaká si pamatuji, že jsem byla já, troufám si tvrdit, že pětinásobek toho, co jsem kdy slyšela v takových případech jmenovat jako plat, by byl těžce zasloužený."

„Jak ušlechtilé myšlenky máte!"

„A kdy má slečna Fairfaxová odejít?"

„Velmi brzy, velmi brzy, opravdu; to je na tom to nejhorší. Do čtrnácti dnů. Paní Smallridgeová má velmi naspěch. Moje chudinka matka neví, jak to má snést. Tak jí to pořád snažím zahnat z mysli a říkám, pojďte, paní, nepřemýšlejme o tom už víc."

„Všem jejím přátelům jistě musí být líto, že o ni přijdou; a nebude plukovníku Campbellovi a jeho ženě líto, že se zavázala ještě před jejich návratem?"

„Ano; Jane říká, že si je jistá, že jim bude; ale přesto je to místo takové, že nemůže sama před sebou obhájit, aby je odmítla. Byla jsem tak užaslá, když mi prvně řekla, co povídala paní Eltonové, a když mi paní Eltonová v tu samou chvíli přišla gratulovat! Bylo to před čajem – počkat – ne, nemohlo to být před čajem, protože jsme zrovna šly ke kartám – a přece to bylo před čajem, protože si pamatuji, jak jsem si pomyslela – Ach, ne, teď si vzpomínám, teď to mám; něco se stalo před čajem, ale ne tohle. Pan Elton byl před čajem vyvolán z pokoje, chtěl s ním mluvit syn starého Johna Abdyho. Chudák starý John, mám k němu velkou úctu; dvacet sedm let byl zapisovatelem u mého nebo-

hého otce; a teď, chudák starý muž, je upoutaný na lůžko, moc špatný s revmatickou dnou v kloubech – musím ho dnes jít navštívit; a Jane také určitě půjde, pokud se vůbec dostane ven. A chudák Johnův syn přišel mluvit s panem Eltonem o farní podpoře; on sám se má docela dobře, víte, je u Koruny jejich hlavní, podkoní a dělá všechno, co k tomu patří, ale otce bez trochy pomoci přesto neuživí; a tak když se pan Elton vrátil, pověděl nám, co mu John podkoní říkal, a tak vyšlo najevo, že z Randalls byl poslán kočár pro pana Franka Churchilla, aby ho odvezl do Richmondu. To bylo to, co se stalo před čajem. S paní Eltonovou Jane promluvila až po čaji."

Slečna Batesová by Emmě sotva poskytla čas říct, jak zcela nová ta okolnost pro ni je; ale jelikož nepředpokládala, že by Emma mohla neznat některou z podrobností odjezdu pana Franka Churchilla, přistoupila k tomu, že jí všechny sdělila, a bylo to tedy jedno.

To, co se pan Elton na toto téma dozvěděl od podkoního, byl souhrn vlastních poznatků podkoního a poznatků služebnictva z Randalls – že brzy po návratu společnosti z Box Hillu přijel z Richmondu posel – ovšem ten posel byl jen tím, kdo byl očekáván; a pan Churchill poslal synovci pár řádek, obsahujících vcelku snesitelnou zprávu o paní Churchillové, a jen si přál, aby se nevracel později než nazítří brzy ráno; ale pan Frank Churchill si umínil jet domů ihned, bez jakéhokoli čekání, a protože se zdálo, že jeho kůň nachladl, byl Tom okamžitě poslán pro poštovní kočár od Koruny, a podkoní stál venku a viděl ho projíždět, chlapec jel pořádnou rychlostí a řídil velmi vyrovnaně.

Nic z toho nebylo tak, aby to udivovalo nebo zajímalo, a upoutalo to Emminu pozornost jen potud, pokud se to spojovalo s předmětem, který jí už plnil mysl. Zarazil ji kontrast mezi společenským postavením paní Churchillové ve světě a Jane Fairfaxové; jedna byla vším, druhá ničím – a seděla a přemítala o rozdílu v ženském údělu, docela nevědouc, na čem jí utkvěly oči, dokud ji nevyrušilo, co povídala slečna Batesová:

„Hleďme, vidím, na co myslíte, na to pianoforte. Co s ním bude? – Pravda, pravda. Chudinka drahá Jane o tom zrovna mluvila. – ‚Musíš odejít,' říkala. ‚Ty a já se musíme rozloučit. Tady už po tobě nikdo nic nebude chtít. – Nicméně ať zůstane,' řekla; ‚dej mu místo, než se vrátí plukovník Campbell. Promluvím s ním o tom; rozhodne to za mě; pomůže mi ze všech mých těžkostí.' – A dodnes, opravdu věřím, neví, jestli to byl jeho dar, nebo jeho dceřin."

Teď Emma musela myslet na pianoforte; a vzpomínka na všechny její dřívější vymyšlené a nespravedlivé dohady byla tak málo potěšující, že si brzy dovolila uvěřit, že její návštěva byla dost dlouhá; a se zopakováním všeho, co si mohla troufnout říct o dobrých přáních, která skutečně cítila, rozloučila.

IX.

Emmino zamyšlené rozjímání cestou domů nebylo nijak vyrušeno; ale když vešla do obývacího pokoje, našla ty, kdo ji z něj museli vytrhnout. Pan Knightley a Harriet dorazili během její nepřítomnosti a seděli s jejím otcem. – Pan Knightley okamžitě vstal, a způsobem rozhodně vážnějším než obvykle, řekl:

„Nechtěl jsem odejít, aniž bych se s vámi viděl, ale nemám času nazbyt, a tak musím teď hned odjet. Jedu do Londýna, strávit pár dní s Johnem a Isabellou. Máte něco vzkázat nebo poslat, kromě té ‚lásky', kterou nikdo neposílá?"

„Vůbec nic. Ale není tohle nějak náhlý úmysl?"

„Ano – spíš – uvažuji o tom už nějakou dobu."

Emma byla přesvědčena, že jí neodpustil; nevypadal jako obvykle. Čas mu ale, pomyslela si, poví, že by zase měli být přáteli. Zatímco stál, jako by chtěl odejít, ale neodcházel, otec zahájil své otázky.

„Nu, drahá, a dostala ses tam v pořádku? – A jak jsi shledala mou váženou starou přítelkyni s dcerou? Jistě ti musely být velmi vděčné, žes přišla. Milá Emma byla na návštěvě u paní a slečny Batesové, pane Knightley, jak jsem vám už povídal. Je k nim vždycky tak pozorná!"

Emmě touto nespravedlivou chválou stoupla barva do tváří; a s úsměvem a lehkým zakroucením hlavy, které říkalo mnoho, pohlédla na pana Knightleyho. – Zdálo se, jako by se u něj v okamžiku vytvořil příznivý dojem, jako by jeho oči přijaly pravdu z jejích a jako by se vše, co z jejích citů bylo dobrého, naráz uchopilo a uznalo. – Pohlédl na ni s pohledem zahřátým náklonností. Vřele ji to potěšilo –

a v další chvíli ještě víc, díky malému pohybu neobvyklé přátelskosti z jeho strany. – Vzal ji za ruku; – jestli ten první pohyb neudělala sama, nedovedla říci – snad mu ji dokonce nabídla – ale on ji vzal, stiskl a jistě byl na pokraji toho, aby ji pozvedl ke rtům – když ji z nějakého nápadu nebo rozmaru náhle pustil. – Proč cítil takový skrupul, proč změnil úmysl, když už to bylo takřka hotovo, nedovedla pochopit. – Byl by udělal lépe, pomyslela si, kdyby se nebyl zarazil. – Záměr však byl nepochybný; a ať už to bylo tím, že se v jeho způsobech obecně tak málo projevovala galantnost, nebo jakkoli jinak se to stalo, zdálo se jí, že nic mu neslušelo víc. – Vzešlo to od něj z povahy tak prosté, a přitom tak důstojné. – Nemohla si na ten pokus nevzpomínat s velkou spokojeností. Mluvil o tak dokonalém přátelství. – Hned nato odešel – během okamžiku byl pryč. Pohyboval se vždycky s čilostí mysli, která nedokázala váhat ani otálet, ale teď se zdálo, že jeho zmizení je ještě náhlejší než obvykle.

Emma nemohla litovat, že šla za slečnou Batesovou, ale přála si, aby odtamtud byla odešla o deset minut dřív; – byla by to velká radost promluvit si o postavení Jane Fairfaxové s panem Knightleym. – Ani nelitovala, že jede na Brunswick Square, protože věděla, jak jim jeho návštěva udělá radost – ale mohlo se to přihodit v lepší chvíli – a bývalo by příjemnější, kdyby je vyrozuměl dřív. – Rozešli se nicméně jako naprostí přátelé; nemohla se mýlit ohledně toho, co jeho tvář a jeho nedokončená galantnost znamenaly; – všechno bylo proto, aby ji ujistil, že si plně znovu získala jeho dobré mínění. – Seděl s nimi, jak zjistila, půl hodiny. Škoda, že se nevrátila dřív!

V naději, že otcovy myšlenky odvrátí od nepříjemnosti toho, že pan Knightley jede do Londýna; a jede tak náhle; a jede na koni, což všechno, jak věděla, bude považovat za velmi špatné; sdělila Emma otci novinku o Jane Fairfaxové, a její spoléhání na účinek se vyplatilo; posloužilo to jako velmi užitečná brzda – zaujalo to, aniž by to otce rozrušilo. Už dávno se smířil s tím, že Jane Fairfaxová půjde za guver-

nantku, a dokázal o tom hovořit vesele, kdežto odjezd pana Knightleyho do Londýna byl pro něj nečekaný úder.

„Opravdu mě moc těší, drahá, že slyším, že bude tak pohodlně zaopatřena. Paní Eltonová je velmi dobrosrdečná a příjemná, a troufám si tvrdit, že její známosti jsou právě takové, jaké mají být. Doufám, že je to na suchém místě a že se o její zdraví bude dobře dbát. Mělo by to být prvořadé, jako si jistě vždy u mne byla chudinka slečna Taylorová. Víš, drahá, pro tuto novou dámu bude tím, čím pro nás byla slečna Taylorová. A doufám, že v jedné věci na tom bude líp a nenechá se přemluvit, aby pak odešla, až se to tam stane jejím domovem na tak dlouho."

Následujícího dne přinesly zprávy z Richmondu, které všechno ostatní zatlačily do pozadí. Do Randalls dorazila zvláštní listovní zpráva, ohlašující smrt paní Churchillové! Ačkoli její synovec neměl žádný zvláštní důvod pospíchat domů kvůli ní, nežila ani šestatřicet hodin po jeho návratu. Náhlý záchvat jiného druhu než cokoli, co její celkový stav předznamenával, ji po krátkém zápase odnesl. Velká paní Churchillová už nebyla.

Bylo to pociťováno tak, jak musí být. Každý měl v sobě jistou míru vážnosti a smutku; něhu k zesnulé, starost o pozůstalé přátele; a v rozumné době i zvědavost zjistit, kde bude pochována. Goldsmith nám říká, že když se spanilá žena shýbne k pošetilosti, nezbývá jí nic jiného, než zemřít; a když se shýbne k tomu, aby byla nepříjemná, dá se smrt stejně doporučit jako prostředek k očištění zlé pověsti. O paní Churchillové, kterou nikdo neměl rád aspoň pětadvacet let, se ted mluvilo se soucitnou shovívavostí. V jednom bodě byla plně ospravedlněna. Nikdy předtím se nepřipouštělo, že je vážně nemocná. Ta událost ji osvobodila od veškeré vymyšlenosti a veškerého sobectví smyšlených potíží.

„Chudinka paní Churchillová! Bezpochyby trpěla velmi: víc, než kdokoli kdy předpokládal – a trvalé bolesti vyzkoušejí povahu. Byla to

smutná událost – velký otřes – se všemi svými chybami, co si pan Churchill bez ní počne? Ztráta pana Churchilla bude vskutku strašná. Pan Churchill se z toho nikdy nevzpamatuje." – I pan Weston zavrtěl hlavou, zatvářil se slavnostně a řekl: „Ach, nebohá, kdo by si to byl pomyslel!" a rozhodl se, že jeho smutek bude co nejpěknější; a jeho žena seděla, vzdychala a nad svými širokými lemy filozofovala s účastí a soudností, pravým a vytrvalým. Jak se to dotkne Franka, patřilo k nejranějším myšlenkám obou. Byla to i velmi brzká úvaha u Emmy. Povaha paní Churchillové, zármutek jejího manžela – její mysl přes ně oba přelétla s úctou a soucitem – a pak se spočinula s úlevou na tom, jak může ta událost zasáhnout Franka, jak mu může prospět, jak ho může osvobodit. V okamžiku viděla všechno možné dobro. Teď by se náklonnost k Harriet Smithové neměla čemu stavět. Pan Churchill, nezávisle na své ženě, nikomu nenaháněl strach; muž pohodlný, poddajný, jehož synovec dokáže k čemukoli přemluvit. Nezbývalo si než přát, aby se ta náklonnost u synovce utvořila, protože při vší své dobré vůli v této věci si Emma nemohla být jistá, že se už utvořila.

Harriet se při té příležitosti chovala nesmírně dobře, s velkou sebekázní. Ať v ní bylo cokoli ze světlejších nadějí, nic z toho nedala najevo. Emmu potěšilo, když u ní pozorovala takový důkaz pevnější povahy, a zdržela se jakékoli narážky, která by to udržení mohla ohrozit. Mluvily tedy o smrti paní Churchillové se vzájemnou zdrženlivostí.

Krátké dopisy od Franka docházely do Randalls, sdělovaly vše nejpotřebnější z jejich stavu a plánů. Pan Churchill se měl lépe, než se čekalo; a jejich první přesun, až se pohřební průvod vydá do Yorkshiru, bude do domu jednoho velmi starého přítele ve Windsoru, jemuž pan Churchill posledních deset let sliboval návštěvu. V tuto chvíli nebylo pro Harriet co dělat; dobrá přání do budoucna byla všechno, co Emma zatím mohla.

Naléhavější záležitostí bylo projevit pozornost Jane Fairfaxové, jejíž vyhlídky se zavíraly, zatímco Harrietiny se otvíraly, a jejíž závazky ted

nedovolovaly žádný odklad nikomu v Highbury, kdo jí chtěl prokázat laskavost – a u Emmy to vyrostlo v první přání. Sotva v sobě měla silnější lítost než za svou minulou chladnost; a osoba, kterou tolik měsíců zanedbávala, byla teď právě ta, které by vrchovatě přenesla každou poctu úcty i soucitu. Chtěla jí být užitečná; chtěla jí dát najevo, že si váží její společnosti, dosvědčit úctu a ohled. Rozhodla se, že ji přemluví, aby strávila den na Hartfieldu. Napsala vzkaz, který na ni naléhal. Pozvání bylo odmítnuto, a to ústním vzkazem. „Slečna Fairfaxová nebyla dost zdráva, aby mohla psát;" a když ten den dopoledne přišel na Hartfield pan Perry, ukázalo se, že je tak indisponovaná, že se dala, byť proti své vlastní vůli, od něj navštívit, a že trpí silnými bolestmi hlavy a nervovou horečkou v takové míře, že pochyboval, zda bude moci v navrhované době odjet k paní Smallridgeové. Její zdraví se v tu chvíli zdálo zcela rozkolísané – chuť k jídlu úplně pryč – a i když tam nebyly žádné naprosto znepokojivé příznaky, nic, co by se dotýkalo plicního neduhu, který byl stálou obavou rodiny, pan Perry měl o ni starost. Myslel si, že si vzala víc, než na co jí stačí síly, a že to i sama cítí, i když to nechce přiznat. Zdálo se, že její duševní síla ji opouští. Její nynější domov, nemohl si nevšimnout, nebyl nervovému neduhu příznivý: pořád zavřená v jedné místnosti; byl by si přál, aby to bylo jinak – a její dobrá teta, přestože je jeho velmi stará přítelkyně, musel přiznat, není pro nemocnou tohoto druhu nejlepší společnicí. Její péči a pozornost nebylo možno pochybovat; byly, po pravdě, až příliš veliké. Velmi se obával, že slečna Fairfaxová má z nich víc škody než užitku. Emma naslouchala s nejvřelejší starostí; rmoutila se nad ní víc a víc a rozhlížela se, dychtivá najít nějaký způsob, jak být užitečná. Odvést ji – byť jen na hodinu či dvě – od tety, dopřát jí změnu vzduchu a scenérie a klidný rozumný rozhovor, byť jen na hodinu či dvě, by jí mohlo prospět; a druhý den ráno znovu napsala, co nejcitlivějšími slovy, jaká dokázala najít, nabídla, že pro ni přijede kočárem v kteroukoli hodinu, kterou Jane určí – a zmínila, že má na své straně rozhod-

né mínění pana Perryho, který takový pohyb své pacientce doporučuje. Odpověď přišla jen v tomto krátkém lístku:

„Pozdravy a díky slečny Fairfaxové, ale na jakýkoli pohyb není ani zdaleka schopna."

Emma cítila, že její vlastní lístek si zasloužil něco lepšího; ale nebylo možné se hádat se slovy, jejichž třaslavá nerovnost tak zjevně dokazovala nemoc, a myslela jen na to, jak nejlépe čelit té neochotě nechat se vidět nebo přijmout pomoc. Navzdory odpovědi tedy objednala kočár a jela k paní Batesové v naději, že se Jane dá přemluvit, aby se k ní přidala – ale nešlo to; – slečna Batesová vyšla ke dveřím kočáru, samá vděčnost, a nejvážněji s ní souhlasila, že by projížďka mohla být nejlepší službou – a vyzkoušelo se vše, co takové poselství může – ale všechno marně. Slečna Batesová se musela vrátit s nepořízenou; Jane se nedala naprosto přemluvit; už samotný návrh vyjít z domu jako by jí přitěžoval. – Emma si přála, aby ji byla mohla vidět a zkusit vlastní síly; ale sotva stačila to přání naznačit, slečna Batesová dala najevo, že slíbila neteři, že za žádných okolností slečnu Woodhousovou nepustí dovnitř. „Byla to totiž pravda, že chudinka drahá Jane nedokáže vidět nikoho – nikoho ze všech – paní Eltonové, ovšem, nelze odmítnout – a paní Coleová si na tom tolik zakládala – a paní Perryová říkala tolik věcí – ale kromě nich nechce Jane opravdu vidět nikoho."

Emma netoužila, aby ji řadili vedle paní Eltonových, paní Perryových a paní Coleových, které se vnutí všude; necítila také žádné právo na vlastní přednost – podřídila se tedy a jen se slečny Batesové dál ptala na neteřinu chuť k jídlu a stravu, s čímž tolik toužila pomoci. V tomhle bodě byla chudinka slečna Batesová velmi nešťastná a velmi sdílná; Jane nedokázala jíst skoro nic: pan Perry doporučoval výživnou stravu; ale všechno, co dokázaly sehnat (a nikdo nikdy neměl tak dobré sousedy), jí bylo odporné.

Emma hned po návratu domů zavolala hospodyni, aby s ní prošla zásoby; a nějaká maranta výborné jakosti byla rychle poslána slečně

Batesové s nanejvýš přátelským lístkem. Za půl hodiny byla maranta vrácena, s tisícerým poděkováním od slečny Batesové, ale „drahá Jane by nedala pokoj, dokud nebyla poslána zpátky; byla to věc, kterou nemohla přijmout – a navíc trvala na tom, aby teta vyřídila, že vůbec nic nepotřebuje."

Když se Emma potom doslechla, že Jane Fairfaxová byla spatřena, jak se potuluje po lukách, v jisté vzdálenosti od Highbury, odpoledne téhož dne, kdy pod záminkou, že na žádný pohyb nestačí, tak kategoricky odmítla jet s ní v kočáře, nemohla už mít pochyb – když vše dohromady složila –, že Jane je rozhodnuta nepřijmout žádnou laskavost od *ní*. Bylo jí líto, velmi líto. Srdce ji bolelo nad stavem, který jí z toho druhu rozrušení ducha, nedůslednosti jednání a nerovnoměrnosti sil přišel jen ještě politováníhodnější; a a mrzelo ji, že se jí přiznává tak málo náležitého citu nebo že je ceněna tak málo jako přítelkyně: útěchou však jí bylo, že její úmysly jsou dobré a že si může říci, že kdyby mohl pan Knightley nahlédnout do všech jejích pokusů být Jane Fairfaxové k užitku, kdyby jí byl dokonce mohl nahlédnout do srdce, nenašel by při téhle příležitosti co kárat.

X.

Jednoho rána, asi deset dní po úmrtí paní Churchillové, byla Emma zavolána dolů za panem Westonem, který „se nemohl zdržet déle než pět minut a potřeboval s ní zvláště mluvit." – Setkal se s ní u dveří obývacího pokoje, a sotva se jí zeptal, jak se jí daří, ztišil přirozený tón svého hlasu okamžitě tak, aby ho otec neslyšel, a řekl:

„Můžete dnes dopoledne kdykoli přijít do Randalls? – Udělejte to, prosím, bude-li to možné. Paní Westonová vás chce vidět. Musí vás vidět."

„Není jí dobře?"

„Ne, ne, vůbec ne – jen trochu rozrušená. Byla by poručila zapřáhnout a jela za vámi, ale musí vás vidět *samotnou*, a vy víte – (kývl směrem k jejímu otci) – hm! – Můžete přijít?"

„Jistě. Ihned, chcete-li. Nelze odmítnout, oč takhle žádáte. Ale co se mohlo stát? – Opravdu jí nic není?"

„Spolehněte se na mě – ale neptejte se víc. Všechno se včas dovíte. Nanejvýš nevysvětlitelná záležitost! Ale tiše, tiše!"

Hádat, co to všechno znamená, bylo i pro Emmu nemožné. Jeho pohledy jako by ohlašovaly něco opravdu důležitého; ale protože její přítelkyni nic nebylo, snažila se netrápit; a když to s otcem urovnala tak, že se teď půjde projít, byli ona a pan Weston brzy spolu venku z domu a rychlým krokem na cestě do Randalls.

„Tak," – řekla Emma, když byli za branou –, „tak, pane Westone, povězte mi, co se stalo."

„Ne, ne," – odpověděl vážně. „Neptejte se mě. Slíbil jsem své ženě, že to všechno nechám na ní. Řekne vám to lépe než já. Nebuďte netrpělivá, Emmo; všechno vyjde najevo moc brzy."

„Řekne mi to," – zvolala Emma a strnula hrůzou. – „Dobré nebe! – Pane Westone, povězte mi to hned. – V Brunswick Square se něco stalo. Vím to. Povězte mi, zapřísahám vás, povězte mi tuhle chvíli, co to je."

„Ne, opravdu se mýlíte." –

„Pane Westone, nehrajte si se mnou. – Považte, kolik mých nejbližších přátel je teď v Brunswick Square. Který z nich to je? – Zapřísahám vás všemi svatými, nepokoušejte se nic tajit."

„Na mou duši, Emmo." –

„Vaše slovo! – proč ne vaše čest! – proč neříct na vaši čest, že to nemá nic společného s žádným z nich? Dobré nebe! – Co se mi má *ohlásit*, co by se nemělo týkat nikoho z té rodiny?"

„Na mou čest," řekl velmi vážně, „nemá to s nikým z nich co dělat. Nemá to v nejmenším souvislost s žádnou lidskou bytostí jménem Knightley."

Emmě se vrátila odvaha a šla dál.

„Pochybil jsem," pokračoval, „když jsem mluvil o tom, že se vám to musí *ohlásit*. Ten výraz jsem neměl použít. Vlastně se vás to netýká – týká se to jen mne samého – totiž, doufáme. – Hm! – Krátce, drahá Emmo, není důvod se tím tolik znepokojovat. Netvrdím, že to není nepříjemná věc – ale mohlo by to být mnohem horší. – Když půjdeme rychle, brzy budeme v Randalls."

Emma zjistila, že musí počkat; a teď to vyžadovalo malou námahu. Už se tedy neptala a jen zaměstnala svou vlastní obrazotvornost, a ta jí brzy napověděla, že půjde zřejmě o nějakou peněžní záležitost – něco nepříjemné povahy, co právě vyšlo najevo v poměrech té rodiny – něco, co pozdní událost v Richmondu přinesla na světlo. Obrazotvornost měla velmi činnou. Snad půl tuctu nemanželských dětí –

a chudák Frank bez dědictví! – To, i když velmi nežádoucí, by pro ni nebylo žádným utrpením. Vzbuzovalo to v ní sotva víc než oživenou zvědavost.

„Kdo je ten pán na koni?" řekla, jak kráčeli dál – spíš proto, aby panu Westonovi pomohla uchovat tajemství, než s jakýmkoli jiným úmyslem.

„Nevím. – Jeden z Otwayových. – Není to Frank; – není to Frank, ujišťuji vás. Vy ho neuvidíte. V tuto chvíli je už napůl cestou k Windsoru."

„Takže váš syn u vás byl?"

„Ach, ano – vy jste to nevěděla? – Nu, nu, nevadí."

Chvíli mlčel; a pak dodal mnohem opatrnějším a zdrženlivějším tónem:

„Ano, Frank k nám dnes ráno přišel, jen aby se zeptal, jak se máme."

Pospíchali dál a brzy byli v Randalls. – „Hleď, drahá," řekl, jakmile vešli do pokoje, „přivedl jsem ji, a teď doufám, že ti brzy bude líp. Nechám vás spolu. Není důvod to odkládat. Nebudu daleko, kdybys mě potřebovala." – A Emma zřetelně slyšela, jak dodal tišším tónem, než pokoj opustil: „Dodržel jsem slovo. Nemá nejmenší tušení."

Paní Westonová vypadala tak nemocně a tak rozrušeně, že Emmina úzkost vzrostla; a jakmile byly samy, horlivě řekla:

„Co se stalo, drahá přítelkyně? Něco velmi nepříjemné povahy, zdá se mi, se přihodilo; – prosím vás, povězte mi hned, co to je. Celou tu cestu jdu v naprosté nejistotě. Obě nejistotu nenávidíme. Nenechte tu moji trvat déle. Udělá vám dobře, když mi o svém trápení povíte, ať je jakékoli."

„Vy opravdu nemáte žádné tušení?" řekla paní Westonová třaslavým hlasem. „Nedokážete, drahá Emmo – nedokážete si domyslet, co uslyšíte?"

„Potud, že se to týká pana Franka Churchilla, se domýšlím."

„Máte pravdu. Týká se to jeho, a povím vám to hned;" (vrátila se k práci a zdálo se, že je rozhodnuta nezvednout oči.) „Byl tu dnes ráno kvůli nejmimořádnějšímu poslání. Naše překvapení se nedá vyjádřit. Přišel za svým otcem s jistým tématem – aby mu oznámil náklonnost –"

Zastavila se, aby popadla dech. Emma pomyslela nejprve na sebe a pak na Harriet.

„Víc než náklonnost, vskutku," pokračovala paní Westonová; „zasnoubení – skutečné zasnoubení. – Co řeknete, Emmo, co kdokoli řekne, až se dozví, že Frank Churchill a slečna Fairfaxová jsou zasnoubeni; – ba, že jsou zasnoubeni už dlouho!"

Emma dokonce poskočila překvapením; – a zděšena vykřikla:

„Jane Fairfaxová! – Dobré nebe! Vy to nemyslíte vážně? Snad to tak nemyslíte?"

„Jen žasněte," odpověděla paní Westonová, stále odvracejíc oči a mluvíc dál se zápalem, aby Emma stihla přijít k sobě. „Jen žasněte. Ale je to tak. Je mezi nimi slavnostní zasnoubení už od října – uzavřené ve Weymouthu a držené v tajnosti před všemi. Nevěděl o něm nikdo jiný než oni dva – ani Campbellovi, ani její rodina, ani jeho. – Je to tak podivuhodné, že i když jsem o té skutečnosti dokonale přesvědčená, mně samé je to pořád skoro neuvěřitelné. Sotva tomu věřím. – Myslela jsem, že ho znám."

Emma sotva slyšela, co bylo řečeno. – Mysl se jí dělila mezi dvě představy – její vlastní dřívější rozhovory s ním o slečně Fairfaxové; a chudinku Harriet; – a nějakou dobu dokázala jen vykřikovat a vyžadovat potvrzení, znovu a znovu potvrzení.

„Nu," řekla konečně a snažila se vzpamatovat; „tohle je okolnost, nad kterou musím přemýšlet aspoň půl dne, než ji vůbec pochopím. Cože! – zasnoubený s ní celou zimu – ještě než oba přijeli do Highbury?"

„Zasnoubení od října – tajné zasnoubení. – Zranilo mě to, Emmo, velmi. Zranilo to stejnou měrou i jeho otce. *Některou část* jeho chování nemůžeme omluvit."

Emma chvíli přemítala a pak odpověděla: „Nebudu předstírat, že vám _ne_rozumím; a abych vám ulevila co nejvíc je v mé moci, buďte ujištěna, že z jeho pozorností vůči mně nevzešel žádný ten účinek, kterého se bojíte."

Paní Westonová vzhlédla, bála se tomu uvěřit; ale Emmina tvář byla stejně pevná jako její slova.

„Abyste snáz věřila tomuto vychloubání o mé nynější dokonalé lhostejnosti," pokračovala, „povím vám dál, že bylo období, v raných dobách naší známosti, kdy se mi líbil, kdy jsem byla velmi nakloněna k němu přilnout – ba přilnula jsem – a jak to přestalo, je snad to zvláštní. Naštěstí to však přestalo. Nestarám se o něj už delší čas, přinejmenším poslední tři měsíce. Můžete mi věřit, paní Westonová. Je to prostá pravda."

Paní Westonová ji políbila se slzami radosti; a když zase mohla promluvit, ujistila ji, že jí toto prohlášení udělalo víc dobře než cokoli jiného na světě.

„Panu Westonovi se uleví skoro stejně jako mně," řekla. „V této věci jsme byli nešťastní. Bylo naším nejdražším přáním, abyste k sobě přilnuli – a byli jsme přesvědčeni, že se tak děje. – Představte si, co jsme kvůli vám prožívali."

„Unikla jsem; a to, že jsem unikla, může být pro vás i pro mne věcí vděčného údivu. Ale to *ho* neomlouvá, paní Westonová; a musím říct, že si myslím, že nese velkou vinu. Jakým právem si mohl přijít mezi nás s city a slibem již zadanými – a s chováním tak *vůbec* nezadaným? Jakým právem se mohl snažit zalíbit, jak se jistě snažil – vyznamenat jednu mladou dámu vytrvalou pozorností, jak jistě dělal –, zatímco ve skutečnosti patřil jiné? – Jak mohl vědět, jakou neplechu by přitom

natropil? – Jak mohl vědět, že si mě třeba nezamiluje? – Velmi špatné, velmi špatné, opravdu."

„Z něčeho, co řekl, drahá Emmo, se mi spíš zdá –"

„A jak *ona* mohla takové chování snášet! Vrchol klidu! Dívat se, jak se před ní opakovaně nabízí pozornost jiné ženě, a nerozhořčit se nad tím. – To je taková míra klidu, kterou nedokážu ani pochopit, ani ctít."

„Byla mezi nimi nedorozumění, Emmo; sám to výslovně řekl. Neměl čas se rozepsat. Byl tu jen čtvrt hodiny a ve stavu rozrušení, který mu nedovolil plně využít ani ten čas, který mohl zůstat – ale že nedorozumění byla, řekl rozhodně. Zdá se dokonce, že ta nynější krize jimi byla přivozena; a ta nedorozumění mohla velmi dobře pramenit z nepřístojnosti jeho chování."

„Nepřístojnost! Ach, paní Westonová – to je příliš mírné pokárání. Mnohem, mnohem víc než nepřístojnost! – Snížilo ho to, nedovedu říct, jak ho to v mých očích snížilo. Tak nepodobné tomu, jaký má muž být! – Nic z té vzpřímené poctivosti, z toho pevného lpění na pravdě a zásadě, z toho opovržení vůči triku a malichernosti, které má muž ukazovat v každém konání svého života."

„Ne, drahá Emmo, teď se ho musím zastat; neboť ačkoli v této věci pochybil, znám ho dost dlouho, abych mohla ručit za to, že má mnoho, velmi mnoho, dobrých vlastností; a –"

„Dobré nebe!" zvolala Emma a vůbec ji nedoposlouchala. – „Ještě paní Smallridgeová! Jane se zrovna chystala jít za guvernantku! Co tím myslel, takovou hroznou netaktností? Dopustit, aby se zavázala – dopustit, aby o takovém kroku vůbec jen uvažovala!"

„O tom nevěděl nic, Emmo. V tomto bodě ho mohu plně omluvit. Bylo to její soukromé rozhodnutí, které mu nebylo sděleno – nebo přinejmenším nebylo sděleno takovým způsobem, aby ho přesvědčilo. – Až do včerejška, vím, říkal, že o jejích plánech tápal ve tmě. Dolehly na něj náhle, nevím jak, ale jakýmsi dopisem nebo vzkazem – a bylo to právě zjištění toho, co dělá, tohoto jejího záměru, co ho rozhodlo

předstoupit a doznat všechno strýci, vrhnout se na jeho dobrotu a zkrátka ukončit ten mizerný stav utajení, který se tak dlouho vlekl."

Emma začala poslouchat lépe.

„Brzy od něj dostanu zprávu," pokračovala paní Westonová. „Při loučení mi řekl, že brzy napíše; a mluvil způsobem, který se zdál slibovat mnoho podrobností, které teď nemohl sdělit. Počkejme tedy na ten dopis. Může přinést mnoho polehčujících okolností. Může mnoho věcí učinit srozumitelnými a omluvitelnými, které teď nelze pochopit. Nebuďme přísní, nespěchejme ho odsoudit. Buďme trpěliví. Já ho musím mít ráda; a teď, když jsem spokojená v jednom bodě, v jediném podstatném bodě, upřímně toužím, aby to všechno dobře dopadlo, a jsem připravena doufat, že dopadne. Oba museli hodně vytrpět v takovém systému tajnosti a utajování."

„*Jeho* utrpení," odpověděla Emma suše, „se nezdá, že by mu příliš ublížilo. A jak to tedy přijal pan Churchill?"

„Co nejpříznivěji pro synovce – svolil téměř bez obtíží. Považte, co události jednoho týdne v té rodině udělaly! Zatímco chudinka paní Churchillová žila, nebyla, předpokládám, naděje, šance, možnost; – ale sotva jsou její ostatky uloženy v rodinné hrobce, už se jejímu manžel dá přemluvit, aby jednal přesně opačně, než by ona vyžadovala. Jaké je to požehnání, když nemístný vliv nepřežije hrob! – Svolil s velmi malým přemlouváním."

„Ach!" pomyslela si Emma, „udělal by totéž pro Harriet."

„Rozhodlo se o tom včera večer a Frank se dnes za svítání vydal pryč. Myslím, že se v Highbury u Batesových nějakou chvíli zastavil – a pak přišel sem; ale měl takový spěch vrátit se ke strýci, kterému je právě teď potřebnější než kdy jindy, že, jak vám říkám, mohl u nás zůstat jen čtvrt hodiny. – Byl velmi rozrušený – velmi, opravdu – v míře, která z něho dělala tvora úplně jiného, než jakého jsem u něj kdy předtím viděla. – K tomu všemu přibyl otřes z toho, že ji našel tak vel-

mi nemocnou, čehož předtím neměl ani tušení – a všechno nasvědčovalo tomu, že toho v sobě hodně prožívá."

„A vy opravdu věříte, že se ta záležitost vedla v tak dokonalém utajení? – Campbellovi, Dixonovi, nikdo z nich o tom zasnoubení nevěděl?"

Emma nedokázala vyslovit jméno Dixon bez malého zrudnutí.

„Nikdo; ani jeden. Rozhodně řekl, že to nebylo známo žádné bytosti na světě kromě nich samých."

„Nu," řekla Emma, „předpokládám, že se s tou představou postupně smíříme, a přeji jim mnoho štěstí. Ale vždycky si budu myslet, že to byl nanejvýš odporný způsob jednání. Co to bylo jiného než soustava pokrytectví a klamu – špionáže a zrady? – Přijít mezi nás s projevy otevřenosti a prostoty; a mít tajný spolek nad tím, aby nás všechny soudili! – Celou zimu a jaro jsme tu byli, zcela ošáleni, představovali jsme si, že všichni stojíme na rovné půdě pravdy a cti, se dvěma lidmi uprostřed nás, kteří možná roznášeli dokola, srovnávali a soudili city a slova, která nikdy nebyla určena k tomu, aby je slyšeli oba. – Musí nést důsledky, pokud o sobě navzájem slyšeli mluvit způsobem ne zcela libým!"

„V tomhle ohledu jsem docela klidná," odpověděla paní Westonová. „Jsem si velmi jistá, že jsem nikdy o jednom z nich druhému neřekla nic, co by oba nemohli slyšet."

„Vy jste měla štěstí. – Vaše jediná chyba se omezila na mé ucho, když jste si představovala, že je jistý náš přítel do té dámy zamilován."

„Pravda. Ale protože jsem o slečně Fairfaxové vždycky měla naprosto dobré mínění, nemohla jsem o ní, za žádné chyby, mluvit špatně; a co se mluvení špatně o něm týká, tam jsem musela být v bezpečí."

V té chvíli se v jisté vzdálenosti za oknem objevil pan Weston, zřejmě na stráži. Jeho žena mu pohledem naznačila, aby šel dál; a zatímco obcházel kolem, dodala: „Teď, nejdražší Emmo, dovolte mi, abych vás snažně prosila, abyste říkala i vypadala vše, co může jeho srdci dodat

klidu a naklonit ho k tomu, aby s tou partií byl spokojen. Pojďme z toho udělat, co nejlepší se dá – a opravdu, skoro všechno se dá spravedlivě říci v její prospěch. Není to spojení, které by těšilo; ale jestli to tak necítí pan Churchill, proč bychom to měli cítit my? a může to být pro něj velmi šťastná okolnost, pro Franka, myslím, že přilnul k dívce takové pevnosti povahy a dobrého úsudku, jaké jsem jí vždy přisuzovala – a stále jsem nakloněna jí přisuzovat, navzdory této jedné velké odchylce od přísného pravidla správného. A jak mnoho se dá v jejím postavení říct i pro tu chybu!"

„Mnoho, opravdu!" zvolala Emma procítěně. „Má-li žena kdy být omluvena, že myslí jen na sebe, pak je to v postavení, jaké má Jane Fairfaxová. – O takových se dá téměř říci, že ‚svět není jejich, ani zákon světa'."

Vyšla panu Westonovi vstříc, když vešel, s úsměvem ve tváři a zvolala:

„Pěkný žert jste mi provedl, na mou věru! Byl to, předpokládám, úskok, kterým jste si chtěl pohrát s mojí zvědavostí a vyzkoušet můj dar hádání. Ale opravdu jste mě vyděsil. Myslela jsem si, že jste přišel přinejmenším o polovinu majetku. A tady, místo abychom měli co kondolovat, ukazuje se, že máme co blahopřát. – Blahopřeji vám, pane Westone, celým srdcem k vyhlídce, že jednou z nejpůvabnějších a nejvzdělanějších mladých žen v Anglii budete mít dceru."

Dva pohledy mezi ním a jeho ženou ho přesvědčily, že vše je právě tak v pořádku, jak tato promluva prohlašovala; a její šťastný účinek na jeho náladu byl okamžitý. Jeho vzezření i hlas znovu nabyly obvyklé čilosti: srdečně a vděčně jí stiskl ruku a začal o věci mluvit způsobem, který dokázal, že teď potřebuje jen čas a trochu přemlouvání, aby pokládal to zasnoubení za nic moc špatného. Jeho společnice vznášely jen takové věci, které mohly nerozvážnost zmírnit nebo námitky uhladit; a než o tom všem spolu promluvili a než o tom znovu promluvil s Emmou při zpáteční cestě na Hartfield, byl zcela usmířen a nebyl

daleko od toho, aby to pokládal za vůbec to nejlepší, co Frank mohl udělat.

XI.

„Harriet, chudinka Harriet!" – To byla ta slova; v nich spočívaly ty trýznivé představy, kterých se Emma nedokázala zbavit a které pro ni tvořily skutečnou mizérii té záležitosti. Frank Churchill se k ní samé choval velmi špatně – velmi špatně v mnoha ohledech –, ale ani ne tak *jeho* chování, jako její *vlastní* chování ji na něj tolik rozzlobilo. Byla to ta šlamastyka, do které ji zatáhl kvůli Harriet, co dávalo jeho provinění nejhlubší odstín. – Chudinka Harriet! stát se podruhé obětí jejích mylných představ a lichocení. Pan Knightley promluvil prorocky, když kdysi řekl: „Emmo, nebyla jste Harriet Smithové přítelkyní." – Bála se, že jí neudělala nic jiného než špatnou službu. – Pravda, nemusela si v tomto případě, podobně jako v tom dřívějším, vyčítat, že je jediným a původním strůjcem té škody; že by vyvolala city, které by jinak Harriet do představivosti možná nikdy nevešly; neboť Harriet se ke svému obdivu a náklonnosti k Franku Churchillovi přiznala, ještě než jí Emma dala sebemenší náznak v tomto směru; cítila však, že je zcela vinna tím, že povzbudila to, co mohla potlačit. Mohla zabránit tomu, aby ty city hýčkala a mohly růst. Její vliv by k tomu stačil. A teď si jasně uvědomovala, že tomu měla zabránit. – Cítila, že riskovala štěstí své přítelkyně na nejnedostatečnějších základech. Zdravý rozum by jí byl napověděl, aby Harriet řekla, že si na něj nesmí ani pomyslet a že proti tomu, že by jí někdy záleželo na něm, stojí pět set vyhlídek k jedné. – „Ale se zdravým rozumem," dodala, „jsem toho, obávám se, společného měla pramálo."

Byla sama se sebou nesmírně rozzlobená. Kdyby se nemohla zlobit i na Franka Churchilla, bylo by to strašné. – Co se Jane Fairfaxové týkalo, mohla aspoň své city uvolnit od jakékoli nynější starosti o ni. Harriet bude úzkosti dost; už se nemusí trápit kvůli Jane, jejíž potíže i chatrné zdraví, které mají ovšem týž původ, musí být stejně na cestě k uzdravení. – Dny její bezvýznamnosti a zla skončily. – Brzy bude zdravá, šťastná a bude se jí dařit. – Emma si teď dokázala představit, proč byly její vlastní pozornosti odmítány. Toto odhalení otevřelo mnoho menších věcí. Nepochybně to bylo ze žárlivosti. – V Janiných očích byla sokyně; a snadno se dalo odmítnout cokoli, co jí mohla nabídnout z pomoci nebo úcty. Projížďka v hartfieldském kočáře by byla mučidlem a maranta z hartfieldské spíže musela být jedem. Rozuměla tomu všemu; a pokud se její mysl dokázala vymanit z nespravedlnosti a sobectví rozhněvaných citů, uznávala, že Jane Fairfaxová nebude mít povznesení ani štěstí nad zásluhy. Ale chudinka Harriet, taková pohlcující starost! Pro nikoho jiného nezbývalo mnoho soucitu. Emma se smutně obávala, že to druhé zklamání bude ještě tvrdší než to první. Vzhledem k mnohem vyšší hodnotě předmětu by to tak mělo být; a soudě podle zjevně silnějšího účinku na Harrietinu mysl, projevujícího se zdrženlivostí a sebekázní, to tak bude. – Musí jí tu bolestnou pravdu sdělit, nicméně, a co nejdřív. Mezi poslední slova pana Westona patřil pokyn k mlčenlivosti. „Prozatím měla celá záležitost zůstat zcela v tajnosti. Pan Churchill si na tom zakládal jako na projevu úcty k ženě, kterou tak nedávno ztratil; a všichni uznali, že to je jen náležité dekorum." – Emma to slíbila; ale Harriet musí být výjimka. Byla to její vyšší povinnost.

Navzdory její mrzutosti se nemohla ubránit pocitu, že je skoro směšné, že má teď vůči Harriet plnit přesně tutéž trýznivou a choulostivou povinnost, kterou vůči ní samé právě plnila paní Westonová. Novinu, která jí byla s takovou úzkostí ohlašována, měla teď s úzkostí ohlašovat další. Při zvuku Harrietiných kroků a hlasu jí rychle bušilo

srdce; tak, předpokládala, cítila chudinka paní Westonová, když *ona* se blížila k Randalls. Kdyby jen výsledek odhalení mohl nést stejnou podobu! – Ale v tom bohužel žádnou šanci být nemohlo.

„Nu, slečno Woodhousová!" zvolala Harriet, dychtivě vcházejíc do pokoje – „není tohle ta nejpodivnější novina, jaká kdy byla?"

„Jakou novinu máte na mysli?" odpověděla Emma, nedokázajíc podle pohledu ani hlasu uhodnout, zda Harriet opravdu mohla dostat nějaký náznak.

„O Jane Fairfaxové. Slyšela jste někdy něco tak podivného? Ach! – nemusíte se bát mi to přiznat, protože mi to řekl sám pan Weston. Zrovna jsem ho potkala. Řekl mi, že to má být veliké tajemství; a proto bych neměla ani pomyslet na to zmínit se o tom někomu jinému než vám, ale řekl, že vy to víte."

„Co vám pan Weston řekl?" – řekla Emma, pořád popletená.

„Ach! řekl mi všechno; že se Jane Fairfaxová a pan Frank Churchill budou brát a že jsou tak dlouho tajně zasnoubeni. Jak podivné!"

Bylo to opravdu tak podivné; Harrietino chování bylo tak nesmírně podivné, že Emma nevěděla, jak tomu rozumět. Její povaha jako by se naprosto změnila. Zdálo se, že při tomto odhalení nehodlá ukázat žádné rozrušení, zklamání ani zvláštní zájem. Emma na ni hleděla, zcela neschopná promluvit.

„Měla jste," zvolala Harriet, „nějaké tušení o tom, že je do ní zamilovaný? – Vy jste snad mohla. – Vy (zrudla přitom), která vidíte každému do srdce; ale nikdo jiný –"

„Na mou věru," řekla Emma, „začínám o takovém svém talentu pochybovat. Můžete se mě vážně ptát, Harriet, jestli jsem si představovala, že má zájem o jinou ženu v téže době, kdy jsem – mlčky, ne-li zjevně – povzbuzovala vás, abyste dala průchod svým vlastním citům? – Nikdy jsem neměla sebemenší podezření, až do poslední hodiny, že pan Frank Churchill chová k Jane Fairfaxové ten nejmenší cit. Buďte si naprosto jistá, že kdybych to byla měla, přiměřeně bych vás varovala."

„Mne!" zvolala Harriet a zrudla a užasla. „Proč byste mě varovala? – Vy si přece nemyslíte, že mi záleží na panu Franku Churchillovi."

„Těší mě, že o té věci hovoříte tak statečně," odpověděla Emma s úsměvem; „ale nechcete snad popírat, že byl čas – a ne tak dávno –, kdy jste mi dala pochopit, že vám na něm záleží?"

„Na něm! – nikdy, nikdy. Drahá slečno Woodhousová, jak jste se tak mohla ve mně mýlit?" otočila se v rozrušení pryč.

„Harriet!" zvolala Emma po chvíli pauzy – „Co tím myslíte? – Dobré nebe! Co tím myslíte? – Mýlit se ve vás! – Mám tedy předpokládat –?"

Nemohla říct další slovo. – Hlas se jí ztratil; a usedla a ve velké hrůze čekala, až Harriet odpoví.

Harriet, která stála v jisté vzdálenosti a s tváří odvrácenou, nic hned neříkala; a když promluvila, bylo to hlasem skoro stejně rozrušeným jako Emmin.

„Nebyla bych si myslela, že je to možné," začala, „abyste mi takhle mohla špatně rozumět! Vím, že jsme se dohodly, že ho už nebudeme jmenovat – ale vzhledem k tomu, jak je nekonečně nad všechny ostatní, bych si nebyla myslela, že je možné předpokládat, že myslím jakoukoli jinou osobu. Pana Franka Churchilla, snad! Nevím, kdo by na něj vůbec pohlédl v jeho společnosti. Doufám, že mám lepší vkus, než abych pomyslela na pana Franka Churchilla, který po jeho boku není jako nikdo. A že jste se takhle mýlila, je úžasné! – Jsem si jistá, že nebýt toho, že jsem věřila, že to zcela schvalujete a chcete mě v mé náklonnosti povzbudit, byla bych to zpočátku pokládala za příliš velkou troufalost, než abych se vůbec odvážila na něj myslet. Zpočátku, kdybyste mi nebyla řekla, že se staly úžasnější věci; že byly partie větší nerovnosti (byla to vaše slova doslova); – nebyla bych se odvážila dát průchod – nebyla bych si myslela, že je to možné – Ale když *vy*, která jste ho znala vždycky –"

„Harriet!" zvolala Emma a rozhodně se sebrala – „Pochopme se teď, abychom se už nemohly dál mýlit. Mluvíte o – panu Knightleym?"

„Samozřejmě, že ano. Nikdy jsem nemohla mít představu nikoho jiného – a tak jsem si myslela, že to víte. Když jsme o něm mluvily, bylo to tak jasné, jak jen mohlo být."

„Ne tak docela," odpověděla Emma s nuceným klidem, „neboť všechno, co jste tehdy řekla, se zdálo vztahovat k jiné osobě. Skoro bych přísahala, že jste *jmenovala* pana Franka Churchilla. Jsem si jistá, že se mluvilo o službě, kterou vám pan Frank Churchill prokázal, když vás chránil před cikány."

„Ach, slečno Woodhousová, jak vy zapomínáte!"

„Má drahá Harriet, dokonale si pamatuji podstatu toho, co jsem při té příležitosti řekla. Řekla jsem vám, že se vaší náklonnosti nedivím; že vzhledem ke službě, kterou vám prokázal, je to nesmírně přirozené: – a vy jste s tím souhlasila, vyjadřujíc se velmi vřele o svém pocitu z té služby, a dokonce jste se zmiňovala o tom, jaké pocity jste měla, když viděla, jak vám přišel na pomoc. – Dojem z toho mám v paměti silný."

„Ach, bože," zvolala Harriet, „teď si vzpomínám, co máte na mysli; ale já jsem v tu chvíli myslela na něco úplně jiného. Nebyli to cikáni – nebyl to pan Frank Churchill, koho jsem měla na mysli. Ne! (s jistým povznesením) myslela jsem na mnohem drahocennější okolnost – na to, jak pan Knightley přišel a požádal mě o tanec, když se mnou pan Elton nechtěl tančit; a když v místnosti nebyl žádný jiný tanečník. To byl ten laskavý skutek; to byla ta vznešená dobrotivost a velkorysost; to byla ta služba, která ve mně začala budit pocit, jak nekonečně nad každou jinou bytost na zemi stojí."

„Dobrý Bože!" vykřikla Emma, „to byl ten nejnešťastnější – nejpolitováníhodnější omyl! – Co se dá dělat?"

„Vy byste mě tedy nebyla povzbuzovala, kdybyste mi byla rozuměla? Ale přinejmenším – nemůžu na tom být hůř, než bych bývala, kdyby to byl ten druhý; a teď – *je* to možné –"

Odmlčela se na pár okamžiků. Emma nebyla s to promluvit.

„Nedivím se, slečno Woodhousová," pokračovala Harriet, „že vám musí připadat velký rozdíl mezi těmi dvěma, co se mě týká, nebo co se týká kohokoli. Musí vám připadat, že jeden je o pět set milionkrát výš nade mnou než druhý. Ale doufám, slečno Woodhousová, že – kdyby snad – jakkoli zvláštně to může znít –. Vždyť víte, že to byla vaše vlastní slova, že *ještě* podivuhodnější věci se staly, že se spojily páry *ještě* nerovnější, než by byl pan Frank Churchill a já; a tak se zdá, že i něco takového už se dřív stalo – a kdyby mě potkalo takové štěstí, nevýslovné štěstí, že – kdyby pan Knightley doopravdy – kdyby *jemu* ta nerovnost nevadila, doufám, drahá slečno Woodhousová, že se tomu nepostavíte do cesty a nebudete se mi snažit klást překážky. Ale vy jste na to příliš dobrá, tím jsem si jistá."

Harriet stála u jednoho okna. Emma se na ni otočila zděšena a chvatně řekla:

„Máte nějaké tušení, že pan Knightley vaši náklonnost opětuje?"

„Ano," odpověděla Harriet skromně, ale beze strachu, „musím říct, že mám."

Emma rázem sklopila oči; a seděla mlčky, několik minut v nehnutém postoji, a přemítala. Pár minut jí stačilo, aby se seznámila s vlastním srdcem. Mysl, jako byla ta její, jakmile se jednou otevře podezření, pokročí rychle. Dotkla se – připustila – uznala celou pravdu. Proč je o tolik horší, že je Harriet zamilovaná do pana Knightleyho, než že by byla do Franka Churchilla? Proč to zlo tak hrozně vzrostlo tím, že Harriet má nějakou naději na odpověď? Projelo jí to rychlostí šípu: pan Knightley si nesmí vzít nikoho než *ji*!

Vlastní chování i vlastní srdce měla během těch pár minut před sebou. Viděla to všechno s jasností, jaká jí nikdy předtím nebyla dána. Jak nepatřičně se k Harriet chovala! Jak bezohledně, jak nedelikátně, jak nerozumně, jak bezcitně se chovala! Jaká slepota, jaká pošetilost ji vedla! Zasáhlo ji to strašnou silou a byla ochotná pojmenovat to všemi špatnými jmény na světě. Jistá úcta k sobě samé jí však navzdory všem

těm proviněním – jistá starost o vlastní vystupování a silný smysl pro spravedlnost vůči Harriet – (nebylo třeba *soucitu* s dívkou, která věřila, že ji pan Knightley miluje – ale spravedlnost žádala, aby ji teď žádný chlad nezarmoutil) – daly Emmě odhodlání sedět a snášet to dál s klidem, dokonce s navenek projevenou laskavostí. – Pro její vlastní prospěch bylo opravdu třeba vyzvědět, kam až Harrietiny naděje dosahují; a Harriet neudělala nic, čím by si ztratila tu přízeň a zájem, který jí byl tak dobrovolně prokazován a udržován – ani nic, čím by si zasloužila být odbytá tou, jejíž rady ji nikdy nevedly dobře. – Vzchopila se tedy z úvah, přemohla pohnutí, obrátila se opět k Harriet a tónem vlídnějším obnovila rozhovor; neboť pokud šlo o předmět, který ho uvedl, podivuhodnou historii Jane Fairfaxové, ten byl zcela zapadlý a ztracený. – Žádná z nich nemyslela na nic než na pana Knightleyho a na sebe.

Harriet, která stála v nijak nešťastném zasnění, byla přesto velmi ráda, že ji z něj vyvolává teď povzbudivým chováním taková soudkyně a taková přítelkyně jako slečna Woodhousová, a stačilo jí jediné vybídnutí, aby s velkým, i když chvějícím se potěšením vyprávěla, jak své naděje nabyla. – Emmino chvění, když se ptala a když naslouchala, bylo lépe zakryté než Harrietino, ale neméně silné. Hlas se jí netřásl; ale mysl byla ve veškerém zmatku, jaký musí vyvolat takové odhalení o sobě samé, takový nástup hrozícího zla, takový zmatek náhlých a matoucích citů. – Naslouchala s velkým vnitřním utrpením, ale s velkou vnější trpělivostí Harrietinu výkladu. – Metodický, dobře uspořádaný nebo vybraně přednesený být nemohl; obsahoval však, když se oddělilo od malátnosti a tautologií vyprávění, jádro, kterým jí klesla duše – zvlášť s potvrzujícími okolnostmi, které si její vlastní paměť vybavovala pro to, že pan Knightley o Harriet smýšlel čím dál lépe.

Harriet si byla vědoma rozdílu v jeho chování už od oněch dvou osudových tanců. – Emma věděla, že ji při té příležitosti shledal mno-

hem lepší, než očekával. Od toho večera, nebo přinejmenším od chvíle, kdy jí slečna Woodhousová vlila do hlavy myšlenku na něho, si Harriet začínala všímat, že s ní mluví mnohem víc než dříve a že má vůči ní vskutku zcela jiné chování – chování laskavé a vlídné! – V poslední době si toho byla stále víc vědoma. Když šli všichni společně ven, mnohokrát ji přišel doprovodit a mluvil s ní tak příjemně! – Zdálo se, že si ji chce blíž poznat. Emma věděla, že tomu tak hodně bylo. Sama ten obrat pozorovala, skoro ve stejné míře. – Harriet opakovala jeho pochvalné a uznalé výroky – a Emmě se zdálo, že jsou v nejtěsnější shodě s tím, co o jeho mínění o Harriet věděla. Chválil ji, že je bez umělkování a afektace, že má prostý, poctivý a šlechetný cit. – Věděla, že právě tyto přednosti u Harriet vidí; více než jednou se o nich před ní zmínil. – Mnohé, co žilo v Harrietině paměti, mnohé drobné podrobnosti pozornosti, které se jí od něho dostávalo, pohled, slovo, přesednutí z jedné židle na druhou, naznačený kompliment, vytušená přednost, zůstaly Emmě bez povšimnutí, protože bez podezření. Okolnosti, které by při vyprávění zabraly půl hodiny a obsahovaly mnohonásobné důkazy pro tu, která je viděla, prošly bez povšimnutí u té, která je teď slyšela; ale dvě poslední události, které bylo třeba zmínit, dvě pro Harriet nejslibnější, nezůstaly bez jistého svědectví i od Emmy samé. – Tou první byla jeho procházka, kdy se s ní oddělil od ostatních, v lipové aleji v Donwellu, kde se spolu procházeli ještě předtím, než Emma přišla; a kdy si (jak byla přesvědčena) dal záležet, aby ji odtáhl od ostatních k sobě – a zprvu s ní hovořil zvláštnějším způsobem, než kdy předtím, opravdu zvláštním způsobem! – (Harriet si to nemohla vybavit bez začervenání.) Zdálo se, že se jí málem ptá, zda její city nejsou vázány. – Ale jakmile se zdálo, že se k nim ona (slečna Woodhousová) připojí, změnil téma a začal mluvit o hospodaření. – Tou druhou bylo jeho sezení v rozhovoru s ní téměř půl hodiny předtím, než se Emma vrátila z návštěvy, zrovna poslední ráno, kdy byl v Hartfieldu – ačkoli při příchodu řekl, že se nemůže zdržet ani

pět minut – a sdělil jí během rozhovoru, že ačkoli musí do Londýna, odjíždí z domova velmi nerad, což bylo mnohem víc (jak Emma cítila), než přiznal *jí*. Vyšší míra důvěrnosti vůči Harriet, kterou tento jediný bod prozradil, jí působila kruté bolesti.

K první z těch dvou okolností se po krátkém zamyšlení odvážila položit tuto otázku. „Nemohl snad – není možné, že když zjišťoval, jak jste se domnívala, stav vašich citů, mohl mít na mysli pana Martina – mohl mít v úmyslu zájem pana Martina?" Ale Harriet to podezření rozhorleně odmítla.

„Pan Martin! To tedy ne! – Nebyla v tom ani zmínka o panu Martinovi. Doufám, že teď jsem rozumnější, než abych si o pana Martina lámala hlavu nebo abych byla z toho podezřívána."

Když Harriet dovršila svá svědectví, obrátila se na svou drahou slečnu Woodhousovou, aby jí řekla, zda nemá dobrý důvod doufat.

„Nikdy bych si zprvu nedovolila na to pomyslet," řekla, „nebýt vás. Vy jste mi řekla, abych ho pečlivě pozorovala a nechala si jeho chování být vodítkem svého – a to jsem udělala. Teď mi však připadá, že si ho mohu zasloužit; a jestli si *mě* vybere, nebude to nic tak zcela podivuhodného."

Trpké city, které v Emmě ta slova vyvolala, mnohé trpké city, si vyžádaly to nejvyšší úsilí z její strany, aby mohla v odpověď říct:

„Harriet, odvážím se jen prohlásit, že pan Knightley je poslední muž na světě, který by úmyslně vzbudil v jakékoli ženě představu, že k ní cítí víc, než ve skutečnosti cítí."

Harriet se zdála být ochotna svou přítelkyni zbožňovat za tak uspokojivou větu; a Emmu zachránily před výlevy nadšení a něžnosti, které by v tu chvíli byly strašlivým pokáním, jen zvuky kroků jejího otce. Přicházel chodbou. Harriet byla příliš rozrušená, než aby se s ním setkala. „Nedokáže se vzchopit – pan Woodhouse by se polekal – bude lepší, když půjde." Své přítelkyni ji k tomu bez meškání ochotně vybídla a Harriet vyklouzla jinými dveřmi – a sotva byla pryč, vytryskly

z Emmy spontánně tyto city: „Ach Bože! kéž bych ji nikdy nebyla potkala!"

Zbytek dne, následující noc, sotva stačily na její myšlenky. – Byla zmatená uprostřed celého toho zmatku, který se na ni za posledních pár hodin přihnal. Každý okamžik přinesl nové překvapení; a každé překvapení pro ni muselo být zdrojem pokoření. – Jak to má všechno pochopit! Jak pochopit ty klamy, které sama na sobě páchala a v nichž žila! – Omyly, slepotu vlastní hlavy i vlastního srdce! – seděla, chodila sem a tam, zkoušela svůj pokoj, zkoušela keřový porost – na každém místě, v každé poloze, cítila, že jednala co nejslaběji; že ji ostatní pokořujícím způsobem oklamali; že sama sebe klamala způsobem ještě pokořujícím; že je ubohá a že tento den patrně bude teprve začátkem ubohosti.

Porozumět, důkladně porozumět vlastnímu srdci – to bylo první úsilí. K tomu směřoval každý volný okamžik, který jí nároky otce dovolovaly, a každý okamžik bezděčného zamyšlení.

Jak dlouho už byl pan Knightley tak drahý jejímu srdci, jak jí ted každý cit prohlašoval? Kdy začal jeho vliv, takový vliv? – Kdy nastoupil do onoho místa v její náklonnosti, které kdysi, na krátkou chvíli, zaujímal Frank Churchill? – Ohlédla se zpět; porovnala je oba – porovnala je tak, jak vždycky v jejím odhadu stáli od chvíle, kdy toho druhého poznala – a jak je kdykoli jindy musela porovnávat, kdyby ji – ach! kdyby ji nějakým blahým štěstím napadlo takové porovnání učinit. – Viděla, že nikdy nebylo doby, kdy by pan Knightley nestál v jejích očích nekonečně výš, nebo kdy by mu jeho ohledy k ní nebyly nekonečně nejdražší. Viděla, že když se přesvědčovala, když si namlouvala, když jednala opačně, byla úplně v klamu, zcela neznalá vlastního srdce – a zkrátka, že jí na Franku Churchillovi nikdy doopravdy nezáleželo!

Tím skončila první řada úvah. To bylo poznání sebe samé, k němuž dospěla při první otázce – a nedospěla k němu dlouho. – Nejsmutněji se rozhořčila nad sebou; styděla se za každý svůj pocit kromě toho je-

diného, který se jí odhalil – její náklonnosti k panu Knightleymu. – Každá jiná část její mysli byla odporná.

S nesnesitelnou ješitností se domnívala, že je zasvěcena do citů každého; s neomluvitelnou povýšeností navrhovala uspořádat osud každého. Ukázalo se, že se mýlila ve všem; a nelze říct, že nic neudělala – něco totiž napáchala. Přinesla zlo Harriet, sobě samé a, čeho se příliš bála, také panu Knightleymu. – Dojde-li opravdu k tomuto nejnerovnějšímu ze všech spojení, bude muset snášet veškerou výčitku, že mu dala vzniknout; neboť jeho náklonnost, musí věřit, může vzniknout jen z vědomí Harrietiny; – a i kdyby tomu tak nebylo, nikdy by Harriet vůbec nepoznal, nebýt její pošetilosti.

Pan Knightley a Harriet Smithová! – Spojení, které všechny podobné divy nechává daleko za sebou. – Náklonnost Franka Churchilla a Jane Fairfaxové se v tom srovnání stala všední, otřepanou, zvětralou, nevyvolávala překvapení, nepředkládala žádnou nerovnost, nedávala nic, o čem by se dalo mluvit nebo přemýšlet. – Pan Knightley a Harriet Smithová! – Jaké povýšení na její straně! Jaké snížení na jeho! Emmě bylo hrozné pomyslet, jak ho to v obecném mínění musí srazit, předvídat úsměšky, posměšky, veselí, jaké to vyvolá na jeho účet; pokoření a opovržení jeho bratra, tisícero nepříjemností pro něho samého. – Je to možné? – Ne; je to nemožné. A přece to bylo daleko, velmi daleko od nemožnosti. – Je snad něčím novým, aby muž prvotřídních schopností byl okouzlen schopnostmi mnohem nižšími? Je snad něčím novým, aby ten, kdo je snad příliš zaměstnán, než aby hledal, se stal kořistí dívky, která hledat bude? – Je snad něčím novým, aby cokoli na tomto světě bylo nerovné, nesourodé, nesouvislé – nebo aby náhoda a okolnost (jako druhotné příčiny) určovaly lidský osud?

Ach! kdyby jen nikdy Harriet neuvedla do společnosti! Kdyby ji byla nechala tam, kam patří, a kam jí on říkal, že má patřit! – Kdyby s pošetilostí, kterou žádný jazyk nedokáže vyjádřit, nebyla zabránila jejímu sňatku s tím bezúhonným mladíkem, který by ji učinil šťastnou a vá-

ženou v tom životním stavu, do něhož měla patřit – vše by bylo bezpečné; nic z této strašné dohry by se nestalo.

Jak jen si Harriet mohla vůbec dovolit vzhlédnout až k panu Knightleymu! – Jak si mohla troufat představovat si, že si ji takový muž vybere, dokud o tom neměla jasný důkaz! – Harriet však byla méně skromná, měla méně výčitek než dřív. – Své podřízenosti, ať v myšlení, nebo v postavení, si málo uvědomovala. – Zdálo se, že si víc uvědomovala, jak nízko se musí pan Elton sklonit, aby si ji vzal, než jak nízko se musí sklonit pan Knightley. – Běda! copak to nebylo také její dílo? Kdo jiný než ona se snažil Harriet vnuknout představy o vlastní vážnosti? – Kdo jiný ji učil, že se má, pokud možno, povyšovat, a že má velké nároky na vznešené postavení ve světě? – Jestli se Harriet z pokorné stala domýšlivou, bylo to také její dílo.

XII.

Teprve teď, když jí hrozilo, že o to přijde, se Emma dozvěděla, jak velká část jejího štěstí závisela na tom, že je u pana Knightleyho *první*, první v zájmu a v náklonnosti. – Spokojená s tím, že tomu tak je, a cítící to jako svou náležitost, se tím těšila bez přemýšlení; a teprve ve strachu, že bude vytlačena, zjistila, jak nevýslovně důležité to bylo. – Dlouho, velmi dlouho, cítila, že je první; neboť když neměl žádné ženské příbuzné, byla tu jen Isabella, jejíž nároky se mohly srovnávat s jejími, a vždycky přesně věděla, jak dalece Isabellu miluje a váží si jí. Sama u něho byla první po mnoho let. Nezasloužila si to; často byla nedbalá nebo svéhlavá, zlehčovala jeho rady nebo mu dokonce schválně odporovala, byla slepá k polovině jeho předností, a hádala se s ním, protože nechtěl uznat její falešný a drzý odhad vlastní osoby – ale přesto, z rodinné náklonnosti a ze zvyku, a z vrcholné ušlechtilosti ducha, ji miloval a bděl nad ní od dětství s úsilím ji zušlechtit a s úzkostí o to, aby jednala správně, jakou s ní žádný jiný tvor nesdílel. Navzdory všem jejím chybám věděla, že je mu drahá; nemůže snad říct, *velmi* drahá? – Když se však pak objevily náznaky naděje, které musely následovat, nemohla si dovolit se jim poddat. Harriet Smithová se snad může pokládat za nikoli nehodnou toho, aby ji pan Knightley miloval zvlášť, výlučně, vášnivě. *Ona* to nemohla. Nemohla si lichotit žádnou představou o slepotě v jeho náklonnosti k *ní*. Nedávno dostala velmi čerstvý důkaz její nestrannosti. – Jak byl pohoršen jejím chováním ke slečně Batesové! Jak přímo, jak důrazně se v této věci vůči ní vyslovil! – Ne příliš důrazně vzhledem k provinění – ale daleko, daleko příliš důraz-

ně, než aby to mohlo vycházet z jakéhokoli měkčího citu, než je upřímná spravedlnost a jasnozřivá dobrá vůle. – Neměla žádnou naději, nic, co by si zasloužilo jméno naděje, že by k ní mohl mít tu lásku, o niž teď šlo; ale byla tu naděje (někdy slabá, někdy mnohem silnější), že se Harriet snad mýlí a jeho ohled k *ní* přeceňuje. – Musí si to přát, pro něho – i kdyby to pro ni samu neznamenalo nic jiného, než že by zůstal po celý život svobodný. Kdyby si tím mohla být opravdu jistá, že se nikdy neožení, věřila, že by byla úplně spokojená. – Ať zůstane týmž panem Knightleym k ní a k otci, týmž panem Knightleym k celému světu; ať Donwell a Hartfield neztratí nic ze svého vzácného přátelského a důvěrného styku, a její mír bude plně zajištěn. – Manželství vlastně pro ni není vhodné. Bylo by neslučitelné s tím, čím je povinována otci, a s tím, co k němu cítí. Nic ji nesmí od otce odloučit. Neprovdá se, i kdyby ji požádal pan Knightley.

Jejím vroucím přáním musí být, aby se Harriet zklamala; a doufala, že až je uvidí znovu pohromadě, bude moci přinejmenším zjistit, jaké jsou vyhlídky. – Bude je od nynějška pozorovat s nejbližší pozorností; a jakkoli bídně dosud rozuměla špatně i těm, které sledovala, nedokázala si připustit, že by zde mohla být slepá. – Očekávalo se, že se vrátí každým dnem. Příležitost pozorovat bude brzy dána – děsivě brzy se to zdálo, když její myšlenky šly jedním směrem. Mezitím se rozhodla, že se s Harriet nebude vidět. – Nebude to prospěšné žádné z nich, nebude to prospěšné věci, aby o tom dále mluvily. – Byla rozhodnuta se nedat přesvědčit, dokud má pochybnosti, a zároveň nemá pravomoc stavět se proti Harrietině důvěrnému sdělování. Mluvit by znamenalo jen jitřit. – Napsala jí tedy, laskavě, ale rozhodně, aby právě teď do Hartfieldu nechodila; přiznala, že je jejím přesvědčením, že se bude lepší všemu dalšímu důvěrnému hovoru o *jednom* tématu vyhnout; a doufala, že když se nechá uplynout pár dní, než se znovu setkají, kromě společnosti ostatních – nevadil jí jen tête-à-tête – budou moci

jednat, jako by na včerejší rozhovor zapomněly. – Harriet se podřídila, souhlasila a byla vděčná.

Právě když se tato věc vyřídila, přijel host, aby Emminy myšlenky trochu odvedl od toho jediného tématu, které je posledních čtyřiadvacet hodin, ve spánku i v bdění, cele pohltilo – paní Westonová, která byla navštívit svou nastávající snachu a cestou domů se zastavila v Hartfieldu, skoro stejně z povinnosti k Emmě jako pro vlastní potěšení, aby vylíčila všechny podrobnosti tak zajímavé návštěvy.

Pan Weston ji doprovodil k paní Batesové a svůj podíl na této důležité pozornosti vykonal nanejvýš způsobně; ale ona pak přiměla slečnu Fairfaxovou, aby se k ní připojila na projížďku, a vrátila se s mnohem bohatším sdělením, a mnohem bohatším sdělením k spokojenosti, než mohla přinést čtvrthodinka v salonku paní Batesové se vší tou tíhou trapných pocitů.

Emma byla trochu zvědavá; a plně toho využila, zatímco její přítelkyně vyprávěla. Paní Westonová se do té návštěvy pouštěla sama v nemalém rozrušení; a nejprve si přála na ni teď vůbec nejít, jen smět slečně Fairfaxové místo toho napsat, a tuto obřadnou návštěvu odložit, až trochu uplyne čas a pan Churchill si bude moci zvyknout na to, že se zasnoubení stane známým; neboť vzhledem ke všemu si myslela, že taková návštěva nemůže proběhnout, aniž vyvolá řeči; – ale pan Weston si myslel jinak; velmi mu záleželo na tom, aby slečně Fairfaxové i její rodině dal najevo svůj souhlas, a nedomníval se, že by to vyvolalo nějaké podezření; nebo i kdyby, že by to mělo nějaký význam; neboť „takové věci," poznamenal, „se vždycky dovědí." Emma se usmála a cítila, že pan Weston má zcela dobrý důvod to říkat. Krátce, šli – a dámino rozrušení a zmatek byly zřejmé a veliké. Dokázala stěží promluvit slovo, a každý pohled i každé pohnutí ukazovaly, jak hluboce trpí z vědomí viny. Tichá, srdečná spokojenost staré paní, a nadšené potěšení její dcery – která se ukázala až příliš radostná na to, aby mluvila jako obvykle – byly výjev potěšující, ale skoro až dojímavý. Obě

ve svém štěstí byly tak doopravdy úctyhodné, tak nezištné v každém pocitu; myslely tolik na Jane; tolik na všechny ostatní, a tak málo na sebe, že se v nich hnul každý laskavý cit. Nedávná nemoc slečny Fairfaxové nabídla paní Westonové slušnou záminku, aby ji pozvala na projížďku; nejprve se zdráhala a odmítla, ale když paní Westonová naléhala, povolila; a během jízdy paní Westonová jemným povzbuzováním přemohla tolik z jejích rozpaků, že ji přivedla k rozhovoru o té důležité věci. Omluvy za zdánlivě nelaskavé mlčení při jejich prvním přijetí a nejvroucnější projevy vděčnosti, kterou k ní samé a k panu Westonovi vždy cítí, musely nutně otevřít důvod; ale když tyto výlevy pominuly, mluvily hodně o přítomném i o budoucím stavu zasnoubení. Paní Westonová byla přesvědčena, že takový rozhovor musí být její společnici největší úlevou, uzamčené ve své vlastní mysli, jak všechno tak dlouho bylo, a byla velmi potěšena vším, co o věci řekla.

„O trápení, které vytrpěla během tolika měsíců skrývání," pokračovala paní Westonová, „mluvila s velkým zápalem. Tohle byl jeden z jejích výrazů: ‚Neřeknu, že od chvíle, kdy jsem do toho zasnoubení vstoupila, jsem neměla pár šťastných okamžiků; ale můžu říct, že jsem nikdy nepoznala požehnání jediné pokojné hodiny:' – a chvějící se ret, Emmo, kterým to pronesla, byl svědectvím, které jsem cítila u srdce."

„Chudinka!" řekla Emma. „Má tedy za to, že se mýlila, když do tajného zasnoubení svolila?"

„Mýlila! Nikdo, věřím, ji nemůže vinit víc, než se viní ona sama. ‚Následkem,' řekla, ‚byl pro mě ustavičný stav utrpení; a tak to být má. Ale po všech trestech, které může chybné jednání přinést, chybné jednání přesto chybným jednáním zůstává. Bolest není smírná oběť. Nikdy nemůžu být bez viny. Jednala jsem proti všemu, co pokládám za správné; a šťastný obrat, který všechno vzalo, a laskavost, které se mi teď dostává, je něco, co by podle mého svědomí být nemělo.' ‚Nemyslete si, madam,' pokračovala, ‚že mě učili špatně. Nedopusťte, aby stín padl na zásady nebo péči přátel, kteří mě vychovali. Chyba byla celá moje;

a ujišťuji vás, že při vší omluvě, kterou se dnešní okolnosti mohou zdát poskytovat, se přesto děsím toho, až budu muset ten příběh sdělit plukovníku Campbellovi.'"

„Chudinka!" řekla Emma znovu. „Miluje ho tedy nesmírně, předpokládám. To muselo být jen z náklonnosti, co ji dovedlo k uzavření zasnoubení. Její cit musel přemoci její úsudek."

„Ano, nepochybuji, že je k němu nesmírně připoutaná."

„Obávám se," odpověděla Emma s povzdechem, „že jsem jí často musela přispívat k neštěstí."

„Z vaší strany, moje milá, se to dělo zcela nevinně. Ale ona na to patrně myslela, když se zmínila o nedorozuměních, o kterých nám on už dříve dával náznaky. Jedním přirozeným následkem toho zla, do něhož se zapletla," řekla, „bylo, že se stala *nerozumnou*. Vědomí, že se mýlila, ji vystavilo tisíci nepokojům a učinilo ji podrážděnou a reptavou do té míry, že to muselo být – že to pro něho bylo – těžké snášet. ‚Nedopřávala jsem,' řekla, ‚té shovívavosti, kterou jsem měla, jeho povaze a náladám – jeho rozkošným náladám, oné veselosti, oné hravosti založení, které by za jakýchkoli jiných okolností pro mě, jsem si jistá, byly stále tak okouzlující, jak byly zprvu.' Pak začala mluvit o vás a o veliké laskavosti, kterou jste jí během její nemoci prokázala; a se zarděním, které mi ukázalo, jak to všechno souvisí, mě požádala, kdykoli budu mít příležitost, ať vám poděkuji – nemohla bych vám prý poděkovat dost – za každé přání i za každou snahu udělat jí dobře. Byla si vědoma, že se jí od ní samé nikdy nedostalo řádného uznání."

„Kdybych nevěděla, že je teď šťastná," řekla Emma vážně, „což přes každou drobnou újmu od svého úzkostlivého svědomí být musí, nedokázala bych tyto díky snést; – neboť, ach, paní Westonová, kdyby se sepsal výčet zla a dobra, které jsem slečně Fairfaxové udělala! – Nu (ovládla se a snažila se být živější), tohle všechno má být zapomenuto. Je od vás velmi laskavé, že mi tyhle zajímavé podrobnosti přinášíte. Ukazují ji v nejlepším světle. Jsem si jistá, že je velmi dobrá – doufám,

že bude velmi šťastná. Je dobře, že jmění bude na jeho straně, neboť si myslím, že zásluhy budou všechny na její."

Takový závěr nemohl zůstat bez odpovědi od paní Westonové. O Frankovi smýšlela dobře téměř v každém ohledu; a co víc, velmi ho milovala, a její obhajoba byla proto vroucná. Mluvila s velkou rozvahou a přinejmenším s rovnocenným citem – ale toho, co předkládala, bylo pro Emminu pozornost až příliš mnoho; brzy ji odnesla na Brunswick Square nebo do Donwellu; zapomněla se snažit naslouchat; a když paní Westonová zakončila slovy: „Ten dopis, na který tak čekáme, nám přece ještě nepřišel, víte, ale doufám, že brzy přijde," musela se Emma na chvíli zarazit, než odpověděla, a nakonec musela odpovědět nazdařbůh, než si vůbec dokázala vybavit, jaký dopis to je, na který tak čekají.

„Jste zdravá, moje Emmo?" byla otázka paní Westonové na rozloučenou.

„Ach! úplně. Já jsem vždycky zdravá, víte. A nezapomeňte mi hned dát vědět o tom dopisu."

Sdělení paní Westonové poskytla Emmě ještě víc podnětů k nepříjemnému přemítání, neboť v ní vzrostla úcta a soucit, i vědomí minulé nespravedlnosti vůči slečně Fairfaxové. Hořce litovala, že se o bližší známost s ní nepokusila, a červenala se za závistivé city, které se jistě do jisté míry na tom podílely. Kdyby byla následovala známých přání pana Knightleyho a věnovala slečně Fairfaxové tu pozornost, která jí ve všech ohledech náležela; kdyby se byla snažila ji lépe poznat; kdyby byla ze své strany přispěla k důvěrnosti; kdyby se byla snažila najít přítelkyni v ní místo v Harriet Smithové; byla by se vší pravděpodobností ušetřena každé bolesti, která na ni teď tlačila. – Původ, schopnosti a vzdělání ji stejně výrazně předurčovaly za její společnici, přijatou s vděčností; a ta druhá – co byla? – I kdyby se předpokládalo, že by se nikdy nebyly staly důvěrnými přítelkyněmi; že by nikdy nebyla přijata do důvěry slečny Fairfaxové v této důležité věci – což bylo nejpravdě-

podobnější – přesto by, kdyby ji byla znala tak, jak měla a jak mohla, musela být uchráněna oněch odporných podezření o nepatřičné náklonnosti k panu Dixonovi, které si bláhově vymyslela a chovala sama v sobě, ale také tak neomluvitelně sdělila dál; myšlenky, o níž se velmi obávala, že se stala pro delikátnost Jane Fairfaxové předmětem značného trápení skrze lehkomyslnost nebo nedbalost Franka Churchilla. Ze všech zdrojů zla, které tu dívku od příjezdu do Highbury obklopovaly, byla přesvědčena, že ona sama musela být tím nejhorším. Musela pro ni být trvalou nepřítelkyní. Nikdy spolu nemohli být všichni tři, aniž by Emma Jane Fairfaxové tisíckrát bodla do míru; a na Box Hillu to snad bylo trápením duše, která už nemohla snést víc.

Večer toho dne byl v Hartfieldu velmi dlouhý a smutný. Počasí přidalo, co mohlo, zasmušilosti. Spustil se studený bouřlivý déšť, a z července nezbylo nic než ve stromech a keřích, které vítr odíral, a v délce dne, která tyto kruté výjevy jen prodlužovala.

Počasí působilo na pana Woodhouse a jen téměř neustálou péčí z dceřiny strany ho bylo možno udržet v snesitelně pohodlném stavu, a to vyžadovalo námahu, která ji nikdy předtím nestála ani polovinu toho. Připomnělo jí to jejich první opuštěné tête-à-tête onoho večera v den svatby paní Westonové; ale tehdy brzy po čaji přišel pan Knightley a rozehnal každý zasmušilý přelud. Běda! takové rozkošné důkazy přitažlivosti Hartfieldu, jaké takové návštěvy přinášely, mohou být zakrátko u konce. Obraz, který si tehdy vykreslila o útrapách blížící se zimy, se ukázal mylným; žádní přátelé je neopustili, žádných potěšení se jim nepřestávalo dostávat. – Ale její nynější neblahé předtuchy, obávala se, nedojdou podobného vyvrácení. Vyhlídka před ní byla ted hrozivá do té míry, že se nedala úplně rozptýlit – že se nedala ani zčásti rozjasnit. Pokud se stane všechno, co se mezi okruhem jejích přátel stát může, Hartfield musí zůstat poměrně opuštěný; a ona bude ponechána, aby otce rozveselovala jen náladou zničeného štěstí.

Dítě, které se má narodit v Randallsu, tam musí být poutem ještě dražším než ona sama; a srdce a čas paní Westonové budou jím zaujaty. Přijdou o ni; a patrně, do velké míry, i o jejího muže. – Frank Churchill mezi ně už nevkročí; a slečna Fairfaxová, dalo se rozumně předpokládat, přestane patřit do Highbury. Vdají se a usadí se buď v Enscombu, nebo blízko něj. Vše dobré bude odvedeno; a jestli se k těmto ztrátám přidá ještě ztráta Donwellu, co zbude z veselé nebo rozumné společnosti v jejich dosahu? Pan Knightley už nebude přicházet na večerní pohodlí! – Už nebude kdykoli vcházet, jako by byl vždy ochoten vyměnit svůj domov za jejich! – Jak se to má snést? A jestli ho ztratí kvůli Harriet; jestli se na něho má napříště myslet jako na toho, kdo v Harrietině společnosti najde všechno, co chce; jestli má být Harriet tou vyvolenou, první, nejdražší, přítelkyní, ženou, k níž vzhlíží pro všechna nejlepší požehnání bytí; co jiného by Emminu bídu zvětšovalo než přemítání – vzdálené její mysli jen krátce – že to vše je její vlastní dílo?

Když to zašlo tak daleko, nedokázala se ubránit tomu, aby sebou neškubla, nebo těžce nepovzdechla, nebo i aby pár vteřin nepřecházela po pokoji; a jediným zdrojem, odkud se dalo načerpat něco jako útěcha nebo klid, bylo odhodlání k vlastnímu lepšímu chování a naděje, že třebaže všechny příští zimy jejího života budou v radosti a veselí nižší než ty minulé, přesto ji nalezne rozumnější, lépe seznámenou se sebou samou, a nechají jí méně, čeho by litovala, až budou pryč.

XIII.

Počasí po celé další dopoledne zůstalo skoro stejné; a nad Hartfieldem jako by stále vládla táž osamělost a týž smutek – odpoledne se však vyjasnilo; vítr se stočil do mírnějšího směru; mraky se rozešly; vysvitlo slunce; bylo zase léto. Se vší dychtivostí, jakou takový obrat přináší, se Emma rozhodla, že musí co nejdřív ven. Nikdy jí ten vzácný pohled, vůně, dojem přírody, tiché, teplé a zářivé po bouřce, nebyl přitažlivější. Toužila po klidu, jaký jí postupně mohou vlít; a když se krátce po večeři zastavil pan Perry s volnou hodinkou pro jejího otce, neztrácela čas a pospíšila si do parku. – Tam, s osvěženou náladou a trochu ulehčenými myšlenkami, udělala pár kol, když zahlédla pana Knightleyho, jak prochází zahradní brankou a míří k ní. – Byla to první známka toho, že se vrátil z Londýna. Ještě okamžik předtím na něho myslela jako na někoho, kdo je nepochybně šestnáct mil daleko. – Zbýval jen čas na nejrychlejší uspořádání mysli. Musí být sebraná a klidná. Za půl minuty byli u sebe. „Jak se máte" bylo tiché a strojené z obou stran. Zeptala se na jejich společné přátele; všichni se mají dobře. – Kdy je opustil? – Teprve toho rána. Musel mít promočenou cestu. – Ano. – Chce se s ní procházet, jak zjistila. „Jen nahlédl do jídelny, a protože ho tam nepotřebují, raději je venku." – Zdálo se jí, že nevypadá ani nemluví vesele; a prvním možným důvodem, který její obavy nabídly, bylo, že snad sdělil své plány bratrovi a bolí ho, jak byly přijaty.

Šli vedle sebe. Mlčel. Zdálo se jí, že se na ni často dívá a snaží se zachytit víc z jejího obličeje, než se jí hodí ukázat. A tato domněnka vyvolala další obavu. Snad s ní chce mluvit o své náklonnosti k Harriet;

snad vyčkává povzbuzení, aby začal. – Necítila se, nemohla se cítit s to vést rozhovor na takové téma. Musí to udělat on sám. A přesto nemohla to mlčení snášet. U něho bylo nejvíc nepřirozené. Uvažovala – rozhodla se – a pokoušejíc se o úsměv začala:

„Máte jednu novinku, kterou teď, když jste se vrátil, uslyšíte a která vás spíš překvapí."

„Mám?" řekl tiše a díval se na ni; „jaké povahy?"

„Ach! té nejlepší povahy na světě – svatbu."

Chvíli počkal, jako by se chtěl ujistit, že nehodlá dodat víc, a pak odpověděl:

„Pokud máte na mysli slečnu Fairfaxovou a Franka Churchilla, to už jsem slyšel."

„Jak je to možné?" vykřikla Emma a obrátila k němu zrudlé tváře; neboť zatímco mluvila, napadlo ji, že se mohl cestou zastavit u paní Goddardové.

„Dnes ráno jsem dostal pár řádek v záležitosti farnosti od pana Westona a na konci mi stručně vylíčil, co se stalo."

Emmě se docela ulevilo a vzápětí mohla s o něco větším klidem říct:

„*Vy* jste byl asi méně překvapen než kdokoli z nás, protože jste měl své podezření. – Nezapomněla jsem, že jste se mi jednou pokusil dát varování. – Kéž bych na ně dala – ale – (hlasem klesajícím, s těžkým povzdechem) jak se zdá, byla jsem předurčena k slepotě."

Na okamžik či dva se nic neřeklo, a ona netušila, že vzbudila nějaký zvláštní zájem, než ucítila, jak jí vzal ruku pod paží a přitiskl ji k srdci, a slyšela ho, jak takto říká, tónem velké citlivosti, tiše:

„Čas, má nejdražší Emmo, čas tu ránu zahojí. – Váš skvělý rozum – vaše úsilí pro otce – vím, že si nedovolíte –." Její paže byla znovu stisknuta, když dodal, přerývanějším a tišším hlasem: „City nejvřelejšího přátelství – rozhořčení – odporný ničema!" – A hlasitěji, pevněji uzavřel: „Brzy bude pryč. Brzy budou v Yorkshiru. Je mi *jí* líto. Zaslouží si lepší osud."

Emma mu rozuměla; a jakmile se mohla vzpamatovat z rozechvění potěšením, které v ní tak něžný ohled vyvolal, odpověděla:

„Jste velmi laskavý – ale mýlíte se – a musím vás uvést na pravou cestu. – Nepotřebuji takový soucit. Moje slepota k tomu, co se dělo, mě vedla k tomu, že jsem se k nim zachovala způsobem, za který se musím vždy stydět, a bláhově jsem se nechala svést k tomu, abych říkala a dělala mnohé věci, které mě vystavují nepříjemným dohadům; ale jiný důvod k lítosti, že jsem o tom tajemství nevěděla dřív, nemám."

„Emmo!" vykřikl, dychtivě se na ni dívaje, „opravdu?" – a ovládl se – „Ne, ne, rozumím vám – odpusťte mi – jsem rád, že můžete říct byť jen tohle. – Není opravdu předmětem lítosti! a nebude to, doufám, dlouho trvat, než se to stane vyznáním nejen vašeho rozumu. – Dobře, že vaše city nebyly víc zapletené! – Nikdy jsem si, přiznávám, podle vašeho chování nemohl být jist stupněm toho, co cítíte – mohl jsem si být jen jist, že je tu jistá přednost – a přednost, o níž jsem ho nikdy nepokládal za hodného. – Je ostudou mužského rodu. – A má být odměněn tou sladkou mladou ženou? – Jane, Jane, budete ubohým tvorem."

„Pane Knightley," řekla Emma, snažíc se být živější, ale ve skutečnosti zmatená, „jsem ve velmi mimořádném postavení. Nemůžu vás v tom omylu nechat; a přece snad, když mé chování vyvolávalo takový dojem, mám stejný důvod se stydět za to, že přiznávám, že jsem k osobě, o níž mluvíme, nikdy nebyla připoutána vůbec, jako by pro ženu bylo přirozené při přiznávání pravého opaku. – Ale nikdy jsem nebyla."

Naslouchal v naprostém mlčení. Přála si, aby promluvil, ale nepromluvil. Předpokládala, že musí říct ještě víc, než si vysloužíjeho shovívavost; ale těžká věc, muset se v jeho mínění snižovat ještě dál. Pokračovala však:

„K vlastnímu chování toho mám velmi málo co říct. – Nechala jsem se svést jeho pozornostmi a dovolila si vypadat potěšeně. – Starý příběh, patrně – obvyklý případ – a nic víc, než co se už stalo stovkám žen přede mnou; a přesto to snad není víc omluvitelné u té, kdo si, jako já, chce dělat nárok na rozum. Mnoho okolností pokušení napomáhalo. Byl to syn pana Westona – byl stále zde – vždycky mi připadal velmi příjemný – a zkrátka, pokud (s povzdechem) tak či onak vynalézavě ty příčiny rozvedu, všechny se nakonec sbíhají v tomhle – mé marnivosti to lichotilo a dovolila jsem jeho pozornosti. V poslední době však – již nějakou dobu, vskutku – jsem neměla představu, že by to něco znamenalo. – Myslela jsem, že je to zvyk, trik, nic, co by si z mé strany vyžadovalo vážnost. On mě oklamal, ale neublížil mi. Nikdy jsem k němu nebyla připoutána. A teď jeho chování snesitelně chápu. Nikdy mi nechtěl získat city. Byla to jen clona, aby zakryl své skutečné postavení s jinou. – Jeho cílem bylo oslepit všechny kolem; a nikdo, jsem si jistá, nemohl být oslepen účinněji než já – až na to, že jsem oslepena *nebyla* – že to bylo mé štěstí – že jsem, zkrátka, tak či onak před ním byla v bezpečí."

Doufala v odpověď – v pár slov, že její chování je přinejmenším srozumitelné; ale mlčel; a pokud mohla soudit, byl ponořen v myšlenky. Nakonec řekl, snesitelně svým obvyklým tónem:

„O Franku Churchillovi jsem nikdy neměl vysoké mínění. – Mohu však předpokládat, že jsem ho podceňoval. Má známost s ním byla jen nepatrná. – A i když jsem ho dosud nepodceňoval, může se ještě osvědčit. – S takovou ženou má šanci. – Nemám důvod přát mu zle – a kvůli ní, jejíž štěstí bude záviset na jeho dobré povaze a chování, mu rozhodně budu přát dobře."

„Nepochybuji, že spolu budou šťastni," řekla Emma; „věřím, že jsou si navzájem velmi a velmi upřímně oddáni."

„Je to velmi šťastný muž!" vrátil se k tomu pan Knightley s důrazem. „Tak brzy v životě – ve třiadvaceti – v době, kdy muž, zvolí-li si

ženu, obvykle volí špatně. Ve třiadvaceti vytáhnout takovou výhru! Kolik let blaženosti má před sebou, podle veškerého lidského kalkulu! – Ujištěný láskou takové ženy – nezištnou láskou, neboť povaha Jane Fairfaxové ručí za její nezištnost; všechno v jeho prospěch – rovnost postavení – míním, pokud jde o společnost, a o všechny zvyky i způsoby, které jsou důležité; rovnost ve všem až na jedinou věc – a ta jediná, protože o čistotě jejího srdce nelze pochybovat, bude toho rázu, že musí zvětšit jeho blaženost, neboť bude jemu dáno jí poskytnout jediné výhody, které jí schází. – Muž by vždycky chtěl dát ženě lepší domov, než z jakého si ji bere; a ten, kdo to může udělat tam, kde o *jejím* ohledu nejsou pochyby, musí, myslím, být nejšťastnějším ze smrtelníků. – Frank Churchill je vskutku miláčkem osudu. Všechno se mu obrací k dobrému. – Potká se s mladou ženou v lázních, získá si její cit, nedokáže ji unavit ani nedbalým zacházením – a kdyby on a celá jeho rodina obcházeli svět a hledali pro něho dokonalou ženu, nemohli by najít lepší. – Jeho teta mu stojí v cestě. – Jeho teta zemře. – Stačí jen promluvit. – Jeho přátelé jsou dychtiví napomoci jeho štěstí. – Všechny své blízké špatně využíval – a všichni jsou nadšeni, že mu to odpouštějí. – Je to vskutku šťastný muž!"

„Mluvíte, jako byste mu záviděl."

„A opravdu mu závidím, Emmo. V jednom ohledu je předmětem mé závisti."

Emma už nemohla nic říct. Byli, jak se zdálo, na půl věty od Harriet, a jejím prvním pocitem bylo pokud možno odvést téma. Udělala si plán; promluví o něčem docela jiném – o dětech na Brunswick Square; a čekala jen, až popadne dech, aby začala, když ji pan Knightley vyděsil slovy:

„Vy se mě nezeptáte, co je předmětem té závisti. – Jste odhodlaná, jak vidím, nemít žádnou zvědavost. – Jste moudrá – ale *já* moudrý být nedovedu. Emmo, musím vám říct to, nač se nezeptáte, i když bych si to v příští chvíli možná přál vzít zpět."

„Ach! pak to tedy neříkejte, neříkejte to," vykřikla dychtivě. „Dejte si čas, rozmyslete si to, nezavazujte se."

„Děkuji vám," řekl tónem hlubokého pokoření, a jiná slabika nenásledovala.

Emma mu nemohla snášet, že mu působí bolest. Chtěl se jí svěřit – snad se poradit; – stůj co stůj, bude naslouchat. Snad napomůže jeho rozhodnutí nebo ho s ním smíří; snad bude moci spravedlivě pochválit Harriet, nebo – tím, že mu připomene jeho vlastní nezávislost – ho vysvobodí z toho stavu nerozhodnosti, který musí být netrpnějším než jakákoli alternativa pro mysl, jako je jeho. – Došli k domu.

„Jdete dovnitř, předpokládám?" řekl.

„Ne," – odpověděla Emma – zcela utvrzena stísněným způsobem, kterým stále mluvil – „ráda bych se ještě jednou prošla. Pan Perry ještě neodešel." A poté, co ušla pár kroků, dodala: „Před chvílí jsem vás nelaskavě zarazila, pane Knightley, a obávám se, že jsem vám způsobila bolest. – Ale jestli si přejete mluvit ke mně otevřeně jako přítel nebo mě požádat o mínění ohledně čehokoli, co uvažujete – jako přítel, vskutku, můžete mě žádat o cokoli. – Vyslechnu, co budete chtít. Řeknu vám přesně, co si myslím."

„Jako přítel!" – opakoval pan Knightley. – „Emmo, to je slovo, kterého se, obávám se – Ne, nepřeji si – Počkat, ano, proč bych váhal? – Zašel jsem už příliš daleko na to, abych skrýval. – Emmo, přijímám vaši nabídku – jakkoli to může znít podivně, přijímám ji a obracím se k vám jako k přítelkyni. – Řekněte mi tedy, nemám žádnou naději, že bych kdy uspěl?"

Zastavil se ve své opravdovosti, aby jí tu otázku vyčetl pohledem, a výraz jeho očí ji přemohl.

„Má nejdražší Emmo," řekl, „neboť nejdražší mi vždycky zůstanete, ať bude hodina našeho rozhovoru vypadat jakkoli, má nejdražší, nejmilovanější Emmo – řekněte to hned. Řekněte ‚Ne', má-li to být vyslo-

veno.” – Opravdu nemohla říct nic. – „Mlčíte,” vykřikl s velkou živostí; „naprosto mlčíte! Teď o víc nežádám.”

Emma byla téměř v mdlobách od rozrušení toho okamžiku. Strach, že bude probuzena z nejšťastnějšího snu, byl snad tím nejpřednějším pocitem.

„Nedovedu dělat řeči, Emmo,” brzy pokračoval; a tónem tak upřímné, pevné, srozumitelné něžnosti, až to bylo snesitelně přesvědčivé: „Kdybych vás miloval míň, mohl bych snad víc o tom mluvit. Ale víte, jaký jsem. – Nic ode mě neslyšíte než pravdu. – Vinil jsem vás a kázal jsem vám, a snášela jste to, jak by to nesnesla žádná jiná žena v Anglii. – Snášejte pravdy, které vám chci teď říct, nejdražší Emmo, stejně jako jste snášela ty předchozí. Způsob jim snad nebude příliš svědčit. Bůh ví, byl jsem velmi nevalný milenec. – Ale vy mi rozumíte. – Ano, vy to vidíte, vy mým citům rozumíte – a opětujete je, můžete-li. V tuto chvíli žádám jen o to, abych uslyšel, jednou uslyšel váš hlas.”

Zatímco mluvil, Emmina mysl byla nanejvýš činná, a se vší podivuhodnou rychlostí myšlenky dokázala – aniž by ztratila jediné slovo – zachytit a porozumět přesné pravdě celku: vidět, že Harrietiny naděje byly zcela bezdůvodné, omyl, přelud, přelud stejně dokonalý jako kterýkoli z jejích vlastních – že Harriet není nic; že *ona* sama je všechno; že vše, co o Harriet říkala, bylo přijato jako řeč jejích vlastních citů; a že její rozrušení, pochybnosti, zdráhání, odrazování byly brány jako odrazování od ní samé. – A nejen že byl čas na tato poznání, se všemi jejich záblesky doprovodného štěstí; byl i čas se radovat, že jí tajemství Harrietino neuniklo, a odhodlat se, že nesmí a nebude. – Byla to jediná služba, kterou teď mohla své ubohé přítelkyni prokázat; neboť pokud šlo o nějakou hrdinskou citlivost, která by ji snad pobídla, aby ho zapřísahala, aby svou náklonnost přenesl z ní na Harriet, jako na nekonečně hodnější z obou – nebo i o prostší vznešenost rozhodnutí ho rázem a navždy odmítnout, aniž by uvedla nějaký důvod, protože si přece nemůže vzít obě, Emma pro to vlohy neměla. Cítila s Harriet,

s bolestí i s lítostí; ale žádný výlet pomatené šlechetnosti, který by se stavěl proti všemu pravděpodobnému či rozumnému, se jí v mysli nezrodil. Svou přítelkyni svedla ze správné cesty, a ta výčitka ji bude provázet navždy; ale její úsudek byl stejně silný jako její city, a stejně silný, jako kdy předtím, v odsuzování takového spojení pro něho, jako nejvíc nerovného a snižujícího. Cesta jí byla jasná, ačkoli nikoli zcela hladká. – Pak tedy promluvila, když o to byla takto požádána. – Co řekla? – Právě to, co měla, samozřejmě. Dáma to vždycky dělá. – Řekla dost, aby ukázala, že nemusí být zoufalství – a aby ho pozvala říct víc sám. On *byl* v jedné chvíli zoufalý; dostalo se mu takového příkazu k opatrnosti a k mlčení, že na čas rozdrtil každou naději; – začala tím, že ho odmítla slyšet. – Ta změna byla snad poněkud náhlá; – její návrh se ještě jednou projít, obnovit rozhovor, který právě ukončila, mohl se zdát trochu neobvyklý! – Cítila jeho nesoudržnost; ale pan Knightley byl tak laskav, že se s ní smířil a nevyhledával další vysvětlení.

Zřídka, velmi zřídka, náleží úplná pravda jakémukoli lidskému vyznání; zřídka se může stát, aby něco nebylo trochu zakryto nebo trochu pochopeno špatně; ale kde, jako v tomto případě, je chování pomýlené, ale city nikoli, nemusí to být příliš podstatné. – Pan Knightley nemohl Emmě přičíst měkčí srdce, než jaké měla, nebo srdce ochotnější přijmout to jeho.

On ve skutečnosti nijak netušil svůj vlastní vliv. Šel za ní do parku bez jakékoli představy, že by ho vyzkoušel. Přišel, veden starostí vidět, jak snáší zasnoubení Franka Churchilla, bez sobeckého záměru, bez jakéhokoli záměru než se pokusit, dovolí-li mu to, utěšit ji nebo jí poradit. – Zbytek byl dílem okamžiku, bezprostředním účinkem toho, co uslyšel, na jeho city. Rozkošné ujištění o její naprosté lhostejnosti k Franku Churchillovi, o tom, že má srdce od něj zcela odpoutané, dalo zrod naději, že časem si snad její cit získá sám; – ale nebyla to naděje přítomná – jen v okamžité převaze dychtivosti nad úsudkem si zatoužil, aby mu bylo řečeno, že nezakazuje jeho pokus získat si ji. –

Vyšší naděje, které se postupně otevíraly, byly o to kouzelnější. – Náklonnost, o jejíž vytvoření, pokud by to dokázal, žádal, aby mu bylo dovoleno, mu už patřila! – Během půl hodiny přešel z naprosto stísněného stavu mysli do něčeho tak podobného dokonalému štěstí, že se to nemohlo jinak jmenovat.

Její změna byla stejně velká. – Tato jediná půlhodinka dala každému z nich stejnou vzácnou jistotu, že je milován, odstranila u každého stejnou míru nevědomosti, žárlivosti nebo nedůvěry. – Na jeho straně to byla dlouhodobá žárlivost, stará jako příchod – nebo i jen jako očekávání – Franka Churchilla. – Byl do Emmy zamilovaný a žárlil na Franka Churchilla přibližně od stejné doby; jeden cit mu patrně prozradil ten druhý. Byla to jeho žárlivost na Franka Churchilla, co ho odvedlo z venkova. – Výlet na Box Hill rozhodl o jeho odjezdu. Chtěl se ušetřit toho, aby ještě jednou viděl ta povolená, podporovaná výsadní pozornost. – Odjel se učit lhostejnosti. – Ale odjel na špatné místo. V bratrově domě bylo příliš mnoho rodinného štěstí; žena v něm nosila příliš milou podobu; Isabella se Emmě příliš podobala – lišila se jen v těch nápadných podřadnostech, které mu tu druhou vždycky stavěly v záři před oči, než aby mnoho mohl zmoci, i kdyby jeho čas trval déle. – Zůstával tam však vytrvale, den za dnem – až právě dnešní ranní pošta přinesla historii Jane Fairfaxové. – Pak s radostí, kterou cítit musel, ba kterou se neostýchal cítit, protože Franka Churchilla nikdy nepokládal za Emmy ani v nejmenším hodného, se dostavila taková něžná starost, taková ostrá úzkost o ni, že se už nemohl zdržovat. Jel domů v dešti; a vyšel k ní rovnou po večeři, aby viděl, jak toto nejsladší a nejlepší ze všech stvoření, bez vady navzdory všem svým vadám, přijalo to odhalení.

Nalezl ji rozrušenou a sklíčenou. – Frank Churchill byl ničema. – Slyšel ji prohlásit, že ho nikdy nemilovala. Povaha Franka Churchilla nebyla beznadějná. – Byla jeho vlastní Emmou, rukou i slovem, když

se vraceli do domu; a kdyby pak byl schopen na Franka Churchilla pomyslet, mohl ho pokládat za docela snesitelného chlapíka.

XIV.

Jak docela jiné pocity si Emma odnášela do domu než ty, s nimiž z něj vyšla! – ještě před chvílí se odvažovala doufat jen v malou úlevu od utrpení; – teď byla v nádherném chvění štěstí, a to v takovém štěstí, o němž navíc věřila, že musí být ještě větší, jakmile to chvění pomine.

Zasedli k čaji – stejná společnost kolem stejného stolu – jak často se tu takto sešli! – a jak často její oči utkvěly na stejných keřích na trávníku a pozorovaly stejný krásný účinek zapadajícího slunce! – Ale nikdy v takovém rozpoložení ducha, nikdy v ničem jemu podobném; a jen stěží dokázala svolat tolik svého obvyklého já, aby byla pozornou paní domu, nebo aspoň pozornou dcerou.

Ubohý pan Woodhouse neměl ani zdání o tom, co se proti němu kuje v hrudi muže, jehož tak srdečně vítal a o němž tak úzkostlivě doufal, že si z jízdy neuhnal nachlazení. – Kdyby mohl vidět do jeho srdce, byl by si s plícemi mnoho hlavy nelámal; ale beze stopy představy o blížícím se zlu, bez nejmenšího vnímání čehokoli neobvyklého na pohledech či chování kteréhokoli z nich, jim docela pohodlně opakoval veškeré novinky, které dostal od pana Perryho, a mluvil dál s velkým sebeuspokojením, naprosto netuše, co by mu oni mohli povědět na oplátku.

Dokud byl pan Knightley s nimi, Emmin horečný stav trval; když však odešel, začínala se trochu uklidňovat a mírnit – a v průběhu bezesné noci, která byla daní za takový večer, nalezla jednu či dvě tak velmi vážné věci k uvážení, že pocítila, že i její štěstí musí mít nějakou příměs. Otec – a Harriet. Nemohla být o samotě, aniž by cítila plnou

tíhu jejich oddělených nároků; a jak co nejlépe uhájit pohodlí obou, bylo otázkou. Pokud šlo o otce, byla otázka brzy zodpovězena. Sotva ještě věděla, oč ji pan Knightley požádá; ale velmi krátká porada s vlastním srdcem vyvolala to nejslavnostnější rozhodnutí, že otce nikdy neopustí. – Dokonce nad tou myšlenkou plakala, jako nad hříchem už jen v myšlence. Dokud otec žije, musí to být jen zasnoubení; ale lichotila si nadějí, že zbaveno nebezpečí, že ji odvede pryč, mohlo by se mu stát spíš přínosem pohodlí. – Jak nejlépe se zachovat vůči Harriet, bylo rozhodnutí obtížnější; – jak ji ušetřit zbytečné bolesti; jak jí poskytnout jakékoli možné odčinění; jak se jí jevit co nejméně jako nepřítelkyně? – V těchto bodech byly její rozpaky a stísnění velmi velké – a její mysl musela znovu a znovu procházet každou hořkou výčitku i smutnou lítost, kterou kdy obklopovala. – Mohla se nakonec jen rozhodnout, že se setkání s ní nadále bude vyhýbat a vše, co třeba sdělit, oznámí dopisem; že by bylo nevýslovně žádoucí, aby byla právě teď na nějaký čas odvedena pryč z Highbury, a – dopřávajíc si ještě jednu kombinaci – skoro se odhodlala k tomu, že snad by bylo proveditelné sehnat pro ni pozvání na Brunswick Square. – Isabelle se Harriet líbila; a pár týdnů strávených v Londýně jí jistě musí přinést rozptýlení. – Nemyslela si, že by bylo v Harrietině povaze uniknout tomu, aby jí neposloužila novost a rozmanitost – ulice, obchody a děti. – V každém případě to z její strany, od níž bylo dlužno vše, bude důkazem pozornosti a laskavosti; prozatímní rozluka; odvrácení onoho zlého dne, kdy budou muset být zase všichni pohromadě.

Vstala záhy a napsala Harriet dopis; byla to práce, která ji zanechala tak velmi vážnou, tak téměř smutnou, že pan Knightley, který se k snídani vracel na Hartfield pěšky, nedorazil ani v nejmenším příliš brzy; a půlhodinka ukradená poté, aby s ním ještě jednou prošla stejnou cestu, doslovně i obrazně, byla docela nezbytná, aby ji dostala zpět do náležitého podílu na štěstí z předešlého večera.

Nebyl pryč dlouho, zdaleka ne dost dlouho na to, aby měla sebemenší chuť myslet na někoho jiného, když jí přinesli dopis z Randallsu – velmi tlustý dopis; – uhodla, co asi obsahuje, a litovala nutnosti jej číst. – Nyní byla s Frankem Churchillem v naprosté shodě; nechtěla žádná vysvětlení, chtěla jen mít své myšlenky pro sebe – a pokud šlo o porozumění čemukoli, co napsal, byla si jistá, že toho není schopna. – Bylo však třeba se tím prokousat. Otevřela zásilku; bylo to tak, jak si myslela; – lístek od paní Westonové, uvádějící její dopis od Franka paní Westonové.

„Mám tu největší potěšení, má milá Emmo, že vám posílám připojený dopis. Vím, jakou plnou spravedlnost mu prokážete, a sotva pochybuji o jeho šťastném účinku. – Myslím, že se o pisateli už nikdy podstatně neshodneme na opaku; ale nebudu vás zdržovat dlouhým úvodem. – Daří se nám docela dobře. – Tento dopis byl lékem na všechnu malou nervozitu, kterou jsem v poslední době cítila. – Váš vzhled se mi v úterý nelíbil, ale bylo to nevlídné ráno; a i když si nikdy nepřiznáte, že by na vás počasí mělo vliv, myslím, že severovýchodní vítr pocítí každý. – Velmi jsem soucítila s vaším drahým otcem při té bouři v úterý odpoledne a včera ráno, ale měla jsem to potěšení slyšet včera večer od pana Perryho, že z toho neonemocněl.

Vaše navždy, A. W."

[*Paní Westonové.*]

Windsor – červenec.

MÁ DRAHÁ PANÍ,

„Pokud jsem se včera srozumitelně vyjádřil, tento dopis se očekává; ale ať očekávaný či ne, vím, že bude přečten s upřímností a shovívavostí. – Jste samá dobrota, a já věřím, že bude třeba všechny vaší dobroty, abyste přešla některé stránky mého dřívějšího jednání. – Avšak dostalo se mi odpuštění od té, která měla ještě víc, co má zazlívat. Má odvaha roste, zatímco píšu. Je velmi nesnadné být pokorný tomu, komu se daří. Setkal jsem se už s takovým úspěchem u dvou proseb

o odpuštění, že snad hrozí, že se budu příliš bezpečným cítit vaším a oněch mezi vašimi přáteli, kdo mají nějaký důvod k pohoršení. – Musíte se všichni snažit pochopit přesnou povahu mé situace, když jsem poprvé přijel do Randallsu; musíte mě chápat jako někoho s tajemstvím, které bylo třeba za každou cenu zachovat. To byl fakt. Zda jsem měl právo se do situace vyžadující takové utajení vůbec postavit, je jiná otázka. Zde ji rozebírat nebudu. Pro své pokušení *myslet si*, že to právo bylo, odkazuji každého hnidopicha k jednomu cihlovému domu, se zdvihavými okny v přízemí a vikýřovými nahoře, v Highbury. Netroufal jsem si ji oslovit otevřeně; mé obtíže v tehdejším stavu Enscombu musí být až příliš známé, než aby bylo třeba je vymezovat; a bylo mým štěstím, že jsem uspěl ještě dřív, než jsme se rozešli ve Weymouthu, a přemluvil nejpřímější ženskou mysl na světě, aby se shovívavě sklonila k tajnému zasnoubení. – Kdyby mě byla odmítla, zešílel bych. – Řeknete však, co jste tím doufal získat? – K čemu jste hleděl? – K čemukoli, ke všemu – k času, náhodě, okolnostem, pomalým účinkům, náhlým obratům, k vytrvalosti i únavě, ke zdraví i nemoci. Každá možnost dobra byla přede mnou a první z požehnání zajištěno v tom, že jsem získal její slib věrnosti a dopisování. Chcete-li další vysvětlení, mám tu čest, má drahá paní, být synem vašeho manžela a tu výhodu, že jsem zdědil povahu doufat v dobré, jíž se nevyrovná žádné dědictví domů nebo pozemků. – Vizte mě tedy za těchto okolností, jak přijíždím na svou první návštěvu do Randallsu; – a tady si uvědomuji své provinění, neboť tu návštěvu bylo možno vykonat dřív. Ohlédnete se zpět a uvidíte, že jsem nepřijel, dokud slečna Fairfaxová nebyla v Highbury; a protože vy jste byla ta uražená, jistě mi okamžitě odpustíte; ale musím zapracovat na soucitu svého otce tím, že mu připomenu, že dokud jsem se vzdaloval jeho domu, tak dlouho jsem ztrácel požehnání seznámit se s vámi. Moje chování během toho velmi šťastného čtrnáctidenního pobytu, který jsem u vás strávil, mě, doufám, nevydává k pokárání kromě jediného bodu. A tím se dostá-

vám k hlavní, k jediné důležité stránce mého jednání, pokud jsem k vám náležel, která vzbuzuje mou vlastní úzkost nebo si žádá velmi usilovného vysvětlení. S největší úctou a nejvřelejším přátelstvím zmiňuji slečnu Woodhousovou; můj otec snad usoudí, že bych měl dodat, s nejhlubším pokořením. – Pár slov, která mu včera uklouzla, prozradila jeho názor a jisté výtce se, uznávám, otvírám. – Mé chování ke slečně Woodhousové naznačovalo, věřím, víc, než mělo. – Abych napomohl utajení, které bylo pro mě tak nezbytné, nechal jsem se strhnout k tomu, abych víc, než bylo přípustné, využíval toho druhu důvěrnosti, do níž jsme byli hned uvrženi. – Nemohu popřít, že slečna Woodhousová byla mým zdánlivým cílem – ale jsem si jist, že uvěříte prohlášení, že nebýt mé přesvědčenosti o její lhostejnosti, žádný sobecký ohled by mě k tomu, abych pokračoval, nepřiměl. – Jakkoli je slečna Woodhousová milá a půvabná, nikdy mi nevnukla představu mladé ženy, která by snad lnula; a že je naprosto prosta jakéhokoli sklonu lnout ke mně, bylo mým přesvědčením stejně jako přáním. – Mé pozornosti přijímala s nenuceným, přátelským, dobromyslným škádlivým tónem, který mi přesně vyhovoval. Zdálo se, že si vzájemně rozumíme. Z našeho vzájemného postavení jí ty pozornosti náležely a tak byly i chápány. – Zda slečna Woodhousová mi skutečně začala rozumět ještě před uplynutím toho čtrnáctidenního pobytu, nedokážu říct; – když jsem se jí přišel rozloučit, pamatuji si, že jsem byl okamžik od toho, abych přiznal pravdu, a tehdy jsem měl dojem, že není bez podezření; ale nepochybuji, že mě od té doby přinejmenším do jisté míry prohlédla. – Snad nevytušila celek, ale její bystrost musela proniknout do části. Nemůže o tom být pochyb. Zjistíte, až se tato věc zbaví svých nynějších zábran, že ji to nezastihlo zcela nepřipravenou. Často mi to naznačovala. Pamatuji si, že mi na plese řekla, že dlužím paní Eltonové vděčnost za její pozornosti slečně Fairfaxové. – Doufám, že tato historie mého chování vůči ní bude vámi i otcem přijata jako velké polehčení toho, co jste viděli špatně. Pokud jste mě chápali jako

hříšníka proti Emmě Woodhousové, nemohl jsem si od žádného z vás nic zasloužit. Zprostěte mě viny zde a získejte pro mě, až to bude povoleno, zproštění a dobrá přání oné Emmy Woodhousové, kterou mám tak bratrsky rád, že si přeji, aby byla stejně hluboce a stejně šťastně zamilována jako já.

– Ať jsem během toho čtrnáctidenního pobytu říkal či dělal cokoli zvláštního, máte teď k tomu klíč. Mé srdce bylo v Highbury a mým úkolem bylo dopravit tam své tělo tak často, jak jen lze, a s co nejmenším podezřením. Vzpomenete-li si na nějaké mé podivnosti, přičtěte je všechny tam, kam patří. – O onom tolikokrát omílaném pianoforte cítím za nutné říct jen tolik, že jeho objednání bylo slečně F– naprosto neznámé, a kdyby jí byla dána volba, nikdy by mi nedovolila je poslat. – Jemnost její mysli po celou dobu zasnoubení, má drahá paní, daleko přesahuje mou schopnost vzdát jí spravedlnost. Brzy ji, vroucně doufám, poznáte sama dokonale. – Žádný popis ji popsat nemůže. Musí vám sama říct, jaká je – ale ne slovem, neboť nikdy nebylo stvoření, které by s takovou úmyslností zatajovalo své přednosti. – Od chvíle, co jsem začal tento dopis, který bude delší, než jsem předvídal, dostal jsem od ní zprávu. – Píše o svém zdraví dobře; ale protože si nikdy nestěžuje, netroufám si tomu věřit. Chci znát váš názor na její vzezření. Vím, že ji brzy navštívíte; žije ve strachu z té návštěvy. Snad už se uskutečnila. Ozvěte se mi bez prodlení; jsem nedočkavý tisíce podrobností. Pamatujte, jak málo minut jsem byl v Randallsu, a v jak zmateném, jak šíleném stavu: a nejsem na tom o moc líp ani teď; stále šílený, buď štěstím, nebo neštěstím. Když si vzpomenu na laskavost a přízeň, s nimiž jsem se setkal, na její vznešenost a trpělivost a na strýcovu velkorysost, šílím radostí: ale když si vybavím všechnu úzkost, kterou jsem jí způsobil, a jak málo si zasloužím odpuštění, šílím hněvem. Kdybych ji tak znovu mohl vidět! – Ale nesmím to zatím navrhovat. Můj strýc byl na mě příliš hodný, než abych na něj dál doléhal. – Musím k tomuto dlouhému dopisu ještě přidat. Neslyšela jste

ještě vše, co máte slyšet. Včera jsem nemohl podat žádný souvislý popis; ale náhlost, a z jednoho hlediska i nevhodnost, s jakou se věc vyvalila, žádá vysvětlení; neboť ačkoli událost z 26. uplynulého měsíce, jak si domyslíte, mi okamžitě otevřela nejšťastnější vyhlídky, nebyl bych si opovážil k tak časným krokům, nebýt zcela zvláštních okolností, které mi nedávaly ani hodinu na ztracení. Sám bych před čímkoli tak uspěchaným couvl, a ona by každou mou skrupuli pocítila s mnohonásobnou silou a jemností. – Neměl jsem však na vybranou. Uspěchané zasnoubení, do něhož se dala s onou ženou – Zde, má drahá paní, jsem musel náhle přestat, abych se vzpamatoval a sebral. – Procházel jsem se po kraji a nyní jsem, doufám, dost rozumný, abych zbytek dopisu dokončil tak, jak má být. – Je to pro mě ve skutečnosti nanejvýš ponižující ohlédnutí. Choval jsem se hanebně. A zde mohu přiznat, že mé chování ke slečně W., v nepříjemnosti pro slečnu F., bylo velmi zavrženíhodné. *Ona* je neschvalovala, což mělo stačit. – Moji omluvu zatajování pravdy nepokládala za postačující. – Byla roztrpčená; já myslel, že nerozumně: pokládal jsem ji při tisíci příležitostech za zbytečně úzkostlivou a opatrnou: pokládal jsem ji dokonce za chladnou. Ale měla vždycky pravdu. Kdybych byl následoval její úsudek a utlumil svou náladu na úroveň toho, co pokládala za vhodné, byl bych unikl největšímu neštěstí, jaké jsem kdy poznal. – Hádali jsme se. – Pamatujete si na dopoledne strávené v Donwellu? – *Tam* každá malá nespokojenost, která se dřív objevila, dospěla do krize. Přišel jsem pozdě; potkal jsem ji, jak se vrací sama domů, a chtěl jsem jít s ní, ale ona to nestrpěla. Zcela odmítla, abych ji doprovázel, což jsem tehdy pokládal za vrcholně nerozumné. Teď v tom však nevidím nic než zcela přirozený a důsledný stupeň opatrnosti. Zatímco já jsem – abych před světem zakryl naše zasnoubení – jednu hodinu věnoval jiné ženě pozornost zavrženíhodně nápadnou, měla ona další hodinu svolit k návrhu, který by mohl učinit všechnu předešlou obezřetnost zbytečnou? – Kdyby nás byli zahlédli, jak jdeme spolu mezi Donwellem

a Highbury, pravda by byla musela být tušena. – Byl jsem však tak šílený, že jsem to bral za urážku. – Pochyboval jsem o její náklonnosti. Pochyboval jsem o ní ještě víc druhého dne na Box Hillu; když – vyprovokována tak zavrženíhodným chováním z mé strany, tak hanebným, drzým přehlížením její osoby a tak zjevnou oddaností slečně W., jaká by pro žádnou rozumnou ženu nebyla snesitelná – vyslovila své roztrpčení ve formě slov pro mě dokonale srozumitelných. – Zkrátka, má drahá paní, byla to hádka na její straně bez viny, na mé ohavná; a já se téhož večera vrátil do Richmondu, ačkoli jsem u vás mohl zůstat do příštího rána, pouze proto, že jsem na ni chtěl být co nejrozzlobenější. I tehdy jsem nebyl takový blázen, abych neměl v úmyslu se časem usmířit; ale byl jsem já tím poškozeným, poškozeným její chladností, a odjel jsem s odhodláním, že první kroky má udělat ona. – Vždycky si budu blahopřát, že jste nebyla v boxhillské společnosti. Kdybyste bývala viděla mé chování tam, sotva mohu předpokládat, že byste si o mně kdy znovu něco dobrého myslela. Jeho účinek na ni se projevil v okamžitém rozhodnutí, které vyvolal: jakmile zjistila, že jsem skutečně odjel z Randallsu, přijala nabídku té vlezlé paní Eltonové; celý systém jejího jednání s ní, mimochodem, mě vždycky naplňoval rozhořčením a nenávistí. Nesmím se hádat s duchem shovívavosti, který byl tak štědře prokázán mně; ale jinak bych hlasitě protestoval proti tomu, čeho se dostalo *jí* od oné ženy. – A pořád jen „Jane"! – Všimnete si, že jsem si zatím nedovolil nazývat ji tak, dokonce ani vůči vám. Pomyslete tedy, co jsem musel snášet, když se to jméno přehazovalo mezi Eltonovými se vší přízemností zbytečného opakování a se vší drzostí domnělé nadřazenosti. Mějte se mnou trpělivost, brzy budu u konce. – Přijala tu nabídku s rozhodnutím zcela se mnou skoncovat a druhého dne mi napsala, že se už nikdy nemáme setkat. – *Pociťovala, že zasnoubení je zdrojem lítosti a utrpení pro každého z nás: zrušila je.* – Ten dopis mě došel právě toho rána, kdy zemřela má ubohá teta. Odpověděl jsem na něj do hodiny; ale ze zmatku mé mysli

a množství věcí, které na mě najednou dopadly, byla má odpověď – místo aby byla odeslána se všemi ostatními dopisy toho dne – zamčena v mém psacím stolku; a já ve víře, že jsem napsal dost – byť jen pár řádků – k jejímu uklidnění, zůstával beze starosti. – Spíš mě zklamalo, že jsem od ní brzy neslyšel znovu; ale omluvil jsem to a byl příliš zaneprázdněn, a – smím-li dodat? – příliš veselý ve svých vyhlídkách, než abych viděl něco špatně. – Přestěhovali jsme se do Windsoru; a o dva dny později jsem od ní dostal balíček, všechny mé dopisy mi vráceny! – a zároveň poštou několik řádků, které vyjadřovaly její svrchované překvapení nad tím, že na její poslední dopis nedostala vůbec žádnou odpověď; a dodávaly, že protože mlčení v takové věci nelze pochopit nijak jinak, a protože oběma musí jít stejně o to, aby bylo každé podřadné uspořádání ukončeno co nejdřív, posílá mi nyní bezpečnou cestou všechny mé dopisy a žádá, aby, nemohu-li ty její okamžitě vyžádat zpět tak, abych je poslal do Highbury do týdne, bych je po té lhůtě přeposlal za ní na –: zkrátka, přesná adresa pana Smallridge, poblíž Bristolu, mi vyvstala před očima. Jméno jsem znal, místo jsem znal, věděl jsem o tom všechno a hned jsem viděl, co udělala. Dokonale to souhlasilo s onou pevností povahy, o níž jsem věděl, že má; a utajení, které si zachovala, co se jakéhokoli takového záměru v předchozím dopise týkalo, bylo stejně příznačné pro její úzkostlivou jemnost. Za nic by nechtěla vypadat, že mi vyhrožuje. – Představte si ten šok; představte si, jak jsem – než jsem skutečně odhalil svůj vlastní omyl – zuřil nad omyly pošty. – Co teď dělat? – Jediná věc. – Musím promluvit se strýcem. Bez jeho souhlasu jsem nemohl doufat, že budu znovu vyslechnut. – Promluvil jsem; okolnosti byly v můj prospěch; nedávná událost zlomila jeho pýchu, a byl – dříve, než jsem čekal – zcela usmířen a svolný; a mohl konečně, chudák, s hlubokým povzdechem říct, že si přeje, abych v manželském stavu nalezl tolik štěstí, kolik našel on. – Cítil jsem, že bude jiného druhu. – Litujete mě pro to, co jsem musel vytrpět, když jsem mu věc otevíral, pro mé napětí, zatímco bylo

vše ve hře? – Ne; nelitujte mě, dokud jsem nedojel do Highbury a neviděl, jak nemocnou jsem ji učinil. Nelitujte mě, dokud jsem neuviděl její pohublé, chorobné rysy. – Dojel jsem do Highbury v hodinu dne, kdy jsem si – ze znalosti jejich pozdní snídaňové doby – byl jist dobrou příležitostí nalézt ji o samotě. – Nebyl jsem zklamán; a nebyl jsem nakonec ani zklamán v cíli své cesty. Musel jsem rozmluvit velkou dávku zcela rozumné, zcela spravedlivé nespokojenosti. Ale je to vykonáno; usmířeni jsme, drahocennější, mnohem drahocennější než kdy předtím, a ani okamžik nepokoje už mezi nás nemůže vstoupit. Nyní vás, má drahá paní, propouštím; ale dřív jsem to uzavřít nemohl. Tisíc a tisíc díků za všechnu laskavost, kterou jste mi kdy prokázala, a desettisíce za pozornosti, které jí vaše srdce bude diktovat. – Pokládáte-li mě za někoho, kdo spěje k většímu štěstí, než si zasluhuji, jsem s vámi zcela zajedno. – Slečna W. mě nazývá miláčkem osudu. Doufám, že má pravdu. – V jednom ohledu je mé štěstí nepochybné, totiž v tom, že mohu podepsat sám sebe jako

Vašeho zavázaného a oddaného syna,
F. C. WESTON CHURCHILL."

XV.

Tento dopis si musel razit cestu do Emmina citu. Byla nucena – navzdory svému předchozímu rozhodnutí, že to neudělá – prokázat mu všechnu tu spravedlnost, kterou paní Westonová předpovídala. Jakmile dospěla ke svému vlastnímu jménu, bylo neodolatelné; každý řádek, který se jí týkal, byl zajímavý a téměř každý řádek byl příjemný; a když to kouzlo pominulo, předmět se udržel sám tím, že se k autorovi přirozeně vracela její dřívější přízeň, a tím silným půvabem, který musel mít v tu chvíli pro ni každý obraz lásky. Nezastavila se, dokud neprošla celým; a ačkoli nebylo možné necítit, že se zachoval špatně, přece se zachoval méně špatně, než předpokládala – a trpěl, a velice toho lituje – a je tak vděčný paní Westonové a tak zamilovaný do slečny Fairfaxové, a ona sama je tak šťastná, že na přísnost nebylo kde brát; a kdyby teď vešel do pokoje, musela by si s ním potřást rukou tak srdečně jako kdy dřív.

Myslela si o tom dopisu tak dobře, že když zase přišel pan Knightley, požádala ho, aby si jej přečetl. Byla si jista, že paní Westonová si přeje, aby byl sdělen; obzvlášť někomu, kdo – jako pan Knightley – viděl v jeho chování tolik, co nutno pokárat.

„Velmi rád ho projdu," řekl; „ale zdá se dlouhý. Vezmu si ho na noc domů."

To však nešlo. Pan Weston měl večer přijít a ona mu dopis musela vrátit po něm.

„Raději bych mluvil s vámi," odpověděl; „ale protože se zdá, že je to otázka spravedlnosti, nechť se to vykoná."

Začal – zastavil se však téměř hned, aby řekl: „Kdyby mi byl před několika měsíci nabídnut pohled na jeden z dopisů tohoto gentlemana jeho nevlastní matce, Emmo, nebyl by přijat s takovou lhostejností."

Pokračoval o kousek dál a četl si pro sebe; a pak s úsměvem poznamenal: „Hm! úvod pěkně komplimentní: Ale takový je jeho způsob. Styl jednoho muže nesmí být pravidlem pro styl jiného. Nebudeme přísní."

„Bude pro mě přirozené," dodal krátce nato, „říkat svůj názor nahlas, zatímco čtu. Tím budu mít pocit, že jsem vám blíž. Nebude to tak velká ztráta času: ale pokud by se vám to nelíbilo –"

„Vůbec ne. Právě si to přeji."

Pan Knightley se vrátil k četbě s větším zápalem.

„Zde zlehčuje," řekl, „to pokušení. Ví, že se chová špatně, a nemá, co by rozumně namítal. – Zlé. – Neměl se vůbec do zasnoubení dát. – ‚Otcova povaha:' – vůči otci je však nespravedlivý. Sangvinická nátura pana Westona byla požehnáním pro všechno jeho poctivé a čestné úsilí; ale pan Weston si každé přítomné pohodlí vydělal, než se je snažil získat. – Je to zcela pravda; nepřišel, dokud nebyla slečna Fairfaxová tady."

„A nezapomněla jsem," řekla Emma, „jak jste si byl jist, že mohl přijít dřív, kdyby chtěl. Přecházíte to velmi hezky – ale měl jste naprostou pravdu."

„Nebyl jsem ve svém soudu zcela nestranný, Emmo: – ale přesto si myslím – i kdybyste *vy* nebyla ve hře – byl bych mu nedůvěřoval."

Když došel ke slečně Woodhousové, musel celou tu část číst nahlas – vše, co se jí týkalo, s úsměvem; s pohledem; s potřesem hlavy; se slůvkem nebo dvěma souhlasu či nesouhlasu; nebo jen s projevem lásky, jak si předmět žádal; uzavřel to však vážně, a po vytrvalé úvaze takto –

„Velmi špatně – ačkoli to mohlo být horší. – Hrál nanejvýš nebezpečnou hru. Příliš mnoho vděčí za své ospravedlnění tomu, jak to do-

padlo. – Pokud jde o jeho chování, soudit se podle vás nedá. – Ve skutečnosti ho vždycky klamou jeho vlastní přání a málo co ho zajímá kromě jeho vlastního pohodlí. – Namlouvá si, že jste jeho tajemství prohlédla. Dost přirozené! – jeho vlastní mysl je plná intrik, takže je podezírá i u druhých. – Tajemství; finesy – jak to kazí rozum! Má Emmo, nedokazuje všechno víc a víc krásu pravdy a upřímnosti ve všem našem jednání mezi sebou?"

Emma souhlasila, s citlivým zarděním kvůli Harriet, pro něž však nemohla podat upřímné vysvětlení.

„Udělal byste lépe, kdybyste pokračoval," řekla.

Učinil tak, ale velmi brzy se opět zastavil, aby řekl: „to pianoforte! Ach! To byl čin velmi, velmi mladého muže, příliš mladého na to, aby uvážil, zda nepříjemnost s tím spojená snad nebude větší než potěšení. Vskutku chlapecký plán! – Nedokážu pochopit, že by si muž přál dát ženě jakýkoli důkaz náklonnosti, o němž ví, že se bez něj raději obejde; a on *věděl*, že by dodání nástroje zabránila, kdyby mohla."

Potom udělal nějaký pokrok bez přerušení. Přiznání Franka Churchilla, že se choval hanebně, bylo první věcí, která vyžadovala víc než jen letmou poznámku.

„Dokonale s vámi souhlasím, pane," – zněla pak jeho poznámka. „Opravdu jste se choval velmi hanebně. Pravdivější řádku jste nenapsal." A když prošel tím, co bezprostředně následovalo o základu jejich neshody a o tom, jak trval na jednání v přímém rozporu s tím, co Jane Fairfaxová pokládala za správné, udělal delší pauzu, aby řekl: „Toto je velmi špatné. – Přiměl ji, aby se kvůli němu dostala do postavení krajní obtížnosti a nepohody, a jeho prvním cílem mělo být zabránit tomu, aby zbytečně trpěla. – Při vedení té korespondence musela zápasit s mnohem větším břemenem než on. Měl respektovat i nerozumné skrupule, kdyby jaké byly; ale její byly všechny rozumné. Musíme se dívat na její jedinou chybu a pamatovat, že se dopustila

něčeho špatného, když do zasnoubení přistoupila – aby nám bylo snesitelné, že musela být v takovém stavu trestu."

Emma věděla, že se teď dostává k výletu na Box Hill, a začalo jí být nepříjemně. Její vlastní chování bylo tak velmi nepatřičné! Hluboce se za ně styděla a trochu se bála jeho příštího pohledu. Vše to však bylo přečteno vytrvale, pozorně a bez sebemenší poznámky; a kromě jediného letmého pohledu na ni, okamžitě odvráceného ze strachu, aby jí nezpůsobil bolest – zdálo se, že žádná vzpomínka na Box Hill neexistuje.

„O jemnosti našich dobrých přátel, Eltonových, nelze říct mnoho," byla jeho další poznámka. – „Jeho city jsou přirozené. – Jak! skutečně se rozhodnout zcela se s ním rozejít! – Pociťovala zasnoubení jako zdroj lítosti a utrpení pro každého – zrušila je. – Jaký pohled to vrhá na její vnímání jeho chování! – Nu, musí to být vskutku mimořádný –"

„Ale, ale, čtěte dál. – Uvidíte, jak velmi trpí."

„Doufám, že ano," odpověděl pan Knightley chladně a vrátil se k dopisu. „‚Smallridge!' – Co to znamená? O co tu jde?"

„Zavázala se jít jako guvernantka k dětem paní Smallridgeové – drahé přítelkyně paní Eltonové – sousedky z Maple Grove; a mimochodem, divím se, jak paní Eltonová to zklamání ponese."

„Neříkejte nic, má drahá Emmo, dokud mě nutíte číst – ani o paní Eltonové. Už jen jedna strana. Brzy budu u konce. Jaký dopis ten muž píše!"

„Přála bych si, abyste jej četl s laskavějším duchem k němu."

„Nu, *nějaký* cit tu je. – Zdá se, že při zjištění její nemoci opravdu trpěl. – Jistě, nemohu pochybovat, že na ní lpí. ‚Drahocennější, mnohem drahocennější než kdy předtím.' Doufám, že bude dlouho pociťovat celou cenu takového usmíření. – Je ve svém děkování velmi štědrý, se svými tisíci a deseti tisíci. – ‚Šťastnější, než si zasluhuji.' Hleďme, zde se poznává. ‚Slečna Woodhousová mě nazývá miláčkem osudu.' – Byla

to slečny Woodhousové slova, ano? – A pěkný závěr – a tady je ten dopis. Miláček osudu! Takhle jste ho nazývala, ano?"

„Nezdáte se být tím dopisem tak spokojen jako já; ale přesto, přinejmenším doufám, že si o něm z toho musíte myslet lépe. Doufám, že mu to u vás trochu poslouží."

„Ano, jistě poslouží. Měl velké chyby, chyby neuváženosti a bezmyšlenkovitosti; a jsem s ním velmi zajedno v tom, že je pravděpodobně na cestě být šťastnější, než si zasluhuje: ale protože je mimo pochybnost opravdu připoután ke slečně Fairfaxové a brzy snad bude mít tu výhodu, že bude s ní neustále, jsem zcela ochoten věřit, že jeho povaha se zlepší a získá z její povahy tu vytrvalost a jemnost zásad, které mu schází. A teď mi dovolte mluvit o něčem jiném. Mám v tuto chvíli u srdce zájem jiného člověka tak silně, že na Franka Churchilla už nedokážu dál myslet. Od chvíle, co jsem vás dnes ráno opustil, Emmo, moje mysl tvrdě pracovala na jednom tématu."

Pak následovalo to téma; byla to prostá, nestrojená, gentlemanská angličtina, jaké pan Knightley používal i vůči ženě, do níž byl zamilovaný – jak ji dokázat požádat o ruku, aniž by zaútočil na otcovo štěstí. Emmina odpověď byla hotová při prvním slově. „Dokud její drahý otec bude žít, jakákoli změna poměrů musí být pro ni nemožná. Nikdy ho opustit nemůže." Jen část této odpovědi však byla přijata. Nemožnost opustit otce pociťoval pan Knightley stejně silně jako ona sama; nepřípustnost jakékoli jiné změny však přijmout nemohl. Nejhlouběji, nejsoustředěněji o tom přemýšlel; nejprve doufal, že přiměje pana Woodhouse, aby se s ní přestěhoval do Donwellu; chtěl věřit, že je to proveditelné, ale jeho znalost pana Woodhouse mu dlouho nedovolila klamat se; a teď se přiznával, že je přesvědčen, že takové přesazení by bylo rizikem pro otcovo pohodlí, snad i pro jeho život, jež nelze podstoupit. Pan Woodhouse odvezen z Hartfieldu! – Ne, cítil, že se o to nemá ani pokoušet. Avšak plán, který vzešel z této oběti, nenajde, věřil, jeho nejdražší Emma v žádném ohledu nepřijatelným; byl takový,

že by on sám byl přijat do Hartfieldu; že dokud bude otcovo štěstí – jinými slovy, jeho život – vyžadovat, aby Hartfield zůstal jejím domovem, bude i jeho.

Emma už sama nad všeobecným přestěhováním do Donwellu letmo přemítala. Jako on, i ona ten plán zkoušela a zavrhla; ale alternativa taková, jako je tato, ji nenapadla. Chápala všechnu náklonnost, kterou projevoval. Cítila, že opuštěním Donwellu musí obětovat mnoho ze své nezávislosti v hodinách a zvycích; že při neustálém životě s jejím otcem, bez vlastního domu, bude mnoho, velmi mnoho, co bude muset snášet. Slíbila, že o tom bude přemýšlet, a radila mu, aby o tom přemýšlel víc; on byl však plně přesvědčen, že žádná úvaha nezmění jeho přání ani jeho názor v této věci. Oznámil jí, že tomu věnoval velmi dlouhé a klidné zvážení; že celé dopoledne utíkal před Williamem Larkinsem, aby měl své myšlenky pro sebe.

„Ach! je tu jedna obtíž, s níž se nepočítá," zvolala Emma. „Jsem si jista, že se to Williamu Larkinsovi nebude líbit. Musíte si opatřit jeho souhlas, než se budete ptát mě."

Slíbila však, že o tom bude přemýšlet; a téměř i slíbila, že o tom bude přemýšlet s úmyslem shledat to velmi dobrým plánem.

Je pozoruhodné, že Emma, v mnoha, velmi mnoha, hlediscích, z nichž teď začínala Donwell Abbey posuzovat, nebyla nikdy zasažena žádným pocitem, že by nějak křivdila synovci Henrymu, jehož práva očekávaného dědice byla kdysi tak houževnatě hájena. Myslet musela na možnou újmu pro toho ubohého chlapečka; a přece jen sama sobě dala drzý vědomý úsměv, a bavila se tím, že odhalila pravou příčinu toho prudkého odporu proti sňatku pana Knightleyho s Jane Fairfaxovou nebo s kýmkoli jiným, který byla tehdy zcela přisuzovala milé starostlivosti sestry a tety.

Tento jeho návrh, tento plán vzít se a nadále zůstat v Hartfieldu – čím déle o tom uvažovala, tím příjemnější jí byl. Jeho nevýhody jako by se zmenšovaly, její výhody se zvětšovaly, jejich vzájemné dobro převa-

žovalo nad každou nevýhodou. Takový společník pro ni samotnou v obdobích úzkosti a neveselosti, které měla před sebou! – Takový společník ve všech těch povinnostech a starostech, k nimž čas musí přidávat čím dál víc smutku!

Byla by příliš šťastná, nebýt ubohé Harriet; ale každé její požehnání jako by zahrnovalo a prohlubovalo i utrpení její přítelkyně, jež ted musí být dokonce z Hartfieldu vyloučena. Z té rozkošné rodinné sešlosti, kterou si Emma pro sebe zajišťovala, musí být ubohá Harriet pouze z šetrné obezřetnosti držena v odstupu. Prodělala by na všem. Emma nemohla její budoucí nepřítomnost oplakávat jako nějaké zkrácení své vlastní radosti. V takové společnosti by Harriet byla spíš mrtvou tíží než co jiného; ale pro ubohou dívku samu to vypadalo jako obzvlášť krutá nutnost, která ji měla uvést do takového stavu nezaslouženého trestu.

Časem ovšem pan Knightley bude zapomenut, to jest nahrazen; to se však nedalo očekávat, že by se stalo velmi brzy. Pan Knightley sám by nedělal nic, aby léčbě napomohl; – nebyl jako pan Elton. Pan Knightley – vždy tak laskavý, tak uvážlivý, tak opravdu ohleduplný ke každému – by si nikdy nezasloužil být uctíván méně než teď; a bylo opravdu příliš, chtít doufat i od Harriet, že by mohla být zamilovaná do víc než *tří* mužů za jediný rok.

XVI.

Byla to pro Emmu veliká úleva zjistit, že Harriet si přeje setkání vyhnout stejně jako ona. Jejich styk byl dost bolestivý už dopisem. Oč horší by to bylo, kdyby se musely sejít!

Harriet se vyjádřila velmi tak, jak se dalo předpokládat, bez výčitek i bez zjevného vědomí, že se jí ublížilo; a přesto se Emmě zdálo, že je v jejím stylu něco z roztrpčení, něco, co k němu hraničilo – a což zvyšovalo žádoucnost toho, aby byly odloučeny. – Mohlo to být jen její vlastní vědomí; ale vypadalo to, že jen anděl by mohl být zcela bez roztrpčení pod takovou ranou.

Neměla žádný problém sehnat Isabellino pozvání; a bylo jejím štěstím, že měla dostatečný důvod, oč požádat, aniž by musela vymýšlet. – Jeden zub nebyl v pořádku. Harriet si opravdu přála – a to už nějakou dobu – navštívit zubaře. Paní Johnová Knightleyová byla potěšena, že může posloužit; cokoli, co se týkalo špatného zdraví, pro ni bylo doporučením – a ačkoli neměla zubaře tak ráda jako pana Wingfielda, byla velmi dychtivá vzít si Harriet pod svou péči. – Když to tedy ze sestřiny strany bylo zařízeno, Emma to své přítelkyni navrhla, a shledala ji velmi přístupnou přesvědčování. – Harriet měla jet; byla pozvána přinejmenším na čtrnáct dní; měla být dopravena v kočáře pana Woodhouse. – Vše bylo zařízeno, vše dokončeno, a Harriet byla v bezpečí na Brunswick Square.

Teď si Emma mohla vskutku užívat návštěvy pana Knightleyho; ted mohla mluvit a mohla naslouchat s pravým štěstím, nebrzděna tím pocitem nespravedlnosti, viny, čehosi nanejvýš bolestného, který ji

pronásledoval, když si vzpomínala, jak zklamané srdce je nablízku, jak mnoho může právě v tuto chvíli, a v nevelké vzdálenosti, snášet city, které ona sama svedla ze správné cesty.

Rozdíl mezi Harriet u paní Goddardové a Harriet v Londýně snad vyvolal v Emminých pocitech nerozumný rozdíl; ale nedokázala si ji v Londýně představit bez předmětů zvědavosti a zaneprázdnění, které musí odvracet minulost a odvádět ji ze sebe sama.

Nedovolila žádné další úzkosti, aby přímo nastoupila na místo, které v její mysli zaujímala Harriet. Před ní stálo jedno sdělení, k němuž jen *ona* sama mohla být kompetentní – přiznání jejího zasnoubení otci; ale v tuto chvíli s tím nechtěla mít nic společného. – Rozhodla se odložit odhalení, dokud paní Westonová nebude v bezpečí a v pořádku. V tomto období se mezi ty, které miluje, nemá vnášet žádné další rozrušení – a to zlo nemá na ni samu působit v předtuše, než nastane určená chvíle. – Alespoň čtrnáct dní odpočinku a klidu mysli, k završení každé vřelejší, ale zároveň rozrušivější, radosti, musí mít.

Brzy se rozhodla, stejně z povinnosti jako z potěšení, využít půl hodiny této dovolené ducha k návštěvě u slečny Fairfaxové. – Měla by jít – a toužila ji vidět; podobnost jejich současných situací zvyšovala každý další motiv dobré vůle. Bylo by to *tajné* zadostiučinění; ale vědomí podobné vyhlídky by jistě přidalo k zájmu, s nímž bude naslouchat tomu, co jí Jane snad sdělí.

Šla – kdysi už k těm dveřím jednou zajela bez úspěchu, ale v domě nebyla od onoho rána po Box Hillu, kdy byla ubohá Jane v takové tísni, že ji to naplnilo soucitem, ačkoli ta nejhorší část jejího utrpení zůstávala netušena. – Strach, že by snad byla stále nevítaná, ji přiměl, ačkoli byla ujištěna, že jsou doma, počkat v průchodu a poslat nahoru své jméno. – Slyšela Patty, jak je ohlašuje; ale nenásledoval žádný takový rozruch, který ubohá slečna Batesová předtím učinila tak šťastně slyšitelným. – Ne; neslyšela nic než okamžitou odpověď: „Poproste ji, aby šla nahoru"; – a za okamžik ji na schodech potkala sama Jane, dychti-

vě jí vycházela vstříc, jako by žádné jiné přijetí nepokládala za dostatečné. – Emma ji nikdy neviděla vypadat tak dobře, tak půvabnou, tak získávající. Bylo tu vědomí, oživení a vřelost; bylo tu vše, co její tvář nebo chování kdy mohly postrádat. – Vyšla jí vstříc s podanou rukou a řekla tichým, ale velmi procítěným tónem,

„Toto je nanejvýš laskavé, vskutku! – Slečno Woodhousová, nejsem s to vyjádřit – doufám, že uvěříte – Odpusťte mi, že jsem tak zcela bez slov."

Emma byla potěšena a brzy by se nedostatek slov neobjevoval ani u ní, kdyby ji od toho nezadržel hlas paní Eltonové z obývacího pokoje, který způsobil, že bylo účelné všechny její přátelské a všechny její blahopřejné pocity stlačit do velmi, velmi vřelého stisku ruky.

Paní Batesová a paní Eltonová byly spolu. Slečna Batesová byla pryč, což vysvětlovalo onen předchozí klid. Emma by si byla přála paní Eltonovou jinde; ale byla v náladě mít trpělivost se všemi; a protože ji paní Eltonová přivítala s neobvyklou vlídností, doufala, že jim to setkání neuškodí.

Brzy si myslela, že proniká myšlenky paní Eltonové a chápe, proč je – stejně jako ona – ve veselém rozpoložení; bylo to tím, že je v důvěře slečny Fairfaxové a představuje si, že je obeznámena s tím, co jiným lidem zůstává tajemstvím. Emma viděla jeho příznaky okamžitě ve výrazu její tváře; a zatímco skládala své komplimenty paní Batesové a zdánlivě naslouchala odpovědím té dobré staré paní, viděla ji s jakousi úzkostlivou přehlídkou tajemnosti složit dopis, který předtím, zřejmě nahlas, četla slečně Fairfaxové, a vrátit jej do fialovo-zlaté síťované kabelky vedle sebe, přitom s významnými pokyvy řekla,

„Tohle dokončíme někdy jindy, víte. Vy a já nebudeme postrádat příležitosti. A ostatně jste už to podstatné slyšela. Chtěla jsem vám jen dokázat, že paní S. naši omluvu přijímá a není uražena. Vidíte, jak rozkošně píše. Ach! je to báječné stvoření! Byla byste si v ní velmi oblíbila, kdybyste byla jela. – Ale ani slovo víc. Buďme diskrétní – zcela se

mějme na pozoru. – Pst! – Pamatujete si na ty verše – zapomínám v tuto chvíli, z které jsou básně:

‚Neboť když je ve hře dáma,
víte, všechno ostatní uhne stranou.'

Teď říkám, má drahá, v *našem* případě místo *dámy* čtěte –– šššš! chytrému napověz. – Jsem v krásném rozletu ducha, nemyslíte? Ale chci vám uklidnit srdce, co se paní S. týče. – *Mé* vyobrazení, vidíte, ji docela uchlácholilo."

A opět, když Emma pouze pootočila hlavu, aby pohlédla na pletení paní Batesové, dodala polohlasem:

„Nezmínila jsem žádná *jména*, všimněte si. – Ach! ne; opatrná jak ministr vlády. Zvládla jsem to vynikajícím způsobem."

Emma nemohla pochybovat. Byla to zřetelná přehlídka, opakovaná při každé možné příležitosti. Když si všichni chvíli popovídali v souladu o počasí a o paní Westonové, zjistila, že se k ní náhle obracejí slovy,

„Nemyslíte, slečno Woodhousová, že se naše drzá malá přítelkyně tady rozkošně uzdravila? – Nemyslíte, že její vyléčení dělá panu Perrymu nejvyšší čest? – (zde šikmý pohled velkého významu směrem k Jane.) Na mou věru, Perry ji zotavil v obdivuhodně krátké době! – Ach! kdybyste ji byla viděla, jak jsem ji viděla já, když byla nejhůř!" – A když paní Batesová říkala něco Emmě, zašeptala dál: „Neříkáme ani slovo o jakékoli *pomoci*, kterou snad Perry mohl mít; ani slovo o jistém mladém lékaři z Windsoru. – Ach! ne; všechnu zásluhu bude mít Perry."

„Měla jsem sotva potěšení vás vidět, slečno Woodhousová," začala krátce nato, „od výletu na Box Hill. Velmi příjemná společnost. Ale přesto si myslím, že tam něco scházelo. Věci nevypadaly – totiž zdálo se, že na náladách některých visí malý mráček. – Tak to vypadalo aspoň mně, ale mohu se mýlit. Nicméně si myslím, že to dopadlo natolik dobře, že člověka to láká jet znovu. Co vy dva na to, abychom shro-

máždili tutéž společnost a prozkoumali Box Hill ještě jednou, dokud trvá hezké počasí? – Musela by to být táž společnost, víte, zcela táž společnost, ani *jedna* výjimka."

Brzy nato vešla slečna Batesová, a Emma se nemohla ubránit pobavení nad zmateností první odpovědi, kterou jí dala – vyplývající, jak Emma usoudila, z nejistoty, co by se mohlo říct, a z netrpělivosti říct všechno.

„Děkuji, drahá slečno Woodhousová, jste samá laskavost. – Není možné říct – Ano, vskutku, zcela rozumím – vyhlídky nejdražší Jane – totiž, nemyslím. – Ale rozkošně se zotavila. – Jak se daří panu Woodhouse? – Jsem tak ráda. – Zcela mimo mé síly. – Takový šťastný malý kroužek, jak nás tu nalézáte. – Ano, vskutku. – Rozkošný mladý muž! – totiž – tak velmi přátelský; myslím dobrý pan Perry! – taková pozornost k Jane!" – A z její velké, víc než obvykle vděčné radosti vůči paní Eltonové za to, že je tady, Emma uhodla, že se ze strany vikářství vůči Jane projevila malá známka roztrpčení, která se teď laskavě překonala. – Po několika zašeptáních ostatně, která to vyvedla z pouhé domněnky, řekla paní Eltonová hlasitěji:

„Ano, tady jsem, má dobrá přítelkyně; a tady jsem už tak dlouho, že kdekoli jinde bych pokládala za nutné se omluvit; ale pravda je, že čekám na svého pána a vládce. Slíbil, že se ke mně tady připojí a prokáže vám svou úctu."

„Jak! Máme mít to potěšení z návštěvy pana Eltona? – To bude vskutku projev přízně! neboť vím, že gentlemani nemají rádi dopolední návštěvy, a čas pana Eltona je tolik zaneprázdněn."

„Na mou věru, že je, slečno Batesová. – Je opravdu zaneprázdněn od rána do večera. – K lidem, kteří k němu chodí pod tou či onou záminkou, není konce. – Smírčí soudci, dohlížitelé a kostelníci stále chtějí jeho názor. Zdá se, že bez něj nedokážou nic. ‚Na mou věru, pane E.,' říkám často, ‚raději vy než já. – Nevím, co by bylo s mými pastelkami a s mým nástrojem, kdybych měla jen poloviční počet žada-

telů.' – Dost zlé je to i tak, protože oba zanedbávám do neodpustitelné míry. – Mám za to, že jsem už čtrnáct dní nezahrála takt. – Nicméně přijde, ujišťuji vás: ano, vskutku, přijde proto, aby vás všechny obsloužil." A přiložíc ruku k ústům, aby zaclonila slova před Emmou – „Blahopřejná návštěva, víte. – Ach! ano, zcela nepostradatelná."

Slečna Batesová se rozhlížela kolem, tak šťastně – !

„Slíbil, že ke mně přijde, jakmile se vymotá od Knightleyho; ale on a Knightley se zavřeli spolu do hluboké porady. – Pan E. je pravá ruka Knightleyho."

Emma by se za nic na světě neusmála a řekla pouze: „Pan Elton šel do Donwellu pěšky? – Bude mít horkou procházku."

„Ach! ne, je to schůze v Crownu, pravidelná schůze. Weston a Cole tam budou taky; ale člověk má sklon mluvit jen o těch, kdo vedou. – Mám za to, že pan E. a Knightley si vedou věci po svém."

„Nespletla jste si den?" řekla Emma. „Jsem téměř jista, že schůze v Crownu je až zítra. – Pan Knightley byl včera na Hartfieldu a mluvil o ní jako o schůzi v sobotu."

„Ach! ne, schůze je určitě dnes," zněla úsečná odpověď, která vylučovala možnost jakéhokoli omylu na straně paní Eltonové. – „Opravdu věřím," pokračovala, „že toto je nejobtížnější farnost, jaká kdy byla. O takových věcech jsme v Maple Grove nikdy neslyšeli."

„Vaše tamní farnost byla malá," řekla Jane.

„Na mou věru, má drahá, nevím, protože jsem o té věci nikdy neslyšela mluvit."

„Ale dokazuje to malost školy, o níž jsem vás slyšela mluvit, že je pod patronátem vaší sestry a paní Braggeové; jediná škola, s nanejvýš pětadvaceti dětmi."

„Ach! ty chytré stvoření, to je zcela pravda. Jaký přemýšlivý mozek máte! Říkám, Jane, jakou dokonalou povahu bychom spolu dělaly, kdyby se nás dalo setřást dohromady. Má živost a vaše pevnost by vytvořily dokonalost. – Ne že bych si troufala nadhodit, že by si *někteří*

lidé snad už nemysleli, že *vy* dokonalost jste. – Ale pst! – ani slovo, prosím."

Zdálo se, že je ta opatrnost zbytečná; Jane chtěla věnovat svá slova nikoli paní Eltonové, nýbrž slečně Woodhousové, jak Emma zřetelně viděla. Přání ji vyznamenat, nakolik to zdvořilost dovolovala, bylo zcela zřejmé, ačkoli často nemohlo postoupit dál než k pohledu.

Pan Elton se objevil. Jeho dáma ho pozdravila s nemalou dávkou své jiskřivé živosti.

„Velmi hezké, pane, na mou věru; posílat mě sem, abych byla přátelům na obtíž, tak dlouho, než se uráčíte přijít! – Ale věděl jste, s jak poslušným stvořením máte co dělat. Věděl jste, že se nehnu, dokud se neobjeví můj pán a vládce. – Sedím tu už hodinu a dávám těm mladým dámám ukázku pravé manželské poslušnosti – neboť kdo může říct, víte, jak brzy to může být potřeba?"

Pan Elton byl tak rozehřátý a unavený, že všechna tato vtipnost jako by přišla nazmar. Své zdvořilosti k ostatním dámám musel pronést; ale jeho dalším cílem bylo naříkat sám nad sebou pro vedro, které snášel, a pro procházku, kterou podnikl pro nic za nic.

„Když jsem přišel do Donwellu," řekl, „Knightleyho nebylo k nalezení. Velmi podivné! velmi nevysvětlitelné! po lístku, který jsem mu dnes ráno poslal, a po jeho vzkazu, který mi poslal zpátky, že jistě bude doma do jedné."

„Donwell!" zvolala jeho žena. – „Můj drahý pane E., vy jste přece nebyl v Donwellu! – Myslíte přece Crown; vracíte se ze schůze v Crownu."

„Ne, ne, to je zítra; a mně obzvlášť záleželo na tom, abych dnes viděl Knightleyho právě kvůli tomu. – Takové strašně žhavé ráno! – Šel jsem také přes pole – (promluvil tónem velké ukřivděnosti,) – což to ještě zhoršilo. A pak ho ani nenajít doma! Ujišťuji vás, že vůbec nejsem potěšen. A žádná omluva mi nezanechána, žádný vzkaz pro mě. Hospodyně prohlásila, že neví nic o tom, že bych byl očekáván. – Velmi

mimořádné! – A nikdo vůbec nevěděl, kam odešel. Snad na Hartfield, snad na Abbey Mill, snad do lesů. – Slečno Woodhousová, to se nepodobá našemu příteli Knightleymu! – Dokážete to vysvětlit?"

Emma se bavila tím, že se zapřisáhla, že je to vskutku velmi mimořádné a že pro něj nemá ani slabiku na vysvětlenou.

„Nedokážu si představit," řekla paní Eltonová (cítíc tu nedůstojnost tak, jak má žena cítit), „nedokážu si představit, jak vám mohl udělat takovou věc, ze všech lidí na světě! Ten úplně poslední člověk, kterého by jeden čekal, že zapomene! – Můj drahý pane E., musel vám nechat vzkaz, jsem si jista, že musel. – Ani Knightley nemohl být tak velmi excentrický; – a jeho sluhové na to zapomněli. Spolehněte se, to byl ten případ: a velmi pravděpodobně se to může stát se sluhy v Donwellu, kteří jsou všichni, jak jsem často pozorovala, krajně neohrabaní a liknaví. – Jsem si jista, že bych za nic na světě nestrpěla, aby takové stvoření, jako je jeho Harry, u nás stálo u příborníku. A co se paní Hodgesové týče, Wright si o ní vskutku myslí velmi málo. – Slíbila Wrightovi recept a nikdy jej neposlala."

„Potkal jsem Williama Larkinse," pokračoval pan Elton, „když jsem se blížil k domu, a řekl mi, že svého pána doma nenajdu, ale já mu nevěřil. – William se zdál dost rozmrzelý. Nevěděl, co se nedávno s jeho pánem stalo, říkal, ale sotva se k němu kdy dostane ke slovu. S Williamovými nedostatky nemám nic společného, ale je to opravdu věc velmi důležitá, abych *já* dnes Knightleyho viděl; a stává se tudíž záležitostí velmi vážné nepříjemnosti, že jsem absolvoval tu horkou procházku pro nic za nic."

Emma cítila, že nemůže udělat lépe, než jít rovnou domů. Podle vší pravděpodobnosti ji právě v tuto chvíli tam čekají; a pan Knightley by mohl být uchráněn, aby ještě hlouběji nepodlehl rozmrzelosti vůči panu Eltonovi, ne-li také vůči Williamu Larkinsovi.

Při loučení ji potěšilo zjistit, že slečna Fairfaxová je odhodlána vyprovodit ji z místnosti, jít s ní dokonce po schodech; dalo jí to příleži-

tost, kterou okamžitě využila, aby řekla,

„Je snad dobře, že jsem nedostala možnost. Kdybyste nebyla obklopena jinými přáteli, mohla jsem být v pokušení otevřít předmět, klást otázky, mluvit otevřeněji, než by bylo přesně správné. – Cítím, že bych byla jistě nezdvořilá."

„Ach!" zvolala Jane s ruměncem a s váháním, které Emmě připadalo nekonečně slušivější než všechna elegance její obvyklé vyrovnanosti – „nebylo by žádné nebezpečí. Nebezpečí by bylo v tom, že bych vás unavovala. Nemohla byste mi udělat větší radost než tím, že projevíte zájem –. Vskutku, slečno Woodhousová (promluvila sebranějším tónem) s vědomím pochybení, velmi velkého pochybení, jaké mám, je mi obzvlášť útěchou vědět, že ti z mých přátel, jejichž dobré mínění je mi nejvíc hodno uchovat, nejsou znechuceni do té míry, aby – Nemám čas na polovinu toho, co bych chtěla říct. Toužím předložit omluvy, výmluvy, nějak se zastat sama. Cítím, že se to velmi sluší. Ale naneštěstí – zkrátka, pokud se mi váš soucit nestane přítelem –"

„Ach! jste až příliš úzkostlivá, opravdu jste," zvolala Emma vřele, a vzala ji za ruku. „Nedlužíte mi žádné omluvy; a každý, komu by se mohlo zdát, že je dlužíte, je tak dokonale spokojen, dokonce tak potěšen –"

„Jste velmi laskavá, ale vím, jaké bylo mé chování k vám. – Tak chladné a strojené! – Vždycky jsem musela hrát roli. – Byl to život přetvářky! – Vím, že vás to muselo znechucovat."

„Prosím, už neříkejte nic. Cítím, že všechny omluvy by měly být na mé straně. Odpusťme si navzájem najednou. Musíme udělat vše, co se udělat má, co nejrychleji, a myslím, že naše city tam nebudou marnit čas. Doufám, že máte příjemné zprávy z Windsoru?"

„Velmi."

„A příští novinka, předpokládám, bude, že vás ztratíme – zrovna když vás začínám poznávat."

„Ach! co se toho všeho týče, zatím o tom samozřejmě nelze uvažovat. Jsem zde, dokud mě nevyzvednou plukovník s paní Campbellovou."

„Nic nelze zatím skutečně stanovit, snad," odpověděla Emma s úsměvem – „ale odpusťte, musí se o tom přemýšlet."

Úsměv se vrátil, když Jane odpovídala,

„Máte zcela pravdu; přemýšlelo se o tom. A přiznám vám (jsem si jista, že to u vás bude v bezpečí), že pokud jde o život u pana Churchilla v Enscombu, je to usazeno. Musí být přinejmenším tři měsíce hlubokého smutku; ale až uplynou, představuji si, že na nic jiného už nebude třeba čekat."

„Děkuji, děkuji. – Právě o tom jsem se chtěla ujistit. – Ach! kdybyste věděla, jak miluji všechno, co je rozhodnuté a otevřené! – Sbohem, sbohem."

XVII.

Všichni přátelé paní Westonové byli potěšeni jejím bezpečím; a mohlo-li být Emmino zadostiučinění nad jejím zdarem ještě zvýšeno, bylo to tím, že se dozvěděla, že je matkou malé holčičky. Byla ve svém přání mít slečnu Westonovou pevně rozhodnutá. Nechtěla přiznat, že má v tom nějaký výhled na pozdější sňatek s některým z Isabelliných synů; byla však přesvědčena, že dcera bude otci i matce vyhovovat nejlépe. Bude pro pana Westona velkou útěchou, až zestárne – a i pan Weston za deset let už může být starší – mít u krbu oživení her a nesmyslů, rozmarů a představ dítěte, které z domu nikdy neodejde; a paní Westonová – nikdo nemohl pochybovat, že dcera jí bude bližší; a byla by škoda, aby ta, která tak dobře umí učit, neměla znovu v cviku svou dovednost.

„Měla, víte, tu výhodu, že si procvičila na mně," pokračovala – „jako La Baronne d'Almane na La Comtesse d'Ostalis v Adelaide a Theodorovi od Madame de Genlis – a teď uvidíme její vlastní malou Adelaide vychovanou podle dokonalejšího plánu."

„To znamená," odpověděl pan Knightley, „že ji bude rozmazlovat ještě víc, než rozmazlovala vás, a bude si myslet, že ji nerozmazluje vůbec. Bude to jediný rozdíl."

„Chudák dítě!" zvolala Emma; „co z ní při tom bude?"

„Nic příliš špatného. – Osud tisíců. V útlém věku bude nepříjemná a napraví se, jak bude růst. Ztrácím veškerou svou hořkost vůči rozmazlovaným dětem, má nejdražší Emmo. Já, který za všechno své ště-

stí vděčím *vám*, nebyla by to v mém případě hrozná nevděčnost být vůči nim přísný?"

Emma se zasmála a odpověděla: „Já jsem však měla pomoc všeho vašeho úsilí, abych vyvážila rozmazlování ostatních. Pochybuji, zda by mě bez toho můj vlastní rozum opravil."

„Pochybujete? – Já nepochybuji. Příroda vám dala rozum: – slečna Taylorová vám dala zásady. Nemohla jste se nevyvést dobře. Mé zasahování nejspíš dělalo škodu stejně snadno jako prospěch. Bylo pro vás zcela přirozené říct si: jaké právo má mě poučovat? – a obávám se, že vám bylo zcela přirozené cítit, že to bylo děláno nepříjemným způsobem. Nevěřím, že jsem vám prokázal nějaké dobro. Všechno dobro bylo pro mě samotného tím, že jste se mi stala předmětem nejněžnější náklonnosti. Nemohl jsem o vás tak hodně přemýšlet, aniž bych do vás nebyl zahleděn, i se všemi vašimi chybami; a tím, že jsem si představoval tolik vašich omylů, jsem do vás byl zamilovaný nejmíň od vašich třinácti let."

„Jsem si jista, že jste mi byl užitečný," zvolala Emma. „Velmi často jsem vámi byla ovlivněna správně – častěji, než jsem si tehdy chtěla přiznat. Jsem si zcela jista, že jste mi prospěl. A má-li být ubohá malá Anna Westonová rozmazlována, bude to z vaší strany největší projev lidskosti, udělat pro ni tolik, kolik jste udělal pro mě, až na to, že se do ní zamilujete, až jí bude třináct."

„Jak často, když jste byla ještě děvčátko, jste mi říkala s jedním z těch svých drzých pohledů – ‚Pane Knightley, chystám se udělat to a to; tatínek mi to dovolil, nebo mám svolení slečny Taylorové' – něco, o čem jste věděla, že to neschvaluji. V takových případech mé zasahování ve vás vyvolávalo dva špatné pocity místo jednoho."

„Jaké milé stvoření jsem byla! – Není divu, že si mé řeči uchováváte v tak něžné paměti."

„‚Pane Knightley.' – Vždycky jste mě oslovovala ‚pane Knightley'; a díky zvyku to nemá tak docela formální zvuk. – A přece to formální

je. Chci, abyste mě oslovovala jinak, ale nevím jak."

„Pamatuju si, jak jsem vás jednou v jedné ze svých milých nálad asi před deseti lety oslovila ‚Georgi'. Udělala jsem to proto, že jsem si myslela, že vás to urazí; ale protože jste proti tomu nic nenamítl, nikdy jsem to už neudělala."

„A nemůžete mě ‚Georgi' oslovit teď?"

„Nemožné! – Nikdy vás nemohu oslovit jinak než ‚pane Knightley'. Ani neslíbím, že se vyrovnám elegantní stručnosti paní Eltonové tím, že vás nazvu ‚pan K.' – Ale slíbím," dodala vzápětí se smíchem a s ruměncem – „slíbím, že vás jednou oslovím křestním jménem. Neříkám kdy, ale možná uhodnete kde; – v budově, v níž N. bere M. v dobrém i ve zlém."

Emmu rmoutilo, že nemohla být otevřeněji spravedlivá k jedné důležité službě, kterou by jí jeho lepší rozum byl prokázal, k radě, která by ji byla uchránila nejhoršího ze všech jejích ženských bláznovství – její svévolné důvěrnosti s Harriet Smithovou; předmět to však byl příliš něžný. – Nemohla se do toho pouštět. – Harriet se mezi nimi zmiňovala jen velmi zřídka. Na jeho straně to snad mohlo plynout prostě z toho, že na ni nemyslí; Emma to však spíš připisovala jemnosti a jistému podezření, z některých znamení, že jejich přátelství upadá. Byla si sama vědoma, že kdyby se byly rozcházely za jakýchkoli jiných okolností, byly by si jistě dopisovaly víc, a že se její zprávy teď skoro úplně neopírají o nic víc než o Isabelliny dopisy. Mohl si všimnout, že tomu tak je. Bolest z toho, že vůči němu musí praktikovat zatajování, byla velmi málo menší než bolest z toho, že učinila Harriet nešťastnou.

Isabella posílala tak dobré zprávy o své návštěvnici, jaké se dalo očekávat; při jejím prvním příjezdu si myslela, že je sklíčená, což se zdálo zcela přirozené, protože bylo třeba poradit se se zubařem; ale od chvíle, co ta záležitost byla za ní, nezdálo se Isabelle, že by Harriet byla jiná, než jakou ji znala dřív. – Isabella ovšem nebyla žádná příliš rychlá pozorovatelka; a přece kdyby Harriet nebyla schopná si hrát

s dětmi, nebylo by jí to uniklo. Emmino pohodlí a naděje se nejpříjemněji nesly tím, že Harriet měla zůstat déle; její čtrnáct dní se pravděpodobně protáhne alespoň na měsíc. Pan a paní Johnovi Knightleyovi měli v srpnu přijet dolů a ji pozvali, aby zůstala, dokud ji s sebou nebudou moci přivézt zpátky.

„John se o vaší přítelkyni ani nezmiňuje," řekl pan Knightley. „Zde je jeho odpověď, chcete-li ji vidět."

Byla to odpověď na oznámení jeho zamýšleného sňatku. Emma ji přijala velmi dychtivou rukou, s netrpělivostí ryze živou po tom, co asi o tom řekne, a vůbec nebyla zbrzděna slyšením, že se o její přítelkyni nezmiňuje.

„John vstupuje jako bratr do mého štěstí," pokračoval pan Knightley, „ale není mistr komplimentů; a ačkoli dobře vím, že má také nanejvýš bratrskou náklonnost k vám, je tak vzdálen jakémukoli skládání ozdob, že by si jiná mladá žena snad mohla myslet, že je ve své chvále dost chladný. Ale nemám strach z toho, že si přečtete, co píše."

„Píše jako rozumný muž," odpověděla Emma, když dopis přečetla. „Ctím jeho upřímnost. Je zcela zřejmé, že považuje štěstí z toho zasnoubení za zcela na mé straně, ale že není bez naděje, že časem vyrostu natolik hodna vaší náklonnosti, nakolik mě hodnou pokládáte už teď. Kdyby řekl něco, co by snad svádělo k jinému výkladu, nebyla bych mu věřila."

„Má Emmo, nic takového nemyslí. Myslí jen –"

„On a já bychom se v odhadu nás dvou lišili velmi málo," přerušila ho s jakýmsi vážným úsměvem – „snad mnohem méně, než si on uvědomuje, kdybychom se do toho předmětu dokázali pustit bez obřadnosti a bez zdrženlivosti."

„Emmo, má drahá Emmo –"

„Ach!" zvolala s nefalšovanější veselostí, „myslíte-li, že vám váš bratr nedělá spravedlnost, počkejte jen, až bude v tajemství můj drahý otec, a vyslechněte si jeho názor. Spolehněte se, bude ještě dál od

toho, aby dělal spravedlnost *vám*. Bude si myslet, že všechno štěstí, všechna výhoda je na vaší straně otázky; všechna zásluha je na mé. Jen abych u něj hned neklesla do role ‚ubohé Emmy'. – Jeho něžný soucit s utlačovanou ctností dál jít nemůže."

„Ach!" zvolal, „kdyby se jen váš otec dal přesvědčit stejně snadno jako John, že máme veškeré právo, které rovnocenná hodnota může dát, být spolu šťastni. Baví mě jedna část Johnova dopisu – všimla jste si jí? – kde říká, že ho moje sdělení nezastihlo zcela nepřipraveného, že spíše něco takového očekával."

„Jestli vašemu bratrovi rozumím, myslí tím jen natolik, že jste zřejmě pomýšlel na nějaký sňatek. O mně neměl ani ponětí. Zdá se, že na to je dokonale nepřipravený."

„Ano, ano – ale baví mě, že nahlédl tak daleko do mých citů. Podle čeho asi soudil? – Nejsem si vědom žádné změny v mé náladě ani v rozhovoru, která by ho připravila na to, že se právě teď žením, spíš než kdy jindy. – Ale muselo to tak být, předpokládám. Troufám si tvrdit, že nějaký rozdíl tam byl, když jsem u nich onehdy pobýval. Mám za to, že jsem si s dětmi nehrál tak, jak obvykle. Pamatuji si, že jednoho večera chudáci hoši říkali: ‚Strýček teď vypadá pořád unaveně.'"

Blížila se chvíle, kdy se zpráva měla rozšířit dál a zkoušet reakce jiných osob. Jakmile byla paní Westonová dostatečně zotavena na to, aby mohla přijmout návštěvy pana Woodhouse, Emma, mající v úmyslu, aby bylo jejího mírného rozumování využito v této věci, se rozhodla oznámit to nejdřív doma a potom v Randallsu. – Ale jak to otci konečně vyjevit! – Zavázala se, že to udělá v takovou hodinu, kdy pan Knightley bude nepřítomen, jinak by jí v rozhodující chvíli odvaha selhala a musela by to odložit; pan Knightley měl však přijít v takovou chvíli a navázat na začátek, který měla udělat. – Byla nucena mluvit, a mluvit navíc vesele. Neměla by z toho pro něj dělat ještě rozhodnějším předmětem neštěstí tím, že by sama volila melancholický tón. Nesmí vypadat, jako by to pokládala za neštěstí. – Se vší odvahou, kterou

mohla povolat, ho nejprve připravila na něco neobvyklého, a pak v několika slovech řekla, že pokud by bylo možné získat jeho souhlas a schválení – což, jak doufala, bude bez obtíží, protože je to plán k podpoře štěstí všech – ona a pan Knightley se hodlají vzít; že tím Hartfield získá stálý přídavek společnosti té osoby, o níž věděla, že ji po dcerách a po paní Westonové miluje ze všech nejvíc.

Chudák! – byl to pro něj zprvu značný otřes a vážně se ji snažil od toho rozmluvit. Byla víc než jednou upozorněna, že vždycky říkala, že se nikdy neprovdá, a ujišťována, že by pro ni bylo mnohem lepší zůstat svobodnou; a připomenuta jí byla ubohá Isabella i ubohá slečna Taylorová. – Nic to však nepomohlo. Emma se k němu láskyplně tulila, usmívala se a říkala, že to tak musí být; a že ji nesmí řadit mezi Isabellu a paní Westonovou, jejichž sňatky je od Hartfieldu odvedly, a byly tedy skutečně smutnou změnou: ale ona z Hartfieldu nepůjde; bude tu stále; nezavádí žádnou změnu v jejich počtu ani v jejich pohodlí, leda k lepšímu; a je si velmi jista, že on bude mnohem šťastnější, až bude mít pana Knightleyho stále po ruce, jakmile si na tu myšlenku zvykne. – Nemá pana Knightleyho velmi rád? – Jistě to nebude popírat, tím si byla jista. – S kým by se kdy chtěl radit v záležitostech kromě pana Knightleyho? – Kdo mu je tolik užitečný, kdo tak ochotný napsat jeho dopisy, kdo tak rád mu asistuje? – Kdo tak veselý, tak pozorný, tak k němu připoutaný? – Nelíbilo by se mu mít ho stále tady na místě? – Ano. To všechno byla pravda. Pan Knightley nemůže být na Hartfieldu příliš často; byl by rád, kdyby ho viděl každý den; – ale vždyť ho vídali každý den už teď. – Proč nemohli pokračovat tak, jak pokračovali?

Pan Woodhouse se nemohl brzy smířit; ale to nejhorší bylo překonáno, myšlenka byla vyslovena; čas a stálé opakování musí udělat zbytek. – Po Emminých prosbách a ujišťováních následovaly ty pana Knightleyho, jehož něžná chvála na ni dávala předmětu dokonce jakýsi vítaný ráz; a brzy si zvykl, že na něj při každé vhodné příležitosti pro-

mlouvají jedna i druhý. – Měli veškerou pomoc, kterou mohla Isabella poskytnout dopisy nejsilnějšího schválení; a paní Westonová byla připravena při prvním setkání nahlížet na věc tím nejprospěšnějším způsobem – za prvé jako na usazenou, za druhé jako na dobrou – dobře si vědoma téměř stejné důležitosti obou doporučení pro mysl pana Woodhouse. – Dohodlo se, že tak to být má; a protože ho každý, kým se obvykle řídil, ujišťoval, že to bude pro jeho štěstí; a protože měl některé city, které to téměř přiznávaly, začal si myslet, že snad někdy – za rok nebo dva, snad – nemusí být tak zlé, až k tomu sňatku skutečně dojde.

Paní Westonová nehrála žádnou roli, nepředstírala žádné city ve všem, co mu v prospěch té události říkala. – Byla krajně překvapena, nikdy víc, než když jí Emma věc poprvé otevřela; ale viděla v tom jen přibývající štěstí pro všechny a neměla skrupule naléhat na něj z plna hrdla. – K panu Knightleymu měla takovou úctu, že si myslela, že si zasluhuje i její nejdražší Emmy; a ve všech ohledech to bylo tak náležité, vhodné a bezúhonné spojení, a v jednom ohledu, v jednom bodě nejvyšší důležitosti, tak obzvlášť vhodné, tak neobyčejně šťastné, že nyní vypadalo, jako by se Emma nemohla bezpečně připoutat k žádnému jinému stvoření, a jako by ona sama byla nejhloupější z bytostí v tom, že na to nepomyslela a nepřála si to dávno. – Jak málo z těch mužů, kteří by si svým postavením v životě mohli dovolit ucházet se o Emmu, by se vzdalo svého vlastního domova pro Hartfield! A kdo než pan Knightley mohl znát a snášet pana Woodhouse tak, aby takové uspořádání bylo žádoucí! – Obtíž, jak naložit s chudákem panem Woodhouse, byla v plánech jejího manžela i v jejích vlastních pro sňatek mezi Frankem a Emmou vždy pociťována. Jak sladit nároky Enscombu a Hartfieldu, bylo stálou překážkou – pan Weston si to méně přiznával než ona – ale ani on nedokázal věc lépe uzavřít, než když řekl: „Ty věci se zařídí samy; mladí lidé si najdou cestu." Ale zde nebylo nic, co by se mělo odkládat divokou spekulací o budoucnosti. Všechno bylo správ-

né, všechno otevřené, všechno vyvážené. Žádná oběť na žádné straně hodná toho jména. Byl to svazek, který sám o sobě skýtal nejvyšší příslib blaženosti, bez jediné skutečné, rozumné překážky, která by se mu stavěla do cesty nebo jej oddalovala.

Paní Westonová – s dítětem na kolenou, oddávajíc se takovýmto úvahám – byla jednou z nejšťastnějších žen na světě. Mohlo-li jí ještě něco zvětšit radost, bylo to vědomí, že dítě ze své první řady čepečků zakrátko vyroste.

Zpráva byla všeobecným překvapením všude, kam se rozšířila; a pan Weston měl svůj pětiminutový podíl na tom; ale pět minut stačilo, aby se rychlosti jeho mysli ta myšlenka stala známou. – Viděl výhody toho svazku a radoval se z nich se vší stálostí své ženy; ale ten údiv byl brzy nicotou; a koncem hodiny se neměl daleko od přesvědčení, že to vždycky předvídal.

„Má to být tajemství, soudím," řekl. „Takové věci jsou vždycky tajemstvím, dokud se neukáže, že o nich všichni vědí. Jen mi dejte vědět, kdy smím mluvit. – Zajímalo by mě, zda Jane má nějaké podezření."

Odjel do Highbury příští ráno a v této věci se uspokojil. Řekl jí tu zprávu. Nebyla snad jako dcera, jeho nejstarší dcera? – musí jí to říct; a protože byla přítomna slečna Batesová, přešlo to samozřejmě hned nato k paní Coleové, paní Perryové a paní Eltonové. Bylo to nejvýš, s čím hlavní aktéři počítali; propočítali si od doby, kdy to bude známo v Randallsu, jak brzy to projde Highbury; a mysleli na sebe, s velkou pronikavostí, jako na večerní předmět údivu v mnoha rodinných kroužcích.

Obecně to byl velmi dobře přijatý svazek. Někdo si mohl myslet, že víc štěstí měl on, jiný že ona. Jedna skupina mohla doporučovat, aby se všichni přestěhovali do Donwellu a Hartfield přenechali Johnovým Knightleyům; a druhá mohla předvídat neshody mezi jejich sluhy; ale přesto, úhrnem vzato, nebyla vznesena žádná vážná námitka, s výjimkou jednoho obydlí, vikářství. – Tam překvapení nebylo zmírněno

žádným uspokojením. Pan Elton se o to příliš nestaral ve srovnání se svou ženou; jen doufal, „že pýcha mladé dámy teď bude ukojena"; a předpokládal, „že vždycky měla v úmyslu Knightleyho ulovit, kdyby mohla"; a k otázce bydlení v Hartfieldu si troufale zvolal: „Raději on než já!" – Avšak paní Eltonová byla velmi zle vyvedená z míry. – „Chudák Knightley! chudák chlap! – smutná věc pro něj." – Byla krajně zarmoucena; neboť ačkoli velmi excentrický, měl tisíc dobrých vlastností. – Jak se mohl nechat tak chytit? – Vůbec si nemyslela, že je zamilovaný – ani v nejmenším. – Chudák Knightley! – Bude konec vší příjemné známosti s ním. – Jak byl rád, že k nim mohl přijít na večeři, kdykoli ho pozvali! Ale s tím teď bude konec. – Chudák chlap! – Žádné další výlety do Donwellu pro *ni*. Ach! ne; bude tam paní Knightleyová, aby na vše lila studenou vodu. – Krajně nepříjemné! Ale vůbec jí nebylo líto, že onehdy spílala hospodyni. – Otřesný plán, žít spolu. To nikdy nemůže vyjít. Znala rodinu u Maple Grove, která to zkusila, a museli se rozejít před koncem prvního čtvrtletí.

XVIII.

Čas plynul. Ještě pár zítřků, a společnost z Londýna bude přijíždět. Byla to znepokojivá změna; a Emma na ni jednoho rána myslela, jako na něco, co jí musí přinést mnoho rozrušení a zármutku, když vstoupil pan Knightley a stísňující myšlenky byly odloženy. Po první veselé chvíli hovoru byl tichý; a pak vážnějším tónem začal,

„Mám vám něco říct, Emmo; nějakou zprávu."

„Dobrou, nebo špatnou?" řekla rychle a pohlédla mu do tváře.

„Nevím, jak by se měla nazvat."

„Ach! dobrou, jsem si jista. – Vidím to ve vaší tváři. Snažíte se neusmát."

„Obávám se," řekl, srovnávaje si rysy, „velmi se obávám, má drahá Emmo, že vy se neusmějete, až to uslyšíte."

„Vskutku? ale proč? – Sotva si dokážu představit, že by cokoli, co těší či baví vás, netěšilo a nebavilo i mne."

„Je jeden předmět," odpověděl, „doufám jediný, v němž nesmýšlíme stejně." Odmlčel se, znovu se usmál, s očima upřenýma na její tvář. „Nenapadá vás nic? – Nepamatujete si? – Harriet Smithová."

Tváře jí při tom jménu zrudly a cítila strach z něčeho, ačkoli nevěděla z čeho.

„Dostala jste od ní dnes ráno zprávu?" zvolal. „Ano, mám za to, že ano, a víte už všechno."

„Ne, nedostala; nic nevím; prosím, povězte mi to."

„Jste připravená na to nejhorší, vidím – a velmi špatné to je. Harriet Smithová si bere Roberta Martina."

Emma sebou trhla, což nevypadalo, jako by byla připravená – a oči její, v dychtivém pohledu, říkaly: „Ne, to je nemožné!" ale rty měla sevřené.

„Je to tak, vskutku," pokračoval pan Knightley; „mám to od samotného Roberta Martina. Odešel ode mě ani ne před půlhodinou."

Stále se na něj dívala s nejvýmluvnějším úžasem.

„Líbí se vám to, má Emmo, jak málo jsem se bál. – Přál bych si, aby se naše názory shodovaly. Ale časem se shodnou. Čas, můžete si být jista, jednoho či druhého z nás přiměje smýšlet jinak; a prozatím o tom nemusíme mnoho mluvit."

„Mýlíte se, zcela se mýlíte," odpověděla, přemáhajíc se. „Není to tím, že by mě taková okolnost teď činila nešťastnou, ale nemohu tomu uvěřit. Zdá se to jako nemožnost! – Nemůžete chtít říct, že Harriet Smithová přijala Roberta Martina. Nemůžete chtít říct, že on ji dokonce zase požádal – ještě. Myslíte jen, že má v úmyslu."

„Myslím, že to udělal," odpověděl pan Knightley s usmívavou, ale rozhodnou určitostí, „a byl přijat."

„Dobrý Bože!" zvolala. – „Nu!" – Pak se – pod záminkou sklonit tvář – uchýlila ke své pracovní kabele, aby skryla všechny ty nádherné pocity rozkoše a pobavení, které, jak věděla, musely z ní vyzařovat, a dodala: „Nu, teď mi povězte všechno; udělejte mi to srozumitelným. Jak, kde, kdy? – Nechte mě to vědět celé. Nikdy jsem nebyla překvapenější – ale neznešťastňuje mě to, ujišťuji vás. – Jak – jak to bylo možné?"

„Je to velmi prostý příběh. Odjel do města kvůli obchodu před třemi dny, a já jsem ho požádal, aby vzal nějaké papíry, které jsem chtěl poslat Johnovi. – Odevzdal ty papíry Johnovi, v jeho kanceláři, a byl pozván, aby se téhož večera připojil k jejich společnosti na Astley's. Chystali se vzít na Astley's dva nejstarší chlapce. Společnost měla být náš bratr a sestra, Henry, John – a slečna Smithová. Můj přítel Robert nedokázal odolat. Zavolali ho cestou; všichni se báječně bavili; a bratr ho pak pozval, aby s nimi příští den večeřel – což udělal – a v průběhu

té návštěvy (jak já tomu rozumím) našel příležitost promluvit si s Harriet; a jistě nemluvil nadarmo. – Učinila ho svým souhlasem tak šťastným, jak si to jen zaslouží. Sjel sem včerejším kočárem a dnes ráno hned po snídani byl u mě, aby mi referoval o svém počínání, nejprve co se mé věci týče, pak co se jeho týče. To je vše, co dokážu říct o tom jak, kde a kdy. Vaše přítelkyně Harriet z toho udělá mnohem delší historii, až ji uvidíte. – Dá vám všechny ty drobné podrobnosti, které jen ženský jazyk dokáže zajímavě podat. – My ve svých sděleních obchodujeme jen s velkým. – Nicméně musím říct, že srdce Roberta Martina se jemu – a mně – zdálo velmi překypující; a že se zmínil, aniž to k věci příliš bylo, že při odchodu z jejich lóže v Astley's převzal bratr paní Johnovu Knightleyovou a malého Johna, a on následoval se slečnou Smithovou a Henrym; a že v jedné chvíli byli v takovém davu, že to slečnu Smithovou dost znepokojovalo."

Zastavil se. – Emma se neodvažovala pokusit o okamžitou odpověď. Promluvit, byla si jista, by znamenalo zradit nerozumnou míru štěstí. Musí počkat chvíli, jinak si bude myslet, že se zbláznila. Její mlčení ho rušilo; a když ji chvíli pozoroval, dodal:

„Emmo, lásko moje, řekla jste, že vás tato okolnost teď neučiní nešťastnou; obávám se však, že vám působí víc bolesti, než jste čekala. Jeho postavení je nedostatek – ale musíte to brát jako to, co uspokojuje vaši přítelkyni; a ručím vám za to, že si o něm budete myslet lépe a lépe, jak ho budete víc znát. Jeho zdravý rozum a dobré zásady vás potěší. – Pokud jde o muže samotného, nemohla byste si přát svou přítelkyni v lepších rukou. Jeho postavení ve společnosti bych změnil, kdybych mohl, což je mnoho říct, ujišťuji vás, Emmo. – Smějete se mi ohledně Williama Larkinse; ale Roberta Martina bych postrádal stejně těžko."

Chtěl, aby zvedla hlavu a usmála se; a protože se jí podařilo neusmát se příliš široce – udělala to – vesele odpovídajíc,

„Nemusíte se namáhat, abyste mě s tím sňatkem smířil. Myslím, že si Harriet vede nesmírně dobře. *Její* příbuzenstvo může být horší než *jeho*. V úctyhodnosti povahy o tom nemůže být pochyb. Mlčela jsem z pouhého překvapení, nadměrného překvapení. Nedovedete si představit, jak náhle to na mě přišlo! jak obzvlášť nepřipravená jsem byla! – neboť jsem měla důvod věřit, že je proti němu v poslední době mnohem rozhodnější, mnohem víc, než byla dřív."

„Měla byste znát svou přítelkyni nejlíp," odpověděl pan Knightley; „ale já bych řekl, že je to dobromyslná, měkkosrdcá dívka, u níž není moc pravděpodobné, že by byla velmi, velmi rozhodně proti kterémukoli mladému muži, který jí řekne, že ji miluje."

Emma se nemohla ubránit smíchu, když odpovídala: „Na mou věru, myslím, že ji znáte stejně dobře jako já. – Ale, pane Knightley, jste si naprosto jist, že ho dokonale a jednoznačně *přijala*? Mohla jsem předpokládat, že by to časem udělala – ale už? – Nepochopil jste ho špatně? – Oba jste mluvili o jiných věcech; o hospodaření, o přehlídkách dobytka nebo o nových secích strojích – a nemohl jste se v tom zmatku tolika předmětů splést? – Nebyla to Harrietina ruka, kterou si byl jist – byly to rozměry nějakého slavného vola."

Kontrast mezi vzezřením a chováním pana Knightleyho a Roberta Martina byl v tu chvíli Emminým citům tak silný, a tak silná byla vzpomínka na vše, co se nedávno odehrálo na Harrietině straně, tak čerstvý zvuk oněch slov, pronesených s takovým důrazem – „Ne, doufám, že vím lépe, než abych myslela na Roberta Martina" – že opravdu očekávala, že se ta zpráva v jisté míře ukáže jako předčasná. Nemohlo tomu být jinak.

„Troufáte si to říct?" zvolal pan Knightley. „Troufáte si předpokládat, že jsem tak velký hlupák, že nevím, o čem muž mluví? – Co si zasloužíte?"

„Ach! vždycky si zasloužím to nejlepší zacházení, protože s jiným bych se nikdy nedovedla smířit; a proto mi musíte dát prostou, pří-

mou odpověď. Jste zcela si jist, že chápete podmínky, v nichž pan Martin a Harriet nyní jsou?"

„Jsem zcela jist," odpověděl, mluvě velmi zřetelně, „že mi řekl, že ho přijala; a že v slovech, která použil, nebyla žádná temnota, nic pochybného; a myslím, že vám mohu dát důkaz, že to musí být tak. Zeptal se mě na mé mínění ohledně toho, co má teď udělat. Neznal nikoho než paní Goddardovou, na koho by se mohl obrátit s otázkou po jejích příbuzných či přátelích. Mohl jsem zmínit něco vhodnějšího, než aby šel k paní Goddardové? Ujistil jsem ho, že ne. Pak řekl, že se ji pokusí v průběhu dnešního dne vidět."

„Jsem dokonale spokojena," odpověděla Emma s nejzářivějšími úsměvy, „a nejupřímněji jim přeji štěstí."

„Výrazně jste se změnila, co jsme o tomto předmětu mluvili posledně."

„Doufám, že ano – protože tehdy jsem byla hlupák."

„A já jsem se také změnil; neboť jsem teď velmi ochoten vám připustit všechny Harrietiny dobré vlastnosti. Vynaložil jsem jistou námahu kvůli vám, i kvůli Robertu Martinovi (o kterém jsem měl vždy důvod věřit, že je do ní stejně zamilovaný jako kdy předtím), abych se s ní seznámil. Často jsem s ní dost mluvil. Musela jste si všimnout, že jsem to dělal. Někdy jsem si opravdu myslel, že mě skoro podezíráte, že se zasazuji za ubohého Martina, což nikdy nebyl ten případ; ale ze všech svých pozorování jsem přesvědčen, že je to upřímná, milá dívka, s velmi dobrými pojmy a velmi vážně dobrými zásadami, která klade své štěstí do náklonností a užitečnosti domácího života. – Hodně z toho, nepochybuji, může vděčit vám."

„Mně!" zvolala Emma, kroutíc hlavou. – „Ach! ubohá Harriet!"

Zarazila se však a tiše se podrobila trochu větší chvále, než si zasluhovala.

Jejich rozhovor byl brzy nato ukončen vstupem otce. Nelitovala toho. Chtěla být o samotě. Její mysl byla ve stavu chvění a údivu, který

jí znemožňoval, aby byla sebraná. Byla v tanečním, zpěvavém, zvolavém rozpoložení; a dokud se nenaběhala, nenamluvila sama se sebou a nezasmála se a nepřemítala, nebyla schopna ničeho rozumného.

Otcovou záležitostí bylo oznámit, že James odešel zapřáhnout koně, aby mohli vyjet na dnes už každodenní vyjížďku do Randallsu; a Emma tedy měla okamžitou záminku, aby zmizela.

Radost, vděčnost, nádherná rozkoš jejích pocitů se dá představit. Jediná výtka a příměs odstraněná z výhledu na Harrietino blaho – skutečně jí hrozilo, že bude příliš šťastná na to, aby to bylo bezpečné. – Co jí ještě zbývalo přát si? Nic, než aby se stávala hodnější jeho, jehož úmysly a úsudek byly vždy nadřazené jejím vlastním. Nic, než aby ponaučení z jejího minulého bláznovství ji v budoucnu naučila pokoře a obezřelosti.

Byla vážná, velmi vážná ve své vděčnosti a ve svých předsevzetích; a přece se smích uprostřed nich někdy nedal potlačit. Musela se takovému zakončení smát! Takovému zakončení toho bolestného zklamání pět týdnů zpátky! Takové srdce – takovou Harriet!

Teď bude v jejím návratu potěšení – Všechno bude potěšení. Bude velké potěšení poznat Roberta Martina.

Vysoko v řádu jejích nejvážnějších a nejhlouběji pociťovaných šťastných věcí stála ta myšlenka, že brzy skončí veškerá nutnost zatajování před panem Knightleym. Přetvářka, dvojsmyslnost, tajemství, které jí byly tak nenávistné praktikovat, mohly brzy skončit. Teď se mohla těšit, že mu dá tu plnou a dokonalou důvěru, kterou její povaha byla nejvíc připravena vítat jako povinnost.

V té nejveselejší a nejšťastnější náladě vyjela s otcem; ne vždy mu naslouchajíc, ale vždy mu přisvědčujíc; a ať v řeči či v mlčení, nápomocna pohodlnému přesvědčení, že musí jezdit do Randallsu každý den, jinak že ubohá paní Westonová bude zklamána.

Dojeli. – Paní Westonová byla sama v salonu: – ale sotva jim oznámili, že je dítě, a pan Woodhouse dostal díky za to, že přišel, které si

vyžadoval, zahlédli skrze žaluzii dvě postavy, jak procházejí kolem okna.

„To je Frank a slečna Fairfaxová," řekla paní Westonová. „Právě jsem vám chtěla povědět o našem příjemném překvapení, když dnes ráno přijel. Zůstane do zítřka a slečnu Fairfaxovou jsme přemluvily, aby s námi strávila den. – Oba, doufám, přicházejí dovnitř."

Za půl minuty byli v místnosti. Emma ho byla krajně ráda vidět – ale byla tam jistá míra zmatku – řada rozpačitých vzpomínek na obou stranách. Setkali se ochotně a s úsměvy, ale s vědomím, které nejdřív nedovolovalo mnoho říct; a když se všichni opět usadili, byla v kroužku na nějaký čas taková mezera, že Emma začínala pochybovat, zda to teď dopřávané přání, které už dlouho cítila, totiž vidět Franka Churchilla ještě jednou a vidět ho s Jane, přinese svůj díl potěšení. Když se však pan Weston přidal ke společnosti a když přinesli dítě, nebyl už nedostatek předmětu ani oživení – ani odvahy a příležitosti, aby se k ní Frank Churchill mohl přiblížit a říct,

„Musím vám poděkovat, slečno Woodhousová, za velmi laskavý, odpouštějící vzkaz v jednom z dopisů paní Westonové. Doufám, že čas vás neučinil méně ochotnou prominout. Doufám, že neberete zpět, co jste tehdy řekla."

„Ne, vskutku," zvolala Emma, nanejvýš ráda, že může začít, „ani v nejmenším. Jsem obzvlášť ráda, že vás vidím a že si s vámi mohu podat ruku – a osobně vám popřát štěstí."

Z celého srdce jí poděkoval a nějakou chvíli dál s vážným citem mluvil o své vděčnosti a svém štěstí.

„Nevypadá dobře?" řekl, obraceje oči k Jane. „Lépe, než kdy předtím? – Vidíte, jak ji otec a paní Westonová zbožňují."

Jeho nálady se však brzy zase pozvedaly, a s rozesmátýma očima, zmíniv se o očekávaném návratu Campbellových, vyslovil jméno Dixon. – Emma se zarděla a zakázala, aby se v její přítomnosti vyslovovalo.

„Nikdy na to nemohu pomyslet," zvolala, „bez krajního studu."

„Stud," odpověděl, „je zcela můj, nebo by měl být. Ale je možné, že jste neměla žádné podezření? – Myslím v poslední době. Zpočátku, vím, žádné jste neměla."

„Nejmenší, ujišťuji vás."

„To se zdá zcela úžasné. Jednou jsem byl velmi blízko – a přál bych si, abych to byl udělal – bylo by to lépe. Ale ačkoli jsem dělal špatné věci neustále, byly to velmi špatné špatné věci, takové, které mi vůbec nebyly k užitku. – Bylo by to bývalo mnohem lepší provinění, kdybych pouto tajnosti porušil a všechno vám řekl."

„Teď to nestojí za lítost," řekla Emma.

„Mám jakousi naději," pokračoval, „že se podaří přemluvit strýce, aby přijel na návštěvu do Randallsu; chce být jí představen. Až se Campbellovi vrátí, setkáme se s nimi v Londýně a zůstaneme tam, věřím, dokud ji nebudeme moci odvézt na sever. – Ale teď jsem od ní v takové vzdálenosti – není to kruté, slečno Woodhousová? – Až do dnešního rána jsme se od onoho dne usmíření ani jednou nesetkali. Nelitujete mě?"

Emma vyslovila svou lítost tak laskavě, že s náhlým záchvěvem veselé myšlenky zvolal,

„Ach! mimochodem," – pak ztišil hlas a na okamžik se zatvářil cudně – „doufám, že se panu Knightleymu daří dobře?" Odmlčel se. – Zabarvila se a zasmála se. – „Vím, že jste viděla můj dopis, a mám za to, že si vzpomínáte na mé přání ve váš prospěch. Dovolte mi vrátit vám vaše blahopřání. – Ujišťuji vás, že jsem tu zprávu přijal s nejvřelejším zájmem a uspokojením. – Je to muž, kterého si nedovoluji ani chválit."

Emma byla potěšena a chtěla už jen, aby pokračoval v tom stejném stylu; ale jeho mysl byla v příští chvíli ve svých vlastních věcech a u své vlastní Jane, a jeho další slova byla,

„Viděla jste někdy takovou pleť? – takovou hladkost! takovou jemnost! – a přitom bez toho, že by byla skutečně světlá. – Nelze ji nazvat

světlou. Je to nanejvýš neobvyklá pleť, s tmavými řasami a vlasy – nanejvýš vyznamenávající pleť! Tak zvláštně dámská. – Právě tolik barvy, kolik stačí ke kráse."

„Vždycky jsem její pleť obdivovala," odpověděla Emma potutelně; „ale nepamatuji si tu dobu, kdy jste jí vytýkal, že je tak bledá? – Když jsme o ní začali mluvit. – Zapomněl jste docela?"

„Ach! ne – jaký nestoudný pes jsem byl! – Jak jsem se mohl odvážit –"

Smál se však té vzpomínce tak srdečně, že Emma se nemohla ubránit, aby neřekla,

„Mám podezření, že uprostřed svých tehdejších rozpaků jste měl velké pobavení z toho, že jste nás všechny vodil za nos. – Jsem si jista, že měl. – Jsem si jista, že vám to bylo útěchou."

„Ach! ne, ne, ne – jak mě z něčeho takového můžete podezírat? Byl jsem nejubožejším nešťastníkem!"

„Ne tak zcela ubohým, abyste byl necitlivý k veselí. Jsem si jista, že vám bylo nemalým zdrojem pobavení pociťovat, že nás všechny tahnete za nos. – Snad jsem o to pohotovější vás podezírat, protože, abych vám řekla pravdu, myslím, že by to v téže situaci bylo bývalo trochou pobavení i mně. Myslím, že mezi námi je malá podobnost."

Uklonil se.

„Pokud ne v povahách," dodala vzápětí s pohledem opravdové citlivosti, „je podobnost v našem osudu; v osudu, který slibuje spojit nás se dvěma povahami tak dalece nadřazenými našim vlastním."

„Pravda, pravda," odpověděl vřele. „Ne, na vaší straně to pravda není. Vy nemůžete mít nikoho nadřazeného, ale na mé straně nejvíc pravdivé. – Je to dokonalý anděl. Podívejte se na ni. Není andělem v každém gestu? Všimněte si křivky jejího hrdla. Všimněte si jejích očí, jak vzhlíží k otci. – Potěší vás slyšet (nakláněl hlavu a vážně šeptal), že můj strýc jí hodlá dát všechny tetiny šperky. Mají se znovu zasadit.

Jsem rozhodnut, že některé budou v ozdobě do vlasů. Nebude to krásné v jejích tmavých vlasech?"

„Vskutku velmi krásné," odpověděla Emma; a mluvila tak laskavě, že vděčně vybuchl,

„Jak jsem potěšen, že vás zase vidím! a vidím vás v tak výborném vzezření! – Nebyl bych o toto setkání za nic na světě přišel. Jistě bych byl na Hartfield zašel, kdybyste nebyla přišla."

Ostatní mluvili o dítěti, paní Westonová vyprávěla o malém poplachu, který předchozího večera prožila, protože se zdálo, že dítě není zcela zdrávo. Věřila, že byla pošetilá, ale zalekla se a chybělo půl minuty, aby poslala pro pana Perryho. Snad by se měla stydět, ale pan Weston byl skoro stejně nepokojný jako ona. – Během deseti minut však dítě bylo zase docela v pořádku. To byla její historie; a obzvlášť zajímavá byla pro pana Woodhouse, který ji velmi chválil za to, že pomyslela na poslání pro Perryho, a litoval jen, že to neudělala. „Měla by vždycky poslat pro Perryho, kdyby se dítě zdálo byť jen v nejmenším stupni ve špatném stavu, byť jen na okamžik. Nikdy se nemůže zalarmovat zbytečně brzy, ani poslat pro Perryho příliš často. Byla škoda, snad, že minulou noc nepřišel; neboť ačkoli dítě vypadá teď dobře, velmi dobře vzhledem k okolnostem, patrně by to bylo lepší, kdyby je byl Perry viděl."

Frank Churchill zachytil to jméno.

„Perry!" řekl Emmě, snaže se při tom zachytit pohled slečny Fairfaxové. „Můj přítel pan Perry! Co to říkají o panu Perrym? – Byl tu dnes ráno? – A jak teď cestuje? – Pořídil si kočár?"

Emma si brzy vzpomněla a porozuměla mu; a zatímco se připojila ke smíchu, bylo z Janeiny tváře patrné, že ho opravdu slyší, i když se snažila dělat, že je hluchá.

„Takový zvláštní sen, který se mi tenkrát zdál!" zvolal. „Nemohu na to nikdy pomyslet beze smíchu. – Slyší nás, slyší nás, slečno Woodhousová. Vidím to na její tváři, na jejím úsměvu, na její marné snaze

zamračit se. Podívejte se na ni. Nevidíte, že se jí v tuto chvíli přímo před očima nese zrovna ta pasáž z jejího vlastního dopisu, která mi tu zprávu poslala – že se před ní rozprostřel celý ten omyl – že nemůže věnovat pozornost ničemu jinému, i když předstírá, že poslouchá ostatní?"

Jane se byla nucena na okamžik zcela usmát; a úsměv zčásti zůstal, když se k němu obrátila a tichým, ale pevným hlasem s vědomím řekla,

„Jak takové vzpomínky můžete snášet, mi připadá úžasné! – *Vnucují* se někdy – ale jak si je můžete vyvolávat!"

Měl toho mnoho na odpověď, a velmi zábavně; ale Emminy city byly v tom sporu hlavně u Jane; a při odchodu z Randallsu, kdy přirozeně upadla do srovnávání těch dvou mužů, cítila, že – ač byla potěšena, že viděla Franka Churchilla, a ač ho skutečně vážila s přátelstvím – nikdy předtím si nebyla tak vědoma vysoké nadřazenosti charakteru pana Knightleyho. Štěstí tohoto nejšťastnějšího dne dostalo své završení v živém rozjímání o jeho hodnotě, které toto srovnání vyvolalo.

XIX.

Měla-li Emma ještě chvílemi úzkostný pocit o Harriet, chvilkovou pochybnost o tom, zda je pro ni skutečně možné být vyléčena z připoutanosti k panu Knightleymu a skutečně schopna přijmout jiného muže z nezaujaté náklonnosti, nemusela dlouho trpět opakováním takové nejistoty. Několik málo dní přivedlo společnost z Londýna, a jen co dostala příležitost být hodinu o samotě s Harriet, byla dokonale uspokojena – jakkoli nevysvětlitelně to bylo! – že Robert Martin pana Knightleyho dokonale vytlačil a že nyní tvoří všechny její vyhlídky štěstí on.

Harriet byla trochu rozrušena – zpočátku vypadala trochu hloupě: ale jakmile jednou přiznala, že byla před časem domýšlivá a hloupá a sebeklamaná, zdálo se, že její bolest i zmatek odezněly s těmi slovy a zůstala jí bez starosti o minulost a s nejplnějším jásáním nad přítomností a budoucností; neboť pokud šlo o souhlas její přítelkyně, Emma hned odstranila každý strach toho druhu tím, že ji přivítala nejvíc nepodmíněným blahopřáním. – Harriet s největším štěstím vylíčila každou podrobnost onoho večera na Astley's a večeře příští den; mohla se nad tím vším nejvíc rozkošně rozplývat. Ale co takové podrobnosti vysvětlovaly? – Fakt byl, jak teď Emma mohla přiznat, že Harriet měla Roberta Martina od začátku ráda; a že to, že ji on dál miloval, bylo neodolatelné. – Nad to to muselo pro Emmu vždycky zůstat nesrozumitelné.

Událost však byla nejradostnější; a každý den jí dával čerstvý důvod si to myslet. – Harrietin původ byl objasněn. Ukázalo se, že je dcerou

obchodníka, dost bohatého, aby jí mohl poskytnout pohodlné zajištění, které vždycky měla, a dost ctihodného, aby si vždycky přál utajení. – Taková byla krev gentility, za kterou Emma kdysi tak ochotně ručila! – Patrně byla stejně neposkvrněná jako krev leckterého gentlemana: ale jaké spojenectví připravovala pro pana Knightleyho – či pro Churchilly – nebo i pro pana Eltona! – Skvrna nemanželského původu, nevybělená ušlechtilostí ani bohatstvím, byla by vskutku skvrnou.

Z otcovy strany nebyla vznesena žádná námitka; s mladým mužem bylo jednáno velkoryse; všechno bylo tak, jak mělo být: a jakmile se Emma seznámila s Robertem Martinem, který byl teď představen na Hartfieldu, plně v něm uznala všechen zjev rozumu a hodnoty, jaký si lze pro její drahou malou přítelkyni jen přát. Neměla pochyb o Harrietině štěstí s jakýmkoli dobromyslným mužem; ale s ním a v domově, který nabízel, by byla naděje na víc, na jistotu, stabilitu a zlepšení. Octla by se mezi těmi, kdo ji milují a kteří mají lepší rozum než ona sama; ústraní dost pro bezpečí a práce dost pro veselost. Nikdy by nebyla vedena do pokušení ani ponechána, aby ji ono samo nalezlo. Byla by úctyhodná a šťastná; a Emma uznala, že je nejšťastnějším stvořením na světě, když vyvolala tak pevnou a vytrvalou náklonnost v takovém muži; – nebo, ne-li zcela nejšťastnější, pak hned za ní samou.

Harriet, nutně odváděna svými závazky vůči Martinovým, byla na Hartfieldu méně a méně; čehož nebylo třeba litovat. – Důvěrnost mezi ní a Emmou musela klesat; jejich přátelství se musí změnit v klidnější druh dobré vůle; a naštěstí – co má a musí být, zdálo se, že se už začíná dít, a to tím nejpostupnějším, nejpřirozenějším způsobem.

Před koncem září provázela Emma Harriet do kostela a viděla, jak její ruku přijímá Robert Martin s tak dokonalým uspokojením, že žádná vzpomínka, byť spojená s panem Eltonem, který před nimi stál, nemohla škodit. – Snad vskutku v tu chvíli sotva viděla pana Eltona jinak než jako duchovního, jehož požehnání u oltáře může příště padnout

na ni samu. – Robert Martin a Harriet Smithová, poslední ze tří zasnoubených párů, byli první, kdo se vzali.

Jane Fairfaxová už Highbury opustila a byla vrácena pohodlí svého milovaného domova u Campbellových. – Pánové Churchillovi byli také v Londýně; a čekali jen na listopad.

Prostřední měsíc byl ten, který si Emma a pan Knightley vymezili, nakolik si troufali. – Rozhodli se, že by jejich sňatek měl být uzavřen, dokud John a Isabella budou ještě na Hartfieldu, aby jim umožnili čtrnáctidenní nepřítomnost na výletě k moři, což byl plán. – John a Isabella i každý další přítel se v jeho schválení shodli. Ale pan Woodhouse – jak měl být přiveden pan Woodhouse k souhlasu? – ten, který se o jejich sňatku dosud zmiňoval pouze jako o vzdálené události.

Když mu byla ta věc nejprve nadhozena, byl tak nešťastný, že téměř ztráceli naději. – Druhé nadhození ostatně způsobilo menší bolest. – Začal si myslet, že se to má stát a že tomu nemůže zabránit – velmi slibný krok mysli na její cestě ke smíření. Nicméně stále nebyl šťasten. Dokonce vypadal natolik opačně, že se dceři zlomila odvaha. Nedokázala snášet, že ho vidí trpět, že ví, že si myslí, že je zanedbáván; a ačkoli její rozum téměř přisvědčoval ujišťování obou pánů Knightleyových, že jakmile událost mine, jeho stísnění taky brzy pomine, váhala – nemohla pokračovat.

V tomto stavu nejistoty jim přišel na pomoc – nikoli nějaké náhlé osvícení mysli pana Woodhouse ani nějaká podivuhodná změna jeho nervového systému, ale působení téhož systému jinou cestou. – Drůbežárna paní Westonové byla jednoho večera vyloupena o všechny jejich krůty – zřejmě lidskou vynalézavostí. Jiné drůbežové dvory v sousedství rovněž utrpěly. – Drobné kradení bylo *vloupáním* v očích strachu pana Woodhouse. – Byl velmi znepokojen; a nebýt pocitu ochrany svého zetě, byl by každou noc svého života v nejhorším strachu. Síla, odhodlání a duchapřítomnost obou pánů Knightleyových si vyžádala jeho plnou důvěru. Dokud ho a jeho ochraňoval kterýkoli z nich, byl

Hartfield v bezpečí. – Ale pan John Knightley musel být zpátky v Londýně na konci prvního listopadového týdne.

Výsledkem této tísně bylo, že – s mnohem dobrovolnějším, veselejším souhlasem, než si dcera v tu chvíli troufala doufat – mohla stanovit svůj svatební den; a pan Elton byl ještě do měsíce od svatby pana a paní Robertových Martinových povolán, aby spojil ruce pana Knightleyho a slečny Woodhousové.

Svatba byla velmi podobná jiným svatbám, kde strany nemají chuť na okázalost ani parádu; a paní Eltonová, z podrobností, které jí vypověděl manžel, pokládala všechno za krajně prostoduché a za hodně podřadné její vlastní. – „Velmi málo bílého saténu, velmi málo krajkových závojů; velmi ubohá věc! – Selina by zírala, až o tom uslyší." – Ale navzdory těmto nedostatkům přání, naděje, důvěra, předpovědi onoho malého hloučku pravých přátel, kteří byli obřadu svědky, byly plně naplněny v dokonalém štěstí toho svazku.

KONEC

Jane Austenová: Emma

Překlad: Audioknihy CZ. Nový český překlad z originálu, který vznikl pro tento projekt a prošel nezávislou korekturou.

Zdroj originálního textu: Project Gutenberg #158.

Originální text je volné dílo. Překlad a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/emma-austen/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/emma-austen/.